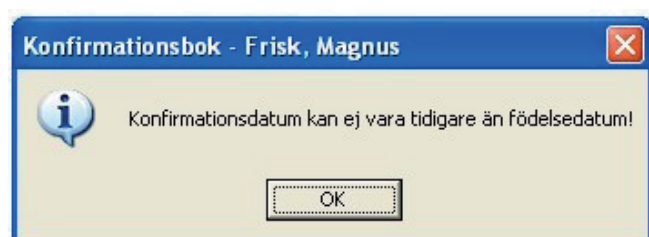
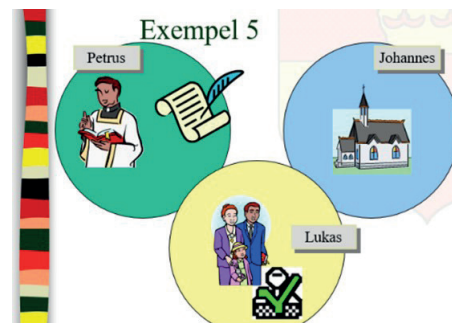
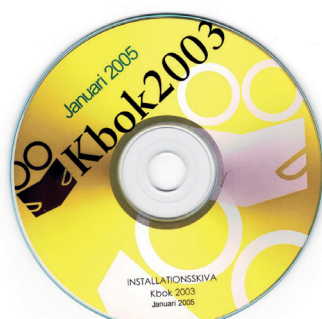

Några milstolpar längs livsvägen

OM KYRKOBOKFÖRINGEN I SVENSKA KYRKAN FRÅN 1991

Johan Wingård

Några milstolpar längs livsvägen

OM KYRKOBOKFÖRINGEN I SVENSKA KYRKAN FRÅN 1991

Johan Wingård, februari 2023

BILDKÄLLOR

Sida 43, Axelson-Fisk och Nurmeksela: *ADB i kyrkan* 1997/3 (fotograf okänd).
Sida 61, Åstrand: Sveriges riksdags hemsida (fotograf okänd).
Sida 65, Kyrkomötet 1986, procession: *Göteborgsposten* (fotograf okänd).
Sida 79, Kyrkomötet 1991 i riksdagens plenisal: *Dagen* (fotograf okänd).
Sida 89, von Ehrenheim: Svenska kyrkan (foto: Magnus Aronson).
Sida 96, Kyrkomötet 1998 (fotograf okänd).
Sida 103, Schött: Svenska kyrkan (foto: Jim Elfström).
Sida 106, Sibbmark: Svenska kyrkan (foto: Jim Elfström).
Sida 106, Kyrkomötet 2005 (foto: Jim Elfström).
Sida 110, Kyrkomötet 2009, procession: Svenska kyrkan (foto: Magnus Aronson).
Sida 116, Perers: Svenska kyrkan (foto: Magnus Aronson).
Sida 123, Kyrkomötet 2017 i plenum: Svenska kyrkan (foto: Magnus Aronson/Ikon).
Sida 132, Kyrkomötets presidium 2021: Svenska kyrkan (foto: Magnus Aronson/Ikon).
Sida 146, Kundstöd 1993: *ADB i kyrkan* 1993/2 (foto: Stefan Källstigen).
Sida 147, Kanslistöd 2001: Svenska kyrkan (foto: Jim Elfström).
Sida 148, Kanslistöd 2011: Svenska kyrkan (foto: Göran Sollfors).
Sida 148, Kanslistöd 2017: Svenska kyrkan (foto: Andreas Synning).
Sida 150, Inspektörsmöte 1999: privat ägo (fotograf okänd).
Sida 188, Pehrsson: *ADB i kyrkan* 1992/3 (fotograf okänd).
Sida 190, Oreland: *Sundsvalls Tidning* (fotograf okänd).
Sida 191, Blix: dödsboet (fotograf okänd).
Sida 265, ADB diskett (foto: Stefan Källstigen).
Sida 266, Avtäckning Den nya kyrkobokföringen (foto: Stefan Källstigen).
Sida 273, Eskemyr: *ADB i kyrkan* 1994/1 (fotograf okänd).

Övriga bilder är hämtade från olika källor inom Svenska kyrkan samt tidskriften *ADB i kyrkan*.

PRODUKTIONSFAKTA

ANSVARIG UTGIVARE: Fredrik Nilsson

GRAFISK FORM: New Normal

TRYCK: Åtta.45 Tryckeri AB, Stockholm 2023

ARTIKELNUMMER: SK22229

Innehållsförteckning

Förord	5
Förkortningar	6
Inledning	8
Kort om kyrkobokföringen idag	9
Viktiga händelser för den nya kyrkobokföringen	13
Tillhörighetsregister	16
Ministerialböckerna	19
Beslutsunderlag	30
Skyddade personer	33
Blanketter	35
Handböcker	42
Behörigheter	44
Ett år med kyrkobokföring	48
Webb-baserad Kbok	50
Diarier och arkiv	52
Kyrkomöten 1983–2022 om kyrkobokföring	60
Inomkyrkliga bestämmelser	133
Kyrkobokförare	145
Inspektörer och sakkunniga	149
Om begreppen kyrkobokföring och folkbokföring	155
Staten om folkbokföringen	158
Staten om den nya kyrkobokföringen	175
Statliga bestämmelser för kyrkobokföringen	181
Övergången till den nya kyrkobokföringen 1991	187
Införandet av Kbok2003	195
”Papperspastoraten”	200
Verksamhetsregister	203
Kuriosa	206
Litteratur	209

Bilagor	211
<i>Kyrkliga kungörelser från 1990-talet</i>	212
SKFS 1990:5 Om ministerialböcker	212
SKFS 1990:6 Om centralt dop- och konfirmationsregister	216
SKFS 1991:7 Om ändring av SKFS 1990:5	217
SKFS 1994:9 Om dopet	219
SKFS 1995:9 Om ändring av SKFS 1990:5	221
SKFS 1995:10 Om ändring av SKFS 1990:6	225
SKFS 1996:7 Om ändring av SKFS 1990:5	227
SKFS 1996:8 Om ändring av SKFS 1994:9	231
<i>Datainspektionens föreskrifter från 1990-talet</i>	232
DIFS 1991:2 Om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i Svenska kyrkans verksamhet	232
DIFS 1991:3 Om ändring av DIFS 1991:2	239
DIFS 1993:2 Om ändring av DIFS 1991:2	241
DIFS 1995:3 Om församlingsregister och ministerialböcker	249
DIFS 1998:1 Om upphävande av DIFS 1995:3	253
Hans Tollin och Johan Blix, brev till centralstyrelsen 1990, <i>Angående kyrkobokföringsinspektörernas framtida ställning, uppgifter mm.</i>	254
Förslag till lag om församlingsregister (CsSkr 1990:7)	256
Två utdrag ur Svensk pastoraltidskrift – Kyrkligt forum, 1991, under rubriken <i>Brev till SPT om problem inför införandet av den nya kyrkobokföringen</i>	259
Översikt över kyrkobokföringen 1993	262
Kbok - olika versioner	265
Behörigheter 2010	274
Sakkunniga 1991–2022	275
Kyrkobokföring i utlandet (ur <i>Handbok för kyrkobokföring 1997</i>)	277
Kåseri i Borås Tidning 2004	280

Förord

Vid en samling i Uppsala av stiftens sakkunniga i kyrkobokföringsfrågor våren 2020 fick jag en förfrågan av handläggaren på kyrkokansliets rättsavdelning Elisabet Andersson om jag kunde tänka mig skriva något om dagens kyrkobokföring. Jag hade då tidigare visat mitt intresse av skrivande i ett par uppsatser om kyrkobokföringsinspektörerna mellan 1946 och 1991. Med tvekan svarade jag ”nej”, bland annat med tanke på att det var långt mellan mitt hem i Skellefteå och de kyrkliga arkiven i Uppsala och statliga arkiven i Stockholm.

På den långa bilresan från konferensen i Uppsala hem till Skellefteå började jag dock se uppgiften som en utmaning och meddelade Elisabet att jag ändå var villig att göra ett försök. Detta var just då Corona-epidemin började förändra förutsättningarna för verksamheterna i församlingarna, också för mina prästerliga sysslor. Det gavs då möjlighet, med tillåtelse av min närmaste chef, att påbörja skrivandet om kyrkobokföringen.

Min tanke var från början att jag skulle skriva en sammanhållen bok om detta, något som jag snart fick ge upp. Denna skrift har snarare blivit en samling av uppsatser som vidrör olika delar av kyrkobokföringen, uppsatser som ska kunna läsas var för sig. En nackdel med detta är att det finns en del saker som återkommer på flera ställen.

Förhoppningen är att skriften ska kunna användas vid utbildningar och fördjupningar i ämnet. En strävan har funnits att också den som inte är så insatt i den kyrkliga organisationen ska ha glädje av den.

Mitt eget intresse för kyrkobokföringen tog sin början under den terminslånga pastoralteologiska övningskursen (”prakten”) som avslutade min prästutbildning. I den kursen ingick ämnet kyrkobokföring och prästkandidaterna undervisades av kyrkobokföringsinspektören i Uppsala stifts södra inspektionsområde, kyrkoherden i Veckholm Gunnar Palm. Han var den av kursens lärare som vid kursens slut fick det högsta betyget; så väl hade han gjort detta ämne levande, ett ämne som för många av studenterna var tråkigt och inte hade bäring för det som man som präst ville arbeta med.

Min lärare i det praktiska i kyrkobokföringen blev sedan kyrkoskrivaren i Vännäs församling Sigrid Gottner. Hon skrev så vackert i böckerna och höll ordning på alla församlingsbor. Församlingen var då 1979 indelad i ”Vännäs förutvarande köpings kyrkobokföringsdistrikt” och ”Vännäs förutvarande landskommuns kyrkobokföringsdistrikt” med varsitt pastorsämbete och varsin pastorsexpedition tre kilometer från varandra. Det var tillåtet att på personbevis m.m. göra förkortningar i rutan för pastorsämbetets namn! Sigrid och jag fick tjänstgöra på de båda expeditionerna.

Tack till alla er som på olika sätt bidragit till denna skrift; jag svarar dock själv för allt innehåll. Ett särskilt tack riktar jag till Elisabet Andersson för ditt engagemang.

”Akta din bok och ditt altare.” Så sade kyrkoherde Erik Othonis i Linköpings stift år 1621. Här knyter han samman kyrkobokföringen och gudstjänsten, böckerna och kyrkans liv. Min förhoppning är att detta utanverk, detta *adiaforon*, som kyrkobokföringen i evighetens perspektiv är, ska få vara ett verktyg i arbetet att ”människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas.”

JOHAN WINGÅRD

Skellefteå den 26 januari 2023

Förkortningar

1 KL	Första lagutskottet
2 KL	Andra lagutskottet
ADB	Automatisk databehandling
B	Budgetutskottet
C/c	Centerpartiet
CFU	Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden
CKG	Centrala kyrkobokföringsgruppen
CsSkr	Centralstyrelsens skrivelse
CsVerk	Centralstyrelsens verksamhetsberättelse
DAFA	Datamaskincentralen för administrativ databehandling
DIFS	Datainspektionens författningssamling
Dir	Regeringens direktiv
DUG	Datautvecklingsgruppen
E	Ekonomiutskottet
EFS	Evangeliska Fosterlandsstiftelsen
EU	Evangelisationsutskottet
FiSK	Fria liberaler i Svenska kyrkan
FK	Frimodig kyrka
fp	Folkpartiet
G	Gudstjänstutskottet
GDPR	General Data Protection Regulation, Dataskyddsförordningen
GIP	Gemensam IT-plattform
h	Högerpartiet
Hbok	Historiska ministerialböcker (datoriserade 1991-2003)
IT	Informationsteknologi
ITF	Icke-territoriell församling
Kbok/KBOK	Det datoriserade kyrkobokföringsprogrammet
Kbok2003	Det datoriserade kyrkobokföringsprogrammet 2003-2010
KBU	Utvärderingsgruppen för den nya kyrkobokföringen
KEo	Ekonomiutskottet
Kfråga	Fråga i kyrkomötet
KL	Kyrkolagsutskottet
KI	Kyrkolivsutskottet
KM	Kyrkomötets protokoll
KMot	Motion till kyrkomötet
KmSkr	Kyrkomötets skrivelse
Kn	Kyrkorättsnämnden
KO	Organisationsutskottet (före 2000)
KOB	Kollekt- och betalssystemet
KOFF	Kommittén för organisationen av den framtida folkbokföringen (kyrklig; även kallad Arbetsgruppen för kyrkobokföringen i framtiden)
KR	Kristdemokrater i Svenska kyrkan
Kr	Kyrkorättsutskottet
KSSK	Kyrkoskrivare i Svenska kyrkan
KsSkr	Kyrkostyrelsens skrivelse
KSV	Kyrklig samverkan i Visby stift
KT	Tillfälliga utskottet
LKF	Län, kommun, församling (noterade med en kod med sex siffror)
Ln	Läronämnden
LOK	Lokala skattemyndigheten
m	Moderata samlingspartiet

Mot	Motion
mp	Miljöpartiet
NFP	Svenska kyrkans nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning
O	Organisationsutskottet (från 2000)
OFF	Organisationskommittén för folkbokföring (statlig utredning)
OM	Ombudsmötets protokoll
OMot	Motion till ombudsmötet
OO	Ombudsmötets organisationsutskott
POSK	Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
PPM	Premiepensionsmyndigheten
prop	Proposition (regeringens förslag till beslut i riksdagen)
PTF	Pastoratstjänstemannaföreningen
PTM	Pastoratstjänstemannaförbundet
PUL	Personuppgiftslagen
RegSkr	Regeringens skrivelse
RegÄr	Regeringsärende
RSV	Riksskatteverket
S/s	Socialdemokratiska arbetarpartiet
SCB	Statistiska centralbyrån
SD	Sverigedemokraterna
SFRV	Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet
SFS	Svensk författningssamling (med statliga författningar)
SK	Samhälls- och kulturutskottet
SKFP	Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund
SKFS	Svenska kyrkans författningssamling
SKU	Svenska kyrkans utredningar
SkU	Riksdagens skatteutskott
SKV	Skatteverket
SOU	Statens offentliga utredningar
SPAR	Statens personadressregister
SvKB	Svenska kyrkans bestämmelser (från 1999 och framåt)
TCO	Tjänstemännens centralorganisation
TU	Tillsyns- och uppdragsutskottet
vpk	Vänsterpartiet Kommunisterna
y	Yttrande i kyrkomötet (till ett utskott eller en nämnd från ett annat utskott)
ÖKA	Öppen kyrka

Inledning

Beskrivningar av den äldre kyrkobokföringen, alltså den som fanns före 1 juli 1991, finns det en hel del av. Motsvarande om den nya kyrkobokföringen finns det ytterst lite av. Det som finns tryckt är handlingar från kyrkomöten, bestämmelser från central- och kyrkostyrelserna, och handböcker för kyrkobokföringen. De enda böckerna som återfunnits och som något berör den nya kyrkobokföringen är *Är Svenska kyrkan säker?* som återger ett föredrag från 1993 med en historik över den nya kyrkobokföringen och *Följ mig - från kyrkbok till Twitterkonto* som endast beskriver något av övergångarna åren 1991 och 2003.

Kyrkobokföring har i Sverige skett sedan 1600-talet. Som den äldsta kyrkoboken i betydelsen ministerialbok anses en begravningsbok från Heliga trefaldighets församling i Uppsala år 1608. Med 1686 års kyrkolag kom för hela landet gällande bestämmelser om vilka böcker som skulle finnas i församlingarna och bland dessa fanns böcker med anteckningar om dop, vigslar och begravingar. Konfirmationsböcker tillkom 1894. Svenska kyrkan hade förutom registrering av de kyrkliga handlingarna även hand om det som vi idag ser som hörande till folkbokföringen.

År 1987 beslutade riksdagen att folkbokföringen skulle flyttas över till statliga myndigheter. Detta skedde 1 juli 1991. Kvar i kyrkan blev tillhörighetsregister och ministerialböcker med registreringar av de kyrkliga handlingarna, dop, konfirmation, vigsel och begraving.

Denna skrift vill ge olika perspektiv på kyrkobokföringen som den fungerar sedan år 1991.

Först kommer ett kapitel som ger en övergripande beskrivning av kyrkobokföringen. Därefter beskrivs olika delar av kyrkobokföringen, bestämmelser som finns och har funnits, de olika registren och kyrkobokföringssystemet *Kbok*. Det följs av en historisk del om det som ledde fram till vår nuvarande kyrkobokföring, både i riksdag och regering och i kyrkomöten. Slutligen kommer några kapitel med olika innehåll; särskilt uppmärksammas övergången år 1991 och det nya systemet som kom år 2003. Till skriften är fogade ett antal bilagor, bl.a. delar av Svenska kyrkans författningssamling från 1990-talet, samt en litteraturförteckning för ett fördjupat studium.

En svårighet har varit att finna heltäckande material, både äldre och yngre. Detta har gjort det svårt att följa varje steg i utvecklingen. Därför finns det en del luckor i de kapitel som rör det historiska (och, tycker nog någon, även i andra kapitel).

Det har inte funnits någon ambition att täcka alla områden inom kyrkobokföringen, och något sådant är väl knappast möjligt. Bland annat saknas i stort sett kyrkobokföringen i utlandet, förutom en avskrift av det som står i om detta i *Handbok för kyrkobokföring* 1997.

Kort om kyrkobokföringen idag

Kbok:s logotyp.

Från den 1 juli 1991 har Svenska kyrkan en kyrkobokföring som inte, så som tidigare var fallet, innefattar någon folkbokföring. Kyrkobokföringen styrs av kyrkliga bestämmelser beslutade av kyrkomöten och kyrkostyrelsen och av lagar och förordningar som rör också andra register i samhället. Kyrkobokföringen består av kyrkotillhörighetsregister och ministerialböcker. Till detta finns systemet Kbok som beskrivs enligt följande av det nationella kyrkokansliet: "Kyrkobokföringsprogrammet (Kbok) är ett av Svenska kyrkans mest verksamhetskritiska IT-system och ett av de största personregistren i Sverige. För kyrkobokföringshandläggare är systemet Kbok obligatoriskt att använda vid kyrkobokföring men också ett ovärderligt redskap för medlemshantering".

Kyrkobokföringens ändamål

I kyrkoordningen som kom år 2000 står i inledningen till den tolfte avdelningen som handlar om handlingar och register detta om kyrkobokföringen:

I särskilda böcker, ministerialböcker, antecknas i varje församling vilka kyrkliga handlingar som utförs och vilka personer dessa omfattar. För var och en som tillhör kyrkan blir på detta sätt några milstolpar längs livsvägen antecknade i församlingens bok, från dopet över konfirmationen och vigseln fram till döden och begravningen. Dessa anteckningar får därmed också vara jordiska tecken för hur Gud handlar med människan under hennes vandring på livets och trons väg.

I nu gällande kyrkoordning med en bestämmelse från år 2003 står vidare om ändamålet med kyrkobokföring (56 kap. 1 §):

ÄNDAMÅL MED KYRKOBOKFÖRINGEN

1 § I Svenska kyrkan ska finnas register för att tillhandahålla

1. uppgifter om dem som tillhör Svenska kyrkan,
2. vissa uppgifter om anhöriga till dem som tillhör Svenska kyrkan, och
3. uppgifter om de kyrkliga handlingar som ägt rum i Svenska kyrkans ordning (ministerialböcker). (SvKB 2003:9)

I A-delen i *Handbok för kyrkobokföring* från år 2003 beskrivs målen för kyrkobokföringen mer utförligt, mål som gäller också idag (förutom den andra punkten):

KYRKOBOKFÖRINGEN SKALL FRÄMJA OCH STÖDJA VERKSAMHETEN I SVENSKA KYRKAN VAD AVSER

- kyrkans kontakter med människor (nya kontakter, utveckling av befintliga kontakter, stöd vid själavård),
- administrationen av verksamheter (grupper etc.),
- dokumentationen av förhållanden med rättsliga konsekvenser.

Exempelvis har dopet betydelse för konfirmation, prästvigning, kyrkotillhörighet och valbarhet vid kyrkliga val. Konfirmationen har betydelse för prästvigning. Kyrkotillhörigheten får konsekvenser för de kyrkliga handlingarna och

den enskildes kyrkoavgiftsförhållanden, rösträtt och valbarhet vid kyrkliga val, den enskildes religiösa identitet (registrering av uppgifter om den egna personen har betydelse för människor)

- framställningen av röstlängder,
- kyrkans ekonomi (centrala tillhörighetsregistret utgör grunden för debitering och uppbörd av kyrkoavgift),
- kulturen (t.ex. forskning för eftervärlden)

Till detta kan också läggas statistik och clearingverksamheten. Den sistnämnda handlar om ekonomiska transaktioner mellan olika ekonomiska enheter i samband med att en kyrklig handling utförs i en annan församling än personens hemförsamling.

Av vikt är att minnas att kyrkobokföring förs för varje församling i Svenska kyrkan, även om den ingår i dagens pastorat, och då även i de fem icke-territoriella församlingarna. För dem som inte är folkbokförda i Sverige, bl.a. dem som bor i utlandet, svarar kyrkostyrelsen för kyrkobokföringen.

Kyrkobokföringens register

Det centrala i kyrkobokföringen består dels av ett *tillhörighetsregister*, ett register med alla dem som tillhör Svenska kyrkan och med dem som har en vårdnadsrelation till någon som tillhör kyrkan, dels av *ministerialböcker* där det förs anteckningar om de kyrkliga handlingarna i Svenska kyrkans ordning, d.v.s. dop, konfirmation, vigsel och begravning.

Kyrkobokföringen sker för varje församling, även om församlingen ingår i ett pastorat eller på sina håll är ordnad så att den administreras på expeditioner som betjänar flera församlingar. Kyrkobokföringen är numera datoriserad i alla församlingar i landet med en gemensam programvara, *Kbok*. Fram till år 2012 fanns församlingar med manuell kyrkobokföring. Gick församlingen över till den datoriserade kyrkobokföringen kunde den inte återgå till den manuella.

Uppgifterna i kyrkobokföringen finns för alla församlingar sedan november 2003 i en gemensam server till vilken också kyrkostyrelsen på nationell nivå har tillgång.

Från år 2003 är det kyrkostyrelsen som fattar beslut om vilka för hela Svenska kyrkan gemensamma register som ska finnas och vad dessa ska innehålla. Tidigare var detta en uppgift för kyrkomötet.

Mellan åren 1991 och 2014 fanns som en del av kyrkobokföringen också *verksamhetsregister* med uppgifter om personer som ingick i någon verksamhet i kyrkan. Vidare fanns vid sidan av kyrkobokföringen *Organisationsregistret* med uppgifter om bland annat de kyrkliga enheterna. Dessa register överfördes år 2014 till det då nya systemet *Kyrksam*. Slutligen fanns tidigare inom kyrkobokföringsprogrammet administrationen av behörigheter i olika system.

Tillgång till kyrkobokföringen har den som kyrkoherden beslutat ge behörighet. Det finns olika behörigheter som delas ut beroende på vilken arbetsuppgift man har. För att kunna se alla uppgifter och göra alla registreringar krävs från år 2005 att man är certifierad, vilket man kan bli av en särskild sakkunnig i stiftet efter att man genomgått en utbildning och avlagt ett godkänt test.

Tillhörighetsregister

För varje församling finns ett tillhörighetsregister. Registreringar i dessa register kan bara göras i den församling en person tillhör eller ska tillhöra. Här finns registrerat alla som i församlingen tillhör Svenska kyrkan samt en del "antecknade", d.v.s. icke tillhöriga personer som har en vårdnadsrelation till någon som tillhör Svenska kyrkan. I församlingarna registreras framför allt in- och utträden, men också uppgifter om personer som önskar bli antecknade.

Antecknade är personer som själva inte tillhör Svenska kyrkan men har en vårdnadsrelation till någon som gör det. Det handlar om barn som inte tillhör Svenska kyrkan men har vårdnadshavare som gör det och om vårdnadshavare som inte själva tillhör Svenska

kyrkan men har barn som gör det. Nyfödda barn med en vårdnadshavare som tillhör Svenska kyrkan blir automatiskt antecknade, men försvinner som antecknade antingen genom att de blir fyra månader gamla eller att de dessförinnan genom dop eller meddelande blir tillhöriga. Uppgifterna på antecknade vårdnadshavare försvinner automatiskt när barnet fyller 18 år. Den som är antecknad kan också begära att uppgifterna tas bort. En anteckning kan också på begäran läggas till.

Till detta register förs också de tillhöriga som flyttar in i församlingen. När någon som är folkbokförd i Sverige döps i Svenska kyrkans ordning och dopet registreras i församlingens dopbok blir personen automatiskt registrerad i tillhörighetsregistret. Vid dödsfall, vid utflyttning från församlingen och vid utträde ur Svenska kyrkan gallras dessa uppgifter ur församlingens register, liksom uppgifter om antecknade om en vårdnadsrelation upphör eller om den antecknade begär det; vissa uppgifter ska dock finnas kvar i ett centralt register. Tillhörighetsregistret är således *ett levande register* som ständigt förändras.

För varje person finns en *personakt* med folkbokföringsuppgifter från Skatteverket, vilka uppdateras i stort sett varje dygn. Det är uppgifter om bland annat namn, personnummer, civilstånd och adress. Personakten innehåller även kyrkouppgifter om tillhörighet, dop och konfirmation. Även uppgifter på skyddade personer finns; dessa har i folkbokföringen en sekretessmarkering och syns i kyrkobokföringen bara för dem som har behörighet att se dessa.

Ibland kan det råda oklarheter om en person som flyttar in i landet tillhör Svenska kyrkan. Kyrkostyrelsen på nationell nivå som får meddelanden från folkbokföringen skickar då med hjälp av Kbok ut ett *beslutsunderlag* till församlingens kyrkoherde som ska vara till hjälp för kyrkoherden att kunna fatta ett beslut om kyrkotillhörigheten.

De handlingar som rör registreringar i tillhörighetsregistren ska diarieföras och får inte gallras.

På nationell nivå används det centrala tillhörighetsregistret för bland annat uppbörden av kyrkoavgiften, valfrågor, statistik och församlingarnas clearing när det gäller kostnader i samband med kyrkliga handlingar i andra församlingar än den som personen tillhör. Detta register innehåller också dem som tillhör Svenska kyrkan men saknar personnummer eller inte är folkbokförda i Sverige, liksom alla dem som är döpta i Svenska kyrkans ordning och dem som är konfirmerade i Svenska kyrkans ordning.

Ministerialböcker

Vidare finns en ministerialbok (av ett latinskt ord för präst, *minister*) för varje församling där man registrerar de kyrkliga handlingarna, dop, konfirmation, vigsel (inkl. välsignelse över redan ingånget äktenskap i annan ordning eller registrerat partnerskap) och begravning med uppgifter om personen det gäller, datum och plats för handlingen och vilken präst som utfört den, m.m. Dessa uppgifter är att se som *historiska*, d.v.s. de kan inte ändras, annat än för att rätta felaktigheter. Viss inkonsekvens kan ses då det ibland talas om församlingens ministerialbok, alltså en enda bok, med olika delar, dopdel, konfirmationsdel etc., medan det ibland talas om församlingens ministerialböcker, alltså flera olika böcker, dopbok, konfirmationsbok etc.

Registreringar i ministerialböckerna görs i tre steg. Först, och i allmänhet innan den kyrkliga handlingen utförs, görs en preliminär registrering med de uppgifter som då är kända. I samband med detta skrivs oftast en blankett ut som lämnas till prästen. Efter att handlingen är utförd lämnar prästen tillbaka blanketten med eventuella kompletteringar och rättelser och församlingen registrerar motsvarande kompletteringar och rättelser för att slutföra registreringen. Då bildas ett verifikat som måste bekräftas för att registreringen ska vara helt klar.

Preliminära registreringar av en kyrklig handling kan göras av alla församlingar, alltså även av en församling som personen det gäller inte tillhör, men det är bara personens hemförsamling som kan slutföra en registrering genom att bekräfta ett verifikat. Det är bara i ministerialboken i personens hemförsamling som registreringen sedan kommer att finnas. För vigsel gäller detta den äldre partners församling. Om personen inte är folkbokförd i Sverige har personen ingen hemförsamling och då ska ministerialboken finnas i den församling där den kyrkliga handlingen ägt rum. Och det är denna församling som kan slutföra (bekräfta) registreringen. Har en blankett för den kyrkliga handlingen skrivits ut ska den sedan förvaras i den församling som skrivit ut den.

I början av varje år skrevs fram till år 2020 ministerialbokens uppgifter för förra året ut på papper, s.k. arkivutskrift, vilka sedan fram till år 2018 även skulle bindas in.

Som en del av ministerialboken ses *pålysningboken* där uppgifter om de kyrkliga handlingarna finns för att användas i gudstjänsten, t.ex. att i samband med kyrkans förbön be för döpta och vigda och hålla tacksägelse för avlidna. Likaså finns en funktion för minnesgudstjänster där man kan registrera uppgifter om anhöriga till en avliden för att t.ex. skicka information om och inbjudningar till minnesgudstjänst i samband med allhelgonahelgen.

För en del församlingar finns även en digitaliserad historisk ministerialbok, *Hbok*. Den innehåller de uppgifter som digitalt registrerades i ministerialböckerna från 1 juli 1991 till 8 november 2003, uppgifter som då sparades endast lokalt. Dessa uppgifter överfördes senare från de flesta församlingarna till ett centralt register och återfinns idag i ett webb-formulär. Från år 2013 är det möjligt för alla församlingar att söka i alla församlingar som finns i Hbok.

Hos kyrkokansliet finns som ovan nämnts även registreringar på dop och konfirmation gällande personer som inte har personnummer eller som inte är folkbokförda i Sverige.

Systemet Kbok

Kyrkobokföringen är idag datoriserad, på central nivå ända sedan år 1991 och i alla församlingar sedan år 2012. Till detta har kyrkostyrelsen beslutat om en särskild programvara, kallad *Kbok* (eller tidigare tidvis *Kbok2003*). Detta system är det första gemensamma systemet för hela Svenska kyrkan. För församlingen gäller att ha detta program installerat och för de flesta församlingar finns programmet idag i den gemensamma IT-plattformen (GIP) eller inom ett nätverk.

För att arbeta med kyrkobokföringen krävs att man hela tiden är uppkopplad till en gemensam server där alla personuppgifter finns. De data som rör folkbokföringen, såsom personnummer, namn, adress, fastighetsbeteckning, civilstånd och relationsperson (make/maka, barn, vårdnadshavare), hämtas från Skatteverket i en s.k. bruttoavisering. Vid en sådan avisering sänds alla de data som kyrkan anser sig behöva från Skatteverket.

Support

Till sin hjälp i arbetet med kyrkobokföring har församlingarna stöd från både stift och nationell nivå. Hjälpen på regional nivå, i stiftet, består av *kyrkobokföringssakkunniga*. De har från stiftet uppgifter inom kyrkobokföringen som rör tillsyn och främjande. De är ofta också utbildare, medan det i en del stift finns särskilda utbildare i kyrkobokföring. I en del stift med fler än en sakkunnig är uppgifterna delade så att någon har ansvar för regelverk och visitationer i församlingarna medan en annan har ansvar för det som gäller IT-frågor.

På nationell nivå finns support framför allt genom *Kanslistöd* som hjälper användarna i olika ärenden och skickar ut månatliga nyhetsbrev. På kyrkokansliet i Uppsala har man för kyrkobokföringen framställt olika dokument som *Arbetsflöden och regelverk*, *Användarhandledning*, lathundar m.m. Vidare finns för kyrkobokföringen digitala utbildningar och övningsdatabaser.

På riksnivå finns även intresseföreningen *Kyrkoskrivare i Svenska kyrkan*, KSSK, som årligen ordnar utbildningsdagar, numera under en eller två dagar i Stockholm.

Viktiga händelser för den nya kyrkobokföringen

1987-10-28

Riksdagen beslutar om en ny folkbokföringslag vilken innebär att folkbokföringen flyttar från kyrkans pastorsämbeten till de statliga skattemyndigheterna.

1990-09-01

Kyrkomötet beslutar om ministerialböcker och centralt dop- och konfirmationsregister; kungörelserna om detta utfärdas 27 september 1990.

1991-07-01

Den nya kyrkobokföringen tar sin början. De kyrkliga kungörelser om ministerialböcker och centralt dop- och konfirmationsregister börjar gälla. Möjligheten att föra kyrkobokföringen datoriserat i systemet Kbok, då i en MS-DOS-version, kommer, vilket ungefär två tredjedelar av församlingarna går över till. De övriga fortsätter föra kyrkoböckerna i böcker och på papper, om än i en ny ordning. I en ändring i religionsfrihetslagen stadgas att centralstyrelsen ska föra ett register över medlemmarna.

1996-01-01

Ändringarna i religionsfrihetslagen innebär att kyrkotillhörigheten nu kopplas till dopet och inte längre till föräldrarnas kyrkotillhörighet. Centrala dop- och konfirmationsregistret ändrades till centrala referensregistret, i vilket också dop i annan ordning av kyrkotillhöriga ska registreras om församlingen får kännedom om dessa.

1996-03

Kbok kommer i Windows-version. Den rena DOS-versionen kunde dock användas fram till 31 maj 1997.

1999-06-12

Kyrkomötet beslutar om kyrkoordningen som ska gälla från 2000.

2000-01-01

Relationsförändringen mellan kyrkan och staten innebär att kyrkans arkiv avslutas och nya upprättas. Handlingarna i arkiven, också de som rör kyrkobokföringen, förs över till landsarkiven och motsvarande. Kyrkoordningen som nu gäller innehåller ett kapitel, 56 kap., om "Kyrkobokföring och andra register" med detaljerade uppgifter om kyrkotillhörighetsregistren, verksamhetsregistren och ministerialböckerna.

2001-10-01

Kanslistöd inom kyrkokansliet startar och övertar uppgiften från Kundstöd hos Sema, Kbok:s leverantör.

2003-11-07

Sista dagen att avisera uppgifter i det äldre systemet (Kbok 3.2) från församlingarna till de centrala registren.

2003-11-27

Det nya kyrkobokföringssystemet Kbok2003 öppnas. Med detta system följer en gemensam databas för alla församlingars kyrkobokföring. En stor utbildningsinsats har förberett detta.

2004-01-01

De nya detaljerade bestämmelserna om kyrkobokföringen enligt SvKB 2003:13 beslutade av kyrkostyrelsen börjar gälla. Dessa ersätter motsvarande av kyrkomötet beslutade bestämmelser i kyrkoordningen.

2005-09-01

Nu gäller certifiering av användare i Kbok enligt beslut av Svenska kyrkans IT-ledning på delegation av kyrkostyrelsen. För att bli certifierad ska man gått en utbildning och klarat ett diagnostiskt prov för att därefter bli certifierad av sakkunnig.

2006-06-01

Nu ska de digitala registreringarna i ministerialboken inte längre gallras.

2007-01-01

Nu ska välsignelse även över registrerat partnerskap föras in i kyrkobokföringen.

2007

Hbok, med de flesta digitalt förda ministerialböckerna från tiden före november 2003, kan nu öppnas i ett web-formulär. Alla församlingar kunde dock inte skicka säkerhetskopior på dessa böcker.

2010-01-01

Kyrkostyrelsen utfärdar nya bestämmelser om kyrkobokföring, SvKB 2009:9, bestämmelser som med vissa förändringar gäller också idag. De tidigare bestämmelserna från SvKB 2003:13 upphör. Nytt är bl.a. att vigsel mellan två män eller två kvinnor ska registreras.

2012-01-01

Alla församlingar har nu gått över till den datoriserade kyrkobokföringen, Kbok.

2012

Behörighetsadministrationen för olika kyrkliga system, inklusive Kbok, lämnar Kbok och förs över till ett nytt web-gränssnitt, Gemensamma behörighetssystemet (GBS).

2014-01-01

Nu får en kyrkoherde för en utlandsförsamling pröva frågor om inträde i och utträde ur Svenska kyrkan för den som inte är folkbokförd i Sverige men är svensk medborgare och tillhör eller får tillhöra församlingen.

2014-04-15

Verksamhetsregistret lämnar Kbok och uppgifterna i detta register förs över till det nya systemet *Kyrksam*.

2015-06-02

Nu och därefter gallras efter påpekanden av Datainspektionen och i anslutning till en ny version av Kbok alla uppgifter om "antecknade" barn som är äldre än fyra månader.

2016-01-01

Befolkningen i Sverige upphör att folkbokföras i församling. Kyrkan får själv hålla reda på vilken församling tillhöriga och antecknade tillhör.

2020-01-01

Nu försvinner kravet att skriva ut kopior av ministerialböckerna på papper.

2020-07-01

Svenskt medborgarskap är inte längre en grundförutsättning för att kunna tillhöra Svenska kyrkan. Är man inte folkbokförd i Sverige beslutar den kyrkoherden, i Sverige eller i utlandet, till vilken anmälan eller meddelande om in- eller utträde inkommit; tidigare låg sådana beslut i huvudsak hos kyrkostyrelsen.

2021-01-01

SvKB 2009:9 har fått ett helt nytt kapitel som handlar om det gemensamma ansvaret mellan kyrkostyrelsen, stiftens och församlingarna utifrån ett GDPR-perspektiv.

Tillhörighetsregister

Svenska kyrkan behöver från år 1991 ett system för registrering av sina medlemmar, senare kallade tillhöriga, och även relationspersoner till dessa. Det nya systemet innebär att man har ett register i varje församling, *församlingsregister*, och ett på nationell nivå, ett *referensregister* eller ett *centralt tillhörighetsregister*. Till skillnad från ministerialböckerna är tillhörighetsregistret ett levande register där det fortlöpande sker förändringar.

Det är viktigt att tillhörighetsregistret är korrekt. Detta märks inte minst i samband med att personer kommer till församlingen och ifrågasätter sin tillhörighet. Tillhörigheten har ju också betydelse när det gäller frågan om kyrkoavgift, om man har rätt att bli konfirmerad eller vigd i kyrkans ordning, om dödsboet har rätt till begravning, om man har rösträtt eller är valbar, om kommunikation med de tillhöriga, m.m.

Församlingsregistret

Inför den nya ordningen 1 juli 1991 önskade svenska kyrkan att riksdagen skulle besluta om en lag om *församlingsregister*. Centralstyrelsen lade fram ett förslag till en sådan lag till kyrkomötet år 1990. Styrelsen menade att detta behövdes om man skulle föra registret med hjälp av ADB, automatisk databehandling. Detta förslag hade arbetats fram i samråd med regeringen och myndigheter. Förslaget var även föremål för en remissbehandling. Kyrkomötet beslöt att tillkännage regeringen att en lag om församlingsregister borde tillkomma och att kyrkan skulle få vara delaktig i att ta fram ett lagförslag. Regeringen kom dock inte att föreslå riksdagen någon sådan lag.

Bestämmelserna om medlemskap fanns år 1991 i religionsfrihetslagen.¹ Med denna lag som grund kunde församlingarna föra register över sina medlemmar. Utifrån lagen kom "Datainspektionens föreskrifter om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i Svenska kyrkans verksamhet".² Bland dessa personregister finns "församlingsregister" vilket innefattar medlemsregister och verksamhetsregister. För dessa register var kyrkorådet ansvarigt och hade att söka om tillstånd och licens hos datainspektionen för att få föra dem.

Datainspektionen angav också vilka uppgifter om medlemmarna som fick registreras. Bland dessa fanns även "uppgift om personnummer för sökperson som den registrerade har samband med i folkbokföringen", d.v.s. make, maka, barn under 18 år och föräldrar till barn under 18 år. Om sökpersonen inte var medlem i svenska kyrkan krävdes ett samtycke av denne. Medlemsregistret fick innehålla:

1. namn,
2. personnummer,
3. civilstånd med datum för civilståndsändring.
4. adress,
5. dop i Svenska kyrkans ordning,
6. konfirmation i Svenska kyrkans ordning,
7. särskilt registerdistrikt,
8. folkbokföringsfastighet,
9. registrering av personakt,
10. senaste aktualiseringstyp.³

Två år senare, år 1993, kom ett beslut av datainspektionen om ändring av bestämmelserna från år 1991.⁴ Förutom en förändrad hänvisning i kapitlet om församlingsregister (2 kap. 2 §)

1 SFS 1951:680.

2 DIFS 1991:2.

3 DIFS 1991:2, 2 kap. 4 §.

4 DIFS 1993:2.

från "församlingslagen" till den nu nya kyrkolagen, finns nu bestämmelsen om att datum för in- och utträden liksom för dop och konfirmation får registreras. Vidare får registret innehålla uppgifter om "namn och personnummer avseende medlems make, barn, syskon och föräldrar, samt uppgift om dop och konfirmation beträffande dessa som har skett i svenska kyrkans ordning". Om den närstående inte var medlem i kyrkan skulle samtycke ges till registreringen. Ytterligare fick man nu anteckna en medlems önskemål om sin egen begravning.

Datainspektionen kom år 1995 med en ny bestämmelse som upphävde den från år 1991, även om innehållet i stort sett var detsamma.⁵ En nyhet var dock att det inte längre talades om medlemmar utan om tillhöriga och att namnen på både Svenska kyrkan och Datainspektionen nu stavas med stor bokstav.

Kyrkoordningen från år 2000 övertog i stort sett bestämmelserna från Datainspektionens föreskrifter från år 1995 och samlar dem nu under rubriken "Uppgifter i kyrkotillhörighetsregistren".⁶

Samma personuppgifter att registrera finns med kyrkostyrelsens beslut år 2003 dit man överförde bestämmelserna från kyrkoordningen om än med något annorlunda text:

1 § I ett församlingsregister skall för varje församling finnas registrerade följande personuppgifter om var och en som tillhör församlingen:

1. namn, personnummer, adress, civilstånd, datum för civilståndsändring, folkbokföringsfastighet, tidigare folkbokföringsåtgärder samt huruvida personen har skyddade personuppgifter,
2. dop samt konfirmation i Svenska kyrkans ordning och i vissa fall i annan kristen kyrkas ordning,
3. nuvarande samt ny församling, och
4. inträde i respektive utträde ur Svenska kyrkan.⁷

Därefter följer ett par paragrafer om registrering av barn och vårdnadshavare "i särskilda fall". Nu är det också tydligt att det är kyrkoherden som ansvarar för registreringarna också i tillhörighetsregistret och inte bara i ministerialböckerna. Uppgiften om "registerdistrikt" har försvunnit och tidigare "senaste aktualiseringstyp" har blivit "tidigare folkbokföringsåtgärder".

Med den helt nya bestämmelsen för kyrkobokföring, SvKB 2009:9, skedde inga förändringar när det gäller församlingsregistret. Året därpå försvann begreppet "ny församling" bland de uppgifter som skulle registreras på den tillhöriga.⁸

År 2015 kom en ny bestämmelse om ändring av SvKB 2009:9 och som skulle gälla från 1 januari 2016.⁹ Ut ur tillhörighetsregistret gallrades nu uppgifterna på de barn som fyllde fyra månader och som från födseln var registrerade som antecknade. Dessa uppgifter ska gallras av kyrkostyrelsen. Likaså ändrades "tidigare folkbokföringsåtgärder" till "dödsfall, inflyttning till församling, invandring till församling, avregistrering".

År 2019 beslutade kyrkostyrelsen om gallring av uppgifter gällande dem som "trätt ur Svenska kyrkan, avlidit eller av annat skäl inte längre tillhör församlingen"; uppgifter som ska gallras efter tre månader är adress, övriga kontaktuppgifter och civilstånd.¹⁰ Ansvaret att göra detta ligger på kyrkostyrelsen. Hos kyrkostyrelsen ska dock bevaras en del andra uppgifter om dessa personer.

5 DIFS 1995:3. Datainspektionens föreskrifter för församlingsregister och ministerialböcker i Svenska kyrkans verksamhet.

6 SvKB 1999:1, Kyrkoordningen, 56 kap. 2 §.

7 SvKB 2003:13, 2 kap. 1 §, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.

8 SvKB 2010:2.

9 SvKB 2015:14.

10 SvKB 2019:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring.

Referensregistret och centrala tillhörighetsregistret

Med en ändring av religionsfrihetslagen gällde från 1 juli 1991 att Svenska kyrkans centralstyrelse skulle föra ett register över medlemmarna i Svenska kyrkan.¹¹ Datainspektionen kom till detta ändamål med en föreskrift om ett "referensregister".¹² I detta register skulle finnas uppgifter om medlemmarna, även utvandrade och obefintliga, och uppgifter om alla döpta och konfirmerade.¹³ Registret skulle samarbeta med det statliga person- och adressregistret för att så ha uppdaterade folkbokföringsuppgifter och användas till att bland annat meddela skatteförvaltningen vem som skulle betala kyrkoskatt. Även till statistik med avpersonifierade uppgifter fick registret användas.

Till registret skulle kyrkoherden enligt den kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) meddela dem som döpts och dem som konfirmerats och som antecknats i församlingens ministerialböcker. Dessa registrerades sedan i centralstyrelsens centrala dop- och konfirmationsregister.

Kyrkoherden, pastor, hade också att avisera centralstyrelsen dem som anmält in- och utträde i kyrkan. Centralstyrelsen hade i sin tur att fråga kyrkoherdarna om dem som flyttade till Sverige och där det fanns en osäkerhet om deras medlemskap. För att kunna administrera dessa frågor hade centralstyrelsen också ett register, med Datainspektionens ord, "Svenska kyrkans centralstyrelsens register för underrättelse till pastor i vissa fall".¹⁴ Ordningen med detta kom senare att kallas beslutsunderlag.

År 1996 ändrades namnet på det som tidigare kallats "centralt dop- och konfirmationsregister" till "centrala referensregistret".¹⁵ Nu skulle även dop och konfirmation i annan kristen ordning av dem som tillhörde Svenska kyrkan registreras.

Med kyrkoordningen som började gälla 1 januari 2000 kom ett nytt begrepp, centralt tillhörighetsregister, "ett gemensamt register över de kyrkotillhöriga och i vissa fall deras anhöriga" med detaljerade bestämmelser om vilka uppgifter det skulle innehålla, uppgifter som var desamma som i församlingarnas tillhörighetsregister.¹⁶ De anhöriga som nämns är sådana som inte själva tillhör Svenska kyrkan men har en vårdnadsrelation till någon som gör det. Det centrala referensregistret fortsatte att innehålla uppgifter om alla som döpts och konfirmerats i Svenska kyrkans ordning liksom uppgifter om dop i annan kristen kyrkas ordning gällande dem som tillhör Svenska kyrkan

1 januari 2004 började nya bestämmelser (SvKB 2003:13) för kyrkobokföringen att gälla och då även de som gällde det centrala tillhörighetsregistret. Nu hade det beteckningen "centrala referensregistret" försvunnit. Det centrala tillhörighetsregistret skall innehålla samma uppgifter som församlingsregistret och dessutom "uppgifter om tillhörighet, dop och konfirmation för den som tillhör Svenska kyrkan utan att vara folkbokförd i Sverige" och "uppgifter om dop och konfirmation i Svenska kyrkans ordning för den som inte tillhör Svenska kyrkan."

Ingen förändring av det centrala tillhörighetsregistret gjordes i SvKB 2009:9 och har inte heller senare gjorts.

¹¹ SFS 1991:488.

¹² DIFS 1991:2, 4 kap.

¹³ Med "obefintliga" förstås personer som de senaste två åren varit folkbokförda utan att ha någon känd hemvist.

¹⁴ DIFS 1991:2, 5 kap.

¹⁵ SvKB 1995:10.

¹⁶ KO, kap. 56, 2 §.

Ministerialböckerna

Dopboken, konfirmationsboken, vigselboken, begravningsboken, pålysningar, minnesgudstjänster och historiska ministerialböcker (Hbok)

I församlingarnas ministerialböcker antecknas de kyrkliga handlingarna dop, konfirmation, vigsel och begravning. Ordet "ministerial-" syftar på att det är en prästerlig handling (jmf. kom-*minister* och engelskans *minister*). Termen "ministerialböcker" förekommer första gången i en bestämmelse i en kunglig förordning år 1859.¹⁷

Redan i 1686 års kyrkolag stadgas att när biskopen kommer på besök i församlingen ska kyrkoherden ta fram

Kyrckioböckerna, uti hwilka, under wissa Blad och Titlar införes ...

10. Alle brudefolck ...

11. Alle Barns ... födelse- och döpelse Dag ...

12. The aflednas Namn ... som äre begrafne

Konfirmationsböcker infördes först år 1894.

I nu gällande kyrkoordning står i inledningstexten till den 12:e avdelningen där kapitlet om kyrkobokföring finns:

I särskilda böcker, ministerialböcker, antecknas i varje församling vilka kyrkliga handlingar som utförs och vilka personer dessa omfattar. För var och en som tillhör kyrkan blir på detta sätt några milstolpar längs livsvägen antecknade i församlingens bok, från dopet över konfirmationen och vigseln fram till döden och begravningen. Dessa anteckningar får därmed också vara jordiska tecken för hur Gud handlar med människan under hennes vandring på livets och trons väg.

Ministerialboken/-böckerna benämns något olika. Ibland är det en bok med fyra olika delar, dopdel, konfirmationsdel, vigsel och begravningsdel, och ibland är det fyra olika ministerialböcker, dopboken, konfirmationsboken, vigselboken och begravningsboken,

När det gäller ministerialböckerna har det alltid varit kyrkoherden som varit ansvarig för dessa, till skillnad från församlingsregistret och verksamhetsregistret för vilka kyrkorådet tidigare varit ansvarig.

Gemensamt för ministerialböckerna är att där antecknas den som varit föremål för en kyrklig handling, den döpta, konfirmerade, vigda och begravda människan, uppgifter om församling, plats och datum för handlingen, vilken präst som ledde den och var prästen hör hemma. Det är alltid i den ministerialbok som hör till en persons hemförsamling som handlingen registreras; vid vigsel tidigare i första hand i kvinnans, och senare den äldre makens, hemförsamling. Har personen ingen hemförsamling, t.ex. om man bor utomlands eller är asylsökande, görs registreringen i den församlingen där handlingen utförts. Vid registrering rekommenderades man från år 1991 att utgå från "Personingången" vilket från 2003 motsvarar att utgå från personakten; från år 2021 gäller att man alltid ska utgå från ministerialboken och därifrån skapa en ny registrering.

Från år 1997 ska en kyrklig handling för den som tillhör en icke-territoriell församling registreras i den församlingen och inte som tidigare i folkbokföringsförsamlingen.

Från i varje fall år 1995 och till år 2019, har det varit möjligt att fritt anteckna uppgifter om den kyrkliga handlingen som "är av särskild betydelse". Här har föreslagits att bl.a. notera psalmer och vidare önskemål om egen begravning.¹⁸ Även en kyrklig handling i en annan

¹⁷ SFS 1859:64. Kunglig kungörelse "angående meddelanden af uppgifter till Rikets officiella statistik".

¹⁸ Begravningsbyrån *Fonus* i Malmö begärde 2001 att få delar av "Vita Arkivet" införda i kyrkobokföringen, något som dock avslogs.

kristen kyrkas ordning av en kyrkotillhörig har tidigare kunnat registreras i ministerialboken.¹⁹

Från 2003 ska även den kyrka eller plats där handlingen gjorts anges, inte bara i vilken församling, liksom att födelsedatum ska registreras om den det gäller saknar personnummer. Här kan nämnas att möjligheten att skriva handlingsförsamlingens namn i fritext togs bort 2010; därefter är man tvungen att alltid söka församlingens namn i ett sökfält. De församlingar man har behörighet till finns alltid med i en drop-lista.

De böcker som förts digitalt skulle fram till 2019 skrivas ut på arkivbeständigt papper (Svenska arkiv 80 eller 100 gram/m²) och fram till och med 2017 även inbindas (något som skett mer sällan i församlingarna). Beslutet som tog bort kravet om inbinding ansågs retroaktivt, så att församlingarna inte sågs tvungna att binda in äldre material.²⁰

De ministerialböcker som mellan 1991 och 2003 registrerades digitalt har i viss utsträckning kunnat överföras till att bli historiska ministerialböcker (*Hbok*) i ett webb-baserat system. (Mer att läsa om dessa finns i slutet av detta kapitel.)

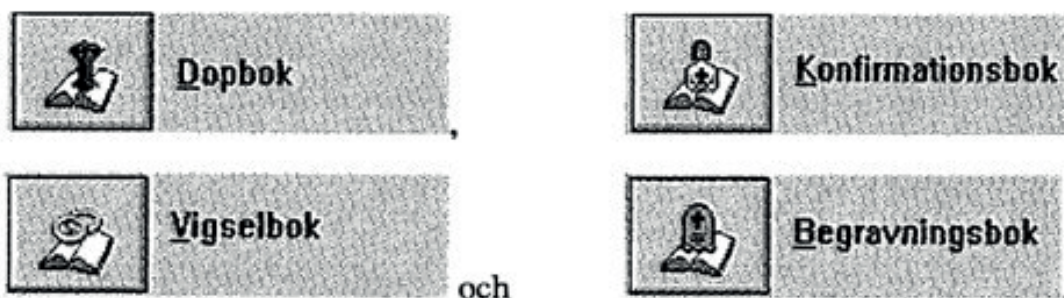
Viktiga i registreringarna i ministerialböckerna är bilagorna till dessa, d.v.s. i huvudsak de blanketter som prästerna återlämnar till expeditionerna. Dessa bilagor ska sparas i 5 år, förutom bilagorna till dopboken som ska sparas i 20 år. Bilagor från utlandet och från andra samfund ska dock undantas från gallring; från 1 januari 2020 gäller detta dock bara handlingarna från utlandet. Vidare beslöts 2020 att alla bilagor som tillkommit före år 2004 ska bevaras.

Dop och konfirmation ska även registreras i det nationella registret, från början i det centrala dop- och konfirmationsregistret, från 1996 i det centrala referensregistret och från 2003 i det centrala tillhörighetsregistret. Från november 2003 gjordes detta automatiskt i det datoriserade systemet Kbok2003.

Den präst som utfört en kyrklig handling ska ”genast” meddela kyrkoherden i den församling där handlingen ska registreras. Däremot finns det inga uttryckliga krav att församlingen ska göra registreringen ”genast”, även om den bör göras så snart som möjligt.

Nedan återges bestämmelserna från 1991, som de första i den nya kyrkobokföringen, men också därför att de är något svåråtkomliga. Därpå följer en redovisning av de ändringar som därefter gjorts.

Ministerialböckerna utgörs av

Ministerialböckerna i Kbok 1997; ur Handboken för kyrkobokföring 1997, B 8.1

¹⁹ Så enligt DIFS 1991:2, 4 §; så även angivet i *Handbok för kyrkobokföring*, 1997, september 1997, avsnitt A 8.1, s. 3. Samma sak finns med i den kyrkliga kungörelsen om det centrala referensregistret, SKFS 1995:10, där det står att sådant dop skall antecknas i referensregistret. Däremot finns det inte med varken i de kyrkliga kungörelserna som under 1990-talet gällde för församlingarnas ministerialböcker, eller i kyrkoordningen eller annan bestämmelse från 2000 och framåt. Registreringar på dop och för övrigt även konfirmation i annan kristen kyrkas ordning kan däremot föras in i personens personakt.

²⁰ SvKB 2017:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv, 7 kap. 1 §.

Dopboken

I 1686 års kyrkolag (Cap. III, § XII) stadgades att den som döpts skulle antecknas med namn, födelsedag och dopdag samt orten för födelsen liksom föräldrarnas och faddrarnas namn. Förutom noteringen om födelseorten, så är det samma uppgifter som registreras också idag.

Att det är viktigt med registreringen av ett dop visas att det är en notering som alltid följt med den döpte om han eller hon flyttar till en annan församling. Noteringen av dop har betydelse för den döptes rättigheter i olika sammanhang, som t.ex. att kunna konfirmeras, vara fadder, kunna döpa i en krissituation och under senare tid kunna vara valbar i de kyrkliga valen. Även dop som gjorts i en krissituation av en som inte är präst i Svenska kyrkan ska registreras efter kyrkoherdens godkännande.

1990 kom den kyrkliga kungörelsen om ministerialböcker, SKFS 1990:5, om vad som skulle stå i den nya dopboken, något som i stort gäller också idag:

ANTECKNINGAR I DOPBOK M.M.

2 § I dopboken skall för varje dop i svenska kyrkans ordning antecknas

- dopdatum,
- den döptes tillhörighet till Svenska kyrkan,
- den döptes personnummer,
- den döptes namn,
- den döptes postadress,
- den döptes folkbokföringsadress,
- dopprästens namn och församling,
- den församling där dopet har förrättats,
- faddrarnas namn.

Om den döpte är under 18 år, skall dessutom antecknas

- moderns personnummer,
- moderns tillhörighet till Svenska kyrkan,
- moderns namn,
- faderns personnummer,
- faderns tillhörighet till Svenska kyrkan,
- faderns namn.

Dopet skall antecknas i dopboken i den församling där den döpte är folkbokförd. Om den döpte vid tidpunkten för dopet inte är folkbokförd i Sverige, skall dopet antecknas i den församling där dopet har förrättats.

3 § Underrättelse om förrättat dop skall av pastor i den församling där dopet skall antecknas i dopboken tillställas svenska kyrkans centralstyrelse.

Den som har förrättat ett dop skall genast tillställa den pastor som svarar för anteckningen en underrättelse om dopet.

Detta skrevs när dopet inte var tillhörighetsgrundande, därav anteckningen om kyrkotillhörigheten; om ingen av barnets gifta föräldrar tillhörde svenska kyrkan eller om den ogifta modern inte gjorde det kom barnet inte att tillhöra svenska kyrkan, inte ens efter dopet. Till detta krävdes en särskild anmälan från föräldern/föräldrarna. Noteras kan att det var föräldrarna som skulle anges och inte vårdnadshavarna.

Någon uppgift om dopplats registrerades inte och inte heller den döptes tilltalsnamn. Noterbart är att inte bara folkbokföringsadressen utan även en postadress kunde anges.

Från 1 januari 1996 gällde att dopet blev tillhörighetsgrundande och att församlingen skulle informera föräldrar eller vårdnadshavare om kyrkotillhörighet och inbjuda till dop. Detta fick ett genomslag i Kbok där det nu kom till en funktion rörande dopinbjudan; när inbjudan var gjord och registrerad sågs också datum på personens personakt för detta.

I vår nuvarande kyrkoordnings första lydelse beslutad 1999 finns i kapitel 56 detaljerade bestämmelser om vad som ska registreras i "ministerialböckernas dopdel". Endast några små

förändringar gjordes av den tidigare bestämmelsen: i stället för ”den döptes namn” etc. skrevs nu ”namn ... för den som döpts” och ”dopprästens namn och församling” ändrades till ”dopprästens namn och det pastorat där han eller hon är anställd”. Vid denna tid och fram till år 2014 kunde även en enda församling utgöra ett pastorat.

Underlagen till registreringarna i dopboken, d.v.s. i huvudsak dopblanketter, ska sparas i 20 år, till skillnad från övriga underlag till ministerialböckerna som ska sparas i 5 år; därefter ska de alla gallras, undantaget de som tillkommit före år 2004.

FADDRAR

Faddrar ska antecknas i dopboken.²¹ Från år 1991 gällde det faddrarnas namn. Från år 1997 fanns i Kbok plats i fyra fält med namn på faddrar (”Namn 1”, ”Namn 2”, o.s.v.). Eftersom det var fritextfält kunde ett fält rymma flera namn. År 2003 blev det i stället ”Fadder 1”, ”Fadder 2” o.s.v.

På dopblanketten fanns från år 1991 fält för två faddrar där namn och adress på dessa skulle anges. År 1992 fanns plats för tre faddrar med angivande av namn och ”hemvist”. År 2003 blev det plats för fyra faddrar och året därpå togs uppgiften om deras hemvist bort. År 1997 liksom år 2002 föreslogs det i handboken att notera faddrarnas hemort i ett särskilt noteringsfält i Kbok.

Till kyrkomötet 2012 kom en motion om att man på dopblanketten skulle notera inte bara faddrarnas namn utan också deras adress och personnummer för att så underlätta kyrkans kontakt med dem. Förslaget gick vidare till kyrkostyrelsen för utredning. Kyrkostyrelsen kom fram till att en sådan registrering ”inte framstår som lämplig”.²² Det skulle bli problem med administrationen, samtycken och kostnader för detta.

En annan fråga som har rört faddrarna är att i efterhand i dopboken kunna lägga till eller ta bort faddrar. Eftersom ministerialböckerna är att se som historiska, d.v.s. att de återger det som gällde vid den kyrkliga handlingen, är detta inte möjligt. Församlingarna har uppmanat dem som önskar sådana förändringar att meddela församlingen detta och att församlingen mottar och diarieför önskemålet men också informerar att det inte går att göra några ändringar annat än rättelser i dopboken.

Konfirmationsboken

Som tidigare nämnts har konfirmationsboken funnits från år 1894.²³ Uppgifterna i denna bok är viktiga på samma sätt som de som gäller dop (se ovan om dopboken), även om krav av konfirmation nu endast finns för att kunna bli diakon, präst eller biskop.

Med kyrkoordningen år 2000 kom bestämmelsen om att den som är 16 år eller äldre och efter undervisning döpts också ska registreras som konfirmerad. Detta har tidigare gjorts i konfirmationsboken, men har de sista åren kritiserats då konfirmationen som en kyrklig handling inte gjorts, och numera föreslår man i stället en anteckning av detta i personakten.

1990 beslutade kyrkomötet om konfirmationsboken som den skulle föras från 1 juli 1991:

ANTECKNINGAR I KONFIRMATIONSBOK M.M.

- 4 § I konfirmationsboken skall för varje konfirmation i svenska kyrkans ordning antecknas
- konfirmationsdatum,
 - konfirmandens personnummer,
 - konfirmandens tillhörighet till Svenska kyrkan,
 - konfirmandens fullständiga namn,
 - konfirmandens folkbokföringsadress,
 - konfirmandens postadress,
 - konfirmationsprästens namn och församling,
 - den församling där konfirmationen har förrättats.

²¹ Att det i kyrkoordningen (kap. 19, 7 §) står ”kan ... antecknas” anger bara vem som kan vara fadder.

²² KsSkr 2014:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013, bilaga 2, s. 42.

²³ SFS 1894:62, angående kyrkböckers förande, § 21.

Konfirmationen skall antecknas i konfirmationsboken i den församling där konfirmanden är folkbokförd.

Om konfirmanden inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för konfirmationen, skall konfirmationen antecknas i den församling där konfirmationen har förrättats.

5 § Underrättelse om förrättad konfirmation skall av pastor i den församling där konfirmationen skall antecknas i konfirmationsboken tillställas svenska kyrkans centralstyrelse.

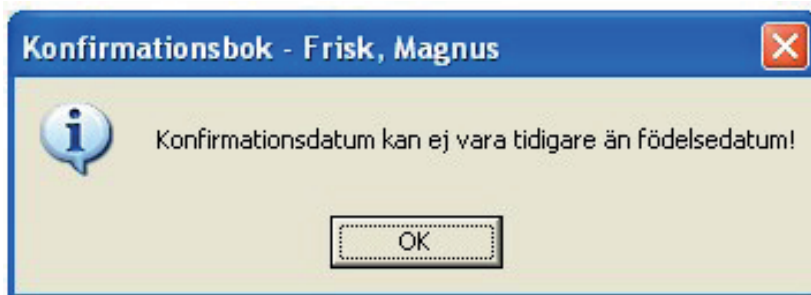
Den som har förrättat en konfirmation skall genast tillställa den pastor som svarar för anteckningen en underrättelse om konfirmationen.

Konfirmationsboken har därefter ändrats endast i språkliga detaljer. Stycket om ”konfirmationsprästens ... församling” har utvidgats och uppgiften om att konfirmationen ska aviseras till nationell nivå gäller idag endast om det handlar om den som inte är folkbokförd i Sverige; konfirmation för dem som idag är kyrkobokförda aviseras automatiskt till kyrkostyrelsen genom Kbok.

Före Kbok2003 var det möjligt att registrera en och samma handling i flera församlingars ministerialböcker. I handboken för kyrkobokföring från år 1997 står i avsnittet om konfirmationsboken (avsnitt A 8, sida 6):

Till skillnad från tidigare praxis (före 1 juni 1991) antecknas konfirmationen enligt huvudregeln ”Rätt inskrivningsort”. Om man i en konfirmandklass har en eller några elever från andra församlingar än den egna så kan dessa också skrivas in i församlingens konfirmationsbok. Detta för att få klassen samlad, vilket kan underlätta vid jubileum och andra samlingar. Om man gör en sådan anteckning måste det särskilt noteras i anteckningsfältet vilken församling konfirmanden tillhör.

Vid en preliminär registrering i konfirmationsboken kan man hämta uppgifter om konfirmanderna från det tidigare verksamhetsregistret och det senare systemet Kyrksam, om de funnits registrerade där i en konfirmationsgrupp. Det är då också möjligt att skriva ut en gemensam konfirmationsblankett att lämna till prästen. Vid den slutliga registreringen i konfirmationsboken måste dock varje konfirmand registreras var för sig.

Ministerialböckerna i Kbok 1997; ur Handboken för kyrkobokföring 1997, B 8.1

Vigselboken

Den äldsta bevarade vigselboken i Sverige är från år 1609 och fördes i S:t Nikolai församling i Stockholm (nuvarande Storkyrkoförsamlingen). Kyrkolagen från 1686 stadgade att kyrkoherden skulle registrera brudfolket med sina egna och föräldrarnas namn, varifrån de kommit och ”hwad Witnesbörd the haft hafva”.

I kungörelsen om ministerialböcker från 1990 har det blivit något annorlunda:

ANTECKNINGAR I VIGSELBOK

6 § I vigselboken skall för varje vigsel i svenska kyrkans ordning antecknas

- vigseldatum,
- mannens personnummer,
- mannens tillhörighet till Svenska kyrkan,
- mannens fullständiga namn,
- mannens folkbokföringsadress,
- mannens postadress,
- kvinnans personnummer,
- kvinnans tillhörighet till Svenska kyrkan,
- kvinnans fullständiga namn,
- kvinnans folkbokföringsadress,
- kvinnans postadress,
- skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning,
- datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning,
- kyrka (kyrkor) där lysning kungjorts,
- datum då lysning kungjorts,
- avisering av kungjord lysning,
- vigselplats,
- vigselförrättarens namn och församling,
- den församling där vigseln har förrättats,
- datum för avisering av vigsel till skattemyndigheten.

Vigseln skall antecknas i vigselboken i den församling där kvinnan är folkbokförd. Om kvinnan inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där mannen är folkbokförd.

Om varken mannen eller kvinnan är folkbokförda i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där vigseln har förrättats.

7 § Den som har förrättat vigsel skall genast skicka en underrättelse om lysning och vigsel till pastor i den församling där vigseln skall antecknas i vigselboken.

I ministerialboken följde man ordningen i bestämmelsen, så att mannen registrerades först och därefter kvinnan, även om det var i kvinnans hemförsamling vigseln i första hand skulle registreras. Hösten 2004 meddelas att på vigselblanketten står nu kvinnans namn först.

Redan år 1991 kom en förändring som innebar att nu skulle också välsignelse över ett borgerligt ingånget äktenskap registreras i vigselboken. Med den nya kyrkoordningen som gällde från år 2000 var bestämmelsen om välsignelse utökad till att gälla inte bara borgerlig vigsel utan även vigsel ingången ”i annan ordning”.

Från i varje fall år 1997 skulle man registrera diarienumret på intyget om hindersprövning från skattemyndigheten; vidare skulle även både det lokala skattekontoret som utfärdat intyget och det lokala skattekontoret till vilket vigseln sedan aviserats antecknas. Samma år skulle även ev. lysning registreras, både var och när lysningen begärdes och sedan också när avi om kungjord lysning kom och från vilken församling. Uppgifter om lysning i kyrkobokföringen försvann år 2000.²⁴

I det nya systemet Kbok2003 från november 2003 hade begreppen ”mannen” och ”kvinnan” ändrats till ”Person 1” och ”Person 2”. Hade man möjligen redan nu anat beslutet om könsneutralt äktenskap som kom år 2009?

Från år 2006 skulle även välsignelse över registrerat partnerskap registreras i vigselboken.

I anslutning till beslutet om vigsel av samkönade par som kom år 2009, kom också kravet på att en präst i Svenska kyrkan skulle ha ett förordnande av Kammarkollegium för att kunna

²⁴ Kravet på lysning upphörde redan år 1969 och ersattes då av hindersprövning. Från år 1969 fanns dock möjligheten kvar att ha lysning i kyrkan i samband med en gudstjänst.

förrätta en vigsel. Det kom att märkas i registreringarna av präst i vigselboken där det nu i droplistan för vigselpräst endast finns de präster som har detta förordnande. Nu skulle vidare en vigsel i första hand registreras i den församling till vilken den äldre av makarna hörde. År 2015 ändrades i anslutning till att man inte längre blev folkbokförd i församling bestämmelsen om skattekontor i vigselboken. Nu ska ingen sådan längre registreras.

Civilståndsnoteringen i kyrkobokföringens personakt ändras till "Gift" först sedan Skatteverket har registrerat vigseln i sitt register. I Kbok har det alltid funnits två sidor eller flikar för registreringarna av en vigsel; den första med personuppgifter och den andra med vigseluppgifter.

Ministerialböckerna i Kbok 1997; ur Handboken för kyrkobokföring 1997, B 8.1

Begravningsboken

Den äldsta nu bevarade begravningsboken är från år 1608 och Uppsala Heliga Trefaldighets församling, där det står att "Olof Persons, gamble waktmästarens hustru i Fierdingen" avled den 1 maj 1608; namnet på henne själv får vi dock inte veta. I kyrkolagen från år 1686 stadgas om boken med anteckningar om begravningar att där skall noteras: "The aflednas Namn, som i Kyrckian eller på Kyrckiogården äre begrafne, med kort underrättelse om dheras Lägerställen, stånd, wilkor, lefwerne och ålder". Något av detta finns kvar än i dag.

I bestämmelserna som gällde från 1 juli 1991 står:

ANTECKNINGAR I BEGRAVNINGSBOK

- 8 § I begravningsboken skall för varje begravning i Svenska kyrkans ordning antecknas
- dödsdatum,
 - den dödes tillhörighet till Svenska kyrkan,
 - den dödes fullständiga namn,
 - den dödes folkbokföringsadress,
 - den dödes postadress,
 - den dödes yrke,
 - för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn och personnummer,
 - för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer,
 - datum för begravningsgudstjänst,
 - plats för begravningsgudstjänst,
 - kyrka och församling,
 - officiantens namn och församling.

Begravning skall antecknas i begravningsboken i den församling där den avlidne var folkbokförd.

Om den avlidne vid dödsfallet inte var folkbokförd i Sverige, skall begravningen antecknas i den församling där begravningsgudstjänsten har förrättats.

9 § Den som har förrättat begravningsgudstjänst skall genast skicka en underrättelse om begravningsgudstjänsten till pastor i den församling där begravningsgudstjänsten skall antecknas i begravningsboken.

Från 1 oktober 1991 skulle även den dödes personnummer anges, liksom personnumret på de som registrerats i begravningsboken från 1 juli samma år.

Från år 1996 behövde inte längre den avlidnes yrke anges i begravningsboken, även om den fortsättningsvis kunde anges i ett noteringsfält. År 2019 beslutades att möjligheten att skriva in önskemål om egen begravning, utsmyckning av grav och liknande skulle försvinna. Fliken med "Noteringar" försvann då från personakten.

Vid en preliminär registrering i begravningsboken får man en notering på personakten. År 1997 bestod den av texten "prel uppgift om avliden" och senare ett kors med texten "Prel.". Först efter att Skatteverket registrerat dödsfallet försvinner denna notering. Registreringen av begravningen är preliminär fram till dess man efter begravningen har slutfört registreringen. "Prel." har ibland, om än felaktigt, förståtts som "Preliminärt avliden".

I ministerialboken ska antecknas kyrkliga handlingar. I kyrkohandboken, boken med gudstjänsterna och ordningarna för dessa, räknas idag också gravsättning och urnnedsättning till de kyrkliga handlingarna.²⁵ Dessa ska idag dock inte registreras i ministerialboken.

Tidigare kunde man registrera gravsättning (och urnnedsättning) även om det inte var obligatoriskt. I *Handbok i kyrkobokföring* år 2002, i avsnittet om begravningsboken, s. 62, står:

Gravsättning kan antecknas också för den som inte har en anteckning om begravningsgudstjänst. Även gravsättning är en kyrklig handling enligt kyrkohandboken, Det är inte obligatoriskt att anteckna gravsättning. Gravbok/gravregister förs av kyrkogårdsförvaltningen men den praktiska hanteringen kan ske på församlingsexpeditionen.

Minnesgudstjänst/avskedsgudstjänst

I begravningsboken kan också antecknas "Minnesgudstjänst/avskedsgudstjänst över saknad". Man skriver in den som en begravningsgudstjänst men gör en anteckning om att det inte är en begravningsgudstjänst i anteckningsfältet enligt t ex följande: "Ant. avser inte begravningsgudstjänst utan avskedsgudstjänst efter saknad".

Om anteckningsfält inte är tillgängligt kan denna anteckning göras i fältet "Gravsättning".

Då man hade möjlighet att i Kbok registrera också grav- och urnnedsättning hände det att en del församlingar väntade med att registrera en begravningsgudstjänst till dess att gravsättningen var skedd, något som kunde dra ut på tiden, särskilt om det gällde en urnnedsättning. Eftersom det är begravningsgudstjänsten som primärt ska registreras uppmanades dessa församlingar att genast registrera begravningsgudstjänsten för att senare eventuellt komplettera med uppgifter om gravsättningen.

Åtminstone från år 2006 har kyrkokansliet meddelat att grav- och urnnedsättningar inte ska registreras i begravningsboken.²⁶

PÅLYSNINGSBOKEN OCH MINNESGUDSTJÄNSTER

I anknytning till ministerialböckerna finns också pålysningsboken som används vid gudstjänsten.²⁷ I gudstjänsten finns det möjlighet att meddela och/eller be för döpta, konfirmerade, vigda och avlidna. För de avlidna kallas detta tacksägelse och är påbjudet i kyrkoordningen; notera att det inte är den kyrkliga handlingen, begravningsgudstjänsten, som pålyses, utan dödsfallet. Det har även under 1990-talet varit möjligt att pålysa lysning för dem som skulle gifta sig. Alla pålysningar kan göras både i hemförsamlingen liksom i en annan församling.

²⁵ I kyrkohandboken från 1986 fanns förutom "Begravningsgudstjänst I" och Begravningsgudstjänst II" även "Utfärdsbön/Bisättning" och "Gravsättning utan anslutning till begravningsgudstjänst".

²⁶ Så bl.a. vid en användarträff i Skellefteå 17 maj 2006.

²⁷ Begreppet "pålysningar" finns inte heller i kyrkohandboken, där ordningar för gudstjänster och kyrkliga handlingar är beskrivna, varken i den från 1986 eller den från 2017. I 1942 års kyrkohandbok finns begreppet och handlar då om kommande gudstjänster och församlingsverk-samhet samt kollektändamål; här talas det även om "meddelande" (av dop och dödsfall), "kungörelse" (av vigsel) och "tillkännagivande" (om äktenskaps ingående). Det är därför något märkligt att ordet "pålysningar" idag används i samband med de kyrkliga handlingarna.

Det finns inga bestämmelser om pålysningar när det gäller kyrkobokföringen. Däremot finns det funktioner i systemet Kbok för detta. I Kbok finns olika typer av formulär för pålysningen, dels som meddelande, dels som en del av en förbön. Den blankett som används för pålysningarna har längst ner en rad där man ska skriva vem det är som läst upp dem. Eftersom det inte funnits någon bestämmelse om att dessa måste läsas upp är det märkligt att det ska noteras att det är gjort. Förmodligen är det en kvarleva från den tid då kungörelser från Kungl. Maj:t skulle läsas upp från predikstolen och uppläsningen bestyrkas med prästens namnteckning.

Som en del i pålysningsboken finns också en funktion som rör *minnesgudstjänster*, alltså de gudstjänster som ordnas under allhelgonahelgen. Det finns i Kbok möjlighet att till detta ändamål spara uppgifter om den avlidna och även två anhöriga (ej att förväxla med relationspersoner som är make/maka/partner/ vårdnadshavare/barn). Uppgifter om de anhöriga kan församlingen sedan inför allhelgonahelgen använda för att skicka inbjudningar till en minnesgudstjänst.

HISTORISKA MINISTERIALBÖCKER – HBOK

Planer fanns år 2003 att föra in de äldre datoriserade ministerialböckerna från Kbok 3.2, alltså de som fördes från 1 juli 1991 till 8 november 2003, i det nya systemet Kbok2003. Till detta skulle de församlingar som så önskade skicka in de datoriserade ministerialböckerna till kyrkokansliet, något som alla församlingar av olika skäl inte kunde.

Dock var det alltför dålig kvalitet i dessa böcker för att kunna föras in i det nya systemet, bl.a. fanns en och samma kyrklig handling registrerad ibland inte bara i två utan i tre olika församlingars ministerialböcker. Slutligen beslutade kyrkokansliet att läsa in de böcker man fått och av det framställa ett särskilt webb-baserat system, *Hbok*, i vilket församlingarna kan gå in, söka och läsa.

Pilotprojekt inför lanseringen gjordes i Strängnäs stift och först år 2007 blev dessa böcker verklighet. Hbok nämns för första gången i kyrkostyrelsens skrivelser till kyrkomötet år 2010. Från år 2013 blev det möjligt för alla församlingar att söka i alla församlingars Hbok. Däremot är det bara den församling som har ministerialboken som kan göra utskrifter av den. År 2022 är 1 958 församlingars ministerialböcker inlästa; 262 församlingars böcker har inte kunnat läsas in.

Det har funnits i Hbok en möjlighet att lägga till en anteckning på en enskild ministerialbokspost från tiden när Hbok togs i bruk fram till 15 juni 2020. Detta var i första hand avsett att användas om det hade upptäckts fel i de data som presenterats. Det finns fortfarande möjlighet att läsa de redan gjorda anteckningarna men det finns inte längre någon möjlighet att redigera eller lägga till/ta bort nya anteckningar. Hbok kan nås som ett val inom Kbok för den som har en särskild behörighet till Hbok.

På Svenska kyrkans interna hemsidor finns mer material om bakgrunden till tillkomsten av Hbok.

Dopbok - Ny

Storsta församling Nr: [] - [] Dopdag: [] - []

Döpt
 Personnr: [] Tillhörig: []
 Namn: []
 Adress: []
 Postnr: [] Ort: [] Fastighet: []

Vårdnadshavare
Mannen Personnr: [] Tillhörig: []
 Namn: []
Kvinnan Personnr: [] Tillhörig: []
 Namn: []

Föddrar
 Namn1: [] Namn2: []
 Namn3: [] Namn4: []

Dopuppgifter
 Doppräst: []
 Församling: []
 Förrättningsförsamling: []

Operatörens sign: **SYSADM**

Dopbokens "registerbild" i Kbok, 1997.

Vigselbok sida 2 - Ny

Intyg om hindersprövning
 Utfärdat av lokala skattekontoret i: [] Datum: [] - []
 Diarienummer: [] Giltigt tom: [] - []

Lysning
 Lysning begärd i: [] Datum: [] - []
 Lysning begärd i: [] Datum: [] - []
 Avi om kungjord lysning från: [] Datum: [] - []
 Avi om kungjord lysning från: [] Datum: [] - []

Vigsel
 Avi om vigseln från vigselprästen Datum: [] - []
 Vigseln oviserad till lokala skattekontoret i: [] Datum: [] - []

Vigselplats: []
 Församling där vigsel förrättats: []
 Vigselpräst: []
 Församling: []

Operatörens sign: **SYSADM**

Vigselbokens "registerbild", sida 2 i Kbok, 1997.

Begravningsbok - Ny

Storsta församling Nr: - - Dödsdatum: --

Den avlidne
 Personnr: - Hämta Tillhörig: -
 Namn: _____ Tilltalsnamn: _____
 Adress: _____ Yrke: _____
 Postnr: _____ Ort: _____
 Fastighet: _____

För minderårig, föräldrar
 Personnr: - Hämta
 Fader: _____
 Personnr: - Hämta
 Moder: _____

För gift, efterlevande maka/make
 Personnr: - Hämta
 Namn: _____

Begravningsgudstjänst
 Plats Kyrka/kapell: _____ Datum: --
 Församling: _____

Officiant
 Namn: _____ Församling: _____

Gravsättning
 Datum: -- Kyrkogård: _____

OK Avbryt Noteringar... Logg... Hjälp Operatörens sign: SYSADM

Bild: Begravningsbokens "registerbild", 1997.

Omslag till Statskonsults tidskrift ADB i kyrkan nr. 1993/3.

Beslutsunderlag

(eller tidigare "register för underrättelse till pastor")

Då personer flyttat in i Sverige och blivit folkbokförda här har det ibland rått osäkerhet om han eller hon tillhör Svenska kyrkan. Det har då blivit en uppgift för kyrkoherden att undersöka saken. För att kyrkoherden ska kunna göra det har kyrkoherden, tidigare "pastor", fått meddelande, kallat "underrättelse" och i de kyrkliga sammanhangen i varje fall från år 1992 "beslutsunderlag" från kyrkans centrala register om detta. Efter undersökningen ska kyrkoherden återkoppla till kyrkans nationella nivå och meddela sitt beslut om att personen ska eller inte ska tillhöra Svenska kyrkan. Till denna administration behövdes från början ett särskilt register.

En ändring av religionsfrihetslagen 1991 gjorde att under rubriken "Särskilda bestämmelser" tillkom 18 § där de två första styckena lyder:

18 § Centralstyrelsen skall underrätta pastor om sådana registreringar inom folkbokföringen som kan föranleda denna prövning enligt denna lag.

Pastor skall genast underrätta centralstyrelsen när han har fattat beslut som rör en persons medlemskap i Svenska kyrkan.²⁸

Detta gällde framför allt svenska medborgare som tillhörde Svenska kyrkan och före 1 juli 1991 utvandrat eller registrerats som obefintliga. Dessa personer kom inte att finnas med i det centrala referensregistret när det upprättades år 1991. Flyttade de senare till Sverige och blev folkbokförda resp. att de åter blev befintliga gällde det att undersöka ev. medlemskap. Detta gällde även utländska medborgare som inte var medlemmar i kyrkan vid invandringen, men som det fanns uppgifter om i det centrala referensregistret.

I datainspektionens föreskrift DIFS 1991:2 kom registret i 5 kap. att kallas "Svenska kyrkans centralstyrelsens register för underrättelse till pastor i vissa fall". I 2 § stadgas att centralstyrelsen får ansöka om tillstånd att inrätta och föra ett sådant register. Och som väl är stadgas också: "7 § Uppgifter som behövs för medlemskapsprövning i svenska kyrkan får lämnas ut till pastor via terminal."

När frågan om medlemskapet är avgjord och centralstyrelsen är meddelad ska personuppgifterna i sin helhet gallras. Detta är således ett "levande register" som förändras hela tiden, det fylls på och det gallras.

1 januari 1996 började nya föreskrifter från Datainspektionen (DIFS 1995:3) gälla och samma dag upphörde den äldre bestämmelsen DIFS 1991:2 och därmed också bestämmelsen om "underrättelse till pastor i vissa fall". Därefter talas det i kyrkobokföringen om "beslutsunderlag".

Däremot torde registret finnas med i föreskrifterna, 4 kap. 1 §, som handlar om "sambearbetning": "Ett register som förs enligt denna författning får samarbetas med annat register enligt författningen och med register som förs av Svenska kyrkans centralstyrelse."

Dock krävdes enligt en promemoria från Datainspektionen gällande dessa bestämmelser att centralstyrelsens register för underrättelse till kyrkoherde, alltså inte längre "pastor", krävde ett särskilt tillstånd från Datainspektionen.

²⁸ SFS 1991:488. Den nya kyrkolagen som kom år 1993 handlade i sin tredje avdelning 3 kap. om medlemskap i Svenska kyrkan vilken innehöll bara en paragraf med en hänvisning till religionsfrihetslagens 6–19 §§ (SFS 1951:680).

I handboken för kyrkobokföring från år 1997 står det i A-delen (A 7.9; vilka ”fyra kategorier” som avses är dock något oklart):

A 7.9 BESLUTSUNDERLAG

Kyrkoherden får beslutsunderlag från datasystemet som avser fyra kategorier:

1. **Svenska medborgare** vilka återinvandrar till Sverige och som inte finns med i det centrala referensregistret som kyrkotillhöriga (de kan däremot finnas där som döpta och/eller konfirmerade) och **utländska medborgare**, vilka återinvandrar till Sverige och som finns i det centrala referensregistret,
2. borttagna **antecknade** barn som saknar kyrkotillhöriga vårdnadshavare. (Detta antecknade barn har tagits bort från registret då han/hon inte längre har någon kyrkotillhörig vårdnadshavare.) Alla beslutsunderlag diarieföres och läggs som bilagor till diariet (kyrkotillhörighetsliggaren).

Kyrkoherdens åtgärder

Kategori 1. kontakta personen personligen eller genom brev (blankett finns avsnitt A 11). Om svensk medborgare uppger att han/hon redan är kyrkotillhörig görs avisering om detta. Om personen uppger att han/hon vill vara kyrkotillhörig uppmanas till skriftlig anmälan om sådan inte redan inkommit.

Om utländsk medborgare anmäler att han/hon vill vara kyrkotillhörig skall personen aviseras som sådan. Anmälan måste vara skriftlig.

Kategori 2. Detta barns nya vårdnadshavare **kan** kontaktas personligen eller genom brev, för att informera om att barnet inte längre finns som antecknad i kyrkotillhörighetsregistret.

År 2010 skapades 10 300 beslutsunderlag och år 2011 gällde att beslutsunderlag skapades när

- svensk medborgare invandrar till Sverige och som saknas helt i det centrala tillhörighetsregistret,
- svensk medborgare invandrar till Sverige och finns i det centrala tillhörighetsregistret men uppgift om kyrkotillhörighet saknas,
- utländsk medborgare som invandrar till Sverige och finns i det centrala tillhörighetsregistret med uppgift om dop och/eller konfirmation,
- utländsk medborgare som förlorade medlemskapet vid utvandringen och saknar uppgift om dop och konfirmation, eller
- personen är tysk eller österrikisk medborgare och har invandrat eller flyttat tillbaka till den tyska församlingens upptagningsområde.²⁹

Med uppdateringen av Kbok hösten 2012, Kbok 6.1, kom några ändringar:

Beslutsunderlag då ”svensk medborgare återinvandrat till Sverige och saknas helt i centrala tillhörighetsregistret” kommer nu att upphöra. Beslutsunderlagen kommer att skapas på följande kriterier:

- Personen har invandrat till Sverige och finns i det centrala tillhörighetsregistret, med uppgift om dop och/eller konfirmation. Det finns inte uppgift om personen vill tillhöra Svenska kyrkan.

²⁹ Information från kyrkokansliet vid PTF:s utbildningsdag 20 maj 2011.

- Personen har invandrat till Sverige och finns i det centrala tillhörighetsregistret. Det finns inte uppgift om personen vill tillhöra Svenska kyrkan.
- Personen har invandrat till Sverige och finns i det centrala tillhörighetsregistret, med uppgift om tidigare kyrkotillhörighet. Personen förlorade med automatik sin kyrkotillhörighet vid tidigare utvandring, p.g.a. avsaknad av svenskt medborgarskap.

Under juni 2020 togs sedan det mittersta av dessa nyss nämnda kriterier bort.

Både beslutsunderlaget och de övriga handlingar som rör ärendet, t.ex. kyrkoherdens brev till personen det gäller och svaret från personen, ska diarieföras och arkiveras i församlingen.

Verifikatet i Kbok gällande beslutsunderlag har 2022 följande utseende:

Verifikat

Beslutsunderlag

Ärendetyp	Beslutsunderlag
Underlag nummer	21-1
Personnummer	19980518-2392
Namn	Gustav Eriksson
Ansvarig församling	Abels församling
Text	<p>Personen har invandrat till Sverige och finns i det centrala tillhörighetsregistret, med uppgift om dop och/eller konfirmation. Det finns inte uppgift om personen vill tillhöra Svenska kyrkan.</p> <p>Personen kan finnas som antecknad om det finns relationsperson som tillhör Svenska kyrkan.</p> <p>Skicka blanketten: Förfrågan om medlemskap i Svenska kyrkan. Adress: Storgatan 12, 12345 ED Flyttdatum: 2022-01-05</p> <p>Läs mer i dokumentet "Arbetsflöden och regelverk" om hur svar på beslutsunderlag ska hanteras. Om personen inte finns som medlem eller antecknad efter 6 veckor kommer uppgifterna om personen på verifikatet att gallras. Om personen meddelar att han/hon inte vill vara tillhörig ska det registreras i Kbok under Arbete med -> Person -> Registrera svar på förfrågan (ej tillhörig)</p>

Ej bekräftat Skapad: 2021-12-30, SKV Ändrad: vfk010

En skärmdump tas av verifikatet genom att klicka på ikonen med en kamera och skrivs ut. Verifikatet bekräftas med att klicka på ikonen med den gröna stämpeln, ärendet diarieföras och som en bilaga till diariet förs den utskrivna skärmdumpen. Därefter överlämnas ärendet till kyrkoherden. Kyrkoherden tillskriver personen och hoppas få svar. Kommer inget svar rekommenderas kyrkoherden efter en månad att göra en ny förfrågan. Efter kyrkoherdens beslut meddelas kyrkostyrelsen beslutet med hjälp av Kbok. Dokumentet "Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföring" ger en fyllig beskrivning av rutinerna kring beslutsunderlagen.

Skyddade personer

Kyrkobokföringen har att göra registreringar också på personer med skyddade personuppgifter.

Det finns idag i Skatteverkets folkbokföring tre typer av skyddade personuppgifter:

- Skyddad folkbokföring, personen blir folkbokförd i en annan kommun än där hon/han bor och får en adress till Skatteverket dit hennes/hans post går.
- Sekretessmarkering, en lägre grad av skydd, personuppgifter lämnas inte ut.
- Fingerade personuppgifter, som innebär att man får nytt namn och personnummer.

Ett antal myndigheter samt Svenska kyrkan får dock del av de skyddade personuppgifterna.

När det gäller personer med skyddade personuppgifter har de inte fått finnas med i kyrkans verksamhetsregister, däremot i tillhörighetsregister och i ministerialböcker. Datainspektionen föreskrev 1991:

När sekretess för uppgift om en enskild kan antas föreligga enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen 1980:100) får uppgifter om denne inte ingå i ett verksamhetsregister.³⁰

När den nya kyrkoordningen som skulle gälla från år 2000 kom fanns en bestämmelse om skyddade personuppgifter:

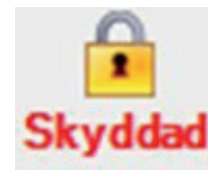
Förbud gäller mot att röja sådana uppgifter som en myndighet har anförtrott kyrkan och som hos myndigheten är föremål för sekretess.³¹

I kyrkobokföringen användes begreppet ”Skyddad – Markering om särskild sekretessprövning.” Senare användes ”skyddad person”. Ordet ”Skyddad” står längst upp på personakten i Kbok liksom på registerkortet som fanns i de församlingar som förde kyrkobokföringen manuellt.

År 2010 fanns i kyrkobokföringen ca. 6 400 personer med skyddade uppgifter i runt 730 församlingar. Den församling som då hade flest skyddade personer var Lundby församling i Göteborg stift med 84 personer. År 2009 registrerades 87 kyrkliga handlingar på skyddade personer. År 2020 fanns i Sverige 22 060 personer med en sekretessmarkering efter en markant ökning från år 2017.

Det är endast den församling i vilken en person med skyddade uppgifter är kyrkobokförd som kan se något och göra registreringar om henne/honom.

Några skyddade personuppgifter har aldrig kunnat skrivas ut på några rapporter från det datoriserade systemet Kbok. Vid behov får man skriva ut en tom blankett för en kyrklig handling som sedan prästen får fylla i med nödvändiga uppgifter för hand. Även om det i samband med dop av barn visar sig att en vårdnadshavare har skyddade personuppgifter ska hela handlingen hanteras som skyddad.

Alla handlingar som rör en ”skyddad person” ska förvaras i ett låst skåp i arkivlokalen. Ett sådant skåp behövs även till andra ändamål såsom kodlistor, handlingar rörande känsliga personalärenden m.m. Diarieföring av handlingar som rör en skyddad person ska göras i vanlig ordning men utan angivande av personuppgifter.

För att överhuvudtaget se att det finns personer med skyddade uppgifter krävs att man har en särskild behörighet, ”Handläggare Kbok skyddad”, tidigare kallad ”Handläggare Kbok max”. För att kunna ha denna behörighet måste man sedan 1 september 2005 vara certifierad, d.v.s. har genomgått en två dagar lång utbildning om kyrkobokföring och avlagt ett godkänt test. Certifieringen görs sedan av en av stiftens sakkunniga.

³⁰ DIFS 1991:2 och DIFS 1995:3, i båda föreskrifterna kap. 2, § 7.

³¹ Kyrkoordningen, 5:4 kap. Undantag från offentlighet för handlingar, 12 §.

Denna särskilda behörighet ska delas ut av kyrkoherden ytterst restriktivt, då behandlingar av dessa uppgifter förekommer så sällan. Är det bara någon enstaka person som har behörigheten samlas kunskapen hos henne/honom och risken för fel minskas. Detta måste då förstås vägas mot risken att arbetet med detta blir alltför personbundet. I några församlingar ges denna behörighet endast tillfälligtvis då man förstår att man ska behandla skyddade uppgifter. Svenska kyrkan åtnjuter ett stort förtroende i att från folkbokföringen få uppgifter också om dessa personer och därför ska behandlingen av dessa uppgifter skötas på ett sådant sätt att personuppgifterna aldrig blir röjda.

Om kyrkoskrivaren i församlingen inte finner en person med skyddade personuppgifter ska hon/han inte heller efterforska var personen är kyrkobokförd. Sker en kyrklig handling med en sådan person ska information om denna sändas till kyrkostyrelsen i Uppsala som ett rekommenderat brev med mottagningsbevis. Här registrerar en handläggare på kyrkokansliet den kyrkliga handlingen i Kbok och skickar sedan underlaget vidare på samma sätt till rätt församling där det ska förvaras. Här kan nämnas att clearing, d.v.s. att personens hemförsamling får stå för kostnaderna i handlingsförsamlingen, inte blir aktuell.

När det rör en anmälan om in- eller utträde som skickats till fel församling så skickas underlaget som ett rekommenderat brev med mottagningsbevis till kyrkokansliet. Där tar handläggare kontakt med den person som har behörighet att se och göra registreringar på skyddade personer i Kbok i rätt församling och meddelar att anmälan kommer att skickas som ett rekommenderat brev med mottagningsbevis till församlingen för registrering, utskrift av bevis samt förvaring av underlag.

I kyrkobokföringens handbok, idag kallad *Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföring*, finns i ett avsnitt väl beskrivet vad församlingarna har att tänka på i behandlingarna av dessa uppgifter. Församlingarna uppmanas att varje gång man har att göra med en person med skyddade uppgifter att läsa detta avsnitt; en uppmaning som även syns i Kbok när man skall öppna en personakt för en skyddad person.

The screenshot shows a software window titled "Kyrkobokföringen - [Kyrkobokföringen] - [Personakt - Personuppgift skyddad]". The window contains several sections for data entry:

- Personuppgifter:** Fields for Personnr (19), Förnamn, Efternamn, Tillhörighetsförsamling, and LKF. A "Skyddad" (Protected) status is indicated by a red padlock icon.
- Personakt:** A menu with options: Dop, Konf., Vigsel, Begr., Familjebild, Verksamhetsregister, and Noteringar.
- Folkbokföring:** Fields for Tiltalsnamn, Mellannamn, LKF-folkbokf., Civilstånd, Fr o m, and Fastighet (PA FÖRSAMLINGEN SK).
- Särskild adress:** Fields for c/o adress (SKATTEVERKET), Adress (BOX 538), Adress forts (S-SERVICE), Postnr (63107), and Postort (ESKILSTUNA).
- Medlemsuppgifter:** Fields for Datum and Medlemstyp (Tillhörig).
- Kyrkouppgifter:** Fields for Tillhörighetsförsamling vid dop, Datum, Doptyp (Döpt i Svenska kyrkans ordning), Tillhörighetsförsamling vid konfirmation, Datum, and Konfirmationstyp (Konfirmerad i Svenska kyrkans ordning).
- Avregistrering:** Fields for Datum, Orsak, and Dopinbjudan Datum.
- Övrigt:** Fields for Aviseringsnamn, Folkbokf datum, Föregående församling, Föreg LKF, Senaste folkbokföringshändelse, and Folkb.händ. datum.

At the bottom of the window, it shows "208 av 389" and "Skapad: 2003-11-10, SYSADM Ändrad: 2005-09-17, SKV for010".

Personakt från 2008 för en skyddad person. Notera särskilt uppgiften om "Särskild adress".

Blanketter

Till kyrkobokföringen hör en stor mängd rapporter eller utskrifter. Till dessa rapporter hör ett flertal typer av blanketter som ska fyllas i av kyrkoherdar, kyrkoskrivare, präster och enskilda personer. De mest använda blanketterna som ska fyllas i är de som hör till de kyrkliga handlingarna, dop, konfirmation, vigslar och begravningar. Men här finns även blanketter till anmälan om in- och utträden och bevis för dessa, förfrågningar och svar på dessa m.m.

Blanketter till ministerialboken

Från år 1991 har man från kyrkobokföringssystemet kunnat skriva ut blanketter i A4-format till de kyrkliga handlingarna. Ifyllda blanketter ses sedan som bilagor till ministerialboken.

Det har aldrig funnits i någon bestämmelse ett uttryckligt krav att sådana blanketter ska skrivas ut. Skedde den kyrkliga handlingen i hemförsamlingen, ”i folkbokföringsförsamlingen” som det tidigare kallades, var blanketten inte nödvändig, utan prästen kunde meddela kyrkoherden på annat sätt. Dock har blanketter nästan alltid skrivits ut i församlingarna också när det rört någon som bor i församlingen.

Däremot blev det i praktiken en nödvändighet, fr.a. under tiden 1991–2003, då någon skulle vara föremål för en kyrklig handling genomförd i en annan församling än den man skulle bli, var eller varit kyrkobokförd i. Då skickades blanketten från kyrkoherden (eller i praktiken oftast pastors-/församlingsexpeditionen) till prästen med vanlig postgång varefter prästen fyllde i den och skickade tillbaka den på samma sätt. I handboken för kyrkobokföring från år 1997 står: ”När en kyrklig handling utförts i en annan församling än den egna skall blanketten arkiveras som bilaga till ministerialboken.” (A 6, s. 8).

Också tomma blanketter kan skrivas ut och fyllas i för hand. Detta kan vara aktuellt för församlingar som förde kyrkoböckerna manuellt liksom blanketter som gäller skyddade personer. Tomma blanketter att kopiera fanns också med i de tidiga handböckerna. När det gäller skyddade personer kan blanketter eller andra rapporter med uppgifter om dem aldrig skrivas ut från Kbok.

Blanketten ses som ett pastoralt verktyg för prästen, så att prästen får uppgifter som rör den kyrkliga handlingen och då inte bara det som kyrkobokföringen innehåller utan också kontaktuppgifter som t.ex. telefonnummer. Men givetvis är den också ett redskap inom kyrkobokföringen.

Dessa båda användningsområden, som ett pastoralt verktyg och som underlag för registrering, är tydliga när man ser blanketter från år 1991 fram till år 2003. De skrevs då ut i två exemplar, det ena med markeringen ”Behålles av dopprästen”, resp. ”av konfirmationsprästen”, ”av vigselprästen” och ”av officianten” och det andra med ”För avisering”. Båda blanketterna var identiska förutom att det på prästens blankett fanns utrymme för noteringar av psalmer etc. och att det på aviseringsblanketten fanns ett fält för prästens namnteckning och längst ner fält för expeditionens anteckningar om när blanketten inkom och när handlingen registrerats i ministerialboken samt en rad för en signatur. Från november 2002 stod på prästens blankett ”Kopia till präst”. Även ytterligare en blankett har ibland skrivits ut för att användas till expeditionens bevakning till dess prästen meddelade dopet etc.

Vid den stora förändringen för kyrkobokföringen hösten 2003 försvann dessa anvisningar och blanketterna fick ett något annorlunda utseende med fält både för prästen och kyrkoskrivaren att göra manuella noteringar. Även efter år 2003 har många församlingar skrivit ut två likadana blanketter, en för prästen och en som förvarats på expeditionen. På andra ställen har prästen fått två blanketter, en för avisering och en för egna anteckningar. Med kravet utifrån GDPR om uppgiftsminimering har det numera ifrågasatts om prästen ska ha kvar en egen kopia.

I datasystemet Kbok kan man skriva ut blanketter i samband med att man gör den preliminära registreringen av den kyrkliga handlingen. Före november 2003 var det bara hemförsamlingen, alltså ”folkbokföringsförsamlingen” eller den icke-territoriella församling personen tillhörde, som kunde göra detta. Efter november 2003 kan vilken församling som

helst skriva ut en ifylld blankett; undantagen är om det redan finns en preliminär registrering på en likadan kyrklig handling på den personen eller att personen är skyddad.³² Inte någon blankett kan skrivas ut från systemet Kbok på en skyddad person.

Önskemål har vid ett flertal tillfällen kommit att det på blanketterna skulle finnas fält för noteringar av en mängd olika slag; de flesta av dessa önskemål har inte fått någon plats på blanketten.

Blanketterna har sett något olika ut beroende på bl.a. vilka skrivarrutiner som varit installerade.

BLANKETTHANTERING FRÅN 2003

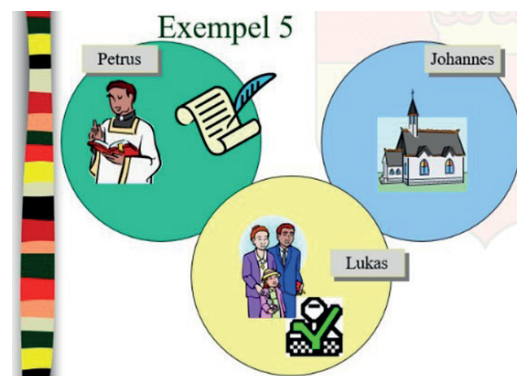
Mellan åren 1991 och 2003 kunde endast hemförsamlingen skriva ut blanketter för de kyrkliga handlingarna. Skulle handlingen ske i en annan församling skrevs blanketten ut, lades i ett kuvert och skickades med porto till prästen eller den församling där hon eller han tjänstgjorde. Efter den kyrkliga handlingen fyllde prästen i uppgifterna för den och skickade tillbaka blanketten med ordinarie postgång. Blanketten kom så tillbaka till hemförsamlingen där den sedan förvarades till dess den gallrades.

När möjligheten kom 2003 att vilken församling som helst kunde göra den preliminära registreringen på en kyrklig handling och därmed också skriva ut en blankett blev det en fråga hur blanketterna skulle hanteras för personer hemmahörande i andra församlingar. En poäng med det nya systemet var att man nu inte skulle behöva skicka blanketter med post, och då också spara kostnader för kuvert och porto och arbetet kring detta.

Nu lanserades begreppen "hemförsamling", "handlingsförsamling" och "uppdragsförsamling". *Hemförsamling* är den församling där personen det gäller är, var (vid begravning) eller ska bli (vid dop) tillhörig; det är också i ministerialboken i den församlingen ministerialboks-posten slutligen hamnar. *Handlingsförsamling* är den församling i vilken den kyrkliga handlingen sker. *Uppdragsförsamling* är den församling som initierar den kyrkliga handlingen, ofta den församling där prästen har tjänst och där således den preliminära registreringen görs och där blanketten skrivs ut och sedan förvaras. Det är således till denna församling prästen ska skicka tillbaka den ifyllda blanketten; från juli 2007 står det därför längst upp till höger som en anvisning till prästen, "Blanketten åter till X församling".

Till höger en bild från en presentation år 2003 som visar hur det fungerar:

- med en präst som har tjänst i Petrus församling där den preliminära registreringen görs (uppdragsförsamlingen),
- med en kyrka i Johannes församling där dopet sker (handlingsförsamlingen) och
- med den döpta som är folkbokförd i Lukas församling (hemförsamlingen; den gröna boken på stämpeln visar att det är denna församling, och bara denna församling, som helt kan slutföra registreringen genom att bekräfta ett verifikat).

Med en utökad funktion har från november 2011 i Kbok funnits möjligheten att direkt skicka en blankett för en kyrklig handling via e-post till prästen. Med de nya bestämmelserna i GDPR från år 2018 har denna möjlighet från november 2019 försvunnit. Blanketter får i stället skickas i en krypterad fil, hämtas från en gemensam fil-area eller skickas med vanlig postgång.

³² Att en preliminär registrering av en församling i ministerialboken omöjliggör en liknande registrering i en annan församling har ibland i samband med dop missbrukats så att en hemförsamling medvetet har gjort en registrering för att hindra någon annan församling att preliminärt registrera och genomföra dopet.

DETALJER PÅ BLANKETTEN

Om det i skattemyndigheternas register finns ett tilltalsnamn markerat kommer detta med på blanketten, ibland förkortat till "Tnamn" (juni 1991 – maj 1992), "Ttalsnamn" (maj 1992–januari 1997) eller "Tillnamn" (från januari 1997).

Från år 1991 fanns en anteckning om den fastighet personen var folkbokförd på. Denna uppgift försvann i november 2019.

Från april 1992 finns möjligheten att för hand fylla i ett "Regnr" högst upp på blanketten. Här kunde man fylla i det löpnummer som handlingen kom att få i ministerialboken. Denna möjlighet fanns fram till och med oktober 2003. Därefter angav systemet automatiskt ett "Blankettnr". Från september 2004 flyttades blankettnumret längst ner till vänster på blanketten och dess plats överst ersattes av ett löpnummer med tre koder, den första med numret på den församling som gjort den preliminära registreringen och hos vilken ev. blankett skulle förvaras, den andra med årtalet och den tredje med löpnumret, ex. 2171-13-189. Församlingens kod kom sedan att ändras 1 januari 2014. Vilken församling som har tagit ut blanketten och som sedan ska förvara blanketten kan sedan ses i ministerialboken i Kbok, där det i t.ex. begravningsdelen församlingens kod står i fältet "Begravningsuppgifter – Löpnr."

Från år 1991 fanns ett utrymme för "Pastorsämbetets stämpel". Från april 1992 står det sedan "Pastorsexp stämpel" (även om det fortfarande på själva stämpeln stod "Pastorsämbetet"). Från juli 2007 hette utrymmet "Exp stämpel". Från maj 2011 finns ingen text om någon stämpel, dock finns fortfarande ett utrymme för en sådan kvar på samma plats.

På blanketter från september 1996 återfinns ett nytt teckensnitt, olika storlek på tecknen och vissa delar i fet stil. Förutom att församlingarna bytte skrivare kan detta bero på nya skrivarrutiner. Vidare är handlingsförsamlingens namn och prästens namn nu tryckta på blanketten. Svenska kyrkans vapen, logotyp, finns även nu med; och från juli 2007 med den nya något mer rundade utformningen.

Till och från har frågan om samtycken av olika slag förekommit. Från januari 2022 och några månader därefter fanns på blanketterna för dop, konfirmation och vigsel ett fält med rubriken "Godkännande från vårdnadshavare/dopkandidat", och vid vigsel "Godkännande av huvudpersoner" och på raden nedanför texten "Får läsas upp vid pålysning", alltså i samband med en gudstjänst, och därefter en ruta att kryssa i. Allt detta utifrån kraven rörande skydd för personuppgifter (GDPR). För avlidna personer är inte GDPR tillämpligt och därför krävs inget samtycke för pålysning (tacksägelse).

GALLRING AV BLANKETTER

Blanketterna är bilagor till församlingens ministerialböcker och ska som sådana förvaras i församlingens arkiv. Riksarkivet utfärdade föreskrifter år 1990 där det stod att, med undantag för i utlandet utfärdade bilagor för kyrkobokföringen, skulle bilagor gallras efter 20 år.³³ År 1997 kom nya föreskrifter där det framgår att dopblanketter ska sparas i 20 år och övriga blanketter i 5 år och därefter gallras.³⁴ Undantagna är handlingar från utlandet och nu också från andra samfund.

Först 1 juli 2003 kom inomkyrkliga bestämmelser om gallring av ministerialböckernas bilagor, d.v.s. i huvudsak blanketterna.³⁵ Här är bestämmelserna direkt övertagna från Riksarkivets tidigare föreskrifter. I bestämmelsen SvKB 2017:2 upprepas bestämmelsen. I den senaste bestämmelsen från år 2019 rörande detta står:

Ministerialböcker med bilagor

4 § Av bilagor till ministerialböckerna ska underlag till dopboken gallras efter 20 år och övrigt underlag till kyrkobokföringen efter 5 år. Detta ska gälla underlag som har tillkommit från och med den 1 januari 2004.

Underlag till ministerialböckerna som har tillkommit före 2004 ska bevaras.

Uppgifter i ministerialböckerna, det vill säga dopböcker, konfirmationsböcker, vigselböcker och begravningsböcker, ska bevaras i det skick de fördes.

5 § I utlandet utfärdade underlag till kyrkliga handlingar ska bevaras.³⁶

³³ RA-MS 1990:105. Gallringsbeslut den 26 september 1990, De kyrkliga församlingarna.

³⁴ RA-MS 1997:65, beslutade den 3 september 1997, Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om gallring hos de kyrkliga församlingarna och lokala kyrkliga samfälligheterna, bilaga, kap. 4.

³⁵ SvKB 2003:2, 5 §. Kyrkostyrelsens beslut om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på lokal nivå.

³⁶ SvKB 2019:1, 7 kap. Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring.

Det är förvånande att det beslutats om att bilagor till ministerialboken som tillkommit före 2004 nu ska bevaras, medan det tidigare var så att de skulle gallras efter 20 resp. 5 år.

DOPBLANKETTEN

Före 1 juli 1991 fanns ett "Personbevis för dop, m.m."³⁷ Personbeviset skrevs av folkbokföringsförsamlingen ut till prästen med genomslagskopia i två exemplar, varav det ena var till för "Underrättelse om dop" och det andra behölls av prästen. Prästen fyllde i datum för dopet och i vilken ordningen det skett, Svenska kyrkans eller annat samfunds, liksom faddrarna namn. Beviset kunde också användas för vårdnadshavare att anmäla förnamn. Dessa bevis kom även under en övergångsperiod efter 1 juli 1991 att användas av församlingar och präster.

Den blankett som skrevs ut av Kbok för den som skulle döpas, enligt blanketten "Dopkandidaten", innehöll från år 1991 uppgifter om bl.a. personnummer, namn, tilltalsnamn, tillhörighet, adress och fastighet.

För ett barn som skulle döpas fanns från år 1991 även en notering om dess tillhörighet. Vid denna tid och fram till år 1996 blev en person registrerad som medlem redan från födseln om den ogifta modern var medlem i Svenska kyrkan eller om någon av dess gifta föräldrar var medlem i Svenska kyrkan. Således kunde det på dopblanketten stå: "Tillhör Sv kyrkan: J", alltså att barnet tillhörde Svenska kyrkan också innan dopet.

På de dopblanketter som skrevs ut år 1991 fanns också för minderårig uppgifter om "FADERN" och "MODERN", med uppgifter om deras civilstånd, såsom "Gift man" och "Gift kvinna sammanboende med mannen". För ogifta föräldrar kom bara uppgifter om modern. Ett annat civilstånd för förälder kunde vara "Barn under 18 år"; i så fall kunde också en annan relationsperson anges, i något fall en mormor till barnet som skulle döpas. För vuxna personer fanns inga uppgifter om några relationspersoner.

Tidpunkten för dopet angav inte klockslag, utan bara datum. Prästen hade sedan att fylla i om sig själv med namn, titel och telefon och även uppgifter om platsen för dopet och i vilken församling dopet ägde rum och ev. också den döptas "Tillnamn". Uppgifterna om faddrarna var namn och adress; fält för två faddrar fanns. Vidare en rad där prästen kunde skriva datum och signatur för sin avisering till församlingen och slutligen ett utrymme för "Anteckningar".

Redan i maj 1992 hade vissa ändringar gjorts. "Tillnamn" hade ändrats till "Talsnamn". Uppgifterna om fader och moder hade ändrats till att gälla två relationspersoner, varav uppgifterna på kvinnan fanns under uppgifterna på mannen, även om det inte fanns några uppgifter på honom. Nu fanns också angivet en plats för att för hand notera klockslaget för dopet. Även en rad där prästen skulle fylla i sin församling, den där prästen hade sin tjänst eller sin hemortsförsamling. Nu fanns plats för tre faddrar och i stället för adress skulle nu anges deras hemvist. På platsen för prästen att notera avisering var det nu klarare uttryckt till vem aviseringen skulle gå: "Aviserat till kyrkobokf församling". Och nu fanns i förhållande till tidigare ett mindre utrymme att notera "Dopsamtal, tid och plats" och "Psalmer".

I september 1996 kom en ny version. "Talsnamn" ändrades till "Tillnamn". Nu blev det för prästen förklarat vilket pastorat han eller hon skulle fylla i bredvid sitt namn: "Tjänstgöringspastorat (hemförsamling för präst utan prästtjänst)". Det var också vid den preliminära registreringen av dopet möjligt att fylla i klockslag och plats samt prästens namn och titel liksom att i de fria anteckningsfälten för dopsamtal och psalmer skriva in telefonnummer och liknande.

I november 1997 hade man ändrat "Relationsperson" till "Vårdnadshavare". Könstillhörigheten, man eller kvinna vid noteringen om civilstånd, hade tagits bort, medan den ogifte fadern nu också fanns med. Uppgifterna om dop och konfirmation noterades med "Dop: D" resp. "Konf: K", liksom för tillhörigheten "Tillhör Sv kyrkan: J". Från januari 2003 var raden för prästens telefonnummer försvunnen och den tidigare texten om "Doppräst" ändrades till "Präst".

Vid det stora systemsiftet då Kbok2003 började användas stod när det gällde barn nu "Vårdnadshavare 1" och "Vårdnadshavare 2", nu ofta med kvinnans namn först. Upplysningar om vårdnadshavarnas civilstånd, ev. dop och konfirmation försvann. Raden för prästens telefon

37 Blankett RSV 7011. Även andra blanketter kunde användas, såsom "Anmälan om förnamn och dop" (RSV 7002) eller "Utdrag ur vissa kyrkoböcker och register" (RSV 7220). Så Wannerd, *Folkbokföringen*, 1972.

återkom. Nu blev det plats för fyra faddrar, vilka blev numrerade men utan någon anvisning om att deras hemvist skulle noteras.

I september 2004 återkom uppgifterna om vårdnadshavarnas civilstånd, tillhörighet, dop och konfirmation. De senare noterades nu med: "Dop: Döpt i Svenska kyrkans ordning" resp. "Konfirmation: Konf i Svensk kyrkans ordning".

Från maj 2011 stod det längst ner inte längre "Dopsamtal, tid o plats" och inte heller "Exp. anteckningar" och "Ankom" utan "Församlingsexpeditionens anteckningar" och "Inkom". Även en ändring till "Registrerat i kyrkobokföringen" och "Registrerat av".

I augusti 2015 återkom en rad för prästens telefonnummer.

Registrering av dop (2023).

KONFIRMATIONSBLANKETTEN

Före 1 juli 1991 skrevs "Bevis ut för konfirmationsberedelse" där en del av beviset användes till "Underrättelse enligt 30 § FBK" (blankett RSV 7020; FBK = folkbokföringskungörelsen från 1967). Här fylldes datum för konfirmationsdagen och datum för första nattvardsgång i.

I konfirmationsblanketten från år 1992 fanns inte något fält för datum för första nattvardsgången kvar. Blanketten innehöll uppgifter om konfirmanden såsom personnummer, namn, tilltalsnamn, adress, fastighet, dop och tillhörighet. Ett stort utrymme lämnades för "Noteringar". Vidare en plats för "Konfpräst" att skriva sitt namn. Från januari 2003 kallades prästen just bara "Präst". Från år 2010 kallas prästen "Konfirmationspräst".

Det har från tiden runt år 2004 varit möjligt att skriva ut en *gemensam konfirmationsblankett* så att alla som vid ett och samma tillfälle ska konfirmeras finns samlade på en blankett. Till denna blankett hämtas uppgifterna om konfirmanderna tidigare från verksamhetsregistret och numera från Kyrksam i den utsträckning man där registrerat gruppen. Prästen behöver då bara med ett kryss i en ruta i blanketten bekräfta att personen är konfirmerad.

VIGSELBLANKETT

Före 1 juli 1991 skrev pastorsämbetet ut dels ett intyg om hindersprövning för mannen och kvinnan (blankett RSV 7055), något som prästen behöll, dels en vigselattest som prästen efter vigseln skickade tillbaka till pastorsämbetet (blankett RSV 7056).

Från 1 juli 1991 fanns vigselblanketten med uppgifter om mannen och kvinnan, namn, tillnamn, personnummer, adress, fastighet, dop, konfirmation och tillhörighet till Svenska kyrkan. "Vigselpräst" hade att fylla i uppgifter om intyg om hindersprövning med angivande av vilket lokalt skattekontor som utfärdat det, datum för detta och dess diarienummer. Längst ner på blanketten fanns en uppmaning till prästen "Obs! Glöm ej att avisera till det lokala skattekontoret."

I maj 1992 hade det tillkommit en rad. Tidigare fanns en rad för att fylla i datum för avisering av vigseln (oklart om det gällde aviseringen till folkbokföringsförsamlingen eller till skattekontoret). Nu fanns två rader: en för avisering till "kyrkobokförsamling" och en till "LOK – på blankett från LOK" (d.v.s. lokala skattemyndigheten), båda med datum och signatur. Nu skulle prästen också ange sista datumet för giltighetstiden för hindersprövningen. Vidare fanns nu längst ner i noteringsfältet en rad för att anteckna vigselsamtal (tid och plats) och en rad för psalmer och musik.

Från november 2003 togs rubrikerna "Mannen" och "Kvinnan" bort och ersattes av "Person 1" och "Person 2". Längst ner tillkom anteckningsfält för expeditionen. Fälten för att avisera till kyrkobokföringsförsamlingen fanns kvar till sommaren 2011, fast det nya systemet Kbok2003 innebar att blanketten skulle lämnas till den församling som gjort den preliminära registreringen, alltså inte alltid till församlingen där ministerialboken fanns. Till de församlingar som fortfarande skötte kyrkobokföringen manuellt krävdes dock att prästen skickade tillbaka blanketten dit.

Från 2009 antecknades för hindersprövningen att den var utfärdad av "Skatteverket i: ____". På raden hade prästen att fylla i orten för det kontor hos Skatteverket som gjort detta, liksom när avisering till "Skatteverket" skett.

Från sommaren 2011 försvann raden för datum och signatur gällande avisering till kyrkobokföringsförsamlingen. Däremot skulle man fortsatt fylla i datum för avisering till folkbokföringsmyndigheten med orden "Aviserat till Skatteverket i: ____" följt av kontorets placering och i vanlig ordning följt av datum och signatur. Nu tillkom också en särskild blankett för välsignelse av tidigare ingånget äktenskap.

Några månader i början av 2022 fanns en ruta på vigselblanketten för att markera "Godkännande från huvudpersoner - Får läsas upp vid pålysning".

Från maj 2015 finns åter uppgifter om dop och konfirmation på blanketten. Från 2016 anger man inte vilket kontor inom Skatteverket som utfärdat intyget om hindersprövning. Tidigare hade detta framgått av Skatteverkets stämpel på intyget. Det som nu gäller är att prästen ska anteckna vem som utfärdat intyget om hindersprövningen om det inte är Skatteverket och göra det efter texten "Utfärdat av annan myndighet än Skatteverket, ange vilken: ____".

Blanketter för välsignelse av äktenskap och partnerskap har haft i stort sett samma utseende som vigselblanketterna.

BEGRAVNINGSBLANKETTEN

Begravningsblanketten gav från år 1991 upplysningar om den döda, personnummer, namn, tilltalsnamn, adress, fastighet, dop, konfirmation och tillhörighet liksom hennes dödsdatum.

Även en rad för att notera hennes yrke fanns. Någon notering om civilstånd finns inte, men för en minderårig personnummer och namn på fader och moder och för gift personnummer och namn på efterlevande maka/make.

Från början av år 1996 fanns efter "efterlevande maka/make" även "partner", något som uppmärksammades i kyrkomötet det året. I oktober samma år är detta tillägg borta.

För begravningsgudstjänsten noterades datum, församling, plats och "officiant" samt titel och telefonnummer till denna. Vidare en kryssruta, /_/, för att markera att det skulle bli kremation. Ytterligare fanns noteringsfält för gravsättningen med datum och kyrkogård, liksom även kryssrutor för stoft, minneslund, urngrav och utströende, och från sommaren 1993 även ett fält för att anteckna gravplatsen. En följd av detta var att man i vissa församlingar slutregistrerade begravningsgudstjänsten först efter man fått uppgifterna om gravsättning, något som ibland kunde dröja i månader. Här kunde man även fylla i datum när man meddelat kyrkobokföringsförsamlingen att gravsättning skett. Från hösten 2003 fanns motsvarande fält även för avisering till lokala skattemyndigheten, "Avis till LOK".

Nästa utrymme var för anteckning om avisering till kyrkobokföringsförsamlingen med datum och signatur. Längst ner fanns ibland plats för "Exps ant." med en kryssruta för "Infört" och datum för detta.

Från april 1992 gavs prästen förslag vad hon eller han skulle skriva längst ner i noteringsfältet: Sorgehusbesök, tid och plats, psalmer och musik. Nu ändrades också "officianten" till "begravningsprästen". I december 2002 ändrades det till bara "Präst". Prästens blankett fick i huvudet ändringen från "Behålles av begravningsprästen" till "Kopia till präst". Denna text i huvudet försvann i slutet av 2003.

I oktober 1996 var raden för att skriva in den avlidnes yrke borttagen. Nu kunde man i samband med den preliminära registreringen i Kbok också fylla i klockslaget för begravningsgudstjänsten.

Från i varje fall mars 2004 fanns för minderårigt ej tillhörigt barn uppgifter om "Relationsperson 1" och "Relationsperson 2" med angivande av namn och personnummer, vanligen barnets föräldrar. Nu hade de olika typerna av gravsättning liksom fältet för notering av gravplats förvunnit från blanketten. Nu stod bara "Gravsättning" vilket gav möjlighet att för hand notera sättet för detta. En ändring var gjord så att det inte längre om gravsättningen stod "Aviserat till kyrkobokf församling" utan "Meddelat tillhörighetsförs."

Från september 2004 gjordes en notering av den avlidnas civilstånd. Samtidigt togs noteringarna om dop och konfirmation bort. Dessa sistnämnda noteringar återkom sedan i september samma år.

År 2008 gjordes ändring gällande avisering av gravsättning från "Avis. till LOK" till "Avis till SKV", d.v.s. Skatteverket.³⁸ I januari 2011 var allt som gällde gravsättning borttagna från blanketten. Vidare var noteringen om sorgarhusbesök borttagen. Från februari 2011 fanns det två alternativ att välja på och i en ruta kryssa för, beroende om gudstjänsten skulle avslutas i kyrka/kapell eller på kyrkogården. Detta hade sedan betydelse för clearingen, vilket belopp handlingsförsamlingen skulle kräva av hemförsamlingen.

Från oktober 2012 kom en ny rubrik mitt på blanketten: "Information om var gudstjänsten avslutas och gravsättning". Här fanns kryssrutor för om dödsboet meddelat jordbegravning eller kremation. Från maj 2014 var rutorna ändrade till klammertecken, "[]".

³⁸ Riksskatteverket (RSV) och de lokala skattemyndigheterna (LOK) upphörde 1 jan 2004 då Skatteverket bildades.

Handböcker

I kyrkomötets beslut om ministerialböcker år 1990 som resulterade i en kyrklig kungörelse om dessa böcker (SKFS 1990:5) stod att centralstyrelsen skulle utfärda allmänna råd om förändret av ministerialböckerna.

Det är troligtvis denna bestämmelse som gjorde att centralstyrelsen gav ut handböcker för kyrkobokföring. Från år 1991 var många kapitel uppdelade var och ett i två delar, en del som rörde regelverket och det generella handhavandet, och en del som rörde det datoriserade systemet. Senare kom hela handboken att delas upp i två delar, en A-del och en B-del. Förutom själva kyrkobokföringen handlar böckerna även om arkivvård och kyrkotillhörighetsrutiner.

Den del som handlade om det generella var i den första utgåvan av dessa böcker skrivna av kyrkobokföringsinspektören i Karlstads stift Johan Blix och data-delen av konstruktören av Kbok, Statskonsult ADB-Konstruktion AB.³⁹ För att höja dess status skrev ärkebiskop Bertil Werkström under förordet. Denna handbok från år 1991 har inte återfunnits.⁴⁰ Handböckerna gavs ut i lösbladssystem för att lätt kunna uppdateras med ändringsblad.

Tredje versionen av handboken gällde från mars 1993 och kom med "många ändringar och tillägg". Förordet är daterat 13 april 1993 och underskrivet av ärkebiskop Gunnar Weman och "sakkunnig" Johan Blix. I inledningen noteras att Televerket är huvudleverantörer och står för kommunikationen och att underleverantörer är DAFA Data AB där den centrala aviseringfunktionen finns och Statskonsult AB där Kbok utvecklats och kundstödet finns.

Denna version synes ha behållit en del sidor från handböckerna från åren 1991 och 1992. Flera avsnitt, som kapitlen kallas, har därför i ett och samma avsnitt först vita sidor med allmänna anvisningar och därefter sidor på färgat papper om hur man arbetar i data-systemet.⁴¹ Noteras kan att det är ordbehandlingsprogrammet WordPerfect som är rekommenderat av Svenska kyrkans förvaltningsnämnd.

Vid en konferens i november 1994 med deltagare från kyrkobokföringsinspektörer/sakkunniga i Svenska kyrkan, datautvecklingsgruppen, ADB-leverantörer av kyrkobokföringsstödet och Svenska kyrkans centralstyrelse lämnade den grupp inom konferensen som skulle avge synpunkter på handboken följande:

Gruppen önskar att handbokens "datordel" separeras från dess "manuella del", bl a för att underlätta användningen av handboken i datorlösa pastorat. Nya flikar föreslås för meddelanden och pastorala råd. Mer tid behöver anslås till att skriva och redigera handboken. Uppdateringsproblematiken bör vidare uppmärksammas – det är viktigt att handboken innehåller aktuella uppgifter. Handboken bör finnas som ett elektroniskt dokument i systemet.⁴²

Den femte versionen av *Handbok för kyrkobokföring* kom i september 1997. Förordet är nu undertecknat av ärkebiskop Karl Gustav Hammar och sakkunnig i kyrkobokföringsfrågor i Stockholms stift Lena Nurmeksela. I handboken finns två delar, var och en med 15 kapitel, en A-del med allmän information och bestämmelser för kyrkobokföringen och en B-del med mer praktiska anvisningar för registreringarna i systemet Kbok med en strävan efter att ha motsvarande kapitelnumrering som i A-delen; kapitel 8 handlar således i båda delarna om ministerialböckerna. Från denna version fanns också handboken tillgänglig på Kyrknätet. Enligt följebrevet var detta den sista versionen av handboken som skickades ut i pappersformat till församlingarna.

³⁹ Att Blix skrev detta meddelades av honom själv i ett samtal med författaren.

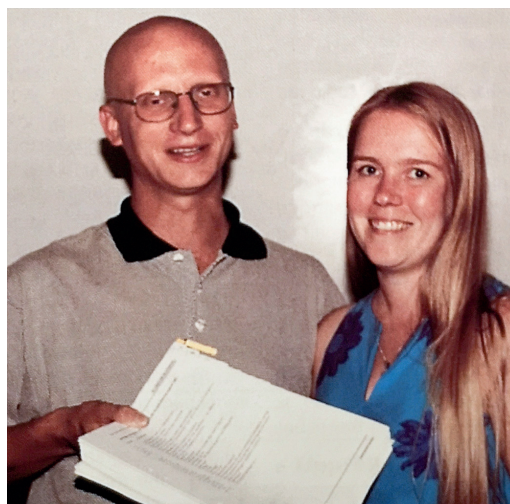
⁴⁰ Handboken från 1991 skall dock finnas på Kungliga biblioteket och Lunds universitetsbibliotek.

⁴¹ Ett exemplar av handboken 1993 har återfunnits i Svenska kyrkans arkiv; här återfinns blad daterade både 1991, 1992 och 1993; de färgade sidorna är blå.

⁴² CSkr 1995:3, bilaga 10 a, s. 6, Resultat av överläggningar om det framtida kyrkobokförings- och ADB-stödet.

Bild och text ur ADB i kyrkan 3/1997:

”Svenska kyrkans IT-sekreterare David Axelsson-Fisk och kyrkobokföringsinspektör Lena Nurmeksela visar glatt upp första exemplaret till handboken till det nya kyrkobokföringssystemet.”

Hösten 2002 kom med en CD-skiva, *Kyrknätets CD med KBOK 3.2*, en ny handbok, *Kyrkobokföringshandboken*, vars förord denna gång skrevs under för Kyrkostyrelsen av ärkebiskopen K G Hammar och för Kyrkofondens styrelse av Bertil Persson. Också denna handbok fanns tillgänglig på Kyrknätet. Nu skickades inte handboken tryckt på papper ut annat än till de församlingar som hade ”pappersburen kyrkobokföring”.

Med det nya systemet Kbok2003 kom dels en ny *Handbok för kyrkobokföringen* med generell information om kyrkobokföringen (144 sidor), dels en *Användardokumentation* som handlar om systemet Kbok (101 sidor).

ÖVRIGT

Ytterligare ett dokument som finns är det som handlar om hur man på expeditioner ordnar arbetet med kyrkobokföringen. Ett tidigt sådant, från i varje fall år 2003, är *Exempel på arbetsgång på pastorsexpedition* med hänvisningar till tillämpligt regelverk, krav som finns och ”lämplig arbetsgång”.

I december 2007 uppdaterades skriften och fick en ny titel *Arbetsflöden och sammanfattande regelverk för kyrkobokföring* (25 sidor).

Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföringen (53 sidor) är senast uppdaterad 1 juli 2020. Dokumentet beskriver sig själv:

Regelverket och arbetsflödet för kyrkobokföringen och de relaterade kyrkliga handlingarna är omfattande, och finns i flera olika källor. Detta dokument är ett försök att på en övergripande nivå presentera den viktigaste informationen, och att hänvisa till de viktigaste regelverkstexterna. Dokumentet utgör inte en komplett användarmanual, och är inte heller en komplett regelverkssammanställning, men dokumentet är tänkt att ge grundläggande information på de viktigaste områdena, så att läsaren sedan kan gå vidare till andra källor.

Dessutom finns idag *”Kbok: Användarhandledning”* (160 sidor; senast uppdaterad 12 februari 2021). Den ”beskriver handhavandet av kyrkobokföringssystemet Kbok från ett användarperspektiv.” och är således inriktad på hur man använder Kbok.

Ytterligare hjälpmedel är de idag 28 lathundar som finns för olika delar av kyrkobokföringen.

Behörigheter

En viktig del i säkerheten inom kyrkobokföringen är behörighetssystemet. I varje församling gäller det för den ansvariga att dela ut behörigheter till dem som skall arbeta med kyrkobokföringen, behörigheter som motsvarar behovet i församlingen och kunskapen hos användarna. Användarna skall ha den behörighet de kan ha och behöver, men inte mer.

Det är den som har ansvar för registren som delar ut behörigheterna. För *ministerialböckerna* har detta alltid varit kyrkoherden eller, som det tidigare kallades, pastor. För *tillhörighetsregistret* och *verksamhetsregistret* var det från början kyrkorådet som ansvarade för dessa, även om man kunde delegera uppgiften att dela ut behörigheten till kyrkoherden.

Kyrkorådet hade också från början att utse en person som var *behörighetsadministratör*, alltså den person som efter kyrkorådets och kyrkoherdens beslut gjorde nödvändiga registreringar av utdelade behörighet. Senare har det blivit kyrkoherdens uppgift att utse behörighetsadministratören. I många församlingar blev det kyrkoherden själv eller någon som arbetar med kyrkobokföring som blev administratören. Rekommendationer har funnits att administratören varje år tar ut en lista på behörigheterna och diskuterar dem tillsammans med kyrkoherden och att kyrkoherden som ansvarig signerar listan. En fråga som har aktualiserats och även kritiserats är att kyrkoherdar i vissa församlingar har beslutat om behörigheter inom Kbok för personer som inte är anställda i församlingen för att utföra vissa tjänster för församlingen.

Från början sköttes administrationen av behörigheterna inom Kbok. Även senare då nya gemensamma IT-system tillkommit, såsom *Organisationsregistret* (OrgReg) och *Kollekt- och betalsystemet* (KOB), sköttes administrationen inom Kbok. År 2012 flyttades administrationen av behörigheter i Kbok och andra system över till ett web-baserat system och lämnade således Kbok. Då tillkom en länk i Kbok 6.1 till den nya behörighets-webben.

Beroende vilken behörighet man har visas olika saker i Kbok; har man inte en behörighet till en funktion så syns den funktionen inte heller i menyn.

Till uppgifterna för sakkunniga och kyrkobokföringsinspektörer hör ofta att kontrollera att kyrkoherdarna har delat ut behörigheter på ett lämpligt sätt.

BEHÖRIGHETER

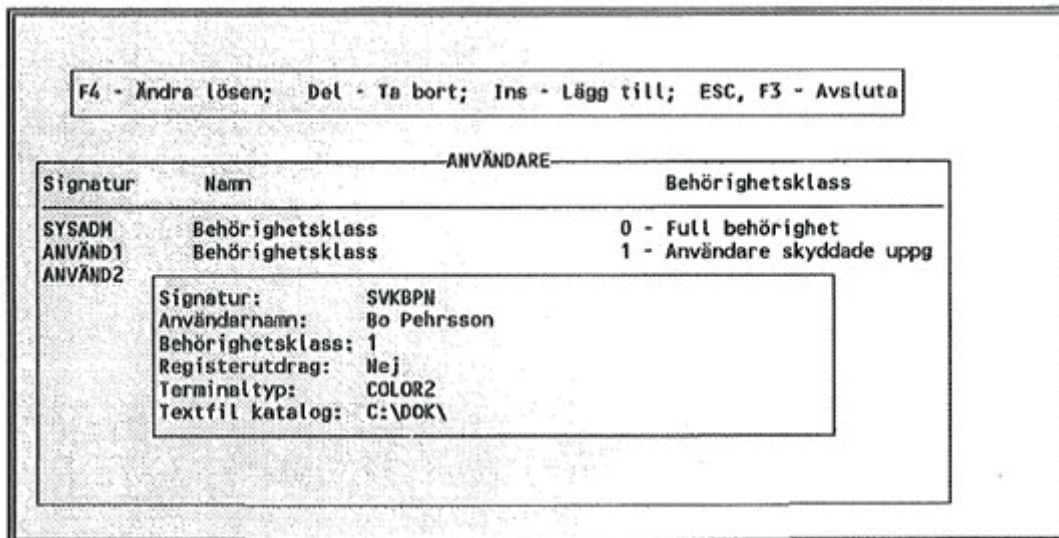
Redan från 1 juli 1991 behövdes en behörighet för att arbeta i Kbok. Centralstyrelsen skrev till kyrkomötet år 1991 att det skall finnas två behörighetsnivåer: ”en för registervårdare och självvårdare som kan se alla uppgifter och en för övrig personal med tillgång till enbart namn, födelsetid och adress”.⁴³

År 1993 fanns det behörigheter med tre olika nivåer numrerade från 0 till 2:

- 0 endast för **Användare full behörighet**. Är den som skall ansvara för den praktiska driften av kyrkobokföringen, vilket innebär att ha behörighet till systemrutinerna (behörighetstabell och signaturförteckning, pastoratsdata m m).
- 1 för **Användare skyddade uppgifter** med behörighet att arbeta i systemets samtliga register. Denna behörighet innebär att man ser uppgifter om skyddade personer samt personer som markerats som borttagna (pga flyttning, avliden etc).
- 2 för **Användare läs/skriv**. Ger tillgång till systemets **verksamhetsregister samt församlingsregistret (begränsade rättigheter)**. Denna kategori ser ej uppgifter som är skyddade eller som utgår ur registret.⁴⁴

⁴³ CsSkr 1991:2, s. 84.

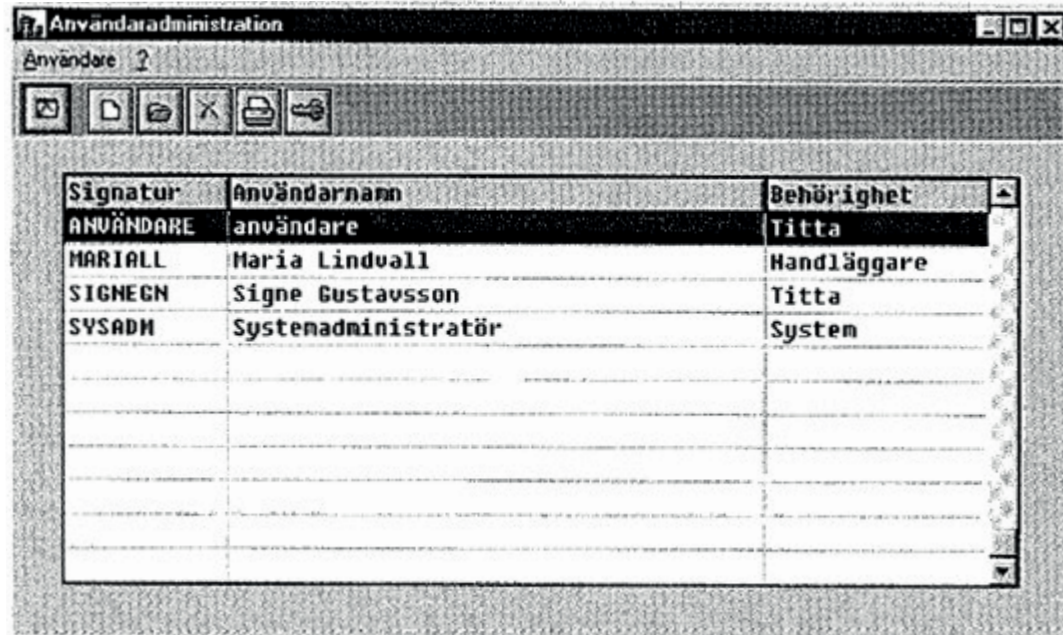
⁴⁴ Handboken för kyrkobokföring, mars 1993, avsnitt 11.6.4, s. 54.

Användaradministration 1993.

År 1997 fanns fortfarande 3 olika behörigheter, nu numrerade från 1 till 3 och med nya namn:

1. "System": behörighet till allt, också såsom alla församlingar och användaradministrationen.
2. "Handläggare": kan utnyttja det mesta i systemet, för denna behörighet finns åtta olika val för specifika behörigheter att göra.
3. "Titta": ger begränsade möjligheter till verksamhetsregistret och kyrkotillhörighetsregistret och kan ej se skyddade personer.⁴⁵

Användaradministrationen 1997.

⁴⁵ Handbok för kyrkobokföring 1997, B 14, s. 6.

År 2002 hade man nya roller:

- System** Systemansvarig är behörig till allt i kyrkobokföringsprogrammet (t ex alla församlingar och även till hela användaradministrationen). Från version 3.2 kan man bara lägga upp en användare med systembehörighet!
- Handläggare** Handläggare är behörig att arbeta i de flesta delarna av systemet. En handläggares behörighet till pastoratets församlingar kan begränsas, och andra behörigheter kan utökas med hjälp av kryssrutorna till höger.
- Anställd** Ger begränsade rättigheter till verksamhetsregistret och kyrkotillhörighetsregistret, kan titta i ministerialböckerna. Denna kategori ser ej uppgifter som är skyddade eller som utgår ur registret.
- Allmänhet** Ger begränsade rättigheter till verksamhetsregistret och kyrkotillhörighetsregistret, när ej ministerialböckerna. Denna kategori ser ej uppgifter som är skyddade eller som utgår ur registret.⁴⁶

Behörighetsadministration år 2003.

Från 1 september 2005 gäller efter ett beslut i Svenska kyrkans IT-ledning att en användare måste vara certifierad för att bli tilldelad behörigheterna "Handläggare" och "Handläggare Max" eller som det senare kom att kallas "Handläggare Skyddad". Certifierad blir man av kyrkobokföringssakkunnig i stiftet efter genomgången kurs och godkänt test. Den som är certifierad finns idag registrerad som sådan i systemet Kyrksam.

⁴⁶ Handbok för kyrkobokföring 2002, s. 343.

Från i varje fall våren 2010 finns det sju olika behörigheter i Kbok; fyra med rollen "Anställd" och tre med rollen "Handläggare". (För detaljer se i listan som finns som bilaga till denna skrift.) Med den lägsta behörigheten "Anställd Kbok – Endast sökning", tänkt för bl.a. kyrkogårdshandläggare, kan man bara göra avancerade sökningar i centrala tillhörighetsregistret. "Anställd Kbok" kan göra enkla sökningar, skriva ut adresetiketter, läsa och skriva i verksamhetsregistret och läsa i Organisationsregistret. Behörigheten för anställda i församlingsverksamheten föreslås få behörigheten "Anställd Kbok – Utökad" i vilken man även får göra avancerade sökningar i tillhörighetsregistret. Behörigheten "Anställd Kbok Utökad med familjebild" är tänkt för präster, diakoner och församlingsassistenter och får som antyds även se en persons familjebild.

När det gäller handläggarbehörigheterna finns det först en begränsad sådan, "Handläggare begränsad". Med denna behörighet fick man, förutom att göra det som en "Anställd" kunde göra, även göra registreringar i ministerialboken förutom när det gällde slutregistreringar av dop. Vidare kunde man bekräfta en del verifikat, visa statistik och registrera pålysningar.

En "Handläggare" kan göra allt i Kbok, förutom det som gäller personer med skyddade uppgifter. Det gäller bl.a. registreringar av kyrkliga handlingar, registreringar av in- och utträden, visa familjebild, göra utdrag, administrera enheten genom att lägga upp kyrkor, präster och kyrkogårdar och registrera hur olika ärendetyper skall presenteras bland verifikaten på startsidan.

Slutligen finns "Handläggare – Max" som även får se skyddade personer och göra registreringar rörande dem. Detta gäller endast skyddade personer i den församling användaren har denna behörighet i.

Hösten 2010 ändrades innehållet i behörigheten "Handläggare – begränsad" så att den inte längre innefattade möjligheten att slutföra registreringar av de kyrkliga handlingarna konfirmation, vigsel och begravning.

År 2011 fanns tankar om att ändra benämningen "Handläggare Max". Med rollnamnet "Handläggare – Skyddad" fick man en bättre förklaring över vad rollen handlar om. Denna förändring kom också snart.

År 2022 finns följande behörigheter med sina olika möjligheter:

Kbok Anställd: sökningar, skriva ut listor och etiketter, skriva ut dublettröstkort.

Kbok Handläggare begränsad: som en "Anställd" samt göra preliminära registreringar i ministerialboken, registrera pålysningar, läsa men ej bekräfta verifikat, visa grupp från Kyrksam.

Kbok Handläggare: får göra allt i Kbok förutom det som rör skyddade personer. Vidare har handläggaren automatiskt behörighet till KyrkSpar för att bl.a. se detaljerade familjebilder.

Kbok Handläggare skyddad – särskild behörighet: får göra allt, även med skyddade personer.

Andra behörigheter som berör Kbok är de som behövs för att kunna arbeta med *H-bok* (digitala historiska ministerialböcker från åren 1991–2003) och *KyrkSpar*.

Ett år med kyrkobokföring

Att arbeta med kyrkobokföring är något som görs kontinuerligt och i större församlingar varje arbetsdag. Men det finns också vissa datum och tider under ett år som på olika sätt är viktiga.

1 JANUARI

Indelningsförändringar, d.v.s. att nya församlingar tillkommer och andra församlingar upphör, innebär ett systemstopp under någon dag för Kbok. Inför indelningsförändringar är det viktigt att församlingar går igenom alla preliminära uppgifter i ministerialböckerna och, om möjligt, slutför dessa. Indelningsförändringarna sker vanligtvis i början av mandatperioderna. Under tiden Kbok är avstängd brukar det gå att använda systemet KyrkSpar för att få fram personuppgifter.

JANUARI–MARS

Framför allt tidigare har en mängd uppgifter från församlingarna i början av varje år skickats till det nationella kyrkokansliet. Numera sker dessa redovisningar kontinuerlig. Mycket av statistiken hämtas från de registreringar som gjorts i Kbok.

Tidigare fanns bestämmelser om att man skulle göra arkivutskrifter av ministerialböckerna för att sedan binda in dem. Detta gjordes i början av varje år.

MARS–APRIL

Under våren skickar Skatteverket ut deklaraionsblanketter och kyrkoavgiften redovisas numera i antalet kronor. En del tillhöriga ser detta som en anledning att förverkliga sin tanke att anmäla utträde ur Svenska kyrkan. En hel del utträden blir då att registrera i Kbok.

MAJ M.FL. MÅNADER

Konfirmationer och särskilt de som i internatform arrangeras av annan än en församling eller ett stift kan ibland ställa till problem, liksom frågor om clearing. Kyrkostyrelsen har förutom riktlinjer också utarbetat ett dokument rörande kyrkobokföringen, Konfirmationsinformation.

JUNI–SEPTEMBER VART FJÄRDE ÅR

Kyrkoval sker tredje söndagen i september vart fjärde år. Stiftsstyrelserna ska före 1 juni eller i vissa fall 1 juli det år det är kyrkoval fastställa kandidatförteckning. För att kunna vara valbar ska kandidaten tillhöra Svenska kyrkan, vara döpt och 18 år fyllda samt tillhöra rätt församling. Den som har rösträtt ska vara kyrkotillhörig och ha fyllt 16 år senast på valdagen; för dessa ska kyrkostyrelsen upprätta en röstlängd grundad på uppgifterna 37 dagar innan valet. Då kan hända att personer för att få rösta i valet anmäler inträde i Svenska kyrkan. Röstlängden upprättas med hjälp av uppgifterna i Kbok.

18 dagar innan kyrkovalet ska de röstberättigade ha fått sitt röstkort. För en del blir detta en påminnelse om att de tillhör Svenska kyrkan och om att de tänkt anmäla utträde. Återigen blir det en del utträden att administrera och registrera i Kbok.

15 OKTOBER

I samband med registrering av begravningsgudstjänster i ministerialboken kan man göra noteringar av bl.a. "närmast anhörig", alltså en person som den avlidna inte har haft en vårdnadsrelation till eller som man är gift eller partner med, utan i övrigt är en anhörig, vanligtvis något eller några vuxna barn till den avlidna; allt för att användas till inbjudningar till en minnesgudstjänst under allhelgonahelgen. I samband med detta väljer man om noteringarna skall finns för gudstjänsten innevarande år eller under nästkommande år. Brytdatum är i Kbok automatiskt satt till den 15 oktober.

1 NOVEMBER

En person som tillhör Svenska kyrkan den 1 november ska året därpå betala sin kyrkoavgift till den församling man då tillhör. Har man senast detta datum lämnat in en anmälan om utträde ur Svenska kyrkan betalar man ingen kyrkoavgift för det kommande året.

11 november är den dag som de sista åren varit den sista dagen för församlingarna att registrera in- och utträden som gjorts under tiden från 2 november föregående år och till och med 1 november innevarande år.

25 november skickas till Skatteverket den stora intagsfilen som görs utifrån uppgifterna 1 november. Som en komplettering till detta skickar kyrkostyrelsen rättelsefiler till Skatteverket fyra gånger varje år, i februari, maj, juli och oktober.

NOVEMBER

Kyrkomötet har senaste åren haft sin andra session under november månad. Vid detta sammanträde fattas ibland beslut som berör kyrkobokföringen.

LÖPANDE

Uppdateringar av Kbok fem gånger i veckan med förändringar gällande folkbokföringsuppgifter. Beslut av kyrkostyrelsen med betydelse för kyrkobokföringen.

Uppdateringar av nya versioner av Kbok.

Nyhetsbrev från Kanslistöd.

Webb-baserad Kbok

I maj 2001 meddelades i Centrala kyrkobokföringsgruppen (CKG) att kyrkokansliet planerar en webb-baserad Kbok som skall kunna börja användas två år senare. I början av år 2003 meddelas att Windows-klienten, d.v.s. den klient som kräver en särskild programvara installerad i varje enskild dator, är tänkt för dagliga användare och webb-klienten till sällananvändare.

Windows-klienten har den fördelen att den har bra prestanda och ett bra användargränssnitt; en nackdel är att den kräver en lokal installation av programvaran och därmed också lokala uppdateringar. Till nackdelarna med en webb-klient hör att den behöver större bandbredd eftersom ”gränssnitt och valideringslogik måste skickas över förbindelsen” och därför tvingas ha ett enklare gränssnitt än vad Windows-klienten har. Att minnas är att församlingarna i början av 2000-talet fortfarande använde modem och uppkoppling till telenätet för kommunikation med den centrala dataservern. Fördelen med en webb-klient var dock att man inte behövde något annat än en webb-läsare installerad och att församlingarna då slapp göra uppdateringar av Kbok i sina datorer.

Kyrkobokföringsinspektörerna lämnade i maj 2001 några synpunkter på detta:⁴⁷

- Detta kan påskynda större administrativa enheter, är det planerat och önskvärt?
- Det kommer att bli stora kostnader och problem för mindre och medelstora pastorat som har uppkoppling mot kyrknätet via modem, det blir nödvändigt för dessa enheter att ansluta via ISDN vilket kostar mycket pengar och på en del platser kommer det aldrig att bli möjligt med ISDN.⁴⁸
- Lösenordsdosan kanske ersätts med ID-kort, det kommer inte att förkorta uppkopplingstiden.
- Centralt placerade Ministerialböcker är inte bra.
- Webblösning befaras bli avveckling av verksamhetsregistret och kopplade dokument.
- Problem i övergången till nya system.
- Ett webb-baserat register upplevs som svårt att arbeta i.

Välkommen Testperson för KBOK

Sök person

Antal tillhöriga: 10946

TORS DAG 30 JAN 2003

Verifikat

Aktuella Senaste Diarie Andra församlingar

Datum	Ärende	Församling
2003-02-04	Information	Visby Församling
2003-02-05	Dopregistrering	Genarps Församling
2003-02-06	Dopregistrering	Malmö Församling
2003-02-06	Information	Helsingborgs Församling

Senaste utloggning

Systeminformation

Planerad startside av webb-klienten, sommaren 2003.

⁴⁷ Minnesanteckningar vid konferens med Sveriges kyrkobokföringsinspektörer 28–30 maj 2001 ombord på Silja Serenad.

⁴⁸ ISDN = Integrated Services Digital Network; ett kommunikationssystem som använde de gamla telefontrådarna vilka delades upp i två kanaler och som var dubbelt så snabbt som de äldre modemerna.

I början av 2003 räknade man med att webb-klienten skulle vara i gång 1 januari 2004.

År 2005 gjorde man tester på den tredje versionen av webb-systemet; senare på året meddelas att detta system kommer att bli mycket tungjobbat. Året därpå meddelas att webb-klienten kommer att komma under senare delen av hösten.

År 2007 kom i april ytterligare information: Webb-klienten är ännu inte mogen för lansering, pilotanvändning pågår och fortsätter och anpassade rapporter dröjer.

Någon webb-klient har ännu år 2022 inte kommit. Däremot finns det fortfarande planer, nu mer framskridna sådana, att förverkliga detta och då ersätta Windows-klienten.

Kyrkostyrelsen skriver i juni 2022 till kyrkomötet om sin plan: "utveckling av ett nytt kyrkobokföringssystem planeras under perioden med 10 miljoner kronor 2023 och 20 miljoner kronor 2024. Driftsättning av systemet planeras till efter kyrkovalet 2025."⁴⁹

⁴⁹ KSKr 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025, s. 30.

Diarier och arkiv

Diarier (eller register över handlingar)

I vanlig ordning ska varje församling ha ett diarium, en "dagbok", ett register över handlingar som kommit in till eller upprättats av församlingen; och bland de senare sådana som också skickats ut. Om detta har tidigare funnits bestämmelser i sekretesslagen (15 kap. 1–2 §§) och från 2000 i kyrkoordningens 55:e kapitel med rubriken "Diarier och arkiv" och med nuvarande lydelse från 2016 "Register och arkiv".⁵⁰

De flesta underlag, eller bilagor, till diariet ska bevaras och aldrig gallras. Diariet är i sin helhet offentligt medan bilagorna eller uppgifterna i dessa lämnas ut först efter sedvanlig prövning.

I diariet antecknas datum då en handling kom in till församlingen, upprättats i församlingen eller skickats från församlingen. Vidare antecknas vem som skickat in en handling och till vem församlingen skickat en handling, diarienummer, vad handlingen rör och ev. till vem som handlingen är skickad vidare till.

När det gäller skyddade personer ska diarieföringen göras så att några personuppgifter inte antecknas i diariet eftersom diariet i sin helhet ska vara offentligt.

I kyrkobokföringen är det framför allt handlingar som gäller tillhörighet som ska diarieföras: anmälningar om in- och utträden, bevis som skickas ut till dem som registrerats som in- eller utträdna och beslutsunderlag till kyrkoherden för att utreda kyrkotillhörigheten vid invandring. Har en person i samband med ett utträde gjort ett personligt besök hos kyrkoherden ska kyrkoherden göra en tjänsteanteckning om detta vilket ska diarieföras. Vidare diarieförs begäran om att ta bort eller lägga till uppgifter på antecknade personer, alltså sådana som inte själva tillhör Svenska kyrkan men som har en vårdnadsrelation till någon som gör det. Görs en rättelse i kyrkobokföringen ska underlagen till rättelsen diarieföras.

En återkommande fråga har varit om man i dopboken kan lägga till eller ta bort faddrar. Då dopboken är att se som en historisk bok, d.v.s. den återger förhållandena vid dopet, är detta inte möjligt. Församlingen kan dock ta emot sådana anmälningar och diarieföra dem och på detta sätt visa att man tagit frågan på allvar.

Registreringar av dop och konfirmationer som görs långt efter det att den kyrkliga handlingen utförts och i alla fall de som gjorts före 2004 antecknas på personens personakt (och inte i dopboken eller konfirmationsboken). För att detta ska göras krävs kyrkoherdens beslut som då gör en tjänsteanteckning vilken sedan diarieförs. På samma sätt gäller anteckning i personakten av dop eller konfirmation i annan kyrkas ordning; detta görs efter beslut av kyrkoherden. Kyrkoherdens beslut till registreringen i Kbok och ev. kopia av dop- eller konfirmationsbevis diarieförs sedan.

Ett undantag när det gäller kyrkobokföringen att diarieföra ärenden har varit de automatiska uppdateringar som gjorts i kyrkobokföringen med uppgifter från skattemyndigheterna, eller som det står i kyrkoordningen i dess lydelse 2000: "upptagningar för automatisk databehandling med uppgifter från den allmänna folkbokföringen som ska föras in i kyrkobokföringsregistret", alltså de uppdateringar som i stort sett varje arbetsdag kommer från Skatteverket.⁵¹ I en förändring i kyrkoordningen 2016 upphävde kyrkomötet denna bestämmelse i kyrkoordningen. I stället kom en ny bestämmelse från kyrkostyrelsen med samma innehåll.⁵²

I samband med registrering av vigsel ska skattemyndighetens diarienummer på hindersprövningen antecknas och då i vigselboken och alltså inte i församlingens diarium.

I Kbok-systemet finns från år 2003 på startsidan en flik i rutan med verifikat som gäller diarieföring. Denna flik uppmärksammar användaren att diarieföra de verifikat som återfinns under denna flik. Tidigare stod på flikens huvud "Diarium", vilket gjorde att användare förstod det så att det som återfanns under fliken var diariefört genom att det fanns i Kbok. Diarieföring krävs dock i församlingens diarium. Därför ändrades texten senare till "Underlag för diarieföring."

⁵⁰ Ändringen av rubriken till "register och arkiv" återfinns i SvKB 2016:2, Kyrkomötets ändringar i kyrkoordningen.

⁵¹ Kyrkoordningen 2000, kap. 55, 3 §, 4 mom. Se även SvKB 2016:6, 7 §.

⁵² SvKB 2016:2, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen, resp. SvKB 2016:6, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om registrering av handlingar m.m., 17 §.

Arkiv

Kyrkoarkiven har i flera hundra år bestått av kyrkobokföringens handlingar i dess vidaste bemärkelse. Dessa handlingar var "allmänna", d.v.s. ägda av alla och till för alla, och var så fram till och med år 1999.⁵³

Från år 2000 kom församlingarna att fortsättningsvis ha *allmänna* diariumer och arkiv, dels sådana som rör begravningsverksamheten och kyrkoantikvarisk ersättning, dels handlingar som fanns förvarade i väntan på leverans till landsarkiven eller motsvarande. För dessa gäller samma bestämmelser som för statliga myndigheter i övrigt, med arkivlag och Riksarkivets föreskrifter. Kyrkoarkiven skulle i samband med relationsförändringen mellan kyrka och stat avslutas 31 december 1999 och nya arkiv upprättas 1 januari 2000.

Diarierna och arkiven i församlingarna rörande kyrkobokföringen - i dess smalare bemärkelse - kom från år 2000 att upprättas, förvaras, förtecknas och gallras med inomkyrkliga bestämmelser. År 2002 meddelas att det pågick ett arbete att ta fram en handbok för arkivvården.⁵⁴ Ett manuskript till en handbok skrevs av förste landsarkivarien vid landsarkivet i Uppsala Karl-Gustaf Andersson vilken remitterades till olika instanser i kyrkan. Samma år kom sedan en handbok ut.⁵⁵ År 2022 meddelas att en ny handbok är under utarbetande.

Fram till år 2000 hade landsarkiven och motsvarande tillsyn över arkiven i sin helhet. Därtill kom kyrkobokföringsinspektörernas visitationer, ofta i samband med biskops- och prostvisitationer, att behandla också arkiven, före 1 juli 1991 med statliga förordnanden och därefter som en del av stiftens allmänna tillsyns- och främjandeansvar.

Handbok för kyrkoarkiv.

RIKSARKIVETS FÖRESKRIFTER

Riksarkivet utfärdade med utgångspunkt i arkivlagen föreskrifter och råd, dels sådana som gällde myndigheter i allmänhet (RA-FS) och sådana som var myndighetsspecifika (RA-MS), som t.ex. gällande endast Svenska kyrkan. De senare gällde fr.a. förteckningsplaner och gallringsbeslut.

När det gäller förteckningsplaner för kyrkoarkiv kom från riksarkivet en bestämmelse om detta år 1970 där signa A-H rörde kyrkobokföringens handlingar (och då också inkluderande folkbokföringens). Att minnas är att även äldre kyrkobokföringsmaterial före år 1991, bl.a. ministerialböckerna, fram till relationsförändringen mellan kyrka och stat år 2000, och i många fall flera år efter 2000, förvarades i kyrkoarkiven. Detta i väntan på att de skulle föras över till landsarkiven eller motsvarande. I en del församlingar kom man att motsätta sig denna överföring och i några församlingar vägrade man lämna över materialet eller att man ibland gömde kopiorna som fanns på mikrofilm eller microfiche. Eller att man lämnat över kopiorna till folkbibliotek eller hembygdsföreningar.

Brist på bestämmelser

Ett problem när det gällde arkiven i början av 1990-talet var bristen på bestämmelser, bestämmelser för arkivering av det material som kyrkobokföringen genererade. Prästen Björn Fyrlund och kyrkoskrivaren Nils Marelius konstaterade år 1996 (och med LOK avses lokala skattemyndigheterna):

När det gäller arkivläggning är fortfarande inga anvisningar utgivna, varken för LOK eller för pastorsexpeditionen. 1993 års arkivutredning har, efter många påminnelser och ej infriade löften, lämnat sitt förslag till Riksarkivet i maj 1996, men regler och anvisningar kan ej komma förrän Riksarkivet – efter remissbehandling av utredningen

⁵³ Tryckfrihetsförordningen, SFS 1949:105 definierar: "Handling är allmän, om den förvaras hos myndighet och enligt 6 eller 7 § är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndighet."

⁵⁴ Handbok för kyrkobokföring, 2002, A 5:3.1., s. 39. För en mer utförlig behandling se Sirtoft Breitholtz, Christina, *Svenska kyrkans arkiv 2002 – Den inomkyrkliga synen på Svenska kyrkans nya arkiv*, 2002, s. 15 f.

⁵⁵ *Handbok för kyrkoarkiv* (enligt framsidan; titelsidan anger dock *Handbok för Svenska kyrkans arkiv*), utg. Svenska kyrkan och Svenska kyrkans Församlingsförbund. Förordet daterat januari 2002.

fastställt dessa. Vad skall sparas? Vad får gallras? De veckovisa aviseringsrapporterna – skall dessa sparas? Knappast, men ännu efter fem år saknas regler.

I flerförsamlingspastorat finns redan åtskilliga pärmar i den nya bokföringen genom att materialet tas fram församlingsvis. Och småförsamlingarna behöver ett arkivutrymme, som inte står i proportion till församlingens storlek, genom att bladen ofta(st) utvisar bara en avisering.

Av det som skall behållas uppstår frågan om bindning – vad skall bindas? Får sambindning i någon form förekomma? Och i förlängningen: vilka kostnader åläggs pastoraten genom bindningarna?

Okklarheter

Okklarheterna i detta stycke kan belysas med ett citat ur handboken avsnitt 5. 6 "som skall tillhöra kyrkoarkivet". Någon uppräkningslista av dessa handlingar görs ej, och pastorsexpedition har därför inte någon vägledning för arkivläggning av fem års handlingar.

I den nu på remiss utsända arkivutredningen skisserat ett, som vi tycker i huvudsak väl genomarbetat, förslag till anvisningar för arkivfrågorna. Frågetecken kan dock fortfarande resas kring när och hur dessa anvisningar kommer att sanktioneras av Riksarkivet.⁵⁶

Föreskrifter 1997

Förteckningsplaner som tog hänsyn till den nya kyrkobokföringen kom först i september 1997 och då tillsammans med bestämmelser om bindning.⁵⁷ Bindning av ministerialböcker från 1 juli 1991 skulle göras "med hänsyn till handlingarnas slitage och säkerhet".

I *förteckningsplanen* skulle handlingar från den nya kyrkobokföringen nu förtecknas. Den tidigare planen behölls, där t.ex. födelse- och dopböcker återfinns under signum C. Nu lades en ny serie till under de äldre huvudserierna med ett tillägg av ett X.

Tillagt blev sålunda:

A X	Register över kyrkotillhöriga
C X	Dopbok fr.o.m. 1991-07-01
D X	Konfirmationsbok, ADB-förd
E X	Vigselbok fr.o.m. 1991-07-01
F X	Begravningsbok fr.o.m. 1991-07-01
G X	Verksamhetsregister fr.o.m. 1991-07-01
H X	Bilagor till kyrkobokföringen fr.o.m. 1991-07-01

Riksarkivet och Pastoratsförbundet gav år 1998 ut "Handbok för kyrkoarkiven före år 2000" där man kommenterar bestämmelserna.⁵⁸ I förteckningsplanen bör man ange om man för kyrkobokföringen har ADB-register eller pappersregister liksom eventuell uppgift om när församlingen övergick från manuell till datoriserad kyrkobokföring. Här förslås också att man i de församlingar där man fortsatte att ha manuell kyrkobokföring under signum "A X" förvarar de s.k. "registerkortet" som församlingen fick från centralstyrelsen/kyrkostyrelsen.

Fördes också från 1 juli 1991 dop-, vigsel- och begravningsbok manuellt, så skulle dessa påbörjas i nya bundna volymer men fortsatt under samma signa. Däremot kunde de manuellt förda konfirmationsregistreringarna fortsätta i den äldre boken och då fortsatt under signum "D 1"; övergick man till datoriserade registreringar fick man arkivera de nya handlingarna under signum "D X Konfirmationsbok, ADB-förd". Registreringar om dop, vigsel och begravning var tidigare förda i böcker som också hade ett samhälleligt intresse. De dubbla titlarna visar på detta: "Födelse- och dopbok", "Lysnings- och vigselbok" (senare "Åkten-skapsbok") och "Död- och begravningsbok". Någon samhällelig betydelse hade inte registreringarna i konfirmationsboken.

⁵⁶ Björn Fyrlund och Nils Marelius, *Fem år med den nya folkbokföringen – några reflexioner*, Släkthistoriskt Forum 4/96, s. 13.

⁵⁷ RA-MS 1997:64. Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om förteckningsplan och bindning för de kyrkliga församlingarna.

⁵⁸ Andersson, Karl-Gustaf, *Handbok för kyrkoarkiven före år 2000*. Av Karl-Gustaf Andersson och Ulf Cervin. Utg. av Riksarkivet och Pastoratsförbundet. Stockholm 1998.

Fördes ministerialböckerna med ADB skulle arkivutskrifter göras antingen på arkivbeständigt papper för att inbindas eller på mikrofilm. Det torde vara undantagsvis som mikrofilmer användes. Även handlingar rörande in- och utträden kan återfinnas här.

Till serien "G Andra längder" förs eventuella uttag från verksamhetsregistret. Även den signaturförteckning som kyrkoherden hade att föra förtecknades lämpligen här.

I "H"-serien återfinns "Handlingar och kungörelseböcker hänförande sig till kyrkobokföringen". Här rör det sig om bilagor till kyrkobokföringen och då framför allt om bilagorna till ministerialboken, alltså blanketterna rörande de kyrkliga handlingarna. Förslagsvis ordnas dessa årsvis och uppdelade i två underserier, en för ej gallringsbara, med signum "H X a", och en för gallringsbara, "H X b".

I "H"-serien samlas även de beslutsunderlag som systemet genererar med information från centralstyrelsen. Detta var underlag för kyrkoherdens beslut i tillhörighetsfrågor. Om församlingen för sin kyrkobokföring med hjälp av ADB skrivs papper ut av dessa underlag, vilka också diarieförs.

Handlingar som berör in- och utträden kan som bilagor till diariet, "diarieförda handlingar", återfinnas i serien "J", där också själva diariet kan förtecknas.

Pålysningböcker, eller kyrkliga tillkännagivanden, sorteras lämpligen in i serien "P Övriga handlingar och handskrifter".

Inte heller när det gällde *gallringar* kom någon ny bestämmelse år 1991. Den bestämmelse som då gällde var Riksarkivets gallringsbeslut från år 1990.⁵⁹ Här stadgas att handlingar som legat till grund för registreringar i kyrkobokföringen skall gallras efter tjugo år; undantagna är de bilagor som kommit från utlandet och om det finns kyrkoböcker som inte är bevarade.

I september 1997 kom dock en föreskrift från Riksarkivet även om gallring.⁶⁰ Här stadgas i "4. Bilagor till kyrkobokföringshandlingar" att underlag till dopboken ska gallras efter 20 år och övriga underlag efter 5 år. Handlingar från utlandet och från andra samfund ska inte gallras. När ministerialböckerna förs i digital form ska dessa gallras sedan man tagit ut samtliga uppgifter på papper av kvalitet Svenskt arkiv 100 g/m² eller mikrofilm. Dessa papper ska sedan inbindas; detta kan göras så att flera årgångar förs samman i en och samma volym (bok).

Uppgifter i register över kyrkotillhöriga (tidigare benämnt församlingsregister) skall gallras senast tre månader efter det man utträtt ur kyrkan eller på annat sätt lämnat församlingen. Motsvarande gäller även uppgifter i verksamhetsregistret då den registrerade inte längre deltar i någon verksamhet. Även om dessa register förs manuellt ska uppgifterna gallras. Uppgifter i datoriserade diarium får gallras om de tagits ut på papper eller mikrofilm.

Föreskrifter 2000 och 2013

Med en ny föreskrift om gallring från år 2000 ändrade Riksarkivet i den fjärde avdelningen benämningen "Bilagor till kyrkobokföringshandlingar" till "Bilagor till ministerialböcker".⁶¹ Samtidigt ändrades bestämmelsen om gallring av diarium: förutom papper och mikrofilm kunde nu uppgifterna sparas också i digital form.

I oktober 2013 kom från Riksarkivet föreskrifter som meddelade att ett antal tidigare gällande myndighetsspecifika föreskrifter inom den kyrkliga arkivverksamheten skulle upphöra att gälla den 4 november 2013.⁶² Riksarkivet tog så sin hand från de kyrkliga arkiven och därmed också handlingarna som rörde kyrkobokföringen. Fortsatt gällde dock Riksarkivets föreskrifter för arkiven för begravningsverksamheten och för verksamheten med den kyrkoantikvariska ersättningen liksom de handlingar som tillkommit före 1 januari 2000 och som fortfarande fanns kvar i kyrkoarkiven. Bland de upphörda föreskrifterna fanns

- Riksarkivets föreskrifter Serie A gallringsbeslut 1988:19 den 21 april 1988, De kyrkliga församlingarna, pastorat, samfälligheter, församlingsdelegerade i Stockholm, kyrkogårdsförvaltningar.

⁵⁹ Riksarkivets föreskrifter, Serie A, Gallringsbeslut 1990:105.

⁶⁰ RA-MS 1997:65, Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om gallring hos de kyrkliga församlingarna och lokala kyrkliga samfälligheterna, beslutade den 3 september 1997.

⁶¹ RA-MS 2000:5, Ändring av Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-MS 1997:65) om gallring hos de kyrkliga församlingarna och lokala kyrkliga samfälligheterna; beslutade den 25 januari 2000.

⁶² RA-MS 2013:36, Riksarkivets myndighetsspecifika föreskrifter om gallring och annan arkivhantering.

- Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-MS 1997:64) om förteckningsplan och bindning för de kyrkliga församlingarna.
- Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-MS 1997:65) om gallring hos de kyrkliga församlingarna och lokala kyrkliga samfälligheterna.
- Riksarkivets föreskrifter (RA-MS 2000:4) om ändring av Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-MS 1997:64) om förteckningsplan och bindning för de kyrkliga församlingarna.
- Riksarkivets föreskrifter (RA-MS 2000:5) om ändring av Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-MS 1997:65) om gallring hos de kyrkliga församlingarna och lokala kyrkliga samfälligheterna.

INOMKYRKLIGA BESTÄMMELSER FRÅN ÅR 2000

Kyrkoordningen år 2000

I samband med relationsförändring i förhållandet kyrka och stat kom i Kyrkoordningens 55:e kapitlet bestämmelser om "Diariet och arkiv" (från 2016 "Register och arkiv"). De är av mer övergripande art och det finns bara en sak som rör kyrkobokföringen: det ovan nämnda undantaget om överföringarna av personuppgifter från Skatteverket till kyrkan.

Utifrån 7 § i nämnda kapitel om "vård av handlingar i kyrkans arkiv" utfärdade kyrkostyrelsen år 1999 en bestämmelse om arkiven.⁶³ Den stadgade att de kyrkliga arkiven också i fortsättningen skulle följa de bestämmelser i arkivlagen som gällde för allmänna handlingar; alltså inga särskilda bestämmelser för de nya kyrkliga arkiven.

Bestämmelser år 2003

Först år 2003 kom bestämmelser som mer i detalj rörde arkiven. I väntan på dessa bestämmelser rådde oro i församlingarna om vad det var som gällde bland annat gallringar. I en undersökning i Västanfors församling, Västerås stift, intervjuades den administrativa personalen (i uppsatsen kallade SE, VM och BS) och här skrevs om deras syn på saken:

I väntan på dessa förmodade bestämmelser undviker man att rensa och gallra om det inte är helt uppenbart vad som är förnuftigt. SE väntar på att få gå en kurs i kyrkobokföring och hoppas få mer information om arkivhanteringen då. VM är luttrad och minns hur det var vid kyrkobokföringsreformen 1991. Då dröjde det många år innan nya arkivregler blev fastställda. BS känner att pappersmängden håller på att växa henne över huvudet. Hon befarar att hon sparar alldeles för mycket som det är nu, men vågar inte gallra innan hon ser de nya reglerna. I Västanfors kan man tänka sig att kalla in professionell hjälp när reglerna kommer, för att kunna skapa den efterlängtdade nya grunden att stå på.⁶⁴

Först kom en bestämmelse om kyrkans arkiv i allmänhet, SvKB 2003:1, och därefter en om förteckningsplaner och gallring av församlingarnas arkiv, SvKB 2003:2. I den första bestämmelsen står om kyrkobokföring endast att inbindning ska göras av ministerialböckerna i den mån de från det datoriserade systemet tas ut på papper.

⁶³ SvKB 1999:14, Kyrkostyrelsens beslut om Svenska kyrkans arkiv.

⁶⁴ Sirtoft Breitholtz, Christina, *Svenska kyrkans arkiv 2002 – Den inomkyrkliga synen på Svenska kyrkans nya arkiv*, 2002, s. 22, kandidatuppsats i arkivvetenskap vid Uppsala universitet.

När det gäller förteckningsplanen är indelningen i huvudavdelningarna bindande och ska, när det gäller handlingar rörande kyrkobokföringen, se ut så här:

B Utgående handlingar

C Diarier

- C 1 Diarier över in- och utgående handlingar
 - C 1 A Diarieföringssystem
 - C 1 B Uttag ur diarieföringssystemet

D Register och liggare

- D 1 Register inom kyrkobokföringen
- D 2 Uttag ur register inom kyrkobokföringen
 - D 2 A Dopbok
 - D 2 B Konfirmationsbok
 - D 2 C Vigselsbok
 - D 2 D Begravningsbok
- D 3 Bilagor till register inom kyrkobokföringen
 - D 3 A Bilagor som bevaras
 - D 3 B Bilagor som gallras efter mer än 10 år

E Inkomna handlingar

- E 1 Diarieförda handlingar
- E 2 Handlingar som inte är diarieförda men skall bevaras⁶⁵

När det gäller gallring stadgas:

3 § Uppgifter i digitalt eller manuellt förda register över kyrkotillhöriga skall gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige har fått kännedom om att den registrerade utträtt ur Svenska kyrkan eller av annat skäl inte längre tillhör församlingen.

4 § Ministerialböcker (dopbok, konfirmationsbok, vigselsbok och begravningsbok) i digital form skall gallras senast 10 år efter det att samtliga uppgifter för respektive bok har tagits ut på papper av kvalitet Svenskt arkiv 80 eller 100 eller i form av mikrofilm.

5 § Av bilagor till ministerialböckerna skall underlag till dopboken gallras efter 20 år och övrigt underlag till kyrkobokföringen efter 5 år. I utlandet utfärdade handlingar och handlingar från andra samfund skall undantas från gallring.

6 § Uppgifter i digitalt eller manuellt förda verksamhetsregister skall gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige fått kännedom om att den registrerade inte längre deltar i någon verksamhet.⁶⁶

Bestämmelser år 2017

Nästa beslut om kyrkans arkiv kom år 2017 vilket upphävde bestämmelserna från år 2003. Det korta sjunde kapitlet handlar om bevarande av ministerialböcker och lyder i sin helhet: "1 § Kopior av de uppgifter som registreras enligt 3 kap. Kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (ministerialböckerna) ska årligen skrivas ut på åldrings- eller arkivbeständigt papper och föras till församlingens arkiv."⁶⁷ Nu är det de digitala registreringarna som utgör originalen och ska därför inte gallras efter utskrift. Fortfarande ska dock "kopior" av de digitala uppgifterna fortsättningsvis skrivas ut på papper. Något krav på att binda in dessa finns inte längre. Detta

⁶⁵ SvKB 2003:2, Kyrkostyrelsens beslut om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på lokal nivå, 1 kap., 3 §.

⁶⁶ SvKB 2003:2, Kyrkostyrelsens beslut om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på lokal nivå, 2 kap., 3–6 §§.

⁶⁷ SvKB 2017:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv, 7 kap. 1 §.

förstods retroaktiv, så att de församlingar som tidigare inte bundit in arkivutskriften, och det gällde flertalet församlingar, inte behövde binda in det äldre materialet. Alternativet med mikrofilm har nu försvunnit.

I bilagan till SvKB 2017:1 finns ett beslut om förteckningsplan på lokal nivå, med bl.a.:

A Avställd information på papper

A 5 Handlingar från kyrkobokföringen

A 5.1 Kopior av dopboken

A 5.2 Kopior av konfirmationsboken

A 5.3 Kopior av vigselboken

A 5.4 Kopior av begravningsboken

A 5.5 Bilagor till ministerialböckerna

Indelningar kan göras vid behov, till exempel:

A 5.5.1 Bilagor till dopboken

A 5.5.2 Bilagor till konfirmationsboken

A 5.5.3 Bilagor till vigselboken

A 5.5.4 Bilagor till begravningsboken

B Elektronisk information

B 1 Information i Svenska kyrkans gemensamma e-arkiv

Underindelningar kommer att tillkomma i ett senare skede.

B 2 Information i gemensamma IT-system

B 2.1 Kyrkobokföringssystem (Kbok)

Samtidigt, i den följande bestämmelsen, kom nya beslut om gallring som helt ersatte beslutet om gallring från 2003:

8 kap. Gallring av handlingar rörande kyrkobokföring

1 § Uppgifter i register över kyrkotillhöriga ska gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige har fått kännedom om att den registrerade utträtt ur Svenska kyrkan eller av annat skäl inte längre tillhör församlingen. Anmälningar och bevis om in- och utträden ur Svenska kyrkan ska undantas från gallring.

2 § Uppgifter om barn som finns antecknade i avvaktan på dop i register över kyrkotillhöriga ska gallras om vårdnadshavaren begär det, eller vid utgången av barnets fjärde levnadsmånad.

3 § Av bilagor till ministerialböckerna får underlag till dopboken gallras efter 20 år och övrigt underlag till kyrkobokföringen efter 5 år. I utlandet utfärdade handlingar och handlingar från andra samfund ska undantas från gallring.⁶⁸

Att anmälningar och bevis om in- och utträden, som bilagor till diariet, ska gallras har aldrig varit aktuellt och därför något förvånande att de omnämns här; möjligtvis kan man se det som en påminnelse för dem som arbetar med kyrkobokföring att dessa skall bevaras.

Vidare skulle enligt bestämmelsen bl.a. "kungörelser om kyrkliga handlingar", "bokningsbe-kräftelser rörande kyrkliga handlingar" och "inbjudningar till tacksägelse" gallras efter 2 år.

Bestämmelser år 2019

Redan år 2019 kom en ny bestämmelse om gallring att gälla från år 2020 (SvKB 2019:1) och med denna upphävdes SvKB 2017:2.

När det gäller handlingar rörande kyrkobokföringen ska uppgifter som gäller utträdna, avlidna och dem som av annan anledning inte tillhör församlingen gallras när det gäller adress,

⁶⁸ SvKB 2017:2, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring m.m., 8 kap.

kontaktuppgifter och civilstånd.⁶⁹ Andra uppgifter om dem ska bevaras, vilket kyrkostyrelsen ansvarar för. Visar det sig att någon person aldrig tillhört Svenska kyrkan ska alla uppgifter om henne gallras; undantag ska dock göras vid vårdnadsrelationer. När ett antecknat barn blir fyra månader gammalt ska kyrkostyrelsen även i fortsättningen gallra uppgifterna om det.

För bilagorna till ministerialböckerna behålls gallringsfristen. Nytt är dock att underlag till registreringarna i ministerialböckerna som tillkommit före år 2004 ska bevaras. Vidare ska nu registreringarna bevaras i sitt ursprungliga format: de digitala registreringarna i Kbok-systemet ska också bevaras där, de är att se som originalhandlingar. Slutligen har bestämmelsen om att handlingar från andra samfund ska bevaras försvunnit.

Här stadgas, och med ordet ”rapporter” förstås de utskrivna bladen till pålysningarna:

7 kap. Gallring av handlingar rörande gudstjänster

1 § Uppgifter som har förts in i den digitala pålysningsboken, samt i funktionen minnesgudstjänst, i Kbok ska gallras 2 år efter att uppgiften förts in i systemet. Kyrkostyrelsen har ansvar för att utföra gallringen enligt första stycket.

2 § Uttagna rapporter som hämtats från den digitala pålysningsboken och/eller genom funktionen minnesgudstjänst i Kbok, ska gallras snarast, dock senast året efter att rapporten utgjort underlag till gudstjänst.⁷⁰

Detta år kom också en bestämmelse som upphävde kravet att skriva ut ministerialboken på papper och föra dem till församlingens arkiv.⁷¹

Här kan nämnas att övergången till helt elektronisk hantering har sin grund i att kyrkan nu har praktiska möjligheter att e-arkivera. Arbetet med att e-arkivera Kbok har inte inletts ännu men är på gång. Enligt kyrkoordningen är det kyrkostyrelsen som ansvarar för att e-arkiveringen sker, men församlingarna behåller äganderätten till informationen. Det är således ingen formell överlämning av handlingar som sker.

Bestämmelse år 2022

Kyrkostyrelsen kom med en bestämmelse att gälla från 1 mars 2022 om ändringar rörande förteckningsplaner på lokal nivå.⁷² När det handlar om det digitala kyrkobokföringsmaterialet gäller enligt bilaga 1:

Förteckningsplan för lokal nivå

Egna underindelningar får göras om inget annat anges.

D Digitala handlingar

D 1 Information i Svenska kyrkans gemensamma e-arkiv
Underindelningar får enbart göras av kyrkostyrelsen

D 2 Information i gemensamma it-system
Underindelningar får enbart göras av kyrkostyrelsen

D 2 a Kyrkobokföringssystem

D 2 b Diarie-, dokument- och ärendehanteringssystem

⁶⁹ SvKB 2019:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring, 7 kap.

⁷⁰ SvKB 2019:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring, 8 kap.

⁷¹ SvKB 2019:2, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2017:1) med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv.

⁷² SvKB 2022:1, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2017:1) med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv. Med bestämmelsen upphörde bilaga 1 i SvKB 2017:1 om förteckningsplan på lokal nivå och ersattes med ny motsvarande förteckningsplan.

Kyrkomöten 1983–2022 om kyrkobokföring

Nedan följer en sammanfattning av vad kyrkomöten, både före och efter kyrkobokföringsreformen 1991, har behandlat och beslutat när det gäller kyrkobokföring. Den tar sin början 1983 då det nya kyrkomötet efter riksdagens beslut tillkommit. En mer praktisk anledning till valet av årtal är att protokoll m.m. från 1983 års kyrkomöte och framåt är med undantag för en del år under 2000-talet lätt åtkomliga på Svenska kyrkans hemsida.

Kyrkomötets arbetsordning liknar riksdagens. Man samlades tidigare ofta i riksdagshuset, har skrivelser från styrelsen och motioner från ledamöter att behandla, inleder mötet med en gudstjänst, väljer utskott för varje valperiod för att behandla ärendena och komma med förslag till beslut, för debatter och fattar beslut i plenum. Dessutom finns en nämndorganisation och gruppmöten ledda av en gruppledare. Protokollen eller i bilagor till dessa återges med undantag för några år på början av 2000-talet det varje talare sagt i plenum. Flera av ledamöterna har varit och är också riksdagsmän. Sekreteraren för kyrkomötet var i många år även riksdagens sekreterare.

I många kyrkomöten finns behandlat frågor som direkt eller indirekt rör folk- och kyrkobokföringen. Nedan följer en sammanfattning av dessa behandlingar.

I kyrkomötets handlingar finns information om kyrkobokföringen framför allt i de skrivelser som centralstyrelsen och senare kyrkostyrelsen lämnat till kyrkomötet, skrivelser med förslag och verksamhetsberättelser, liksom i utskottens betänkanden.

Elisabeth Engberg, kyrkomötesledamot 1993–2001, har analyserat kyrkomötets behandling av kyrkobokföringen och skriver efter att ha läst ett utkast till den fortsatta redogörelsen:

Från 1983 och framåt finns ett stort inslag av ideologiska ställningstaganden som tydligt delar kyrkomötet. När jag läser diskussionerna och ser vilka personer som agerade blir det tydligt att frågan om kyrkobokföringens överlämnande till statsmakten på ett tydligt sätt formerar trupperna inför den framtida kyrka-stat-debatten. Centerpartiet står för ett bevarande medan den socialdemokratiska gruppen är delad. Här ser man tydligt hur centerledamöter och socialdemokrater agerar tillsammans för bevarandet av folkbokföringen och i förlängningen statskyrkan. Dessa konstellationer kommer att bestå även under kyrka-stat-processen. [...]

Nästa fas, när besluten väl var fattade, handlar om teknik och datasystem. [...] (D)atoriseringen, som inte var alldeles enkel att genomföra. Det är med skräckblandad förtjusning man läser [...] om att gallring ska göras i ADB-registret, när uppgifterna har tagits ut på papper! Idag tänker man precis tvärtom. Intressant är också att notera frånvaron av diskussioner kring dataskydd, något som är högt prioriterat idag.

Sista fasen, slutligen, när allt väl var konsoliderat, handlar om pastorala tillämpningar av registren: notering av faddrar, information till 18-åringar osv.⁷³

Då man på Svenska kyrkans hemsida söker efter ”kyrkobokföring” i sakregistret för kyrkomötena 1997–2020 får man endast tre träffar: 2002 ”Kyrkobokföringsarkiven”, 2003 ”Kyrkobokföring, övriga register, se Kyrkoordningen”, och 2015 ”Faddrar, lägga till efter dop, kyrkobokföring”. Att det finns ytterligare ärenden som rör kyrkobokföring under denna tid framkommer nedan.

⁷³ Mail till författaren 2021-07-21. Fil. dr. Engberg har varit chef vid enheten för demografi och åldringsforskning vid Umeå universitet.

Kyrkomötet 1983

Detta kyrkomöte var det första efter 1982 års lag om kyrkomöte. Kyrkomötet var nu inte längre med i någon lagstiftning, annat än i frågor om tillhörighet och att riksdagen inför beslut i kyrkliga frågor kunde begära yttranden av kyrkomötet. Kyrkomötet bestod nu av 251 ledamöter indirekt valda stiftsvis för en treårsperiod av för varje pastorat utsedda elektorer och skulle enligt lagen samlas första tisdagen i mars månad.⁷⁴

1983 fanns i mötet förutom de tidigare valda ledamöterna ytterligare 174 nyvalda och mötet inleddes av ålderspresidenten, kontraktsprosten i Lönsboda (nordöstra Skåne) och tidigare kyrkobokföringsinspektören Nils Glimelius (Lunds stift). En av uppgifterna för mötet var ett flertal val, bl.a. att för första gången välja fjorton ledamöter, vid sidan av ärkebiskopen Olof Sundby som ordförande, till en centralstyrelse. Till ordförande för detta kyrkomöte och ytterligare två utsågs Göran Åstrand (konsulent från Stockholm; se bild). Sekreterare var detta och flera år framåt Bengt Törnell.

I handlingarna för mötet detta år, som samlades den 1 mars i "Forsgrénska Medborgarhuset i Stockholm" och där man också kom att samlas de närmaste två åren, har inget återfunnits om varken om folk- eller kyrkobokföring, varken i protokoll från kyrkomötet, betänkande från kyrkomötets utskott, skrivelser från Centralstyrelsen eller motioner från ledamöter. Kanske hade en förmodad upprördhet från det kyrkliga hållet över det statliga betänkandet om folkbokföringens framtid som kom i december 1981 (SOU 1981:101) och som föreslog att folkbokföringen skulle tas över av de allmänna försäkringskassorna nu lagt sig.

I en motion från Lars-Göran Lönnermark (Skara stift), kyrkoherde i Skövde, förslås att man inte skall använda ordet "förrättning" utan "kyrklig handling" för dop etc.⁷⁵ Den kommitté som arbetat med en ny kyrkohandbok hade använt det senare begreppet. Efter att motionen behandlats i evangelisationsutskottet beslöt kyrkomötet i enlighet med Lönnermarks förslag.⁷⁶

Kyrkomötet 1984

Kyrkomötet samlades 6–17 mars återigen i Forsgrénska Medborgarhuset. I sitt hälsningsanförande hälsade ordföranden den nya ärkebiskopen Bertil Werkström välkommen. Vidare såg han att de stora frågorna detta kyrkomöte rörde den rikskyrkliga nämnd- och kansliorganisationen.

SKRIVELSER

Inte i någon av centralstyrelsens 25 skrivelser på sammanlagt 650 sidor förekommer ordet "folkbokföring" eller "kyrkobokföring" (en gång förekommer dock ordet "folkbokförda" och en gång "folkbokföringsassistent").

MOTIONER

Till kyrkomötet hade kommit 174 motioner och några av dem rörde folk- och kyrkobokföringen. En av dessa hade skrivits av Per-Ola Larsson, präst och avdelningschef på Riksskatteverket, och Robert Schött, hovrättsfiskal, båda från Stockholm.⁷⁷ De framhöll en skrivelse till regeringen från *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* från den 17 maj 1983 där man föreslog att vissa delar av folkbokföringen skulle överföras till de lokala skattemyndigheterna medan en del skulle vara kvar på pastorexpeditionerna. Motionärerna ville ha en effektivisering och modernisering av kyrkobokföringen, där man bl.a. skulle avskaffa onödiga register.

⁷⁴ Lag (1982:943) om kyrkomötet, 26 §. Vid denna tid bestod ett pastorat av en eller flera församlingar ledda av en pastor, kyrkoherde.

⁷⁵ Motion 1983:46, om användning av begreppet "kyrklig handling" i stället för "förrättning", av Lars-Göran Lönnermark.

⁷⁶ EU 1983:4, med anledning av motion om användning av begreppet "kyrklig handling" istället för "förrättning"; samt KM 1983:6, 6§.

⁷⁷ KMot 1984:111, om förenklad kyrkobokföring m.m., av Per-Ola Larsson och Robert Schött.

En annan motion hade inlämnats av agronomen Karl-Erik Andersson från Gamleby i Småland (Linköpings stift).⁷⁸ Andersson menade att de 30 % av församlingsskatten som icke-medlemmar betalade för folkbokföringen och begravningsväsendet troligen för var lite. Han ville därför att regeringen skulle göra en utredning om de verkliga kostnaderna och komma med förslag på en ny procentsats.

Ytterligare en motion med liknande ärende som Anderssons hade lämnats in av Dag Sandahl, domkyrkokomminister i Kalmar (Växjö stift).⁷⁹ Sandahl föreslog även att icke tillhöriga skulle helt befrias från kyrkoskatten.

Vidare hade en kortfattad motion kommit från kyrkoadjunkten Bo Nordquist (Täby, Stockholms stift) som menade att man borde kunna göra en notering i personakten på konfirmation i annat samfund, på samma sätt som kunde göras med dop.⁸⁰ Noteringen föreslogs vara "(k)". Detta borde kyrkomötet föreslå regeringen.

UTSKOTT OCH PLENUM

Motionen från Larsson och Schött hänvisades till kyrkolagsutskottet. Utskottet begärde att motionen skulle bordläggas till nästa kyrkomöte. Kyrkomötet kom att godkänna utskottets förslag.⁸¹

Anderssons motion och Sandahls motion hänvisades till särskilda beredningsutskottet där de behandlades med ytterligare motioner som rörde kyrkoskatten för dem som inte tillhörde Svenska kyrkan.⁸² Utskottet noterade att det finns statliga utredningar om detta och menade att man borde invänta eventuella ställningstaganden från statens sida. Utskottet föreslog därför att kyrkomötet skulle avslå motionerna.

När frågan avhandlades i plenum hävdade Andersson att i hans pastorat, gick 47 % av den totala budgeten till begravningsverksamheten, kyrkobokföringen oräknad. Efter ytterligare ett anförande beslöt kyrkomötet i enlighet med utskottets hemställan att avslå motionerna.⁸³

Motionen av Nordquist kom att bordläggas till nästa kyrkomöte.⁸⁴

Kyrkomötet 1985

Detta år samlades man 5–16 mars, återigen i Forsgrénka Medborgarhuset. Från detta år fram till och med 1999 samlades också inom kyrkomötets ram med samma ledamöter som i kyrkomötet ett "ombudsmöte", som tog upp centrala frågor i kyrkolivet som inte var lagstadgade utan rörde kyrkans frivilliga verksamhet. Ordförande såg att den stora frågan detta kyrkomöte var ett yttrande över 1982 års statliga kyrkokommitté, *Församlingar i samverkan*.⁸⁵ Denna rapport tog upp frågorna om församling, pastorat och samfällighet liksom om tjänsteorganisationen samt frågan om folkbokföringen som får två sidor och sammanfattas med orden: "Vi föreslår att huvudmannskapet delas - så som redan skett i Stockholm och Göteborg - i framtiden delas så att svenska kyrkan avlastas de fiskala myndighetsinslagen i denna. Dessa delar bör i stället föras över till lokala skattemyndigheten."⁸⁶ Ordförande nämnde också det nya Kyrkans hus som dagen innan invigts på S:t Eriksgatan i Stockholm. Dessförinnan hade centralstyrelsen haft adress Luntmakargatan i Stockholm.⁸⁷

SKRIVELSER

Inte i några skrivelser från centralstyrelsen har återfunnits något om folk- eller kyrkobokföring.

MOTIONER

Till kyrkomötet hade kommit några motioner som här är av intresse. Först fanns motionen från Per-Ola Larsson och Robert Schött som kyrkomötet 1984 hade bordlagt, en motion om förenklad, effektiviserad och moderniserad kyrkobokföring.

78 KMot 1984:121, om kostnaderna för folkbokföringen och begravningsverksamheten, av Karl-Erik Andersson.

79 KMot 1984:18., om fullständig befrielse från kyrkoskatt för dem inte är medlemmar i svenska kyrkan, av Dag Sandahl.

80 KMot 1984:42, om anteckning i personakter rörande konfirmation i annat samfund, av Bo Nordquist.

81 KM protokoll 1984:3, 10 § och 1984:4, 4 §. Något om bordläggning har inte återfunnits i utskottets betänkande.

82 Särskilda beredningsutskottet, BU 1984:3.

83 KM 1984:6, 1 §.

84 KM 1984:3, 10 §, s. 83.

85 SOU 1985:1.

86 SOU 1985:1, s. 107.

87 1982 års kyrkomötes utredningsnämnds betänkande nr 1983:1, s. 190.

Två motioner tog upp registrering av invandrare och deras kyrkotillhörighet. Nils Glimelius och Börje Engström, den senare kontraktsprost i Malmö (Lunds stift), menade i sin motion att det skulle vara möjligt att i t.ex. inflyttningsboken göra en anteckning om en invandrades kyrkotillhörighet, om denne själv önskade det.⁸⁸ Det skulle kunna hjälpa fr.a. den katolska och de ortodoxa kyrkorna att söka upp dem som hör till deras kyrkor. Kyrkomötet borde begära hos regeringen att en sådan anteckning skulle vara möjlig.

I samma ärende skrev också Curt Carlsson, kontraktsprost i Hallstahammar (Västerås stift), en motion, där han menar att centralstyrelsen borde göra en utredning om registrering av invandrades kyrkotillhörighet.⁸⁹

En motion av Urban Gibson, direktör från Sollentuna (Stockholms stift), Ludvig Jönsson, pastor primarius (domprost) i Stockholm, och Karl Erik Sundström, folkskollärare i Fjälkinge (Lunds stift), föreslogs att man skulle ändra i folkbokföringsförordningen så att flera pastorat skulle kunna bilda ett kyrkobokföringsdistrikt med en gemensam expedition med en av domkapitlet förordnad kyrkoherde som ansvarig.⁹⁰ Detta skulle effektivisera kyrkobokföringen.

UTSKOTT

Motionen av Bo Nordquist om anteckning i personakten av konfirmation i annat samfund bordlades vid förra kyrkomötet och togs nu upp till behandling i kyrkolagsutskottet. I ett kortfattat betänkande återgav utskottet vad som stod i Riksskatteverkets orangefärgade handbok i lösbladssystem, "RSV – Folkbokföring", om anteckningar i personakten:

För den som konfirmerats i Svenska kyrkan antecknas bokstaven K. Om personen deltagit i konfirmationsundervisning men ej blivit konfirmerad, antecknas bokstäverna KB (Konfirmationsberedd). För den som enligt inkommen uppgift konfirmerats i annan ordning antecknas bokstaven K inom parentes (K) och antecknas behövliga närmare upplysningar i rum 20.⁹¹

Utifrån att det redan fanns möjligheten till sådan anteckning som Nordquist efterfrågade hemställde man att "kyrkoutskottet" (så i protokollet; torde vara "kyrkomötet") lämnade motionen utan åtgärd.

Också motionen av Larsson och Schött hade vid 1984 års kyrkomöte blivit bordlagd till detta års kyrkomöte. Kyrkolagsutskottet höll i princip med det motionerna handlade om, men påminde om de utredningar som redan finns, bl.a. folkbokföringskommittén, och menade att man borde invänta den kommande utvecklingen.⁹²

Med anledning av motionerna av Glimelius och Engström samt Carlsson påminde kyrkolagsutskottet, att man redan nu i anteckningar om dop i annan kyrkas ordning och i anteckningar i vigselboken av vigsel i ett annat samfund gör en sådan notering. Vidare pekar man på en statlig utredning som föreslagit ett bättre stöd för invandrarsamfunden. Utskottet beslöt sedan att föreslå kyrkomötet att bifalla Glimelius och Engströms motion och avslå Carlssons.

I kyrkolagsutskottet såg man flera problem med förslaget från Gibson m.fl. om kyrkobokföringsdistrikt bestående av flera församlingar och föreslog att kyrkomötet skulle avslå motionen.⁹³

Organisationsutskottet behandlade också det av regeringen överlämnade betänkandet *Församlingar i samverkan*, som kom i januari 1985 från 1982 års kyrkokommitté.⁹⁴ Regeringen önskade att kyrkomötet skulle yttra sig över det. Utskottet hade också 24 motioner som

88 Motion 1985:62, om invandrades kyrkotillhörighet, av Nils Glimelius och Börje Engström.

89 Motion 1985:73, om registrering av invandrades kyrkotillhörighet, av Curt Carlsson.

90 Motion 1985:85, om viss ändring i folkbokföringskungörelsen, av Urban Gibson m.fl. Tankarna i motionen återkommer betydligt senare när man i samfälligheter och i senare tiders pastorat inrättat bokningscentraler för flera församlingar och där också sköter kyrkobokföringen.

91 KL 1985:2. Konfirmation antecknades på personaktens framsida i rum 12. På aktens baksida fanns ett stort fält, rum nr. 20, där anteckningar av ett flertal slag gjordes.

92 KL 1985:4, med anledning av motion om förenklad kyrkobokföring m.m..

93 Från 1922 fanns enligt SFS 1921:715 möjlighet att indela församlingar i två eller flera kyrkobokföringsdistrikt. Detta gjordes av församlingar som var stora, antingen i avseende på yta eller på antalet folkbokförda, eller p.g.a. en borgerlig indelning av församlingar. Författaren till dessa rader hade från 1979 tjänstgöring på pastorsexpeditionen i "Vännäs förutvarande landskommuns kyrkobokföringsdistrikt". Den församling som var mest indelad torde vara Jokkmokks församling, som ett tag bestod av fem distrikt. Kyrkobokföringsdistrikt fanns kvar till 1 juli 1991. Gibsons m.fl. förslag var således det omvända, flera församlingar skulle bilda ett distrikt.

94 RegÅr 1985:1 och SOU 1985:1.

behandlade frågor i detta ärende, liksom yttranden från övriga utskott i kyrkomötet.⁹⁵ Utskottets betänkande upptar 43 sidor. På sidan 15 redovisas frågorna kring folkbokföringen. Utskottet konstaterade att församlingarna hade svårt att planera sin framtid när det gäller lokaler, personal etc. när inga beslut om folkbokföringen hade fattats. Därför menar utskottet att frågan om huvudmannskapet snarast måste få en lösning. Likaså att en överföring av de fiskala uppgifterna till staten vore något bra. Utskottet tillstyrkte kyrkokommitténs redovisade princip om att de fiskala uppgifterna skulle föras över från kyrkan till skattemyndigheterna och att frågan om huvudmannskap skulle snarast få en lösning.

PLENUM

Torsdagen den 7 mars togs Nordquists motion om anteckning av konfirmation i annan ordning upp till behandling. Nordquist menade att det var skillnad på att kunna göra en anteckning om konfirmation i annat samfund i kyrkböckerna och att verkligen göra det. Att registrera alla konfirmerade, också de i andra samfund, skulle ge en bättre bild på antalet konfirmerade i församlingen. Efter ytterligare två kortare anföranden beslöt kyrkomötet att avslå motionen.⁹⁶

Samma dag togs Larssons och Schötts motion från 1984 om förenklad och effektiviserad kyrkobokföring upp.⁹⁷ I debatten i kyrkomötet tyckte Per-Ola Larsson att kyrkobokföringen fortfarande använde gåspenna i de gammaldags kyrkböckerna. I en utredning som Statskontoret gjort visades att folkbokföringen kostade i Svenska kyrkan 354 miljoner kronor. Skulle folkbokföringen flytta till en statlig myndighet skulle den i stället kosta 363 miljoner kronor, något som gjorde att Larsson förstod så att regeringen inte nu var beredd att föreslå en överflyttning av folkbokföringen. Vidare skulle det nu vara möjligt att placera ”en terminal à 10.000 kronor på varenda pastorexpedition”. En utredning borde göras om detta. Ytterligare 25 ledamöter kom att instämma i Larssons anförande.

Nils Glimelius menade att denna motion var en Stockholmsmotion när det gällde både motionärernas hemvist och problemen de visade på. Glimelius tyckte det var onödigt med ytterligare utredningar om folkbokföringen. Efter ytterligare några anföranden kom man till beslut. Vid en första omröstning menade ordföranden att mötet beslutat enligt utskottets framställan. Då begärdes en omröstning av Larsson och den genomfördes genom uppresning och då befanns mötet ha beslutat bifalla motionen.⁹⁸

I debatten i kyrkomötet om Gibsons m.fl. motion om att bilda en ny typ av kyrkobokföringsdistrikt noterade, med instämmande av vad som stod i motionen, Per-Ola Larsson att i Jönköping har man centraliserat flera församlingars kyrkobokföring till ett ställe. Liknande planer fanns i Huddinge och Norrköping. Eftersom varje församling hade sin egen kyrkoherde blev det dock i Jönköping fyra chefer för samma expedition. Ett flertal längre anföranden hördes i debatten (7 sidor i protokollet) bl.a. ett av Nils Glimelius:

Jag vill blott nämna ett par av de problem som inställer sig. Man får här den uppfattningen, att förslagsställaren tänker sig att det i en stor, sammanslagen expedition bara skall finnas präst från en församling eller ett pastorat i taget. Präst i en församling kan rimligen inte besluta om upptagande i kyrkan i annan församling, präst i en församling kan inte företaga hindersprövning i annan församling — här räknar jag sålunda med att hindersprövningen ligger hos prästerna — och präst i en församling kan lämpligen inte handha ärenden om dop, vigsel och jordfästning i annan församling. Församlingsbor måste ha rätt att träffa sin egen präst.⁹⁹

Kyrkomötet kom att avslå motionen.

När det gäller Glimelius och Engströms motion om anteckning om invandrares kyrkotillhörighet beslöt kyrkomötet efter ett kort anförande av Glimelius i enlighet med utskottets

⁹⁵ Organisationsutskottets betänkande, OU 1985:10.

⁹⁶ KM 1985:4, 3 §, s. 49–51.

⁹⁷ KM 1985:4, 5 §, Förenklad kyrkobokföring m.m., s. 53–58.

⁹⁸ KM 1985:4, 5 §, s. 58.

⁹⁹ KM 1985:8, 25 §, s. 267.

förslag att bifalla motionen och sedan avslå Carlssons.¹⁰⁰

Fredagen den 15 mars togs i kyrkomötet upp frågan om ”Vissa ändringar i kyrkans lokala och regionala struktur samt tjänsteorganisation m.m.”¹⁰¹ Frågan innehöll många underfrågor och protokollet är på 44 sidor med 33 debattörer och 43 anföranden. Dagens sejour startade kl. 10.00 och frågan om ”Vissa ändringar ...” var avgjord kl. 15.16.¹⁰² När man slutligen skulle komma till beslut deltog inte de kyrkoledamöter som också ingick i kyrkokommittén. Själva beslutsordningen upptar drygt tre sidor i protokollet. När det gäller momentet om folkbokföringen beslöt kyrkomötet i enlighet med utskottets hemställan.

Kyrkomötet 1986

Årets kyrkomöte samlades enligt den ändrade lagen om kyrkomötet tredje tisdagen i augusti och nu i riksdagshuset i Stockholm 19 augusti – 2 september. Ålderspresidenten Eskil Jinnegård (Fristad, Skara stift) inledde mötet och gladdes över att man åter, efter att ha samlats i Medborgarhuset och TCO:s kursgård på Lidingö, var tillbaka i riksdagshuset, nu ombyggt. Det var många praktiska skäl som gjorde det bra att samlas där, inte minst när det gällde voteringar.

I kyrkomötet kom man att för första gången att få rösta om en ny kyrkohandbok och en ny psalmbok. Tidigare hade dessa beslutats av konungen. Jinnegård sa om dessa: ”Beslut som kanske kommer att gälla 50 år framåt i tiden.” Till ordförande för kyrkomötets kommande valperiod omvaldes Göran Åstrand. Efter ett hälsningsanförande av civilministern Bo Holmberg gick mötet i procession till Storkyrkan.

SKRIVELSER

Centralstyrelsen kom till kyrkomötet med 8 skrivelser med sammanlagt 1 050 sidor av skrivelser. I dessa skrivelser förekommer ”kyrkobokföring” endast en gång: församlingen i Paris efterlyste ”någonting om kyrkobokföringen och dess betydelse” i ett betänkande om svenska kyrkans verksamhet bland svenskar utomlands.

MOTIONER

Till kyrkomötet kom 233 motioner, men endast en av dem innehöll ordet ”folkbokföring” och handlade också om detta.¹⁰³ Disponent Sigvard Hovstadius i Uppsala hade förstått att regeringen till höstriktsdagen skulle lägga fram ett förslag om folkbokföringen. Han menade att kyrkomötet skulle understryka kyrkans ställningstagande när det gällde folkbokföringens huvudmannaskap och påpeka att folkbokföringen också fungerar som kyrkobokföring. Vidare borde uppdras åt centralstyrelsen att i samverkan med Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning bevaka frågan om folkbokföringens fortsatta behandling.

UTSKOTT OCH PLENUM

Organisationsutskottet fick motionen på sitt bord.¹⁰⁴ Först gjordes en redovisning av det nuvarande läget i statliga utredningar och diskussioner. Utskottet föreslog att kyrkomötet skulle besluta vad motionären föreslagit. Något som också kyrkomötet utan någon debatt gjorde.¹⁰⁵

¹⁰⁰ KM 1985:8, 9 §, s. 200.

¹⁰¹ KM 1985:9, 2 §, s. 308–351.

¹⁰² Ordförande hade tidigare föreslagit ”att vi håller på i natt så länge som arbetstidslagstiftningen medger, dvs, till kl. 01.00.” Dagens sammanträde slutade kl. 00.42. KM 1985:9, s. 347.

¹⁰³ KMot 1986:74. Om huvudmannaskapet för folkbokföringen.

¹⁰⁴ KO 1986:6, med anledning av motion om huvudmannaskapet för folkbokföringen.

¹⁰⁵ KM 1986:12, § 27, s. 403.

Kyrkomötet 1987

Tisdagen den 18 augusti inleddes kyrkomötet i riksdagshuset. I detta möte brände frågan om folkbokföringen till eftersom regeringen nu hade lagt fram sin proposition om denna.

Ordförande Åstrand sade i sitt öppningsanförande:

Årets kyrkomöte ger oss bl. a. möjlighet att fortsätta och fullfölja arbetet med kyrkohandboken, att ta ställning till utlandsförsamlingarnas organisation, att ge vår mening till känna om propositionen om kyrkans organisation på församlings- och stiftsplan. Enskilda motioner tar upp mängder av viktiga och angelägna frågor bl. a. den om huvudmannaskapet för folkbokföringen.¹⁰⁶

I början av mötet höll civilminister Bo Holmberg ett hälsningsanförande. Han kommenterade bl.a. regeringens proposition om folkbokföringens organisation och den debatt som uppstått p.g.a. denna. Han sa: "Det är därför - enligt min mening - inte kyrkan som ska skiljas från folkbokföringen utan folkbokföringen som ska skiljas från kyrkan." Han konstaterade att det inte fanns någon kritik mot kyrkan hur den skött folkbokföringen. Stor hänsyn skulle tas till kyrkans krav på ett eget medlemsregister och på personalfrågorna. Och slutligen att detta inte skulle ses som ett steg i kyrka-statfrågan.

SKRIVELSER

Även ärkebiskop Bertil Werkström tog upp folkbokföringsfrågan i sin redogörelse för centralstyrelsens årsredovisning. Han sa att han för egen del inte såg några teologiska motiv för att svenska kyrkan skulle ansvara för folkbokföringen och att vid en eventuell förändring skulle trygghet skapas för den personal som arbetar med dessa uppgifter.

Centralstyrelsen hade i sin verksamhetsberättelse för år 1986 till kyrkomötet redovisat att man genom Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning den 17 februari 1987 gjort en uppvaktnings hos finansdepartementet.¹⁰⁷ Den 15 april fick centralstyrelsen ett "delnings-exemplar" av regeringens proposition om ny organisation av folkbokföringen och styrelsen skrev den 20 april en skrivelse till regeringen, i vilken man bl.a. visade sin irritation över att regeringen inte samrått med centralstyrelsen, något man enligt regeringsformen borde ha gjort.¹⁰⁸ Regeringen tog ingen notis om detta utan överlämnade propositionen till riksdagen den 23 april. Samma dag gjorde centralstyrelsen följande uttalande:

Centralstyrelsen och Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning har erhållit kyrkomötets uppdrag att bevaka utvecklingen i folkbokföringsfrågan.

Regeringen har nu lagt proposition i ärendet som innebär att folkbokföringen 1990 (sic) flyttas över till lokala skattemyndigheten, en lösning som står i strid med vad kyrkomötet uttalat.

Centralstyrelsen gör i anledning av propositionen följande uttalande:

1. Centralstyrelsen har i skrivelse till regeringen påtalat det anmärkningsvärda i att styrelsen trots bestämmelserna i RF 7 kap 2 5 ej fått tillfälle yttra sig i ärendet
2. I propositionen påpekas att Svenska kyrkan på ett förtjänstfullt sätt skött folkbokföringen
3. Centralstyrelsen ser – om propositionen vinner riksdagens gillande – som sin angelägna uppgift att slå vakt om den kyrkliga medlemsregistreringen att bevaka de effekter propositionen får för kyrkans personal samt att undersöka möjligheten för Svenska kyrkan att medverka till att upprätthålla god lokal service i folkbokföringsfrågan även under det nya huvudmannaskapet.¹⁰⁹

¹⁰⁶ KM 1987:1.1 §, s. 2.

¹⁰⁷ CsVerk 1987:1, Verksamhetsberättelse 1986 (s. 23 f.) angående huvudmannaskapet för folkbokföringen (dnr 276/86), med hänvisning till Kskr 1986:23 (KO 1986:6).

¹⁰⁸ Innan en proposition färdigställs låter regeringen delningsexemplar gå till departementschefer för korrektur.

¹⁰⁹ CsVerk 1987:1 (s. 24), Kskr 1986:23 (KO 1986:6) angående huvudmannaskapet för folkbokföringen (dnr 276/86).

MOTIONER

Till kyrkomötet hade också kommit tolv motioner med sammanlagt 89 underskrifter som rörde folkbokföringen. De allra flesta av dessa motioner handlade om att kyrkomötet skulle skriva till regeringen med ett önskemål att den skall dra tillbaka sin proposition. Tre av de tolv motionerna menade att kyrkomötet skulle stödja regeringens förslag.

I motionerna fanns också förslag att om folkbokföringen skulle övertas av staten, så skulle prästerna, i den mån någon del av folkbokföringen fanns kvar i kyrkan, också i fortsättningen vara underställda domkapitlet. Vidare skulle församlingarna fortsättningsvis stå för viss service. Likaså att folkbokföringen borde rationaliseras och personbevisen utredas.

UTSKOTT

Organisationsutskottet som fick behandla motionerna redogör först i korthet för de motioner som kommit in och därefter för regeringens proposition.¹¹⁰ Vidare redovisar man de utredningsförslag och rapporter som kommit de sista åren.

Man menade att det inte fanns några större problem med att kyrkan skötte folkbokföringen. Man hade i utskottet svårt att se problemen ur religionsfrihetssynpunkt. På samma sätt som kyrkan sköter begravningsverksamheten borde den kunna få fortsätta att sköta folkbokföringen.

Vidare menade utskottet att statsrådet i propositionen alltför mycket uppehållit sig vid fiskala frågor som var man bor och hur man flyttar och inte mycket vid det som man på pastors-expeditioner i huvudsak handhar, sådant som också har betydelse för den kyrkliga verksamheten, så som födelse och dop, äktenskap och vigsel. Man visar vidare på att servicen till allmänheten skulle bli sämre om folkbokföringen flyttades, från 1 500 pastorexpeditioner till 120 lokala skattekontor. Ytterligare visade man på de negativa ekonomiska konsekvenserna, sammanlagt en fördyrning på 130 milj. kr., liksom man också visade på problem när det gällde personalfrågorna. Inom det kyrkliga hade man uppskattat att 65 % av personalen som nu arbetade med folkbokföringen skulle fortsättningsvis också behövas i den kyrkliga verksamheten. Utifrån bl.a. det ovan angivna ser utskottet ingen anledning till att flytta folkbokföringen från kyrkan.

Utskottet såg utifrån Statskontorets undersökning 1984 det viktigt med en enhetlig datorisering inom kyrkan. Ytterligare menar man att reformer inom folkbokföringen skulle kunna ske så att vissa utredningar när det gäller flyttningsärenden skulle kunna flyttas över till de lokala skattemyndigheterna. Men folkbokföringen borde bli kvar i kyrkan.

Till slut kom utskottet med sin hemställan i fem punkter att kyrkomötet skulle fatta beslut om att:

1. skriva till regeringen med en begäran om att den skulle ta tillbaka sin proposition till riksdagen om en förändrad huvudman för folkbokföringen.
2. skriva till regeringen om reformer, om folkbokföringen skulle vara kvar i svenska kyrkan, så att skattemyndigheten tog över flyttningsärenden och att folkbokföringen rationaliserades.
3. skriva till regeringen och föreslå att 1983 års folkbokföringskommitté skulle få ytterligare ärenden att utreda.
4. centralstyrelsen aktivt skulle bevaka den fortsatta utvecklingen.
5. att prästerna i fortsättningen, också i folkbokföringsärenden, skulle vara underställda domkapitlet.

Till denna hemställan fogades en reservation undertecknad av fem av utskottet femton ledamöter, vilka menade att kyrkomötet borde meddela regeringen att man inte hade något emot en överflyttning av folkbokföringen till en statlig myndighet.

¹¹⁰ KO 1987:4, med anledning av motioner rörande folkbokföringen m.m.

PLENUM

Onsdag den 26 augusti fortsatte kyrkomötet med bl.a. frågan om folkbokföringen.¹¹¹ Av kyrkomötesprotokollets 380 sidor upptog frågan om folkbokföringen 69 sidor. Organisationsutskottets betänkande redogjordes av dess ordförande Kjell Ericsson, ombudsman från Malmö (Lunds stift).

Nedan görs några nedslag i den ca. sex timmar långa debatten. Ingemar Hallberg, elektriker från Skärblacka (Linköpings stift), var bekymrad över utvecklingen och sa bl.a.:

Det har pratats mycket om databehandling av olika slag. Det är klart att det kan komma upp en dataskärm kopplad till ett riksnät någonstans på en liten pastorsexpedition ute på landsbygden. Där får då den ansvarige kyrkoherden eller någon av personalen lära sig att hantera den. Det där är lätt att säga men det är inte så lätt att genomföra. Man skall ha fullt klart för sig att när det gäller sådana här saker är det inte alls säkert att det accepteras längst ut i församlingarna utanför tätbebyggelsen. Man tar nog hellre pennan och vill fortsätta med det och då uppstår det säkerligen problem.¹¹²

Efter hans långa anförande, som tar upp 2,5 sidor i protokollet, fanns ledamöter som önskade att inläggen i fortsättningen skulle tidsbegränsas, något som presidiet dock avvisade.

Åke Nilsson, hemmansägare från Transtrand (Västerås stift), och ordförande i Pastoratsförbundet, berättade om en samling som med två veckors varsel samlade 438 personer en söndagseftermiddag i Karlstad. Dit hade man kommit med chartrat flyg och tåg, allt för att manifestera sin vilja att folkbokföringen skulle vara kvar i kyrkan.

Sven Lenhoff, kontraktsprost från Högsby (Växjö stift), pekade på kostnaderna för de små pastorsexpeditionerna med öppet bara 2–3 timmar i veckan. För att det skulle vara ekonomiskt skulle datoriseringen kräva 10 000 människor på varje folkbokföringsenhet, vilket skulle leda till att många expeditioner skulle försvinna.

P.H. Wetterlöf, avdelningsdirektör från Eskilstuna (Strängnäs stift), påtalade i sitt 5 sidor långa anförande att de nya prästerna varken hade utbildning i, kompetens i eller intresse av folkbokföring.¹¹³

Carl-Eric Lundgren, förbundsdirektör från Rosersberg (Stockholms stift), var uppmanad av andra ledamöter att få ordningen på debatten. Han menade att en del talare återgav förra årets kyrkomöte på ett felaktigt sätt när det gällde dess beslut om folkbokföringen. Han gav så en kronologisk redogörelse hur kyrkomötet 1986 hade behandlat frågan och han summerar: ”Påståendet om att kyrkomötet 1986 enhälligt uttalat att huvudmannskapet för folkbokföringen skall förbli oförändrat är inte mer sant än att påstå det rakt motsatta.” Slutligen föreslår han att folkbokföringen skall övertas av staten.

Arne Lindberg, prost från Kalix (Luleå stift), beskyllde ledamoten Torgny Larsson för att från riksdagen ta med sig vanan med personangrepp. Lindberg själv förföll dock själv till detta när han talar om Larssons brist på erfarenhet (”... så har han en ensidig erfarenhet från arbetsplatsen därborta i Göteborgs stift”) och om hans ungdom. Larsson var då 39 år och kyrkoherde.

Efter lunch höll biskopen i Karlstads stift Bengt Wadensjö ett anförande, i vilket 78 namngivna ledamöter instämde. Wadensjö menade att man måste ha också en teologisk syn på denna fråga:

Folkbokföringsuppdraget ger oss tillfälle att markera och, kanske ännu viktigare, påminna oss själva om, att Gud räknar med alla människor och att alla människor är kända av Gud. Det är principiellt viktigt att vi som kyrka inte begränsar perspektivet till de kyrkligt aktiva, utan får göra en tjänst för alla människor i vårt land.¹¹⁴

¹¹¹ KM 1987:7, 2 §, s. 69–73; 4 §, s. 74–95; 6 §, s. 74–136; 8 §, s. 137–138.

¹¹² KM 1987:7, 2 §, s. 73.

¹¹³ Författaren av dessa rader gick i Uppsala våren 1978 den en termin långa praktisk-teologiska övningskursen där man skulle lära sig det prästerliga hantverket. I kursen ingick bl.a. kyrkobokföringen och denna del leddes av kyrkobokföringsinspektören i Uppsala stifts södra inspektionsområde, Gunnar Palm. Han levandegjorde kyrkobokföringen på ett sådant sätt att han av studenterna vid terminens slut fick det högsta betyget av lärarna. Mycken kunskap och erfarenhet lärde han ut, så kompetensen fanns hos de studenter som var intresserade.

¹¹⁴ KM 1987:7, 6 §, s. 96.

Gurli Nylund, byrådirektör från Härnösand, höll ett anförande på drygt fyra sidor i det tätt skrivna protokollet och tog upp flera problem och menade att villkoren för de små församlingarnas existens kommer att försämrats.

Hans-Olof Andrén, docent från Göteborg, irriterade sig över att utskottet koncentrerat sig på servicenivåer, kostnader och sysselsättning. I stället borde man ta sig an en teologisk reflektion över denna fråga. Hur skulle det kännas att om man bodde utomlands behöva gå till abboten i buddhistklostret för ett folkbokföringsärende? Och prästerna skall vara som dr Jekyll och mister Hyde: i ena stunden skall prästen stå för förkunnelse och undervisning och andra stunden, med samma blida leende, som den oväldige ämbetsmannen föra in namn på döpta och odöpta.

Adjunkten från Göteborg, Kerstin Staberg, hade dragit några tjocka streck i sitt planerade anförande och menade att ”många människor uppfattar kyrkan som expeditionen där man registrerar födselar och dödselar, inte som platsen där en tro kan födas och växa så att den bär genom hela livet.” Hon yrkade därför bifall till reservationen i utskottet.

Några ledamöter pekade på den lutherska tvåregementsläran och menade att kyrkan finns i båda regementena, både i det andliga och i det världsliga. Gunnar Lindberg, kyrkoherde i Ekshärad (Karlstads stift), hämtade en bild från Luther:

Jag påminner mig ett lutherord som säger att skomakarens tofflor blir inte bättre för att han ritar ett kors på dom. Skall vi hänvisas till enbart korsmärkta uppgifter, då hamnar vi lätt i en bönevrå i samhället och kommer därmed aldrig nära de vanliga människorna och får deras förtroende. Vissa inlägg i debatten ger mig en lite lustig vision av en kyrka i korsmärkta filttofflor som man föser iväg bort från folket till en fålla som man kallar för trons värld. [...]

Jag tycker att det är livsnödvändigt för kyrkan att ha ett öppet fönster utåt mot resten av Guds värld. Folkbokföringen är ett stort och ljusst fönster, kanske särskilt på landet men där har vi ju också frisk luft. Det är viktigt för människorna utanför i den centraliserade datavärlden som så ofta får möta människor som trycker på knappar vid bildskärmar, att få möta levande människor som lyssnar på dem.¹¹⁵

Holger Sandelin, 21-årig studerande från Onsala (Göteborgs stift), meddelade att Kyrkans Ungdom efter ett brett remissarbete som bl.a. handlade om folkbokföringen såg att ungdomarna vill att kyrkan skall befrias från folkbokföringen.

Birger Sjungargård, ”förtroendevald” från Säter (Västerås stift), lämnade lite information:

Det är i detta sammanhang även noterbart, att såväl Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, som organiserar praktiskt taget alla församlingarna, som SKTF, Svenska kommunaltjänstemannaförbundet, organiserar praktiskt taget all kontorspersonal samt Svenska kyrkans personalförbundet, som organiserar mer än 90 % av prästerna, varit eniga i sitt avvisande av regeringens förslag.¹¹⁶

Sven Mogård, f.d. skolchef från Uppsala, hade vid ett tillfälle varit på en expedition i en församling utanför Stockholm där prästen satt i sitt rum och läste Svenska Dagbladet, medan kanslisten jobbade för högtryck för att hjälpa de tio väntande personerna med sina ärenden i expeditionsrummet. Kanslisten var ibland tvungen att störa prästen med att få hans underskrift. Mogård undrade om vad detta har med kyrkans kontakt med människor att göra.

Kyrkomötet beslöt sedan med 122 röster för och 106 mot vad utskottet förslagit, att skriva till regeringen och be den ta tillbaka sitt förslag att flytta folkbokföringen från kyrkan. Mot beslutet reserverade sig 79 ledamöter.

¹¹⁵ KM 1987:7, 6 §, s. 118.

¹¹⁶ KM 1987:7, 6 §, s. 128.

Kyrkomötet 1988

Tisdagen den 16 augusti samlades kyrkomötet i riksdagshuset. Ordförande noterade att många sett detta kyrkomöte ”som ett mellanår, ett kyrkomöte utan tunga frågor”. Det tidiga 1980-talet hade dominerats av organisationsbeslut och framför låg frågor om dop och kyrkotillhörighet. I år samlades man endast 10 dagar mot tidigare 12 dagar, vilket satte extra krav på kyrkomötets arbete. Därför hoppades han att ledamöterna inte skulle lämna Stockholm under helgen. Inte heller fanns några frivilliga kvällsaktiviteter inplanerade.

SKRIVELSER

Till kyrkomötet redovisade centralstyrelsen vad den gjort gentemot riksdag och regering. Redovisningen inleds med frågan om folkbokföringen:

Frågan om folkbokföringen har nu förts till beslut, som innebär att folkbokföringen överförs till statliga myndigheter. Svenska kyrkan är representerad i den organisationskommitté som förbereder övergången. I en särskild kyrklig utredningsgrupp bearbetas frågan om konsekvenserna för kyrkan av detta beslut och de villkor, som skall gälla för kyrkans egen medlemsregistrering efter beslutets ikraftträdande. Det är angeläget att de behov av information Svenska kyrkan har för sitt arbete tillgodoses. Det är också viktigt att de problem som uppstår för den personal som idag arbetar med folkbokföringsuppgifter löses på ett tillfredsställande sätt. Bindande löften har enligt centralstyrelsens uppfattning givits i båda dessa avseenden genom riksdagens beslut.¹¹⁷

Centralstyrelsen uppvaltade samtliga riksdagspartier, liksom riksdagens skatteutskott med en skrivelse för att verka för 1987 års kyrkomötes beslut. Man författade också en skrivelse till riksdagens skatteutskott.¹¹⁸

”En särskild inomkyrklig expertgrupp”, hade tillkallats av centralstyrelsen med direktorn Lars Sköld som ordförande för att arbeta med frågor rörande den framtida inomkyrkliga församlingsregistreringen.¹¹⁹ Centralstyrelsen tillskrev finansdepartementet om att få bli representerad med någon sakkunnig i den statliga organisationskommittén (OFF); den som efter beslut den 16 mars 1988 blev förordnad var generalsekreteraren i svenska kyrkan Sören Ekström. Som experter i OFF medverkade även bl.a. Lars Sköld och kyrkobokföringsinspektören i Stockholm Hans Tollin.

MOTIONER

Till kyrkomötet hade också två motioner som rörde folkbokföringen kommit. Den ena kom från kyrkoherde emeritus i Kristianstad Ingemar Björck (Lunds stift) och handlade om att pastorsämbeten inte i fortsättningen skulle bli underställda skattemyndigheterna och att det borde övervägas vilken ställning pastorsämbeten och pastor i framtiden skulle ha.¹²⁰

Den andra motionen kom från Hans Davidsson, redaktör i Väderstad (Linköpings stift), Ingmar Jonzon, ingenjör från Sollentuna (Stockholms stift), Dawid Friberg, redaktör från Jönköping (Växjö stift), och Stina Eliasson, ämneslärare från Stugun (Härnösands stift), som tyckte att kyrkan borde erbjuda den nya huvudmannen ”att kunna komma överens med intresserade pastorat att dessa mot lämplig ersättning utföra primärarbetet med folkbokföringen inom sina respektive områden.”¹²¹

UTSKOTT OCH PLENUM

Björcks motion hänvisades till kyrkolagsutskottet. Utskottet noterade att den kyrkliga expertgruppen som nu påbörjat sitt arbete var ett samarbete mellan centralstyrelsens planeringssekretariat, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning. Utskottet menade i likhet med motionären att även om

¹¹⁷ CsVerk 1988:1, Verksamhetsberättelse för år 1987, s. 3.

¹¹⁸ Skrivelsen finns som bilaga 7 till CsVerk 1988:1.

¹¹⁹ CsVerk 1988:1, Verksamhetsberättelse för år 1987, s. 25.

¹²⁰ KMot 1988:15 av Ingemar Björck om pastorsämbetenas framtida ställning.

¹²¹ KMot 1988:37 av Hans Davidson m.fl. om folkbokföringens organisation.

folkbokföringen försvann från pastorsämbetena skulle det även i fortsättningen finnas uppgifter som hörde till myndighetsutövningen. Dock delade man inte motionärens rädsla för att pastorsämbetena skulle bli underställda skattemyndigheterna. Utskottet föreslog kyrkomötet att meddela centralstyrelsen utskottets mening.¹²² Kyrkomötet beslöt utan debatt vad utskottets hemställt.¹²³

Davidsons m.fl. motion hänvisades till tillfälliga utskottet. Utskottet noterar:

Inom den rikskyrkliga organisationen har det sedan november 1987 funnits en expertgrupp, bildad i samarbete mellan planeringssekretariatet, nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning samt Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund. Expertgruppens uppgift är att för kyrkans del bereda de frågor som riksdagens principbeslut föranleder. Gruppen har nära kontakt med organisationskommitténs arbete, bl a genom att två av kommitténs experter ingår i den.¹²⁴

Utskottet konstaterar att personal behövs på expeditionerna också efter förändringen liksom att personal som nu arbetar på expeditionerna behövs i den statliga folkbokföringen p.g.a. sin erfarenhet och sin kunskap. Man anser vidare att man inte skall överdriva betydelsen av pastorsexpeditionen som en kontaktyta, även om människor också i fortsättningen, bl.a. för att söka uppgifter ur arkiven, behöver komma dit. Utskottet kom att föreslå kyrkomötet att avslå motionen. Så gjorde också kyrkomötet efter en kort överläggning.¹²⁵

Kyrkomötet 1989

Kyrkomötet samlades i riksdagshuset 15–26 augusti 1989. I sitt hälsningsanförande noterade kyrkoministern Margot Wallström att både hon och kyrkomötets andre vice ordförande, Levi Bergström, var från Kåge utanför Skellefteå (Luleå stift). Hon konstaterade också att detta var tredje gången som ett nyvalt kyrkomöte samlades efter kyrkomötesreformen 1983. Mandattiden för kyrkomötet var vid denna tid således tre år. Något om förra årets kyrkomötes kritik mot regeringen och dess brister när det gällde kommunikationen med kyrkan inför framläggandet av propositionen om förändrad folkbokföringen hade hon inget att säga; inte heller något annat om folk- eller kyrkobokföring.

Kyrkomötet kom att tillsätta ”ett tillfälligt utskott för behandling av vissa ärenden som normalt tillhörde organisationsutskottets beredningsområde, bl.a. ärenden rörande kollektor och folkbokföringen.”¹²⁶

SKRIVELSER

I en av skrivelserna från centralstyrelsen till kyrkomötet finns en avdelning om datastrategi, något som arbetet med kyrkobokföringen krävde.¹²⁷ Bl.a. krävdes i kyrkobokföringen att då en person flyttade till en annan församling måste det finnas en ordning för hur uppgifter om dop och konfirmation skulle överföras till denna församling. Den tillsatta kyrkliga gruppen KOFF (Kommittén för organisationen av den framtida folkbokföringen) hade till uppgift att tillgodose församlingarnas behov av personregister. Svenska kyrkans nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning (NFP) hade också presenterat en preliminär promemoria beträffande den framtida kyrkobokföringen. Vid sitt sammanträde den 15 juni 1989 gav centralstyrelsen nämnden i uppdrag att leda och genomföra ett projektarbete vars mål var att införa ett nytt kyrkobokföringssystem 1 juli 1991. Denna skrivelse från centralstyrelsen hänvisades under kyrkomötet till organisationsutskottet.

¹²² KL 1998:7, med anledning av motion om pastorsämbetenas framtida ställning.

¹²³ KM 1988:6, 8 §, Pastorsämbetenas framtida ställning, s. 81.

¹²⁴ KT 1988:3, med anledning av motion om folkbokföringens organisation.

¹²⁵ KM 1988:6, 27 §, Folkbokföringens organisation, s. 101.

¹²⁶ KM 1989:2, 4 §. Alla utskottet bestod av 15 ledamöter och 15 ersättare.

¹²⁷ CSkr 1989:2, Svenska kyrkans centralstyrelses verksamhetsberättelse för år 1988, 1.10, s. 13 ff.

Som en bilaga till centralstyrelsens skrivelse till kyrkomöte fanns också en lägesrapport av Lars Sköld, ordförande i den kyrkliga utredningen KOFF.¹²⁸ Sköld noterar att den statliga utredningen OFF, som tillsattes i början av 1988 och skulle arbeta med den framtida folkbokföringen, först under senare delen av våren (förmodligen våren 1989) börjat ägna sig åt frågor som rörde kyrkobokföringen. Till kyrkans förstudie av ett system för kyrkobokföringen hade kyrkofonden avsatt 900 000 kronor. Sköld noterar att den enda kyrkliga uppgiften som skulle komma att finnas hos de lokala skattemyndigheterna var den om medlemskap. OFF hade beslutat att uppgifter om dop och konfirmation inte skulle finnas i folkbokföringen, något som en del kyrkliga företrädare hade önskat.

Sköld såg kyrkobokföringens huvuduppgift vara ”ett hjälpmedel att nå ut till enskilda och grupper av innevånare i församlingen.” Till detta kommer att den skulle vara ett hjälpmedel för pastor i frågor om medlemskap liksom för uppdateringar av kyrkogårdsförvaltningarnas personuppgifter. Dessutom skulle ministerialanteckningar om dop och konfirmationer föras. En särskild arbetsgrupp hade tillsatts för att utreda hur man skulle registrera vigslar och begravningsar. När det gäller uppgifterna från de manuella personakterna som skulle överföras till de statliga dataregistren skulle även anteckningar om dop och konfirmation föras över till datamedium för att sedan kunna föras över till kyrkans register.

Vidare menade Sköld att det ”framgår säkert, att det kommer att behövas en mycket liten arbetsinsats för den framtida kyrkobokföringen på pastorsexpeditionerna”. I varje fall efter den första tiden då arkiven skulle finnas kvar på pastorsexpeditionerna.

Sköld noterar att det 1989 beräknas vara 1 450 årsarbetare inom kyrkobokföringen och att riksskatteverket räknar med att det behövs minst 900 årsarbetskrafter yrkeskunniga folkbokförare till de lokala skattemyndigheterna. Lokalt skulle genomförandegrupper bildas i ett samarbete mellan kyrkan och skattemyndigheterna. I dessa skulle man bl.a. beräkna personalbehovet. Vidare tänkte man sig att erbjuda dem som arbetade på pastorsexpeditionerna att lämna en intresseanmälan till att arbeta på skattemyndigheterna.

Vilka uppgifter som kyrkobokföringen skulle innehålla var en fråga för en grupp som arbetade under ledning av kyrkobokföringsinspektören Hans Tollin. Gruppen hade att motivera varje post bland personuppgifterna och överlämna ett förslag till förvaltningsnämnden och centralstyrelsen. En fråga fanns även om vem som skulle finnas i registret: alla som bodde i församlingen eller bara de som var medlemmar i svenska kyrkan.

Sköld konstaterar att riksdagen i samband med beslut om folkbokföringen var inne på att församlingarna skulle erbjudas register med hjälp av ADB-teknik. Han visar också på en del fördelar som detta skulle innebära för kyrkan, så som uppdaterade register och lätt framställda adressutskriften.

Slutligen menar Sköld att det är viktigt att kyrkomötet fastställer ett regelverk för kyrkobokföringen och att frågorna om anskaffning, drift och finansiering av kyrkans ADB måste avgöras av centralstyrelsen, ev. genom bildandet av ett aktiebolag.

Till sin rapport bilade Sköld en tidsplan som den statliga organisationskommittén OFF hade fastställt.

MOTIONER

Till kyrkomötet hade kommit 77 motioner varav sex rörde folk- och kyrkobokföringen. Frågorna om detta hade fortfarande en stark aktualitet och många frågor var olösta. Samtliga motioner om detta kom att hänvisas till kyrkomötets tillfälliga utskott.

En motion kom från tre riksdagsledamöter, Anders Svärd från Kumla (Strängnäs stift), Bengt Kindbom från Stenstorp (Skara stift), och Stina Eliasson från Stugun.¹²⁹ Motionärerna menade att kyrkan borde erbjuda staten att i fortsättningen ha hand om det praktiska handhavandet av folkbokföringen. Och om detta inte blev kyrkomötets beslut, så skulle kyrkan begära ersättningar för kostnaderna som drabbat kyrkan p.g.a. överflyttningen.

Tomas Söderberg, kyrkoherde i Svärdsjö (Västerås stift), menade i sin motion att kyrkomötet

¹²⁸ C5Skr 1989:3, med redogörelse för svenska kyrkans centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1989, s. 26–29, bilaga 3, daterad 1989-06-16.

¹²⁹ KMot 1989:16, Folkbokföringen i framtiden.

till regeringen skulle ange vilka förväntningar kyrkan har på det framtida folkbokförings-systemet och vilka regler för användandet av datasystemets användning som skulle gälla.¹³⁰ Och vidare att kyrkomötet i en skrivelse till centralstyrelsen anger vad som bör ingå i den framtida kyrkobokföringen.

Från Bengt Englund, byggnadsingenjör från Nol (Göteborgs stift), kom en motion.¹³¹ Han menade att det var viktigt att veta vad det skulle kosta församlingarna med den nya ordningen. Han var rädd att skattemyndigheterna skulle ställa sådana krav på församlingarna på komplicerade datasystem att det i budgethänseende var viktigt att veta vilka kostnaderna för detta skulle bli.

Alf G Johansson, landstingsassistent från Kungälv (Göteborgs stift), kom med två motioner som rörde kyrkobokföringen. I den ena framförde han önskemålet om att kyrkobokföringen skall omfatta medlemmar i Svenska kyrkan och inga andra.¹³² I den andra motionen återger han ett stycke ur den promemoria som kyrkans organisationsutredning, KOFF, lagt fram där det står att pastorsämbetet, d.v.s. kyrkoherden, skulle vara ansvarig för kyrkobokföringen.¹³³ Enligt honom borde det, på samma sätt som gällde begravningsverksamheten, vara kyrkorådet som skall vara myndighet för kyrkobokföring och arkiv. Detta borde centralstyrelsen utreda.

Hans Karlsson, kontraktsprost i Rönnäng (Göteborgs stift), menade att en utredning om svenska kyrkans principiella syn på vad kyrkobokföringen skulle innehålla borde tillsättas och att denna skulle sändas ut på remiss till församlingar och pastorsämbeten.¹³⁴ Han varnade för att datoriseringen skulle bli det som skulle komma att styra kyrkans omsorg om sina medlemmar. Och slutligen menade han att datumet för övergången till de nya systemen var illa valt: ”Både kyrka och stat har semester den 1 juli. I bästa fall finns det semestervikarier att tillgå.”

UTSKOTT

Som nämnts hänvisades alla ovanstående motioner till det tillfälliga utskottet.¹³⁵

Utskottets majoritet menade att det inte var någon idé att begära en ändring av riksdagens beslut om en ny huvudman för folkbokföringen. Man ville dock att kyrkan skulle visa stor generositet gentemot människor och myndigheter i den nya situationen. Det var vidare utskottets bestämda uppfattning att alla bosatta i församlingen skulle finnas med i kyrkobokföringen för att svenska kyrkan också i fortsättningen skulle kunna vara ”hela folkets kyrka”. Utskottet riktade också viss kritik mot centralstyrelsen som man tyckte borde ha gjort mer. Det hade ju ändå gått två år sedan beslutet fattades av riksdagen. Centralstyrelsen borde se till att kyrkans utredningar fick de förutsättningar de behövde för att deras arbete skulle kunna göras ”med skyndsamhet och stor kraft”. Man menade vidare att det skulle vara möjligt att församlingar också i fortsättningen skulle kunna sköta kyrkobokföringen utan datorer. Utskottet kom att föreslå kyrkomötet att avslå alla motioner.

Till utskottets beslut reserverade sig dock fem av dess ledamöter, däribland dess ordförande. Man ville att kyrkan skulle erbjuda skattemyndigheterna ”entreprenadtjänster” inom folkbokföringen och att centralstyrelsen skulle gentemot regeringen hävda sina ekonomiska intressen i samband med överföringen av folkbokföringen.

PLENUM

Då kyrkomötet var samlat den 24 augusti togs betänkandet om folkbokföringen upp.¹³⁶ Dagen innan, då man tog upp frågor kring konfirmationen, sade Gunnar Blomgren, komminister i Mullsjö (Skara stift), med anledning av en motion om konfirmation i vilken det stod att det inte noteras i konfirmationsboken konfirmationer i annan kyrkas ordning, att i det pastorsämbete där Blomgren tjänstgör, där skrev man in i konfirmationsboken också sådana noteringar, allt enligt kyrkobokföringsinspektörens anvisningar.

¹³⁰ KMot 1989:17, Kyrkobokföringen.

¹³¹ KMot 1989:23, Vissa kostnader för kyrkan vid ändrat huvudmannaskap för folkbokföringen.

¹³² KMot 1989:54, Den framtida kyrkobokföringen, av Alf G Johansson.

¹³³ KMot 1989:55, Myndighet för den framtida kyrkobokföringen, av Alf G Johansson.

¹³⁴ KMot 1989:56, Den framtida kyrkobokföringen, av Hans Karlsson.

¹³⁵ KT 1989:6, Tillfälliga utskottets betänkande 1989:6 med anledning av motioner angående folkbokföringen

¹³⁶ KM 1989:8, 23 §, Folkbokföringen, s. 237–270.

Debatten om kyrkobokföringen inleddes av en av motionärerna, Bengt Englund.¹³⁷ Han var rädd för stora kostnader vid datoriseringen. Och: ”Det är viktigt att de disketter som skall skickas mellan lokala skattemyndigheten och kyrkan blir av sådan utformning att de kan hanteras i vanliga persondatorer.”

Gurli Nylund, byrådirektör från Härnösand, menade att planeringen inom det statliga området gått så långt att det skulle vara omöjligt för församlingarna att skaffa den datorutrustning som skulle behövas om den skulle vara en del av folkbokföringen.¹³⁸ Hon var bekymrad över att några beslut om vad kyrkobokföringen skulle innehålla inte fanns, samtidigt som man skulle beräkna personalbehovet.

Evert Josefsson, rektor i Viskafors (Göteborgs stift), redovisade något av det som skett i utskottsarbetet, bl.a. hänvisade han till en sakkunnig handläggare som redogjort för det aktuella läget och läget var inte bra.¹³⁹ Överföringsarbetet av folkbokföringen liksom planeringen av kyrkbokföringen är inte vad den borde vara 1989. Dessutom hade det redovisats en stor oro bland personalen.

Efter middagspaus var kyrkomötet berett att gå till ett avgörande. Utskottets betänkande delades upp i två delar, först den del som handlade om vem som skulle vara myndighet för kyrkobokföring och arkivvård, kyrkorådet eller pastorsämbetet, och den andra om övriga frågor. Båda avgörandena krävde röstning, omröstning och rösträkning. Kyrkomötet beslutade att pastorsämbetena också i fortsättningen skulle gälla som myndighet för kyrkobokföring och arkiv. I den andra frågan kom kyrkomötet med 117 röster för och 114 mot att bifalla reservationen i utskottet. Kyrkomötet hade således beslutat att också i fortsättning stå till förfogande i folkbokföringen och att uppdra åt centralstyrelsen att hävda kyrkans ekonomiska intressen.¹⁴⁰

Kyrkomötet 1990

Kyrkomötet samlades i riksdagshuset detta år 21 augusti–1 september. Ordförande Göran Åstrand öppnade mötet och tog upp tre saker som skulle utmärka detta möte: utbildningsfrågorna, kyrkomötets egna funktioner och sammansättning och den nya utskottsorganisationen. Ett besök i nedbrunna Katarina kyrkas ruin skulle det ges möjlighet till. Statsrådet Margot Wallström meddelade i sitt hälsningsanförande att regeringen inte hade något förslag till kyrkomötet att ta ställning till, men att det till kommande möten skulle komma flera förslag.

SKRIVELSER

Till kyrkomötet lämnade centralstyrelsen nio skrivelser med sammanlagt 522 sidor. I sin verksamhetsberättelse redovisas under rubriken ”Verksamheten” behandlingen av tidigare kyrkomötets ärenden.¹⁴¹ När det gäller uppdraget av kyrkomötet 1989 att ge regeringen tillkänna möjligheten att erbjuda entreprenadtjänster inom folkbokföringsområdet från kyrkans sida och att hävda kyrkans ekonomiska intressen meddelas att företrädare för centralstyrelsen gjorde en uppvaktning hos regeringen, enligt skrivelsen 1989-11-00 (sic!), och överlämnade en skrivelse som också bifogades redovisningen.¹⁴² Även biträdande finansministern Odd Engströms svar av den 21 december 1989 bilades redovisningen.¹⁴³ Engström meddelade att regeringen beslutat att inte göra något med anledning av kyrkomötets beslut. Vidare noterades att i den statliga kommittén OFF fanns med representanter från svenska kyrkan, generalsekreteraren Sören Ekström som sakkunnig och direktor Lars Sköld som expert.

Centralstyrelsen redovisade också att man gett nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning (NFP) uppdraget att leda och genomföra ett projektarbete för att införa ett nytt kyrkobokföringssystem.

¹³⁷ KM 1989:8, 23 §, Folkbokföringen, s. 257 f.

¹³⁸ KM 1989:8, 23 §, Folkbokföringen, s. 258 ff.

¹³⁹ KM 1989:8, 23 §, Folkbokföringen, s. 262.

¹⁴⁰ KM 1989:8, 25 §, Folkbokföringen (beslut), s. 269 f.

¹⁴¹ CsSkr 1990:2, med verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans centralstyrelse för år 1989, s. 23 ff.

¹⁴² CsSkr 1990:2, med verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans centralstyrelse för år 1989, s. 28 f, samt bilaga 11.

¹⁴³ CsSkr 1990:2, med verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans centralstyrelse för år 1989, bilaga 12.

Centralstyrelsens skrivelse 1990:7 handlar om "Kyrkobokföringen, m.m."¹⁴⁴ Den 17 maj 1990 beslutade centralstyrelsen efter ett föredragande av Lars Sköld om denna skrivelse till kyrkomötet. I inledningen noterar man att både regeringen och riksdagen vill att kyrkan skall kunna få uppgifter från folkbokföringen, något som centralstyrelsen föreslagit regeringen fastslås i en lag om församlingsregister och en lag som gör det möjligt att föra dessa register med hjälp av ADB, samt att skattemyndigheternas och kyrkans register börjar användas samtidigt. Man konstaterar också att den statliga kommittén beslutat att det i folkbokföringen inte skall finnas uppgifter om dop och konfirmation.

Inom det kyrkliga området föreslås att man kommer med två kyrkliga kungörelser: en som reglerar hur anteckningarna skall föras i församlingen och en som reglerar det centrala dop- och konfirmationsregistret. Vidare meddelade styrelsen att en upphandling nu pågår gällande nät, aviseringsfunktion och programvara för den lokala kyrkobokföringen.

Att datorer i den kyrkliga verksamheten inte var något nytt framgår av styrelsens skrivning: "Det finns redan ett omfattande ADB-tekniskt arv inom Svenska kyrkan och det är önskvärt att knyta an till detta arv vid utformningen av det framtida systemet. Minst 400 kyrkokommuner bedöms idag ha ADB-stöd i någon form."

Därefter redovisas det kommande systemet:

Grundläggande folkbokföringsdata erhålls från riksskatteverkets (RSVs) referens- och aviseringsregister. Inledningsvis hämtas uppgifterna med band men dessa kommer på sikt att kunna skickas över telenätet.

Uppgifterna från RSVs folkbokföringsregister selekteras i en central aviseringsfunktion i datanätet och läggs sedan i pastoratens elektroniska brevlådor. I aviseringsfunktionen kommer att finnas cirka 1200 elektroniska brevlådor, dvs en brevlåda för varje registerområde. Registret kan också läggas på samfällighetsnivå om flera pastorat ingår i en samfällighet.

Centralt kommer vidare att finnas ett dop- och konfirmationsregister. Personposter från RSV förses med uppgift om dop och konfirmation ur det centrala registret, uppgifterna läggs i de elektroniska brevlådorna och kan sedan hämtas av pastor. Det centrala dop- och konfirmationsregistret är nödvändigt för att hantera flyttningarna i systemet. Vid en flyttning skickas till pastor i det nya pastoratet en post innehållande folkbokföringsdata och uppgift om vederbörande person är döpt och konfirmerad. Till pastor i det gamla pastoratet skickas en minuspost så att den utflyttande personen kan ställas i ett avgångsregister och sedan avföras.

Det centrala dop- och konfirmationsregistret upprättas i samband med att personakterna datoriseras hos den nya folkbokföringsmyndigheten. För löpande uppdateringar av registret ansvarar däremot pastor genom att uppgift om dop och konfirmation skickas till aviseringsfunktionen.

Brevlådorna kommer endast att innehålla förändringar i folkbokföringsdata, och uppgifterna "läses bort" vid tömningen av brevlådan. Ett centralt totalregister över befolkningen kommer således inte att finnas. Det centrala dop- och konfirmationsregistret kommer dock att innehålla permanenta uppgifter om alla döpta och konfirmerade (personnummer samt uppgift om dop och konfirmation).

För de pastorat som inte har tillgång till dator den 1 juli 1991 utarbetas en reservlösning. Aviseringsfunktionen skriver ut uppdateringarna på papper som skickas till de datorlösa pastoraten. Uppgift om dop och konfirmation från dessa pastorat måste också skickas med vanlig post till aviseringsfunktionen, eller till särskild registreringsfunktion, för uppdatering av det centrala dop- och konfirmationsregistret.

Man noterar att RSV planerar en grundläggande ADB-utbildning på 2–3 dagar av personal på pastorsexpeditionerna för att höja deras "datamognad". Man skriver också att Karlstad stift redan anställt en projektutbildare och en datakonsult. Vidare borde man i landet utse resurspersoner som skulle stötta pastorsexpeditionerna. Rent ekonomiskt menade man att

¹⁴⁴ CSkr 1990:7, om kyrkobokföringen m.m..

en datorisering skulle vara lönsam även om det skulle kosta en församling som inte hade någon dator 45 000 kronor. Vidare presenterade man en tidsplan för utbildning, tester m.m.

När det gäller ministerialboken med registreringarna om dop och konfirmation menade man att de skulle skrivas ut på papper även då de fördes med hjälp av ADB, vilket man önskade. Osäkerhet rådde dock fortfarande om vad man kunde och vad man fick göra för registreringar i församlingsregistret. Därför hade man att invänta regeringens och riksdagens beslut om en lag om församlingsregistrering. Tanken var också att dop etc. i annan kyrkas ordning skulle kunna registreras i ministerialböckerna. När det gäller anteckningar i begravningsboken såg man en möjlighet av praktisk karaktär att också kunna notera datum och plats för gravsättning. Begreppet "pastorsämbete" bör när det gäller ministerialböcker bytas mot "pastor".

Vidare tänkte man sig att stiftet fortfarande behövde utföra sin tillsyn. Därför borde man som tidigare utnyttja kyrkobokföringsinspektörerna. Vidare fördes ett resonemang om i vad mån sekretesslagarna också skulle gälla ministerialböckerna.

Att ministerialböcker skulle föras förväntade man sig i en lag om församlingsregister. Kyrkomötet kunde sedan utfärda kyrkliga kungörelser när det gällde hur de skulle föras, och centralstyrelsen kunde sedan komma med "Allmänna råd".

Centralstyrelsen föreslog också att få föra ett centralt dop- och konfirmationsregister med uppgifter insända från församlingarna. Slutligen beslutade centralstyrelsen att föreslå kyrkomötet att besluta om en kungörelse om ministerialböcker och en kungörelse om ett centralt dop- och konfirmationsregister.

Som en bilaga till centralstyrelsens skrivelse finns ett förslag till lag om församlingsregister med 22 §§ och därtill kommentarer utarbetade under medverkan av den statliga kommittén OFF. Förslaget finns med som bilaga också i denna skrift. Lagen föreslogs ha följande rubriker:

Inledande bestämmelser
 Ansvar för registren m.m.
 Registerändamål
 Registerinnehåll
 Terminalåtkomst
 Gallring
 Utlämnande på ADB-medium

Som tidigare nämnts underlättade en lagreglering att föra ministerialböckerna med hjälp av ADB. Det centrala dop- och konfirmationsregistret krävdes då personer flyttade mellan två församlingar och detta är registrets enda funktion. Till denna behövdes då endast uppgift om personnummer, dop och konfirmation. Sammanlagt var det således tänkt tre register: församlingsregistret, ministerialböckerna och det centrala dop- och konfirmationsregistret. I varje församling skulle finnas fyra ministerialböcker: dopboken, konfirmationsboken, vigselboken och begravningsboken.

Ansvarig för att föra församlingens register skulle vara "pastor", d.v.s. kyrkoherden. Begreppet "pastorsämbete" skulle tas bort i detta sammanhang. "Pastor" fanns också redan som begrepp i religionsfrihetslagen enligt vilken "pastor" skulle fatta beslut i frågor om medlemskap. Pastor skulle vidare ses som en myndighet under regeringen. Pastor skulle också i församlingar där man skulle ha manuella register ha ansvar för uppgifterna, även när de i datoriserad form var på väg till församlingen, i ett temporärt dataregister, i en elektronisk brevlåda. Det skulle bli kyrkorådet som fattade beslutet om kyrkobokföringen skulle ske med hjälp av ADB eller manuellt.

Centralstyrelsen såg att det var nödvändigt att lagstifta om att det var centralstyrelsen som var ansvarig för det centrala dop- och konfirmationsregistret.

I kyrkobokföringen skulle också finnas möjlighet att registrera grupper i församlingens verksamhet. Centralstyrelsen föreslog att församlingsregistren skulle få innehålla uppgifter om alla som är folkbokförda i församlingen, alltså inte bara medlemmarna i svenska kyrkan. Även personer som inte är folkbokförda i församlingen men deltar i församlingens verksamhet skulle kunna registreras.

I dopboken skulle göras också en notering om den döptes tillhörighet till Svenska kyrkan, vilket hade att göra med att dopet före 1996 inte var tillhörighetsgrundande, utan berodde på föräldrarnas tillhörighet.¹⁴⁵ I vigselboken anges bl.a. uppgifter om lysning (plats och datum samt avisering av denna). Kravet för lysning upphörde visserligen 1 juli 1969, men kunde även senare på begäran av vigselparet göras. Begravningsboken föreslås föras i kronologisk ordning efter dödsfallsdatum. I ministerialböckerna skulle prästens namn och med olika förkortningar prästens titel anges: vid dop dopprästens, vid konfirmation konfirmationsprästens, vid vigsel vigselförrättarens och vid begravning officiantens. I begravningsboken skulle man också kunna ange den dödes yrke.

Centralstyrelsen övervägde i vad mån de detaljerade uppgifterna i ministerialböckerna skulle behöva ett lagstöd; det räcker kanske med en kungörelse om detta.

När det gäller "terminalåtkomst", alltså tillgång till den datoriserade kyrkbokföringen, skulle den ges både till pastor och till kyrkorådet. Tanken var nog inte att kyrkorådets ordförande eller dess ledamöter skulle sätta sig vid datorn utan att den verksamhet som kyrkorådet var ansvarig för skulle kunna utnyttja kyrkbokföringen till sina behov.¹⁴⁶

Gallring skulle inte göras i ministerialböckerna. Är böckerna förda med hjälp av ADB, kan de i datasystemet dock gallras sedan man tagit ut uppgifterna på pappersmedium. Gallringsföreskrifter såg man sedan skulle beslutas av riksarkivet.

Slutligen skulle det också vara möjligt att med hjälp av ADB föra över uppgifter från kyrkbokföringen till gravboken som förs enligt begravningskungörelsen.

MOTIONER

Hans Davidsson och Sven G Månsson, den senare folkskollärare i Hästveda (Lunds stift), lämnade till kyrkomötet en motion om folkbokföringen.¹⁴⁷ De konstaterar att vid kyrkomötena både 1988 och 1989 hade frågan uppe om att erbjuda staten entreprenadtjänster på folkbokföringens område. Motionärerna menade att "eftersom nackdelarna med en överflyttning av folkbokföringen nu framstår som ännu tydligare" vore en förnyad behandling av frågan angelägen. Vidare borde kyrkomötet, om förslaget med entreprenadtjänster avslogs, begära ersättning av regeringen för de kostnader som skulle drabba kyrkan vid omorganisationen.

Lennart Björklund, sjukhusdiakon i Borås (Skara stift), motionerade om att de kyrkliga registren borde sorteras efter namn och i andra hand efter födelsedatum.¹⁴⁸ Att använda personnummer skulle förknippa kyrkan med ett myndighetsutövande, som "en del i ett aldrig förlåtande 'storebrorregister'".

Tre ledamöter från Härnösands stift, Stina Eliasson, riksdagsledamot från Stugun, Åke Andersson, avdelningschef från Sollefteå, och Lennart Dahlin, lantbrukare från Sundsvall, beklagade i sin motion att det inte funnits tid för församlingar och pastorat att lämna synpunkter på centralstyrelsen förslag på regleringen av kyrkbokföringen, inte heller någon kostnadsberäkning liksom inte heller någon information om alternativet att skjuta upp folkbokföringsreformen.¹⁴⁹ Med detta menade man att kyrkomötet försatts i en tvångssituation.

Motionärerna menade vidare att kyrkomötet borde ges större inflytande över utformningen av kyrkbokföringssystemet, något man menade krävde en grundlagsändring. Vidare skulle en lag om församlingsregister, stiftat av riksdagen, ge mindre möjligheter till kyrkans egen självstyrelse. Man menade också att kyrkomötet borde få behandla förslaget till lag om församlingsstyrelse. Man konstaterade också att den majoritet som vid 1987 års kyrkomöte begärde att regeringen skulle dra tillbaka sin proposition om folkbokföringen nu med delad håg måste besluta om kyrkbokföringen.

¹⁴⁵ Närmare bestämt: Om en av de gifta föräldrarna tillhörde svenska kyrkan antecknades barnet som medlem från födseln. Var föräldrarna ogifta följde barnet mamman när det gällde medlemskapet.

¹⁴⁶ Detta motsägs i viss mån dock av Bengt Kindbom, ordförande i första lagutskottet, som i sin redogörelse för utskottets betänkande, 1KL:13, säger: "Pastor och kyrkoråd har tillgång till hela registret. Övriga medarbetare behöver inte ha andra uppgifter än de som de skall ha som underlag i sin verksamhet." (KM 1990:10, s. 344)

¹⁴⁷ KMot 1990:15, Om folkbokföringen i framtiden.

¹⁴⁸ KMot 1990:43, Om de nya församlingsregistrens uppläggning.

¹⁴⁹ KMot 1990:49, Om kyrkbokföringen.

Nästa motion, av Ingemar Söderström, komminister i Strängnäs, handlar om ministerialböckerna.¹⁵⁰ Han föreslår justeringar i centralstyrelsens förslag till kungörelsen om ministerialböckerna. Dopboken, liksom de övriga böckerna, tycker han skall föras i den ordning aviseringar från dopprästen kom in. Han menade att man skulle anteckna både den döptas postadress och folkbokföringsadress. Även faddrar till vuxna som döpts skulle kunna antecknas. Vidare borde det vara mer intressant i vilken församling dopet ägde rum, mer än till vilken församling prästen hörde. Motsvarande gäller också anteckningar i de andra böckerna. I konfirmationsboken borde man också notera namn på huvudansvarig för konfirmationsundervisningen om det var någon annan än konfirmationsprästen.

Slutligen menade Söderström att om en rättning i ministerialboken skulle göras, så skulle den göras av den som gjort anteckningen, och inte nödvändigtvis av ”pastor”.

UTSKOTT

Första kyrkolagsutskottet poängterar att förslaget till lag om församlingsregister innebär att alla folkbokförda i församlingen finns med i församlingsregistret.¹⁵¹ Man noterar att kyrkomötet 1989 var kritisk till att förändringen i folkbokföringen skulle ske redan 1 juli 1991 och att tidspresen gjorde det svårt för kyrkan och staten att göra ett bra förberedelsearbete. ”Detta bör ges regeringen till känna.” Man konstaterar den nya kyrkobokföringens beroende av de ännu icke beslutade statliga författningarna och att lagarna om folkbokföring inte finns bland kyrkolagarna.

Förslaget att åter erbjuda staten kyrkliga tjänster gällande folkbokföringen avstyrks.

När det gäller de ekonomiska frågorna hänvisar utskottet till ett cirkulär som kyrkans förvaltningsnämnd tillsänt kyrkoråden inför budgetarbetet 1991. Här har man beräknat att kostnaderna för varje pastorat i genomsnitt uppgår till 60–70 000 kronor samt en driftskostnad på 1 krona per innevånare och år.¹⁵²

När det gäller motionen om att undvika personnummer avstyrker utskottet den med motiveringen att system och kostnader är beräknade med användandet av dessa.

Utskottet noterar att det i lagen om svenska kyrkan finns en frihet för kyrkomötet att fatta beslut som rör kyrkans sakrament, gudstjänster och kyrkliga handlingar. Också förandet av ministerialböcker menade man innefattades i detta.

När det gäller förslaget att i ministerialböckerna göra anteckningar i den ordning de aviseras menade utskottet att de flesta ”förrättningar” i den egna församlingen registreras utan aviseringar. Därför avstyrker man denna del av motionen. Utskottet ville ha kvar centralstyrelsens skrivning om att det är ”pastor” som gör rättningar i ministerialboken. Däremot tillstyrker man motionens förslag om att faddrar också till vuxna skall kunna antecknas liksom anteckning om den församling där förrättningen ägt rum. Däremot såg man inga skäl att anteckna personnummer för faddrarna. Man följde Söderströms förslag i motionen att också anteckna folkbokföringsadress, d.v.s. med angivande också av fastighet. Man föreslår också ett tydliggörande att avisering av en förrättning görs till pastor i den församling i vilken förrättningen skall registreras. I övrigt gjorde utskottet, efter ett yttrande från andra lagutskottet, några ”språkliga och redaktionella ändringar” i förslaget till kungörelsen.¹⁵³ Så ändras bl.a. centralstyrelsens blandade stavning på ”Svenska kyrkan” resp. ”svenska kyrkan” till att konsekvent vara ”svenska kyrkan”.

Till utskottets beslut lämnades ett särskilt yttrande av sju av utskottets ledamöter, där man menade att pastorsämbetena också i fortsättningen skulle kunna ha hand om folkbokföringen.

Till betänkandet fördes också några bilagor, bl.a. utskottets förslag till den kyrkliga kungörelsen om ministerialböcker.

¹⁵⁰ KMot 1990:50, Om nya ministerialböcker.

¹⁵¹ 1 KL 1990:13 om kyrkobokföringen m.m.

¹⁵² Ett pastorat är en pastors, kyrkoherdes, ansvarsområde, som vid denna tid kunde bestå av en eller flera församlingar.

¹⁵³ 2 KL 1990:4y.

PLENUM

Då mötet återsamlades den 24 augusti meddelade förste vice ordföranden Stina Eliasson att presidiet hade beslutat om begränsningar i talartiden.

Till kyrkomötets frågeinstitut, som inletts 1989, hade Lars Samuelsson, prost från Skellefteå (Luleå stift), lämnat en fråga om begreppet familj i den nya kyrkobokföringen.¹⁵⁴ Den statliga folkbokföringskommittén hade föreslagit att begreppet familj också skulle avse homosexuella sambor. Han undrade om centralstyrelsen skulle acceptera eller kritisera detta förslag i folkbokföringen som också skulle få genomslag i kyrkobokföringen. Mildred Fischer, komminister från Kalmar (Växjö stift), svarade på centralstyrelsens uppdrag att förvaltningsnämnden höll på att utarbeta ett förslag till centralstyrelsen rörande detta, ett förslag som ännu inte antagits och därför kunde inte Samuelsson få svar på sin fråga.

En dryg vecka senare, lördagen den 1 september togs första kyrkolagsutskottets betänkande upp.¹⁵⁵ Utskottets ordförande Bengt Kindbom föredrog betänkandet och konstaterade att utskottet varit enhälligt. Han noterade att lagförslaget innebar att alla folkbokförda i församlingen skulle finnas med i församlingsregistret.

Lennart Björklund varnade för användningen av personnummer och exemplifierade med hur han trodde det skulle komma att låta: ”Lysning till äktenskap kungörs härmed mellan 680816-5912 och 670502-4002.” och vidare: ”Det är människor och inte nummer som församlingen består av.”

Karl-Erik Johansson, kontraktsprost från Ljugarn (Visby stift), tyckte att ett dop i annan kyrkas ordning skulle kunna föras in i ministerialboken, eller som biskopen i Karlstad Bengt Wadensjö önskat, att det skulle vara möjligt med anteckning av dop i folkbokföringen. Men Johansson trodde inte att någon sådan anteckning i folkbokföringen skulle vara möjlig utan hoppades att centralstyrelsens allmänna råd skulle kunna ge anvisningar om detta. Johansson såg det viktigt att också utlandsförsamlingarna meddelade dop till det centrala registret.

Karl-Johan Nilsson, teknisk direktör från Bromma (Stockholms stift), återupptog tanken från förra kyrkomötet att det skulle vara kyrkorådet och inte pastor som skulle vara ansvarig för registren. Han påpekade att Datainspektionen vill ha en myndighet som ansvarig och att det skulle finnas en enskild person som är kontaktperson.

Efter ytterligare några anförande beslöt mötet att bifalla utskottets hemställan. Kyrkomötet hade således beslutat om en kyrklig förordning om ministerialböcker och en om ett centralt dop- och konfirmationsregister liksom ett förslag till regeringen på en lag om församlingsregister.

Kyrkomötet 1991

Detta år samlades kyrkomötet tredje tisdagen i augusti, den 20 augusti och var samlat till den 30 augusti. Den 20 augusti kl. 10.30 samlades mötet i riksdagshuset.

I sitt öppningsanförande nämnde ordförande Göran Åstrand händelserna i Sovjet och att en kollekt skulle tas upp till de baltiska kyrkorna. Han förutspådde att detta kyrkomöte skulle bli ihågkommet som det möte som samlade och samordnade kyrkolagen. Han gladdes vidare över möjligheten att få komma ut till Birka och Ansgarskapellet liksom till en gudstjänst med ett dansdrama i Klara kyrka. Nytt var att biskoparna genom en lagändring nu också hade fått motionsrätt i kyrkomötet. I början av mötet beslöts också att ge biskoparna yrkanderätt och rätt att ställa frågor till centralstyrelsen.¹⁵⁶ En stor fråga blev förslaget till en ny kyrkolag.

¹⁵⁴ Kfråga 1990:16, av Lars Samuelsson, om begreppet familj i den nya kyrkobokföringen.

¹⁵⁵ KM 1990:10, s. 341 ff.

¹⁵⁶ KM 1991:2, 4 §, s. 28.

SKRIVELSER

I sin verksamhetsberättelse för 1990 daterad den 23 juni 1991 ger centralstyrelsen, nu med adress Domkyrkoplan i Uppsala, en ekonomisk redovisning där man anger att kyrkobokföringen år 1989 enligt SCB kostade kyrkokommunerna 315 miljoner kronor.¹⁵⁷

Centralstyrelsen återger senare under rubriken ”Folkbokföringsreformen och den nya kyrkobokföringen”¹⁵⁸ huvudpunkterna i sin kritik mot att regering och riksdag beslutat om att folkbokföringen skall flyttas över till staten.¹⁵⁹ Vidare visar man på flera av de stora problem som genomförandet av reformen har visat sig ha, beroende framför allt på den korta tiden mellan beslut och genomförande, något som också orsakat problem för kyrkans egen planering av kyrkobokföringen.

I kontakter med regeringen hade man överlämnat kyrkomötets förslag på en lag om församlingsregister. Regeringen hade skickat ut förslaget på remiss. Bl.a. Datainspektionen menade att det var fel att registrera alla folkbokförda i församlingen. Därefter gjordes den 13 november 1990 en uppvaktning av representanter för kyrkan hos regeringen. I samband med detta överlämnades en skrivelse som finns med som en bilaga till centralstyrelsens verksamhetsberättelse.¹⁶⁰ I skrivelsen återupprepas erbjudandet om entreprenadtjänster på folkbokföringsområdet. Vidare visar man på fördelarna med att ha även dem som inte tillhör svenska kyrkan i registren, liksom att kunna se en familjebild.

När det gäller integritetsfrågorna skriver man att det datasystem som nu byggs av Televerket, DAFA och Statskonsult tar mycket stor hänsyn till detta.¹⁶¹ Vidare skall man införa två behörighetsnivåer i kyrkobokföringen: en för registervårdare och självvårdare som kan se alla uppgifter och en för övrig personal med tillgång till enbart namn, födelsetid och adress.

Centralstyrelsen pekar på att Riksskatteverket menat att Svenska kyrkan skulle föra sina register så att det skulle vara enkelt för Riksskatteverket att få uppgifter därifrån när det gällde utdebitering av kyrkoskatten. Centralstyrelsen menar att det tekniskt skulle vara enkelt men mer krävande för kyrkan. I slutet av 1990 meddelade regeringen att den inte tänkte föreslå någon lag om församlingsregister. Därefter tillsattes en arbetsgrupp med deltagare både från kyrkan och staten som skulle se vad det vidare skulle finnas för alternativ. Man såg bl.a. att endast de som tillhör Svenska kyrkan kan finnas i registren och att det är kyrkoråden som skulle vara ansvariga för församlingsregistren och verksamhetsregistren.

Under våren gjordes sedan en upphandling av ett ADB-system för kyrkobokföringen, ett system som också innehöll ett rikstäckande ”kyrkans datanät” med kommunikationsmöjligheter såsom ”elektronisk post, datakonferenser och tillgång till kyrkans egna eller andra databaser”.

Centralstyrelsen pekar på att det måste vara den som har det centrala ansvaret för kyrkobokföringssystemet. Till hjälp med detta hade man tidigare förvaltningsnämnden, men eftersom den snart skulle upphöra sökte man sig till Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, SKFP. Representanter från SKFP hade redan tillsammans med representanter från centralstyrelsen varit med vid uppvaktning hos och överläggningar med regeringen.

I sin tredje skrivelse med redogörelse för vad centralstyrelsen gjort under första halvåret 1991 tas åter kyrkobokföringen upp.¹⁶² Man noterar återigen den korta tid man har haft för att förbereda sig och att arbetet har pågått med stor intensitet. Med nya förutsättningar räckte inte de 5,4 miljoner kronor man fått för projektet utan man var tvungen att komma med en ny ansökan till kyrkofonden, som vid denna tid förvaltades av staten, om ytterligare 2 miljoner kronor. En handbok för kyrkobokföringen hade utarbetats och diskuterats vid centralstyrelsens sammanträden.

Under våren hade Datainspektionen kommit med en ”författning om förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i Svenska kyrkan”. Den innebar att kyrkans förvaltningsnämnd kunde med fullmakter från församlingar och samfälligheter gemensamt söka tillstånd, vilket både förenklade och förbilligade ansökningsförfarandet. Datainspektionen

¹⁵⁷ CsSkr 1991:2, med centralstyrelsens verksamhet för år 1990, s. 16.

¹⁵⁸ CsSkr 1991:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse för år 1990, s. 18.

¹⁵⁹ CsSkr 1991:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse för år 1990, s. 18–22.

¹⁶⁰ CsSkr 1991:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse för år 1990, bilaga 1, s. 83–85.

¹⁶¹ DAFA, Datamaskincentralen för administrativ databehandling, inrättades 1950 av SCB och blev 1975 en särskild myndighet. 1986 ombildades DAFA till ett bolag, dataservicebolaget DAFA DATA AB.

¹⁶² CsSkr 1991:3, med redogörelse för Svenska kyrkans centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1991, s. 18 f.

medgav nu även att dop och konfirmation i annan ordning än svenska kyrkans skulle få registreras. Ett förslag från förvaltningsnämnden var att kostnaderna för driften av kyrkobokföringen, ca. 8 miljoner kronor/år, skulle betalas av kyrkofonden, något som centralstyrelsen avvisade.

Centralstyrelsen kom den 22 maj 1991 också med en skrivelse till kyrkomötet med ett förslag om ”vissa smärre ändringar” i den kyrkliga kungörelsen SKFS 1990:5 om ministerialböcker som kyrkomötet beslutat om och centralstyrelsen utfärdat året innan.¹⁶³ Dels ville man komplettera uppgifterna i 8 § i begravningsboken med den dödes personnummer och dels ville man ta bort det som stod i 10 § om pastors ansvar där man menade att det inte krävdes ett förordnande av domkapitlet för att någon annan än pastor skulle föra kyrkböckerna. Ett sådant förordnande skulle istället pastor själv kunna ge. I stället för att ange ett datum för ändringen skrev styrelsen i förslaget: ”Denna kungörelse träder i kraft två veckor efter den dag då kungörelsen enligt uppgift på den utkom från trycket i Svenska kyrkans författningssamling. Den tillämpas även på verksamhet med ministerialböcker som har påbörjats dessförinnan.”

MOTIONER

Till kyrkomötet hade kommit fem motioner som direkt rörde kyrkobokföringen.

Karl-Erik Johansson liksom Rolf Eknefelt, utbildningskonsulent från Angered (Göteborgs stift), tyckte att man i vigselboken också skulle anteckna välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap.¹⁶⁴ En ordning för sådan välsignelse fanns också med i kyrkohandboken. I anteckningen borde finnas datum för både vigseln och för välsignelsen.

Hans-Olof Hansson, kontraktsprost från Partille (Göteborgs stift), motionerade om ändrade bestämmelser för kyrkobokföringen.¹⁶⁵ Hansson såg att det för en församling som ingick i en samfällighet var det samfälligheten och dess samfälliga kyrkoråd som var ansvarig för medlemsregistret och verksamhetsregistret. Han menade att det var fel när ansvaret inte låg lokalt på församling och pastor. Därför borde kyrkomötet ändra bestämmelserna i detta avseende.

Från två stockholmare, riksdagsledamoten Göran Åstrand, och prosten Carl-Magnus Magnusson, kom en motion om Kungliga Husets kyrkobokföring.¹⁶⁶ De hade sett i ”ett lagförslag om icke-territoriella församlingar i svenska kyrkan” några formuleringar som de reagerade mot, dels begreppet ”Kungliga familjen” som borde bytas ut mot ”Kungliga huset” och dels att det inte borde finnas några territoriella begränsningar för kungahuset, också om Carl Philip skulle bosätta sig på Tullgarn slott skulle han kunna tillhöra hovförsamlingen.

I en annan motion påpekar Rolf Eknefelt några brister i kyrkobokföringen. I församlingsregistret kan man inte se varken födelseförsamling, dopförsamling eller en familjebild.¹⁶⁷ Vidare borde det klargöras några olika begrepp: Vilken är skillnaden mellan registeransvarig, systemansvarig och systemadministratör? Vilket kyrkoråd är ansvarigt, församlingskyrkoråd, pastoratskyrkoråd eller kyrkonämnd?¹⁶⁸ Eknefelt ville att centralstyrelsen skulle i kontakter med andra myndigheter få dessa brister avhjälpta.

Från tre växjöbor, kontraktsprosten Sven Lenhoff, prosten Åke Rydeman, och landsbibliotekarie Olle Wingborg, kom en motion om församlingsregistren.¹⁶⁹ Kyrkomötet borde hos regeringen begära att i sina register också få ha dem som inte tillhörde svenska kyrkan men var folkbokförda i församlingen. Det behövdes när det gällde kontakter med människor vid dopinbjudan, i begravningsverksamheten och i frågor om tillhörighet.

¹⁶³ CsSkr 1991:7, om ändring i den kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5 om ministerialböcker.

¹⁶⁴ KMot 1991:35, om anteckning i vigselbok av välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap, av Karl-Erik Johansson, resp. KMot 1991:62, om anteckning i vigselboken, av Rolf Eknefelt.

¹⁶⁵ KMot 1991:40, om ändrade bestämmelser om kyrkobokföringen, av Hans-Olof Hansson.

¹⁶⁶ KMot 1991:51, om Kungliga Husets kyrkobokföring, av Göran Åstrand och Carl-Magnus Magnusson.

¹⁶⁷ KMot 1991:67, Om den nya kyrkobokföringen, av Rolf Eknefelt.

¹⁶⁸ I tidigare organisationsform fanns kyrkliga samfälligheter med flera pastorat och med en kyrkonämnd som styrelse. I samfälligheterna fanns ibland flerförsamlingspastorat som leddes av ett pastoratskyrkoråd som i sin tur bestod av flera församlingar ledda av varsitt församlingskyrkoråd.

¹⁶⁹ KMot 1991:72, om svenska kyrkans församlingsregister, av Sven Lenhoff m.fl.

UTSKOTT

Centralstyrelsen förslag på en kungörelse om ministerialböckerna liksom alla ovanstående motioner hänvisades till första lagutskottet. I utskottsarbetet hade utskottet inhämtat uppgifter från Datainspektionens generaldirektör Stina Wahlström och från direktorn i Svenska kyrkans förvaltningsnämnd Lars Sköld.

Utskottet noterar att någon lag om församlingsregister inte kommer att utfärdas, utan att kyrkobokföringen har att anpassa sig efter religionsfrihetslagen, datalagen och de föreskrifter som Datainspektionen fastställt.¹⁷⁰ Man konstaterar att närmare 1 000 av svenska kyrkans 1 132 pastorat har valt att föra kyrkobokföringen med hjälp av datorer.

När det gäller motionerna om att kyrkobokföringen bör innefatta alla boende i en församling menar utskottet att med de besked man fått ifrån bl.a. Datainspektionen inte är möjligt ur integritetssynpunkt. Därför avstyrker man de motioner, nr. 76 och 27, i vilka denna fråga tagits upp.

När det gäller registeransvaret menar utskottet att det för ministerialböckerna är pastor som är ansvarig och för församlingsregistret och verksamhetsregistret kyrkorådet. Utskottet "har förståelse för de svårigheter det kan erbjuda att sätta sig in i de rättsliga konsekvenserna av en övergång till dataregistrering inom en så pass komplicerad struktur som den kyrkokommunala." Men med ökad erfarenhet och fler informationsinsatser menar man att läget kommer att klarna. Och med detta menar man att motion 40 och 72 besvarats.

När det gäller anteckning av välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap noterar utskottet att detta gjordes i den gamla äktenskapsboken och således bör göras också i den nya. Man var dock osäker om det krävdes en reglering av detta. Man menar slutligen att en sådan anteckning bör göras och tillstyrker därför motionerna 35 och 62.

När det gällde centralstyrelsens förslag på ändringar i kungörelsen om ministerialböckerna menade utskottet, efter hörande av andra lagutskottet, att ett särskilt datum borde anges när bestämmelsen skall träda i kraft, förslagsvis 1 oktober 1991. Tillsammans med ändringarna rörande anteckningar om kyrklig välsignelse av äktenskap föreslås kyrkomötet anta centralstyrelsens förslag.

Angående motionen om bestämmelserna om hovförsamlingen menar utskottet att det inte finns något nytt förslag om Kungliga Husets kyrkobokföring och avstyrker därför motionen.

PLENUM

Efter viss debatt beslöt kyrkomötet i alla moment i enlighet med utskottets hemställan.¹⁷¹

OMBUDSMÖTET

Även till ombudsmötet kom en motion som berörde kyrkobokföringen.¹⁷² Den rörde problemet med att ett barn som tillhörde svenska kyrkan och som hade gifta föräldrar där endast modern tillhörde svenska kyrkan inte fick någon relation till någon av sina föräldrar. Detta berodde på att i den äldre folkbokföringen varifrån uppgifterna till relationsperson byggde i första hand hade fadern som "sökperson".

I ett anförande i ombudsmötet menade Britas Lennart Eriksson (stiftsadjunkt i Västerås stift) att denna fråga borde avgöras av kyrkomötet och inte av ombudsmötet. Motionen kom dock att ligga kvar i ombudsmötet och hänvisades till organisationsutskottet.¹⁷³ Utskottet hemställde att ombudsmötet skulle besluta "att stiftelsens styrelse hos riksskatteverket bevakar det i motionen påtalade förhållandet när ett nytt dataregister tar form."¹⁷⁴ Med stiftelsen förstås Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet (SFRV); dess styrelse hade samma ledamöter som centralstyrelsen. I ombudsmötet yttrade sig Rolf Eknefeldt och gladdes över att utskottet sade ja till motionen med tanke på att kyrkomötet med samma ledamöter sagt nej till hans egen liknande motion om familjebild. Ombudsmötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.¹⁷⁵

¹⁷⁰ 1 KL 1991:7, om kyrkobokföringen m.m., s. 3.

¹⁷¹ KM 1991:8, 2 §, Kyrkobokföringen m.m., s. 159–168.

¹⁷² OMot 1991:526, av Clary Bengtsson om kyrkobokföring, församlingsregister och relationer.

¹⁷³ OM 1991:3, 1 §, s. 15.

¹⁷⁴ OO 1991:526, om sökpersonsbegreppet i kyrkobokföringen.

¹⁷⁵ OM 1991:7, 29 §, s. 163 f.

Kyrkomötet 1992

Den 18–29 augusti samlades kyrkomötet i Humanistisk läroverkets sporthall i Sigtuna. Ålderspresidenten Eskil Jinnegård hälsade välkommen och nämnde att en tredjedel av ledamöterna var nyvalda. Till ordförande för innevarande valperiod valdes återigen Göran Åstrand. Hälsningsanförande hölls av kyrko- och civilministern Inger Davidsson. Detta år fanns ingen skrivelse från regeringen att behandla. Hon påpekar att en kyrkolag kommer att gälla från 1 januari 1993, en lag som i sitt omfång saknar motstycke. Hon berättar också om den beredning som kommer att utreda frågorna om medlemskap och om relationen mellan kyrka och stat.

1992

SKRIVELSER

I sin verksamhetsberättelse lämnar centralstyrelsen en redogörelse för läget för kyrkobokföringen.¹⁷⁶ Man pekar här på en del problem som funnits: problem med registreringarna av folkbokföringsuppgifter, problem med aviseringarna från RSV, pastoratsregleringar och församlingsdelningar. Dock menar man med detta i åtanke att kyrkobokföringsprojektet har fungerat förvånansvärt väl.

Vidare rapporterade styrelsen att man i enlighet med kyrkomötets beslut utfärdat en förändrad kungörelse om ministerialböckerna (SKFS 1991:7).

Under rubriken "Verksamhet i övrigt" redogjorde man ytterligare om kyrkobokföringen.¹⁷⁷ Det nya kyrkobokföringsystemet hade utvecklats av Televerket, Statskonsult ADB-konstruktion AB och DAFA Data AB. Tiden var kort. Den 1 juli 1991 skulle det vara klart. I slutet av 1990 meddelade, som nämnts, regeringen att den inte tänkte förslå någon lag om församlingsregister. Regelverket från Datainspektionen fastställdes i april 1991 och i juni kom ändringar i religionsfrihetslagen.

67 resurspersoner i stiftet hade i Sigtuna utbildats till lärare och hade undervisat 2 000 personer om det nya systemet. Man noterar dock att "dataprogrammet för kyrkobokföringen är ... ett komplicerat program som det inte alltid har varit lätt att börja med för de datorovana." Till Datainspektionen hade inlämnats 4 500 ansökningar om tillstånd att föra register på ADB-medium och 2 100 ansökningar om licenser för registeransvariga.

I sin redogörelse över första halvåret 1992 meddelade centralstyrelsen att den tillsatt en arbetsgrupp som skulle utvärdera folk- och kyrkobokföringsreformernas genomförande.¹⁷⁸ Ordförande blev Sven-E. Kragh, kyrkoherde i Kil och ledamot i centralstyrelsen, och ledamöter kyrkobokföringsinspektörerna Sune Karlsson och Per Boreklev. Styrelsen bifogade till skrivelsen direktiven för denna grupp.¹⁷⁹ Förutom att utvärdera skulle man också ge synpunkter på en framtida upphandling av systemet; det dåvarande avtalet gällde till den 1 juni 1994. Gruppen skulle komma med sin slutredovisning 1 december 1992.

MOTIONER

Till kyrkomötet hade Walther Lång, kyrkoherde emeritus från Fjällbacka (Göteborgs stift), skickat in en motion där han önskade att kyrkomötet skulle begära av regeringen att omvandla kyrkobokföringsdistrikt till självständiga församlingar.¹⁸⁰

Vidare hade Gunnar Blomgren, kontraktsprost från Bottnaryd (Skara stift), skickat in sex motioner, varav en vidrörde kyrkobokföringen. Han hade sett att i anvisningar och annat rörande den nya kyrkobokföringen användes begreppet "medlem".¹⁸¹ Det var förvisso bibliskt men att det för tankarna till föreningar. Han noterade att begreppet används sparsamt i religionsfrihetslagen. Oftare användes där begrepp såsom "inträda", "tillhöra" och "upptagas". Därför ville han att man i stället skulle använda "tillhör Svenska kyrkan".

¹⁷⁶ CsSkr 1992:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1991, s. 13.

¹⁷⁷ CsSkr 1992:2, punkt 8.3, s. 95.

¹⁷⁸ CsSkr 1992:3, med redogörelse för Svenska kyrkans centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1992, s. 9.

¹⁷⁹ CsSkr 1992:3, s. 51, bilaga 5.

¹⁸⁰ KMot 1992:24, om möjlighet för tidigare s.k. kyrkobokföringsdistrikt att få status av församling, av Walther Lång.

¹⁸¹ KMot 1992:39, om begreppen "medlemskap" och "kyrkitillhörighet", av Gunnar Blomgren.

Britas Lennart Eriksson önskade, emedan man inte i de datoriserade registren kunde se en familjebild för dem som tillhör Svenska kyrkan, att man skulle utreda om det gick att föra kompletterande uppgifter som saknades i församlingsboken, på ”pappersmedium”.¹⁸²

FRÅGOR

Till centralstyrelsen hade Inger Håkansson, ämneslärare från Gärd's Köpinge (Lunds stift) ställt en fråga om kostnaderna för kyrkobokföringen.¹⁸³ Hon pekade på problem med dataprogrammet och problem med servicen från Statskonsult. Man var tvungen att anlita lokalt stöd till ytterligare kostnader, för vilka hon undrade om centralstyrelsen kunde stå för.

UTSKOTT

Långs motion hänvisades till första kyrkolagsutskottet. Utskottet menade att det redan nu fanns möjligheter att, enligt 5 kap. kyrkolagen, dela och slå ihop församlingar. Motionen föreslogs därför bli avslagen.¹⁸⁴

Första kyrkolagsutskottet tog sig även an Erikssons motion.¹⁸⁵ Man såg att det inte fanns några rättsliga hinder för det Eriksson föreslagit, men var rädd för kostnaderna. Slutligen menade man att den arbetsgrupp som av centralstyrelsen var tillsatt för att utreda ett förbättrat kyrkobokföringssystem skulle beakta förslaget.

Till andra kyrkolagsutskottet hänvisades Blomgrens motion.¹⁸⁶ I betänkandet från utskottet tog man upp sex ärenden som rörde kyrkotillhörighet. Utskottet delade Blomgrens syn att man bör använda begreppet ”tillhörighet” och inte ”medlem” som mer anknyter till en förening. Svenska kyrkan är ett nådessamfund och inte en sammanslutning av likasinnade.

PLENUM

Den 21 aug. fick Dag Sandahl uppgiften att från centralstyrelsen avge svar på Håkanssons fråga.¹⁸⁷ Han medgav att det fanns problem fr.a. när programvaran skulle fungera i nätverk och för att kraven på kryptering skulle fungera, men att det ändå fungerade bra. Televerket-Statskonsult hade avsatt en kundstödsorganisation med fyra heltidstjänster för att ge stöd åt församlingarna. Sandahl påminde också om den arbetsgrupp som var tillsatt. Några möjligheter att betala kostnader för datoriseringen fanns dock inte.¹⁸⁸

Fredagen den 28 augusti tog kyrkomötet sig an frågan om överblick över familjen i kyrkobokföringen.¹⁸⁹ Utan några anföranden beslöt mötet bifalla utskottet hemställan.

Samma dag tog man kl. 20.10 upp frågorna om kyrkotillhörighet utifrån andra kyrkolagsutskottets tredje betänkande.¹⁹⁰ Anföranden och beslut tog 1,5 timmar att slutföra. Några diskussioner blev det inte i frågan om begreppen ”medlem” och ”tillhörighet”. Kyrkomötet kom att bifalla utskottet förslag och således föredrog man benämningen ”tillhörig”.

Kyrkomötet 1993

Årets kyrkomöte inleddes tisdagen den 17 augusti i riksdagshuset. Ordförande hälsade särskilt Gunnar Weman välkommen som ny ärkebiskop. Ordförande noterade också att Eskil Jinnegård debuterade i kyrkomötet för trettio år sedan och nu deltog i sitt sjuttonde kyrkomöte. Vidare menade ordförande att detta kyrkomöte skulle komma att präglas av jubelårets högtidliga arrangemang till minne av Uppsala mötes beslut 1593 med bl.a. tillkomsten av Lilla boken och Stora boken om kristen tro liksom jubelfesten i Uppsala 20–22 augusti. Vidare var frågorna om kyrkans förvaltning av förmögenheten och om bekännelsearbetet viktiga.

¹⁸² KMot 1992:47, om överblick över familjen i kyrkobokföringen, av Britas Lennart Eriksson.

¹⁸³ KFråga 1992:5, om kostnaderna för datorstöd vid datorisering av kyrkobokföringen, av Inger Håkansson.

¹⁸⁴ 1KL 1992:1, om vissa kyrkokommunala frågor, s. 4.

¹⁸⁵ 1KL 1992:5, om överblick över familjen i kyrkobokföringen.

¹⁸⁶ 2KL 1992:3, om kyrkotillhörighet, s. 6.

¹⁸⁷ KM 1992:4, 7 §, s. 46 ff.

¹⁸⁸ KM 1992:4, 7 §, s. 46.

¹⁸⁹ KM 1992:9, 13 §, s. 192.

¹⁹⁰ KM 1992:9, 21 §, s. 229 ff.

SKRIVELSER

I sin andra skrivelse redogör centralstyrelsen i sin verksamhetsberättelse för 1992 om arbetet inom arbetsgruppen för utvärdering av folk- och kyrkobokföring som man tillsatt.¹⁹¹ I arbetsgruppen hade förutom ledamöterna Sven-E. Kragh, Per Boreklev och Sune Karlsson också kyrkobokföringsinspektören Johan Blix och konsulenten Bo Pehrson deltagit. Arbetsgruppen räknade med att lämna sitt slutbetänkande våren 1993. Gruppen hade också fått ta emot kyrkomötets beslut om överblick över familjen i kyrkobokföringen.¹⁹²

Under rubriken "Verksamhet i övrigt" redovisar styrelsen kyrkobokföringsarbetet som man menar har gått förvånansvärt bra, eller i varje fall relativt bra. Ett undantag utgjorde problemen i samband med indelningsförändringarna i kyrkan årsskiftet 1991/1992 då aviseringarna från riksskatteverket upphörde under ett antal veckor. Man konstaterade återigen att kyrkobokföringen inte fick innehålla de uppgifter man önskade. Kritik hade framförts fr.a. när det gällde de långsamma aviseringarna och avsaknaden av en familjebild. Under året hade en ny version, 2.5, införts bl.a. efter önskemål från pastoraten. Vidare meddelades att Datainspektionen vid besök i församlingar hade sett brister när det gällde säkerheten och att man tillsammans med inspektionen utarbetat ett åtgärdsprogram för detta.

Vidare hade man gjort en kontroll rörande anteckningar om dop, konfirmation och medlemskap i de olika registren. Brister fanns vilka förmodligen härstammade ifrån överförandet av uppgifter från de manuellt skrivna personakterna till dataregistren.

Centralstyrelsen och leverantörerna av systemet träffades regelbundet och en samverkan med stiftens hade påbörjats i en datautvecklingsgrupp, DUG.

Centralstyrelsen lämnade också en redogörelse för arbetet under första halvåret 1993. Här meddelar man att *arbetsgruppen för utvärdering av kyrkobokföringsreformen* hade överlämnat en rapport i mars.¹⁹³ En sammanfattning av rapporten bifogades centralstyrelsen redogörelse. Rapporten sändes som remiss till sex stiftsstyrelser och sju domkapitel, som i sin tur skulle välja ut fyra pastorat som skulle få yttra sig. Vidare sändes rapporten till stiftens sakkunniga i kyrkobokföringsfrågor.¹⁹⁴ Fram till 30 juni 1993 hade man att avge sina synpunkter.

Rapporten visade att det blev stora kostnader vid datoriseringen, vilket berodde på att pastoraten passade på att datorisera annan verksamhet än kyrkobokföringen. Gruppen menade att centralstyrelsen borde uppmärksamma fem områden: organisationen, handboken, utbildningen, säkerheten och arkivfrågorna.

När det gäller organisationen pekade utvärderingsgruppen på att det vara oklara roller i den nya kyrkobokföringen. Handbokens ställning borde stärkas. Centralstyrelsen borde verka för ett utbildningsmaterial och en utbildningsplan; många hade fortfarande en dålig kunskap i ADB. När det gäller säkerheten menade man att behörighetssystemet fungerade bra. Ytterligare såg man att det fanns fel i registren vilket förmodligen berodde på brister vid överföringen från personakterna, att felmeddelanden är ofta svåra att förstå och att tillsynsverksamheten borde ses över. Gruppen konstaterar att Pastoratsförbundet våren 1992 hade skickat ut en säkerhetshandledning. När det gäller kyrkoarkiven fanns ett missnöje hos församlingarna gentemot Riksarkivet. Därför föreslår man att Centralstyrelsen tar upp förhandlingar med Riksarkivet om kostnader och tidsplaner för leveranser.

Gruppen såg att kritiken mot bristerna tidvis varit hård men också att de flesta av förslagen kan bli verklighet i nästa programversion, t.ex. snabbare sökning i församlingsregistret och direktåtkomst till det centrala medlemsregistret.

Den *kyrkotillhörighetsberedning* som centralstyrelsen efter beslut i kyrkomötet tillsatte i september 1992 menade att dopet skulle vara huvudvägen in i Svenska kyrkan. Vidare föreslog man om församlingsregistret att samhörigheten mellan barn och föräldrar skulle framgå i registret:

¹⁹¹ CsSkr 1993:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1992, s. 19.

¹⁹² CsSkr 1993:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1992, s. 30.

¹⁹³ CsSkr 1993:3, Redogörelse för vissa ärenden första halvåret 1993, punkt 6, s. 4 f.

¹⁹⁴ Detta torde vara första gången begreppet "sakkunniga" i kyrkobokföringssammanhang nämns i någon skrivelse från centralstyrelsen till kyrkomötet.

Beredningen förutsätter att när modern eller fadern eller båda tillhör Svenska kyrkan, skall deras barn vid födseln automatiskt antecknas i Svenska kyrkans församlingsregister och finnas kvar till dess att barnet nått myndighetsålder, om inte vårdnadshavarna anmäler att barnet skall strykas ur registret. Barnet antecknas dock som kyrkotillhörigt först i samband med dop eller efter att föräldrarna har uttryckt önskemål om att barnet skall tillhöra kyrkan i avvaktan på dop. Beredningen anser det också önskvärt att det alltid framgår av församlingsregistret vilka föräldrar som ett kyrkotillhörigt barn har. Det gäller alltså även i de fall där enbart barnet tillhör Svenska kyrkan.¹⁹⁵

För att kunna göra detta krävdes en kompletterande lagstiftning, något beredningen menade var nödvändigt, om det inte gick att ordna på annat vis. Allt detta föreslogs träda i kraft 1 januari 1995.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Rune Norberg från Sundsvall (Härnösands stift) ville i sin motion få ordning på skatteverkets aviseringar till kyrkan av nyfödda.¹⁹⁶ Det är nu, ”sedan vi mot vår vilja har fråntagits kyrkobokföringen”, svårt för personalen att kontrollera vilka barn som fötts i församlingen. Han ville därför att kyrkomötet skulle hemställa hos regeringen att få en lagändring så att skattemyndigheterna ålades att skyndsamt anmäla dessa barn till kyrkan.

I en motion av Stina Eliasson och Herbert Sjödin, ämneslärare från Östersund (Härnösands stift), menade de att det behövdes en lag om kyrkobokföring.¹⁹⁷ ”Det var en gång i Sverige en folkbokföring som var mycket bra [...] Hela samhället hade på många sätt stor glädje och nytta av att folkbokföringen sköttes av Svenska kyrkan.” Men smarta grupper såg till att kyrkobokföringen överfördes helt till staten. Det blev dyrare och familjebilden försvann. ”Kyrkan var först i kedjan förr. Nu är kyrkan sist!” För att råda bot på detta menade de att en lag om kyrkobokföring behövdes.

Stina Eliasson och Herbert Sjödin skrev också en motion tillsammans med Karl-Johan Nilsson och Gösta Äng, lantbrukare från Arbrå (Uppsala stift), om kyrkotillhörigheten.¹⁹⁸ De klagade på att kyrkotillhörighetsberedningen fick för kort tid att slutföra sitt arbete. Motionärerna menade att man borde se till att det finns ett centralt register över dem som tillhör Svenska kyrkan och bor utomlands. Beredningens antagande att det skulle kunna behövas en lagstiftning om kyrkobokföringen borde ha diskuterats med statliga företrädare. Organisationsutskottet till vilket motionen hänvisades kom att sammanfatta motionen: ”att kyrkomötet begär att Centralstyrelsen fullfölj'er utredningen av kyrkotillhörighetsbestäm- melserna i enlighet med kyrkomötets tidigare givna uppdrag (2 KL 1992:3) och med hänsyn tagen till vad ovan angivits om uppgifter och förutsättningar för utredningen.”¹⁹⁹

Några frågor till centralstyrelsen om kyrkobokföringen fanns ej.

UTSKOTT

Motionerna av Norberg och av Eliasson och Sjödin hänvisades till första lagutskottet.²⁰⁰ Utskottet menade att frågorna som tas upp i motionerna är angelägna men inte mogna för något beslut. Bl.a. vill man invänta den nya datalagen som avses komma. Dock noterar man med tillfredsställelse att arbetet med kyrkobokföringssystemet och med den frågan om familjebilden fortgår.

Organisationsutskottet tog sig an motionen från Eliasson m.fl. Utskottet menade att handläggningen av frågan om tillhörighet var satt under tidspress och att den parlamentariska kyrkoberedningen ännu inte lämnat sitt slutbetänkande. Därför föreslog man kyrkomötet att tillkännage motionens ärende till centralstyrelsen.

¹⁹⁵ CsSkr 1993:3, Redogörelse för vissa ärenden första halvåret 1993, bilaga 2, s. 20.

¹⁹⁶ KMot 1993:3, om uppgift från skattemyndighet om födselar inom Svenska kyrkan, av Rune Norberg.

¹⁹⁷ KMot 1993:56, om lag om kyrkobokföring av Stina Eliasson och Herbert Sjödin.

¹⁹⁸ KMot 1993:60, om kyrkotillhörigheten, av Stina Eliasson, Karl-Johan Nilsson, Herbert Sjödin och Gösta Äng.

¹⁹⁹ KO 1993:1, Svenska kyrkans centralstyrelsens verksamhetsberättelse för år 1992, s. 2.

²⁰⁰ 1KL 1993:2, Kyrkobokföring m.m.

PLENUM

Den 25 augusti var kyrkomötet samlat och efter en längre allmänkyrklig debatt togs frågan om kyrkobokföring upp med första lagutskottets betänkande nr. 2.²⁰¹

Efter att utskottets betänkande föredragits tog Stina Eliasson till orda. Hon inledde med att beklaga att kyrkan förlorat folkbokföringen och att ”statsmaktens organ, d.v.s. riksskatteverket och Datainspektionen, regerar över oss allihopa”. Hon tycker att utskottet har behandlat deras motion ”ganska väl”. Hon slutar sitt inlägg med: ”Det är egentligen ganska märkligt. 300 år av lagreglerad kyrkobokföring har i dessa yttersta tider resulterat i en kyrkobokföring som utanpå är i en dataförpackning av senaste version, men invändigt är som en schweizerost och som inte svarar upp mot kyrkans behov. Blir det inte något av det här, kommer jag åter med en liknande motion nästa år.”

Bengt Kindbom, ordförande i första lagutskottet, såg också att det fanns problem och redogjorde kort för en händelse han varit med om. Vidare förde han ett längre resonemang gällande lagstiftningen om dataregistren och synen på ändamålet med registren som det grundläggande.

Som ordförande i utvärderingsgruppen tog Sven E Kragh (Karlstads stift) till orda. Han pekade på problemen med familjebild. ”Vi kan inte längre tala om en familjebild. Vi kan tala om relationspersonersbild, som vi kan få fram med hjälp av SPAR. Det är något helt annat än det som kyrkan hade förut.”²⁰² Kragh uppmanade sedan församlingar, pastorat och samfälligheter att komma med synpunkter på utvärderingsgruppens rapport,

Kyrkomötet kom att bifalla utskottets hemställan.

Kyrkomötet 1994

Tisdagen den 16 augusti hälsade ordförande Åstrand välkommen till det 46:e kyrkomötet sedan dess tillkomst 1868. Man samlades i riksdagshuset andra kammarsal, vilket man gjort tre gånger tidigare. Till ledamöterna delades boken *Kyrkomötet 125 år* ut, skriven av ordföranden Göran Åstrand. Årets stora fråga skulle bli besluten om kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan, något som enligt Åstrand skulle ”få avgörande betydelse för Svenska kyrkan inför ett nytt sekel”. Han sade också: ”För min del är detta det sista kyrkomötet — jag har varit ordförande i tolv år. Det känns vemodigt men är obevekligt!”

SKRIVELSE

I sin skrivelse nr. 3 till kyrkomötet redogjorde centralstyrelsen för den sammanställning av remissvaren som gjort utifrån den slutrapport som utvärderingsgruppen för folk- och kyrkobokföringens genomförande.²⁰³ Slutrapporten kom våren 1993 och i sammanställningen av remissvaren fanns förslag på åtgärder som centralstyrelsen skulle anta. Man konstaterade att utvärderingsgruppen nu avslutat sitt arbete.

Styrelsen redovisar vidare vad de gjort utifrån uppdragen från 1993 års kyrkomöte gällande kyrkobokföringen.²⁰⁴ Centralstyrelsen hade tillsammans med riksskatteverket och Sema Infodata AB utvecklat en ny version av kyrkobokföringssystemet, version 3.0, med en snabbaviseringsfunktion gällande uppgifter om nyfödda och avlidna. Denna version släpptes i augusti 1993. Datainspektionen gav dock inte sitt tillstånd till detta, oaktat att styrelsen haft kontakter med civildepartementet. Man var tvungen att modifiera de framtagna rutinerna. Denna version togs ur bruk senare under året då den inte svarade mot kravet på snabbare aviseringsrutiner. Centralstyrelsen kom därför att tillskriva regeringen med en önskan om en komplettering av folkbokföringsförordningens 5 §, så att uppgifter direkt skulle kunna föras över från folkbokföringen till kyrkobokföringen.

²⁰¹ KM 1993:8, 3 §, Kyrkobokföring m.m., s. 94.

²⁰² SPAR är Statens personadressregister som omfattar alla personer som är folkbokförda i Sverige, samt senare också dem som har ett samordningsnummer.

²⁰³ CsSkr 1994:2, Centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1993, s. 17.

²⁰⁴ CsSkr 1994:2, Centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1993, s. 24.

Längre ner i styrelsens redogörelse kom "Verksamheten i övrigt" och i den avsnittet "8.2 Kyrkobokföringen".²⁰⁵ Här återopas återigen rapporten från utvärderingsgruppen för "den Nya kyrkobokföringen (KBU)". Förslagen i remissvaren till gruppens rapport kom att antas av centralstyrelsen och en ny grupp, den centrala kyrkobokföringsgruppen (senare kallad CKG), bildades.

Ytterligare en grupp var bildad, den centrala förvaltningsgruppen, som skulle fungera som en mellanhand mellan leverantörerna av systemet och centralstyrelsen, och den fick en representant från Eniac Data AB.

Bland remissvaren fanns uppfattningen att pastoraten nu önskade en tid av "lugn och ro", medan andra tyckte det vara viktigt att utvecklingsarbetet fortsatte. Vidare noterade styrelsen att Pastoratstjänstemannaförbundet den 11 oktober 1993 anordnat en heldag på temat kyrkobokföring.

I sin skrivelse nr. 4 om kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan till kyrkomötet ger styrelsen sin syn på vad den av styrelsen 1992 tillsatta kyrkotillhörighetsberedningen föreslagit och vars betänkande hade skickat ut på remiss.²⁰⁶ Styrelsen föreslår:

Kyrkomötet anholder i skrivelse till regeringen att den med hänsyn till att familjen måste ses som enhet tillser att möjlighet öppnas att i församlingsregistret få en helhetsbild av en familj där någon tillhör Svenska kyrkan. Registret bör få innehålla uppgift om underåriga barn när en eller båda vårdnadshavarna tillhör kyrkan. Barn med endast en vårdnadshavare bör kunna registreras om denne är kyrkotillhörig. Likaså bör för ett barn som tillhör kyrkan dettas vårdnadshavare kunna registreras, även om dessa eller denne inte tillhör kyrkan. När barnen uppnått myndighetsålder måste uppgifterna i registret strykas. Samma möjlighet att få en helhetsbild av familjen i församlingsregister bör i princip finnas för alla trossamfund.²⁰⁷

Styrelsen anför också vikten att i församlingsregistret ha uppgifter på tillhöriga barns föräldrar, något som också den statliga kyrkoberedningen sett då det är naturligt att se familjen som en enhet. Vidare menade styrelsen att man borde använda begreppet "vårdnadshavare" i stället för "förälder/-rar".

I bilaga 2 till skrivelsen gjorde styrelsen en sammanställning av de nästan 1 100 yttrande över kyrkotillhörighetsberedningens betänkande som inskickats. 95 % av svaren från församlingar och pastorat höll med beredningen om att det var viktigt att i församlingsregistret få en automatisk anteckning av föräldrar till ett kyrkotillhörigt barn liksom att ha en familjebild i kyrkobokföringen. Likadant tyckte stiftsstyrelserna.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Till årets kyrkomöte hade inkommit 86 motioner. I ingen av dem återfinns i rubriken något ord som börjar med "kyrkobokför-". Sammanlagt finns det bara på sex ställen i motionernas text sådana ord.

Det är framför allt i en motion från Lars Rydje m.fl. i en motion om kyrkotillhörighet som ordet kyrkobokföring förekommer och då i ett avsnitt om familjen.²⁰⁸ Undertecknade var förutom Lars Rydje, överförmyndare från Borlänge (Västerås stift), Eskil Jinnegård, Rune Sundelius, rektor från Sandviken (Uppsala stift), Gösta Äng, Herbert Sjödin, Stina Eliasson, Karl-Johan Nilsson, Bengt Olof Dike, redaktör från Norrköping (Linköpings stift), Sven G Månsson, Inger Håkansson och Börje Finnstedt, kontraktsprost från Anderstorp (Växjö stift)). I motionen pekar man på vikten att kunna få en familjebild i kyrkobokföringen och önskar att centralstyrelsen utreder en del delfrågor i kyrkotillhörighetsfrågan.

Ingen fråga om kyrkobokföring till centralstyrelsen hade inkommit till kyrkomötet.

²⁰⁵ CsSkr 1994:2, Centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1993, s. 61.

²⁰⁶ Betänkandet *Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan*, 1993.

²⁰⁷ CsSkr 1994:3, 7.3 Församlingsregistret, s. 37.

²⁰⁸ KMot 1994:9, om klargörande av vissa kyrkotillhörighetsfrågor m.m. av Lars Rydje m.fl.

UTSKOTT

Andra lagutskottet fick sig hänvisade centralstyrelsens skrivelse om kyrkotillhörighet liksom sju motioner i detta ärende bl.a. den från Lars Rydje m.fl.²⁰⁹ Utskottets betänkande upptar 41 sidor.

När det gäller församlingsregistret menade utskottet att där måste man kunna få se en familjebild där någon tillhör Svenska kyrkan. Möjligheten att få se en familjebild borde också gälla andra trossamfund. Man menade att det bör kyrkomötet ge tillkänna för regeringen. Vidare beslöt utskottet föreslå kyrkomötet att avslå Rydjes m.fl. motion.

Till utskottets betänkande fördes tre reservationer och två särskilda yttranden. I reservationen från Gunnar Lindberg, numera prost, och Herbert Sjödin om kyrkotillhörighet menades att frågan om kyrkotillhörigheten borde beredas ytterligare och att man då skulle ta hänsyn till problematiken runt familjen i förhållande till församlingsregistret. Man menade att ”barn i kyrkotillhöriga familjer” skulle antecknas som tillhöriga vid födseln. Vidare borde utredas möjligheterna att ge kyrkomötet kompetens att besluta om regleringen av kyrkans egen kyrkobokföring.

PLENUM

Torsdagen den 25 augusti tog kyrkomötet upp betänkandet från andra kyrkolagsutskottet.²¹⁰ Det blev en omfattande debatt och beslutsordning som inleddes kl. 10.00, avslutades kl. 16.23 och upptar 48 sidor i protokollet. Flitiga i talarstolen var Bengt-Olof Dike och biskop K G Hammar med vardera sju inlägg. Ordet ”kyrkobokföring” finns med i bara ett inlägg i debatten och ”församlingsregister” sammanlagt 4 gånger.

I den något komplicerade beslutsomgången med bl.a. ett vilandeyrkande beslöt kyrkomötet i enligt med utskottets hemställan och därmed begära hos regeringen att kunna få se en helhetsbild av familjen i församlingsregistret och avslå motionen från Rydje m.fl. Efter beslutet tog ärkebiskop till orda och avslutade sitt inlägg med bön och mötet sjöng på uppmaning av ärkebiskopen den första och sista versen på svenska psalm 69, *Glad jag städse vill bekänna: Jag är döpt i Jesu namn.* Beslutet kom att följas av ett flertal reservationer med sammanlagt 83 underskrifter.

I samband med debatten om partnerskapslagen och Svenska kyrkan undrade Gunnar Prytz, kyrkoherde i Vänersborg (Skara stift), i ett inlägg, om partnerskap också skulle komma att registreras i kyrkobokföringen.²¹¹

Kyrkomötet 1995

Årets kyrkomöte samlades 15–29 augusti i Humanistiska läroverkets aula i Sigtuna.²¹² Efter psalmsång och bön hälsade ålderspresidenten Eskil Jinnegård bl.a. statsrådet civilministern Marita Ulvskog välkommen. Ett nyval till kyrkomötet hade skett och en tredjedel av ledamöterna var nyvalda. Kyrkomötet hade att behandla en skrivelse från regeringen om ändrade relationer mellan kyrka och stat, tjugo skrivelser från centralstyrelsen och 126 motioner.²¹³ Kyrkomötet kom att utse Carl Gustaf von Ehrenheim, godsägare från Enköping, till ordförande för innevarande valperiod. Kyrkomötets inledning avslutades med att man stiftsvis i procession tågade till friluftsgudstjänsten vid prästgården i Sigtuna.

²⁰⁹ 2KL 1994:7, Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan.

²¹⁰ KM 1994:8, 2 §, Kyrkotillhörigheten i Svenska kyrkan, s. 95–143. Noterbart är att överläggningarna denna dag avslutades först kl. 23.29.

²¹¹ KM 1994:9, 21 § Partnerskapslagen och Svenska kyrkan, s. 267.

²¹² KM 1995:1.

²¹³ Bland kyrkomötets handlingar har dock bara återfunnits elva skrivelser från Centralstyrelsen.

SKRIVELSE FRÅN REGERINGEN

Efter beslut i regeringen den 15 juni 1995 överlämnades till kyrkomötet för yttrande en skrivelse om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.²¹⁴ I skrivelsen återkommer kyrkobokföringen bara som något som centralstyrelsen i ett remissvar till regeringen sett som något bland mycket annat där det måste ske en samverkan vid den fortsatta behandlingen.

SKRIVELSER

I sin verksamhetsberättelse för år 1994 skriver centralstyrelsen under rubriken *Den allmänna utvecklingen* om det som gjorts med anledning av de nya bestämmelserna om kyrkotillhörighet.²¹⁵ Dessa har inneburit bl.a. utbildningsinsatser när det gäller nyheter i kyrkobokföringen.

I avsnittet 1.7 *ADB-utvecklingen inom Svenska kyrkan* skriver styrelsen:

Användningen av ADB inom Svenska kyrkan har ibland delats in i tre faser: enligt denna indelning inleddes under 80-talet *den lokala fasen* då kyrkans olika organisationer började använda ADB som ett stöd för verksamheten. Därefter följde, i början av 90-talet, *kyrkobokföringsfasen* då ett nytt ADB-system för kyrkobokföringen togs i bruk i samband med att folkbokföringen flyttade från kyrkans pastorsämbeten till skatteförvaltningen. Slutligen har vi, från i mitten av 90-talet, inträtt i *kommunikationsfasen* i och med att vi börjat använda ADB-tekniken för att kommunicera över organisationsgränserna.²¹⁶

Man noterade vidare att från att använda begreppet *ADB* används numer allt oftare *IT* (=informationsteknologi). Centralstyrelsen hade i november 1994 tillsammans med Svenska kyrkans datautvecklingsgrupp (DUG) och Sveriges kyrkobokföringsinspektörer utarbetat en programförklaring att förelägga stiftsstyrelserna.

I ett annat avsnitt 8.1 *Kyrkobokföring och datafrågor* nämner centralstyrelsen att den sedan 1 mars 1994 inte längre från Pastoratsförbundet köper tjänster gällande ADB och kyrkobokföring utan numera sköter detta med egna resurser.²¹⁷ Centralstyrelsen har nu det övergripande ansvaret för kyrkobokföringen. Avtalet som styrelsen skrev med leverantörerna av kyrkobokföringsstödet 1990 är nu förlängt fram till 31 maj 1997. Bland tilläggen finns en utveckling av en Windows-version av systemet som utan kostnad skall kunna erbjudas pastoraten 1 januari 1996. Använder församlingarna sig av en annan leverantör av ADB-stöd än Telia AB får man själv bekosta en utveckling av aviseringsrutinerna gentemot den centrala aviseringsfunktionen.

Styrelsen rapporterar vidare om den grupp som tillsatts för att utreda framtida behov inom kyrkobokföring och ADB. Denna grupp har haft två samlingar, en med leverantörerna av kyrkobokföringsstödet och en tillsammans med Civildepartementet och Datainspektion med fokus på de rättsliga förutsättningarna.

Inför nästa version av kyrkobokföringsprogrammet hade anordnats en träff på Ersta i Stockholm den 29 november 1994 där man var tvungen att p.g.a. det stora intresset begränsa antalet deltagare till 150. Vidare hade diskussioner förts med Datainspektionen gällande anteckningar om icke-tillhöriga i registren.

Centralstyrelsen redogjorde i sin tredje skrivelse också för verksamheten under första halvåret 1995.²¹⁸ I november 1994 hade centralstyrelsen inbjudit stiftens kyrkobokföringsinspektörer och resurspersoner till överläggningar. Centralstyrelsen bilade i sin skrivelse två dokument från Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet (SFRV), dels "Resultat av överläggningar om det framtida kyrkobokförings- och ADB-stödet" (bil. 10a), dels "Samordning av utvecklingsresurser inom ADB- och kyrkobokföringsområdet" (bil. 10b). I överläggningarna hade man arbetat fram programförklaringar för kyrkobokföring och ADB för både centralstyrelsen och stiftens liksom ett förslag till en gemensam utbildningsplan.

²¹⁴ RegSkr 1995:1. Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

²¹⁵ CsSkr 1995:2, Verksamhetsberättelse fr 1994, s. 10.

²¹⁶ CsSkr 1995:2, Verksamhetsberättelse fr 1994, s. 12 f.

²¹⁷ CsSkr 1995:2, Verksamhetsberättelse fr 1994, s. 53 ff.

²¹⁸ CsSkr 1995:3, Redogörelse för Centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1995.

Den 26 januari 1995 beslöt Centralstyrelsen om denna programförklaring för kyrkobokföring och ADB-stöd, liksom ett beslut om samordning av utvecklingsresurser. Här nämns också den nya Windows-versionen som de pastorat som så önskade skall få tillgång till. Versionerna för DOS och UNIX skall fortsätta att kunna användas. Stöd med anledning av de nya tillhörighetsreglerna har utarbetats, så att pastoraten får uppgifter dels om barn till tillhöriga vårdnadshavare, dels om icke tillhöriga vårdnadshavare till barn som tillhör Svenska kyrkan.

Centralstyrelsen redogör också för de utredningar som görs med anledning av ett eventuellt principbeslut om ändrade kyrka-statrelationer. När det gäller kyrkobokföring kan ett beslut innebära förändringar när det gäller administrationen av val, indelningsfrågor och uppbörderna av kyrkoavgift.²¹⁹

De nya besluten om tillhörighet till Svenska kyrkan krävde ändringar i de kyrkliga kungörelser som kom 1990, dels den om ministerialböcker (SKSF 1990:5), dels den om det centrala dop- och konfirmationsregistret (SKFS 1990:6). Dessutom fanns en del mindre justeringar att göra i dessa kungörelser. Centralstyrelsen sammanfattar sitt förslag som gjordes efter beredning i den centrala kyrkobokföringsgruppen:

Förändringarna innebär bl.a. att för minderåriga skall antecknas uppgifter om vårdnadshavare istället för uppgifter om föräldrar. Dop av personer som inte är folkbokförda i Sverige skall alltid aviseras till Svenska kyrkans centralstyrelse. Anteckningar om lysning behöver inte föras i vigselboken och inte heller anteckningar om yrke i begravningsboken. Vidare föreslås att det skall bli möjligt att i ministerialböckerna registrera andra omständigheter som är hänförliga till en kyrklig handling.

Ansvaret för att föra ministerialböckerna läggs på kyrkoherden och inte som tidigare pastor. Det centrala dop- och konfirmationsregistret byter namn till centrala referensregistret. Uppgift om dop i en annan kristen kyrkas ordning skall registreras.²²⁰

Centralstyrelsen föreslår vidare att man ändrar stavningen från "svenska kyrkan" till "Svenska kyrkan", att dop av den som inte är folkbokförd i Sverige skall meddelas centralstyrelsen, att uppgifter om lysning i vigselboken inte längre skall göras, att det i begravningsboken inte skall anges den dödes yrke. Man skulle i fortsättningen i ministerialböckerna anteckna "övriga uppgifter om den kyrkliga handlingen som är av särskild betydelse". En sådan anteckning kan vara psalmer, bibelord, beskrivning av platsen för den kyrkliga handlingen eller den dödes yrke.

När det gäller det centrala dop- och konfirmationsregistret föreslås det kallas "referensregister" eftersom registret används mer till annat än att kontrollera just dop och konfirmationer, t.ex. som ett tillhörighetsregister att upprätta röstlängder och listor för utdebitering av församlingsskatt. Namnbytet ger dessutom en större överensstämmelse med vad som står i Datainspektionens föreskrifter gällande Svenska kyrkan.

I detta register skall man också kunna för tillhöriga personer registrera dop i annan kristen kyrkas ordning. I förslaget till ordalydelse skriver dock Centralstyrelsen "skall ... antecknas dop i någon annan kristen kyrkas ordning". Slutligen noterar man att 90 % av pastoraten har datoriserat sin kyrkobokföring.

MOTIONER

I en motion från Sten Johansson, kontraktsprost från Teckomatorp (Lunds stift), påpekas att enligt förordningen om underrättelse om medlemskap i svenska kyrkan (SFS 1991:751) skall den som utträder ur svenska kyrkan genast få ett bevis om detta.²²¹ Men något motsvarande vid inträde finns inte, något som Johansson saknar. En sådan person bör få, inte en blankett, men ett diplom eller intyg om att personen numera är kyrkotillhörig. Därför hemställer han om att kyrkomötet bör fatta ett beslut om detta.

²¹⁹ CsSkr 1995:3, redogörelse för centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1995, bilaga 7, s. 94.

²²⁰ CsSkr 1995:7. Vissa ändringar om kungörelserna om kyrkobokföring.

²²¹ KMot 1995:23, om bevis om inträde i Svenska kyrkan, av Sten Johansson.

Herbert Sjödin irriteras i sin motion om Centralstyrelsens förslag när det gäller anteckningar om barn som döpts eller minderårig som avlidit.²²² Det som irriterar honom är att man istället för föräldrar skall ange vårdnadshavarna. Det senare menar han vara en enbart statlig ordning, som kan ändras. Kyrkans syn på föräldraskap bör lysa genom också i ministerialboken. Därför kan centralstyrelsens förslag aldrig accepteras. Dock, menar han, att då situationen så kräver, också uppgifter om vårdnadshavare kan antecknas.

I en motion av Sten Arne Persson, kyrkoherde från S:t Olof (Lunds stift), talar för möjligheten att tillhöra vilken församling man vill.²²³ ”I en tid då såväl folkbokföring som kyrkobokföring skötes med hjälp av datorer borde det inte rimligen kunna innebära problem, vare sig då det gäller att registrera medlemskap i en församling utanför huvudregeln eller då det gäller utdebitering av kyrkoskatt till ifrågavarande församling. Inte heller är detta något revolutionerande nytt, enär undantag har funnits, om än på andra grunder, så länge de icke-territoriella församlingarna har funnits.”

FRÅGOR TILL CENTRALSTYRELSEN

Endast en fråga som i viss mån berör kyrkobokföringen kom in. Åke Blomqvist, socionom från Huddinge (Stockholms stift), undrade hur det skulle bli med den framtida IT- och ADB-strategin i kyrkan.²²⁴ Han var rädd att de stora enheterna i kyrkan med sina specialister och med större ekonomiska möjligheter skulle bli styrande i detta arbete.

UTSKOTT

Centralstyrelsens skrivelse om ändringar i förordningarna om ministerialböckerna och om centrala dop- och konfirmationsregistret liksom motionerna från Johansson och Sjödin hänvisades till andra kyrkolagsutskottet.²²⁵

Utskottet noterar att ”ministerialböckerna förs i stor utsträckning genom ADB, vilket innebär att datalagens regler och datainspektionens föreskrifter har avgörande betydelse för vad registret kan innehålla. Inom datainspektionen utarbetas för närvarande generella föreskrifter för kyrkans registerföring.”

Utskottet avslår Sjärdins motion om att det i ministerialböckerna noteras i första hand föräldrarna, och om behov finns även vårdnadshavare. Utskottet menar att se familjen som en enhet men att bestämmelser i övrigt, där det är vårdnadshavarna som fattat beslut om barnet, gör det nödvändigt att i första hand anteckna dessa. I centralstyrelsens förslag om att i ministerialböckerna kunna anteckna övriga uppgifter ger dessutom möjlighet att registrera föräldrarna.

När det gäller Johanssons förslag på ett bevis vid inträde i svenska kyrkan menar utskottet att detta bör falla under den pastorala omsorgen i församlingens verksamhet. Därför föreslår utskottet avslag på motionen.

I övrigt tillstyrkte utskottet utan några vidare diskussioner centralstyrelsens förslag på ändringarna i kungörelserna om ministerialböcker och om dop- och konfirmationsregistret.

PLENUM

Då kyrkomötet var samlat den 22 augusti fick Åke Blomqvist svar på sin fråga av ledamoten i Centralstyrelsen Sven E Kragh. Kragh noterade att ”den ansträngda ekonomin anges framför allt av de mindre pastoraten, som en starkt återhållande faktor på den framtida utvecklingen. Ingen mätbar skillnad kan konstateras mellan små och stora stift, mellan stad och landsbygd.” Enkelhet, standard och möjlighet till utbyggnad sågs som viktiga. Detta kunde nås bl.a. men hjälp av den nya tekniska plattformen, TCP/IP.²²⁶ Ny teknik kommer bara att införas då det är ekonomiskt försvarbart. Blomqvist replikerade och pekade på att församlingarnas olika ekonomiska styrkor inte skulle påverka tillgången till det gemensamma.

²²² KMot 1995:47, om vissa ändringar i kungörelsens om ministerialbok, av Herbert Sjödin.

²²³ KMot 1995:9, om församlingstillhörigheten, av Sten-Arne Persson.

²²⁴ KFråga 1995:3, Framtida ADB- och IT-strategi inom Svenska kyrkan, av Åke Blomqvist.

²²⁵ 2 KL 1995:4, Vissa ändringar i kungörelsen om kyrkobokföring m.m.

²²⁶ Transmission Control Protocol/Internet Protocol. En arkitektur för datakommunikation över nätverk.

I den allmänkyrkliga debatten nämnde Urban Gibson något om kyrkobokföringen: ”Efter en lång pina kom så kyrkobokföringsreformen i hamn. Kyrkan släppte en av sina starkaste myndighetsroller för att få lättare att tala med människor som kyrka.”²²⁷

Lördagen den 26 augusti tog kyrkomötet upp frågorna kring kungörelserna rörande kyrkobokföringen.²²⁸ Herbert Sjödin inledde debatten med att säga att han också som biolog ville se den biologiska relationen i föräldraskap antecknad i dop- och begravningsboken. Sven E Kragh påpekade att möjligheten att skriva in föräldrarnas namn, om dessa inte var vårdnadshavare, gavs i förslaget.

Nils Gårder, advokat från Lund, tyckte att det var ett trivialiserande att ändra namnet på dop- och konfirmationsregistret till referensregistret, vars namn han menade inte alls visade vad det innehöll. Kyrkans centrala register borde få ett värdigare namn.

Kyrkomötet kom att avslå Blomqvists och Sjödens motioner och besluta i enlighet med centralstyrelsens förslag om ändringarna i kungörelserna om kyrkobokföring.

Kyrkomötet 1996

1996 år kyrkomöte samlades i sporthallen vid Humanistiska läroverket i Sigtuna.²²⁹ Ordförande von Ehrenheim sade inledningsvis att sedan förra årets kyrkomöte hade riksdagen fattat ett principbeslut om ändrade relationer mellan Svenska kyrkan och staten, en reform som skulle träda i kraft 1 januari 2000. Ett antal motioner i detta ärende hade inkommit, frågor som hade med ett kyrkoordningsarbete att göra. Vidare pekade han på centralstyrelsens förslag gällande de icke-territoriella församlingar och avslutade med att ge några bilder av Martin Luther.²³⁰ Ärkebiskop Weman talade senare i sitt hälsningsanförande om frågan om rättfärdiggörelsen som skulle behandlas i mötet. Vidare meddelade ordförande att Bengt Törnell, som varit kyrkomötets sekreterare, i varje fall från 1983, begärt att få lämna sitt uppdrag sista december 1995. Bussar skulle finnas för färden till Mariakyrkan där kungaparet skulle närvara i gudstjänsten.

SKRIVELSER

I sin verksamhetsberättelse för 1995 redogör styrelsen för Kyrkobokföringssystem och IT-frågor.²³¹ Styrelsen har antagit en programförklaring för den framtida kyrkobokföringen och IT-verksamheten. Återigen ser vi hur dessa två frågor är förbundna med varandra. Det ses som viktigt att IT-verksamheten bygger på ”den s.k. internet-tekniken” och inte på ett helt eget system. Som den första organisationen i Sverige har Svenska kyrkan av Datainspektionen nu fått särskilda ”branschföreskrifter” för sin verksamhet. Man har vidare upphandlat ett nytt kyrkobokföringssystem som skall gälla från 1 september 1997.

Senare i verksamhetsberättelsen meddelar styrelsen att man slagit ihop arbetsgruppen för utredning av det framtida kyrkobokföringsstödet med ADB-strategigruppen och Svenska kyrkans IT-grupp bildades med Centralstyrelsen och Pastoratsförbundet som huvudmän.²³²

Den nya regleringen av kyrkotillhörigheten hade ”i hög grad” påverkat arbetet inom kyrkobokföringen. Bl.a. måste kyrkomötets kungörelse om ministerialböcker ändras liksom Datainspektionens föreskrifter och tillstånd.

I samband med att en version av kyrkobokföringssystemet skulle levereras i en Windows-version skulle också Centralstyrelsens stöd till DOS-versionen upphöra. I både drift och utveckling medverkade tillsammans med styrelsen Centrala kyrkobokföringsgruppen, samverkansgrupper med leverantörer och Svenska kyrkans datautvecklingsgrupp.

²²⁷ KM 1995:6, s. 92 f.

²²⁸ KM 1995:9, 3 §, Vissa ändringar i kungörelserna om kyrkobokföringen m.m., s. 181 ff.

²²⁹ KM 1995:1, s. 1.

²³⁰ De fem icke-territoriella församlingarna var Karlskrona amiralitetsförsamling, Tyska Kristine församling i Göteborg, Tyska S:ta Gertrud församling i Stockholm, Finska församlingen i Stockholm och Hovförsamlingen.

²³¹ CsSkr 1996:2, Verksamhetsberättelse för år 1995, s. 13.

²³² CsSkr 1996:2, Verksamhetsberättelse för år 1995, s. 45 f.

Ett par författningar hade också utfärdats i enlighet med kyrkomötesbeslut:

- SKFS 1995:9 Ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker
- SKFS 1995:10 Ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:6) om centralt dop- och konfirmationsregister

Efter riksdagens beslut om ändrade relationer mellan Svenska kyrkan och staten tillsatte kyrkan en utredningsgrupp som skulle behandla de kyrkliga valen till beslutande organ, den kyrkliga indelningen, kyrkobokföringen och kyrkliga arkiv.²³³ Ordförande i gruppen blev Torgny Larsson, Göteborg, och bland ledamöterna Sven-E. Kragh, Kil, och bland experterna kyrkobokföringsinspektören Per Boreklev och IT-sekreterare Bo Pehrsson. Med tanke på sambandet mellan kyrkobokföring och den kyrkliga uppbörderna, kyrkoavgiften, var det viktigt med ett samarbete med utredningen som rörde ekonomi och egendom.²³⁴ I en bilaga till verksamhetsberättelsen för första halvåret 1996 finns en plan för gruppens arbete.²³⁵ I denna arbetsplan står kort om kyrkobokföringen: "När det gäller kyrkobokföringen skall i utredningsarbetet särskilt studeras betydelsen av ändrade kyrka-statrelationer och vilka bestämmelser som kommer att behövas, med beaktande av bl a kyrkobokföringen som grund för upprättande av röstlängder vid kyrkliga val och sambandet med den kyrkliga uppbörderna m m."

I ett yttrande till kulturdepartementet ang. ett betänkande om ett utjämningsystem påpekar Centralstyrelsen att kostnaderna för kyrkobokföringen, såsom en gemensam verksamhet av stor vikt bör bekostas av Kyrkofonden.²³⁶ Kostnaderna beräknades till 15 miljoner kronor per år.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Inte någon motion behandlar kyrkobokföring. I endast en av de 52 motionerna nämns ordet parentetiskt en gång.

I en fråga till centralstyrelsen undrar Fredrik Sidenvall, kyrkoherde i Frillesås (norra Halland), om begreppet "partner" som närmast anhörig som han sett i begravningsblanketter, i vilket beslut det grundar sig.²³⁷

UTSKOTT

Centralstyrelsens verksamhetsberättelse för 1995 hänvisades till första lagutskottet. I utskottets betänkande finns inget om kyrkobokföring.

PLENUM

Då kyrkomötet åter samlades i plenum måndagen den 26 augusti togs frågorna till centralstyrelsen upp.²³⁸ Sven-E. Kragh svarade att ett "registrerat partnerskap" enligt lag är ett civilstånd med rättsliga konsekvenser, att uppgifterna om detta kommer från folkbokföringen och att begravningsblanketter är neutrala i värdefrågor.

Sidenvall höll så upp en begravningsblankett utställd på honom själv med en förmodan om att "en och annan kanske önskar att den snart kommer till användning". I blanketten stod: "För gift: Efterlevande make/maka, partner". Han menade att är man partner är man inte gift och vidare att civilstånd innefattande homosexuellt partnerskap var främmande.

Tisdagen den 27 augusti inleddes dagens överläggningar med en allmänkyrklig debatt. I den nämnde Sven-E. Kragh att ett nytt kyrkobokföringssystem skulle komma 1 september.²³⁹ Han gladdes åt att upphandlingen med leverantörerna blivit tre miljoner billigare än man räknat med och kyrkofonden skulle stå för kostnaderna. Vidare pekade han på att en standardisering var nödvändig, och att de enheter som inte ville använda DOS eller Windows fick bekosta det själva.

²³³ CsSkr 1996:2, Verksamhetsberättelse för år 1995, bilaga 1, s. 54.

²³⁴ CsSkr 1996:2, Verksamhetsberättelse för år 1995, bilaga 1, s. 74.

²³⁵ CsSkr 1996:3, Redogörelse för Centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1996, bilaga 5, s. 50 ff.

²³⁶ CsSkr 1996:3, Redogörelse för Centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1996, bilaga 14, s. 105.

²³⁷ KFråga 1996:7, om begreppet "partner" i begravningsblanketten, av Fredrik Sidenvall.

²³⁸ KM 1996:4, § 7, s. 37.

²³⁹ KM 1996:5, s. 81.

Ordet ”kyrkobokföring” återfinns på endast fyra ställen i det 232 sidor långa protokollet, alla gånger yttrade av Sven-E. Kragh. Detta tyder på att kyrkobokföringen nu hade funnit sin plats också bland kyrkomötets ledamöter och inte längre krävde diskussioner.

Kyrkomötet 1997

Också detta år samlades man i sporthallen i Sigtuna och nu mellan den 19 och 29 augusti. Ordföranden von Ehrenheim omtalade att sju utredningar om staten och trossamfunden hade kommit från regeringen och som handlade om hur det fattade principbeslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan skulle förverkligas. Han omtalar också att ärkebiskop Olof Sundby gått ur tiden. Sundby var innan kyrkomötesreformen som ärkebiskop ordförande i kyrkomötena 1975, 1979 och 1982. Kulturministern Marita Ulvskog höll ett hälsningsanförande liksom nye ärkebiskopen K G Hammar. Båda anföranden var långa och avtackades med applåder. Ny sekreterare i kyrkomötet blev Sture Johansson.

SKRIVELSER

I sin verksamhetsberättelse för 1996 meddelar centralstyrelsen att man skrivit nya avtal om upphandling av bl.a. ett nytt kyrkobokföringssystem.²⁴⁰ Upphandlingen var så stor att den krävde att man följde EU:s regler. Upphandlingen kom att ske med Telia Publicom AB och Sema Group.

I en rapport från ledningsgruppen för de fyra kyrkliga utredningsgrupperna i anledning av de ändrade relationerna till staten ges en skiss till en framtida kyrkoordning där det i den tolfte avdelningen om handlingar och register regler om kyrkobokföringen bör finnas med.²⁴¹ Under rubriken ”Frågeställningar och preliminära överläggningar” skriver ledningsgruppen:

I arbetet med att belysa vilken betydelse de förändrade kyrka-statrelationerna kan få för kyrkobokföringen har — förutom de frågor om indelning, val och uppörd som anges i direktiven — särskilt uppmärksammats det krav som ställs i den föreslagna lagen om Svenska kyrkan, att kyrkan till ett statligt register bl.a. skall lämna uppgift om vilka som är behöriga företrädare för Svenska kyrkan och dess församlingar, kyrkliga samfälligheter och stift.²⁴²

MOTIONER OCH FRÅGOR

Till kyrkomötet hade en motion inkommit med rubriken ”Svenska kyrkan och folkbokföringen” av Sven G. Månsson och Gösta Äng.²⁴³ Något dokument med kyrkomötets motioner har inte återfunnits. Motionen kom att skickas till första lagutskottet där man sammanfattar den: ”motion 1997:10 ... i vilken hemställs att kyrkomötet beslutar göra framställning till berörd myndighet att Svenska kyrkan får del av hela folkbokföringsregistret.” Detta bl.a. för att Svenska kyrkan skall i begravningsverksamheten ha tillgång också till dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

Några frågor om kyrkobokföringen kom inte till centralstyrelsen.

UTSKOTT

Första lagutskottet refererar i sitt betänkande rörande Månssons och Ängs motion till de överläggningar som tidigare förekommit i kyrkomöten om denna fråga.²⁴⁴ Vidare pekar utskottet på den persondatalag som i anslutning till EU:s direktiv om skydd för enskilda personer nu är under beredning. I väntan på denna lag och på lagar som rör aviseringsregistret m.m. efter år 2000 föreslår utskottet att kyrkomötet avslår motionen.

²⁴⁰ CsSkr 1997:2, Verksamhetsberättelse för år 1996, s. 38.

²⁴¹ CsSkr 1997:3, Redogörelse för Centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1997, bilaga 1, s. 19. Ledningsgruppen bestod av ledamöterna i centralstyrelsens arbetsutskott, ordförandena i de fyra utredningsgrupperna och den teologiska expertgruppen som var knuten till utredningarna.

²⁴² CsSkr 1997:3, Redogörelse för Centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1997, bilaga 1, s. 25.

²⁴³ KMot 1997:10, om Svenska kyrkan och folkbokföringen, av Sven G. Månsson och Gösta Äng.

²⁴⁴ 1 KL 1997:4, Vissa uppgifter i folkbokföringen.

PLENUM

I kyrkomötets protokoll återfinns ordet ”kyrkobokföring” bara fem gånger och då två gånger när det gäller motionen om uppgifter ur folkbokföringen. Behandlingen av denna motion lyder i protokollet i sin helhet:

18 § Vissa uppgifter ur folkbokföringen

Föredrogs första kyrkolagsutskottets betänkande 1997:4 om vissa uppgifter ur folkbokföringen. Kyrkomötet beslöt bifalla utskottets hemställan.²⁴⁵

Engagemanget gällande folk- och kyrkobokföring har uppenbart svalnat betydligt.

Extra kyrkomöte 1997

Regeringen beslöt den 6 november 1997 att inkalla ett extra kyrkomöte för att kunna avge ett yttrande till regeringen om dess skrivelse *Staten och trossamfunden – grundläggande frågor*. Man samlade återigen i Sigtuna, denna gång i läroverkets aula, den 21–23 november.

Kulturminister Marita Ulvskog sade i sitt hälsningsanförande:

Det här kyrkomötet är [...] extraordinärt ur många olika synpunkter. Mötet har att ta ställning till den första omgången förslag från regeringen som grundar sig på utredningarna som i sin tur bygger på 1995 års principbeslut om den förändrade relationen mellan Svenska kyrkan och staten.²⁴⁶

Något om kyrkobokföring finns inte, varken i kyrkomötets protokoll, i de 37 motionerna, i andra lagutskottets betänkande eller i läronämndens yttrande. I regeringens skrivelse på 135 sidor, nämns kyrkobokföringen en gång, som en verksamhet i vilken det kan finnas begränsningar när det gäller offentlighet.²⁴⁷

Kyrkomötet 1998

Mellan den 18 och 29 augusti möttes man ytterligare en gång i sporthallen för att bl.a. motionera. Det nyvalda kyrkomötet, nu för första gången valt för en fyraårig mandatperiod, möttes och ålderspresidenten, återigen Eskil Jinnegård, hälsade välkommen och öppnade mötet.²⁴⁸ Till ordförande för innevarande valperiod omvaldes Carl Gustaf von Ehrenhem. Kulturminister Marita Ulvskog sade i sitt hälsningsanförande att regeringen nu kom med den sista skrivelsen som rör förhållandet mellan stat-kyrkareformen med förslag i en rad olika frågor.

SKRIVELSER

Centralstyrelsen skriver att kyrkobokföringen har anpassats efter de nya kyrkotillhörighetsreglerna som trädde i kraft 1 januari 1996 och är nu ett viktigt hjälpmedel för att stödja arbetet kring detta, bl.a. när det gäller de pastorala programmen om dop.²⁴⁹

²⁴⁵ KM 1997:6, 18 §, s. 80. Denna paragraf torde vara den kortaste bland kyrkomötesprotokollen.

²⁴⁶ KM 1997:9, 5 §, s. 3.

²⁴⁷ RegSkr 1997:2, s. 31. KM 19197, bilag 2, regeringens skrivelse nr. 2.

²⁴⁸ KM 1998:1, 1 §, s. 1. Jinnegård var ledamot i kyrkomötet sedan 1963.

²⁴⁹ CsSKr 1998:2, Verksamhetsberättelse för år 1997, s. 5.

I vanlig ordning återger Centralstyrelsen i sin verksamhetsberättelserna för föregående år under rubriken ”8 Verksamheten i övrigt” något om kyrkobokföringen.²⁵⁰ Och detta i vanlig ordning tillsammans med IT-verksamheten. Och denna gång också med Kyrknätet. Ett nytt system för kyrkobokföring har tillkommit. Till nyheterna hör att Kyrkofonden finansierar driften och programvaran, att aviseringarna hämtas numera direkt från Riksskatteverkets aviseringsregister och inte som förut från länsbyråernas databand och att aviseringarna till församlingarna från den 1 september 1997 går med internet-teknik via Kyrknätet. Centralstyrelsen noterar att det under hösten fanns problem vid aviseringarna från Riksskatteverket, men att man lyckades få ordning på det mesta inför den 1 november, ett datum som var viktigt när det gällde tillhörighet och skattskyldighet.

I årsredovisningen för räkenskapsåret 1997 noteras i resultaträkningen att Kyrkofonden för kostnader rörande kyrkobokföring och Kyrknätet bidragit med 3 728 000 kronor.²⁵¹

Centralstyrelsen redogör också för de utredningar som tillsattes i december 1995 och vars betänkanden offentliggjordes den 5 mars 1998. En av dessa behandlade val, indelning, kyrkobokföring och arkiv. När det gäller kyrkobokföringen menade man att den borde utvidgas till att också kunna användas också för Svenska kyrkans skyldighet att till ett framtida statligt trossamfundregister gemensamt meddela de uppgifter som då skulle behövas.²⁵² För att kunna göra detta krävdes att det skulle vara obligatoriskt för alla kyrkliga nivåer att vara anslutna till systemet.

Utredningen lämnade också ett förslag till det kapitel i kyrkoordningen, i förslaget kapitel 55, som skulle handla om ”Kyrkobokföring och andra register”.²⁵³ Förslaget överensstämmer förutom i mindre detaljer med det förslag som Centralstyrelsen kom att överlämna till kyrkomötet 1999.²⁵⁴

Utredningen hade haft kontakter med statliga utredningar och då påpekat vikten av att kyrkan fortsättningsvis får aviseringar på folkbokföringsuppgifter. Man noterar att Riksskatteverket i en utredning, SOU 1997:46, räknat med att församlingsindelning och församlingstillhörighet fortsättningsvis skulle finnas med i skattesystemet. Skulle det bli förändringar, så att folkbokföring inte längre skulle ske på församling, trodde man i den kyrkliga utredningen att det vare sig juridiskt eller tekniskt skulle vara några större svårigheter om detta skulle ske.²⁵⁵

MOTIONER OCH FRÅGOR.

Det finns inte någon av de 55 motionerna som tar upp kyrkobokföringen, inte ens ordet finns i någon motion. Inte heller fanns några frågor till Centralstyrelsen om detta.

UTSKOTT

Första eller andra lagutskotten brukar få ta hand om frågor om kyrkobokföringen. Men inte i något av deras betänkanden finns något om detta.

Organisationsutskottet kom att behandla Centralstyrelsens verksamhetsberättelse för 1997. Utskottet önskade att styrelsen hade kommit med en mer utförlig redogörelse när det gäller IT-frågorna, och då också kyrkobokföringsfrågorna. Utskottet noterade också att det planerade införandedatumet (för de nya aviseringsrutinerna) den 1 september 1997 kom att senareläggas. Vidare ville utskottet att planering och genomförande skulle kvalitetssäkras. Slutligen föreslog man kyrkomötet att lägga Centralstyrelsens verksamhetsberättelse till handlingarna.

²⁵⁰ CsSkr 1998:2, Verksamhetsberättelse för år 1997, s. 39.

²⁵¹ CsSkri 1998:2, Verksamhetsberättelse för år 1997, bilaga 7, s. 90.

²⁵² Svenska kyrkans utredningar 1998:4, Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv, s. 11.

²⁵³ Svenska kyrkans utredningar 1998:4, Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv, s. 56–62.

²⁵⁴ Se CsSkr 1998:3, Redogörelse för Centralstyrelsens verksamhet under första halvåret 1998, s. 1 – 121 f.

²⁵⁵ Svenska kyrkans utredningar 1998:4, Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv, s. 240. Av utredningens närmare 300 sidor utgör kapitlet om kyrkobokföring, 22.10, endast 1 ½ sida.

PLENUM

Endast 2 gånger i det drygt 200 sidor lång protokollet från kyrkomötet nämns kyrkobokföring och detta i ett och samma anförande av Sten-Åke Engdahl, kontraktsprost från Vedung (Skara stift).²⁵⁶ Han tog, i samband med att organisationsutskottets betänkande föredrogs, upp frågan om församlingarna i aviseringarna under hösten 1997 som han såg hade varit från 13 augusti till 30 oktober: "I praktiken kunde inga aviseringar ske mellan den 13 augusti fram till den 30 oktober. Det innebär att församlingarna inte visste om vilka som var födda, avlidna, inflyttade eller utflyttade under 2,5 månaders tid. Sånt får faktiskt bara inte hända." Särskilt viktigt var detta med anledning av det kommande valet, kyrkobokföringen måste fungera.

Kyrkomötet kom att besluta att lägga Centralstyrelsens verksamhetsberättelse till handlingarna.

Kyrkomötet 1999

Torsdagen den 27 maj träffades man i läroverkets aula i Sigtuna.²⁵⁷ Nytt var som synes att man träffades först en torsdag. Ordförande von Ehrenheim noterade att riksdagen nu hade fattat alla beslut när det gäller förändringen i relationen kyrka och stat. Kommande årsskifte skulle innebära att Svenska kyrkan var ett självständigt trossamfund. Centralstyrelsen hade också till kyrkomötet överlämnat ett förslag till en kyrkoordning.

SKRIVELSER

Detta år kom sju skrivelser från Centralstyrelsen på 1090 sidor uppdelade i tre bokvolym. I sin verksamhetsberättelse för 1998 tar Centralstyrelsen åter upp problemen med aviseringarna under hösten 1997 från folkbokföringen till kyrkobokföringen.²⁵⁸ För att rätta till problemen laddades under januari 1999 systemet på nytt med folkbokföringsuppgifter. Därefter kommer Riksskatteverket att ta betalt för aviseringarna. I slutet av 1988 var ca. 1 060 pastorat anslutna med datorer.

I styrelsens första skrivelse med "Mål och rambudget" redogör man för målen med arbetet med kyrkobokföring. Verksamheten med kyrkobokföring är nu som ett av åtta delprogram lagd under verksamhetsområdet "Kyrkorätt och organisation". Tidigare har kyrkobokföringen återfunnits tillsammans med IT-verksamheten. Målen för kyrkobokföringen beskrivs:

Den blivande Kyrkostyrelsen skall handlägga vissa ärenden om kyrkobokföring som gäller utomlands bosatta personer. Vidare skall innehållet i kyrkobokföringsregistret vidareutvecklas.

Inriktningsmål: Kyrkobokföringsärenden skall handläggas effektivt och skyndsamt

Effektmål: Inkomna kyrkobokföringsärenden skall handläggas inom en vecka.

Förfrågningar om uppgifter ur kyrkobokföringsregistret skall besvaras senast arbetsdagen efter att de framställts.²⁵⁹

När det gäller systemfrågorna för kyrkobokföringen återfinns de nu under Kyrkofondens styrelse. Detta beror på att kostnaderna för dessa frågor innefattas i utjämningsystemet. Kyrkofonden kom i och med de förändrade relationerna till staten att förvaltas av Svenska kyrkan och kyrkomötet skulle i fortsättningen utse dess styrelse. När det gäller målen för systemfrågorna skrev Centralstyrelsen:

För att fördelningen av avgiftsmedel skall kunna ske på ett riktigt sätt fordras uppgifter om de kyrkotillhöriga och om dessas inkomster.

Inriktningsmål Kyrkobokföringssystemet skall upprätthållas

Effektmål Överföring av folkbokföringsuppgifter till kyrkobokföringsregistret skall ske med en fördröjning om högst två veckor.²⁶⁰

²⁵⁶ KM 1998:8, 4 §, s. 141 f.

²⁵⁷ KM 1999:1, s. 1.

²⁵⁸ CSkr 1999:2, Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans Centralstyrelse för år 1998, s. 34.

²⁵⁹ CSkr 1999:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå för åren 2000–2002, s. 44.

²⁶⁰ CSkr 1999:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2000–2002, s. 68.

Till Svenska kyrkan hörde också några aktiebolag, bland dem det av kyrkan helt ägda Kyrknätet AB, som hade att svara för uppbyggnad, drift och support beträffande datanätet och kyrkobokföringssystemet. Målet för detta arbete beskrivs sålunda: ” Under perioden skall Kyrknätet befästas som hela Svenska kyrkans intranät och den plattform på vilken all elektronisk kommunikation inom trossamfundet skall ske till lägsta möjliga kostnad med hög tillgänglighet och säkerhetsnivå.”²⁶¹

I bilaga 2 till Centralstyrelsens andra skrivelse tas även den kyrkliga beredskapen upp. Här bedöms det viktigt att tillgodose en ökad omfattning av kyrkobokföringen och att man vid ett väpnat angrepp med problem med strömförsörjning särskilt skall beakta kyrkobokföringens behov.²⁶²

Årets stora ärende gällde Centralstyrelsens förslag till kyrkoordning för Svenska kyrkan. I sin tredje skrivelse, på 762 sidor, redovisar styrelsen sitt förslag. Man föreslår att i tionde kapitlet som handlar om den nationella nivåns uppdrag skall stadgas att Kyrkomötet eller något organ Kyrkomötet utser skall ”ha hand om övergripande frågor när det gäller kyrkobokföringssystemet”.²⁶³ Och vidare att Kyrkofonden ”ansvarar för systemfrågor om kyrkobokföringsregistren”.

Ytterligare finns i tolfte avdelningen ”Handlingar och register” ett kapitel 54 om undantag för offentlighet för handlingar:

Förbud mot att röja vissa uppgifter i kyrkobokföringen

9 § Förbud gäller mot att röja uppgifter om enskilda personer i kyrkobokföringen. Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller någon närstående lider men om uppgiften röjs.²⁶⁴

Slutligen finns också ett undantag när det gäller att diarieföra ”upptagningar för automatisk data-behandling med uppgifter från den allmänna folkbokföringen som skall föras in i kyrkobokföringsregistret”.²⁶⁵

Därutöver finns ett helt kapitel, nr. 56, om kyrkobokföring och andra register. Centralstyrelsens förslag är med få detaljändringar detsamma som utredningen ”Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv” föreslagit.

I Centralstyrelsens förslag finns en förteckning över de register som skulle finnas inom kyrkobokföringen:

Register inom kyrkobokföringen

1 § Svenska kyrkans kyrkobokföring består av

1. för varje församling förda register över de kyrkotillhöriga i församlingen och i vissa fall deras anhöriga (kyrkotillhörighetsregister),
2. ett gemensamt register över de kyrkotillhöriga och i vissa fall deras anhöriga (centrala tillhörighetsregistret),
3. för varje församling förda register över dop, konfirmationer, vigslar och begravningar (ministerialböcker),
4. ett gemensamt register över dop och konfirmationer som har skett i Svenska kyrkans ordning och i vissa fall i annan kristen kyrkas ordning (centrala referensregistret),
5. för varje stift förda register över indelningen i stiftet (indelningsregister),
6. för varje församling, samfällighet och stift förda register över personer som deltar i verksamheten (verksamhetsregister), och
7. ett gemensamt register över personer som deltar i verksamheten (centralt verksamhetsregister)

Därefter följer detaljerade beskrivningar om vilka uppgifter dessa register skall innehålla.

²⁶¹ CsSkr 1999:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2000–2002, s. 123.

²⁶² CsSkr 1999:2, Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans Centralstyrelse för år 1998, bilaga 2, s. 48 ff.

²⁶³ CsSkr 1999:3, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 1 – 34.

²⁶⁴ CsSkr 1999:3, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 1 – 119.

²⁶⁵ CsSkr 1999:3, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 1 – 120.

Centralstyrelsen redogör därefter för några av svaren som inkommit på utredningen om kyrkobokföringen m.m.²⁶⁶ 90 % av remissinstanserna svarade ja på frågan om de föreslagna bestämmelserna kunde fastställas, liksom 4 % efter justeringar. Ingen svarade nej och 6 % avstod. Datainspektionen saknade i förslaget en rättslig analys i förhållande till personuppgiftslagen (PUL; SFS 1998:204). Med denna lag kunde man inte registrera icke tillhöriga utan deras samtycke. Noteras kan att denna lag tillkom efter det att den nämnda utredningen avlämnat sitt betänkande och att lagen gällde behandling av personuppgifter som helt eller delvis var automatiserade, således också den kyrkobokföring som i församlingarna sköttes manuellt eftersom uppgifterna centralt var automatiserade.

I skälen för Centralstyrelsens förslag gör man en genomgång av vad som nu gällde och av PUL och dess betydelse för kyrkans register. Man noterar att frågan om att få registrera icke tillhöriga utan att de finns med i någon verksamhet i kyrkan inte är helt klar.

Styrelsen menar vidare att det för ”kyrkobokföringsregistersystemet” fortsatt är viktig med uppdateringarna från folkbokföringen och att det inte finns något som talar för att detta skulle upphöra. Likaså gäller det anteckningen i skattemyndigheternas register rörande tillhörighet till Svenska kyrkan.

Senare i skrivelsen ger styrelsen några kommentarer till sitt förslag till kyrkoordningen. För kyrkobokföringens del är det ganska kortfattat, bara drygt en sida långt.²⁶⁷

MOTIONER OCH FRÅGOR

Till 1999 års kyrkomöte hade inkommit 235 motioner, av vilka 224 berörde förslaget till ny kyrkoordning. Vid endast ett tillfälle i alla motioner återfinns kyrkobokföringen. I en motion av Hans-Olof Andrén m.fl. nämns att domkapitlet också i fortsättning skall vara överklagandeinstans när det gäller ändring i kyrkobokföring.²⁶⁸

Inte heller i någon av de tre frågor som ställdes till Centralstyrelsen finns något om kyrkobokföring.

UTSKOTT

Centralstyrelsens första skrivelse om mål och rambudget för åren 2000–2002 hänvisades till ekonomiutskottet som inte någonstans i sitt betänkande nämner något om kyrkobokföring.²⁶⁹

Den andra skrivelsen med verksamhetsberättelsen skickades till organisationsutskottet. Inte heller här finns något om kyrkobokföringen.

Den tredje skrivelsen med förslaget om kyrkoordning fördes tillsammans med 212 motioner till andra kyrkolagsutskottet som kom att avge ett 489 sidor långt betänkande.²⁷⁰ Sammanfattningsvis har utskottet på vissa punkter bearbetat förslaget om kyrkoordning.²⁷¹

När det gäller kapitel 56 om kyrkobokföringen och andra register är den enda ändring utskottet gör i centralstyrelsens förslag att man om uppgifterna i det centrala verksamhetsregistret vill använda ordet ”ersättare” i stället för förslagets ”suppleanter”.²⁷² Med dessa ändringar föreslår utskottet att kyrkomötet beslutar i enlighet med centralstyrelsens förslag.²⁷³

Första lagutskottet påpekade att en hänvisning i bestämmelserna för datauppgifterna gjordes till datalagen.²⁷⁴ Utskottet menade att man borde ha i åtanke att datalagen nu hade ersatts av personuppgiftslagen och att datalagens bestämmelser övergångsvis bara gällde för äldre register fram till och med 30 september 2001.

²⁶⁶ CsSkr 1999:3, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 305.

²⁶⁷ CsSkr 1999:3, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 441 f.

²⁶⁸ KMot 1999:34, om domkapitlets sammansättning, av Hans-Olof Andrén m.fl.

²⁶⁹ KEo 1999:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå för åren 2000–2002.

²⁷⁰ 2KL 1999:1, Kyrkoordning för Svenska kyrkan.

²⁷¹ 2KL 1999:1, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 1.

²⁷² 2KL 1999:1, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 337.

²⁷³ 2KL 1999:1, Kyrkoordning för Svenska kyrkan, s. 163.

²⁷⁴ 1KL 1999:1. Betänkandet från första lagutskottet har inte återfunnits på Svenska kyrkans hemsida. Se dock 2KL 1991:1, s. 155.

PLENUM

I det 388 sidor långa protokollet från kyrkomötets plenum förekommer ordet ”kyrkobokföring” endast två gånger. Vid det ena tillfället gav Elisabet Engberg, leg. tandläkare från Skellefteå (Luleå stift), en historik över kyrkobokföringen då hon på utskottets vägnar tog upp frågan om rätten att tillhöra en annan församling än den i vilken man var folkbokförd:

Allt sedan tidig medeltid har vårt land varit indelat i församlingar eller socknar. Den kyrkliga indelningen har också kommit att ligga till grund för samhällets indelningsenheter. Kyrkobokföringen, när den började någon gång i Västerås och Skara stift, blev föregångare till och en viktig grund för den världsunika svenska folkbokföringen. Trots förändrade relationer mellan kyrka och stat kommer folkbokföring på församling att fortsätta tills vidare. Centralstyrelsens förslag vad gäller församlingstillhörighet tar sin utgångspunkt i detta faktum. Den så kallade territorialprincipen bygger på sambandet mellan folkbokföring, erläggande av kyrkoavgift, rösträtt och valbarhet. Även av lagen om Svenska kyrkan framgår att territorialprincipen är grunden för församlingsindelningen, den har betydelse för kyrkans identitet och är avgörande för kyrkans rikstäckning.²⁷⁵

Efter en kortare debatt om offentlighet och sekretess beslöt kyrkomötet att bifalla utskottets hemställan gällande bl.a. kyrkobokföringen.

I slutet av mötet, lördagen den 12 juni, avtackades med var sin ikon särskilt Sören Ekström, generalsekreterare i Centralstyrelsen, och Ragnar Persenius, chef mellan 1996 och 1998 för avdelningen kyrkorätt och organisation hos Centralstyrelsen, för sitt arbete med den nu beslutade kyrkoordningen.²⁷⁶

Ordföranden noterade att detta var det sjunde och sista kyrkomötet i Sigtuna. ”Minnena från Sigtuna, de här sju åren, domineras av solskensdagar, glad gemenskap och gästfrihet.” Han gjorde vidare en kyrkorättslig historisk exposé med början hos Lars av Vaksala, dekan på 1200-talets slut i Uppsala domkyrka och den första kända författaren i Sverige som skrev om kyrkorätt, fram till den nu beslutade kyrkoordningen och ville så visa på den kontinuitet i kyrkorätt som finns i Sverige.²⁷⁷

Kyrkomötet 2000

Mycket var nytt för kyrkomötet detta år: man samlades i Uppsala, det var inte längre någon lag som styrde mötet utan den under förra året beslutade kyrkoordningen, man samlades i två sessioner, den första detta år 16–19 maj och den andra 19–22 september. Nytt är också att inga protokoll från mötet finns publicerade på Svenska kyrkans hemsida. Enligt hemsidan öppnade ärkebiskop K G Hammar mötet med ett ”historiskt tal”. Återigen var Carl Gustaf von Ehrenheim (Uppsala stift) ordförande.

Endast delar av kyrkomötets handlingar finns publicerade på nätet, så saknas t.ex. protokollen från överläggningarna i plenum. Detta gäller också framåt för flera års kyrkomöten.

KYRKOSTYRELSENS SKRIVELSER

Som synes är nu Centralstyrelsen ersatt av Kyrkostyrelsen. I Kyrkostyrelsens första skrivelse tas rambudget för de kommande åren upp.²⁷⁸ Under det sjunde kapitlet med rubriken ”Verksamhetsområdet Kyrkorätt och organisation” redogör man kortfattat för målet med kyrkobokföringen: ”Kyrkobokföringsärenden skall handläggas korrekt och effektivt”. Och vidare: ”Inkomna kyrkobokföringsärenden skall handläggas inom en vecka. Förfrågningar om uppgifter ur kyrkobokföringsregistren skall besvaras senast dagen efter att de framställts.”²⁷⁹

²⁷⁵ KM 1999:9, s. 294.

²⁷⁶ KM 1999:10, s. 363 f.

²⁷⁷ KM 1999:10, s. 364 f.

²⁷⁸ KsSkr 2000:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2001–2003.

²⁷⁹ KsSkr 2000:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2001–2003.

Uppgiften för kyrkobokföringen hos centralstyrelsen beskrivs handla om viss handläggning av kyrkotillhöriga som bor utomlands eller tillhör en icke-territoriell församling. För kyrkofonden gäller målet kort och gott: ”Kyrkobokföringssystemet skall upprätthållas och vidareutvecklas.”

I verksamhetsberättelsen från Centralstyrelsen för 1999 under rubriken ”IT-frågor” meddelas att det centrala aviseringsystemet under året fungerat i stort sett väl och att en ny version av kyrkobokföringsprogrammet levererats.²⁸⁰ Vidare har man, eftersom Riksskatteverket inte längre registrerade tillhörighet till icke-territoriell församling, varit tvungen att göra förändringar med tillägg i systemet.

När det gäller Kyrknätets AB meddelas att man sköter driften av kyrkobokföringssystemet. Nu har också ett nytt register som bygger på kyrkobokföringen, organisationsregistret, tillkommit för att bl.a. vara ett verktyg då det gäller uppgifter som kyrkan enligt lagen om trossamfund måste meddela statliga myndigheter.²⁸¹

I bilaga 16 till verksamhetsberättelsen för stiftelsen för rikskyrklig verksamhet (SFRV) finns årsredovisningen från Kyrknätet AB där det rapporteras att man gjort några justeringar i kyrkobokföringsprogrammet när det gäller aviseringsrutinerna, bl.a. de som rör de icke-territoriella församlingarna. Vidare har en ny version, 3.0, av programmet kommit som är anpassat till den nya 32-bitarstekniken hos operativsystemen Windows 98 och Windows NT.

MOTIONER OCH FRÅGOR

I en motion av Nils Gårder om kyrkotillhöriga utomlands har han uppfattat det så att det inte finns något register över dessa, vilket kan orsaka problem.²⁸² Han ville att Kyrkostyrelsen skulle utreda frågan om dessa utomlands boende. Någon annan motion som berörde kyrkobokföringen har inte återfunnits.

Ingen fråga som direkt rörde kyrkobokföringen hade kommit. Yngve Kalin (Mjölby, Göteborgs stift) hade dock en fråga om församlingsbegreppet då en statlig utredning, SOU 2000:17, föreslagit att man inte längre skulle folkbokföras på församling.²⁸³

UTSKOTT OCH PLENUM

Gårders motion återfinns i tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande. Här hänvisas till en utredning om Svenska kyrkan i utlandet som inte ännu kommit med någon rapport. Därför menade utskottet att kyrkomötet borde avslå motionen.²⁸⁴ Något som också mötet gjorde.²⁸⁵

Kyrkomötet 2001

Kyrkomötet samlades i Uppsala 15–18 maj och 18–21 september. Återigen, och för sista gången, var von Ehrenheim ordförande.

SKRIVELSER

I sin verksamhetsberättelse och årsredovisning omtalar kyrkostyrelsen att år 2000 har präglats av en stabilisering efter relationsförändringen med staten, framför allt när det gäller ekonomi och organisation.²⁸⁶ Vidare har man påbörjat arbetet med det första kyrkovalet i egen regi som skall hållas den 16 september 2001.

Kyrkobokföringsärenden har för det mesta kunnat handläggas snabbt, förutom en period då ett företag mot ersättning erbjöd sig för enskilda räkning begära ut uppgifter från registren. Vidare hade dataprogrammet efter viss tid uppdaterats för att kunna hantera de icke-territoriella församlingarna (ofta förkortade till ITF).

Likaså meddelar Kyrknätet AB i sin berättelse att de centrala delarna av kyrkobokföringssystemet har fungerat stabilt. Däremot finns de vissa svagheter bland klienterna ute i församlingarna.²⁸⁷

280 KsSkr 2000:2, Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans centralstyrelse för år 1999.

281 KsSkr 2000:3, Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet för år 1999.

282 KMot 2000:13, om kyrkotillhörighet för svenska medborgare som ej är kyrkobokförda i Sverige m.m., av Nils Gårder.

283 KFråga 2000:13, Något personregister har inte återfunnits; titel och hemort saknas således.

284 TU 2000:4, Utlandssvenskars kyrkotillhörighet.

285 <https://km.svenskakyrkan.se/tcrot/km2000/snabbprotokoll/Tu%2004.htm#TopOfPage>.

286 KsSkr 2001:2, Kyrkostyrelsens verksamhetsberättelse och årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2000.

287 KsSkr 2001:2, Kyrkostyrelsens verksamhetsberättelse och årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2000, bilaga 19.

Kyrkostyrelsen föreslog att i 56 kap. i kyrkoordningen skulle 27 §, som helt bestod av en hänvisning till datalagen, utgå och 28–31 §§ skulle omnumreras till 27–30 §§.²⁸⁸ Ordet ”datalagen” med sina paragrafhänvisningar byttes ut mot ”personuppgiftslagen” med sina paragrafer. Vidare skulle språket i bestämmelserna anpassas till personuppgiftslagen.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Inga motioner eller frågor rörande kyrkobokföring fanns att behandla.

UTSKOTT OCH PLENUM

Budgetutskottet behandlade Kyrkostyrelsens verksamhetsberättelse och årsredovisning för år 2000, men hade inte något att säga om kyrkobokföringen, och föreslog att kyrkomötet skulle besluta lägga den till handlingarna.²⁸⁹ Något kyrkomötet också gjorde.

När det gäller frågan om ändringen i kap. 56 i kyrkoordningen behandlades den av tillsyns- och uppdragsutskottet under rubriken ”Behörighetsprövning av pastorsadjunkter m.m.”.²⁹⁰ I ett yttrande menade kyrkorättsutskottet att numreringarna av paragraferna borde behållas och att man låter numret för den upphävda paragrafen finnas kvar med en hänvisning till att den är upphävd. Detta föreslog även tillsyns- och uppdragsutskottet. Plenum fattade sedan med denna ändring beslut i överensstämmelse med kyrkostyrelsens förslag.²⁹¹

Kyrkomötet 2002

Detta år samlades man åter i Uppsala, i universitetets aula och nu med mötets båda sessioner förlagda till hösten, den första 17–20 september och den andra 22–25 oktober. Kyrkoordningen stadgade redan år 2000 att det skulle hållas under september och oktober. Mötet var det första efter kyrkovalet 2001, nu med nomineringsgrupper och direkta val, och öppnades av ålderspresidenten, eller med kyrkoordningens ord ”den som har varit ledamot längst tid”, Urban Gibson (Sollentuna, Stockholms stift, fp). Ett enhälligt kyrkomöte valde sedan Robert Schött till ordförande för kyrkomötet (Stockholm, Stockholms stift, m; se bild). Därefter följde val till de åtta utskotten, till Kyrkostyrelsen och till ett flertal andra styrelser.

SKRIVELSER

I sin skrivelse om mål och rambudget meddelar Kyrkostyrelsen att Kanslistöd är en nyinrättad funktion från 1 oktober 2001.²⁹² Kanslistöd skall vara ett stöd för församlingarna när det gäller de gemensamma systemet, bl.a. kyrkobokföringen. Funktionen ses som en vidareutveckling av bl.a. det stöd som tidigare funnits hos SEMA Group. När det gäller kyrkobokföringen menar man att den kommer att kräva fler konsultinsatser än vad som tidigare beräknats. Utbildningsinsatser kommer att prioriteras; det är behövligt eftersom så många ärenden, 4 000 ärenden på fyra månader, kommit till Kanslistöd och rört just kyrkobokföringen.

När det gäller Kyrkofonden meddelas det att det pågår ett arbete att utveckla kyrkobokföringssystemet, något som beräknas vara klart 1 oktober 2003.²⁹³

Om Kyrknätet AB, vilket svarade för driften av kyrkobokföringen, meddelas att man 1 juli 2001 överlät sina anläggningstillgångar till trossamfundet Svenska kyrkan och vidare att nettoomsättningen av kyrkobokföringen uppgick 2001 till 4,0 milj. kronor (år 2000 var motsvarande belopp 8,4 milj. kronor).²⁹⁴

Även i Kyrkostyrelsens tredje skrivelse finns något om kyrkobokföringen. Här redovisas några av de uppdrag som styrelsens fått av kyrkomötet, bl.a. frågan om att kunna tillhöra Svenska

²⁸⁸ KsSkr 2001:10, 3 Ändringar i bestämmelserna om kyrkobokföring och andra register.

²⁸⁹ B 2001:2, Kyrkostyrelsens verksamhetsberättelse och årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2000.

²⁹⁰ TU 2001:1, Behörighetsprövning av pastorsadjunkter mm.

²⁹¹ Se SvKB 2001, Kyrkomötets beslut om ändring i kyrkoordningen (1999:1).

²⁹² KsSkr 2002:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2003–2005.

²⁹³ KsSkr 2002:1, bilaga 8, Kyrkofondens styrelses planeringsunderlag för periodens verksamhet.

²⁹⁴ KsSkr 2002:2, bilaga 19, Kyrknätet AB, Årsredovisning för räkenskapsåret 2001.

kyrkan utan att ha ett personnummer. Styrelsen hänvisar den här till en kommande handbok för kyrkobokföring som skall ge anvisningar till kyrkoherdarna om vad det är som gäller.²⁹⁵

I ett förslag från kyrkomötet 2000 om legitimationshandling för präster och diakoner fanns från styrelsen tankar om ett smartkort som skulle kunna användas vid inloggningar till kyrkobokföringen.²⁹⁶ Så fort man får medel att utveckla detta tänker man göra det.

I sin tionde skrivelse till kyrkomötet aviserar kyrkostyrelsen om ändringar i 56 kap. kyrkoordningen som bör göras och som skall utredas.²⁹⁷ Detta beroende på det nya system av kyrkobokföringen som man planerar upphandla. En detalj i detta sammanhang är frågan om anteckningar om egna önskemål inför en begravning.

MOTIONER

170 motioner hade inkommit varav många behandlade den nya evangelieboken. Endast en motion berör kyrkobokföringen, eller snarare arkiven för den äldre kyrkobokföringen. Evert Josefsson (Göteborgs stift, c) uppmärksammar i en motion det material i kyrkoarkiven som i samband med relationsförändringen mellan kyrka och stat skall överföras till landsarkiven.²⁹⁸ I detta material finns bl.a. ”mikrokopior” av kyrkoböckerna. Han har uppfattat det så att landsarkiven erbjuder församlingarna att återfå dessa, men att många församlingar visat sitt ointresse för detta, vilket vållat problem för släktforskare att lätt få del av materialet. Josefsson önskar att Kyrkostyrelsens tillsammans med Församlingsförbundet skall agera så att dessa kopior återlämnas till församlingarna.

Några frågor till Kyrkostyrelsen rörande kyrkobokföring fanns inte.

UTSKOTT

Kyrkorättsutskottet, nu med nytt namn, behandlade Josefssons motion. Man konstaterar att före 2000 lånade riksarkivet på begäran ut kopior av mikrofilm på det material som församlingarna levererat in. Dock var det så få församlingar som begärde detta att Riksarkivet i oktober beslöt upphöra med denna service. Utskottet menade, efter överväganden om bl.a. sekretessen gällande en del av uppgifterna i detta material, att det var varje församlings ensak att begära dessa och avstyrkte därför motionen.²⁹⁹

PLENUM

Under kyrkomötets andra session kom man att avslå Evert Josefssons motion om att begära få kopiorna på mikrofilm av till de statliga arkiven levererat kyrkobokföringsmaterial.³⁰⁰

Kyrkomötet 2003

Årets kyrkomöte i Uppsala universitet inleddes tisdagen den 16 september.³⁰¹ Först med en mässa i domkyrkan och därefter i universitetsaulan. Hälsningar till mötet kom från Lutherska kyrkan i Estland, EFS (både i tal och i skrift), Missionskyrkan och eritreanska statens ambassad.

SKRIVELSER

I kyrkostyrelsens andra skrivelse tas kyrkobokföringen upp under ”Ekonomisk utjämning och kapitalförvaltning” och man skriver:

Under hösten 2002 har ett nytt system för kyrkobokföringen, Kbok 2003, upphandlats. Det nya systemet skall tillgodose de höjda kraven på säkerhet, användarvänlighet och datakvalitet. Dessutom kommer Kbok 2003 att minska dagens alltför höga driftskostnader. Systemet skall börja användas i oktober 2003.³⁰²

²⁹⁵ KsSkr 2002:3; se även KmSkr 2001:10 och TU 2001:8.

²⁹⁶ KsSkr 2002:3; se även KmSkr 2000:5 och TU 2000:1.

²⁹⁷ KsSkr 2002:10, Ändringar i kyrkoordningen, Ändringsbehov att överväga ytterligare.

²⁹⁸ KMot 2002:83, om Svenska kyrkan och kyrkoböckerna, av Evert Josefsson. Från år 2000 anges inte någon titel på ledamöterna.

²⁹⁹ Kr 2002:5, Kyrkobokföringsarkiven.

³⁰⁰ KM 2002, 196 §, Kyrkobokföringsarkiven, beslut.

³⁰¹ KM 2003, 1 §.

³⁰² KsSkr 2003:2.4. Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2002; bilaga 4 Svenska kyrkans nationella nivå Kyrkorätt och organisation.

Vidare nämner styrelsen att Kanslistöd tog emot 12 600 samtal under 2002, varav de flesta rörde kyrkobokföringen.

I årsrapporten meddelas att man fortfarande har kvar sitt mål att ”Kyrkobokföringsärenden skall handläggas korrekt och effektivt”.

I Kyrkostyrelsens sjunde skrivelse föreslås ändringar i 56 kapitlet i kyrkoordningen, ändringar som aviserades redan förra året och som handlar om kyrkobokföring och övriga register.³⁰³ I dåvarande lydelse anges med namn de olika register som fanns och detaljerade bestämmelser om vad dessa skulle innehålla. I stället föreslår man nu en bestämmelse om kyrkobokföringens ändamål och att det inom kyrkobokföringen skall finnas

1. uppgifter om dem som tillhör Svenska kyrkan
2. vissa uppgifter om anhöriga till dem som tillhör Svenska kyrkan, och
3. uppgifter om de kyrkliga handlingar som ägt rum i Svenska kyrkans ordning (ministerialböcker).

Begreppet ”kyrkobokföring” skall nu bara innefatta tillhörighetsregister och ministerialböcker. Vidare är det Kyrkostyrelsen som ensam skall få fatta beslut om detaljerna. Det betyder att man inte behöver belasta kyrkomötet med sådana frågor.

Kyrkostyrelsen konstaterade att mycket av det som återfinns i Kyrkoordningen av år 2000 var hämtat från kyrkolagen från 1992. Därtill kom de författningar som 2000 var aktuella men som 2003 var förändrade, såsom att datalagen utbyts mot personuppgiftslagen och att Datainspektionens föreskrifter därför ändrats.

En nyhet inom kyrkobokföringen är att den nu skall fungera med en central databas. Den teknik med lokala databaser som fortfarande användes tillkom 1991 och är, menade styrelsen, föråldrad och svår att utveckla. Styrelsen konstaterar också att regeringen har tillsatt en utredning som skall undersöka hur personuppgiftslagen fungerar. De direktiv regeringen gett sin utredning kommer, om förslag från utredningen blir verklighet, också att påverka bestämmelserna om kyrkobokföringen. I väntan på detta föreslår styrelsen att nuvarande regler om beslut om rättelse och avslag på ansökan om information som kan överklagas behålls. Vidare meddelar kyrkostyrelsen att arbetet med en branschöverenskommelse har påbörjats, ett arbete i vilket Datainspektionen kommer att involveras.

Styrelsen tar också upp problemet med de anteckningar som kan göras om egen begravning, vilka i det nuvarande systemet med lokala databaser inte kan föras över till en annan församling i samband med en flyttning. Med det nya systemet med en central databas kommer sådana anteckningar att finnas också för den nya församlingen.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Ingen av de 93 motionerna till 2003 års kyrkomöte handlade om kyrkobokföringen, liksom inte heller någon av de femton frågorna till Kyrkostyrelsen.

UTSKOTT

Kyrkorättsutskottet konstaterar att utskottet förra året menade att ändringar i kyrkoordningen skulle präglas av att den blev så tydlig, enkel och lättillgänglig som möjligt.³⁰⁴ Därefter tillstyrkte man Kyrkostyrelsens förslag när det gäller ändringarna i kapitlet om kyrkobokföring.

PLENUM

Kyrkomötet kom sedan den 23 oktober upp Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kap. 56 i Kyrkoordningen.³⁰⁵ Inga yttrande i detta ärende fanns i kyrkomötet. Dagen därpå kom kyrkomötet att besluta enligt utskottets förslag om att godkänna Kyrkostyrelsens förslag.³⁰⁶

303 KsSkr 2003:7, Översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen

304 Kr 2003:2, Översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen; se Kr 2002:1, Ändringar i kyrkoordningen.

305 KM 2003, § 83, Översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen, X – Kyrkobokföring och övriga register.

306 KM 2003, § 119, Översyn av vissa bestämmelser i kyrkoordningen, beslut.

Kyrkomötet 2004

Kyrkomötet samlades i Uppsala 14–17 september och 19–22 oktober. Man inledde med en mäsas i domkyrkan och fortsatte i närvaro av kungaparet i universitetsaulan där Gunnar Sibbmark (Rydaholm, Växjö stift, m) valdes i ett fyllnadsval till ny ordförande för återstående tid av mandatperioden (se bild). 14 stipendier delades ut till projekt som lyft fram existentiella frågor.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsen redovisar i sin andra skrivelse i årsrapporten för 2003 att stora resurser lagts ner i arbetet på det nya kyrkobokföringssystemet Kbok2003, bl.a. i arbetet att utbilda användarna; där fram för allt kyrkobokföringssakkunniga uppmärksammas som utbildare och samordnare för utbildningen i resp. stift.³⁰⁷ Handboken för kyrkobokföringen har uppdaterats och nya tillämpningsbestämmelser för kyrkobokföringen har beslutats (SvKB 2002:13). Man har vidare åtgärdat oklarheterna mellan kyrkotillhörighetsregistren och Skatteverkets motsvarande register.

MOTIONER, FRÅGOR OCH PLENUM

Ingen av de 96 motionerna till kyrkomötet handlade om kyrkobokföring, liksom inte heller någon av de 22 frågorna från ledamöter i Kyrkomötet eller biskopar till Kyrkostyrelsen. Inte heller finns bland besluten i plenum något om kyrkobokföringen.

Kyrkomötet 2005

Nu har det börjat bli tradition att man träffas i Universitetsaulan i Uppsala, detta år 27–30 september och 25–28 oktober. Mötet inleddes med en mäsas i domkyrkan där kungaparet deltog. Därefter höll ärkebiskop K G Hammar inledningstalet i aulan och 14 kulturstipendier delades ut. 107 motioner från ledamöterna och tio skrivelser från Kyrkostyrelsen skulle avhandlas.

SKRIVELSER

I sin andra skrivelse till kyrkomötet meddelar Kyrkostyrelsen att det varit ”betydande svårigheter” med kyrkobokföringen, utan att man närmare redogör vad dessa bestod av.³⁰⁸ Samtidigt sägs att man under 2004 uppnått målet med en hög kvalitet på kyrkobokföringen.

En sin översyn av kyrkoordningen föreslår Kyrkostyrelsen att kyrkomötet beslutar om en ändring i 3 § i kap. 10, där det, när det gäller den nationella nivåns uppdrag, står att den nationella nivån skall ”ha hand om övergripande frågor när det gäller kyrkobokföringssystemet”. I fortsättningen bör det utvidgat stå ”Svenska kyrkans gemensamma datasystem”.³⁰⁹

Vidare föreslås att Kyrkostyrelsen skall få bestämma, inte bara om vilka register utöver de som är redan är nämnda i 56 kap. kyrkoordningen skall finnas, utan också användningen av alla gemensamma datasystem.

Till sina förslag fogade Kyrkostyrelsen en längre bakgrundsbeskrivning, liksom en beskrivning av konsekvenserna av dåvarande bestämmelser. Därefter beskrivs de olika gemensamma systemen. När det gäller kyrkobokföringen läser man:

³⁰⁷ KsSkr 2004:2, bilaga 4, Verksamhetsområdet Kyrkorätt och organisation.

³⁰⁸ KsSkr 2005:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2004.

³⁰⁹ KsSkr 2005:11, Förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Som tidigare har sagts finns ett kyrkobokföringssystem (KBOK) för att svara upp mot de krav som ställs i kyrkoordningens 56 kap. 1 § och i Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring (SvKB 2003:13). Tidigare bestod kyrkobokföringen av en databas med tillhörande applikation som fanns hos användarna/församlingarna samt en central databas. Mellan den centrala och de lokala databaserna skedde datautbyte via filavisering. Det systemet hade i princip funnits sedan folkbokföringsreformen år 1991 och var tekniskt föråldrat. Det nya systemet som började tas i bruk hösten 2003 bygger på att data lagras centralt. De olika enheterna inom Svenska kyrkan arbetar direkt mot den centrala databasen som därmed hålls ständigt ”aktuell”. Det nya KBOK avses när det är fullt ut genomfört ge betydligt bättre funktionalitet. Systemet är nu i bruk men vidareutveckling pågår.

Genom kyrkobokföringssystemet kan Svenska kyrkan på nationell nivå ha kontroll över vilka som tillhör kyrkan, dels för egen del (uppgifterna ligger bl.a. till grund för kyrkans valsystem), dels för Skatteverket som enligt 6 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund har rätt att få del av sådana uppgifter för att kunna hantera uppbördshjälpen. Eftersom det är i församlingarna som in- och utträden hanteras (frånsett utlandsbosatta som sköts av Kyrkostyrelsen) medan det är nationella nivån som kommunicerar med Skatteverket behövs ett gemensamt datasystem så att uppgifterna kan hållas samlade.³¹⁰

I sina överväganden menar Kyrkostyrelsen att just kyrkobokföringssystemet är nämnd beror på historiska skäl. Vidare omtalas den IT-ledning som fanns underställd generalsekreteraren till stöd för samordning och bevakning av systemfrågorna, med representanter från kyrkokansliet, Församlingsförbundet och Göteborg stift. Till IT-ledningens hjälp fanns också en IT-grupp liksom en IT referensgrupp.

MOTIONER

En motion rörande kyrkobokföringen kom från Stefan Landmark (Nyköping, Strängnäs stift, kd, senare kyrkobokföringssakkunnig).³¹¹ Han konstaterar att kyrkobokföringen är viktigt också i det pastorala arbetet. Han hade sett att de digitalt registrerade anteckningarna i samband med en kyrklig handling enligt SvKB 2003:2 skulle gallras senast efter 10 år sedan man skrivit ut registreringarna på papper. Landmark menade att registreringar borde ligga kvar i sitt digitala format för att vara lätt åtkomliga, fram för allt om personen de gäller flyttar. Han avslutar sitt förslag med att föreslå: ”Gallring av de digitala ministerialböckerna bör ske först när den kyrkotillhörige gallras.”

FRÅGA

Ingrid Smittsarve, (Akebäck, Visby stift, c), noterade att folkbokföringen är uppbyggd på församlingarna.³¹² Med tanke på indelningsförändringarna där församlingar slogs ihop, ändrade namn o.s.v., borde folkbokföringen hellre ske på socken. Hennes fråga var om Kyrkostyrelsen hade vetskap om var denna fråga, som styrelsen tidigare behandlat, hade tagit vägen och om styrelsen kunde uppvakta aktuellt departement i ärendet.

UTSKOTT

Kyrkostyrelsens förslag om ändringarna i kyrkoordningen gällande de gemensamma datasystemen behandlades av organisationsutskottet.³¹³ Utskottet anser att Kyrkostyrelsens förslag är bra och välgrundat samt innebär ett förtydligande.

Landmarks motion behandlades av Tillsyns- och uppdragsutskottet.³¹⁴ Utskottet noterar att sedan man tagit ut uppgifterna i ministerialböckerna på papper i kvalité Svenskt arkiv 80 eller 100 g eller i form av mikrofilm skall gallring av de digitala uppgifterna ske. Dock finns

³¹⁰ KsSkr 2005:11, Förslag till ändringar i kyrkoordningen, 4. Svenska kyrkans gemensamma system.

³¹¹ Mot 2005:60, Gallring av digitala ministerialböcker, av Stefan Landmark.

³¹² Fråga 2005:17, Folkbokföring på socken i stället för på församling.

³¹³ O 2005:3, Svenska kyrkans gemensamma datasystem.

³¹⁴ TU 2005:5, Gallring av digitala ministerialböcker.

inga närmre bestämmelser om när detta skall göras eller vid vilka tidsintervall. Inte heller har det framkommit varför gränsen på 10 år är vald. Utskottet hade rådfrågat kyrkokansliets arkivarie, som instämde i motionens ärenden och menade att det dessutom var bra ur säkerhets- och forskningssynpunkt att uppgifterna fanns kvar också digitalt. Vidare var systemet Kbok2003 förberett för att kunna lagra uppgifterna utan att de behövde gallras.

Utskottet föreslog därför kyrkomötet att bifalla motionen.

PLENUM

När kyrkomötet samlats till sin andra session fick Ingrid Smittsarve svar på sin fråga om folkbokföring på socken av Kyrkostyrelsens Iréne Pierazzi (Tyresö, Stockholms stift, s).³¹⁵ Smittsarve kom med ett inlägg och Pierazzi replikerade på detta och därmed var debatten avslutad.

När kyrkomötet skulle behandla Landmarks motion fanns inget annat förslag att ta ställning till än utskottets förslag. Kyrkomötet beslöt i enlighet med utskottets förslag.³¹⁶

Mötets sista dag, fredagen den 28 oktober, inleddes med att ordföranden avtackade K G Hammar som nu närvarit vid sitt sista kyrkomöte som ärkebiskop och avslutades med att ordförande konstaterade att detta var sista kyrkomötet denna valperiod. Förste vice ordförande Catharina Månsson (Bjärnum, Lunds stift, c) tackade ordförande Gunnar Sibbmark för hans insatser innan han kl. 14.45 avslutade mötet.

Kyrkomötet 2006

Måndag den 25 september kl. 16.00 öppnades kyrkomötet i Uppsala universitetets aula av ålderspresidenten Urban Gibson. Ett nytt presidium valdes, ordförande och två vice ordföranden. Ordförande blev återigen Gunnar Sibbmark. Därefter åt man en middagsbuffé i universitetets trapphall.

Dagen därpå hälsades den nye ärkebiskopen Anders Wejryd välkommen och Wejryd höll ett tal. Därefter fick kyrkomötet både muntliga och skriftliga hälsningar och sjutton kulturstipendier delades ut. Vidare gjordes ett antal val vid detta första möte för denna valperiod.

SKRIVELSER

I sin skrivelse om mål och rambudget för de närmaste åren nämner kyrkostyrelsen i avdelningen "4.3.5.6. Kyrkorättsavdelningen" att avdelningen ger juridiska råd till stift och församlingar, för det gemensamma arkivet och ansvarar för de nationella administrativa systemen, bland dem kyrkobokföringen och Kanslistöd.³¹⁷

I sin årsredovisning för år 2005 meddelas i bilaga 1 att målen för funktionaliteten i kyrkobokföringssystemet liksom år 2004 inte kunnat nås.³¹⁸ Däremot har kontakten med stiftens kyrkobokföringssakkunniga fördjupats med målet att "bidra till kunskapsutbyte och ökad kompetens i den kyrkliga organisationen".

I övrigt kom inte Kyrkostyrelsen med några förslag till kyrkomötet gällande kyrkobokföringen.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Ola Isacson (Kalmar, Växjö stift, posk), menade i sin motion att det var ett bekymmer att barn som var antecknade utan att vara döpta enligt kyrkoordningen skulle få information om dop och kyrkotillhörighet innan de fyllde 18 år.³¹⁹ Hans bekymmer rörde sig kring hur detta skulle gå till. Fram till 18-årsdagen behandlades de ofta som medlemmar och när de fyller 18 år försvinner de ur kyrkans register utan att få veta något om det. Detta är något Kyrkostyrelsen borde bearbeta.

Inga frågor om kyrkobokföringen kom in till Kyrkostyrelsen.

³¹⁵ KM 2005 46 §, s. 24.

³¹⁶ KM 2005 94 (behandling) och 131 (beslut) §§.

³¹⁷ KsSkr 2006:1, Mål och rambudget för Svenska kyrkans nationella nivå åren 2007–2009.

³¹⁸ KsSkr 2006:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2005, bilaga 1, redovisning av måluppfyllelse.

³¹⁹ KMot 2006:69, När de "antecknade" försvinner ..., av Ola Isacson.

UTSKOTT

Isacssons motion hamnade i gudstjänstutskottet.³²⁰ Utskottet begärde ett yttrande från kyrkolivsutskottet, vilket med tillfredställelse noterade att det i KBOK 2003 finns en funktion där församlingen får en påminnelse när någon antecknad är på väg att fylla 18 år.³²¹ Kyrkolivsutskottet poängterade att det var viktigt att församlingen hade kontakt med dessa barn och ungdomar under hela tiden fram till dess att de fyllde 18 år.

Gudstjänstutskottet gör en kortare redogörelse för de tidigare bestämmelserna om medlemskap i Svenska kyrkan och om nuvarande bestämmelser om tillhörighet i Svenska kyrkan. Man hänvisar också till den av Församlingsnämnden utgivna skriften *"Dop och kyrkotillhörighet – ett pastoralt program"* där det lokala ansvaret för information och inbjudan poängteras liksom det förslag till brev till blivande 18-åringar som där finns.³²²

Utskottet menade att även om ansvaret låg på det lokala planet så borde den nationella nivån stödja detta, som man såg det, viktiga arbete. Utskottet beslöt att föreslå Kyrkomötet att bifalla motionen.

PLENUM

När kyrkomötet åter var samlat togs den 24 oktober gudstjänstutskottets betänkande utifrån Isacssons motion upp.³²³ I överläggningarna yttrade sig Anna Karin Hammar (Uppsala, Uppsala stift, s), Ola Isacsson och Dag Sandahl (Moheda, Växjö stift, FK). Dagen därpå beslutade kyrkomötet i enlighet med motionärens förslag.³²⁴

Fredagen den 27 oktober avslutade så ordförande 2006 års kyrkomöte.

Kyrkomötet 2007

Tisdagen den 25 september kl. 15.30 öppnades mötet i närvaro av kungaparet efter en mässa i domkyrkan där biskop Sven Thidevall predikade. Därefter var det i huvudsak utskottsarbeten fram till och med fredagen.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsens förslag till mål och rambudget för den nationella nivån uppgick för åren 2007–2010 i kostnader till 2 281 miljoner kronor varav 39 miljoner gick till kyrkobokföringen och organisationsregistret inkl. bemanning av systemen.³²⁵

Kyrkostyrelsens årsredovisning har inte återfunnits på Svenska kyrkans hemsida, däremot bilaga 1, där sammanfattningar av redovisningarna från de olika avdelningscheferna på kyrkokansliet finns.³²⁶ Här redovisas:

Under året har ett nytt kyrkobokföringssystem satts i drift, kanslistödet har förstärkts och omorganiserats och betydande insatser har gjorts för att kvalitetssäkra Kyrknätet och dess tjänster. Bedömningen nu är att system, kommunikationsnät och support erbjuder nödvändig funktionalitet, men att användbarheten och tillgängligheten är lägre än önskat i vissa delar och att användarnas förväntningar därför ännu inte uppfylls fullt ut. Delvis åtgärdas detta inom ramen för de satsningar på kompetenshöjning och information som genomförs under 2007.

Dessutom har också i år kontakten med stiftens sakkunniga fördjupats. Kyrkostyrelsen hade i år inga förslag som rörde kyrkobokföringen.

³²⁰ G 2006:7, När de "antecknade" försvinner ...

³²¹ Kl 2006:5y.

³²² *Dop och kyrkotillhörighet – ett pastoralt program*, Mitt i församlingen 1995:4.

³²³ KM 2006 § 65, "När de "antecknade" försvinner ...

³²⁴ KM 2006 § 75.

³²⁵ KsSkr 2007:1, 4.4 Bidrag till/kostnader för övriga nivåer i kyrkan.

³²⁶ KsSkr 2007:2, bilaga 1, Redovisning av måluppfyllelse.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Detta år hade 91 motioner kommit in. Ingen av dessa rörde kyrkobokföringen. Inte heller i någon av de 13 frågorna till Kyrkostyrelsen fanns något om detta.

UTSKOTT

Inte i något betänkande från utskotten har något om kyrkobokföring återfunnits.

PLENUM

Inte någonstans i kyrkomötets protokoll återfinns ordet ”kyrkobokföring”.

I slutet av mötet meddelade ordföranden att 1 900 besökare sett livesändningarna från kyrkomötet under sista veckan.³²⁷ Därtill hade 4 685 nedladdningar av arkiverade sändningar från Kyrkomötet 2006–2007 gjorts, vilket tolkades som ett stort intresse från allmänhetens sida. Därefter förklarade ordföranden Kyrkomötet 2007 avslutat.

Kyrkomötet 2008

Kyrkomötet inleddes tisdagen den 23 september med en jubileumsgudstjänst i domkyrkan som en inledning av jubileumsfirandet av Kyrkomötets beslut att öppna prästämbetet för kvinnor. Därefter samlades man i universitetets aula i närvaro av kungaparet och kronprinsessan.

SKRIVELSER

Årsredovisningen för 2007 har inte återfunnits.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Bland de 91 motionerna och 20 frågorna till Kyrkostyrelsen fanns inget som handlade om kyrkobokföring.

PLENUM

Inte någonstans i protokollet för kyrkomötet återfinns kyrkobokföringen.

I slutet av kyrkomötet meddelade ordförande att ett ev. extra kyrkomöte kommer att ske 19–22 februari 2010, beroende på Demokratiutredningens förslag om ett extra kyrkomöte efter ett kyrkoval.³²⁸ Därefter avslutades kyrkomötet.

Kyrkomöte 2009

Tisdagen den 22 september inleddes kyrkomötet med att ordförande Gunnar Sibbmark förklarade det öppnat, varefter ärkebiskop Anders Wejryd höll ett anförande. Allt i närvaro av kronprinsessan.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsens årsredovisning för 2008 har inte återfunnits. I övriga skrivelser har inget om kyrkobokföring återfunnits.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Av de 95 motionerna som kom handlade ingen direkt om kyrkobokföring. Några motioner fanns som dock skulle innebära förändringar i kyrkobokföringen, förslag om friare församlingstillhörighet och förslag om att bredda möjligheterna att tillhöra Karlskrona amiralitetsförsamling samt motioner som handlade om det som kallats kyrkomötets stora fråga, frågan om samkönade äktenskap.

Det finns inga frågor om kyrkobokföring till Kyrkostyrelsen.

³²⁷ KM 2007, § 197, Meddelanden, s. 89.

³²⁸ KM 2008, § 214, s. 93.

PLENUM

Inte någonstans i protokollet från kyrkomötet återfinns ordet ”kyrkobokföring”.

Kl. 14.40 fredagen den 23 oktober avslutade ordförande mötet med att bl.a. tacka de 119 ledamöter som lämnade kyrkomötet; de övriga hade blivit omvalda till nästa mandatperiod. De fick som gåva en psalmbok. Förste vice ordföranden Karin Perers (Fors, Västerås stift, c) tackade ordförande Gunnar Sibbmark för hans ordförandeskap denna valperiod.

Kyrkomötet 2010

Redan på söndagen den 26 september samlade ålderspresidenten Lars Rydje (Västerås stift, s), gruppledarna. Dagen därpå blev det gruppmöten på förmiddagen och kl. 16.00 öppnades i Uppsala universitets aula kyrkomötet av ålderspresidenten. Vid uppropet av ledamöter som gjordes stiftsvis återfanns bl.a. från Lunds stift Marie Wojdkow (Lunds stift), senare sakkunnig i kyrkobokföringsfrågor, och från Stockholms stift kyrkobokföringsinspektören Johan Blix (Stockholms stift, s). Presidiet valdes och ordförande blev åter Gunnar Sibbmark. Nästa dag kl. 15.15 träffades man åter och fortsatte med bl.a. hälsningsanföranden och val till utskotten.

SKRIVELSER

I Kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för de kommande åren nämns, vid sidan av kyrkobokföringen, ”H bok” för första gången i styrelsens skrivelser.³²⁹ Den beskrivs som ett historiskt system med ministerialböcker.

I sin årsredovisning av år 2009 meddelas att verksamheten kring kyrkobokföringen kostat mindre än planerat.³³⁰

MOTIONER

Inte någon av de 79 motionerna handlade om kyrkobokföring. Inte heller någon av de fyra frågorna till kyrkostyrelsen.

UTSKOTT

Inte i något utskott behandlade något om kyrkobokföring.

PLENUM

Inte heller i protokollet finns kyrkobokföring nämnd.

Ordförande förklarade kyrkomötet avslutat kl. 14.30 den 29 oktober.

Kyrkomötet 2011

Tisdagen den 27 september inleddes mötet med en mässa i Uppsala domkyrka varefter man samlades i universitetets aula i närvaro av kronprinsessan. Ordförande öppnade mötet och höll ett tal, liksom ärkebiskop Wejryd. Mötet fortsatte i vanlig ordning med bl.a. hälsningar från olika kristna organisationer och fyllnadsval till utskotten.

SKRIVELSER

I Kyrkostyrelsens skrivelse om verksamhet och ekonomi för åren 2012–2014 återfinns inget om kyrkobokföringen, annat än nämnd som en del i de gemensamma datasystemen.

I årsredovisningen för 2010 meddelas endast att två nya versioner för kyrkobokföringssystemets klienter lanserats och att ”en förbättrad styrning av IT-arbetet har hållit tillbaka de löpande kostnaderna för kyrkobokföringssystemet”.³³¹

Kyrkostyrelsen förslår en ändring i 54 kap. kyrkoordningen.³³² Det skulle göra det möjligt att hemlighålla vissa uppgifter såsom den enskildes bostadsadress m.m. om man kunde anta att den enskilde kan komma att utsättas för hot eller våld eller lida annat allvarligt men.

³²⁹ KSkr 2010:1, Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån åren 2011–2013, s. 9.

³³⁰ KSkr 2010:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2009, s. 7.

³³¹ KSkr 2011:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2009, s. 10 och s. 15.

³³² KSkr 2011:7, Tystnadsplikt m.m., s. 26 ff.

I remissförfarandet hade domkapitlet i Luleå tillstyrkt förslaget och poängterat att kansli-personal i de kyrkliga enheterna får information om detta, förslagsvis genom kyrkobokföringssakkunniga. Vidare beskrevs arbetsgivarorganisationens synpunkter:

Man menar dels att begreppet kyrkobokföring bör lämnas samtidigt som man ändrar det raka skaderekvisitet till ett omvänt skaderekvisit för att få starkare skydd. Man tror att kyrkobokföringen som begrepp kan uppfattas som snävt i en tid då uppgifter om enskilda hanteras i alltfler tekniska system. Eftersom det gäller de kyrkotillhörigas och andras förhållande till kyrkan tror arbetsgivarorganisationen också att enskilda utgår från att de i kyrkobokföringen har ett skydd som motsvarar skyddet i församlingsvården. Sannolikt måste dock en församling med nuvarande regler på begäran lämna ut uppgift om enskilda ur t.ex. ministerialböckerna och uppgifter om vilka som tillhör Svenska kyrkan, något som arbetsgivarorganisationen tycker kan ifrågasättas.³³³

Kyrkostyrelsen menade att i kyrkobokföringen fanns förhållande få uppgifter om den enskilde och därför kunde bestämmelserna om offentlighet vara mer vida än de uppgifter som fanns i andra kyrkliga register, med undantag för uppgifter som handlade om var den enskilde befann sig.

MOTIONER OCH FRÅGOR

Ingen motion och inga frågor handlade om kyrkobokföring.

UTSKOTT

Tillsyns- och uppdragsutskottet fick Kyrkostyrelsens förslag till ändring av bestämmelserna om offentlighet och sekretess så att uppgifter bostadsadress m.m. för förföljda och hotade skulle hemlighållas.³³⁴ Utskottet föreslog kyrkomötet besluta i enlighet med kyrkostyrelsens förslag. Ordet "kyrkobokföring" förekommer dock inte i betänkandet.

PLENUM

När kyrkomötet åter samlades i oktober behandlades den 27 oktober utskottets betänkande. Tre ledamöter och biskop Hagberg yttrade sig. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Kl. 14.20 fredagen den 28 oktober avslutade ordförande mötet.

Kyrkomötet 2012

Tisdagen den 25 september samlades man åter i Uppsala, först med en mäsas i domkyrkan och därefter till öppnandet i universitetets aula.³³⁵ Allt i närvaro av kungen och drottningen. Ordförande Sibbmark höll ett hälsningsanförande och ärkebiskop Wejryd talade. Från detta kyrkomöte finns anföranden i mötet åter att läsa på Svenska kyrkans hemsida.

SKRIVELSER

Sju skrivelser kom från kyrkostyrelsen. I den första om "Verksamhet och ekonomi för den nationella nivån 2013–2015" finns inget om kyrkobokföringen, annat än att det räknas till de gemensamma datasystemen. I årsredovisningen för 2011 meddelas att två nya versioner av "kyrkobokföringssystemet Kbok, Svenska kyrkans medlemsregister" lanserats, som gav ökad säkerhet och underlättade hanteringen av ärenden.³³⁶ Vidare meddelas att nytt material om de "antecknade" i kyrkobokföringen tagits fram och publicerats på intranätet, liksom att "brev" i kyrkobokföringen hade reviderats.³³⁷

³³³ KsSkr 2011:7, Tystnadsplikt m.m., s. 27 f.

³³⁴ TU 2011:1, Tystnadsplikt m.m., s. 8.

³³⁵ KM 2012, s.1.

³³⁶ KsSkr 2012:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå, s. 15.

³³⁷ KsSkr 2012:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå, s. 80.

Vidare beskrivs utvecklingsarbetet inom kyrkobokföringen:

Inom kyrkobokföringen har två nya versioner av den lokala programvaran lanserats. Funktionalitet har skapats för att ange tjänstgörande präst efter kontroll mot Organisationsregistret, vilket stärker möjligheter att upptäcka om en präst utan vigselbehörighet vidtalas för att genomföra en vigsel. En klient med betydligt modernare utseende och ett antal funktioner som underlättar administrationen på pastorsexpeditioner har lanserats. Vidare har ett system som gör det möjligt att registrera och uppdatera uppgifter om personer utan personnummer med koppling till KBOK lanserats.

Som ett led i kvalitetssäkringen har kyrkobokföringen under året rensats på uppgifter om personer som funnits i registret sedan 1991, men där det saknades underlag för att avgöra om personen var kyrkotillhörig eller inte. Efter genomförda avstämningar med folkbokföringsregistret och arkiverade data från överföringen av folkbokföringen 1991 medförde detta att uppgifter om 165 000 personer i registret ströks. Hanteringen av icke döpta personer som blir 18 år har ändrats så att datasystemet bara påtalar när en tillhörig, men ej döpt person, fyller 18 år för kyrkoherdens vidare åtgärder. Som ett led i att förbättra behörighetshanteringen inom kyrkobokföringen har instruktioner om och benämning av vissa behörigheter förtydligats.³³⁸

I bilaga 2 till kyrkostyrelsens skrivelse om jämställdheten i Svenska kyrkan finns statistik om kyrkligt anställda.³³⁹ För år 2010 redovisas vid rubriken "Kyrkobokföringsassistent" 37 heltidsarbetande kvinnor och 26 på deltid samt 4 män som arbetade heltid och ingen som arbetade deltid. Att det är så få personer har förmodligen att göra med att de flesta som arbetar med kyrkobokföringen också arbetar med andra uppgifter i församlingen och räknas under t.ex. rubriken "Förvaltningsassistent" där motsvarande siffror är 145/90 kvinnor resp. 17/4 män. Att det totala antalet fortfarande är så lågt beror förmodligen på att även de som har befattningar som kyrkokamrer, kamrer och andra slag av assistenter är sådana som arbetar med kyrkobokföring.

I sin skrivelse om strukturfrågorna, med anledning av strukturutredningens betänkande *Närhet och samverkan*, föreslår Kyrkostyrelsen att 7 § 56 kap. kyrkoordningen ändras; en paragraf som rör avslag på bl.a. en begäran om rättelse eller komplettering i dataregistren.³⁴⁰ Dåvarande skrivning var: "Ett beslut om avslag ... som har fattats av en församling eller *en samfällighet* får överklagas ...". Begreppet "en samfällighet" föreslås ändras till "ett pastorat".

Strukturutredningen föreslog också att stiftet skulle vara ett stöd och ha tillsyn över församlingarnas förvaltning. Kyrkostyrelsen ser att också kyrkobokföringen hör hit och konstaterar att stiftet redan har sakkunniga som kan fylla en uppgift i detta.³⁴¹

Strukturutredningen tar även upp behovet av att intensifiera den administrativa samverkan.³⁴² Kyrkostyrelsen pekar att systemet med kyrkobokföringen har varit vägledande i detta, vilket fick sin fortsättning i samband med relationsförändringarna 2000.³⁴³ Kyrkostyrelsen konstaterar i anledning av detta att drygt 2/3 av remissinstanserna bejakat behovet av gemensamma administrativa system.³⁴⁴

MOTIONER

Endast en av de 62 motionerna handlade om kyrkobokföring. Det var en motion från Lars-Ivar Ericson (Lunds stift, c) som menade att kyrkan borde ha bättre kontakt med faddrar och att detta kunde underlättas om man på dopblanketten kunde notera faddrarnas adress och personnummer.³⁴⁵

³³⁸ KsSkr 2012:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå, bilaga 1, s. 88.

³³⁹ KsSkr 2012:4, Jämställdheten i Svenska kyrkan, bilaga 2, s. 16 f.

³⁴⁰ KsSkr 2012:5, Strukturfrågor.

³⁴¹ KsSkr 2012:5, Strukturfrågor, s. 120.

³⁴² Svenska kyrkans utredningar 2011:2, *Närhet och samverkan*, s. 311.

³⁴³ KsSkr 2012:5, Strukturfrågor, s. 126.

³⁴⁴ KsSkr 2012:5, Strukturfrågor, s. 124.

³⁴⁵ KMot 2012:2, Kontakter med dopfaddrar, av Lars-Ivar Ericson,

Vidare fanns en motion från Hans Ulfvebrand (Stockholms stift, m), Sven-Bernhard Fast, biskop i Visby stift, och Erik A Egervärn (Härnösands stift, c) som föreslår att en kyrkoherde i utlandsförsamling skall kunna besluta i kyrkotillhörighetsfrågor på samma sätt som kyrkoherdarna i Sverige.³⁴⁶

UTSKOTT

Budgetutskottet fick kyrkostyrelsens årsredovisning att behandla. Inget i utskottets betänkande rör kyrkobokföringen.

Kyrkolivsutskottet tog hand om Ericsons motion.³⁴⁷ Man konstaterade att biskoparna i biskopsbrevet *Leva i dopet* från 2011 påpekat behovet av kyrkans stöd till faddrarna, att det finns en hel del material som församlingarna kan använda sig av i kontakten med faddrarna och att det i kyrkobokföringssystemet skall antecknas faddrarnas namn. Man menade att om församlingen också hade faddrarnas personnummer så skulle man lättare kunna kontakta denne. Utskottets förslag blev dock att kyrkomötet skulle avslå motionen men att samtidigt uppdraga åt kyrkostyrelsen att utreda möjligheten att anteckna personnummer.

Tillsyns- och uppdragsutskottet fick i uppdrag att behandla motionen från Ulfvebrand m.fl.³⁴⁸ Utskottet menade att kyrkoherdar i utlandet skulle kunna fatta beslut på samma sätt som de i Sverige, dock med ett annat upplägg än vad motionärerna föreslagit. Därför avstyrkte man motionen. Utskottet noterar att det är kyrkostyrelsen som fattar beslut om tillhörighet för de som inte är folkbokförda i Sverige. Utskottet anför:

Vissa erfarenheter från kyrkokansliet

När man tidigare gjorde en genomgång fanns cirka 60 000 personer i kyrkobokföringen med uppgift om dop och/eller konfirmation men där man inte hade uppgift om tillhörigheten. Uppgifter om dessa personer finns bara hos kyrkostyrelsen. Församlingarna får om de söker på en sådan person uppgiften att personen saknas i centrala tillhörighetsregistret. Att det förhåller sig på detta sätt beror på att dessa personer hade flyttat från Sverige före den 1 juli 1991 och fortfarande bodde utomlands. För dem fick inte kyrkan uppgiften om kyrkotillhörighet när huvudmannskapet för folkbokföringen övergick till skattemyndigheterna den 1 juli 1991. En person kan ha anmält utträde till "pastor" i annat land (ambassad eller konsulat) utan att kyrkan har fått veta det. Det är relativt många personer som vänt sig till kyrkokansliet med frågor om sin tillhörighet. De har då fått en blankett för "uppdatering av kyrkotillhörigheten" eftersom den som är svensk medborgare, både enligt religionsfrihetslagen och enligt kyrkoordningen, fortsätter att tillhöra kyrkan även när man bor utomlands. När personen har meddelat vad som gäller uppdateras kyrkobokföringen enligt vad personen själv meddelat. Det är alltså inte fråga om någon ny tillhörighet där personen anmäler inträde i Svenska kyrkan.

Om en person av ovan nämnd anledning inte finns som "tillhörig utvandrad" men Svenska kyrkan har uppgift om dop och/eller konfirmation och personen åter blir folkbokförd i Sverige så får den första församling där man blir folkbokförd meddelande om att uppgift om tillhörighet saknas. Församlingen ska skicka en förfrågan om vad som gäller till personen ifråga.

Det kan uppstå svårigheter om tillhörigheten inte finns i kyrkobokföringssystemet. Då ser inte den församling där man kan önska en begravning den uppgiften. I dessa fall måste det alltså ske en uppdatering av tillhörigheten i kyrkobokföringssystemet så att alla territoriella och icke-territoriella församlingar ser uppgiften att personen är tillhörig.

De redovisade förhållandena gäller naturligtvis en stor grupp personer som inte tillhör någon utlandsförsamling.³⁴⁹

Utskottet noterar också att det på kyrkokansliet finns ett register på personnummerlösa tillhöriga, ett register som inte uppdateras och som församlingarna inte har tillgång till. Utskottet

³⁴⁶ KMot 2012:35, Beslut om kyrkotillhörighet för medlem av utlandsförsamling, av Hans Ulfvebrand, Sven-Bernhard Fast och Erik A Egervärn.

³⁴⁷ Kl 2012:3, Kontakt med dopfaddrar.

³⁴⁸ TU 2012:4, Beslut om kyrkotillhörighet för medlem i utlandsförsamling.

³⁴⁹ TU 2012:4, Beslut om kyrkotillhörighet för medlem i utlandsförsamling, s. 3.

höll med motionens intentioner men menade att frågan borde utredas mer öppet och vitt av kyrkostyrelsen än att bara handla om en ändring av 29 kap. 6 § kyrkoordningen. Utskottet föreslog avslag på motionen och att kyrkomötet gav kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda frågan.

PLENUM

Måndagen den 19 november samlades kyrkomötet till sin andra session. Ordförande noterade i slutet av den första sessionen att det kommit 48 betänkanden från utskotten vilka nu skulle behandlas.³⁵⁰ Nu var det dags för debatt och beslut.

Ericsons motion om kontakten med faddrar följdes av två anförande i mötet, varav ett var av Ericson själv och ett av Marianne Kronbäck (Göteborgs stift, kr), ledamot i kyrkolivsutskottet. Onsdagen den 21 november beslöt kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag att avslå Ericsons motion men ändå ge kyrkostyrelsens i uppdrag att se över möjligheten att registrera personnummer på faddrar.³⁵¹

Motionen från Ulfvebrand m.fl. behandlades i kyrkomötet med fyra anförande, varav tre yrkade på bifall till utskottets förslag att avslå motionen.³⁵² Kyrkomötet kom att den 21 november bifalla utskottets förslag att avslå motionen men ändå att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda frågan.³⁵³

Kl. 14.40 samma dag avslutade ordförande kyrkomötet. Dessförinnan hade han meddelat att det nya kyrkomötet kallades till ett extra valsammanträde 20–23 november 2013.

Kyrkomötet 2013

Tisdagen den 24 september kl. 15.48 inleddes kyrkomötet i närvaro av drottningen och kronprinsessan av ordförande Sibbmark. Ordförande höll ett hälsningsanförande och ärkebiskop Wejryd talade. Från detta kyrkomöte fanns inte längre möjlighet att ställa frågor till kyrkostyrelsen.

SKRIVELSER

I sin årsredovisning för 2012 meddelar kyrkostyrelsen att det nya systemet Kyrksam har tagits i bruk och att ”nya lösningar har tagits i bruk för att registrera folkbokföringsändringar och för kommunikation med kyrkobokförings- och behörighetssystemen.”³⁵⁴ Vidare meddelas att uppdraget från förra året att utreda möjligheten att registrera personnummer för faddrar i kyrkobokföringen inte är avslutat.

I sin skrivelse om ändringar i kyrkoordningen tar styrelsen upp frågan om möjligheten för kyrkoherdar i utlandet kunna fatta beslut om kyrkotillhörighet.³⁵⁵ Styrelsen menar att sådana kyrkoherdar parallellt med kyrkostyrelsen skall kunna besluta om kyrkotillhörighet.

MOTIONER

I en motion föreslår Sten Johansson (Lunds stift, kr) att man skall kunna lägga till och avsluta ett fadderuppdrag.³⁵⁶ Han menar att det sedan är mer en teknisk fråga hur detta skall antecknas. Något om kyrkobokföringen nämns inte i motionen.

I en annan motion 2013:24 av Margareta Larsson (Uppsala stift, SD; motionen dock underskriven i Stockholm) där hon menar att församlingarna bör få stöd till sin uppsökande verksamhet med personliga möten och samtal.³⁵⁷ Till hjälp för detta borde man kunna registrera bl.a. telefonnummer och kontaktuppgifter till närmast anhöriga.

³⁵⁰ KM prot. 2012, § 17, s. 10.

³⁵¹ KM prot. 2012, § 121, s. 75.

³⁵² KM prot. 2012, § 55, s. 30.

³⁵³ KM prot. 2012, § 106, s. 68.

³⁵⁴ KsSkr 2013:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2012, s. 78.

³⁵⁵ KsSkr 2013:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., kap. 2, Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan, s. 4.

³⁵⁶ KMot 2013:88, Att lägga till eller avsluta ett fadderuppdrag, av Sten Johansson.

³⁵⁷ KMot 2013:24, Kontaktuppgifter till medlemmar, av Margareta Larsson.

UTSKOTT

Budgetutskottet tog sig an årsredovisningen för 2012 från den nationella nivån. Om kyrkobokföring hade utskottet inte något att anföra.

Tillsyns- och uppdragsutskottet fick kyrkostyrelsens förslag om att kyrkoherdar i utlandet skulle kunna besluta i tillhörighetsfrågor.³⁵⁸ Utan att nämna något om kyrkobokföringen ansluter sig utskottet med en liten ändring till kyrkostyrelsens förslag.

Motionen från Johansson skickades till gudstjänstutskottet som påpekade vikten av fadderskap men pekar på att instruktioner för att lägga till eller ta bort fadderuppdrag redan finns och därför föreslår man kyrkomötet avslå motionen.³⁵⁹ Utskottet hänvisar till biskopsbrevet *Leva i dopet* där biskoparna noterar att det inte går att lägga till eller ta bort anteckningar om faddrar i dopboken. Utskottet hänvisar också till kyrkans hemsida där det finns instruktioner om hur man handhar detta. Också här står att det som står i dopboken är det som gällde vid doptillfället. Utskottet skriver vidare att man ändå i församlingen kan göra en anteckning om de ändrade förhållandena, och ev. skriva ut ett nytt dopbevis. Var eller hur denna anteckning skall göras står det dock inget om.

Larssons motion behandlades i tillsyns- och uppdragsutskottet.³⁶⁰ Utskottet redogör för vad som finns i bestämmelserna för församlingsregistret och centrala tillhörighetsregistret när det gäller vad som skall antecknas där. Vidare noterar man att det hos kyrkostyrelsen pågår ett arbete om registrering av personnummer av faddrar. Utskottet menar att det inte finns något behov av fler uppgifter än de som redan finns i kyrkans register. Dessutom menar man att det är varje församlings ansvar att besluta om hur medlemmar och andra skall kontaktas. Därför föreslår utskottet avslag på motionen.

PLENUM

När man i plenum tog upp kyrkostyrelsens årsredovisning fanns inget om kyrkobokföringen.

Johanssons motion om kyrkoherdar i utlandet behandlades den 18 november med två ytterst korta anföranden, ett av Johansson och ett av ärkebiskopen.³⁶¹ Dagen därpå beslöt kyrkomötet i enlighet med utskottets förslag.³⁶²

Larssons motion följdes av tre anförande i plenum, bl.a. av henne själv där hon önskade att kyrkan skulle vara mer aktiv när det gäller kontakten med sina medlemmar. Hon yrkade därför bifall till sin motion.³⁶³ Kyrkomötet kom att bifalla utskottets förslag att avslå motionen.

Onsdagen den 20 november avslutades kyrkomötet. Ordföranden Sibbmark tackade ärkebiskop Wejryd för hans sista kyrkomöte och Wejryd tackade ordförande för hans sista kyrkomöte. Ordförande fick ta emot Stefansmedaljen för en utomordentlig insats i kyrkan och ledamöterna som nu lämnade kyrkomötet fick en psalmbok.

Kyrkomötet 2014

Redan den 20 november 2013 hade kyrkomötet sitt valsammanträde som inleddes av Torgny Larsson, som varit ledamot längst i kyrkomötet. Larsson höll ett anförande och ärkebiskop Wejryd ett tal. I mötet deltog nu också två ledamöter från utlandsförsamlingarna. Karin Perers utsågs till kyrkomötets ordförande. Dagen därpå gjordes val av kyrkostyrelsen och ett antal nämnder.

Tisdagen den 23 september 2014 inleddes med en mässa i domkyrkan med predikan av ärkebiskop Antje Jackelén i närvaro av kungen och drottningen. Ordföranden inledde kyrkomötet med ett anförande och ärkebiskopen höll ett tal. Därefter samlades man i Uppsala Konsert och Kongress och val till utskotten förrättades.

³⁵⁸ TU 2013:1, Kyrkoherdars i utlandsförsamlingar rätt att pröva frågor om tillhörighet till Svenska kyrkan.

³⁵⁹ G 2013:7, Att lägga till eller avsluta fadderuppdrag, av Sten Johansson.

³⁶⁰ TU 2013:5, Kontaktuppgifter till medlemmar.

³⁶¹ KM 2013 § 32.

³⁶² KM 2013 § 71.

³⁶³ KM 2013 § 36.

SKRIVELSER

I sin redovisning för 2013 pekar kyrkostyrelsen på när det gäller de gemensamma IT-systemen att ”verksamhetens IT-stöd är i stark förändring” och att det under året gjorts en konsekvensanalys med anledning av riksdagens beslut att folkbokföring på församling skall upphöra.³⁶⁴

Kyrkostyrelsen redogör sedan för sin behandling av kyrkomötets ärenden. Frågan om att registrera faddrarnas personnummer har behandlats.³⁶⁵ Styrelsens skriver:

En sådan registrering och hantering av skriftliga samtycken kräver anpassningar i kyrkobokföringssystemet och införande av ett nytt, relativt omfattande administrativt förfarande för hantering av samtycken som åläggs lokal nivå. Det krävs även ändringar i några av kyrkostyrelsens bestämmelser. Vidare skulle genomförande av en sådan lösning innebära en inte oväsentlig vidgning av kyrkostyrelsens faktiska personuppgiftsansvar. Kyrkostyrelsen saknar dock verktyg för att själv utöva tillsyn över den samtyckeshantering som utförs på lokal nivå, men för vilken kyrkostyrelsen är direkt ansvarig. Ändringarna i kyrkobokföringssystemet måste mot den bakgrunden utformas på ett sätt som bidrar till att tillförsäkra upprätthållandet av kyrkostyrelsens personuppgiftsansvar. Det bör exempelvis inte vara möjligt att registrera en fadders personnummer om inte ett skriftligt samtycke först registrerats som inhämtat. Systemet måste även kunna hantera återkallelse av samtycken och förhindra att ytterligare personuppgifter behandlas efter återkallelsetidpunkten. Kostnaderna för införande beräknas, endast för kyrkokansliets del, uppgå till miljonbelopp. Den bedömning som görs är därför att en registrering av faddrars personnummer i kyrkobokföringssystemet inte framstår som lämplig.

Kyrkostyrelsen har också prövat möjligheten att registrera faddrar i verksamhetssystemet Kyrksam, men funnit att detta inte varit möjligt.

Kyrkostyrelsen hade också fått i uppdrag av kyrkomötet att ”så snart som möjligt återkomma med förslag om rättssäkra direkta val även till en utlandsvalkrets i kyrkomötet”. I sin skrivelse redogör styrelsen för bristerna i kyrkobokföringen när det gäller kyrkotillhöriga bosatta utomlands.³⁶⁶

Man noterar att i samband med överföringen av folkbokföringen från kyrkan 1 juli 1991 kom ett antal personer som tillhörde Svenska kyrkan inte med i registret över kyrkotillhöriga. Något som blir problem då utlandssvenskar skall få rösta i kyrkovalet. Man noterar att enligt ”kyrkobokföringssystemet Kbok 2003” saknades 1 juni 2008 uppgift om kyrkotillhörighet för 77 000 personer som var folkbokförda i Sverige. Dessutom saknades uppgift för ca. 60 000 personer som bodde utomlands 1 juli 1991 och fortfarande gjorde det. För dessa personer överfördes inte uppgift om tillhörighet den 1 juli 1991; de fick därför noteringen ”uppgift saknas”. I ett senare skede infördes dock uppgift om dop och/eller konfirmation.³⁶⁷ Antalet personer med noteringen ”uppgift saknas” hade minskat från år 2008 men var fortfarande stort.

MOTIONER

I en motion tar Dag Sandahl upp de odöpta artonåringarna i församlingens register.³⁶⁸ Han noterar att 1996 fanns förmodligen 500 000 odöpta tillhöriga, i varje fall inte döpta i Svenska kyrkans ordning. Från 1996 kunde man dessutom efter meddelande av vårdnadshavare bli tillhörig i avvaktan på dop. Kyrkokansliet meddelade att det fanns 671 odöpta tillhöriga som närmaste året skulle fylla 18 år. Därtill kommer de 8 117 personer som under 2014 fyller 18 år och är odöpta, men finns i kyrkobokföringen som ”antecknade”, alltså inte tillhöriga. Sandahl noterar att Datainspektionen har meddelat att dessa inte borde finnas med i kyrkobokföringen eller i varje fall kraftigt reduceras. Han föreslår att dessa bör informeras med ett brev med en påminnelse om dopets stora gåva och till de odöpta hur vägen till dopet ser ut, något som kyrkostyrelsen borde verka för.

³⁶⁴ KsSkr 2014:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013, bilaga 1, s. 19.

³⁶⁵ KsSkr 2014:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013, bilaga 2, s. 42.

³⁶⁶ KsSkr 2014:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013, bilaga 2., underbilaga 2A, s. 47.

³⁶⁷ KsSkr 2014:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå år 2013, bilaga 2., underbilaga 2A, s. 49.

³⁶⁸ KMot 2014:30, De odöpta 18-åringarna, av Dag Sandahl.

UTSKOTT

Budgetutskottet behandlade kyrkostyrelsens två första skrivelser, men hade inget att säga om kyrkobokföringen.

Gudstjänstutskottet behandlade Sandahls motion.³⁶⁹ Utskottet bejakade intentionen i motionen, men menade att arbetet med information till de odöpta 18-åringarna skall ske lokalt i församlingarna. Utskottet föreslog därför kyrkomötet att avslå motionen. Till utskottets beslut bifogades två reservationer och två särskilda meningar.

PLENUM

Sandahls motion behandlades i plenum måndagen den 18 november av sex ledamöter.³⁷⁰ Olika uppfattningar fanns om i vilken utsträckning kyrkoherdarna tog sitt ansvar att informera 17-åringarna. Sandahl menade att det inte gjordes och därför borde kyrkostyrelsen hjälpa kyrkoherdarna. Anders Nihlgård (Lunds stift, öka) meddelade att han under sin tid som kyrkoherde hade ringt varenda 18-åring, men trodde inte att det var vanligt. Sofija Pedersen Videke (Lunds stift, s) hade uppfattningen att det var många församlingar som gjorde det som skulle göras.

Dagen därpå beslöt kyrkomötet i frågan om de odöpta 18-åringarna. Ordförande tolkade mötets beslut som att bifalla utskottets hemställan om att avslå motionen. På begäran företogs sedan omröstningen med uppresning varvid ordförande åter fann att mötet beslutat i enlighet med utskottets förslag att avslå Sandahls motion. Mot detta beslut reserverade sig 23 ledamöter.³⁷¹

Onsdagen den 19 november kl. 14.12 förklarade ordförande Perers kyrkomötet 2014 avslutat.

Kyrkomötet 2015

Kyrkomötet samlades tisdagen den 22 september kl. 15.15 i domkyrkan med en inledande mässa i närvaro av kungen, prinsen Carl Philip och prinsessan Sofia och med musik av rockkören DUM (domkyrkoförsamlingens ungdomsmusik). Ordförande Perers inledde och förklarade kyrkomötet öppnat. Ärkebiskopen talade och i vanlig ordning fördes hälsningar fram, bl.a. från Hans Helighet Tawadros II, Påve av Alexandria och Patriark av Koptisk-ortodoxa kyrkan. Kyrkomötet fortsatte sedan i Uppsala Konsert och Kongress.

SKRIVELSER

I sin andra skrivelse till kyrkomötet redogör kyrkostyrelsen i en längre bilaga för "Gemensamma IT-system, samverkan och därtill relaterade frågor".³⁷² Styrelsen återger 2012 års kyrkomötes beslut att nationell nivå skulle intensifiera arbetet med de gemensamma IT-systemen. Utifrån detta har bl.a. den gemensamma IT-plattformen GIP utvecklats. Därefter görs nedslag i kyrkomötesbeslut från 1999, 2003, 2005 och 2012.

Från 2003 års kyrkomöte noteras att kyrkomötesbeslut om vad som skall registreras i kyrkobokföringen överfördes till kyrkostyrelsen och att begreppet kyrkobokföringen skulle avse endast tillhörighetsregistren och ministerialböckerna. Något senare i skrivelsen (s. 65) finns dock i en uppräkningslista av några av de gemensamma systemen åtskilt "medlemsregister och kyrkobokföring".

Från kyrkomötet 2005 återger man beslutet att klargöra "att den nationella nivåns ansvar för systemfrågor inte enbart avser kyrkobokföringssystemet utan alla datasystem som är gemensamma för Svenska kyrkan". Vidare konstateras att det var kyrkobokföringssystemet från 1991 som kom att bli vägledande när det gäller att skapa för hela Svenska kyrkan gemensamma system.

I en skrivelse undertecknad av vice ordförande föreslår kyrkostyrelsen att kyrkomötet beslutar om ändringar i kyrkoordningen som grundar sig i riksdagens beslut om att folkbokföringen från den 1 januari 2016 inte längre skall ske på församling.³⁷³ Förslaget innebär i korthet att där det i kyrkoordningen står "folkbokförd" skall det på de flesta ställen i stället

³⁶⁹ G 2014:3, De odöpta 18-åringarna.

³⁷⁰ KM 2014 § 149, s. 76, De odöpta 18-åringarna.

³⁷¹ KM 2014 § 191, s. 85.

³⁷² KsSkr 2015:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014, bilaga 3A.

³⁷³ KsSkr 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., s. 67–94, 4 Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling.

stå ”kyrkobokförd”. Detta innebär också att där det finns särbestämmelser om icke-territoriella församlingar kan detta tas bort. Givetvis finns ju dock de grundläggande bestämmelserna om dessa församlingar kvar.

I ett sammanhang finns dock folkbokföringen kvar, nämligen i bestämmelserna om församlingstillhörighet i 35:e kapitlet. Här föreslås skrivningen:

1 a § En person ska kyrkobokföras i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen.

För det fall en person, enligt 2–6 §§, har rätt att tillhöra en icke-territoriell församling ska han eller hon efter ansökan i stället kyrkobokföras i den icke-territoriella församlingen.

Bestämmelser om kyrkobokföring i de fall då en person saknar känd folkbokföringsadress finns i 1 b §.

Vidare görs en beskrivning av hur folkbokföringen och kyrkobokföringen samverkar:

Fyra dagar per vecka får kyrkan en aviseringsfil från Skatteverket vilken innehåller samtliga folkbokföringshändelser avseende hela befolkningen. Bland annat erhåller kyrkan uppgift om namn, personnummer, folkbokföringsfastighet och folkbokföringsadress. Baserat på denna fil läses folkbokföringsdata om de kyrkotillhöriga in i kyrkobokföringens medlemsregister. Eftersom församlingsindelningen utgör en indelningsgrund i folkbokföringen erhåller kyrkan idag, direkt från Skatteverket, uppgift om församlingstillhörighet för samtliga kyrkotillhöriga. Uppgifterna ur folkbokföringsdatabasen lämnas via Skatteverkets särskilda aviseringsregister, Navet. Navet innehåller i stort sett samma uppgifter som folkbokföringsdatabasen. Navet är dock en egen databas och skiljer sig på vissa punkter från folkbokföringsdatabasen vilket konkret innebär begränsningar i fråga om möjligheten att erhålla uppgift om en persons tidigare folkbokföringsadress.

Svenska kyrkan har också direktåtkomst till Navet i fråga om bland annat person- eller samordningsnummer, namn, adress, och folkbokföringsfastighet beträffande hela befolkningen.³⁷⁴

Och vidare om den inomkyrkliga systemtekniska lösningen:

Vidare kommer kyrkostyrelsen att utveckla ett system som gör det möjligt att på automatiserad väg hämta en persons folkbokföringsadress från Skatteverkets aviseringsregister, Navet, erhålla adressens kartkoordinater från Lantmäteriets databas med adresskoordinater samt skicka denna information vidare till kyrkans egen kartdatabas för att på så sätt få information om i vilken församling personens folkbokföringsadress är belägen. Detta sker genom automatiserad masshantering i direkt kommunikation mellan kyrkostyrelsens system och Skatteverkets respektive Lantmäteriets system. Genom detta system kommer kyrkan också kunna förse Skatteverket med uppgift om kyrkoavgiftssats på individnivå.

Systemet kommer att redovisa och vara uppbyggt kring LKF-koder som för varje kyrkotillhörig visar vilken församling den enskilde tillhör, vilken kommun församlingen ligger i och vilket län kommunen hör till.³⁷⁵

Kyrkostyrelsen föreslår också att en tillhörig utan känt hemvist skall kyrkobokföras i den församling i vilken personen senast hade en känd folkbokföringsadress. 2015 fanns knappt 8 000 tillhöriga utan kända hemvisten. Vidare föreslås att en person som flyttar till ett äldreboende i en annan församling inom samma kommun kommer att föras över till den nya församlingen även om personen har kvar sin tidigare adress som folkbokföringsadress.

³⁷⁴ KsSkr 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., s. 76.

³⁷⁵ KsSkr 2015:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., s. 79.

När ett dop skall anmälas skall det göras, i den gällande bestämmelsen, ”till kyrkoherden i den församling den döpta personen är folkbokförd”. Det föreslås bli ändrat till: ”till kyrkoherden för den församling där den döpta personen är eller skall vara kyrkobokförd.”

MOTIONER

I en motion av de 108 insända motionerna föreslår Karl-Gunnar Svensson (Göteborgs stift, kr) och Torbjörn Arvidsson (Luleå stift, kr) att kyrkomötet beslutar ”att uppdra till kyrkostyrelsen att göra det möjligt med tillägg i den digitala kyrkobokföringen för faddrar också efter dopet.”³⁷⁶ Även om de förstår att det som står i dopboken är det som gällde vid dopet och därför inte kan ändras, så vill man ändå ha möjligheten att registrera tillkomna faddrar.

I en annan motion undertecknad i Karlskrona från sju ledamöter (alla FiSK), Anna Ekström (Lunds stift), Kenneth Nordgren (Luleå stift), George Lagerberg (Stockholms stift), Tomas Jansson (Västerås stift), Ulla Littgren (Stockholms stift), Peter Nordgren (Uppsala stift) och Jerker Schmidt (Göteborgs stift) föreslås att om man flyttar till ett särskilt boende beläget inom en annan församling skall man kunna fortsatt få vara kyrkobokförd i den tidigare församlingen.³⁷⁷

UTSKOTT

Budgetutskottet behandlade kyrkostyrelsens årsredovisning men hade inget att anföra gällande kyrkobokföringen. Utskottet uppskattade dock styrelsens redovisning av och inriktning av arbetet med de gemensamma IT-systemen.³⁷⁸

Tillsyns- och uppdragsutskottet fick kyrkostyrelsens förslag om ändringar i kyrkoordningen utifrån riksdagens beslut att inte längre folkbokföra personer i församlingen och motionen om att få vara fortsatt kyrkobokförd i en tidigare församling också sedan man flyttat därifrån till ett särskilt boende i en annan församling.³⁷⁹ När det gäller styrelsens förslag begärde man ett yttrande från kyrkorättsutskottet som menade att ett par mindre ändringar var nödvändiga, något som också tillsyns- och uppdragsutskottet tog till sig i sitt förslag till kyrkomötet.³⁸⁰

När det gäller motionen från Anna Ekström m.fl. menade utskottet att en sådan lösning skulle strida mot lagen om Svenska kyrkan (1998:1591) som anger att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Motionen föreslogs därför bli avslagen.³⁸¹

Även motionen om att i efterhand registrera faddrar hänvisades till tillsyns- och uppdragsutskottet.³⁸² Utskottet noterade att en snarlik fråga behandlades i kyrkomötet 2013 där kyrkostyrelsen gav i uppdrag att utreda om möjligheterna att registrera faddrarnas personnummer i dopboken, något som kyrkostyrelsen sedan inte såg varken som möjligt eller ändamålsenligt. Utskottet hänvisar också till ”ett på nationell nivå upprättat dokument av handboks-karaktär, *Arbetsflöden och regelverk för kyrkobokföringen*” och anför:

Den registrering som görs i dopboken för den kyrkliga handlingen är en registrering av hur det var vid det tillfälle då dopet ägde rum. För fadderregistreringen innebär det att det är den som vid doptillfället förklarat sig villig att dela ansvaret för den döpta personens kristna fostran som ska antecknas i dopboken. Den registrering som görs i dopboken blir alltså efter dopet en historisk anteckning av hur det var vid doptillfället.

I vissa fall kan man en tid efter dopet önska att den döpta ska få en eller flera fadder ytterligare. Eftersom den personen inte var fadder vid doptillfället ska den nya fadderns namn inte registreras i dopboken. Det kan även förekomma att den som vid doptillfället var fadder senare inte är beredd att fullfölja sitt uppdrag eller att fadderskapet av annan anledning ska upphöra. Motsvarande gäller här att ingen ändring/strykning ska göras av den registrering som finns av fadder i dopboken. Den person som ska upphöra att vara fadder var det vid doptillfället och anteckningen i dopboken ska alltså finnas kvar.³⁸³

376 Mot 2015:8, Att lägga till faddrar efter dopet, av Karl-Gunnar Svensson och Torbjörn Arvidsson.

377 Mot 2015:87, Kvarstå som medlem vid flytt till serviceboende eller liknande, av Anna Ekström m.fl.

378 B 2015:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2014.

379 TU 2015:1, Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling.

380 TU 2015:1, Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling, bilaga 2, Kr 2015:3y.

381 TU 2015:1, Följder av riksdagens beslut om upphörande av folkbokföring på församling, s. 4.

382 TU 2015:3, Att lägga till faddrar efter dopet.

383 TU 2015:3, Att lägga till faddrar efter dopet, s. 3.

Här föreslås också att om en ny fadder tillkommer kan ett nytt fadderbrev skrivas ut och att ”ärendet bör diarieföras i församlingen och den döpte (och dennes vårdnadshavare) tillskrivas på lämpligt sätt.” Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen men också uppdraga åt kyrkostyrelsen att ändå pröva förslaget från motionärerna.

PLENUM

Bland kyrkomötets anförande återfinns ordet kyrkobokföring endast i frågan om det som rör följderna av riksdagens beslut att upphöra att folkbokföra personer på församling.³⁸⁴ Här återfinns bl.a. motionären Ekström liksom några andras tankar om begreppet ”bosatt” och om de icke-territoriella församlingarna. Förslag till bifall både till motionen och till utskottets förslag att avslå den hördes. Dagen därpå, tisdagen den 17 november, beslutade mötet att bifalla utskottets förslag till ändringarna i kyrkoordningen som en följd av beslutet att inte längre folkbokföra på församling.³⁸⁵ Vidare beslöts att avslå Ekströms motion.

När det gäller motionen om faddrarna yttrade sig endast motionären Svensson som var nöjd med utskottets betänkande och yrkade därför bifall till utskottets förslag att avslå motionen. Därefter hölls mötets kortaste anförande, av Margareta Carlenius (Linköpings stift, s): ”Jag yrkar också bifall till utskottets förslag.” Därmed var debatten avslutad. Mötet kom dagen därpå att besluta i enlighet med utskottets förslag.

I slutet av mötet avtackades biskop Esbjörn Hagberg efter fjorton kyrkomöten.³⁸⁶ Också Torgny Larsson (Göteborgs stift, s), kyrkomötets ålderspresident, avtackades som ordförande i organisationsutskottet. Efter ett tal av ordförande Perers och ett tack till henne avslutade hon kyrkomötet onsdagen den 18 november.

Kyrkomötet 2016

Kyrkomötet inleddes tisdagen den 27 september med en mässa i Uppsala domkyrka i närvaro av kungen. Ordförande Perers höll ett inledningsanförande och förklarade kyrkomötet öppnat. Därefter talade ärkebiskop Jackélen. Kyrkomötet samlades sedan i Uppsala Konsert och Kongress.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsen meddelar i sin årsredovisning att man ännu inte är klar med uppdraget från förra årets kyrkomöte att pröva om det i kyrkobokföringen går att i efterhand lägga till fadder.³⁸⁷ Styrelsen nämner att från 1 januari 2016, då man inte längre är folkbokförd på församling, är Svenska kyrkan själv ansvarig för att kyrkobokföra personer i rätt församling.³⁸⁸

Vidare föreslår styrelsen att kyrkomötet beslutar om en ändring i 55 kap. kyrkoordningen så att det tidigare uttryckta undantaget, på att de uppgifter som i den automatiska databehandlingen kommer från Skatteverket till kyrkobokföringen inte skall diarieföras, skall tas bort.³⁸⁹ Förslaget är att det blir kyrkostyrelsen, och inte kyrkomötet, som får utfärda bestämmelser kring detta.³⁹⁰

I en annan skrivelse redogör kyrkostyrelsen för ”Jämställdheten i Svenska kyrkan”.³⁹¹ I en bilaga redogörs för fördelningen mellan kvinnor och män bland de kyrkligt anställda. När det gäller dem som har befattningen ”kyrkobokföringsassistenter” finns noterade 54 kvinnor som arbetar heltid och 25 som arbetar deltid. Motsvarande siffror för män är 4 resp. 2.

Kyrkostyrelsen kommer också med ett förslag gällande ersättning för kyrkliga handlingar. Man noterar här när det gäller utlandsförsamlingarna att det är svårt att inordna dessa i det

³⁸⁴ KM 2015, § 26, s. 20–22.

³⁸⁵ KM 2015, § 80, s. 34 f.

³⁸⁶ KM 2015, § 210, s. 210 ff.

³⁸⁷ KsSkr 2016:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå, bilaga 2, s. 88.

³⁸⁸ KsSkr 2016:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå, bilaga 2, s. 99.

³⁸⁹ KsSkr 2016:3, Ändringar i kyrkoordningen, s. 4.

³⁹⁰ KsSkr 2016:3, Ändringar i kyrkoordningen, s. 20 f.

³⁹¹ KsSkr 2016:4, Jämställdheten i svenska kyrkan, särskilt bilaga 2, s. 16.

clearingsystem som rör dessa ersättningar.³⁹² Som skäl anger man: ”Bland annat medför lagregleringen kring hanteringen av personuppgifter att det är svårt att ge församlingarna i länder utanför EU åtkomst till kyrkobokföringssystemet och KOB.”

MOTIONER

En motion med anknytning till kyrkobokföringen kom från fyra representanter med anknytning till Visby stift till vilka utlandsförsamlingarna hör: två från utlandsförsamlingarna, Maj-Lis Aasa och Anette Nordgren, samt Ingrid Smittsarve, och Peder Fohlin (KSV).³⁹³ De såg att de som förlorade sin tillhörighet till Svenska kyrkan genom att flytta utomlands och inte längre vara svenska medborgare inte fick någon vetskap om den upphörda tillhörigheten och inte heller fick något erbjudande att kvarstå som tillhörig. Man menade att detta var något kyrkostyrelsen borde utreda.

UTSKOTT

Utskotten hade inget särskilt att andraga när det gäller de ovan nämnda förslagen från kyrkostyrelsen utan föreslog kyrkomötet att besluta i enlighet med dessa.

Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade motionen från Smittsarve m.fl.³⁹⁴ Utskottet noterar att det som gäller är:

Om en svensk medborgare, tillhörig Svenska kyrkan, flyttar utomlands och i samband med det avsäger sig sitt svenska medborgarskap, upphör den personen automatiskt att vara tillhörig Svenska kyrkan. Detsamma gäller en utländsk medborgare, tidigare bosatt i Sverige och medlem i Svenska kyrkan, som flyttar utomlands. Genom att tillhörigheten upphör och personen är bosatt utomlands finns det inte längre några kontaktuppgifter till personen i fråga i Svenska kyrkans system. För att en person ska kunna fortsätta tillhöra Svenska kyrkan krävs att den själv tar kontakt med Svenska kyrkan och begär det.

Utskottet menar att om en tillhörighet till Svenska kyrkan upphör, skall personen meddelas detta, något som kyrkostyrelsen bör utreda. Utskottet bifaller således motionen.

PLENUM

I behandlingen av kyrkostyrelsens årsredovisning återkommer inget om kyrkobokföring.³⁹⁵

Tisdagen den 22 november togs motionen från Smittsarve m.fl. upp.³⁹⁶ I den yttrade sig bl.a. Johan Blix (ÖKA) som yrkade bifall till utskottets förslag, men också bifall till ett av honom under förhandlingarna framlagt förslag. Han föreslog att kyrkostyrelsen skulle utreda dels ”frågan om utländska medborgares kyrkotillhörighet så att de behandlas på samma sätt som svenska medborgare”, dels ”att de kyrkotillhöriga i Svenska kyrkan som är utländska medborgare och döpta och/eller konfirmerade och får sin kyrkotillhörighet automatiskt aktiverade vid återinflyttning till Sverige.” Blix säger vidare: ”Varje gång en person återinvandrar genererar kyrkobokföringssystemet ett s.k. beslutsunderlag, som skickas per post hem till personen som får svara på om man är eller vill vara medlem i Svenska kyrkan. Det är hela den hanteringen som skulle upphöra. Man skulle besparas en massa portokostnader och en massa besvär om man bara, när man flyttar tillbaka, automatiskt aktiverar sitt medlemskap.” Detta är det enda anförande där ordet kyrkobokföring förekommer.

Kyrkomötet kom att bifalla utskottets förslag av motionen från Smittsarve m.fl. och avslå Blix’ båda förslag.³⁹⁷ Mot det senare reserverade sig Blix skriftligen.

³⁹² KsSkr 2016:6, Gemensamt ansvar – fastigheter, kyrkor och utjämningsystem, s. 114 f.

³⁹³ Mot 2016:82, Kommunikation om upphörande av kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan, av Ingrid Smittsarve m.fl.

³⁹⁴ TU 2016:13, Kommunikation om upphörande av kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan.

³⁹⁵ KM 2016, § 26, Årsredovisning av Svenska kyrkans nationella nivå 2015.

³⁹⁶ KM 2016, § 134, Anföranden, Kommunikation om upphörande av kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan.

³⁹⁷ KM 2016, § 154, Beslut, Kommunikation om upphörande av kyrkotillhörighet i Svenska kyrkan.

Kyrkomötet 2017

Tisdag den 3 oktober inleddes mötet med en mässa i Uppsala domkyrka tillsammans med kronprinsessan. Ordförande Perers höll ett inledningsanförande och ärkebiskop Jackelén talade. Kardinal Anders Arborelius och demokratiminister Alice Bah Kuhnke framförde hälsningar. Därefter samlades man i Uppsala Konsert och Kongress.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsen redovisar vad den gjort utifrån uppdraget från förra årets kyrkomöte om att se över möjligheten att kontakta dem som får sin kyrkotillhörighet upphörd.³⁹⁸ "Förvaltningen av kyrkobokföringssystemet" undersöker möjligheten att automatiskt sända information till dessa. Utredningen är dock inte klar.

Skrivelsen tar också upp frågan om att i dopboken i efterhand kunna lägga till faddrar.³⁹⁹ Kyrkostyrelsen meddelar att "det redan nu finns en möjlighet att korrigera dopbokens uppgifter om faddrar och att detta bedöms vara tillräckligt för att hantera de mest tvingande administrativa och pastorala behoven."

MOTIONER

Till kyrkomötet hade inkommit 158 motioner av vilka flertalet handlade om förslaget till ny kyrkohandbok. I endast en motion fanns ordet "kyrkobokföring" med. Det är i en motion av Karl-Gunnar Svensson (Göteborgs stift, kr) där han föreslår att kyrkostyrelsen tillsammans med Skatteverket bör ta fram en rutin som snabbar upp registreringar av vigslar.⁴⁰⁰ Han har sett att det tar tid innan vigslarna blir registrerade hos Skatteverket, även om prästerna är snabba att avisera den på det intyg om vigsel i pappersformat som skall användas. Det kan bli problem för brudparet om de vill göra en bröllopsresa. Borde det inte vara möjligt att med dagens datasystem ordna det så att en registrering i kyrkobokföringssystemet skulle generera en registrering också hos Skatteverket? Detta borde kyrkostyrelsen utreda.

UTSKOTT

Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade tre motioner som rörde medlemskapet i Svenska kyrkan.⁴⁰¹ I betänkandet finns ett avsnitt med rubriken "Kyrkotillhörighet och folkbokföring". Här ges en beskrivning hur det fungerar:

Medlemskap i territoriella församlingar är beroende av var man är folkbokförd. Det sägs nämligen i 35 kap. 1 a § att en person ska kyrkobokföras i den församling inom vars territoriella område hans eller hennes folkbokföringsadress är belägen. I 1 b § i samma kapitel anges att för det fall en person är folkbokförd endast i en kommun eller saknar känd hemvist ska han eller hon kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på en fastighet.

I kyrkobokföringen avregistreras den som avregistreras i folkbokföringen. Avregistreringsorsak kan vara att en utländsk medborgare har emigrerat ur landet, att man avlidit eller att man är "försvunnen" ur folkbokföringens perspektiv. Den som levtt utan känd hemvist i mer än två år kan registreras som "försvunnen" hos folkbokföringen om det inte finns skäl som talar emot det. (Tidigare talades om "obefintlighetsregister" när man nu talar om register över försvunna.) ...

Det förhållandet att en person inte finns registrerad som medlem torde inte medföra att medlemskapet har upphört. En sådan förändring kan bara ske på medlemmens eget initiativ såvida inte personen är en utländsk medborgare som har lämnat landet.

³⁹⁸ KsSkr 2017:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016, bilaga 2, s. 41 f.

³⁹⁹ KsSkr 2017:2, Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016, bilaga 2, s. 45.

⁴⁰⁰ Mot 2017:23, Snabbare registrering av vigsel, av Karl-Gunnar Svensson.

⁴⁰¹ TU 2017:6, Medlemskap i Svenska kyrkan.

Samma utskott fick också behandla motionen om snabbare rutiner gällande registreringar av vigslar. Utskottet noterar att ett 40-tal samfund har vigselrätt och att en tredjedel av paren som gifter sig gör det i Svenska kyrkan. Efter vigseln skall vigselförrättaren genast skicka in vigselintyget till Skatteverket. Den vanliga handläggningstiden hos Skatteverket är ca. fyra veckor. Man noterar vidare att före den 1 jan. 2017 kunde paren meddela ev. namnändring i samband med vigseln till prästen, då den skulle ses som inkommen till Skatteverket. Slutligen menade utskottet att det inte vore någon mening att Svenska kyrkan skulle ha ett annat tillvägagångssätt än andra som har vigselrätt och föreslår kyrkomötet avslå motionen.

PLENUM

Måndagen den 20 november togs motionen av Svensson upp i kyrkomötet.⁴⁰² Den ende talaren var Svensson själv som talade för innehållet i motionen, men såg att hans önskan i stället borde riktas till Skatteverket. Han föreslog därför bifall till utskottets förslag att avslå hans motion. Något som kyrkomötet också gjorde.⁴⁰³

I övrigt återfinns inget om kyrkobokföring bland anförandena.

I slutet av mötet avtackades bl.a. tre biskopar och kyrkomötets nu avgående sekreterare Anders Lindberg och förklarades torsdagen den 23 november kl. 13.40 kyrkomötet 2017 avslutat.

Kyrkomötet 2018

Torsdagen den 23 november 2017 samlades det nya kyrkomötet till ett valsammanträde för den kommande mandatperioden.⁴⁰⁴ Ålderspresidenten Anders Åkerlund öppnade mötet och talade, vilket också ärkebiskopen gjorde. Efter upprop återvaldes Karin Perers till kyrkomötets ordförande och Bengt Stigner till sekreterare. Dagen därpå förrättades val till bl.a. kyrkostyrelsen och den nyinrättade kyrkorättsnämnden som ersatt kyrkorättsutskottet.

Tisdagen den 2 oktober 2018 samlades åter kyrkomötet till sin första session. Mötet inleddes i domkyrkan i Uppsala i närvaro av kungen, kronprinsessan, H.H. Patriark Ignatius Aphrem II av Antiokia och hela Östern och gospelkören *By Grace*. Kyrkomötet inleddes med tal av ordföranden. Därefter följde val till de olika utskotten, bl.a. till de nya utskotten förvaltarskapsutskottet, kultur- och samhällsutskottet och ekonomiutskottet.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsen redovisade i en skrivelse vad man gjort med anledning av 2016 års kyrkomötes beslut gällande kommunikation om upphörande av kyrkotillhörighet.⁴⁰⁵ Man har tagit fram en teknisk lösning, men frågan om diarieföring och arkivering av de utgående handlingarna återstår.

Ordet kyrkobokföring förekommer annars bara i en skrivelse om ändringar i kyrkoordningen, närmare bestämt i förslaget att stiftsfullmäktige skall till domarledamot i domkapitlet kunna utse någon utan att kravet på kyrkobokföring i någon församling inom stiftet uppfylls.

MOTIONER

Av årets 95 motioner berör några av dem kyrkobokföringen. Olov Lindquist, Margaretha Herthelius, båda Stockholms stift, och Bengt Olsson, Linköpings stift (samtliga FiSK) föreslog i sin motion att kyrkostyrelsen borde utreda möjligheten att få tillhöra en annan församling än den man är bosatt i.⁴⁰⁶

Leif Nordenstorm, Uppsala stift, och Margaretha Herthelius (båda FiSK), föreslog att bestämmelsen om att när en person som fyllt 16 år döps skall hon eller han också antecknas som konfirmerad skulle tas bort.⁴⁰⁷ Man reagerar på att konfirmationen ses, inte som en sakral handling, utan som en administrativ åtgärd. Det hindrar dessutom personen att senare konfirmeras. Därför föreslås att 22 kap. 3 § kyrkoordningen upphävs.

⁴⁰² KM 2017, § 47, Snabbare registrering av vigsel.

⁴⁰³ KM 2017, § 114, Snabbare registrering av vigsel, beslut.

⁴⁰⁴ KM Valsammanträde 2017.

⁴⁰⁵ KsSkr 2018:3, Redogörelse för behandlingen av kyrkomötesärenden, s. 13.

⁴⁰⁶ Mot 2018:8, Gör det möjligt att välja församlingstillhörighet, av Olov Lindqvist m.fl.

⁴⁰⁷ Mot 2018:11, Konfirmation av personer som döps i vuxen ålder, av Leif Nordenstorm och Margaretha Herthelius,

Johan Blix, Karin Janfalk och Margareta Karlsson (alla ÖKA; den sistnämnda från Strängnäs stift), föreslår att man skall kunna anmäla in- och utträden genom att använda bank-id.⁴⁰⁸ Först kommer en redogörelse för hur bestämmelserna vid in- och utträden fungerar. Sedan noteras att man kan både skriva under sin självdeklaration och byta fonder inom PPM med Bank-id. Därför är det rimligt att man skulle kunna göra det också inom kyrkan. Man föreslår att kyrkostyrelsen utreder detta.

Johan Blix, Hanna Unger, Göteborgs stift, och Margareta Karlsson, (samtliga ÖKA), föreslår att det i kyrkobokföringssystemet (KBOK) skall, vid sidan av den markering om att vara skyddad som kommer från Skatteverket, vara möjligt för en person som finns registrerad att själv kunna begära en sådan markering.⁴⁰⁹

Motionärerna noterar att en sådan markering, ”särskild sekretessvarning”, innebär att några uppgifter om personen inte lämnas ut och att det inte går att skriva ut någon rapport med uppgifter om en sådan. Man hänvisar till att inte minst konvertiter önskar att uppgifter om dem inte lämnas ut. Att inte lämna ut sådana uppgifter menar man vara i enlighet med EU:s nya personuppgiftsförordning (GDPR). Man konstaterar att i boken från 2005 med kommentar till kyrkoordningen finns ett resonemang utifrån den äldre personuppgiftslagen (PUL) där det hävdas att lagen om Svenska kyrkan med sitt krav på offentlighet gällande handlingar står över PUL. Motionärerna menar att detta inte längre är tillämpligt. GDPR torde stå över den kyrkliga offentlighetsprincipen.

UTSKOTT

Organisationsutskottet tog sig an motionen om fri församlingstillhörighet. I utskottets betänkande finns en del om kyrkobokföringen.⁴¹⁰ Utskottet noterade att tidigare kyrkomöten behandlat denna fråga tidigare och redogör sedan för bl.a. gällande ordning där det beskrivs hur man är kyrkobokförd. Utskottet föreslår slutligen avslag på motionen.

Gudstjänstutskottet behandlade motionen från Nordenstorm och Herthelius.⁴¹¹ Utskottet gjorde en redovisning av kyrkomötets tidigare behandling i frågor om konfirmationen och gav en historisk bakgrund till konfirmationen. Man ser att när det talas om anteckning som konfirmerad avses anteckning i ministerialböckernas konfirmationsdel.

Kyrkorättsnämnden yttrade sig över motionen och påpekar att motionen innehåller ett par formella felaktigheter och att frågan inte har varit utredd och remissbehandlad.⁴¹²

Läronämnden hade avgett ett yttrande i ärendet i vilket man skriver:

När en vuxen döps efter genomgången dopundervisning inkluderas konfirmationens dopbekräftelse och välsignelse i doggudstjänsten. Det är därför konsekvent att den som döps som vuxen antecknas som konfirmerad.

Kyrkohandboken ger utöver detta flera möjligheter till dopbekräftelse, doperinran och välsignelse av den döpta.⁴¹³

Gudstjänstutskottet såg att det fanns en risk att om man inte gjorde denna anteckning att man då kunde få intrycket av konfirmationen som något som ger mer än vad dopet har gett, något som står i strid med kyrkans bekännelse och förslår därför avslag på motionen.

Tillsyns- och uppdragsutskottet fick ta hand om motionen från Blix m.fl.⁴¹⁴ Utskottet noterar att i förarbetena till dataskyddslagen (2018:218) som tillkommit i anslutning till GDPR tolkar regeringen det så att handlingar inom Svenska kyrkan är fortsatt allmänna och därför är offentliga. Utskottet föreslår därför avslag på motionen men visar dock förståelse för intentionen i den och föreslår kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen i uppdrag ”att pröva möjligheterna att i kyrkobokföringssystemet ha funktioner för att kunna påkalla noggrann sekretessprövning vid fråga om utlämnande av uppgifter om bland annat dop och kyrkotillhörighet.”

⁴⁰⁸ Mot 2018:27, Bank-id som identifikation vid in- och utträden, av Johan Blix m.fl.

⁴⁰⁹ Mot 2018:42, Sekretessvarning i KBOK, av Johan Blix, Hanna Unger och Margareta Karlsson.

⁴¹⁰ O 2018:5, Valfri församlingstillhörighet.

⁴¹¹ GU 2018:2, Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder.

⁴¹² GU 2018:2, bilaga 2, Kn 2018:2y, Konfirmation av personer som döps i vuxen ålder.

⁴¹³ GU 2018:2, bilaga 1, Ln 2018:1y, Dopets och konfirmationens teologi.

⁴¹⁴ TU 2018:8, Sekretessvarning i Kbok.

Samma utskott fick sig också hänvisat motionen från Blix m.fl. om Bank-id i samband med anmälan om in- och utträden.⁴¹⁵ Utskottet konstaterar att denna möjlighet finns i Norge och att det i Finland finns motsvarande vid anmälan om inträde. Man ser också att användandet av e-legitimation i samhället har blivit det vanligaste sättet i flera olika sammanhang. Vidare nämner man en statlig utredning rörande detta. Utskottet menar att kyrkostyrelsen bör behandla frågan om e-legitimation, men då inte bara i frågor rörande in- och utträden utan bör kunna användas i alla de sammanhang i kyrkan där identifiering behövs. Motionen föreslås därför bli avslagen.

PLENUM

Måndagen den 19 november togs Nordenstorms och Herthelius' motion om konfirmation av vuxna och resulterade i två anförande i plenum, ett med bifall för motionen och ett med bifall för utskottets förslag om att avslå motionen.⁴¹⁶ Dagen därpå beslöt kyrkomötet att besluta enligt utskottets förslag.

Motionen om Bank-id resulterade inte i några anföranden i kyrkomötet. Beslutet blev så som utskottet föreslagit: avslag på motionen och ett uppdrag till kyrkostyrelsen om att generellt se över möjligheten att använda Bank-id.⁴¹⁷

När motionen från Blix m.fl. om sekretessmarkering togs upp till behandling yttrade sig två av motionärerna, varav den ena förslog bifall till utskottets förslag om att avslå motionen och att ge kyrkostyrelsen i uppgift att utreda frågan och den andra yrkade på bifall till motionen. Kyrkomötet beslöt avslå motionen om sekretessvarning och bifalla utskottets förslag att ändå pröva frågan.⁴¹⁸

Tisdagen den 22 november ventilerades frågan om valfri församlingstillhörighet med 61 anföranden (inkl. repliker).⁴¹⁹ Kyrkomötet beslutade efter omröstning och rösträkning att avslå motionen. Beslutet följdes av 28 reservationer, varav en skriftlig. Därefter sjöng man psalmen "Änglarna sjunger i himlen".

Kyrkomötet avslutades med tack till bl.a. biskoparna Persenius och Brunne, som nu deltagit i sitt sista kyrkomöte i tjänsten. Kl. 14.00 onsdagen den 21 november avslutades kyrkomötet.

Kyrkomötet 2019

Tisdagen den 1 oktober samlades kyrkomötet i Uppsala i närvaro av kungen, kronprinsessan och H.K. Patriark Bartolomeus I och riksdagens talman. Därefter höll ordförande Perers ett hälsningsanförande och öppnade mötet, varefter ärkebiskop Jackelén talade. Vidare delades för första gången ut Svenska kyrkans liturgipris. Detta år genomfördes det första tematiska kyrkomötet i vilket undervisning särskilt skulle behandlas, således kom i stort sett alla 47 motioner att handla om detta. Dessa tematiska möten skall sedan återkomma vartannat år.

SKRIVELSER

I sin redovisning av sin behandling av kyrkomötesbeslut redovisar kyrkostyrelsen vad den gjort gällande frågan om sekretessvarning i Kbok.⁴²⁰ Frågan är inte färdigbehandlad utan styrelsen hoppas kunna göra detta vid kyrkomötet 2020.

När det gäller uppdraget om att utreda "kommunikation om upphörande av tillhörighet i Svenska kyrkan" meddelar kyrkostyrelsen att förvaltningen av kyrkobokföringssystemet har tagit fram en teknisk lösning för detta.⁴²¹ Styrelsen vill dock avvakta med vidare beredning i väntan på kyrkomötets beslut gällande det förslag på bestämmelserna om kyrkotillhörighet som kyrkostyrelsen lagt fram till årets kyrkomöte.

I en 58 sidor lång skrivelse föreslår kyrkostyrelsen att tillhörigheten till Svenska kyrkan inte längre skall ha någon koppling till medborgarskapet, att tillhörigheten inte försvinner då

⁴¹⁵ TU 2018:6, Bank-id som identifikation vid in- och utträden.

⁴¹⁶ KM 2018, §§ 32 (anföranden) och 80 (beslut), Konfirmation av personer som döpts i vuxen ålder.

⁴¹⁷ KM 2018, §§ 50 och 104 (beslut), Bank-id som identifikation vid in- och utträden.

⁴¹⁸ KM 2018, §§ 52 (anföranden) och 106 (beslut), Sekretessvarning i Kbok.

⁴¹⁹ KM 2018, §§ 133 (anföranden) och 162 (beslut), Valfri församlingstillhörighet.

⁴²⁰ KsSkr 2019:3, Redogörelse för behandling av kyrkomötesärenden, s. 8.

⁴²¹ KsSkr 2019:3, Redogörelse för behandling av kyrkomötesärenden, s. 15.

en utländsk medborgare flyttar ut ur landet och att det inte längre skall vara kyrkostyrelsen som fattar beslut i frågor om tillhörighet för dem som inte är folkbokförda i Sverige; detta är något som kyrkoherden för den församling dit anmälan eller, för minderåriga barn, meddelande kom skall göra.⁴²² Vidare skall man i fortsättningen inte gallra personakten i kyrkobokföringen för den person som avregistreras i folkbokföringen.

I skrivelsen görs en historisk belysning om frågan om kyrkotillhörighet och religionsfrihet och en genomgång av nuvarande bestämmelser. Det finns i skrivelsen av naturliga skäl många kopplingar till kyrkobokföringen. Styrelsen beskriver under rubriken ”6.1. Registrering av kyrkotillhörighet”, s. 24 f.:

Tillhörighet till Svenska kyrkan registreras i ett av kyrkostyrelsen tillhandahållet datoriserat kyrkobokföringssystem, benämnt Kbok. Kyrkobokföringen omfattar både uppgifter om tillhörighet – vilka registreras i ett för varje församling fört församlingsregister samt i det centrala tillhörighetsregistret – och uppgifter om kyrkliga handlingar, vilka registreras i ministerialböcker för varje församling. Kyrkobokföringens närmare innehåll, liksom uppgifter om var (i vilken församling) registrering ska ske och om vem som ansvarar för registreringen, framgår av kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.

Det är kyrkoherden som på lokal nivå ansvarar för de registreringar som ska ske avseende tillhörighet och kyrkliga handlingar. I praktiken utförs emellertid registreringarna oftast av någon administrativt anställd personal, t.ex. en kyrkoskrivare. Kyrkostyrelsen ansvarar för registrering av de uppgifter som ska finnas i det centrala tillhörighetsregistret. Detta sker i praktiken på automatiserad väg genom att alla församlingsregister bildar ett centralt register hos kyrkostyrelsen.

Den som inte har ett svenskt personnummer kan inte registreras fullt ut i Kbok. I ministerialböckerna kan uppgift om namn och födelsedatum registreras, men gällande tillhörighet för dessa personer finns i stället ett särskilt register hos kyrkostyrelsen, här efter benämnt som ”det särskilda registret”. Detta register innehåller uppgift om namn, födelsedatum, dop/konfirmationsdatum, adress, vårdnadshavare, tillhörighet och tillhörighetsdatum samt uppgift om eventuellt utträde. Registret förs i datoriserad form, som en del i Kbok, sedan november 2011. Uppgifterna är inte tillgängliga för andra delar av Svenska kyrkan än nationell nivå. ...

Mellan Skatteverkets folkbokföringssystem och Kbok, inklusive det särskilda registret, sker regelbundna automatiska avstämningar bl.a. för att uppmärksamma när personer i det särskilda registret blir folkbokförda och får ett svenskt personnummer. Enligt den nu gällande administrativa ordningen kan en person som blivit tillhörig Svenska kyrkan efter beslut av kyrkostyrelsen, enligt 29 kap. 1 § andra stycket kyrkoordningen, inte per automatik finnas som tillhörig i Kbok efter det att denne blivit folkbokförd. För detta krävs att kyrkoherden i kyrkobokföringsförsamlingen fattar beslut om tillhörighet och registrerar inträdet i Kbok. Detta är olycklig ordning eftersom personen redan fått sin tillhörighet beviljad. Anledningen till denna ordning är att det bara går att föra in personer i ”ordinarie” Kbok genom ett inträdesförfarande och att systemet endast, i enlighet med kyrkoordningens bestämmelser, tillåter kyrkoherden i kyrkobokföringsförsamlingen att göra ett sådant inträde för dem som är folkbokförda i landet.

Det särskilda registret gallras inte om en person har utträtt och hålls inte heller uppdaterat på ett sätt som utesluter risk för dubbelregistreringar. Det är därför inte möjligt att säga exakt hur många tillhöriga registret omfattar.⁴²³

Det har vid beräkningar visat sig röra sig om drygt 20 000 personer som finns i detta särskilda register. Vidare noteras att svensk medborgare som tillhör Svenska kyrkan inte förlorar sin tillhörighet vid flyttning ut ur Sverige, utan får i Kbok markeringen ”Tillhörig utvandrad”. Vid återinvandring får personen åter markeringen ”Tillhörig” och blir kyrkobokförd i en församling.

⁴²² KsSkr 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet.

⁴²³ KsSkr 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, s. 24 f.

Vidare till kyrkostyrelsen upp frågor som rör utlandsförsamlingarna och asylsökandens dop och kyrkotillhörighet och gör även utblick över ekumeniska perspektiv i frågan om tillhörighet.

Kyrkostyrelsen föreslår därför att:

Det ska inte längre finnas någon bestämmelse om grundläggande förutsättningar för tillhörighet till Svenska kyrkan utifrån medborgarskap. Den nuvarande, inledande bestämmelsen i 29 kap. kyrkoordningen, 29 kap. 1 § kyrkoordningen, ska därför upphöra att gälla. Rubriken närmast före nämnda bestämmelse ska utgå.

Styrelsen tar vidare upp handläggning och systemfrågor utifrån sitt förslag och skriver:

Dagens kyrkobokföringssystem innehåller vissa begränsningar, såtillvida att det gällande tillhörighetsärenden endast kan hantera folkbokförda personer eller personer med svenskt personnummer, samt att församlingarna endast kan registrera inträden för personer folkbokförda inom församlingens upptagningsområde. När det gäller beslut om tillhörighet från utlandskyrkoherdarna, sköts registreringen i Kbok av kyrkokansliet, eftersom utlandskyrkoherdarna inte har tillgång till Kbok och inte heller omfattas av 55 kap. kyrkoordningen om register och arkiv.

Kyrkostyrelsen finner att med en ordning där samtliga beslut i tillhörighetsfrågor fattas lokalt är det rimligt att ha som målsättning att även handläggningen fullt ut ska kunna skötas lokalt, åtminstone gällande församlingar och pastorat i Sverige. I och med att besluten kommer att beröra personer utan svenskt personnummer, alltså personer som idag registreras i kyrkostyrelsens register för personer som saknar svenskt personnummer, krävs en närmare utredning av på vilket sätt lokal nivå ska kunna använda och/eller ta del av uppgifter ur detta register, vilket idag alltså endast är tillgängligt för kyrkostyrelsen. En sådan utredning behöver ta en rad olika aspekter i beaktande, t.ex. avseende rättssäkerhet, systemteknik och dataskydd. I avvaktan på en sådan närmare utredning och anpassningar av systemet måste registreringar av tillhörighetsärendena alltså ske hos kyrkostyrelsen för denna grupp tillhöriga, även om besluten fattas lokalt.⁴²⁴

Vidare skriver styrelsen om "IT-system och handläggning":

I och med att kyrkostyrelsen inte längre ska fatta beslut om tillhörighet enligt vare sig 29 kap 1 § eller 29 kap. 6 § fjärde stycket, behöver en översyn göras av kyrkobokföringssystemet i syfte att säkerställa att bl.a. automatiska aviseringar fortsatt är relevanta. Även kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan behöver ses över i syfte att garantera ett fortsatt ändamålsenligt systeminnehåll. Anpassningar behöver också göras i stöddokumentet *Arbetsflöden och regelverk*, vars syfte är att underlätta och kvalitetssäkra handläggningen i Kbok. Vidare behöver informationsinsatser ske, särskilt gentemot församlingarna, t.ex. om att dop i Svenska kyrkans ordning alltid medför tillhörighet, att ingen förlorar sin tillhörighet till följd av bosättning utanför Sverige och om de nya beslutsbefogenheterna för kyrkoherdarna.

Att flytta hanteringen av beslut avseende icke folkbokförda personer från kyrkostyrelsen till lokal nivå kommer inte kunna ske fullt ut, i den bemärkelsen att lokal nivå kommer kunna sköta hela handläggningen, innan ingående systemmässiga analyser och anpassningsåtgärder är genomförda. En central fråga att ta ställning till är härvid om och i så fall på vilket sätt lokal nivå ska hantera kyrkostyrelsens särskilda register för personer utan svenskt personnummer. I avvaktan på en sådan närmare utredning behöver registrering av beslutade in- och utträden för icke folkbokförda fortsatt ske hos kyrkostyrelsen. Den hantering som sker idag med aviseringar från församlingarna kommer alltså att vara oförändrad ännu en tid.⁴²⁵

⁴²⁴ KsSkr 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, s. 48.

⁴²⁵ KsSkr 2019:6, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, s. 55.

MOTIONER

Ingen av de 47 motionerna berörde kyrkobokföringen.

UTSKOTT

Tillsyns- och uppdragsutskottet behandlade kyrkostyrelsens förslag om ändringar i kyrkoordningen rörande kyrkotillhörighet.⁴²⁶ Till sin behandling finns bifogat två yttranden: läronämnden menade att kyrkostyrelsens skrivelse ”hanterar dessa frågor på ett läromässigt tillfredsställande sätt” och kyrkorättsnämnden hade inget att erinra mot förslaget.⁴²⁷ Utskottet välkomnade de föreslagna ändringarna och föreslog att kyrkostyrelsen skulle undersöka de ekonomiska förhållandena när det gäller kostnader för kyrkliga handlingar av de personer som inte bor i Sverige.

PLENUM

Tisdagen den 18 november togs behandlingen av kyrkostyrelsens förslag om ändringar i kyrkoordningen gällande tillhörighet upp i kyrkomötets plenum. Endast två anförande kom, vilka båda yrkade bifall på utskottets förslag.⁴²⁸ Dagen därpå beslöt kyrkomötet anta kyrkostyrelsens förslag.

I slutet av mötet delades till varje stift ut en budkavle med uppmaningen till en mer långsiktig och systematisk satsning på undervisning och lärande. Kl. 13.45 onsdagen den 20 november förklarade ordförande Perers kyrkomötet för avslutat.

Kyrkomötet 2020

På grund av Corona-epidemin hölls årets ”förenklade” kyrkomöte med endast 44 ledamöter som ett digitalt möte 29 september–1 oktober och 16–17 november. Presidiet var samlat på en fysisk plats i Uppsala medan övriga ledamöter och biskopar fanns på distans (via konferenssystemet *Teams*).

SKRIVELSER

I kyrkostyrelsens skrivelse med sin redogörelse av behandlingen av kyrkomötesärenden tas motionen upp från 2018 om att kunna använda Bank-ID som identifikation vid utträden, detta istället för egenhändig namnteckning.⁴²⁹ Kyrkostyrelsen såg många tekniska problem med detta och menade att kyrkans syn på sina medlemmar och att en undertecknad handling mer ger uttryck för relationen mellan församlingen och den enskilde. Det finns därför inga skäl att fortsättningsvis utveckla frågan.

I en annan skrivelse tas frågan om sekretessvarning i Kbok upp.⁴³⁰ Frågan väcktes i kyrkomötet 2018 efter en motion i ärendet av Johan Blix m.fl. Motionen föreslog att en enskild person skulle kunna begära att en sekretessvarning skulle finnas för honom eller henne i Kbok. Kyrkostyrelsen menade att det fanns många problem, både rättsliga, praktiska och tekniska. Vidare skulle utarbetandet av en sådan funktion i Kbok kosta 200 000 kronor. Kyrkostyrelsen drog slutsatsen att en sådan varning inte skulle utvecklas.

I en 80 sidor lång skrivelse från kyrkomötet föreslås en rad ändringar i Kyrkoordningen.⁴³¹ Här uppmärksammades 56 kap. 9 § kyrkoordningen om förbudet att röja vissa uppgifter i kyrkobokföringen med texten ”Förbudet gäller om det av någon särskild anledning kan antas att personen i fråga eller närstående lider men om uppgiften röjs”. Framför allt är det skyddet för konvertiter som behandlas, för dessa kan det vara känsligt om uppgifter om dop och kyrkotillhörighet lämnas ut. Kyrkostyrelsens slutsats blir dock: ”Nuvarande reglering av förbudet mot

⁴²⁶ TU 2019:1, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet.

⁴²⁷ TU 2019:1, Kyrkoordningens bestämmelser om tillhörighet, bilaga 2 (Ln 2019:3y) resp. bilaga 3 (Kn 2019:4y).

⁴²⁸ KM 2019, 40 och 65 §§.

⁴²⁹ KsSkr 2020:3, Kyrkomötets skrivelse 2018:9 med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:6 Bank-id som identifikation vid in- och utträde.

⁴³⁰ KsSkr 2020:3, Kyrkomötets skrivelse 2018:10 med tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande 2018:8 Sekretessvarning i Kbok.

⁴³¹ KsSkr 2020:4, Ändringar i kyrkoordningen m.m. Här särskilt s. 11–14 ”1.5 Förbud mot att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen” samt s. 22–29.

att röja vissa uppgifter inom kyrkobokföringen är ändamålsenligt utformat. Det saknas därmed skäl att ändra bestämmelsen i 54 kap. 9 § kyrkoordningen.”

Kyrkostyrelsen redogör i en skrivelse om jämställdheten i Svenska kyrkan.⁴³² I bilaga 4 finns att läsa om ”kyrkligt anställda med administrativa uppgifter”. Här finns under rubriken ”assisterande uppgifter” och befattningen ”kyrkobokföringsassistent” redovisat med heltider och halvtider och med ett snedstreck dem emellan 64/31 kvinnor och 6/1 män. Medellönen för kvinnor är 29 500 kr och för män 29 400 kr. Många av dem som arbetar med kyrkobokföring har förmodligen befattningen ”förvaltningsassistent” och bland dessa finns 188/77 kvinnor och 21/3 män. Kvinnornas andel utgör m.a.o. 90 %.

MOTIONER

Ingen av de 26 inlämnade motionerna innehöll något om kyrkobokföring.

UTSKOTT

Tillsyns- och uppdragsutskottet tog upp kyrkostyrelsens skrivelse om offentlighetsfrågorna.⁴³³ Utskottet anslöt sig till kyrkostyrelsens bedömning att det inte var nödvändigt att ändra i bestämmelsen om förbud att röja uppgifter i kyrkobokföringen.

PLENUM

Kyrkomötet kom att besluta om att inte göra några ändringar i 54 kap. kyrkoordningen gällande förbudet att röja uppgifter som finns i kyrkobokföringen.⁴³⁴

Kyrkomötet 2021

Den första sessionen för detta kyrkomöte med utskottens överläggningar hölls 5–8 oktober och med hänsyn till Corona-pandemin digitalt, ”i dialog vid cyberrymden”, som ordförande Perers uttryckte det i sitt inledningstal. Den andra sessionen skedde fysiskt 22–24 november i Uppsala Konsert och Kongress.

SKRIVELSER

Kyrkostyrelsen kom med ”skrivelser som pärlor på rad” (återigen ordförandens ord). I sin första skrivelse om planerna för åren 2022–2024 nämns kyrkobokföringen på tre ställen som ett av de för hela kyrkan gemensamma systemen.

I sin tredje skrivelse redogör styrelsen för sin behandling av kyrkomötets beslut. I bilaga 5 till denna skrivelse finns redogjort för enkäter i fråga om val av präst i samband med kyrkliga handlingar. Man skriver:

Innan resultaten från enkäterna redovisas bör det nämnas att det har gjorts försök att se på hur ofta det förekommer att en präst som inte är anställd i församlingen/pastoratet tjänstgör vid en kyrklig handling som avser någon som tillhör församlingen eller en församling inom pastoratet. I kyrkobokföringen finns för varje kyrklig handling ”rätt förrättningsförsamling” (hemförsamlingen för den som en kyrklig handling avser), ”förrättningsförsamling” och ”prästförsamling” (den församling eller det pastorat där prästen är anställd eller, för den som inte är anställd, lokalt kyrkobokförd). En genomgång av samtliga registreringar av kyrkliga handlingar 2018 visar att det utifrån dessa är svårt att få en säker uppfattning om vid hur många kyrkliga handlingar en präst anlitas som inte är anställd i församlingen/pastoratet. Det går att utläsa att vid omkring 7 procent av de kyrkliga handlingarna tjänstgör en präst som är noterad för annan församling än den där den kyrkliga handlingen äger rum. Vad detta egentligen innebär är svårare att veta. Det kan i viss utsträckning vara präster som är kyrkobokförda i församlingen/pastoratet men inte anställda där. I vissa fall finns för ett stort antal kyrkliga handlingar noterat att prästen kommer från en viss annan

432 KsSkr 2020:5, Jämställdheten i Svensk kyrkan, bilaga 4.

433 TU 2020:1, Några offentlighetsfrågor.

434 KM 2020, 54 och 61 §§, Några offentlighetsfrågor.

församling. Det avviker från mönstret i övrigt på ett sådant sätt att det kan misstänkas att det till exempel rör sig om någon som varit anställd på ett vikariat under viss tid.

Noterbart är att man använder sig av ordet ”förrättning”, då kyrkomötet redan 1983 beslutat att i stället för detta ord använda begreppet ”kyrklig handling”, vilket också görs i kyrkoordningen. Vidare noteras att man använder begreppen ”hemförsamling”, ”prästförsamling” och ”förrättningsförsamling” medan det i kyrkobokföringen i övrigt används ”hemförsamling”, ”uppdragsförsamling” och ”handlingsförsamling”.

MOTIONER

Kyrkomötet hade att behandla 99 nya motioner och sex motioner som bordlades vid förra årets möte. I dessa motioner finns nio gånger ord som börjar på ”kyrkobokför-”, varav sju gånger i en motion av Karl-Gunnar Svensson (Göteborgs stift, KR) om förtroendeuppdrag i fritt vald församling.⁴³⁵ De övriga två gånger är i två andra motioner, den ena om fri församlingstillhörighet och den andra om enklare kyrkoval.

UTSKOTT

Organisationsutskottet fick ta hand om motionerna om församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald.⁴³⁶ Utskottet redogör för vad som gäller:

Fram till 1 januari 2016 var den som tillhörde Svenska kyrkan tillhörig den territoriella församling där han eller hon var folkbokförd. Den 29 maj 2013 beslutade riksdagen att bifalla förslagen i prop. 2012/13:120 Folkbokföringen i framtiden. Beslutet trädde i kraft 1 januari 2016 och innebär bland annat att folkbokföring sedan dess inte längre sker i en församling inom Svenska kyrkan. I stället sker folkbokföring på den fastighet och i den kommun där en person är att anse som bosatt enligt bestämmelserna i folkbokföringslagen (1991:481). Detta fick till följd att Svenska kyrkans församlingsindelning blev en intern fråga för Svenska kyrkan. Som en ytterligare följd av riksdagens beslut ersattes termen folkbokförd i kyrkoordningen med termen kyrkobokförd (se vidare KsSkr 2015:3, TU 2015:1). Den som tillhör Svenska kyrkan tillhör, enligt gällande ordning, den territoriella eller icke-territoriella församling där han eller hon är kyrkobokförd (35 kap. 1 § kyrkoordningen). En person ska kyrkobokföras inom det territoriella område där personens folkbokföringsadress är belägen eller i vissa fall, efter ansökan, i den icke-territoriella församling som personen har rätt att tillhöra (1 a §). Om en person saknar känd hemvist eller endast är folkbokförd i en kommun, ska personen kyrkobokföras i den församling inom vars territorium han eller hon senast var folkbokförd på fastighet (1 b §). Av 2 § lagen om Svenska kyrkan framgår att Svenska kyrkan ska bedriva en rikstäckande verksamhet.

Samhälls- och kulturutskottet fick ta hand om motioner med anknytning till Coronapandemin, varav en om kyrkans krisplan.⁴³⁷ Utskottet konstaterar i ett avsnitt om Svenska kyrkans beredskap att kyrkobokföringen är viktig i tider av kris: ”Församlingen har dessutom ett samhällsansvar för begravningsverksamheten (utom i Tranås kommun och Stockholms stad), kyrkliga kulturminnen, kyrkobokföring och arkiv.”

I övrigt finns inte något om kyrkobokföringen i andra betänkanden, liksom inte heller i yttranden från nämnder eller utskott.

⁴³⁵ Mot 2021:6, Förtroendeuppdrag i fritt vald församling, av Karl-Gunnar Svensson.

⁴³⁶ O 2021:2, Församlingstillhörighet och uppdrag som förtroendevald, s: 3.

⁴³⁷ Mot 2021:84, Krisplan, av Linda Sjöö m.fl., samt SK 2021:7, Coronapandemin, fr.a. s. 7.

VALSAMMANTRÄDET 24–25 NOVEMBER 2021

Vid valsammanträdet inför den nya mandatperioden tog ålderspresidenten Anders Åkerlund (Västerås stift, c) ”för andra och sista gången” till orda och mötet omvalde därefter presidiet för perioden 2022–2025: Karin Perers (ordförande, Västerås stift, c), Levi Bergström (1:e vice ordförande, Luleå stift, s) och Carina Etander Rimborg (2:e vice ordförande, Göteborgs stift, posk).

Till sekreterare efter avgående Bengt Stig-ner valdes Maria Lundqvist Norling, rättschef på kyrkokansliet i Uppsala.

Kyrkomötet 2022

Kyrkomötet samlades detta år i Uppsala till sina två sessioner, den första den 4–7 oktober i universitetshuset och den andra den 20–23 november i Uppsala Konsert och Kongress.

SKRIVELSER OCH MOTIONER

Kyrkostyrelsen skriver om sin planerade verksamhet för åren 2023–2025 i vilken man meddelar att ett nytt kyrkobokföringssystem är under utveckling, något som beräknas kosta 10 miljoner kronor 2023 och 20 miljoner kronor 2024. Det nya systemet planeras vara i drift efter kyrkovalet 2025.⁴³⁸

Inte någon av de 86 motioner som lämnades in berör kyrkobokföringen.

UTSKOTT OCH PLENUM

Ekonomiutskottet fick behandla kyrkostyrelsens verksamhetsplan; några invändningar om det nya systemet för kyrkobokföring kom inte och man beslöt ställa sig bakom ”kyrkostyrelsens förslag till verksamhetsinriktning, kostnadsram för 2023 samt planeringsramar för 2024 och 2025”.⁴³⁹

Då kyrkomötet återträffades i plenum beslöt man i enlighet med utskottets förslag.

⁴³⁸ KsSkr 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025, s. 30.

⁴³⁹ E 2022:1, Verksamhet och ekonomi för Svenska kyrkans nationella nivå 2023–2025.

Inomkyrkliga bestämmelser

De inomkyrkliga bestämmelserna fastställdes fram till och med 1999 av kyrkomötet och utfärdades av centralstyrelsen som kyrkliga kungörelser i Svenska kyrkans författningssamling, *SKFS*, och fastställdes därefter av kyrkomötet och kyrkostyrelsen som "Svenska kyrkans bestämmelser", *SvKB*. Bestämmelserna från 1999 och fram till idag finns återgivna på Svenska kyrkans hemsida.

Här följer först en lista på de bestämmelser som kan anses som mer betydelsefulla för kyrkobokföringen och därefter följer en redogörelse för de bestämmelser som kommit rörande kyrkobokföringen. Rubrikerna nedan för de olika kungörelserna och bestämmelserna är inte alltid de ursprungliga rubrikerna utan anger innehållet i dem.

SKFS 1990:5	Kyrkomötets beslut om kyrklig kungörelse om ministerialböcker.
SKFS 1990:6	Kyrkomötets beslut om kyrklig kungörelse om centralt dop- och konfirmationsregister.
SKFS 1995:10	Kyrkomötets beslut om centralt referensregister.
SvKB 1999:1	Kyrkomötets beslut om Kyrkoordningen med det 56:e kapitlet om bl.a. kyrkobokföringen med detaljerade föreskrifter.
SvKB 2003:13	Kyrkostyrelsens första egna beslut om kyrkobokföring med detaljerade bestämmelser. Dessförinnan hade kyrkomötet beslutat ta bort dessa detaljerade bestämmelser ur kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen fick nu även möjlighet att besluta om ytterligare gemensamma register.
SvKB 2006:17	Kyrkostyrelsens beslut om registrering av välsignelse över registrerat partnerskap.
SvKB 2009:9	Kyrkostyrelsens beslut om kyrkobokföring; i beslutet upphävdes SvKB 2003:13 och ersattes av nya bestämmelser. Nu ska även vigsel av samkönade par registreras.
SvKB 2015:14	Kyrkostyrelsens beslut om ändring av SvKB 2009:9 med anledning av att Skatteverket inte längre folkbokför personer på församling; begreppet "folkbokförd" ändrades till "kyrkobokförd". Vidare ska nu uppgifter om barn som vid födseln "antecknats" gallras då barnet blir fyra månader gammalt.
SvKB 2020:1	Kyrkostyrelsens beslut om ett nytt kapitel som lades till i en ändring av SvKB 2009:9 med bestämmelser om "Inbördes arrangemang", där ansvaret mellan församling, stift och nationell nivå regleras.

Kyrkliga kungörelser (SKFS)

Enligt lagen om svenska kyrkan från 1982 hade kyrkomötet rätt att utfärda kyrkliga kungörelser rörande bl.a. "svenska kyrkans sakrament, gudstjänster och övriga handlingar".⁴⁴⁰ Till det som rörde gudstjänster och övriga handlingar kunde också räknas det som registrerades i samband med dessa.

SKFS 1990:5 OM MINISTERIALBÖCKER

Svenska kyrkans centralstyrelse kom till kyrkomötet 1990 med ett förslag till en kyrklig kungörelse om ministerialböckerna.⁴⁴¹ Förslaget bereddes av första kyrkolagsutskottet där man gjorde några mindre justeringar. Kyrkomötet kom att anta utskottets förslag. Centralstyrelsen utfärdade därefter kungörelsen om ministerialböckerna med bestämmelser som skulle börja gälla 1 juli 1991.⁴⁴²

I kungörelsen anges först vilka böcker som hör till ministerialböckerna: dopbok, konfirmationsbok, vigselbok och begravningsbok. Därefter finns i detalj beskrivet vad som ska

⁴⁴⁰ SFS 1982:942 med ändringen i SFS 1988:1429, 7 § 4.

⁴⁴¹ CsSkr 1990:7, om kyrkobokföringen m.m., skrivelsen upptar 37 sidor.

⁴⁴² SKFS 1990:5, Kyrklig kungörelse om ministerialböcker.

antecknas i dessa böcker. Till detta hörde tillhörigheten till svenska kyrkan liksom både folkbokföringsadress och postadress; det hände att dessa vara olika, som att en studerande bodde på ett ställe men fortfarande var skriven någon annanstans. Anteckningarna skulle alltid göras i den församling man var folkbokförd, vid vigsel i första hand i kvinnans församling.

Om den döpte var ”under 18 år” skulle föräldrarna anges med namn, personnummer och tillhörighet. Var en avliden ”minderårig” skulle också vårdnadshavarna anges med samma uppgifter. Vid vigsel skulle antecknas också kyrka (kyrkor) och datum där ev. lysning kungjorts liksom när detta aviserats. För den döde gällde att anteckna yrket. (Mer information om detta finns att läsa i kapitlet om ministerialböckerna.)

Pastor, d.v.s. i princip kyrkoherden i den församling där dop och konfirmation skulle antecknas, skulle, efter det att den förrättande prästen genast underrättat kyrkoherden, i sin tur underrätta centralstyrelsen.⁴⁴³ Domkapitlet kunde också förordna en annan präst än pastor eller någon annan person att föra böckerna. Pastor var således registeransvarig för ministerialböckerna och domkapitlet svarade för tillsynen över pastors anteckningar.

SKFS 1990:6 OM CENTRALT DOP- OCH KONFIRMATIONSREGISTER

I samma skrivelse från centralstyrelsen till kyrkomötet kom också ett förslag om en kungörelse om ett centralt dop- och konfirmationsregister. I detta register skulle antecknas personnummer och uppgifter om dop och konfirmation. Registret gjorde det möjligt att då en person flyttar till en annan församling skulle dessa anteckningar följa med till den nya församlingen. Kyrkomötet kom att besluta enligt förslaget och en kungörelse om detta centrala register utfärdades.⁴⁴⁴

Svenska kyrkans författningssamling

9-0050, 9-0051
Verbum

Kyrklig kungörelse om centralt dop- och konfirmationsregister;

SKFS 1990:6

Utkom från trycket
den 31 oktober 1990

SKFS 1991:7 OM TRE ÄNDRINGAR I BESTÄMMELSERNA OM MINISTERIALBÖCKERNA

Tre ändringar gjordes i kungörelsen SKFS 1990:5 om ministerialböckerna.⁴⁴⁵ Kungörelsen beslutades 29 augusti 1991 och skulle börja gälla redan 1 oktober och ”tillämpas även på verksamhet med ministerialböcker som har påbörjats före ikraftträdandet”. Nu skall även personnumret på en avliden antecknas i begravningsboken. Vidare skulle inte längre domkapitlet kunna förordna någon att biträda pastor med förändret av ministerialböckerna; nu får pastor själv göra det.

Att anteckningar om välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap skulle göras på samma sätt som vid anteckningar om en vigsel, finns nu med i kungörelsen efter ett beslut i kyrkomötet. Sådana anteckningar hade även gjorts före 1 juli 1991 i församlingarnas äktenskapsböcker.

SKFS 1994:9 OM INFORMATION OM DOP

1994 beslutade kyrkomötet om en kyrklig kungörelse om dopet där det står att kyrkoherden skall informera föräldrar eller annan vårdnadshavare innan barnet fyllt sex månader om dop och tillhörighet och även inbjuda till dop.⁴⁴⁶ På samma sätt skulle också de odöpta tillhöriga

⁴⁴³ Definitionen av ”pastor” fanns från 1 juli 1991 i religionsfrihetslagen (1951:680) 16 § och löd: ”Med pastor avses i denna lag kyrkoherde i en församling i Svenska kyrkan eller någon annan präst som domkapitlet förordnat att sköta de uppgifter som pastor har enligt denna lag.” Definitionen av pastor hade dessförinnan funnits i folkbokföringslagen (SFS 1967:198).

⁴⁴⁴ SKFS 1990:6, Kyrklig kungörelse om centralt referensregister. Noterbart är att det inte utfärdades någon kungörelse om tillhörighetsregistren, då detta sågs ligga utanför kyrkomötets kompetens.

⁴⁴⁵ SKFS 1991:7, Ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker.

⁴⁴⁶ SKFS 1994:9, Kyrklig kungörelse om dopet. Se även CSkr 1994:4, s. 34.

17-åringarna få information och inbjudan till dopundervisning och dop. Ansvaret för denna information lades på kyrkoherden. Denna bestämmelse började gälla 1 januari 1996 i anslutning till de nya reglerna i kyrkolagen om kyrkotillhörighet.

”Svenska kyrkan” skrivs nu med stort ”S”:

SKFS 1995:9 OM ÄNDRINGAR I MINISTERIALBÖCKERNA

Vid 1995 års kyrkomöte beslutades om ändringar i kungörelserna om ministerialböckerna och det centrala dop- och konfirmationsregistret. Begreppet ”pastor” byttes ut mot ”kyrkoherde”.⁴⁴⁷

När det gäller ministerialböckerna skulle nu vid dop av barn och begravning av barn anteckningar av vårdnadshavare göras men inte något om föräldrar. 3 § om underrättelse av dop blev utökad med en ny bestämmelse: om den döpte inte var folkbokförd i Sverige skulle centralstyrelsen underrättas om dopet. Upplysningarna i vigselboken om lysning togs bort. I begravningsboken skulle inte längre yrke antecknas. Vidare kom ett tillägg om möjligheten att notera ytterligare i ministerialboken:

11a § I en ministerialbok får antecknas också de övriga uppgifter om den kyrkliga handlingen som är av särskild betydelse.

I det utrymme som då tillskapades i Kbok kunde anteckningar om den dödes yrke, psalmer och bibelord etc. göras.

SKFS 1995:10 OM CENTRALA REFERENSREGISTRET

Vidare beslöt kyrkomötet om en ändring av kungörelsen om det centrala dop- och konfirmationsregistret så att det kom att kallas ”centralt referensregister”.⁴⁴⁸ 1991 hade riksdagen förordnat en förändring av religionsfrihetslagens avdelning om kyrkotillhörigheten så att centralstyrelsen från 1 juli 1991 skulle föra ett register över medlemmarna i Svenska kyrkan.⁴⁴⁹ Detta för att användas för debitering och uppbörd av kyrkoskatt och för valärenden. Centralstyrelsens register kom därför i praktiken att bli ett register som i hög grad behandlade andra uppgifter än dem om dop och konfirmation och kom därför att kallas referensregister.

Vidare kom i samma kungörelse bestämmelsen om att för medlemmar i Svenska kyrkan skall även dop i annan kristen kyrkas ordning antecknas i det centrala referensregistret.

I 1997 års handbok för kyrkobokföring, men inte i någon bestämmelse, anges att en kyrklig handling, alltså inte bara dopet, i annan kristen kyrkas ordning också får antecknas i ministerialboken i den mån personen det gäller tillhör Svenska kyrkan.⁴⁵⁰ Detta kräver dock samtycke av vårdnadshavare för barn och av ”närmast anhörig” vid begravning.

SKFS 1996:7 OCH SKFS 1996:8 OM ICKE-TERRITORIELLA FÖRSAMLINGAR

Kyrkomötet 1996 beslöt på förslag av centralstyrelsen om en ändring i kungörelsen för ministerialböckerna (SKFS 1990:5) så att en kyrklig handling för någon som tillhör en icke-territoriell församling skall antecknas i den församlingen och inte i den församling där personen är folkbokförd.⁴⁵¹

I en ändring i kyrkliga kungörelsen (SKFS 1994:9) om dopet angavs att då ett barn fötts och dess föräldrar eller vårdnadshavare tillhörde en icke-territoriell församling låg det på kyrkoherden i den församlingen att informera om dop och kyrkotillhörighet.⁴⁵² Motvarande gällde även information till den 17 åring som tillhörde kyrkan i en icke-territoriell församling men inte var döpt.

⁴⁴⁷ SKFS 1995:9, Kyrklig kungörelse om ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker. KM 1995, CsSkr 1995:7, 2 KL 1995:4. Allt i enlighet med ändringarna i kyrkolagen (SFS 1995:1211).

⁴⁴⁸ SKFS 1995:10. Ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:6) om centralt dop- och konfirmationsregister. Noterbart är att Datainspektören redan i DIFS 1991:2 hade kallat registret ”referensregister”.

⁴⁴⁹ SFS 1991:488. Lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680).

⁴⁵⁰ Handbok för kyrkobokföring, september 1997, avsnitt A 8.1, s. 3.

⁴⁵¹ SKFS 1996:7. Ändring i kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker. Se även CsSkr 1996:6; 2 Kl 1996:1; KM 1996:7, 3 §, s. 177.

⁴⁵² SKFS 1996:8. Ändring i kyrkliga kungörelsen (SKFS 1994:9) om dopet. Se även CsSkr 1996:6, 2KL 1996:1.

Svenska kyrkans bestämmelser (SvKB)

Från början av 1999 finns bestämmelser från kyrkomötet noterade som "SvKB" (Svenska kyrkans bestämmelser). Den första bestämmelsen från den nytilkomna kyrkostyrelsen är SvKB 1999:11 om organisationsregistret som skulle börja gälla samma dag beslutet meddelades, den 8 september 1999 (beslutet utkom från trycket dock först 4 november).

SVKB 1999:1 KYRKOMÖTETS BESLUT OM KYRKOORDNING

I den allra första bestämmelsen från 1999 finns kyrkomötets beslut om kyrkoordningen som skulle gälla från 1 januari 2000.

Inför beslutet av den nya kyrkoordningen gjordes ett flertal utredningar. En av dessa kom att beröra kyrkobokföringen, om än bara på två sidor.⁴⁵³ Här föreslås

att Svenska kyrkans uppgiftsskyldighet gentmot ett statligt trossamfundsregister skall fullgöras gemensamt via kyrkobokföringssystemet

att det skall vara obligatoriskt för samtliga församlingar, samfälligheter och stift och för Svenska kyrkan på nationell nivå att vara anslutna till kyrkobokföringssystemet och i detta hålla aktuellt vilka som är förtroendevalda.

Därefter reflekterar man över den kommande "persondatalagen", tillgången till folkbokföringen, eventuellt upphörande av folkbokföringen på församling och ett register inom kyrkobokföringssystemet för att registrera dem som ingår i styrelser på olika nivåer.

I kyrkomötets beslut om kyrkoordningen kom bestämmelserna om kyrkobokföringen att föras till den tolfte avdelningen och det 56:e kapitlet med rubriken "Kyrkobokföring och andra register".

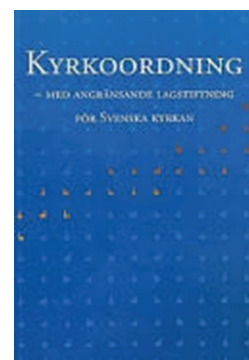
Först anges vilka sju olika register som finns inom kyrkobokföringen:

Svenska kyrkans kyrkobokföring består av

1. för varje församling förda register över de kyrkotillhöriga i församlingen och i vissa fall deras anhöriga (kyrkotillhörighetsregister),
2. ett gemensamt register över de kyrkotillhöriga och i vissa fall deras anhöriga (centrala tillhörighetsregistret),
3. för varje församling förda register över dop, konfirmationer, vigslar och begravingar (ministerialböcker),
4. ett gemensamt register över dop och konfirmationer som har skett i Svenska kyrkans ordning och i vissa fall i annan kristen kyrkas ordning (centrala referensregistret),
5. för varje stift förda register över indelningen i stiftet (indelningsregister),
6. för varje församling, samfällighet och stift förda register över personer som deltar i verksamheten (verksamhetsregister), och
7. ett gemensamt register över personer som deltar i verksamheten (centralt verksamhetsregister).⁴⁵⁴

Som synes är det ett flertal register för olika ändamål som finns under begreppet "kyrkobokföring". Tre av dem skall finnas i varje församling (kyrkotillhörighetsregister, ministerialböcker och verksamhetsregister), två av dem i varje stift (indelningsregister och verksamhetsregister) och tre av dem på nationell nivå (centrala tillhörighetsregistret, centrala referensregistret och centralt verksamhetsregister).

Därefter kommer i kapitlet en detaljerad beskrivning av vilka uppgifter som skall registreras i de olika registren samt några särskilda bestämmelser för uppgifter i dataregister.

⁴⁵³ SKU 1998:4, Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv, s. 240 f.

⁴⁵⁴ 56 kap. 1 § kyrkoordningen.

När det gäller det lokala *tillhörighetsregistret* "får" man registrera ett antal personuppgifter vilka helt motsvarar dem som gällde tidigare i Datainspektionens föreskrifter. Bland dessa uppgifter fanns i föreskrifterna också dem om syskon under 18 år till en kyrkotillhörig som själv var under 18 år; dessa uppgifter finns dock inte kvar i kyrkoordningen. Vidare finns här bestämmelsen om att det som finns i det lokala tillhörighetsregistret gällande in- och utträden också skulle föras till det centrala tillhörighetsregistret. Bestämmelser om behandling av personuppgifter för barn och vårdnadshavare finns också med.

Det *centrala referensregistret* skulle innehålla uppgifter "om huruvida dop och konfirmation har skett samt personnummer för dem som döpts eller konfirmerats i Svenska kyrkans ordning". Registret får även innehålla uppgifter om dop i annan kristen kyrkas ordning för dem som tillhör Svenska kyrkan.

För varje församling ska som tidigare finnas *ministerialböcker* för att i dess dopdel, konfirmationsdel, vigsel och begravningsdel registrera de kyrkliga handlingarna, alla i Svenska kyrkans ordning. Alla dessa registreringar skulle ske i den församling där personen var folkbokförd. Hörde man till en icke-territoriell församling gjordes anteckningen där och var man inte folkbokförd i Sverige i den församling där handlingen skedde.

Dop och konfirmation skulle även antecknas i det centrala referensregistret. I vigsel delen registrerades uppgifter om mannen och kvinnan liksom uppgifter om beviset om hindersprövningen och datum när vigseln aviserats till skattemyndigheten. Även en kyrklig välsignelse över äktenskap som ingåtts i annan ordning skulle registreras. När det gäller begravningsgudstjänsten hade bestämmelsen om anteckning av datum för denna försvunnit.

Slutligen gav kyrkoordningen möjlighet att registrera "andra uppgifter" om den kyrkliga handlingen; undantaget var uppgifter av ömtålig natur.

Om *verksamhetsregistren* gäller att dessa ska finnas för både församling, samfällighet och stift, liksom att det ska finnas ett centralt verksamhetsregister. I församlingarna och samfälligheterna ska ledamöter och ersättare i kyrkoråd och kyrkonämnd registreras, liksom motsvarande för stiftet i styrelse och domkapitel. Vidare ska av församling, samfällighet och stift anställda präster och diakoner registreras. Stiftet skulle dessutom registrera alla andra präster och diakoner över vilka de hade tillsyn. Dessa uppgifter skulle också föras över till det centrala verksamhetsregistret, där även ledamöterna och ersättare i de nationella styrelserna och nämnderna samt i Biskopsmötet skulle registreras. För de förtroendevalda fick också deras tillhörighet till nomineringsgrupp registreras liksom dopuppgifter för konfirmander. Verksamhetsregistren fick också användas till andra verksamheter såsom körer, barngrupper etc.

Kapitlet avslutas med 27–31 §§ som handlar om "Särskilda bestämmelser om uppgifter i dataregister". Allra sist kom i 31 § en bestämmelse där bestämmelsen om uppgifterna i dataregistren även skulle gälla de uppgifter som fanns i manuellt förda ministerialböcker.

Vidare beslöts att "Kyrkomötet eller något organ Kyrkomötet bestämmer skall ... ha hand om övergripande frågor när det gäller kyrkobokföringssystemet".⁴⁵⁵ Och vidare: "Kyrkofondens styrelse ansvarar för ... systemfrågor om kyrkobokföringsregistren".⁴⁵⁶

Andra viktiga kapitel i kyrkoordningen som rör kyrkobokföringen är kapitel 19–24 om de kyrkliga handlingarna, kapitel 29 om kyrkotillhörighet och kapitel 35 om församlingstillhörighet, samt i den tolfte avdelningen om handlingar och register kapitel 53 om offentlighet och sekretess, kapitel 54 om undantag från offentlighet för handlingar m.m. och kapitel 55 om diariéer och arkiv.

Med den nya kyrkoordningen upphörde de tidigare kyrkliga kungörelserna som rörde kyrkobokföringen. I kyrkoordningen förekommer ordet "kyrkobokföring" sammanlagt tio gånger, varav fyra gånger i rubriker.⁴⁵⁷

455 10 kap. 3 § kyrkoordningen. Kapitlet handlar om den nationella nivåns uppdrag.

456 10 kap. 5 § kyrkoordningen.

457 I kyrkoordningen i sin lydelse 1 januari 2022 förekommer ordet "kyrkobokföring" mer sparsamt, sammanlagt sju gånger.

SVKB 2001:10 OM ANPASSNINGAR TILL PERSONUPPGIFTLAGEN

Den 30 september 2001 upphörde övergångsbestämmelserna som var kvar av den äldre datalagen (SFS 1973:289) och från 1 oktober gällde personuppgiftslagen, PUL (SFS 1998:204), fullt ut. Därmed upphörde också Datainspektionens föreskrifter. Av denna anledning beslöt kyrkomötet om en ändring av kyrkoordningens 56:e kapitel.⁴⁵⁸

27 § upphävdes; denna paragraf bestod endast av en hänvisning till den nu upphävda datalagen. Nya paragrafer, 28–31 §§, med hänvisningar till personuppgiftslagen och bestämmelser om avslag och överklagande gällande rättelser och informationsförfrågan tillkom. Detta skulle gälla också i den manuellt förda kyrkobokföringen.

SVKB 2003:1 OCH 2 OM VÅRDEN AV KYRKANS ARKIV OCH OM FÖRTECKNINGSPLANER OCH GALLRING PÅ LOKAL NIVÅ

I januari 2003 kom kyrkostyrelsens beslut om arkiv, gallring och företeckningsplaner.⁴⁵⁹ När det gäller registreringar i ministerialböckerna i digital form skulle dessa gallras efter 10 år sedan de tagits ut på papper eller mikrofilm och bilagorna till dessa böcker, d.v.s. i huvudsak blanketterna för de kyrkliga handlingarna, efter 5 år, bilagorna till dopboken dock först efter 20 år.

SVKB 2003:13 NÄRMARE BESTÄMMELSER OM KYRKOBOKFÖRING

Kyrkomötet beslutade i oktober 2003 att upphäva kapitel 56 om kyrkobokföring och ersätta den med ett nytt kapitel 56.⁴⁶⁰ Rubriken ”Kyrkobokföring och andra register” behölls dock. Nu försvann från kyrkoordningen alla detaljerade bestämmelser om vilka uppgifter som skulle registreras i de olika registren. Redan 1995 hade centralstyrelsen påpekat att beslut om detaljerade bestämmelser borde kunna föras över från kyrkomötet till centralstyrelsen, och som ett exempel på sådana bestämmelser angavs detaljerade föreskrifter om anteckningarna i ministerialböckerna.⁴⁶¹

Vidare inskränktes nu antalet register som räknades till kyrkobokföringen. Avsnittet om kyrkobokföringen handlade nu endast om ändamålen med den:

Ändamål med kyrkobokföringen

1 § I Svenska kyrkan ska finnas register för att tillhandahålla

1. uppgifter om dem som tillhör Svenska kyrkan,
2. vissa uppgifter om anhöriga till dem som tillhör Svenska kyrkan, och
3. uppgifter om de kyrkliga handlingar som ägt rum i Svenska kyrkans ordning (ministerialböcker).

Nu får även kyrkostyrelsen utan att behöva ha beslut av kyrkomötet besluta om användningen av de gemensamma datasystemen och vad de olika registren ska innehålla.

Utför detta kom kyrkostyrelsen den 11 december 2003 att utfärda ”närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan” att gälla från 1 januari 2004.⁴⁶² I den inledande bestämmelsen står att kyrkobokföringen omfattar tillhörighetsregister och för varje församling förd ministerialbok. Tillhörighetsregistren är av två slag, dels ett församlingsregister, dels det centrala tillhörighetsregistret. Det synes vara första gången som begreppet ”församlingsregister” används i en kyrklig bestämmelse. Tidigare i kyrkoordningen kallades det ”kyrkotillhörighetsregister”. Nu står även tydligt att det är kyrkoherden som ansvarar för registreringarna också i tillhörighetsregistret. Tidigare låg detta ansvar på kyrkorådet.

I församlingsregistret skall nu registreras om en person har ”skyddade personuppgifter”; tidigare handlade det om ”skyddad adress”. Registreringar om egen begravning m.m. flyttades från tillhörighetsregistret till ministerialboken. Paragraferna rörande vårdnadshavare

⁴⁵⁸ SvKB 2001:10, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1991:1). I kyrkomötets protokoll finns beslutet om ändringen under rubriken ”Behörighetsprövning för pastorsadjunkter m.m.”

⁴⁵⁹ SvKB 2003:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om vården av Svenska kyrkans arkiv, och SvKB 2003:2, Kyrkostyrelsens beslut om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på lokal nivå.

⁴⁶⁰ KM 2003 §§ 83 och 119.

⁴⁶¹ CsSkr 1995:6, Kyrkomötets möjligheter till viss vidaredelegering, s. 5.

⁴⁶² SvKB 2003:13, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.

kom också att något ändras Kvar från Datainspektionens föreskrift från 1995 finns den märkliga registreringen av "nuvarande församling samt ny församling".⁴⁶³

I det centrala tillhörighetsregistret för vilket kyrkostyrelsen ansvarar skall förutom det som finns i församlingsregistret också registreras tillhörighet, dop och konfirmation för dem som inte är folkbokförda i Sverige och uppgifter om dop och konfirmation i Svenska kyrkans ordning för dem som inte tillhör Svenska kyrkan.

I tidigare bestämmelser har det talats om ministerialböckerna, d.v.s. dopboken, konfirmationsboken, vigselboken och begravningsboken, alltså fyra olika böcker där var och en är en ministerialbok. I kyrkoordningen 2000 står det om "ministerialböckernas dopdel", "ministerialböckernas konfirmationsdel" o.s.v. Med bestämmelsen 2003 ändras det till "för varje församling förd ministerialbok", alltså bara en bok med fyra olika delar, "ministerialbokens dopdel" etc.

I ministerialböckerna ska man inte längre "anteckna" utan "registrera". Vidare ska man, om personen inte hade något personnummer, registrera födelsetiden. Om prästen inte har tjänst i något pastorat ska prästens folkbokföringsförsamling registreras. Nu skulle också platsen för den kyrkliga handlingen registreras, alltså inte bara i vilken församling det skett. För begravning gällde inte "plats" utan "kyrka".

I begravningsdelen ska nu även datum för begravningsgudstjänsten registreras, en uppgift som hittills hade saknats i kyrkoordningen. Kvar fanns möjligheten att anteckna "andra uppgifter om dop, konfirmation, vigsel och begravning" liksom uppgifter om önskemål om egen begravning.

Ny var bestämmelsen om att Kyrkostyrelsen tillhandahåller ett datoriserat kyrkobokföringssystem. En dryg månad innan denna bestämmelse om kyrkobokföringen kom hade ett helt nytt datasystem införts, vilken innebar att man hade, inte längre i församlingarna lokala databaser, utan bara en central databas till vilken församlingarna kopplade upp sig. Med detta system aviserades alla registreringar i församlingarna direkt till Kyrkostyrelsen. De som inte använde sig av detta system utan förde kyrkobokföringen manuellt skulle som tidigare avisera sina registreringar till Kyrkostyrelsen på annat sätt.

Bestämmelsen avslutas med två korta kapitel, ett om tillsyn m.m. och ett om gallring. Båda kapitlen hänvisar endast till ytterligare bestämmelser i kyrkoordningen, personuppgiftslagen och Kyrkostyrelsens beslut.

The screenshot shows a web form titled "Organisationsregistret" with the sub-heading "Registrera nytt uppdrag". The form contains the following fields and values:

- Personnummer:** :XXXXXX-XXXX (with radio buttons for 1900 and 2000)
- Namn:** : Namnet hämtas automatiskt från registret
- Enhet:** : Skara stift
- Verksamhet:** : Utbildning
- Funktionstyp:** : Certifierad Kbok (dropdown menu)
- Datum (från - till):** : 2009 01 20 - [] [] []
- Anmärkning(max 240 tecken):** []

At the bottom of the form are two buttons: "TILLBAKA" and "REGISTRERA".

IT-LEDNINGENS BESLUT 2005 OM CERTIFIERING

I ett beslut på delegation av Kyrkostyrelsen beslöt Svenska kyrkans IT-ledning i april 2005 om en certifiering av användare i systemet Kbok2003.⁴⁶⁴ Dessa skulle efter en utbildning och under överinseende av respektive stifts sakkunnige i kyrkobokföring med godkänt resultat klara ett diagnostiskt prov för att sedan bli certifierad av den sakkunnige. Med en sådan

⁴⁶³ DIFS 1995:3, 2 kap, 3 §: "Uppgifter om församling, tidigare församling, ny församling samt registrerings-distrikt".

⁴⁶⁴ Protokoll från sammanträde med Svenska kyrkans IT-ledning den 18 april 2005, punkt 9.

certifiering kunde sedan kyrkoherden ge en användare behörighet att kunna registrera allt i kyrkobokföringen. Den sakkunnige hade att från början registrera certifieringen i Organisationsregistret och senare i Kyrksam. Certifieringen tillämpades från 1 september 2005. De som redan tidigare hade en behörighet i Kbok ansågs från detta datum vara certifierade. Beslutet ledde inte till någon ny bestämmelse i serien SvKB.

SVKB 2006:3 OM GALLRING AV DIGITALA REGISTRERINGAR

En ny bestämmelse om gallring av de digitala registreringarna i ministerialböcker kom från kyrkostyrelsen efter ett beslut i kyrkomötet.⁴⁶⁵ Nu skulle anteckningarna i digital form inte längre gallras.⁴⁶⁶ Hela 4 § i bestämmelsen SvKB 2003:2 om detta togs bort.

SVKB 2006:4 OM ATT BEVARA MINISTERIALBÖCKERNA DIGITALT

I ett beslut om bevarande av ministerialböcker stadgar kyrkostyrelsen att även sedan man gjort arkivutskrifter på papper, av kvalité Svenskt arkiv 80 eller 90 gram, eller i form av mickrofiche ska de digitalt förda registreringarna behållas.⁴⁶⁷

SVKB 2006:17 OM REGISTRERING AV KYRKLIG VÄLSIGNELSE ÖVER REGISTRERAT PARTNERSKAP

Efter att riksdagen stiftat lagen om registrerat partnerskap att börja gälla 1 januari 1995 beslöt kyrkostyrelsen i december 2006 om en kyrklig välsignelse över ett sådant partnerskap.⁴⁶⁸ Vidare beslöt styrelsen om en ändring i och utökning av bestämmelserna om kyrkobokföring (SvKB 2003:13).⁴⁶⁹ Rubriken i 10 § ändrades från "Välsignelse över äktenskap" till "Välsignelsehandlingar" och kom att lyda:

Välsignelsehandlingar

10 § Vad som har föreskrivits om vigsel i 7–9 §§ skall i tillämpliga delar gälla också i fråga om välsignelse över äktenskap som har ingåtts genom borgerlig vigsel eller i annan ordning samt i fråga om välsignelse över registrerat partnerskap. Välsignelse över registrerat partnerskap skall registreras i den församling som den äldsta partnern tillhör.

SVKB 2009:9 ÄNDRINGAR P.G.A. INFÖRANDET AV KÖNSNEUTRALA ÄKTENSKAP

Från 1 januari 2009 blev äktenskapsbalken i lagstiftningen könsneutral efter beslut av riksdagen. Kyrkomötet beslutade senare samma år om ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om vigsel.⁴⁷⁰ Samtidigt krävdes nu särskilt förordnande som vigselförrättare också för präster i Svenska kyrkan, något som kyrkomötet samtidigt beslutade om och som finns med i beslutet om ändringar av kyrkoordningens kap. 56, med bestämmelser om ett register som gör det möjligt att ansöka om ett sådant förordnande.

Detta följdes sedan av ett beslut av Kyrkostyrelsen med att ersätta de grundläggande bestämmelserna om kyrkobokföring från 2003 med en helt ny bestämmelse att gälla från 1 januari 2010.⁴⁷¹ En liten språklig förändring är att alla "skall" ersatts med "ska".

Förändringarna gällde framförallt tredje kapitlet med rubriken "Ministerialbok" 7–10 §§ om registrering av vigsel. I bestämmelserna om vigslar är "mannen" och "kvinnan" ändrat till "makarna" liksom att det vid vigsel av två män eller två kvinnor är i den äldre makens församling registreringen i första hand skall ske. "skattemyndighet" är ändrat till "skattekontor" och "Skatteverket", något som hade sitt ursprung i de lokala skattemyndigheternas upphörande 2004. 10 § fick en ny rubrik "Vigsel och välsignelsehandlingar" och innefattade nu också "vigsel för par som lever i registrerat partnerskap" (jmf. ovan under rubriken SvKB 2006:17).

⁴⁶⁵ KM 2005, 94 och 154 §§.

⁴⁶⁶ SvKB 2006:3, Kyrkostyrelsens beslut om ändring i Kyrkostyrelsens beslut om förteckningsplaner och gallring för Svenska kyrkans arkiv på lokal nivå (SvKB 2003:2).

⁴⁶⁷ SvKB 2006:4, Kyrkostyrelsens beslut om ändring i Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om vården av Svenska kyrkans arkiv (SvKB 2003:1).

⁴⁶⁸ SvKB 2006:16, Kyrkostyrelsens beslut om ordning för välsignelse över registrerat partnerskap.

⁴⁶⁹ SvKB 2006:17, Kyrkostyrelsens beslut om ändring i Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2003:13).

⁴⁷⁰ SvKB 2009:2, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1).

⁴⁷¹ SvKB 2009:9, Kyrkostyrelsens beslut om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.

SVKB 2010:2 OM ÄNDRINGAR I VIGSELDELEN M.M.

Mindre än ett år senare kom ändringar i bestämmelserna om kyrkobokföring. En ändring rörde församlingsregistret där man tagit bort personuppgiften om ”nuvarande samt ny församling” för att i stället låt det stå ”nuvarande och tidigare församling”.⁴⁷²

Vidare skulle nu i vigseldelen av ministerialboken antecknas diarienumret för hindersprövningen. 8 § om var vigseln skall registreras förändrades så att de tidigare två styckena, det ena om vigsel mellan man och kvinna och det andra om vigsel mellan två personer av samma kön, ersattes av ett stycke med bestämmelsen om att vigseln skall registreras i första hand i den församling där den äldre av makarna är folkbokförd.

SVKB 2011:4 OM FÖRBUD ATT RÖJA PERSONUPPGIFTER

Efter ett beslut i kyrkomötet gjordes ett tillägg i 54 kap. 4 § med paragrafbeteckningen ”4c”. Bestämmelsen innebär ett förbud att röja en persons bostadsadress och andra kontaktuppgifter om det kunde antas att personen eller någon i personens närhet skulle kunna utsättas för hot, våld eller men om uppgiften röjdes.⁴⁷³ Även om kontaktuppgifter finns i andra register än kyrkbokföringen, t.ex. i Organisationsregistret och senare Kyrksam, är det förmodligen just kyrkbokföringen som för allmänheten är en känd källa för i varje fall adressuppgifter.

SVKB 2013:2 OM UTLANDSKYRKOHERDES RÄTT ATT BESLUTA I TILLHÖRIGHETSFRÅGOR

Kyrkomötet fattade beslut om ändringar i kyrkoordningens kapitel 29 § 6 om kyrkotillhörighet.⁴⁷⁴ Nu får även en kyrkoherde i en utlandsförsamling eller den präst han/hon utsett fatta beslut om in- och utträde för den person som inte är folkbokförd i Sverige men som är svensk medborgare och får vara medlem i utlandsförsamlingen.

SVKB 2013:23 OM PRÄSTENS TJÄNSTGÖRINGSSTÄLLE OCH STIFTENS TILLSYN

Med 2012 års kyrkomötes beslut om strukturfrågor kom en ny definition av pastorat.⁴⁷⁵ Det följdes av kyrkostyrelsens beslut om ändringar i bestämmelserna om kyrkobokföring.⁴⁷⁶ I ministerialboken där prästen registreras skulle nu anges ”det pastorat eller församling där han eller hon är anställd”. Tidigare stod det bara ”församling”.

Vidare ändrades 5 kap. 1 § där det tidigare stod att för tillsynen för verksamheten i stiftens svarade ”biskopen och domkapitlet”. Detta ändrades nu till det mer oprecisa ”stiftet”.

SVKB 2015:14 OM GALLRING AV UPPGIFTER AV FYRA MÅNADER GAMLA BARN OCH OM ATT VARA KYRKOBOKFÖRD

Genom beslut i riksdagen upphörde 2016 folkbokföring på församling inom Svenska kyrkan. Kyrkan hade då själv att besluta i vilken församling någon bodde.

Vidare hade Datainspektionen uppmärksammat på att kyrkan hade i sina register ”antecknade” barn, alltså barn som inte var kyrkotillhöriga men hade vårdnadshavare som tillhörde kyrkan.⁴⁷⁷ Uppgifterna om dessa barn gallrades först när de var 18 år gamla. Datainspektionen menade att detta var i strid med personuppgiftslagen. Man jämförde detta med de regler som gällde inom marknadsföringen, eftersom Datainspektionen såg att det handlade om ”Svenska kyrkans intresse av att värva barn”. Och vidare: ”Mot denna bakgrund finner Datainspektionen att det inte heller kan vara nödvändigt för Svenska kyrkan att bevara uppgifterna som använts i marknadsföringssyfte, i de fall marknadsföringen inte ledde till att en relation mellan kyrkan och barnet etablerades, efter att marknadsföringsåtgärden är genomförd.” Inspektionen förut-satte att kyrkan skulle vidta åtgärder för att komma tillrätta med detta.

472 SvKB 2010:2, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9).

473 SvKB 2011:4, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1).

474 SvKB 2013:2, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1).

475 KM 2012, § 86.

476 SvKB 2013:23, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9).

477 (Datainspektionens) Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204) – registrering av icke kyrkotillhöriga barn, 2014 01 23.

Med dessa två beslut kom ännu en ändring av SvKB 2009:9.⁴⁷⁸ Begreppet ”folkbokförd” byttes ut mot ”kyrkobokförd”. När det gäller bestämmelsen om församlingsregister och vad som där ska registreras (2 kap. 1 §) ändrades ”tidigare folkbokföringsåtgärder” till ”dödsfall, inflyttning till församling, invandring till församling, avregistrering”. Vidare kom nu bestämmelsen att uppgifterna om ett nyfött barn som inte tillhör kyrkan ska gallras, inte bara då vårdnadshavaren begär det, utan också då barnet blir fyra månader gammalt. Denna gallring kom, även om det inte står i bestämmelsen, att göras av kyrkostyrelsen. Noterbart är att det i 19 kap. 8 § kyrkoordningen står att kyrkoherden ska informera om dop och kyrko-tillhörighet innan barnet uppnått sex månaders ålder.

I ministerialboken blev det också förändringar. Här ska anges den församling eller pastorat där prästen har anställning, eller ”för präst som saknar anställning eller inte är anställd i en församling eller i ett pastorat, den territoriella församling där prästen är kyrkobokförd”. Här finns en rest av ”folkbokföringsförsamling” i begreppet ”territoriell församling”.

En fördel med att inte använda begreppet ”folkbokförd” i bestämmelserna är att man inte särskilt behöver ange de icke-territoriella församlingarna.

Uppgifter om dop och konfirmation ska, med ny ordalydelse, registreras i den församling man är eller ska vara kyrkobokförd. Vid vigsel gäller motsvarande om den äldre av makarna och vid begravning där den som avlidit var eller skulle varit kyrkobokförd.

I vigseldelen försvann uppgiften om vilket skattekontor som utfärdat intyget om hindersprövning. På intyget fanns inte längre ”Myndighetens stämpel” längre kvar, även om man längst ner på intyget kunde se en postadress till några av Skatteverkets kontor, vanligen till dem i Stockholm (senare Solna), Norrköping, Eskilstuna och Sollefteå.

SVKB 2016:2 OCH 2016:6 OM UNDANTAG FRÅN REGISTRERING AV HANDLINGAR

I kyrkomötets beslut 2016 gjordes ändringar i kyrkoordningen i det 55:e kapitlet om ”Register och arkiv”. Nu överläts åt kyrkostyrelsen att fatta beslut om vilka handlingar som skulle undantas från kravet på diarieföring, eller som det nu heter ”att handlingar av ett visst slag som finns hos Svenska kyrkan inte behöver registreras om det finns särskilda skäl.”⁴⁷⁹

Utifrån detta beslutade kyrkostyrelsen att undanta från kravet på registrering ”elektroniska handlingar med uppgifter från den allmänna folkbokföringen som ska föras in i kyrkobokföringsregistret”.⁴⁸⁰

SVKB 2017:1 OCH 2017:2 OM VÅRDEN AV ARKIVEN OCH GALLRINGAR I DESSA

I slutet av 2017 kom två nya bestämmelser om arkiv och gallring.⁴⁸¹ Ministerialböckerna skulle, även om de fördes digitalt, fortsättningsvis som kopior skrivas ut på papper och föras till församlingens arkiv. Numera sågs de digitaliserade registreringarna som urkunderna. Dock försvann kravet på inbindning. Nytt var också att kungörelser om kyrkliga handlingar, m.a.o. pålysningboken, fick gallras efter 2 år.

SVKB 2018:33 OM ANPASSNING TILL NY LAGSTIFTNING OM PERSONUPPGIFTER

Med den nya EU-förordningen om personuppgifter, GDPR, följde en ändring av 56 kap. kyrkoordningen.⁴⁸² Kyrkomötet upphävde 6 § (om ansökan om information) och innehållet i den fördes till 5 § (om rättelse). Vidare anpassades hänvisningarna till den nya förordningen.

SVKB 2019:1 OM GALLRING OCH UNDANTAG FRÅN DETTA

Nu kom nya bestämmelser att gälla från 1 januari 2020 om gallring som upphävde de som kom två år tidigare. I bestämmelsens 7 kap. om kyrkobokföring stadgas att man ska gallra uppgifter om adress, andra kontaktuppgifter och civilstånd bland dem som ”har trätt ur

⁴⁷⁸ SvKB 2015:14, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan (SvKB 2009:9).

⁴⁷⁹ SvKB 2016:2, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen.

⁴⁸⁰ SvKB 2016:6, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om registrering av handlingar m.m., 17 §.

⁴⁸¹ SvKB 2017:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv, och SvKB 2017:2, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring m.m.

⁴⁸² SvKB 2018:3, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen.

Svenska kyrkan, avlidit eller av annat skäl inte längre tillhör församlingen”.⁴⁸³ Detta ska göras av kyrkostyrelsen efter tre månader.

Därefter följer i samma kapitel ett flertal undantag från gallringen gällande utträdda och/eller avlidna:

- 2 §** Följande uppgifter rörande utträdda- och/eller avlidna medlemmar ska bevaras:
- personnummer, namn och uppgift om eventuell skyddad identitet,
 - datum för avregistrering i folkbokföringen samt orsak,
 - datum för inträde i, eller utträde ur, Svenska kyrkan,
 - uppgifter om tillhörighetsförsamling vid doptillfället, dopdatum, doptyp och datum för dopinbjudan,
 - uppgifter om tillhörighetsförsamling vid konfirmation, konfirmationsdatum och konfirmationstyp,
 - församlingstillhörighet över tid, inkluderat namn på församlingar, perioder och LKF-koder,
 - ansökningar och beslut om inträde i, respektive utträde ur, kyrkan.

Kyrkostyrelsen har ansvar för att säkerställa bevarande av uppgifter enligt första stycket, med undantag för ansökningar och beslut om inträde och utträde som ska bevaras och registreras hos respektive enhet.

Här upprepas också bestämmelsen om att uppgifter om antecknade barn ska gallras vid utgången av barnets fjärde levnadsmånad. Nytt är att underlag till ministerialböckerna, alltså vanligtvis blanketterna som prästen skrivit på och lämnat in, som tillkommit före 2004 ska bevaras.

I 4 § om ”Ministerialböcker och bilagor” står att uppgifterna i ministerialböckerna ska bevaras i det skick de fördes, m.a.o. de digitala registreringarna ska bevaras digitalt. Bestämmelsen om att handlingar från andra samfund rörande uppgifter i ministerialböckerna ska sparas har försvunnit.

Vidare stadgas i 8 kap. att uppgifter i den digitala pålysningboken, alltså den bok i vilken det finns registrerat uppgifter som rör de kyrkliga handlingar som ska pålysas, meddelas, i gudstjänsten finns, att dessa uppgifter ska gallras efter två år. Har man tagit ut en rapport med dessa uppgifter på papper ska rapporten genast efter den fyllt sin uppgift, eller senast efter ett år, gallras. Detta gäller även rapporter avseende minnesgudstjänster.

SVKB 2019:2 OM ARKIVUTSKRIFTER AV MINISTERIALBÖCKERNA

Med nästa bestämmelse upphörde 7 kap. i SvKB 2017:1 om bevarande av ministerialböcker och därmed också kravet att göra arkivutskrifter på papper av ministerialböckerna.⁴⁸⁴

SVKB 2019:3 OM ÖNSKEMÅL OM EGEN BEGRAVNING

I en annan bestämmelse kom en ändring av den för kyrkobokföring grundläggande bestämmelsen SvKB 2009:9.⁴⁸⁵ Bestämmelsen i 3 kap. 14 § togs helt bort. Nu ges det inte längre möjlighet att i ministerialbok registrera andra uppgifter än de som skulle registreras liksom inte heller önskemål om egen begravning.

SVKB 2019:9 OM BESLUT I KYRKOTILLHÖRIGHETSFRÅGOR

I ytterligare en bestämmelse från 2019 finns kyrkomötets beslut om ändringar i några kapitel i kyrkoordningen.⁴⁸⁶ I kapitel 29 om kyrkotillhörighet ändrades bestämmelsen så att svenskt medborgarskap inte längre är kopplat till kyrkotillhörigheten. Detta innebär att den som blir döpt

⁴⁸³ SvKB 2019:1, Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om gallring, 7 kap.

⁴⁸⁴ SvKB 2019:2, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2017:1) med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv.

⁴⁸⁵ SvKB 2019:3, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.

⁴⁸⁶ SvKB 2019:9, Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen.

i Svenska kyrkans ordning blir kyrkotillhörig oberoende av nationalitet; motsvarande gäller även den som lämnar en ansökan eller ett meddelande om kyrkotillhörighet. Beslutet innebär också att den som inte är svensk medborgare inte förlorar sin tillhörighet vid flyttning till utlandet liksom att man inte förlorar sin tillhörighet om man upphör att vara svensk medborgare.

Nu är det inte längre kyrkostyrelsen som beslutar om kyrkotillhörighet för dem som inte är folkbokförda i Sverige. I stället är det nu den kyrkoherde som tagit emot meddelande eller anmälan om in- eller utträde från en person som inte är folkbokförd i Sverige som fattar beslut. Dock är det fortsättningsvis kyrkostyrelsen som gör registreringarna av detta i tillhörighetsregistret.

SVKB 2020:1 OM INBÖRDES ARRANGEMANG M.M.

I november 2020 kom ytterligare en ändringsbestämmelse av SvKB 2009:9. Dels fanns ett antal mindre ändringar, dels ett större tillägg om "Inbördes arrangemang".⁴⁸⁷ De mindre ändringarna handlar om att det korta kapitlet om gallring försvann, att ordet "i" som i uttryck "3 kap. 1 § i kyrkoordningen" etc. försvann, att kyrkostyrelsen skall stavas med litet "k", och att rubriken i 5 kap. "Tillsyn m.m." ändrades till att heta bara "Tillsyn". Och slutligen togs hänvisningen i 3 kap. 15 § till den redan i SvKB 2019:3 borttagna möjligheten till anteckning om egen begravning bort.

Den stora förändringen gällde en anpassning från den upphörda personuppgiftslagen till den nya dataskyddsförordningen. Paragrafen med hänvisningen till personuppgiftslagen togs bort. Ett helt nytt kapitel om "Inbördes arrangemang" tillkom och handlar i huvudsak om det gemensamma ansvaret som församlingar, pastorat, stift och kyrkostyrelsen har och hur det är fördelat. Vidare finns här bestämmelser om skyldigheter gentemot de registrerade, om hantering av personuppgiftsincidenter och om anlitan av personuppgiftsbiträde.

Bestämmelsen vill klargöra frågan om vem som har ansvar för personuppgifterna: är det kyrkostyrelsen som fattat beslut om ändamålen eller är det församlingarna som gör registreringarna i kyrkobokföringen? För stiftet gäller ingen av dessa saker; däremot behandlar stiftet de personuppgifter som finns i kyrkobokföringen fr.a. i samband med val.

Till denna bestämmelse gav kyrkostyrelsen även ut en fem sidor lång kommentar.

I anslutning till detta kan nämnas att kyrkostyrelsen i september 2011 haft samråd med Datainspektionen om förhållandet gällande ansvaret mellan nationell och lokal nivå. Datainspektionen rapporterade anse att kyrkostyrelsen är personuppgiftsansvarig för de registreringar som görs enligt kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser för kyrkobokföring i Svenska kyrkan i det kyrkobokföringssystem som kyrkostyrelsen tillhandahåller. Församlingarna är där personuppgiftsbiträden. För de registreringar som församlingarna gör i verksamhetsregistren menar Datainspektionen att församlingarna är personuppgiftsansvariga och kyrkostyrelsen personuppgiftsbiträde. Datainspektionen ansåg att personuppgiftsbiträdesavtal ska träffas mellan kyrkostyrelsen och församlingarna.⁴⁸⁸

SVKB 2022:1 OM FÖRTECKNINGSPÅNÅR PÅ LOKAL NIVÅ

Från 1 mars 2022 gäller ny bestämmelser om församlingarnas förteckningsplaner. Nu skall digitala handlingar med information i gemensamma it-system när det gäller kyrkobokföringssystemet förtecknas under serie "D 2 a".⁴⁸⁹

⁴⁸⁷ SvKB 2020:1, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan.

⁴⁸⁸ Meddelat i kyrkostyrelsens referensgrupp i kyrkobokföringsfrågor, KBREF, 2011-09-20.

⁴⁸⁹ SvKB 2022:1, Kyrkostyrelsens beslut om ändringar i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2017:1) med närmare bestämmelser om vård och annan hantering av handlingar i kyrkans arkiv

Kyrkobokförare

I församlingarna

I första hand handlar det är om alla dem som på pastorsexpeditioner och församlings-expeditioner för kyrkoböckerna, antingen om de är manuellt förda eller datorförda. I många fall har dessa personer ansvar också för andra delar av administrationen i församlingen eller pastoratet. Ju mindre församlingar eller pastorat, desto fler olika slag av uppgifter för samma personer. Det kan handla om bokningar, begravningsverksamheten, protokollförande, utskick, annonsering, registreringar i olika system, ekonomi.

Det vanliga är att dessa kyrkoskrivare i kyrkans befattningsklassificering kallas assistenter, förvaltningsassistenter eller kyrkobokföringsassistenter. I sistnämnda fallet handlar det om personer som arbetar mer än sin halva arbetstid med kyrkobokföring. Givetvis kan även andra arbeta med kyrkobokföringen såsom präster, kyrkokamrerer eller husmödrar.

Under våren 2005 redovisades en undersökning bland expeditionspersonalen i Härnösands stift. I anslutning till undersökningen hade stiftets sakkunniga ”några spontana funderingar”:

Många upplever arbetet ensamt och stressigt.

Avsaknad av befattningsbeskrivningar (endast 22 % har befattningsbeskrivningar) med otydligheter i titulaturen.

Behovet av fortbildning- och erfarenhetsutbytet är stort.

Stora pensionsavgångar kommer.

Oerhört starkt kvinnodominerat yrke.

Glädjande att majoriteten (94 %) öppnar församlingens e-post dagligen och också har fått ansvar att göra det.

Kyrkostyrelsen på nationell nivå har tidvis gjort undersökningar med ett jämställdhetsperspektiv. År 2014 gjordes en undersökning där man såg att med titeln kyrkobokförings-assistent arbetade 79 kvinnor och 6 män, av vilka 1/3 av båda könen arbetade på deltid. Således ett klart kvinnodominerat arbete.⁴⁹⁰

När det gäller antalet användare fanns det hösten 2007 i hela landet 3 155 användare med rollen ”Handläggare Kbok”. Av dessa var 488 inaktiva, d.v.s. de hade ej loggat in i Kbok på ett år, vanligtvis beroende på att de bytt församling eller avslutat sin tjänst.

För allt arbete med kyrkobokföring i församlingen ansvarar kyrkoherden, även om kyrkoherden delegerat olika uppgifter till andra med behörigheter utifrån kyrkoskrivarens kunskaper och församlingens behov; detta sker genom att fördela behörigheterna i Kbok. I dagens Kbok kan man i administrationen av församlingen lägga in vem som är kyrkoherde så att hennes/hans namn automatiskt finns med på t.ex. bevis vid in- och utträden. Har kyrkoherden beslutat att ge en annan präst anställd i församlingen/pastoratet uppgiften att besluta i frågor rörande kyrkotillhörighet kan i stället den prästens namn anges i systemet.

490 KSSkr 2016:4, bilaga 2, s. 17.

En fråga som diskuterats är den om signaturförteckning. I denna förteckning som tidigare skulle föras av kyrkoherden skulle användarnas signaturer av olika slag förtecknats så att man senare kunde se vem som gjort vad. Någon bestämmelse om detta ska finnas har dock inte funnits i den nya kyrkobokföringen.

Förslag från kyrkostyrelsens referensgrupp i kyrkobokföringsfrågor, KBREF, fanns redan 2007 att i "behörighetsgivande utbildning för blivande kyrkoherdar" som då diskuterades skulle ingå ett avsnitt om kyrkobokföringen för att stärka kyrkoherdens roll i denna; något som dock inte blev verklighet.

KYRKOSKRIVARNAS FÖRENING

En del av kyrkoskrivarna är medlemmar i föreningen KSSK. Denna intresseförening fanns redan före 1991 och grundades 1966 med namnet *Pastoratstjänstemannaförbundet*, PTM. Förbundet organiserade då medlemmar i Sveriges *Kommunal-tjänstemannaförbund*, SKTF. PTM kom inför beslutet att flytta folkbokföringen till skattemyndigheterna att vara en remissinstans. År 1991 upplöstes förbundet men återuppstod 1992 under namnet *Pastoratstjänstemannaföreningen*, PTF.

Föreningens koppling till SKTF kom att bli allt svagare och kom snart att upphöra. 2010 ändrades föreningens namn till *Kyrkoskrivare i Svenska kyrkan*, KSSK. Huvuduppgiften för KSSK är att anordna utbildningsdagar, numera under våren i Stockholm, en dag vartannat år och två dagar vartannat år. Den tidigare kopplingen till den fackliga organisationen SKTF gjorde att många arbetsgivare menade att detta var en kurs som fackförbundet ordnade och därför skulle man inte kunna delta på arbetsgivarens bekostnad.

I stiftet

Stiftet gör inte några registreringar i kyrkobokföringen men använder uppgifterna i den framför allt i samband med val.

Stiftet ansvarar däremot för tillsyn och främjande, för certifiering och utbildning i kyrkobokföring. För varje stift finns, eller åtminstone har funnits, en eller flera kyrkobokförings-sakkunniga. Mer om dessa finns att läsa i kapitlet *Inspektörer och sakkunniga*.

Vid sidan av inspektörer/sakkunniga finns även utbildare och tidigare även "resurs-personer." De senare medverkade framför allt i början av 1990-talet och hade som huvuduppgift att introducera arbetet med datorer. I många stift är de sakkunniga också utbildare.

På nationell nivå

Centralstyrelsen och från 2000 kyrkostyrelsen hade och har handläggare som arbetar med kyrkobokföringen, med juridiken, med tekniken, med utbildning och med rådgivning. Organisationen på kyrkans centrala kansli i Kyrkans Hus i Uppsala har skiftat och dessa tjänstemän har därför funnits under olika avdelningar.

Redan från 1991 fanns en stödorganisation för Kbok:s användare. Den drevs av Kbok:s konstruktör Statskonsult ADB-Konstruktion AB i Huvudsta i Solna och kallades *Kundstöd*. Detta kundstöd då bedrivet att efterföljaren Sema upphörde 1 oktober 2001. Samma

Kundstöd 1993.

datum övertog Svenska kyrkan själv stödet, nu kallat Kanslistöd, vilket fick sina lokaler i Kyrkans Hus.

2004 delades Kanslistöd in i två delar: en del som handhade ärenden som rörde det tekniska (VPN, modem m.m.) och en del som tog hand om administration och regelverk.

År 2005 meddelar Kanslistöd att man nu har 13 262 ärenden/år varav hälften rör Kbok, framför allt om programfrågor. Och senare år såg Kanslistöds ärenden ut så här:

Kanslistöd 2001.

2006

KBOK2003 augusti 2006

Program	291
Regelverk	57
KBOK2003 Behörighet	17
Utland	16
Övrigt	7
Inloggning	4
Utbildning	3
Statistik_Kbok2003	2
Installation	1

2013

- Kanslistöd har hittills i år registrerat 11258 ärenden
- Kbok 3600 ärenden
- Webb 2855 ärenden
- KOB 1243 ärenden
- Kyrksam 374 ärenden
- Kyrkoval 476 ärenden

KANSLISTÖDS TIO VANLIGASTE FRÅGOR 2006 NÄR DET GÄLLER KYRKOBOKFÖRING (I OMVÄND ORDNING)

10. Hur ska jag registrera ett dop på ett barn som inte har fullständigt personnummer?
9. Kvinnan som ska gifta sig har redan varit gift en gång, jag kommer hela tiden in i fel vigselbok?
8. Jag ska registrera ett dop och personen finns inte i vårt register, hur ska jag göra?
7. Jag kan inte ändra i personakten när det gäller tillhörighetsförsamling vid konfirmation och dop. Varför?
6. Vi har haft en begravning av en av våra församlingsbor men det var en pingstpastor som hade begravningen i vår kyrka. Ska jag registrera detta i kbok2003?
5. Jag ser inte mitt sökresultat när jag söker i sök person. Det finns ett antal träffar men jag kan inte se dessa.
4. Jag skall registrera ett dop som skedde den 21 dec. 1991 i Någons församling i Ingalunda, prästen hette Sandstrand. Barnet finns inte registrerat som döpt i KBOK.
3. Hur ska jag göra ett inträde på en person som inte finns i centrala tillhörighetsregistret.
2. Jag ska jobba som sommarvikarie och kan jag då använda den ordinarie kanslistens inloggning?
1. Vi har fått en ny medarbetare som redan har inloggning i kbok2003, men hur ska jag göra för att han/hon ska få rätt användarnamn?

Kanslistöd 2011.

Kanslistöd 2017.

Kanslistöd beskriver på sin hemsida sin verksamhet våren 2022:

Kanslistöd erbjuder support till alla IT-relaterade frågor, som till exempel hårdvaruproblem, GIP, e-post eller kyrknätet. Dessutom finns support för GAS ekonomi, GAS Personal, Kbok, KOB, Webb, Intranät, kyrksam och andra administrativa frågor.

Att nå Kanslistöd kan göras via telefon och e-post samt en web-baserad serviceportal. Vidare har man möjlighet att hjälpa användarna med fjärrhjälp så att Kanslistöd kan ta över användarens dator och visa henne hur hon skall göra. Kanslistöd publicerar vidare på sin hemsida lathundar och nyhetsbrev som utges ungefär en gång i månaden. Även ett övnings-system finns för användarna liksom en utbildningsportal med kurser i ett flertal olika ämnen, bl.a. kyrkobokföring. En viktig källa för användarna är också dokumenten "Arbetsflöden och regelverk" (53 sidor) och "Användarhandledning" (handhavandet av Kbok; 160 sidor).

Inspektörer och sakkunniga

Under tiden 1946–1991 fanns kyrkobokföringsinspektörer, en, två eller tre i varje stift. De utsågs av regeringen efter förslag av domkapitlet och efter hörande av länsstyrelsen. Inspektörerna hade att hjälpa domkapitlet i deras tillsyn av kyrkobokföringen. De inspekterade och gav råd till församlingarna, gav yttranden till domkapitlet, kammarrätten och länsskatterätterna, och höll kurser i kyrkobokföring, som då också var en del av folkbokföringen.⁴⁹¹ Flertalet av dessa kom att fortsätta med motsvarande uppgifter i den nya kyrkobokföringen. Med vad skulle de kallas? Inspektören Johan Blix, Karlstads stift, föreslog kyrkojuristen hos centralstyrelsen Anders Karlberg benämningen ”sakkunnig”.⁴⁹²

De personer som från 1991 utsågs av stiftet kallas både ”kyrkobokföringsinspektörer” och ”sakkunniga”. Flera av de sakkunniga fick i folkmun och i ett visitationstal av en biskop 2017 kvar den gamla benämningen ”kyrkobokföringsinspektör”. Att båda benämningar finns sida vid sida kan också ses i *Matrikel för Svenska kyrkan* fram till och med 2007, där rubriken från 1992 är ”Sakkunniga i kyrkobokföringsfrågor” medan det i en inledande notering står: ”Uppgift om tel.tid avser säkrast tid att nå resp. inspektör i inspektörsärenden”.

Båda benämningarna används samtidigt i några stift, där man delat upp uppgifterna så att inspektören deltar i visitationer och har sin tyngdpunkt lagd på det rättsliga och att sakkunnig deltar i utbildningar och rådgivning. I andra stift, där man har flera sakkunniga, har man en geografisk uppdelning dem emellan. Som ett exempel där båda dessa uppdelningar finns kan Lunds stift ses, som 2003 hade både en geografisk uppdelning i tre områden och en innehållsmässig uppdelning av frågor som rörde juridik och arkiv och frågor som rörde ADB och ”administration och data”.⁴⁹³ I ytterligare andra stift har varje inspektörer/sakkunnig ansvar för allt som rör visitationer, utbildningar, certifiering och rådgivning.

År 2022 är det enligt *Matrikel för Svenska kyrkan* bara Uppsala och Härnösands stift som har kvar den geografiska uppdelningen av stiftet som fanns före 1991, samt Visby stift som aldrig varit indelad i områden. Sakkunniga och inspektörer har utsetts av domkapitel, stiftsstyrelse och någon ledande tjänsteman i stiftet.

Före 1991 fanns i lag m.m. bestämmelser om kyrkobokföringsinspektörer. Därefter har inga nationella bestämmelser om inspektörer/sakkunniga kommit, förutom i ett beslut i Svenska kyrkans IT-grupp på delegation av kyrkostyrelsen år 2005 om att sakkunniga ska certifiera användare i kyrkobokföring.⁴⁹⁴ Det har därför funnits en oro bland dem att de inte längre av stiftet skulle ses som nödvändiga. Också år 2021 blev frågan åter aktuell då det uppmärksammades att det fanns stift som menade sig inte behöva dessa sakkunniga. Vid nedtecknandet av dessa rader finns ingen sakkunnig i vare sig Uppsala eller Linköpings stift.⁴⁹⁵ Antalet sakkunniga har blivit allt färre. Enligt *Matrikel för Svenska kyrkan* från 27 (1991) till 21 sakkunniga (2022; tre vakanser inräknade). Den som idag under längst tid har varit sakkunnig är Lena Andersson, Stockholms stift, som utsågs 1992.

Inspektörerna/sakkunniga är en viktig länk mellan församlingarna och den nationella nivån och har därför årligen samlats till nationella överläggningar. Under 1990-talet skedde dessa oftast på initiativ av Föreningen Sveriges kyrkobokföringsinspektörer och därefter på inbjudan av kyrkostyrelsen.

⁴⁹¹ Mer om kyrkobokföringsinspektörerna och deras verksamhet kan läsas i mina två uppsatser om dessa. Se litteraturförteckningen.

⁴⁹² Enligt muntlig uppgift av Blix till författaren.

⁴⁹³ Denna uppdelning av Lunds stift i tre områden finns angivna i *Matrikel för Svenska kyrkan* fram till och med 2017.

⁴⁹⁴ Svenska kyrkans IT-ledning, protokoll från sammanträde 18 april 2005, 9 §.

⁴⁹⁵ *Matrikel för Svenska kyrkan* 2022, avdelning 312.

Inspektörsmöte i herrgården Söstaholm i Täby 1999. Att mötet förlades just i Täby berodde på inspektören Johan Blix som var kyrkoherde i Täby och var drivande i att ordna dessa möten.

Överläggningar mellan stiftet, kyrkokansliet och inspektörer/sakkunniga har skett under en lång tid för att kunna arbeta fram en rikstäckande normalinstruktion, något som dock inte lyckats. Uppdraget som inspektör/sakkunnig ser olika ut i olika stift, när det gäller dess inriktning och omfattning, vem på stiftet som utser och villkoren i uppdraget.

På nationell nivå har inspektörer/sakkunniga funnits med i olika grupper, såsom en utvärderingsgrupp som centralstyrelsen tillsatte 1992 (förkortad KBU; 1992–1993), och därpå den centrala kyrkobokföringsgruppen (CKG; 1993–2005). 2004 utsåg inspektörernas förening för första gången ledamöterna i kyrkostyrelsens referensgrupp i kyrkobokföringsfrågor (KbRef/KBREF) vilka sedan fram till idag sammanträtt tillsammans med deltagare från kyrkokansliet för att diskutera aktuella frågor inom kyrkobokföringen.

Ur protokollet från KBREF:s sammanträde 2012-01-18:

KBREF utsågs vid konferensen med kyrkobokföringssakkunniga i februari 2004 och har sedan haft cirka 3–4 möten och per år. KBREF tog i maj 2005 namnet ”Kyrkostyrelsens referensgrupp för kyrkobokföringsfrågor”. Vissa frågor har återkommit på agendan bland annat certifieringsutbildningen, behörighetsadministrationen, kyrkoherdens ansvar för kyrkobokföringen, ansvaret för personuppgifter, rapporter från systemförvaltningen och kyrkobokföringen. KBREF fick också regelbundna rapporter från kyrkobokföringsprojektet Kbok2003 och systemrevisionen.

KBREF har medverkat vid framtagandet av olika anvisningar bl.a. för komplettering av arkiverad ministerialbok och för förslaget till hantering av beslutsunderlag då man inte fått in svar på förfrågan liksom vid hanteringen av tillägg/borttag av fadder i dopboken.

Sakkunniga/inspektörer ingår i föreningen *Sveriges kyrkobokföringsinspektörer* som funnits många år före 1991. Föreningen har även utsett några personer som på nationell nivå har gjort betydelsefulla insatser för kyrkobokföringen till hedersinspektörer, ”Kyrkobokföringsinspektör *honoris causa*”, och tilldelat dem en medalj.⁴⁹⁶

⁴⁹⁶ De som hittills fått denna medalj är Anders Carlberg, Barbro Carlestål och Ulrica Lindberg.

Om kyrkobokföringsinspektörerna inför förändringen 1991⁴⁹⁷

Inspektörerna kom att engageras i samband med övergången till den nya ordningen med folkbokföringen överförd till skattemyndigheterna 1 juli 1991. Eller, om man så vill, inspektören fick vara med i förberedelserna och så betänka sin egen förestående bortgång.

1970 kom ett betänkande från Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden, CFU (SOU 1970:70), "Folkbokföringsorganisationen m.m.". Nämnden såg som sin huvuduppgift att undersöka möjligheterna att överföra pastorsämbetenas folkbokföringsuppgifter till ett borgerligt organ (s. 7). I nämndens arbetsgrupp ingick kyrkoherden Gösta Dahlsten (inspektör i Stockholm). Och som nämndens kontaktman med biskopsmötet fungerade prosten Gustaf Elving (inspektör i Karlstad).

Betänkandet föreslog en ny folkbokföringsförordning. Förordningen från 1967 skulle således upphöra och en slutsats var att "Uppdrag att vara kyrkobokföringsinspektör upphör att gälla vid utgången av december 19..." (s. 122).

Här finns också ett förslag på "Lag om församlingsregistrering" enligt vilket domkapitlet skulle ha översyn över dessa register (s. 134). I lagförslaget nämns inte inspektörerna men betänkandet kommenterar: "Intet hindrar att domkapitlet, om det så prövar lämpligt och möjligt inom ramen för sina anslag, vid fullgörandet av sin tillsynsuppgift anlitar en särskild befattningshavare, således en person som i olika avseenden fullgör uppgifter motsvarande dem som vid nuvarande ordning ankommer på kyrkobokföringsinspektör."

Likaså föreslogs en kungörelse om ändring i stadgan (1963:214) angående statsdepartementen. Här föreslogs en ändring av 6 § under rubriken "Finansdepartementet" så att ordet "Kyrkobokföringsinspektör" skulle utgå (s. 167). Betänkandet från 1970 kom dock inte att resultera i en ny förordning.

Men frågan om förändringar i folkbokföringen fortsatte att leva. Och med den också oro för framtiden. 1979 hade "Arbetsgruppen för att undersöka möjligheterna till omläggning av församlingsboken" lagt fram ett förslag som gick som remiss till Uppsala domkapitel. Gunnar Palm (kyrkobokföringsinspektör i Uppsala södra inspektionsområde) skriver i samband med detta 1979:

Blotta tanken att föra födelsebok på data synes fullständigt orimlig. Födelseboken är urkunden för varje inom vårt land född person. ... I datan suddas alla inaktuella uppgifter ut och kan aldrig fås tillbaka. ...

RIKSDAGENS PRINCIPBESLUT 1987

Den 10 mars 1983 lämnade regeringen till chefen för finansdepartementet ett uppdrag att utse en kommitté som skulle komma med ett förslag "till en förbättrad folkbokföring". Kommittén tog sig namnet *1983 års folkbokföringskommitté*. Innan utredning blev klar hade riksdagen redan hösten 1987 fattat ett principbeslut om överföringen av folkbokföringen från kyrkan till staten.

I maj 1990 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande "Ny folkbokföringslag" (SOU 1990:50) till statsrådet Erik Åsbrink. I förslaget ingick bl.a. ett förslag till "Lag om ändring i församlingsstyrelselagen (1988:188)". Ett särskilt yttrande lämnades av ledamöterna Bengt Kindbom och Knut Wachtmeister som menade att "Pastorsämbetena bör även i fortsättningen handa folkbokföringen."

I utredningen nämns "kyrkobokföringsinspektör" två gånger i korta notiser om vad som gällde 1990, nämligen att inspektören skulle rådfrågas när pastorsämbeten var oense om beslut gällande kyrkobokföring (s. 87) och när det rörde sig om rättelse i kyrkobok eller annat register (s. 89). I övrigt står inget om deras verksamhet och insatser. Inte heller föreslås något som motsvarar inspektörerna eller deras uppgifter.

⁴⁹⁷ Detta avsnitt är till stor del en förkortad version av ett kapitel i min uppsats från 2017 om kyrkobokföringsinspektörernas historia.

OFF OCH POFF

Den statliga "Organisationskommittén för folkbokföringen", förkortad OFF, som inledde sitt arbete i februari 1988 hade att förbereda övergången. Som expert i denna kommitté ingick från den 16 mars 1988 som ovan nämnts Hans Tollin. Kommittén skrev till pastoratskyrkoråden i oktober 1989 ett brev för att kunna kartlägga pastoratens personalbehov, "arbetsvolymsberäkningar". Men alla pastorat var inte så alerta och därför bad man inspektörerna se till att alla pastorat skickade in dessa uppgifter.

Inspektörerna inbjöds också av "Projektet för omorganisation av folkbokföringen (POFF)" till regionvisa informationsmöten under maj månad 1991 tillsammans med personer på lokala skattemyndigheter och länsamordnaren. Dessutom fanns det lokala genomförandegrupper: domkapitlet i Lund menade i ett brev från november 1989 till inspektörerna (väl endast de i Lunds stift) att om de skulle ingå i sådana grupper så skulle det ske med statlig arvodering.

KOFF

Svenska kyrkan hade också en kommitté, KOFF ("Arbetsgruppen för kyrkobokföringen i framtiden"; eller som den kallades i protokollet från första sammanträdet 1987-11-23 "arbetsgrupp i anledning av riksdagens beslut avseende folkbokföringen" och vid sammanträdet 1988-03-07 "Arbetsgruppen för 1991 års församlingsregistrering").

I arbetsgruppen ingick bl.a. inspektörerna Hans Tollin (Stockholms stift) och Johan Blix (Karlstads stift). Vid något tillfälle finns också Stefan Nilssons (Uppsala stift) namn med i protokollet. Hans Tollin kom tillsammans med Marianne Andersson (Skellefteå) och ev. Nils-Göran Enggren (protokollet är inte helt tydligt) att få uppgiften att bevaka "materiella sakfrågor betr själva registerföringen" (Protokoll 1988-03-07 4:3). Här kom också frågan upp om inspektörernas framtid.

Anders Nyman var sekreterare i KOFF och har för hand skrivit något som liknar en förteckning på handlingar som gruppen arbetade med och som innehåller bl.a. "1. Minnesanteckningar fr.o.m. 87 11 23 t.o.m. 90 03 12" och "5. Div. inkomna skrivelser med synpunkter (främst KBF-insp-er)".

I mötena togs bl. a. följande upp:

1988-04-20: "Frågor att klargöra är bla vem som skall utge de behövliga anvisningarna och auktorisera (motsv) kyrkobokföringsinspektörer efter reformens genomförande".

1988-05-09 Rapporterar Hans Tollin från överläggningar inom kyrkobokföringsinspektörskåren om "personalflykt och ansatser därtill överallt i landet".

1989-08-11 Redogjorde Tollin för "förnyade rapporter om uppsägningar och övergång till mer välbetalda arbeten." Vidare menade han att eftersom arkiven var kvar på pastorsämbetena skulle de ses som service-myndigheter.

1988-12-12: Hans Tollin meddelade att det från inspektörerna inkommit uppskattande reaktioner på diskussionspromemorian "Folkbokföringen i framtiden".

1989-09-04: Hälsades Johan Blix välkommen och påpekades att "bevarandet av skrivna ministerialböcker kan ha psykologisk betydelse i ett skede då så mycket annat inom verksamheten ändras drastiskt." I samma sammanträde pekade Hans Tollin på lokala bruk hos vissa pastorsämbeten som bör kunna bevaras, så som "död(s)berättelser" i Leksands församling.

1989-10-17: Hans Tollin meddelade att två veckor tidigare hade han deltagit i en kurs hos "A.M.U." (Arbetsmarknadsutbildning) och fått information och praktik i "ADB-användning".

1990-03-12: "Konstaterades att KOFF:s tidigare ställningstagande står fast: Domkapitlet bör bl.a. med hänsyn till den dubbla ansvarslinjen – kvarstå som tillsynsmyndighet för kyrkobokföringsinspektörer eller eventuellt annan resursperson. Uppdrag lämnas till Johan Blix och Hans Tollin att bereda frågan."

Under arbetsgruppen KOFF fanns en grupp med namnet "Arbetsgrupp Tollin", bestående av inspektörerna Hans Tollin och Johan Blix, samt Eva Lindqvist Olofsson. Denna grupp föreslog KOFF att bl.a. arbeta vidare med frågorna om en central tillsynsmyndighet och en tillsynsorganisation, om regler för överklagande, handbok och andra föreskrifter samt ansvarsförhållanden (rapport från sammanträde 1989-09-28).

1989-01-11 skrev Johan Blix ett brev till Lars Renmyr på Riksskatteverket (RSV) inför kommande inspektörsmöte i februari månad 1989 om ämnen som han menade borde tas upp. Detta gällde att låta inspektörerna gå kurs i ADB med motiveringen: "Knappast någon yrkesgrupp i landet torde ha bättre inblick i kyrkobokföringens funktion och problem än vad vi inspektörer har." Och vidare (där "pä" står för pastorsämbeten och "RSV" för Riksskatteverket):

"Inspektörernas framtida ställning bör beröras. Tecken tyder på att pä även efter 1991 kommer att vara statliga förvaltningsmyndigheter med uppgifter inom folkbokföringsområdet. ... Vi inspektörer är ju utnämnda av regeringen och avlönade av RSV. Och uppfattar oss nog primärt som RSV-personal i detta sammanhang. Vilket inte hindrar att vi ser vår uppgift som en del av prästämbetet; eftersom kyrko-bokföringen i Sverige är ett prästerligt ämbetsåliggande. KOFF har för sin del uttalat att man vill ha kvar inspektörerna och att vår ställning bör stärkas – men man torde väl (?) då mena visavi den framtida kyrkliga kyrkobokföringen. Delat huvudmannaskap för inspektörer? RSV bör här uttala till oss inspektörer hur man vill kunna utnyttja och behålla den resurs som våra kunskaper och lokalkännedom innebär (om man tänker sig det). Och vi bör få "signaler" om hur RSV tänker i detta avseende.

Inför övergången 1991 skrev inspektörerna Hans Tollin (Stockholms stift) och Johan Blix (Karlstads stift) i mars 1990 ett brev till centralstyrelsen om framtiden för inspektörerna. De hänvisar till en promemoria från Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning 1988 om den framtida kyrkobokföringen där det står: "registerhållningen kommer att förutsätta rådgivning och tillsyn inte minst under det stora förändringsarbete som förestår. Därför bör kyrkobokföringsinspektörerna finnas kvar. Deras ställning behöver snarast förstärkas. Även domkapitlen bör kunna behålla sin uppgift i sammanhanget".⁴⁹⁸

Inspektörerna skrev utifrån detta: "Om Svenska Kyrkan vill ha kvar inspektörerna i någon funktion efter 1991-07-01 bör Centralstyrelsen fatta beslut om detta och i så fall ge inspektörerna 'signaler' om vad detta nya uppdrag skulle innebära. Att fortsätta inspektera? Att fortsätta med utbildning och rådgivning?" Något sådant beslut kom dock inte från centralstyrelsen. Ett förslag som kom 1990 från kyrkans arbetsgrupp för den framtida kyrkobokföringen var att man i fortsättningen bör kalla inspektörerna för "kyrkobokföringskonsulenter" och att dessa skulle kunna utses av domkapitlet.⁴⁹⁹

För övrigt deltog Hans Tollin 1990 även i en uppvaktning ledd av ärkebiskop Werkström hos statsråden Margot Wallström och Erik Åsbrink gällande den framtida kyrkobokföringen.

STATLIGA BESLUT

Folkbokföringslagen 1991:481 utfärdades den 30 maj 1991 och med införandet av denna lag den 1 juli 1991 försvann kyrkobokföringsinspektörernas koppling till staten.

Sista gången kyrkobokföringsinspektörerna nämns i bestämmelser från riksdag och regering torde vara i "Förordning 1996:1298 om aviseringsregister". I övergångsbestämmelserna i denna förordning står att RSV:s instruktion (RSV Ff 1975:1) för kyrkobokföringsinspektörerna skall upphöra gälla den 1 januari 1997. Någon måste ha kommit på att det var drygt fem år sedan inspektörerna försvann och att det därför inte behövdes någon instruktion för dem. Vidare föreskrev Riksarkivet i RA-MS 2013:36 den 15 oktober 2013 att deras myndighetsspecifika föreskrifter om gallring m.m. av bl.a. kyrkobokföringsinspektörernas arkiv skulle upphöra.

⁴⁹⁸ PM 1988-11-15 Dnr 278/88, Promemoria om folkbokföringen och den framtida kyrkobokföringen.

⁴⁹⁹ Bilaga till kallelse till arbetsgruppens sammanträde 12 maj 1990, Förslag till föreskrifter för kyrkobokföring.

ETT AVSKED

Inför den nya kyrkobokföringen hade man också att avsluta den gamla kyrkobokföringen. I samband med detta skrev kyrkobokföringsinspektören i Uppsala stifts södra inspektionsområde Christer Eriksson ett brev daterat 18 juni 1991 till "alla som arbetar med kyrkobokföring på pastorsämbetena" i sitt område bl.a.:

Vi har inte bara fört in uppgifter om människor i böcker. Vi har i vårt arbete också delat människors liv, deras högtider, deras glädje och sorg, deras uppbrott från olika boplatser och till sist uppbrottet från det jordiska livet. Jag har upplevt – särskilt under de år jag med egen hand skötte kyrkobokföringsarbetet i Söderby-Karl – att detta är ett av Guds sätt att bry sig om och ta hand om människor. Men nu är det slut på gamla tider. I drygt sju och ett halvt år har jag haft glädjen att få vara kyrkobokföringsinspektör. Ett av de finaste uppdrag jag har haft, därför att det har gett mig så mycket av förtroenden, tillgivenhet, vänskap och upplevelse av att få göra en insats.

Vi har mötts på expeditioner, vid kurser, i telefon. Allt har varit lika roligt och givande. Jag hoppas, att jag har kunnat hjälpa Er med någonting någon gång.

Nu vill jag mycket varmt tacka Er alla för dessa fina år, så fyllda av samarbetsglädje och gemenskap.

Eriksson kom att fram till och med 1996 fortsätta med sin uppgift som inspektör, och då med förordnande från stiftet.

Om begreppen kyrkobokföring och folkbokföring

Dessa två ord, kyrkobokföring och folkbokföring, används ibland synonymt, ibland med en skillnad emellan och ibland utan att man vet vad det ena och det andra är. Från 1 juli 1991 är det betydligt enklare att definiera begreppen och se skillnaden mellan de två.

Folkbokföringen är idag med Skatteverkets ord "den grundläggande registreringen av alla som bor i Sverige" med uppgifter om namn, personnummer, adress, familjeförhållande, medborgarskap, m.fl. borgerliga uppgifter. *Kyrkobokföringen* registrerar idag bara dem som tillhör Svenska kyrkan eller har ett vårdnadsförhållande till någon som gör det, och vidare uppgifter om dop, konfirmationer, vigslar och begravningar enligt Svenska kyrkans ordning.

Kyrkobokföring

Begreppen "kyrkobok" och "kyrkobokföring" kan ha olika vidd. Den smalaste definitionen är den som handlar om ministerialböckerna med anteckningar om dop, konfirmation, vigsel och begravning. Något vidare är den som idag gäller och som även innefattar tillhörighetsregister. Ännu vidare blir det om man dessutom räknar med det som hör till folkbokföringen och vidaste den som handlar om alla böcker i den kyrkliga administrationen, alltså även bl.a. räkenskaper, inventarieförteckningar och protokoll (så t.ex. i kyrkolagen 1686).

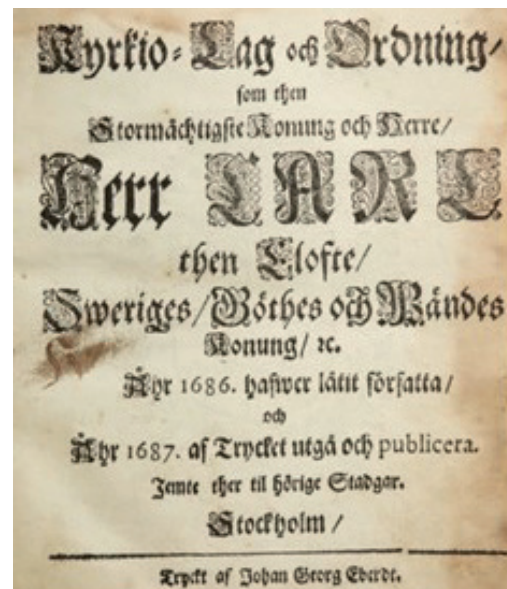
Tidigaste dokumenterade användningen av ordet "kyrkobok" är från 1637.⁵⁰⁰ I kyrkolagen 1686 står om "Kyrkeboken" och "Kyrkioböckerna".⁵⁰¹ Ordet "kyrkobokföring" möter vi första gången i 1894 års kyrkobokföringsförordning.⁵⁰²

Kyrkoböckerna, eller kyrkböckerna som de ibland kallas, är att skilja från "kyrkans böcker" vilka utgörs av bl.a. psalmbok, bönbok och kyrkohandbok (med ordningar för gudstjänster och kyrkliga handlingar).

Förutom de som var kyrkobokförda i den församling de bodde fanns också inom svenska kyrkan de som 1894 hörde till en "icke territoriell" (så stavningen 1894) församling. Dessutom fanns personer som tillhörde "en till egen kyrkobokföring lagligen berättigad församling af främmande trosbekännare". Detta gällde bl.a. de "romersk-katolska församlingarne i Stockholm, Göteborg, Malmö och Gävle" (Kungl. resolution 1895).

Att begreppen kyrkobokföring och kyrkoböcker har en mer allmän betydelse än just bara kyrkans bokföring och dess kyrkoböcker framkommer av att också föreståndarna för de mosaiska, judiska, församlingarna skulle föra kyrkoböcker från 1879 till och med 1910. Med kyrkobokföringsförordningen som trädde i kraft 1911 skulle alla främmande trosbekännare bokföras i resp. territoriell församling av svenska kyrkan.

Vidare har kyrkobokföring utförts av lokala skattemyndigheter i Stockholm och Göteborg.

500 Bötesboken hörande till Växjö domkapitels arkiv, 1637; så Svenska Akademiens ordbok, artikeln "kyrkobok".

501 24 kap. 8 § resp. 3 kap. 5 § kyrkolagen 1686.

502 SFS 1894:62, Kongl. Maj:ts nådiga förordning, angående kyrkoböckers förande, 2 §.

Folkbokföring

Ordet "folkbokföring" finns inte med i Svenska Akademiens ordbok. Söker vi i det häfte som detta ord borde finnas med i, i häftet som utkom 1925 med orden "Flugpapper – Fulgurit", hittar vi det inte. Ordet var sålunda inte använt då.

Den 18 december 1925 kom en förordning om "civil folkbokföring och mantalsskrivning i Stockholm" (SFS 1925:481). Detta torde vara första gången ordet "folkbokföring" används i en förordning. I utredningar som föregick denna förordning talas ibland om "civil bokföring". En typ av civil bokföring var den som rotemännen i Stockholm från 1876 hade att göra och då föra mantalsbok, in- och utflyttningslängd samt födelse- och dödbok.

Folkbokföring och kyrkobokföring

I 1946 års folkbokföringsförordning (SFS 1946:469) stadgas i första paragrafen:

"Folkbokföring sker i den ordning nedan stadgas genom kyrkobokföring och mantalsskrivning samt, i anslutning till kyrkobokföringen och mantalsskrivningen, genom registrering hos länsbyråer för folkbokföringen och riksbyrån för folkbokföringen."

Begreppet "folkbokföring" är således nu det övergripande begrepp som innefattar både kyrkobokföring och mantalsskrivning. Även om det finns en åtskillnad mellan kyrkobokföring och mantalsskrivning, hade pastor, d.v.s. kyrkoherden, fortsatt uppgifter också inom mantalsskrivningen.

I anslutning till folkbokföringsförordningen den 28 juni 1946 och som en följd av denna kom den 30 december samma år "Kungl. Maj:ts kungörelse angående kyrkobokföringen i riket (kyrkobokföringskungörelse)" (SFS 1946:801).

På samma sätt beskriver folkbokföringsförordningen från 1967: folkbokföringen sker dels som kyrkobokföring, dels som mantalsskrivning och fortsätter: "Konungen kan förordna, att kyrkobokföringen i Stockholm och Göteborg skall ske hos den lokala skattemyndigheten." Kyrkobokföringen sker alltså inte bara inom svenska kyrkan utan också inom borgerliga myndigheter.

I samband med detta kan också noteras de två böcker om kyrkobokföringen som från 1940-talet och i flera förändrade utgåvor därefter gavs ut av två kyrkobokföringsinspektörer, böcker som var flitigt använda på pastorexpeditionerna. Dessa hade två olika titlar: *Folkbokföringen* resp. *Kyrkobokföringen*.⁵⁰³

Från kyrkomöten m. m.

1986 beslöt kyrkomötet att för regeringen påpeka att "folkbokföringen även fungerar som kyrkobokföring för svenska kyrkan".⁵⁰⁴

I kyrkomötet 1987 försökte debattörerna få ordning på de två begreppen:

P-H Wetterlöf: Låt mig först försöka åskådliggöra hur saker och ting förändras genom tidens gång och den utveckling som äger rum. Om vi ser historiskt på folkbokföringen så lagstadgades den som kyrkobokföring i kyrkolag 1686. Före denna tidpunkt hade kyrkobokföring förekommit genom biskopliga dekret sedan tidigt 1600-tal. [...] En del inlämnade motioner ser väsentliga värden i ett bibehållande av kyrkobokföringen i svenska kyrkans regi.⁵⁰⁵

⁵⁰³ Wannerdt, Arvid, *Folkbokföringen – Handbok för folkbokföringsmyndigheter*, utg. 1947, 1965, 1968 och 1972, resp. Forkman, Gunnar, *Kyrkobokföringen –Handledning för pastorexpeditionerna*, utg. 1948 och 1962. Som vi sett utgjorde kyrkobokföringen vid denna tid endast en del av folkbokföringen, vid sidan av mantalsskrivningen. Titeln på Wannerdts bok kan därför ses som missvisande då den endast berör kyrkobokföringen. I förordet till supplementet till utgåvan från 1972 skriver han dock om "min första handbok i kyrkobokföring". Wannerdt var i övrigt kunnig även när det gäller mantalsskrivningen vilket visas i hans artiklar som samlats i volymen *Den svenska folkbokföringens historia under tre sekler*, utgiven av RSV 1982.

⁵⁰⁴ KM 1986:12, § 27.

⁵⁰⁵ KM 1987:7, s. 76 f.

Arne Lindberg: Det är ju ändå samma människor som betalar både det ena och det andra, när det gäller folkbokföring och kyrkobokföring.⁵⁰⁶

O A Lindbergh: Fru ordförande! Få frågor har på senare år rönt så stort intresse och fått så starka känslor i rörelse som regeringens proposition i folkbokföringsfrågan. I debatten har förekommit många direkt vilseledande uppgifter. Detta har medfört begreppsförvirring, bl.a. med avseende på vad som är folkbokföring respektive kyrkobokföring. Detta har från denna talarstol idag manifesterats med all önskvärd tydlighet av herr Wetterlöfs inlägg, där det förekommer en blandning mellan folk- och kyrkobokföring...⁵⁰⁷

P-H Wetterlöf (replik): Fru ordförande! O A Lindbergh har i ett svepande inlägg beskyllt mig för att blanda ihop folkbokföring och kyrkobokföring. Jag kan inte svära mig fri från att jag kanske vid något tillfälle har sagt folkbokföring där det skulle ha varit kyrkobokföring eller tvärtom. Det må vara mig förlåtet i det sammanhanget men jag tror att jag normalt kan skilja mellan folkbokföring och kyrkobokföring.⁵⁰⁸

Att begreppen inte var helt lätta att förstå visas också i en motion i kyrkomötet 1993 där Rune Nordberg något indignerat skrev: ”sedan vi mot vår vilja har fråntagits kyrkobokföringen”.⁵⁰⁹

Fortfarande finns en förvirring mellan de båda begreppen folkbokföring och kyrkobokföring. Så används t.ex. i ett kyrkorådsprotokoll från 2016 rörande en ”förvaltnings-tillsyn” gjord av stiftet ordet ”folkbokföringsinspektör”, en titel som aldrig funnits.⁵¹⁰

Från 1 juli 1991

Folkbokföringsreformen 1991 tvingade kyrkan att ordna sin egen kyrkobokföring, nu i mer avgränsad betydelse, även om den fortfarande innehåller folkbokföringsuppgifter. Kyrkans egen bokföring skulle nu innehålla det som rörde det rent kyrkliga som tillhörighet, kyrkliga handlingar och kyrklig verksamhet.

Kyrkobokföringen är fortfarande sammankopplad med folkbokföringen så att kyrkobokföringen flera gånger i veckan uppdateras med uppgifter från folkbokföringen. Detta sker genom s.k. ”bruttoaviseringar”, vilket innebär att Skatteverket via sin aviseringsfunktion Navet skickar alla folkbokföringsuppgifter till kyrkan som kyrkan beslutat ha i sina register.

Kyrkobokföringen består idag i huvudsak av tillhörighetsregister och för varje församling förd ministerialbok med anteckningar om dop, konfirmationer, vigslar och begravningar. Tillhörighetsregistren består dels av församlingsregister i varje församling, dels på nationell nivå av ett centralt tillhörighetsregister.

⁵⁰⁶ KM 1987:7, s. 90.

⁵⁰⁷ KM 1987:7, s. 98.

⁵⁰⁸ KM 1987:7, s. 100.

⁵⁰⁹ KMot 1993:3, om uppgift från skattemyndighet om födselar inom Svenska kyrkan.

⁵¹⁰ Sammanträdesprotokoll från kyrkorådet i Huddinge pastorat 2016-01-26, 4 §, s. 8.

Staten om folkbokföringen

I vad mån folkbokföringen skulle skötas av kyrkan eller av borgerliga myndigheter har diskuterats länge. I förarbetena till kyrkobokföringsförordningen 6 augusti 1894 finns frågan med och därefter under 1900-talet i minst elva statliga utredningar.⁵¹¹

Framför allt under senare delen av 1900-talet finns en mängd utredningar, kommittéer, arbetsgrupper som har utrett antingen frågan om förhållandet mellan kyrka och stat eller frågan om folkbokföringens framtid. Båda dessa frågor har så stor beröring med varandra att de båda finns med i varje utredning, oberoende av vad utredningen handlar om. Många av utredningarna resulterade inte i några nya beslut i riksdagen.⁵¹²

Nedan kommer några av dessa utredningar att redovisas. Mer utförligt redovisas de två beslut och förarbetena till dessa som under 1900-talet kom att få störst betydelse för folkbokföringen, besluten från 1945 och 1987. I flera av de statliga utredningarna ges också beskrivningar över de utredningar som gjorts tidigare.⁵¹³

Statliga utredningar

UTREDNINGAR FRÅN 1898, 1909 OCH 1915

Redan ett drygt år efter det att den nya lagen om kyrkoböckernas förande hade kommit 1894 gav Kungl. Maj:t 14 februari 1896 överståthållaren i Stockholm i uppdrag att göra en utredning om möjligheten att i Stockholms stad överföra vissa av prästerskapets kyrkobokföring till rotemännen. Uppdraget togs dock hand om Stockholms stads konsistorium, med liknande uppgifter som ett domkapitel, vilket avfattade ett utlåtande 4 maj 1898. Förändret av in- och utflyttningsböckerna skulle upphöra och i stället skulle mantalslängderna som rotemännen förde utvidgas med några kolumner för dessa anteckningar. Rotemännen skulle även skriva ut bevis, förutom de som grundade sig på anteckningarna i församlingarnas ministerialböcker.⁵¹⁴

Förslaget ledde inte till något annat än att Kungl. Maj:t 1908 tillsatte en ny utredning som ytterligare skulle utreda frågan. Denna nya utredning föreslog 19 juni 1909 att rotemannasystemet skulle upphöra och att det i de nya "församlingsexpeditionerna" skulle av prästerna registreras det som hörde till ministerialböckerna och mantalskommisariater och mantals-skrivare det som hörde till de civila registreringarna. Också denna utredning kritiserades och ytterligare en ny utredning tillsattes 1911.

1910 kom två förordningar rörande kyrkobokföringen. Den första gällde att tillhöra en icke-territoriell församling. I förslaget till denna förordning föreslogs att den kyrkobokföring som skedde i vissa icke-territoriella församlingar skulle upphöra, "att den vissa församlingar av främmande trosbekännare medgivna rätt till egen kyrkobokföring indrages". I förordningen står sedan att det skulle ske "så snart som möjligt" (§ 46); detta gällde då de romersk-katolska församlingarna och de mosaiska (judiska).⁵¹⁵ Den andra förordningen gällde kyrkoböckers förande.⁵¹⁶ Det var dock inga större förändringar i dessa förordningar jämfört med förordningen från 1894.

År 1915 kom också en ny förordning om kyrkoböckernas förande, som även den i liten grad förändrade kyrkobokföringen.⁵¹⁷ Denna förordning införde ett s.k. "slutet system" för flyttningar inom Sverige, vilket innebar att en person avfördes från utflyttningsförsamlingen först sedan ett meddelande kommit från inflyttningsförsamlingen.

⁵¹¹ I regeringens proposition 1986/1987:158 om ny organisation för folkbokföringen ges i kap. 3 en redogörelse för dessa utredningar. 1894 års förordning förbereddes av en "komité för afgifvande af förslag till ordnande af kyrkoskrifningen i riket m. m.", tillsatt 1888. Med denna förordning försvann under en övergångsperiod husförhållsböckerna och ersattes av församlingsböcker.

⁵¹² Sören Ekström räknar i sin förteckning i *Kyrkan och staten* upp 44 statliga utredningar (SOU) för tiden 1963–1999.

⁵¹³ Se även sammanställningen i Karl-Gustaf Anderssons skrift *Folkbokföring – Historia och reform*.

⁵¹⁴ Med ministerialböcker förstås födelse- och dopbok, konfirmationsbok, lysnings- och vigselbok samt död- och begravningsbok.

⁵¹⁵ SFS 1910:103, förordning ang. behörighet att kyrkobokföras i icke-territoriell församling.

⁵¹⁶ SFS 1910:144, Kunglig förordning om kyrkoböckers förande.

⁵¹⁷ SFS 1915:476, ang. kyrkoböckers förande.

Utredningen från 1911 som avgav sitt betänkande 22 december 1915 föreslog bl.a. att man skulle ha två skilda expeditioner för de kyrkliga respektive borgerliga registreringarna; dock skulle de ligga i omedelbar närhet av varandra och vara förenade med en lokaltelefon. Inte heller denna utredning ledde till något beslut.

En förordning från 3 december 1925 avskaffade rotemannainstitutionen i Stockholm och dess uppgifter överfördes till ett centralt mantalskontor.⁵¹⁸ Även rörande Göteborg med sina speciella bestämmelser gällande folkbokföringen gjordes utredningar som inte ledde till något.

1924 ÅRS UPPBÖRDSSAKKUNNIGA

1929 framlade 1924 års uppördssakkunniga sitt betänkande om rationell skatteuppörd. De sakkunniga menar att för att få en bra uppörd krävs ändringar i kyrkobokföringen. De föreslår att folkbokföringen förs över till de föreslagna uppördsmyndigheterna och att den med undantag av Göteborg och Malmö görs länsvis. De skriver:

Reformer i folkbokföringen synas därför ofrånkomliga, därest ett förbättrat uppördsförfarande skall kunna vinnas. [...] Tiden synes därför vara inne för upprättande av en civil folkbokföring, förlagd till ett fåtal platser och inrymmande alla de uppgifter, som ur förvaltningssynpunkt äro erforderliga. En sådan civil folkbokföring utesluter icke en kyrklig folkbokföring. Prästerskapet måste givetvis även i fortsättningen föra anteckningar om kyrkliga förrättningar samt andra förhållanden, som ur kyrkans och skolans synpunkt behöva vara kända. Det är ock tydligt, att en centraliserad folkbokföring kräver lokala myndigheters medverkan för mottagande av anmälningar från allmänheten m. m. Den befattning med folkbokföringen, som av ålder ålegat prästerskapet, torde därför icke utan vidare kunna avvaras. Den bör endast i vissa avseenden förändras, i den mån så erfordras för åstadkommande av en vid sidan om den kyrkliga bokföringen fungerande, civil folkbokföring, på lämpligt sätt centraliserad.⁵¹⁹

Domkapitlet i Linköping menade att detta var ett bra förslag medan andra, såsom domkapitlet i ärkestiftet, Växjö, Lunds, Göteborgs och Härnösands stift samt allmänna svenska prästföreningen, menade att frågan om folkbokföringen fortsatt skött av svenska kyrkan med förändringar skulle kunna ske.⁵²⁰

Ett mer udda förslag till utredningen kom från kyrkoherde Carl Kihlén i Rute, Visby stift, som bl.a. föreslog att folkbokföringen skulle överflyttas från prästerskapet till de lokala polismyndigheterna.⁵²¹

Förslagen från de sakkunniga ledde dock inte till någon åtgärd från Kungl. Maj:t.

Året därpå, 1930, beslöt riksdagen efter en motion i andra kammaren skriva till Kungl. Maj:t med en begäran om att en allsidig utredning gällande folkregister skulle göras.⁵²² Kungl. Maj:t lät denna begäran bli liggande. Men efter påstötningar av både chefen för generalstabens och landets häradsarkivarier samt ett nytt brev från riksdagen gav Kungl. Maj:t 2 nov. 1934 gavs chefen för finansdepartementet bemyndigandet att tillkalla högst två sakkunniga för att biträda i arbetet med frågan om folkbokföring och mantalsskrivning. En sakkunnig, kanslissekreteraren Erik Bæhrendtz, kom att tillsättas. Hans utredning resulterade i två kungörelser rörande mantalsskrivningen; någon utredning i serien SOU har inte återfunnits. I övrigt konstaterar 1938 års betänkande om detta arbete: "I övrigt gav utredningen icke stöd för antagandet, att man borde låta en allmän utredning föregås av vissa partiella reformer."⁵²³

⁵¹⁸ SFS 1925:481, om civil folkbokföring och mantalsskrivning i Stockholm.

⁵¹⁹ SOU 1929:17, s. 90.

⁵²⁰ Återgivet i SOU 1938:41, s. 314 f.

⁵²¹ SOU 1929:17, s. 176.

⁵²² Motion 1930:381 av Helmer Molander, angående åtgärder för införande av folkregister m.m.

⁵²³ SOU 1938:41, s. 323.

1936 ÅRS UPPBÖRDSKOMMITTÉ

Enligt beslut av Kungl. Maj:t 28 februari 1936 kom en ny uppborrdskommitté att tillsättas under ledning av prästsonen, borgmästaren i Västerås och folkpartisten Thorwald Bergquist.⁵²⁴ Kommittén fick i uppdrag att arbeta vidare med Bæhrendtz' utredning och "med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag rörande sättet för debitering, uppörd och indrivning av utskylder samt folkbokföringens ordnande med mera." Kommittén kom att biträdas av fem kyrkoherdar, från Malmö i söder till Sorsele i norr.⁵²⁵ Två av dessa kyrkoherdar kom tio år senare att utses till kyrkobokföringsinspektörer.

Den 31 oktober 1938 presenterades det 400 sidor långa betänkandet av 1936 års uppborrdskommitté.⁵²⁶ I betänkandet riktas kritik mot hur både kyrkobokföringen och mantalsskrivningen fungerade.

Kommittén föreslog att man skulle inrätta en civil folkbokföring och att kyrkobokföringen endast skulle registrera kyrkliga förrättningar. En indelning av landet i folkbokföringsdistrikt (ej att förväxla med kyrkobokföringsdistrikt) skulle göras och där skulle den fortlöpande folkbokföringen göras. Varje sådant distrikt skulle utgöras av en församling, "där Konungen ej annorlunda förordnar". Folkbokföringen skulle lokalt ledas av en folkregisterförare, i normalfallet "pastor", d.v.s. kyrkoherden, men Kungl. Maj:t kunde även utse någon annan till denna uppgift.⁵²⁷ Statistiska centralbyrån (SCB) konstaterade dock i samband med denna utredning att prästerskapet handhaft sina bokföringsuppgifter på ett tillfredställande sätt. SCB instämmer dock i vad kommittén haft att säga om brister i kontrollen och behovet av effektivare övervakning.

Att folkbokföringen i huvudsak skulle ligga kvar hos prästerskapet grundar sig i det att prästerna i flera hundra år i stort sett skött den väl, att prästerna har en lokalkännedom, i varje fall på landsbygden, och att det skulle bli ett dubbelarbete om liknande registreringar av personer skulle ske på flera ställen.

Utredningen förslog vidare att det skulle inrättas en folkbokföringsnämnd för varje folkbokföringsdistrikt, eller en nämnd för varje kommun om det fanns flera kommuner i distriktet. Denna nämnd skulle bl.a. "hos vederbörande folkbokföringsmyndigheter göra framställningar om åtgärder, ägnade att främja en riktig folkbokföring", en uppgift som senare kom att läggas på kyrkobokföringsinspektörerna.

Här finns även förslaget om att SCB, p.g.a. att den redan är myndigheten för folkräkning, också skulle vara riksmyndigheten för folkbokföring.

Förslaget innefattar stadgar, inte bara om folkbokföringsmyndigheter, utan också om "kyrkobokföringsmyndigheterna". I församlingen skulle kyrkoherden föra dopbok, lysnings- och vigselbok samt jordfästningsbok. Var kyrkoherden också folkregisterförare skulle dessa

524 Kanske var anknytningen till Västerås av betydelse då han som ibland kallas den svenska kyrkobokföringens fader, biskop Johannes Rudbeckius, står staty utanför Västerås domkyrka.

525 Karl Ahlberg (Göteborg), Alfred Wihlborg (Malmö, från 1946 kyrkobokföringsinspektör i Lunds stifts södra inspektionsområde), Bertil Mogård (Stockholm), Josef Lindholm (Botkyrka, från 1946 kyrkobokföringsinspektör i Stockholms stift) och Axel Calleberg (Sorsele).

526 SOU 1938:41, 1936 års uppborrdskommitté – Betänkande med förslag till omorganisation av uppborrdsväsendet och folkbokföringen m.m. Del II – Folkbokföringen. Del I som behandlar uppborrdsväsendet återfinns i SOU 1938:46 och del III som behandlar organisation och kostnader i SOU 1938:48. Kommittén kom även med en "förkortad framställning" av sitt förslag i SOU 1938:51.

527 I kommitténs förslag till en förordning står: "Med pastor förstås i denna avdelning, förutom kyrkoherde i territoriell församling, komminister eller ständig adjunkt, som ansvarar för kyrkobokföringen i sådan församling. Annan prästman än pastor har att vid tjänstgöring i församling, där pastor är folkregisterförare, i den omfattning och ordning denne bestämmer, biträda med folkbokföringsgöromålen samt därvid på eget ansvar utfärda på folkbokföringsurkunder grundade bevis." (SOU 1938:41, s. 4.)

anteckningar om dop, vigslar och begravningar i stället göras i de böcker som hörde till folkbokföringen: födelse-, äktenskaps- samt död- och begravningsböckerna. Konfirmationsboken skulle också i fortsättningen föras i separat bok liksom eventuell kommunionlängd. I de icke-territoriella församlingarna skulle även församlingsbok föras.⁵²⁸

Förslaget innebar också vissa ändringar i ett flertal författningar, bl.a. då gällande församlingsstyrelselag (SFS 1930:259) och kungörelsen om dövtumspräster (SFS 1938:345).

När det gäller folkbokföringen i Stockholm och Göteborg menade kommittén att det nya förslaget i stort var tillämpligt också där och att eventuella särbestämmelser kunde anstå.

De flesta som yttrade sig över förslaget var negativa och förslaget blev aldrig av Kungl. Maj:t framlagt inför riksdagen för beslut.

BESPARINGSBEREDNINGEN 1940

Under åren för andra världskriget hade också staten att spara på sina medel. Den 22 november 1940 beslöt konungen Gustaf V att en beredning skulle tillsättas. Den 30 november tillsatte därför statsrådet och finansministern Ernst Wigforss (s) en besparingsberedning. Wigforss blev själv ordförande i beredningen. Denna beredning beslöt 26 september 1941 att som en av flera "subkommittéer" tillsätta en särskild sakkunnigutredning rörande folkbokföringen under ledning av försäkringsdirektören Iwar Sjögren.

Denna sakkunnigutredning biträdades från 10 april 1942 av bl.a. fem kyrkoherdar.⁵²⁹ Två av dem hade funnits med även som experter i 1936 års uppördskommitté. Liksom i den tidigare kommittén kom prästerna från vitt skilda delar av landet.

Besparingsberedningen lämnade sitt slututlåtande den 27 februari 1943.⁵³⁰ Man noterar i förordet att utredningen om folkbokföringen inte är avslutad och den föreslås att fortsätta som en självständig sakkunnigutredning inom finansdepartementet. I slututlåtandet från besparingsberedningen finns i övrigt inget om folkbokföringen, annat än:

Effektivare folkbokföring är av flera anledningar och även med hänsyn till viktiga besparingssynpunkter starkt önskvärd. Senast gjorda kommittéutredning i ämnet ledde ej till resultat. Vi ha därför igångsatt en förnyad utredning.⁵³¹

Beredningen önskade att deras utredning om folkbokföringen skulle få fortsätta sin verksamhet och bli en självständig sakkunnigutredning inom finansdepartementet.

1943 ÅRS FOLKBOKFÖRINGSKOMMITTÉ

Den 10 december 1943 beslöt Kungl. Maj:t att göra som besparingsberedningen föreslog. Utredningen om folkbokföringen skulle fullföljas med samma fyra ledamöter som ingick i den särskilda kommittén om folkbokföring som fanns inom 1940 års besparingsutredning. De sakkunniga i utredningen, försäkringsdirektören Iwar Sjögren, överdirektören vid statistiska centralbyrån och prästsonen Ernst Höijer, borgmästaren Olov Rylander och professorn i statistik Sten Wahlund, tog sig namnet *Folkbokföringskommittén*. Sjögren kom senare att avsäga sig uppdraget. De ovan nämnda prästerna fanns kvar som experter i arbetet. Kontraktsposten Allan Qvarnström var den som kom att utforma de föreslagna formulären till kyrkobokföringen, dock ej förslaget till personakten.

Kommittén överlämnade sitt betänkande (SOU 1944:52, 413 sidor) den 7 november 1944 "Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet", d.v.s. Ernst Wigforss.

Utredningen föreslog att kyrkobokföringen fortsatt skulle skötas av svenska kyrkan. Den fortlöpande registreringen skulle ske på pastorexpeditionerna och tillsynen skulle fortsatt skötas av domkapitlen och av biskoparna vid deras visitationer. Ett nytt inslag var kyrkobokföringsinspektörerna, en eller flera för varje stift, som skulle biträda

⁵²⁸ 1938 fanns följande icke-territoriella församlingar: Hovförsamlingen, Skeppsholms församling, finska församlingen i Stockholm, tyska församlingarna i Stockholm och Göteborg, Karlskrona amiralitetsförsamling och Karlsborgs garnisonförsamling.

⁵²⁹ Georg Bergfors (Sollefteå), Josef Lindholm (Botkyrka), Albert Nordberg (Nederluleå), Allan Qvarnström (Västervik; från 1946 kyrkobokföringsinspektör i Linköpings stifts östra inspektionsområde) och Alfred Wihlborg (Malmö).

⁵³⁰ SOU 1943:13, Besparingsutredningens slututlåtande.

⁵³¹ SOU 1943:13, Besparingsutredningens slututlåtande, s. 43.

domkapitlet.⁵³² Vidare skulle Riksbyrån inom SCB stå för den centrala ledningen och ha tillsyn över kyrkobokföringen. Hos länsstyrelsernas länsbyråer för folkbokföring skulle föras ett ”tryckande register” med en tryckplåt för varje person. Med dessa plåtar skulle man tillverka avtryckskort, personaviser (ibland kallade ”paviler”) som sändes till pastorsexpeditionerna, vilka i sin tur vid ändringar skulle återsända dem till länsbyrån för att sedan få tillbaka uppdaterade kort. Vidare skulle länsstyrelsen avgöra frågor om någon person inte var nöjd med kyrkoherdens beslut när det gällde rätt ort och fastighet för folkbokföringen.

Nytt var också personakten i form av ett löst liggande A4-ark. Personakten skulle följa personen vid flyttningar och alltid finnas i hemförsamlingens församlingsliggare. Vidare föreslogs att varje person skulle få ett födelsenummer med födelsedatum och ett ordningsnummer.⁵³³ Nytt var förslaget om roteombud, minst ett för varje församling som skulle utses av församlingens kyrkofullmäktige eller kyrkostämman och vara kyrkoherden, mantalskrivaren och allmänheten behjälplig i ärenden som rörde folkbokföringen. Slutligen skulle varje medborgare få ett ”medborgarkort”, en pärm med tre sidor, som skulle fungera som identitetshandling.

Förslaget var alltså att även om ledning och viss tillsyn skulle föras över till statliga myndigheter så skulle det löpande folkbokföringsarbetet ligga kvar i svenska kyrkan.

1945 ÅRS RIKSDAGSBESLUT

Äntligen kom en utredning om folkbokföring som föll Kungl. Maj:t i smaken. Utifrån utredningen gjordes en proposition att överlämna till riksdagen. Den 20 april 1945 kom till riksdagen propositionen 1945:282 angående omorganisationen av folkbokföringen. Departementschefen Wigforss föreslår att riksdagen nu skall fatta beslut om huvudgrunderna i omorganisationen och bifalla förslagen om bl.a. de nödvändiga förberedelserna inför omorganisationen. Han vill dock vänta till senare med beslut om detaljerna.

Många var de som skickade in remisser till förslaget, bl.a. domkapitlet och hovkonsistoriet, allmänna svenska prästföreningens centralstyrelse, åtskilliga pastorsämbeten och enskilda präster. Tolv domkapitel och hovkonsistoriet tillstyrkte förslaget eller lämnade det utan några synpunkter. Sammalunda gäller huvudparten av pastorsämbetena.

Bland remissvaren fanns också mer principiella uppfattningar om att man borde skilja på civil och kyrklig folkbokföring.⁵³⁴ De kyrkliga myndigheterna menade att folkbokföringen borde behållas i kyrkan, men såg också att om den blev alltför arbetskrävande eller kom att undergräva prästernas ställning som kyrkans tjänare, prästerna borde befrias ifrån den. Skulle folkbokföringen överföras till en statlig myndighet, skulle kyrkan ändå behöva ha sin egen bokföring, vilket i ett helhetsperspektiv skulle betyda ett dubbelarbete.

I remisserna fanns också förslag på andra myndigheter som skulle ha hand om folkbokföringen: polisen, häradsskrivarna, kommunerna, mantalsskrivningsförrättarna. I propositionen skriver dock departementschefen Wigforss: ”Med hänsyn till de i det föregående anförda synpunkterna [...] anser jag mig böra tillstyrka, att den lokala löpande folkbokföringen alltjämt skall ankomma på prästerskapet.”

Den 3 maj 1945 överlämnades propositionen till riksdagen som gavs möjlighet till ett yttrande över huvudgrunderna för omorganisationen av folkbokföringen samt att anslå medel till förberedelser som skulle krävas inför den föreslagna ordningen.⁵³⁵

Ett för de båda kamrarna i riksdagen gemensamt utskott bildades. Utskottets yttrande var att folkbokföringen fortsättningsvis skulle vara kyrkobokföring, men att frågan om tillsynen över denna skulle ske genom domkapitlet eller länsstyrelserna skulle ytterligare övervägas.

532 För tillkomsten av kyrkobokföringsinspektörerna och deras verksamhet hänvisas till två uppsatser av Johan Wingård: ”Kyrkobokföringsinspektörerna från 1946 till 1991” (2017) och ”vilken gjort sig känd för nit och kunnighet – Om tillkomsten av kyrkobokföringsinspektörerna 1946” (2019).

533 ”Födelsenumret består av fyra med streck åtskilda siffergrupper, skrivna i följd och innehållande den första personens födelseår, betecknad med fyra siffror, den andra hans födelsemånad och den tredje hans födelsedag, vardera betecknad med två siffror, samt den fjärde ett tresiffrigt tal, udda för man och jämnt för kvinna, utgörande personens ordningsnummer bland de samma dag födda.” (s. 2). Födelsenummer är ej att förväxla med personnummer som tillkom 1967, där man lagt till ytterligare en siffra, en kontrollsiffra, till födelsenumret.

534 Prop. 1945:282, s. 29f.

535 Prop. 1945:282, s. 148.

Riksdagen kom att besluta enligt propositionen; svenska kyrkan skulle också i fortsättningen ha hand om folkbokföringen.

Riksdagens principbeslut kom året därpå, den 28 juni 1946, att följas av en mer detaljerad folkbokföringsförordning, med bestämmelser om bl.a. kyrkobokföringsinspektörer.

1958 ÅRS UTREDNING OM AUTOMATISK DATABEHANDLING

Uppbördsorganisationskommittén, tillsatt 1958, avgav 1961 sitt principbetänkande "Automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet". Man konstaterar att folkbokföringen fortsättningsvis skall handhas av bl.a. pastorsämbetena.

När det gäller de nya tekniska hjälpmedlen konstaterar utredningen att chefen för finansdepartementet redan 1955 hade tillsatt en särskild kommitté för att utreda statsförvaltningens behov av "databehandlingsmaskiner". Kommittén menar att pastorsämbetena inte skulle komma att beröras annat än att registerkortet till församlingsregistret (de ovan nämnda pavilerna) skulle få ny utformning.

1963 ÅRS PROPOSITION

1963 överlämnades till riksdagen en proposition som handlade om att införa automatisk databehandling i folk- och uppbördsverksamheten. Finansministern Gunnar Sträng (s) noterar då att bland remissinstanserna fanns de som i samband med detta ville lyfta frågan om att flytta över folkbokföringen till andra myndigheter. Finansministern menar dock: "Frågan om en eventuell överflyttning från pastorsämbetena till andra myndigheter av bestyret med folkbokföringen torde böra prövas i samråd med 1958 års utredning kyrka-stat."⁵³⁶

1958 ÅRS UTREDNING KYRKA-STAT

1956 motionerades det i riksdagens båda kamrar om en utredning som skulle utreda en upplösning mellan staten och kyrkan. 1958 tillsatte statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, Ragnar Edenman (s), en sådan utredning. I denna ingick som ledamöter bl.a. Ruben Josefson, under utredningstiden först docent i dogmatik och därefter 1958 biskop i Härnösands stift och 1967 ärkebiskop, och Åke Zetterberg, pastor primarius i Stockholm. Denna utredning kom att producera tio delbetänkanden. Det tredje av dessa kom 1964 och fick titeln *Religionsfrihet*. Här står att läsa:

På *det lokala planet* har utvecklingen under det senaste seklet präglats av att borgerlig och kyrklig verksamhet i allt större utsträckning skiljts åt. Ur den gamla socknen har utvecklats särskilda borgerliga och kyrkliga kommuner med skilda uppgifter och egna organ. En skilsmässa mellan borgerligt och kyrkligt kan nu sägas vara i väsentliga delar genomförd på lokalplanet. Ekonomiskt är den borgerliga kommunen och församlingen särskilda enheter med beskattningsrätt var för sig. Alltjämt handhar emellertid församlingen vissa väsentligen borgerliga uppgifter, främst folkbokföringen och begravningsväsendet. Vigsel kan ske genom såväl borgerligt som kyrkligt organ.

Vad gäller *folkbokföringen* har utredningen att behandla frågan, om den på det lokala planet skall bibehållas hos kyrkan eller överföras till borgerligt organ. Om församlingarna i stort sett bibehåller sin nuvarande medlemsstock nödvändiggör medlemsregistrering och anteckning av olika kyrkliga handlingar en omfattande bokföring, och det har för sådant fall hävdats att ett överförande av folkbokföringen skulle medföra betydande dubbelarbete.

Om kyrkan skall ha kvar folkbokföringen uppkommer frågan om detta, med upphävande av beskattningsrätten gentemot utträdde, kan ske mot särskild ersättning till kyrkan av allmänna medel. Överföres folkbokföringen till borgerligt organ får bedömas, om befintliga enheter och organ lämpligen bör övertaga den, eller om särskilda folkbokföringsområden med egna organ skall tillskapas. Spörsmål uppkommer här bl. a. om enheternas storlek och organisation samt huruvida borgerliga organ kan lämna service åt församlingarna.⁵³⁷

⁵³⁶ Prop. 1963:32, s. 91.

⁵³⁷ SOU 1964:13, s. XVIII.

Utredningen fick i uppdrag att också utreda folkbokföringen och kom 1967 med delbetänkande VII benämnt *Folkbokföringen* rörande detta (SOU 1967:16). I denna del av utredningen fanns riksdagsmannen och prosten David Svenungsson (h), Stockholm, med som expert. Här redovisas bl.a. en stickprovsundersökning som gjorts på 184 av landets drygt 1 800 pastorsexpeditioner. Man noterar att under mars månad, som ansågs vara en genomsnittlig månad, åtgick det för folkbokföringen sammanlagt för prästerna från 14 arbetstimmar/vecka i de små församlingarna till 30 timmar i större tätortsförsamlingar; eller omräknat i timmar för varje präst: 14 timmar i små församlingar och 7 timmar i stora församlingar. Ju fler folkbokförda som expeditionen hade att handha, desto större blev antalet timmar för kontorspersonalen, från 0,7 timmar/vecka i de små församlingarna till 111,1 timmar i de största. Av 184 svarande präster tyckte 148 att arbetet med folkbokföringen gav en god kontakt med församlingsborna och 160 av dem ville ha kvar nuvarande ordning. Några pekade också på den goda servicen som gavs ”alla timmar på dygnet”.

Utredningen visar på förhållanden som talar för ett behållande av ordningen: kyrkbokföringen har i stort sett fungerat bra, med de många pastorsexpeditioner som finns en lokal och god service att ge, vid besök på pastorsexpeditioner kan man i samband med frågor som rör folkbokföringen också få andra ärenden utträttade som hör ihop med det som har med folkbokföringen att göra, som vid dop, vigslar och begravingar, kyrkan kommer hur som helst att vara i behov av en medlemsregistrering vilket skulle innebära en dubbel bokföring vilket i sin tur skulle bidra till högre kostnader för det stora flertalet som tillhör svenska kyrkan. Slutligen har detta inneburit en god kontaktyta mellan kyrkan och församlingsborna.

Det finns även sådant som talar för en förändring. Vid en eventuell förändring av folkbokföringen behöver människor som inte tillhör svenska kyrkan vända sig till svenska kyrkan och dess präster för i grunden borgerliga uppgifter. Särskilt uppmärksammades romersk-katolska och grekisk-ortodoxa trosbekännare. Om staten själv skulle ta hand om folkbokföringen bleve det dessutom så som den är ordnad i andra länder, förutom i Finland.⁵³⁸ Slutligen skulle prästerna få mer tid över för sin ”församlingsvårdande verksamhet”.

Utredningen menar sammanfattningsvis att det är naturligt att folkbokföringen tas över av ett borgerligt organ. Hänsyn borde dock tas till praktiska överväganden såsom ekonomiska, tekniska och organisatoriska. Man avslutar sitt betänkande med att skriva:

Emellertid vill utredningen slutligen framhålla, att reformer enbart berörande folkbokföringen uppenbarligen icke i något väsentligt avseende skulle förändra de nuvarande relationerna mellan Svenska kyrkan och staten.⁵³⁹

Denna utredning kom med sitt slutbetänkande 1968, Svenska kyrkan och staten (SOU 1968:11). Folkbokföringen ses tillsammans med begravningsväsendet som borgerliga åtaganden och sammanförs på många ställen. I slutbetänkandet återges grunddragen i delbetänkandet om folkbokföringen.⁵⁴⁰ Man noterar att om folkbokföringen flyttas över till en statlig myndighet så måste organisationen av församlingspräster ses över; vid en förändring skulle antalet präster kunna minskas.

Ett problem som måste lösas om folkbokföringen blev civil handlade om hinderprövningen inför ett äktenskaps ingående. Förutom prästens hinderprövning behövdes också församlingens prövning, något som gjordes genom att lysningen offentliggjordes i kyrkorna. Om bokföringen blev civil kunde det lösas med att anslå det på anslagstavlor. En annan tanke vara att

⁵³⁸ I Finland fanns 21 trossamfund som var berättigade att handha folkbokföring jämte ett civilt register. SOU 1967:16, s. 42. År 1970 fanns i det civila registret runt 5,5 % av befolkningen.

⁵³⁹ SOU 1967:16, s. 65.

⁵⁴⁰ SOU 1968:11, s. 128–134. I kapitel 9 sammanfattas det som avgivits i delbetänkandet om folkbokföringen, SOU 1967:16.

helt slopa kravet på lysning, något som blev verklighet så snart som 1 juli 1969. I ett avsnitt i utredningen redogörs för "Politiska uttalanden av programmatisk natur om kyrka och religion". Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund antog 1967 ett handlingsprogram, *mot 70-talet*, där man krävde att kyrkan skildes från staten och folkbokföringen övertogs av ett statligt organ. På liknande sätt skrev Folkpartiets ungdomsförbund i sitt program 1967. Övriga politiska uttalanden som återges nämner inte just folkbokföringen.

1966 ÅRS UTREDNING OM NY FOLKBOKFÖRINGSFÖRORDNING M.M.

Parallellt utreddes frågan om folkbokföring av Centrala folkbokförings- och uppborrdsnämnden (CFU), som 1964 övertog uppgifterna från Riksbyrån för folkbokföring. Nämnden kom med sitt betänkande 1966. En ny förordning om folkbokföring borde komma menade man. Dels ville man föra över de mer detaljerade bestämmelserna i dåvarande förordning till föreskrifter som kunde ges av Kungl. Maj:t eller en myndighet, dels behövdes en översyn med tanke på de nya tekniska hjälpmedel som utvecklats sedan 1946. Det senare innebar bl.a. att man ville införa en kontrollsiffra i födelsenumret och så bilda ett personnummer. Man ville även se över utformningen av mantalsskrivningssystemet. De romerska-katolska församlingarna som hade rätt till egen kyrkobokföring föreslogs bli av med denna rätt.⁵⁴¹

Gällande folkbokföringens organisation menade CFU:

Vid utformningen av författningsförslaget har en utgångspunkt varit att pastorsämbetena tills vidare — i avvaktan på kommande ställningstaganden i frågan om relationerna mellan kyrka-stat — skall bibehållas som lokala folkbokföringsmyndigheter och ha hand om kyrkobokföringen som en löpande folkbokföring. Folkbokföringsmyndigheter i övrigt skall vara de lokala skattemyndigheterna, länsstyrelserna och centrala folkbokförings- och uppborrdsnämnden.⁵⁴²

Förordningen föreslås innefatta 48 paragrafer (jämfört med den då gällande som hade 74 paragrafer).

1970 ÅRS BETÄNKANDE OM STAT OCH KYRKA

1968 utsåg chefen för utbildningsdepartementet statsrådet Olof Palme (s) med Kungl. Maj:ts bemyndigande en ny utredning gällande förhållandet mellan staten och kyrkan. Den leddes av konsultativa statsrådet och från 1969 kyrkoministern Alva Myrdal (s) och en av ledamöterna var ledamoten i riksdagens första kammare, kyrkoadjunkten Per Blomqvist (m).

1970 gjorde utredningen en sammanställning på 472 sidor av remissyttrandena rörande stat-kyrka-utredningen från 1968.⁵⁴³ Sammanställningen delades in i två delar: den första delen redovisar mer principiella synpunkter och den andra "övriga kommentarer". När det gäller folkbokföringen sammanfattades i första delen:

Länsstyrelserna i Jönköpings och Västmanlands län anser inte att religionsfrihetssynpunkter bör väga så tungt att de blir avgörande. Domkapitlet i Härnösand, stiftsråden i Skara och Härnösand samt Svenska prästförbundet deklarerar att nuvarande folkbokförings-system inte kan anses strida mot religionsfrihetsprincipen. För länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Jämtlands län, Sveriges frikyrkoråd, Evangeliska fosterlands-stiftelsen, Förbundet för religionsfrihet, Folkpartiets

541 Dessa församlingar S:ta Eugenia och S:t Erik i Stockholm, och de i Göteborg, Malmö, Gävle, Norrköping och Hälsingborg, är förtecknade i SOU 1966:16, s. 136.

542 SOU 1966:16, s. 10 f.

543 SOU 1968:11, Svenska kyrkans och staten – Slutbetänkande.

ungdomsförbund och Kristna studentrörelsen i Sverige är religionsfrihetsprincipen ett betydelsefullt argument som talar för att folkbokföringen bör överföras till borgerligt organ.⁵⁴⁴

Utredningen återger därefter översiktligt vad de olika remissinstanserna har anfört. De som menade att en förändring måste ske hänvisar i allmänhet till religionsfrihetsaspekten. Sverige frikyrkoråd skriver t.ex.: ”Många svenska frikyrkliga men framför allt många invandrande katoliker, grekisk-ortodoxa, judar m. fl. reagerar mot att de måste vända sig till ett annat samfunds pastorsexpedition för att få ut medborgerliga handlingar.”⁵⁴⁵

I betänkandets andra del återkommer folkbokföringen i ett eget kapitel (s. 406–425). Här har man delat upp frågorna i tre avdelningar: Den första handlar om frågan om folkbokföringssystemet beroende av kyrka-statrelationen, den andra om överförandet av folkbokföringen till borgerlig myndighet och den tredje ”vissa särskilda frågor”.

I den första frågan finns skilda uppfattningar bland remissinstanserna: några menade att folkbokföringen kunde föras över till en statlig myndighet oberoende om det blev nya relationer mellan kyrkan och staten eller inte. Andra menade att folkbokföringen var en uppgift som intimt band samman staten och kyrkan och därför krävdes ett samlat beslut.

Huvuddelen av remissinstanserna vill se en förändring när det gäller huvudmannaskapet för folkbokföringen. Fem remissinstanser, länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus och Örebro län samt domkapitlet i Härnösand (således inte bara kyrkliga instanser) är emot och framför praktiska skäl liksom serviceaspekten. Ytterligare fyra instanser visade sympatier för den gällande ordningen.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund gjorde en egen insamling av remisser. Där framgår att 84 % av församlingarna vill ha kvar folkbokföringen. Styrelsen för förbundet vill dock inte ta ställning, eftersom det vid samma tid fanns en särskild utredning om folkbokföringen.

Flera instanser menar att det är viktigt om staten tar över folkbokföringen att den kan ge service åt trossamfunden, genom t.ex. abonnemang på personaviser eller att man förses med olika längder för kyrkliga angelägenheter. *Förbundet för religionsfrihet* pekar på vikten att den statliga folkbokföringen inte skall innehålla uppgifter som rör den enskildes tro.

Förbundet för kristen enhet menar tvärt emot att det vore värdefullt om ev. tillhörighet till ett trossamfund registrerades; något som även 1970 års kyrkomötet svenska kyrkan i en skrivelse till regeringen önskat.⁵⁴⁶ Förbundet förslår också att kyrkligt anställd personal, också präster efter önskemål, helt eller delvis skulle kunna få gå över till en ny folkbokföringsmyndighet.

Ett par längre utdrag ur remissvaren återges, dels ett från *Katolska biskopsämbetet*, dels ett från *Kristna studentrörelsen i Sverige*. Det senare berör invandrarkyrkornas problem.

1970 ÅRS BETÄNKANDE OM FOLKBOKFÖRINGEN

1967 gav Kungl. Maj:t centrala folkbokförings- och uppboresnämnden (CFU) i uppdrag ”att verkställa utredning i vissa med folkbokföringens ordnande sammanhängande frågor”. Två år senare utvidgades uppdraget till att undersöka villkoren för anslutning till nationell församling inom svenska kyrkan, d.v.s. de tyska församlingarna i Stockholm och i Göteborg och den finska församlingen i Stockholm, och lägga fram ett förslag i frågan. I slutet av 1970 kom deras betänkande.⁵⁴⁷

Nämnden såg det inte som sin uppgift att ta ställning i huvudfrågan, om att föra över folkbokföringen till en annan myndighet (s. 8). Man konstaterar dock, att om den skall flyttas, så är de lokala skattemyndigheterna mest naturliga. Så har t.ex. dessa i Stockholm och Göteborg redan hand om mantalsskrivningarna och delar av folkbokföringen. Ett överflyttande kan också göras utan att relationen stat-kyrka förändras.

Vidare förslår man ändringar i namnlagen så att, om folkbokföringen flyttas från kyrkan, namnanmälan i samband med dop skall räknas som en behörig anmälan. Ytterligare skulle blanketter för hindersprövning finnas att tillgå på pastorsexpeditionerna.

544 SOU 1970:2, s. 206ff.

545 SOU 1970:2, s. 209.

546 SOU 1972:36, s. 80; kskr 1970:28.

547 SOU 1970:70.

1971 ÅRS BETÄNKANDE OM EKONOMIN I FÖRSAMLINGARNA

1968 års beredning om stat och kyrka kom med ett delbetänkande 1971 med rubriken *Kyrkan kostar*.⁵⁴⁸ Här noteras att svenska kyrkan består av 2 563 territoriella församlingar, sex icke-territoriella församlingar och sju utlandsförsamlingar; de två senare typerna ingår inte i undersökningen om ekonomin som gjordes. Av territoriella församlingarna hade 1 829 färre än 2 000 invånare och 40 mer än 30 000 invånare. 266 representativa församlingar valdes ut för att undersökas.

Församlingarnas utgifter för 1969 var 1 003 miljoner kronor. I församlingar med fler än 2 000 invånare kostar folkbokföringen 7–8 kronor/invånare, medan i de mindre 13 kronor/invånare; snittet för hela riket är 8,28 kronor/invånare, vilket motsvarar 6,6 % av församlingarnas utgifter, eller sammanlagt 60 miljoner kronor/år för hela landet. Det konstateras att det ”finns emellertid skäl att anta att dessa uppgifter är något för låga, eftersom de flesta pastorexpeditionerna är belägna i prästgårdar och hyreskostnad sannolikt inte har redovisats.” 80 % av församlingarna hade 1970 sin expedition i en prästgård.

Anmärkningsvärt är att ordet ”kyrkobokföring” finns endast på ett ställe och då inom parentes efter ordet ”folkbokföring”, liksom att skriften avslutas med en firsidig sammanfattning på engelska, ”Summary”. Även i bilaga 1 finns engelska språket, bl.a. i ”List of tables” och i rubrikerna för tabellerna.

1972 ÅRS BETÄNKANDE OM ”SAMHÄLLE OCH TROSSAMFUND”

Den 26 maj 1972 överlämnade ”1968 års beredning om stat och kyrka” under ledning av Alva Myrdal sitt slutbetänkande med titeln ”Samhälle och kyrka”.⁵⁴⁹ Till slutbetänkandet följde dels ”Bilaga 119, Utredningar i delfrågor”, dels ”Bilaga 20, Trossamfundens ekonomi”.⁵⁵⁰

Slutbetänkandet är i tre huvuddelar, benämnda ”Bakgrunden”, ”Principerna” och ”Konsekvenserna”.

I den inledande sammanfattningen föreslås att folkbokföringen skall föras över till ett borgerligt organ och att detta bör beslutas år 1974 och vara genomförd 1976. Här ansluter man sig till det som CFU föreslagit i SOU 1970:70. Det finns även förslag på en församlingsregistrering för Svenska kyrkan, en modell som skulle kunna användas också av andra trossamfund. (Se vidare i kapitlet om Staten om den nya kyrkobokföringen.)

Beredningen konstaterar:

Av vårt delbetänkande (SOU 1971:29) Kyrkan kostar framgår bl. a. att kostnaderna för prästernas arbete med folkbokföringsgöromål var drygt 30 milj. kr. (lönekostnader). I vissa församlingar ägnar prästerna en betydande del av sin arbetstid åt folkbokföringen (23 %). I andra typer av församlingar är dock denna andel avsevärt mindre (8 %).

Ett borttagande av dessa arbetsuppgifter torde alltså innebära en minskad arbetsbelastning för prästerna. Skäl skulle därför kunna finnas att aktualisera frågan om en översyn av den församlingsprästerliga organisationen med indragning av ett antal tjänster som mål. Andra skäl har i olika sammanhang från kyrkligt håll åberopats som stöd för önskemål om pastoratsreglering. Å andra sidan torde, särskilt i större församlingar, intresse finnas att prästerna skall få ökad tid för andra uppgifter.⁵⁵¹

⁵⁴⁸ SOU 1971:29, Kyrkan kostar – En ekonomisk studie av svenska kyrkans församlingar 1969.

⁵⁴⁹ SOU 1972:36 (216 sidor). Ledamoten i beredningen Per Blomqvist hade vid denna tid blivit komminister.

⁵⁵⁰ SOU 1972: 37 Samhälle och trossamfund – Bil. 1–19, slutbetänkande (349 sidor), och SOU 1972:38 Samhälle och trossamfund – Bil. 20, slutbetänkande (86 sidor).

⁵⁵¹ SOU 1972:36, s. 80.

Vidare konstaterar beredningen att kyrkobokföringen kostar 60 milj. kronor per år.

I bilaga 11 återges en undersökning om hur många som arbetar i församlingen i oktober 1970.⁵⁵² Av dessa arbetar 1 300 med kyrkobokföring som sin huvudsakliga arbetsuppgift. Ca. 700 av dem tjänstgör på heltid och ca 600 på deltid. Till dessa "tjänstemän" tillkommer prästerna.

Regeringen meddelade i mars 1973 att den inte skulle lägga fram någon proposition till riksdagen med anledning av denna utredning; man kunde inte nå fram till en samlad lösning.

BETÄNKANDET 1978 STAT - KYRKA

Inom Svenska kyrkan hade redan 1973 tillkommit en arbetsgrupp som under ärkebiskopens ledning skulle utreda reformer som var önskvärda även om förhållandet mellan staten och kyrkan inte ändrades. Denna grupp tog sedan kontakt med kyrkoministern Hans Gustafsson (s) och gemensamma överläggningarna med en av kyrkoministern tillsatt stat-kyrka-grupp inleddes i februari 1975. Dessa kom att handla mer om praktiska lösningar på olika problem. Den gemensamma gruppen delades upp i fyra utskott, varav ekonomiutskottet tittade på "församlingsregistreringen".

I den kyrkliga arbetsgruppen som initierats av ärkebiskopen Olof Sundby ingick biskoparna Olle Nivenius och Arne Palmqvist (Biskopsmötet), revisorn Gustav Öberg och förbundsdirektören P-O Nilsson (Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund), lagmannen Carl Hamilton och kontraktsprosten och kyrkobokföringsinspektören Nils Glimelius (Rikskommittén för stiftstingen) samt rektorn Carl Henrik Lyttkens och komministern Nils Erik Åberg (Riksförbundet kyrkans ungdom).

I frågor om församlingsregistrering hade den statliga gruppen biträttats av f.d. folkbokföringsdirektören Herbert Lindström och folkbokföringsdirektören Wolmar Högberg.

Den 16 januari 1978 överlämnades till statsrådet och chefen för kommundepartementet, kommun- och kyrkoministern Johannes Antonsson (c), betänkandet från överläggningarna.

Nämnas kan att biskop Arne Palmqvist i ett särskilt yttrande menade att det inte finns några hållbara skäl för att flytta över folkbokföringen från pastorsämbetena: "Detta är ingen religionsfrihetsfråga. Bl.a. riksskatteverket har tillbakavisat den myrdalska beredningens förmodan, att invandrare och andra skulle finna nuvarande ordning otillfredsställande. Det finns inga klagomål. Om man ser till folkbokföringens bästa, finns det ingen anledning till någon överflyttning till andra organ."

1981 ÅRS BETÄNKANDE OM FOLKBOKFÖRINGSORGANISATIONEN M.M.

Den 16 augusti 1979 gav chefen för budgetdepartementet, statsrådet Ingemar Mundebo (fp), direktiv till en ny utredning.⁵⁵³ Statsrådet noterar att Sverige saknar motsvarighet i andra länder när det gäller att folkbokföringen sköts av kyrkans organ. Han menar att detta är en samhällslig uppgift och bör därför skötas av staten, även om han kan tänka sig att pastorsämbetena p.g.a. sin närhet till befolkningen kan bistå folkbokföringsmyndigheten med vissa uppgifter. En fråga som skulle belysas var vilken annan myndighet som skulle ta över folkbokföringen. Statsrådet menar själv att de lokala skattemyndigheterna vore de mest lämpade. En annan fråga som skulle utredas gällde personalen, som man menade skulle flyttas över från pastorsämbetena till den nya myndigheten.

I december 1981 överlämnade kommittén sitt betänkande "Folkbokföringens framtida organisation"⁵⁵⁴ Efter att ha gett en bakgrund till betänkandet, en beskrivning av nuvarande

Tabell 11.4 Antal kyrkokommunalt reglerade befattningar hösten 1970

Befattning	Antal
Tjänstemän, central förvaltning	300
Tjänstemän, kyrkobokföring	1 300
Tjänstemän, fastighetsförvaltning och begravningsväsende	400
Tjänstemän, församlingsverksamhet	1 200
Vaktmästare	3 000
Kyrkogårdsarbetare	3 400
Städpersonal	1 000
Summa	10 600

552 SOU 1972:37, Bilaga 11, 2.4.1 Antalet befättningshavare, s. 135.

553 Dir 1979:96, 16 aug. 1979. Kommittén bestod av tre ledamöter, departementsrådet och senare rättschefen Harald Rangnitt, ordförande, och riksdagsledamöterna Paul Jansson (s) och Stina Eliasson (c).

554 SOU 1981:101.

ordning och en redovisning av allmänna övervägande tar kommittén upp bl.a. frågor som rör servicen till allmänheten, trossamfundens medlemsregistrering, arkiven och personalen.

I betänkandet redovisas också några större undersökningar av pastorsexpeditionerna och dess personal. Vikten av en kontinuitet med det gamla tas upp:

I Sverige finns genom kyrkobokföringen en mycket tidigt uppbyggd, genom århundraden likartad redovisning av befolkningen. Detta har gjort folkbokföringens betydelse för forskning särskilt stor. Från forskningssynpunkt är det därför viktigt att denna kontinuitet i folkbokföringsmaterialet bevaras vid ett ändrat huvudmannskap. (s. 42)

Kommittén föreslår, till skillnad från statsrådet, att det är de allmänna försäkringskassorna med sitt vitt förgrenade kontorsnät som skall ta över folkbokföringen. Kommittén tar i betänkandet även upp frågan om vilket material som skall föras över till den nya myndigheten. Man menar att en koppling mellan kyrkan och staten måste finnas kvar då det i den borgerliga folkbokföringen skulle finnas kvar anteckning om medlemskap i svenska kyrkan beroende på kyrkans beskattningsrätt. Kommittén räknar med att reformen skulle kunna vara genomförd 1987.

När det gäller kyrkoarkiven, som omfattade ca. 45 000 hyllmeter, varav hälften upptogs av kyrkobokföringsmaterial, menar kommittén att endast personakterna behövde föras över till försäkringskassorna.

KYRKOKOMMITTÉNS BETÄNKANDE 1983 OCH 1985

I slutet av 1982 tillsatte regeringen en kommitté för att utreda svenska kyrkans struktur på lokalplanet. Kommittén tog sig namnet 1982 års kyrkokommitté. Kommittén kom sedan med två betänkande som båda vidrörde folkbokföringen. Ordförande i kommittén var Sören Ekström, sakkunnig i civildepartementet. Huvudsekreterare blev rektor KG Hammar.

1983 kom diskussionsbetänkandet *Församlingen i framtiden*.⁵⁵⁵ Det skickades ut till ett stort antal församlingar, domkapitel och andra kyrkliga organ med en inbjudan att komma med remissvar senast 19 mars 1984. I ett kapitel tas också folkbokföringen upp. Efter en genomgång om hur den nu fungerar redovisas 1979 års folkbokföringskommittés betänkande och man konstaterar att kommitténs förslag ännu inte remissbehandlats. I övrigt hade kyrkokommittén i detta betänkande inga egna synpunkter. Betänkandet trycktes i 32 000 exemplar och resulterade i 2 506 remissvar. Remissvaren redovisades sedan i utredningen *Församlingar om framtiden*.⁵⁵⁶

Två år senare, i januari 1985, kom ett nytt betänkande från kyrkokommittén, en "lägesrapport", *Församlingar i samverkan*,⁵⁵⁷ som man hoppades skulle kunna diskuteras i 1985 års kyrkomöte. Kapitel 8 har rubriken "Folkbokföringens organisation", och där konstateras att i kommitténs uppdrag inte ingår folkbokföringsfrågorna. Det hindrar dock inte att man inleder kapitlet med att konstaterandet: "Vi föreslår att huvudmannskapet för folkbokföringen – så som redan skett i Stockholm och Göteborg – i framtiden delas så att svenska kyrkan avlastas de fiskala myndighetsinslagen i denna. Dessa delar bör i stället föras över till lokala skattemyndigheten." Kommittén menade att det var viktigt att ett beslut fattades i frågan, för att både kyrkan och myndigheter skulle kunna planera sin framtid. Dessutom menade man att om kyrkan avlastades folkbokföringen, så skulle den kollision som kunde ske i kyrkan mellan dess fiskala uppgifter och dess egentliga uppgifter försvinna.

STATSKONTORETS RAPPORTER 1984 OCH 1986

Regeringen gav Statskontoret inom finansdepartementet i uppdrag att göra "en närmare analys av kostnads-, effektivitets- och finansieringskonsekvenser av ändrat huvudmannskap för folkbokföringen". Detta redovisades 1984 i en rapport.⁵⁵⁸ Man gjorde då en jämförelse mellan lokal skattemyndighet och allmän försäkringskassa och kom fram till att de lokala skattemyndigheterna var bättre lämpade att ta hand om folkbokföringen.

⁵⁵⁵ SOU 1983:55.

⁵⁵⁶ SOU 1984:75.

⁵⁵⁷ SOU 1985:1.

⁵⁵⁸ Statskontorets rapport 1984:42, Framtida huvudman för folkbokföringen.

Två år senare rapporterade Statskontoret en undersökning om vad som skulle krävas om kyrkan fortsatt skulle vara huvudman för folkbokföringen och vad det skulle kosta.⁵⁵⁹ Statskontoret föreslog att antalet expeditioner skulle minska, så att man hade en expedition per pastorat och inte en (eller ibland flera) per församling, en minskning från 1 438 till 1 138 expeditioner vilket skulle spara 36 miljoner kronor och att införa ADB-stöd vilket skulle spara ca. 250 årsarbetskrafter. Med tanke på den dubbelregistrering av de allra flesta svenskar som skulle ske om staten tog över folkbokföringen så skulle det bli samhälls-ekonomiskt dyrare. Till denna rapport hänvisades senare i riksdagsdebatten som ett argument för ett bevarande av folkbokföringen inom kyrkan.

Regeringens proposition 1987

Den 23 april 1987 kom regeringens proposition om ny organisation av folkbokföringen.⁵⁶⁰ Den sammanfattar sig själv:

I propositionen föreslås att ansvaret för den löpande folkbokföringen förs över från pastorsämbetena till de lokala skattemyndigheterna. Motivet till förändringen är framför allt att verksamhetsmässiga skäl talar för att den löpande folkbokföringen bör handhas av en borgerlig myndighet. Genom att lokal skattemyndighet föreslås bli ny lokal folkbokföringsmyndighet tillvaratas den kompetens i folkbokföringsfrågor som redan nu finns på dessa myndigheter.

Riksdagen föreslås nu ta ställning till dessa principiella riktlinjer för den löpande folkbokföringens administration. En kommitté avses bli tillkallad för att lämna förslag till hur den nya organisationen närmare bör utformas.

Omorganisationen skall enligt förslaget genomföras den 1 juli 1991.

Som vi sett föreslog folkbokföringskommittén 1981 att de allmänna försäkringskassorna skulle bli ny myndighet för folkbokföringen.

Föredragande i regeringen, statsrådet Bengt K.Å. Johansson (s), menade att folkbokföringen var en borgerlig angelägenhet och därför borde höra till en borgerlig myndighet. Att svenska kyrkan var folkbokföringsmyndighet kunde kritiserar ur en religionsfrihetsaspekt. "Att personer som står utanför alla kyrkor eller tillhör ett annat trossamfund än svenska kyrkan i medborgarärenden skall behöva vända sig till ett trossamfunds präster eller annan personal är otillfredsställande." Statsrådet menade att det blir samhälls-ekonomiskt billigare att föra över folkbokföringen till ett borgerligt organ. Slutligen föreslår statsrådet att det är de lokala skattemyndigheterna som skall ta över folkbokföringen.

Riksdagens behandling

PROPOSITION OCH MOTIONER

Dagen därpå, den 24 mars 1987, anmäldes och bordlades i riksdagen regeringens proposition.⁵⁶¹ Tre dagar senare föredrogs propositionen och hänvisades till skatteutskottet.⁵⁶² På förslag från skatteutskottet kom riksdagen den 3 juni att besluta att uppskjuta beslut i frågan till riksmötet 1987/88.

Förutom regeringens proposition inkom till riksdagen 18 motioner i detta ärende med sammanlagt 63 namnunderskrifter. 11 av dessa motioner föreslog riksdagen att avslå förslaget och 7 av dem ville att riksdagen skulle meddela regeringen att man önskade en fortsatt behandling av frågan. I en motion från Carl Bildt (m) och ytterligare 12 moderater reagerar man på att Svenska kyrkans centralstyrelse inte fått tillfälle att yttra sig i frågan.⁵⁶³ I en annan

⁵⁵⁹ Statskontorets rapport 1988:30, Folkbokföringen med kyrkan som huvudman

⁵⁶⁰ Regeringens proposition 1986/87:158 om ny organisation för folkbokföring.

⁵⁶¹ Prot. 1986/87:110, § 8, s. 68.

⁵⁶² Prot. 1986/87:111, § 5, s. 79.

⁵⁶³ Motion 1986/87:sk155 Carl Bildt m.fl. (m).

motion från Lars Werner (vpk) och ytterligare 6 riksdagsledamöter från Vänsterpartiet Kommunisterna vill man avslå motionen bl.a. därför att om förslaget antas blir det sämre ur servicesynpunkt; man jämför 1 138 pastorat med 437 försäkringskass kontor och 120 lokala skattemyndighetskontor.⁵⁶⁴ Folkpartiet var för en förändring, men en motion från fem folkpartister föreslog att folkbokföringen skulle vara kvar i kyrkan.⁵⁶⁵ En annan folkpartist framförde förslaget att även om staten skulle vara huvudman för folkbokföringen så skulle pastorsexpeditionerna på "entreprenad" sköta bokföringen.⁵⁶⁶

UTSKOTTSBEHANDLING

Riksdagens skatteutskott kom att behandla frågan den 13 oktober 1987.⁵⁶⁷ Förutom regeringens proposition och de 18 motioner som kom i anslutning till den hade man ytterligare 6 tidigare inkomna motioner att behandla. Till detta kom ett antal skrivelser, bl.a. från Svenska kyrkans centralstyrelse, pastorsämbeten och Pastoratstjänstemannaförbundet. I samband med beredningen hade ytterligare kyrkliga organisationer hörts. Vidare efterfrågade utskottet ett yttrande från konstitutionsutskottet.

Konstitutionsutskottet menar sig inte ha något att säga i sakfrågan, däremot tar man upp frågan om regeringens behandling av den.⁵⁶⁸ Utskottet menar att det inte är ett föregripande av frågan stat-kyrka om folkbokföringen överflyttas till en borgerlig myndighet. Utskottet menar vidare att det inte finns något hinder för skatteutskottet att ta upp ärendet.

Skatteutskottet noterade:

Bred enighet har sedan länge rått om att den nuvarande folkbokföringen har brister och behöver rationaliseras och förbättras. Samtidigt har det varit oklart om den löpande kyrkobokföringen även i fortsättningen skall handhas av pastorsämbetena eller föras över till en borgerlig myndighet. En rad utredningsförslag har utan resultat hittills lagts fram i organisationsfrågan. Frågan har behandlats bl.a. av 1924 års uppördssakkunniga [...]."

Skatteutskottet kom att tillstyrka propositionen. Av de 15 närvarande ledamöterna reserverade sig dock sju ledamöter mot utskottets beslut gällande förslaget om folkbokföringens organisation: fem moderater och centerpartister i en reservation, och två folkpartister i en annan reservation. De senare menade bl.a. att kyrkomötet först borde ha hörts och att utskottet skulle föreslå att propositionen borde avslås.

RIKSDAGSDEBATT OCH -BESLUT

Den 28 oktober 1987 behandlades i riksdagen skatteutskottets betänkande. Debatten omfattar 69 anföranden och 59 sidor i protokollet. På den 50:e sidan av dessa sidor noterar Kjell Nordström (s) att man redan då debatterat saken i fyra timmar.

Knut Wachtmeister (m) inleder debatten med att säga: "Herr talman! Inte sedan debatten om löntagarfonder och den s.k. engångsskatten på försäkringsspararnas pengar har allmänhetens intresse så riktats mot det förslag som vi nu har att behandla - nämligen att ta ifrån kyrkan folkbokföringen." Därefter finns företrädare för samtliga partier med i debatten. I debatten förs bl.a. fram att kyrkomötet tidigare under året önskat att regeringen drog tillbaka sin proposition.

Kyrkoherde Torgny Larsson (s) återger det han funnit som ett beklämmande inslag i tidningen Land: en "dödsannons, där man med ett kors inom en svart ram förkunnar att kyrkobokföringen i svenska kyrkan har avlidit vid en ålder av 301 år, född 1686, avliden 1987."⁵⁶⁹ Larsson vederlägger sedan "denna makabra form av argumentation", både när det gäller formen och innehållet. Larsson visar också på ett missförstånd som uppstått sedan

⁵⁶⁴ Motion 1986/87:sk170 Lars Werner m.fl. (vpk).

⁵⁶⁵ 1986/87:Sk156. Andre vice talman Karl Erik Eriksson m.fl. (fp).

⁵⁶⁶ 1986/87:Sk169, Carl-Johan Wilson (fp).

⁵⁶⁷ SkU 1987/1988:2. Skatteutskottets betänkande 1987/88:2 om ny organisation för folkbokföringen (prop. 1986/87:158). Betänkandet finns inte på riksdagens hemsida, utan har fått beställas separat. Betänkandet redogörs även i Andersson, Karl-Gustaf, *Folkbokföringen – Historia och reform*, s. 61; här finns även ytterligare redogörelser för propositionen och dess behandling.

⁵⁶⁸ Konstitutionsutskottets yttrande 1987/77KU1 y.

⁵⁶⁹ Prot. 1987/88:16, s. 61f.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund i ett brev till skatteutskottet skrivit att man vid en förändring skulle vara tvungen att vända sig till skattekontoren i samband med dop, vigslar och jordfästningar.

Tydligt är att ledamöter från socialdemokraterna och folkpartiet stödde förslaget. Moderater och centerpartister var emot. Kommunisterna var mer delade i frågan.

Efter fyra omröstningar, p.g.a. de tre reservationer som fanns, beslutade så riksdagen att bifalla utskottets hemställan. 153 ledamöter röstade för och 116 mot, samt 40 som avstod. Beslutet om att den 1 juli 1991 föra över folkbokföringen från svenska kyrkan och dess pastorsämbeten till staten och dess lokala skattemyndigheter var så fattat den 28 oktober 1987. Beslutet kom att senare följas av motioner där man uppmanar regeringen att återta sitt beslut.

OFF, KOFF, POFF och ROFF

Riksdagen principbeslut kom sedan att följas av ytterligare utredningar och beslut rörande den nya folkbokföringen. Bland utredningarna återfinns *Organisationskommittén för folkbokföringen* (OFF), *Arbetsgruppen för kyrkobokföringen i framtiden* (KOFF), *Projektgruppen för omorganisation av folkbokföringen* (POFF) inom Riksskatteverket för att konstruera data-systemet och *Riksarkivets grupp för frågor i samband med folkbokföringsreformen* (ROFF).

OFF

Regeringen beslöt i februari 1988 att på finansministerns Kjell-Olof Feldts förslag tillsätta en kommitté som skulle komma med förslag hur folkbokföringen skulle se ut i fortsättningen.⁵⁷⁰ Utredningen skulle också beakta behovet att föra över personal från pastorsämbeten till skattemyndigheten och så ta tillvara deras kompetens. Likaså skulle man se över vilket material som behövde flyttas över från pastorsexpeditionerna. Hänsyn i detta fall skulle då tas till kyrkans behov. Slutligen skulle arbetet ske med beaktande av de utredningar som i övrigt rörde svenska kyrkan.

En månad senare utsåg statsrådet Erik Åsbrink ledamöterna i kommittén som kom att ledas av landshövding Rolf Wirtén.⁵⁷¹ Man tog sig namnet *Organisationskommittén för folkbokföringen*, ofta förkortad till OFF. Som expert i kommittén medverkade bl.a. kyrkobokföringsinspektören Hans Tollin, Stockholm. Som sakkunnig fanns i kommittén generalsekreteraren i svenska kyrkan Sören Ekström.

I februari 1990 överlämnade kommittén ett delbetänkande med ett förslag om lag gällande folkbokföringsregister m.m.⁵⁷² Man skissar på olika alternativ när det gäller överföringen från de manuellt förda personakterna med personuppgifter på pastorsexpeditionerna till det datorstödda systemet på skattemyndigheten. Ett alternativ är att alla akter skall kopieras, att förändringar som sker skall registreras både på originalet och på kopian och att kopian så sent som möjligt skall föras över till skattemyndigheten. Registreringen på skattemyndigheten skulle sedan påbörjas med dem som är yngre än 50 år. Något tidigare i betänkandet anges dem som är födda efter 1965.⁵⁷³ Man kommer fram till att det bästa vore om överföringen sker hos pastorsämbetena. Slutligen menar man att det krävs utbildning, både för dem som övergår från pastorsämbetena till skattemyndigheten men också för dem som stannar kvar på pastorsexpeditionen, eftersom kyrkans egen bokföring kommer att datoriseras.

I december 1990 överlämnades kommitténs slutbetänkande.⁵⁷⁴ Inledningen i betänkande avslutades något överraskande: ”Kommitténs arbete är ännu inte helt slutfört. Något ytterligare betänkande kommer dock inte att presenteras.” På sidan 108 förklarar man sig och menar att resterande utredningsarbete inte kräver ett nytt betänkande. Noterbart är att utredningen blev klar på mindre än ett år; å andra sidan hade man bara sex månader på sig att genomföra kommitténs resultat.

Här föreslås att pastor i fortsättningen skall vårda materialet för kyrkobokföringen fram till dess att landsarkiven kan ta hand om det. Man ser vidare nödvändigheten av utbyte när

570 Dir. 1988:4, Beslut vid regeringssammanträde 1988-02-18.

571 Enligt SOU 1990:109 var det statsrådet Åsbrink. Enligt SOU 1990:18 var det Odd Engström.

572 SOU 1990:18, Lag om folkbokföringsregister m.m.

573 SOU 1990:18, s. 103.

574 SOU 1990:109, Författningsförslag med anledning av ny folkbokföringsorganisation m.m.

det gäller personuppgifter mellan kyrkan och skattemyndigheten. Man listar förordningar där ordet "kyrkobokförd" skall bytas ut mot "folkbokförd" och "pastorsämbete" mot "skattemyndighet", liksom att "pastor" och begreppet "kyrkobokföringsdistrikt" skall försvinna ur bestämmelserna om folkbokföring. När det gäller begreppet "pastor" bör en definition av vem pastor är införas i någon annan författning, eftersom definitionen försvinner med den nya folkbokföringskungörelsen.

Kommittén föreslog också en ändring i namnlagen så att en anmälan om namn i samband med dop och vigsel inte längre skulle kunna göras hos prästen. Dock föreslog man att blanketter för ärenden som rörde vigsel, såsom hindersprövning och namnanmälan, skulle finnas hos förrättaren. Vidare föreslog man att möjligheten att folkbokföras i en icke-territoriell församling skulle upphöra. Också i slutbetänkandet anser kommittén att det i samband med att folkbokföringen skulle överföras till en ny myndighet krävdes utbildning av dem som skulle arbeta med detta. Här skulle man få en grundläggande ADB-utbildning. Eftersom också kyrkans bokföring skulle datoriseras skulle även kyrkans personal få del av denna utbildning.

När det gäller förslag till en ny folkbokföringsförordning hade redan 1983 utsetts en kommitté för detta ändamål som 1990 kom med sitt slutbetänkande med förslag till ny folkbokföringslag.⁵⁷⁵ Man föreslår här bl.a. att mantalsskrivningen skall upphöra.

Riksdagen 1991

I propositionen från regeringen till riksdagen den 21 mars 1991 framförde ministern Erik Åsbrink att hans uppfattning i det ovan nämnda stämmer överens med organisationskommitténs.⁵⁷⁶ Dock menar han att bestämmelserna om namnanmälan till prästen vid dop och vigsel bör behållas. I propositionen hänvisas till både 1983 års och 1988 års kommittéer. Propositionen förordar ett beslut i riksdagen att införa en ny folkbokföringslag och ett beslut om att införa en lag om att införa den nya folkbokföringslagen, liksom beslut om ändringar i 61 andra lagar.⁵⁷⁷

I riksdagen skickades propositionen vidare till skatteutskottet för beredning, vilket gjordes den 7 maj.⁵⁷⁸ Förutom propositionen hade ett antal motioner inkommit. Tre av dessa från (c) och (mp) menade att riksdagen borde besluta att riva upp sitt tidigare beslut om att flytta över folkbokföringen från kyrkan. I en av dessa motioner föreslogs att man borde utreda en alternativ organisation med en datorisering vid pastorexpeditionerna.⁵⁷⁹ Skatteutskottet kom med en ändring ang. statsrådets folkbokföring att bifalla propositionen och att yrka avslag på alla motioner i ärendet.

Vid riksdagens möte den 20 maj 1991 behandlades skatteutskottets förslag.⁵⁸⁰ Fem av riksdagens ledamöter från alla partier, utom Folkpartiet liberalerna, kom med anföranden och repliker. Centerpartiets talesman Martin Olsson menade att beslutet att föra över folkbokföringen till skattemyndigheterna var märkligt och dåligt förberett. Vidare menade han att en församlingsregisterlag borde tillkomma. Han noterade även lokala protestaktioner, som att prästen i Tuna i Medelpad skulle komma att vägra att lämna ut församlingens arkivmaterial.

Miljöpartiets Kjell Dahlström menade, efter att konstaterat att miljöpartiet inte satt i riksdagen 1987, att beslutet om ny huvudman för folkbokföringen var ett nidingsdåd, att det bl.a. innebar att en del deltidsanställda kvinnor nu skulle få upp till 25 mil till sin nya arbetsplats (Pajala och Idre togs som exempel), och vidare: "Det hela är en brutal indragning av de mest decentraliserade offentliga tjänsterna i landet." Han tyckte att man skulle följa Datainspektionens förslag om en ny lokal folkbokföringsmyndighet, något som kunde göras med

⁵⁷⁵ SOU 1990:50.

⁵⁷⁶ Prop. 1990/91:153.

⁵⁷⁷ Av dessa lagar återfinns inom den kyrkliga sfären: lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680), lag om ändring i församlingslagen (1988:180), lag om ändring i lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan, lag om ändring i kungörelsen (1953:524) angående upphävande av skyldigheten för svensk medborgare att tillhöra nationell kyrkoförsamling m.m., lag om ändring i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade, och lag om ändring i lagen (1981:1216) om kyrklig beredskap.

⁵⁷⁸ 1990/91:SkU28, Ny folkbokföringslag.

⁵⁷⁹ Motion 1990/91:Sk901 av Kjell Dahlström m.fl. (mp).

⁵⁸⁰ Prot. 1990/91:121, 13 §. Debatten avslutades enligt protokollet med "ljudliga skrattsalvor".

”en formell delning av pastorsexpeditionerna och enklast bara med nya skyltar i entrén.”

Riksdagen kom dock att med stor majoritet besluta i enlighet med vad skatteutskottet anfört. En lag om folkbokföring var således stiftad, och detta bara en dryg månad innan den skulle tillämpas. Någon lag om församlingsregister blev det inte.

Staten om den nya kyrkobokföringen

Från statligt håll var det självklart att kyrkan skulle behöva egna register för sin verksamhet, om folkbokföringen flyttades över till en annan myndighet. I flera statliga utredningar kom förslag på hur de kyrkliga registren, oftast kallade församlingsregister, skulle se ut. Här redovisas något ur några av de viktigare utredningarna. Några beslut om den framtida kyrkobokföringen kom dock inte att fattas varken i riksdag eller i regering, annat än att regeringen beslutade att inte till riksdagen lägga fram något lagförslag om församlingsregistrering.

1970 års betänkande om folkbokföringsorganisationen m.m.

I betänkandet från Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU) om folkbokföringsorganisationen m.m. 1970 finns ett förslag till församlingsregistrering.⁵⁸¹ Nämnden utgår från ett scenario där nuvarande relation mellan stat och kyrka bibehålls. Nämnden menar att kyrkans register inte skall benämnas ”kyrkobokföring”, bl.a. därför att detta begrepp sedan tidigare finns i en mängd författningstexter; man anser att begreppet ”församlingsregistrering” bättre täcker vad det handlar om. Vidare tycker man att en lagstiftning endast bör fastställa de grundläggande bestämmelserna och att ”den centrala tillsynsmyndigheten — då kyrkan förutsattes sakna ett eget centralt administrativt organ synes som sådan myndighet ej kunna ifrågakomma annan än riksskatteverket — har att utfärda de närmare anvisningar som erfordras”. Registret skulle innehålla så lite uppgifter som möjligt, ”minimiregistrering”, medan pastor efter eget godtycke skulle kunna föra ytterligare register.

Två frågor var viktiga att besvara: hur kan ändringar i folkbokföringsuppgifter enkelt kunna föras in i församlingsregistret och skall registret bara innefatta dem som tillhör svenska kyrkan eller hela befolkningen.

Man noterar att 98 % av befolkningen tillhör svenska kyrkan och man förväntar sig inte någon väsentlig nedgång i medlemstalet, i varje fall inte med nuvarande regler. Även om dopet skulle bli en ”medlemskonstituerande faktor” räknar man med en långsam nedgång av medlemsantalet. Därför skulle kyrkan få fortlöpande aviseringar om alla folkbokförda personer från datakontoren till pastorsämbetena för att hålla församlingsregistren aktuella.

Som ”primärurkund” sågs antingen en församlingsbok eller ett av personavier uppbyggt register. När det gäller församlingsboken menade man att församlingarna kunde behålla de församlingsböcker man redan hade, alltså de bundna böckerna med personuppgifter som var indelade efter fastighet. För församlingarna i Stockholm som inte förde församlingsbok skulle det bli nödvändigt att lägga upp sådana, vilket ansågs kunna göras utan större svårighet. Aviseringar från skattemyndigheternas datakontor förutsattes komma genom utskick av personavier.

Skulle man använda sig av ett personaviregister kunde man för hand skriva in de kyrkliga uppgifterna på avins baksida. Vid en träff med rikets kyrkobokföringsinspektörer framkom som ett starkt önskemål att använda (inbundna) församlingsböcker och inte personavier, även om detta skulle bli kostsammare.

Nämnden menade att församlingarna dessutom skulle behöva föra ”längder över de ministeriella förrättningarna, dvs. dop, konfirmation, kyrklig vigsel och jordfästning”. Slutligen skulle pastorsexpeditionen kunna var ett serviceorgan för att underlätta människors folkbokföringsärenden.

581 SOU 1970:70, Folkbokföringsorganisationen m.m., 8 kap., s. 74.

1972 års slutbetänkande om samhälle och trossamfund

(Se mer om detta betänkande i kapitlet "Staten och kyrkbokföringen".)

Den 26 maj 1972 överlämnade "1968 års beredning om stat och kyrka" under ledning av Alva Myrdal sitt slutbetänkande med titeln "Samhälle och kyrka" som även behandlade församlingsregistreringen.⁵⁸² I dessa frågor hade den statliga gruppen biträttats av f.d. folkbokföringsdirektören Herbert Lindström och folkbokföringsdirektören Wolmar Högberg.

I den inledande sammanfattningen föreslås en församlingsregistrering för Svenska kyrkan, en modell som skulle kunna användas också av andra trossamfund:

När folkbokföringen förs över till borgerligt organ behövs emellertid en annan form för registrering av dem som tillhör Svenska kyrkan, s. k. församlingsregistrering. En modell har av oss utarbetats för att kunna dels vara tillämplig för Svenska kyrkans församlingsregistrering under den tid kyrkans särskilda offentlighetsrättsliga ställning består, dels vara användbar för såväl Svenska kyrkan även i framtiden som för andra trossamfund och organisationer. Modellen utgår från att varje församling skall kunna ha en stor del av den tekniska och kontorsmässiga hanteringen av förteckningar över dem som tillhör kyrkan förlagd till en central institution, *Dataservice för samfund och organisationer*. Ett för varje församling slutet register upprättas med hjälp av modern ADB-teknik och anknyts till *Dataservice för samfund och organisationer*. Serviceinstitutionen organiseras i form av en förening, i vilken till en början församlingarna inom Svenska kyrkan är medlemmar [...]. Härigenom blir offentlighetsprincipen ej tillämplig och det blir alltså omöjligt för utomstående att i serviceinstitutionens register ta del av uppgifter om människors samfundstillhörighet. Kostnaderna för församlingsregistreringen bärs i sin helhet av församlingarna så länge de kan bekosta den med utdebiterade skattemedel.⁵⁸³

Servicen skulle också kunna användas för uppbörden av avgifter. Staten skulle stå för systemet medan de som anslutit sig till det står för de registreringar som inte kom från offentliga register. Staten skulle även genom Kungl. Maj:t ge denna institution föreskrifter.

Till den praktiska användningen hörde också detta: "Från *Dataservice för samfund och organisationer* distribueras vid vissa tidpunkter församlingsmatriklar och -meddelanden. Vidare kan man efter beställning få adressetiketter för utsändning till alla eller viss kategori församlingsmedlemmar."

I avsnitt 4.5.2 (s. 100) behandlas "Med folkbokföringen sammanhängande frågor". Beredningen menade att folkbokföringen 1976 skulle föras över till staten och att det där inte skulle finnas några anteckningar om samfundstillhörighet. Man konstaterar vidare att svenska kyrkan behöver någon form av registrering av dem som tillhör svenska kyrkan. Här beskrivs ytterligare något om den tänkta dataservicen.

Beredningen ansåg att även om folkbokföringen lämnade kyrkan så skulle "bl.a. pastorsämbetet även i fortsättningen tillhandahåller de blanketter som behövs för folkbokföringen, eftersom det torde te sig naturligt för prästerna att vara sina församlingsbor behjälpliga även i dessa frågor."⁵⁸⁴

I bilaga 8 till betänkandet presenteras sedan de tänkta tekniska systemen för dataservicen. Systemet skulle byggas upp så att varje anslutet samfund eller organisation skulle, förutom en del uppgifter från folkbokföringen, registrera särskilda uppgifter. För svenska kyrkan och andra samfund skulle det gälla bl.a. "vad som händer medlemmen ministeriellt, t.ex. döpt, konfirmerad, kyrkligt vigd, jordfäst enligt viss ritual." Likaså att "på ett rationellt sätt anteckna faktorer som prenumeration på publikation, intresse av viss aktivitet, familjens vistelseort på veckoslut och semestrar m. m."

Regeringen meddelade i mars 1973 att den inte skulle lägga fram någon proposition till riksdagen med anledning av denna utredning; man kunde inte nå fram till en samlad lösning.

582 SOU 1972:36, *Samhälle och trossamfund – slutbetänkande avgivet av 1968 års beredning om stat och kyrka*, (216 sidor). Ledamoten i beredningen Per Blomqvist hade vid denna tid blivit komminister.

583 SOU 1972:36, s. 13 f.

584 SOU 1972:36, s. 78.

1978 års betänkande om ändrade relationer mellan staten och svenska kyrkan

Nästa betänkande som vidrörde kyrkobokföringen kom 1978 som ett resultat av överläggningarna med representanter från stat och kyrka.⁵⁸⁵ Här finns ett kapitel 6 med 15 sidor och rubriken "Församlingsregistrering".

Man noterar det tidigare förslaget om en "Dataservice" men övergår sedan att diskutera en annan lösning. Man menar att "ett från folkbokföringen fristående informationssystem (måste) byggas upp". Man kan notera att ordet "kyrkobokföring" inte används i förslaget. Förutom att församlingsregistren skall innefatta personer som tillhör svenska kyrkan skall det finnas möjlighet att registrera "de personer, som utan att tillhöra församling, genom ekonomiska bidrag via det statliga uppördssystemet öppet stöder den kyrkliga verksamheten", liksom icke-medlemmar som har ett familjesamband med någon som är medlem.

Registret föreslås innehålla följande uppgifter:

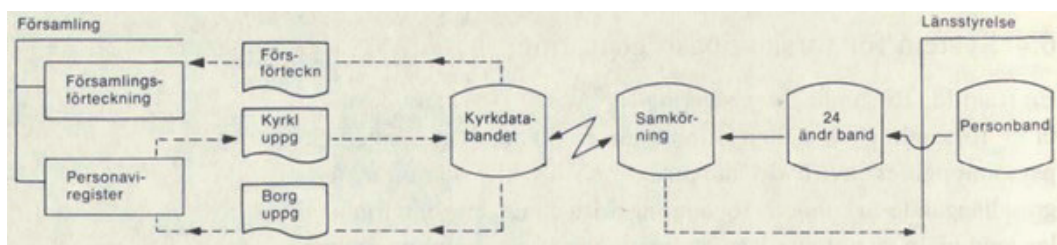
- namn, personnummer och adress
- kommun och mantalsskrivningsfastighet
- civilstånd och familjeanknytning
- församlingstillhörighet
- födelseförsamling och församling varifrån inflyttning har skett
- dop, konfirmation, kyrklig vigsel och jordfästning i svenska kyrkans ordning
- avgiftsförhållanden
- befattning för den som aktivt deltar i församlingsarbetet.⁵⁸⁶

Betänkandet förordar i valet mellan en manuell och en datoriserad hantering den senare. Man menar att ett "maskinellt system" skall kosta bara en femtedel av ett manuellt system skulle kosta.

Som urkunder skulle räknas, inte längre församlingsboken, utan

1. en *församlingsförteckning* med personuppgifter och som skulle maskinellt framställas, vara upplagd efter fastigheten, ordnad i familjeordning och en gång per år, eller oftare om församlingen så önskade, tillställas församling,
2. ett *personaviregister* likande det som kyrkobokföringen redan hade, med två avier för varje församlingsmedlem, den ena ordnad efter personnummer och den andra efter namn, och
3. fyra manuellt förda *ministerialböcker*.

Till uppgifterna av kyrklig natur skulle centralt framställas ett kyrkdataband så att de kyrkliga uppgifterna vid flyttningar mellan församlingar skulle kunna föras över till den nya församlingen. Man skissar hur systemet skulle se ut:

⁵⁸⁵ SOU 1978:1, Stat-kyrka – Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

⁵⁸⁶ SOU 1978:1, s. 88 f.

Kostnaderna för uppläggningsen av detta beräknades till 7 miljoner kronor och de årliga kostnaderna till 5–7 miljoner kronor.

Den första av de två volymerna som följde på betänkandet var resultatet från den inomkyrkliga arbetsgruppen presenterad i bilaga 1.⁵⁸⁷ Här finns ytterst lite om kyrkobokföringen, egentligen bara att man menar att kyrkobokföringen, även efter det att folkbokföringen eventuellt flyttats över till någon statlig myndighet, kommer att behövas som en ”en rent inomkyrklig församlingsregistrering” och att den då fortsättningsvis skall vara något som ligger under pastors ansvar.

I den andra volymen med bilagorna 2–12 redovisar ett av utredningens fyra utskott, ekonomiskutskottet” i bilaga sina tankar om församlingsregistreringen.⁵⁸⁸ Som utgångspunkter ser man att ett nytt system bör kunna användas av andra trossamfund än svenska kyrkan, att kyrkan måste ha ett eget ”fristående informationssystem” som är skilt från folkbokföringen, att detta informationssystem skall bestå av ”en församlingsvis hållen samling av urkunder i form av personförteckningar och längder över olika ministeriella förrättningar” och att den tekniska lösningen bör anpassas till ”tidens krav på snabb och korrekt information”.

När det gäller informationen i registret menar man att givetvis de som tillhör församlingarna skall kunna registreras liksom vissa grundläggande uppgifter ”om de personer, som utan att tillhöra församling, genom ekonomiska bidrag via det statliga uppördssystemet öppet stöder den kyrkliga verksamheten”. Här noteras också önskemålet från kyrkan att det skall finnas med familjesamband i registren.

När det gäller ”urkunderna” anser man att man till den nya folkbokföringen behöver föra över personakterna och personavierna samt in- och utflyttningsböckerna. Resten kunde vara kvar hos pastorsämbetet och fortsatt användas, dock ej församlingsboken som skulle avslutas.⁵⁸⁹

När det gäller tekniken förordar man ”ett maskinellt system”. Detta system beräknade man skulle kosta 5–7 miljoner/år, medan en manuellt system skulle kosta 35 miljoner/år. Därtill kommer i båda fallen personalkostnaderna.

Utredningen noterar också att det skulle behövas ett system för att föra över kyrkliga uppgifter till en ny församling en person flyttar till. År 1974 hade man noterat 725 000 flyttningar som gick över en församlingsgräns. Detta skulle kunna lösas genom att det i svenska kyrkan skulle skapas ett eller flera särskilda serviceband, ”kyrkdataband”. Att minnas är att på denna tid användes magnetband för register, även om utredningen kunde tänkas sig andra datamedier. Utredningen noterar att utvecklingen går snabbt och att man ser möjligheten till församlingarna, i varje fall de större sådana, att ansluta sig med ett s.k. ”on line system”.

Utredning förordar efter att ha presenterat tre modeller för detta databand denna modell:

För riket i dess helhet finns ett centralt kyrkdataband, som innehåller såväl borgerliga som kyrkliga uppgifter. Kyrkdatabandet är kyrkans databand. Det kan förvaras och bearbetas av något rikskyrkligt organ som förfogar över datamaskin. Ett alternativ är att bearbetningen ombesörjs av annan, dvs att kyrkan köper tjänster i detta hänseende.

Från detta databand skrivs sedan registerkort för medlemmarna vilka skickas till församlingarna och uppdateras vid behov; församlingen skickar sedan tillbaka korten vid ”ändringar av kyrklig natur”.

Församlingsregistreringen skulle som tidigare nämnts då ske i *församlingsförteckningen*, vilken bör ha en ”kameral ordning”, d.v.s. upplagd efter fastigheten och då med sammanhållna familjer. Vidare i ett *personaviregister* i två upplagor, det ena sorterat efter personnummer och den andra efter namn. Dessutom i *ministerialböckerna*, som skulle avslutas och nya böcker upprättas.

⁵⁸⁷ SOU 1978:2, *Stat - kyrka, Bil. 1, ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan*.

⁵⁸⁸ SOU 1978:3, *Stat - kyrka, Bil. 2-12, ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan*, s. 165-196.

⁵⁸⁹ Församlingsboken är den bok som var upplagd efter fastigheten och innehöll olika uppgifter om dem som bodde där.

Uppslag	Län	Komm	Förs	Diötr	Fastighetsnr		
5	01	62	01	01			
Eget personnummer (*=Huvudman)	Civilstånd	Ålder för ändring av civilstånd	Fam. ställn.	Namn			
	Sambörighet			Läningsadress		Ortsadress	
1		G 551111			20502	HASSELSTIGEN 25	125 31 ÄLVESJÖ
2		G 551111	M			HASSELSTIGEN 25	125 31 ÄLVESJÖ
3		OG	B			HASSELSTIGEN 25	125 31 ÄLVESJÖ
4							

Bild 1 ur förslaget till församlingsförteckningen.

Nat/ Sv medb år	Födelseort Län	Församling	Föregående mantalskrivning	Ej sv kyrkan	Dop	Konfir- mation	Kyrk- lig vig- sel	För- troen- lig ut- drag	Kyrk- tum ut- bildn	Pre- num på tid- skr	Av- gults- förh	Anteckningar
2	02 ÖSTUNA	7105010101 11111			50		K				04	
					16							
2	02 ÖSTUNA	7105010101 11111					K					
2	02 ÖSTUNA	71101020201 20502			62							
					24							

Bild 2 ur förslaget till församlingsförteckningen

Till denna förteckning skulle man också kunna föra registreringar verksamheter i kyrkan som olika personer som deltar i. Förteckningen är tänkt att med jämna mellanrum, i normalfallet 1 gång/år, uppdateras och skickas ut till församlingarna.

1981 års betänkande om folkbokföringens framtida organisation

Utredningar och betänkanden avlöste varandra. Näst på tur står betänkandet från 1981 om folkbokföringens framtida organisation. I inledningen återger man vad betänkandet från 1978 föreslagit.⁵⁹⁰

Kapitel 8 har rubriken "Trossamfundens medlemsregistrering". Här beskrivs något mer utförligt återigen förslaget från 1978 om svenska kyrkans församlingsregistrering. Vidare tar man upp frågan om andra trossamfundens tillgång till uppgifter ur folkbokföringen. Kommittén kom inte med något eget förslag till svenska kyrkans församlingsregister; detta låg heller inte i uppdraget den fått.

1983, 1984 och 1986 års betänkanden om församlingarna i framtiden

Nästa utredning i form av ett diskussionsbetänkande är *Församlingen i framtiden* som kom 1983. Kommittén bakom betänkandet skulle utreda svenska kyrkans struktur på lokalplanet och tog sig namnet *1982 års kyrkokommitté*. Ordförande i gruppen var Sören Ekström (s; sakkunnig i civildepartementet och från 1987 generalsekreterare i svenska kyrkan).

590 SOU 1981:101, Folkbokföringens framtida organisation – Betänkande av 1979 års folkbokföringskommitté, s. 20.

I kapitel 6 om folkbokföringen i betänkandet finns en underrubrik, ”Kyrkobokföringen”.⁵⁹¹ Här redovisas hur kyrkobokföringen ser ut men det ges inga förslag på hur den skall fungera i fortsättningen.

Inte heller de tre följande betänkanden av 1982 års kyrkokommitté, *Församlingarna om framtiden* (SOU 1984:75), *Församlingar i samverkan* (SOU 1985:1) och *Framtid i samverkan* (SOU 1986:17 och 18), hade något nytt förslag gällande kyrkobokföringen. Den sistnämnda har visserligen ett kapitel om folkbokföring, men det handlar just om folkbokföring och inte något om kyrkobokföring i en mer avgränsad bemärkelse.

Några senare statliga utredningar som behandlat kyrkans egen kyrkobokföring med församlingsregister eller liknande har inte återfunnits. Några statliga lagar och förordningar för kyrkobokföringen efter 30 juni 1991 har inte heller kommit. Den av kyrkomötet önskade lagen om församlingsregistrering lade regeringen aldrig fram till riksdagen.⁵⁹² Från 1991 är det endast föreskrifter från Datainspektionen och Riksarkivet som finns.

⁵⁹¹ SOU 1983:55, *Församlingen i framtiden*, särskilt s. 64–68.

⁵⁹² Se CsSkr 1990:7, om kyrkobokföringen m.m.

Statliga bestämmelser för kyrkobokföringen

Lagar och statliga förordningar

Även om kyrkobokföringen från år 1991 är en kyrkobokföring i trängre betydelse är den fortfarande beroende av ett flertal olika lagar och förordningar. I *Handbok för kyrkobokföring* från år 2002 finns i kapitel A 10 författningstexter som upptar 111 A4-sidor, varav de statliga bestämmelserna upptar 88 sidor.

Bland de viktigare lagarna räknas 1686 års kyrkolag som med förändringar gällde fram till och med år 1992. I denna lag finns bland annat bestämmelser om vilka böcker kyrkoherden skulle visa upp vid biskopens visitation i församlingen. Denna drygt 300 år gamla lag ersattes år 1993 med en helt ny kyrkolag.⁵⁹³ Lagen som gällde från år 1993 ersattes i sin tur redan år 2000 med lagen om Svenska kyrkan.⁵⁹⁴ I dessa två senare lagar nämns dock inget just om kyrkobokföring, förutom i en ändring år 1995 av bestämmelserna i kyrkolagen gällande kyrkotillhörighet där det stadgas att centralstyrelsen skall föra ett register över alla som tillhör Svenska kyrkan.⁵⁹⁵

Ett flertal av lagarna kom att upphöra i samband med relationsförändringen mellan kyrka och stat 1 januari 2000 då de olika kyrkliga nivåerna förlorade sin status som myndigheter (förutom när det gäller begravningsverksamheten och hanteringen av den kyrkoantikvariska ersättningen). Innebörden i dessa lagar kom dock att till viss del överföras till de inomkyrkliga bestämmelserna.

Lagar i kronologisk ordning med betydelse för kyrkobokföringen är bland andra:

- Kyrkolagen (1686:603; upphävd 1993-01-01).
- Tryckfrihetsförordningen (1949:105; omtryckt i bl.a. 2018:1801).
- Religionsfrihetslagen (1951:680; upphävd 2000-01-01).
- Datalagen (1973:289; upphävd 1998-10-24, övergångsbestämmelser upphävida 2001-10-01); med bestämmelser bl.a. om Datainspektionen och SPAR (Statliga person- och adressregistret).
- Sekretesslagen (1980:100; upphävd 2009-06-30).
- Namnlagen (1982:670); med bestämmelser om anmälan om namn i samband med dop och vigsel.
- Lagen om svenska kyrkan (1982:942; upphävd 2000-01-01); om reformerat kyrkomöte m.m.
- Förvaltningslagen (1986:223); om bl.a. myndigheters serviceskyldigheter.
- Äktenskapsbalken (1987:230); med ändringar i bl.a. SFS 2009:253.
- Arkivlagen (1990; 782); med efterföljande Arkivförordning (1991:446) och Riksarkivets föreskrifter.
- Begravningslagen (1990:1144).
- Folkbokföringslagen (1991:481) och Lagen om införande av folkbokföringslagen (1991:482).
- Lagen om medlemskap i icke-territoriella församlingar (1992:288; upphävd 2000-01-01).
- Kyrkolagen (1992:300; upphävd 2000-01-01).
- Lagen om aviseringsregister (1995:743; upphävd 2001-10-01); och Förordningen om aviseringsregister (1996:1298).
- Personuppgiftslagen (1998:204; upphävd 2018-05-25).

⁵⁹³ Kyrkolag (1992:300).

⁵⁹⁴ Lag om Svenska kyrkan (1990:1591).

⁵⁹⁵ SFS 1995:1211.

- Lagen om Svenska kyrkan (1998:1591) och Lagen om införande av lagen om Svenska kyrkan (1998:1592).
- Lagen om trossamfund (1998:1593).
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
- EU:s dataskyddsförordning 2016:679 (GDPR).
- Dataskyddslagen (2018:218).

Nedan redovisas något om några av dessa lagar från 1991 och framåt.

LAG OM INFÖRANDET AV FOLKBOKFÖRINGSLAGEN (1991:482), GILTIG FRÅN 1 JULI 1991

När den nya folkbokföringslagen (1991:481) beslutats följdes den av en lag om införandet av denna lag. Här stadgades det bl.a.:

- Folkbokföringslagen (1967:981) skall upphöra att gälla. Denna äldre lag stadgade att kyrkobokföringen är en del av folkbokföringen.
- Ett oavslutat ärende 1 juli 1991 hos pastorsämbetet skulle avslutas av skattemyndigheten.
- Överklaganden av beslut i kyrkobokföringsärende som fattats före 1 juli 1991 skulle behandlas enligt äldre bestämmelser.
- Frågor om medlemskap i icke-territoriell församling beslutas och registreras av skattemyndighet. Beslut i sådan fråga får överklagas hos länsrätten.
- Pastor skall fortsätta med vården av kyrkobokföringshandlingar fram till dess de statliga arkivmyndigheterna tar över dem. För arkivvården skall pastoraten se till att det finns personal och lokaler.

ÄNDRINGAR I RELIGIONSFRIHETSLAGEN (1991:488), GILTIG FRÅN 1 JULI 1991

Samtidigt kom en lag om ändring i religionsfrihetslagen (1951:680). Här ändrades begreppet "kyrkobokförd" till "folkbokförd". Nytt var stavning på "Svenska kyrkan", alltså med ett stort "S", liksom att pastors beslut får överklagas till domkapitlet.

Vidare kom en ny definition av vem som är pastor och har att fatta beslut i tillhörighetsfrågor. Den nya lydelsen i 16 § är:

Med pastor avses i denna lag kyrkoherde i en församling i Svenska kyrkan eller någon annan präst som domkapitlet förordnat att sköta de uppgifter som pastor har enligt denna lag.

Domkapitlet får även förordna någon annan att handlägga ärenden som pastor har enligt denna lag. Endast den som är präst får dock ta emot försäkran som avses i 10 § andra stycket.⁵⁹⁶

Den försäkran det här handlar om är att den som vill vinna inträde i Svenska kyrkan "avgiver muntligen försäkran att ansökningen är grundad på allvarliga religiösa skäl."

Nytt i lagen är också bestämmelserna om att centralstyrelsen skall föra register över medlemmarna i Svenska kyrkan (§ 17), liksom aviseringsskyldigheterna mellan centralstyrelsen och pastor och mellan centralstyrelsen och skatteförvaltningen (§ 18) och att pastoratet skall se till att det som pastor behöver i form av personal, lokaler m.m. skall finnas (§ 19). Nu finns alltså lagstadgat det som hörde till ett församlingsregister, även om det inte blev vad kyrkomötet tidigare önskat: en lag om församlingsregister.

⁵⁹⁶ SFS 1991:488. Den äldre definitionen i religionsfrihetslagen av "pastor" var: "Med pastor avses i denna lag den som ansvarar för kyrkobokföringen i församling av svenska kyrkan eller del av sådan församling, som utgör särskilt kyrkobokföringsdistrikt." Vanligtvis var detta kyrkoherden, men även en komminister kunde vara pastor om han eller hon hade ansvar för kyrkobokföringen i ett kyrkobokföringsdistrikt. Med den nya folkbokföringslagen 1991 försvann dessa kyrkobokföringsdistrikt.

KYRKOLAG (1992:300; FÖRKORTAD KYL), GILTIG FRÅN 1 JANUARI 1993

Med denna lag ersattes kyrkolagen från 1686 med alla sina förändringar i sin helhet. Något om kyrkobokföring finns inte i denna lag. Dock finns en del bestämmelser som har betydelse för kyrkobokföringen såsom de som handlar om den kyrkliga indelningen i församlingar och ändringar i denna, liksom det som rör de icke-territoriella församlingarna. När det gäller bestämmelserna om medlemskap hänvisade den ytterst korta tredje avdelningen om detta till religionsfrihetslagen.

Till denna lag fogades en lag (1992:301) om införandet av kyrkolagen. Här meddelas bland annat att kyrkolagen från år 1686 upphävs.⁵⁹⁷ Ytterligare bestämmelser som upphävdes var några kungliga brev från år 1571, år 1649 och år 1840 om de icke-territoriella församlingarna liksom kungörelsen (1841:10) angående fastställd gränsdragning mellan de territoriella och icke-territoriella församlingarna i Stockholm utfärdad av överståthållarämbetet.

LAG OM AVISERINGSREGISTER (1995:743), GILTIG FRÅN 1 JULI 1995.

Lagen behandlade överföring av de folkbokföringsuppgifter som fanns hos Riksskatteverket. Som en följd av lagen kom förordningen om aviseringsregister (1996:1298) i vilken fastställdes att Svenska kyrkan på samma sätt som en del andra myndigheter skulle få bruttoaviseringar från Riksskatteverket, d.v.s. kyrkan skulle få alla registrerade uppgifter. Denna förordning upphävde också Riksskatteverkets instruktion från år 1975 om kyrkobokföringsinspektörerna. Lagen upphävdes 1 oktober 2001.

ÄNDRINGAR I KYRKOLAGEN (1995:1211), GILTIG FRÅN 1 JANUARI 1996

I denna bestämmelse förde man över bestämmelserna om medlemskap i Svenska kyrkan från religionsfrihetslagen till den tredje avdelningen i kyrkolagen (1992:300). I kyrkolagen bestod denna avdelning tidigare endast av en hänvisning till religionsfrihetslagens föreskrifter om medlemskap i Svenska kyrkan.

Dessutom gjordes en del ändringar, bland andra dessa:

- Begreppen ”medlem” och ”medlemskap” ändrades till ”tillhör” resp. ”tillhörighet”.
- Centralstyrelsen, och inte längre regeringen, beslutar om tillhörighet för personer som inte är svensk medborgare eller inte är bosatt i landet.
- Tillhörigheten kopplas till dopet och således för nyfödda inte längre till föräldrarnas tillhörighet.
- Den som blir svensk medborgare och är luthersk-evangelisk trosbekännare skall inte längre automatiskt bli kyrkotillhörig.
- Begreppet ”pastor” byts ut mot ”kyrkoherde”.
- Den som tagits upp i eller trätt ut ur Svenska kyrkan skall genast få ett skriftligt bevis om det.
- Centralstyrelsens beslut kunde överklagas till kammarrätten.

Kvar från bestämmelserna i religionsfrihetslagen fanns bestämmelsen om att centralstyrelsen skulle föra register över de kyrkotillhöriga (9 §).

ÄNDRINGAR I RELIGIONSFRIHETSLAGEN (1995:1212), GILTIG FRÅN 1 JANUARI 1996

I denna ändring kom bestämmelserna i religionsfrihetslagen om medlemskap i Svenska kyrkan i 6–19 §§ att upphävas. (Jämför ovan med SFS 1995:1211.)

ÄNDRINGAR I KYRKOLAGEN (1997:56), GILTIG FRÅN 1 APRIL 1997

Efter ett enhälligt beslut i riksdagen kom nya förändringar i kyrkolagen.⁵⁹⁸ Nu kom frågan om beslut rörande tillhörighet för den som tillhör en icke-territoriell församling (3 kap. 6 §) att flyttas från den skattemyndighet den folkbokförde personen tillhörde till kyrkoherden i den icke-territoriella församlingen.

⁵⁹⁷ Lag (1992:301) om införande av kyrkolagen (1992:300). Till de mer udda bestämmelserna som upphävdes hör kungliga brevet från den 11 juli 1781 angående lördagspredikningar i Västerbotten.

⁵⁹⁸ Prop. 1996/97:64 12 februari 1997, s. 121.

PERSONUPPGIFTLAG (PUL; 1998:204), GILTIG FRÅN 24 OKTOBER 1998

Kyrkobokföringen handlar om personer och uppgifter om dessa och dessa uppgifter är automatiserade, helt på nationell nivå och i stort sett även på lokal nivå. PUL kom därför att bli viktig. Här regleras hur uppgifter får behandlas. Undantagna är ”behandlingen” av uppgifter om avlidna personer. Vidare är de behandlingar som påbörjats före ikraftträdandet undantagna fram till 30 september 2001.

PUL var en subsidiär lag, d.v.s. den gällde endast om inte andra lagar stadgade något annat. I kyrkolagen fanns dock stadgat bestämmelser om att Svenska kyrkans centralstyrelse skulle föra ett register över medlemmarna i Svenska kyrkan liksom bestämmelser rörande olika slags underrättelser mellan lokal och nationell nivå liksom mellan nationell nivå och skatteförvaltningen, något som krävde dataregister.⁵⁹⁹

LAG OM SVENSKA KYRKAN (1998:1591), GILTIG FRÅN 1 JANUARI 2000

Med lagen om Svenska kyrkan gällande från år 2000 upphävdes bl.a. kyrkolagen och lagen om medlemskap i icke-territoriella församlingar. I lagen om Svenska kyrkan finns ett avsnitt som berör kyrkobokföringen och som gäller rätten att ta del av kyrkans handlingar, till vilka också kyrkobokföringens handlingar hör. I detta sammanhang gäller också lagarna om offentlighet och sekretess om allmänna handlingar som finns förvarade hos Svenska kyrkan.⁶⁰⁰ Vidare gäller fortfarande lagen om överlämnande av handlingar till Svenska kyrkan för förvaring.⁶⁰¹ Även tryckfrihetsordningen som skyddar rätten att ta del av allmänna handlingar är tillämplig.

Svenska kyrkan åläggs att till staten lämna in uppgifter om bl.a. styrelseledamöter och andra som får företräda Svenska kyrkans olika organisatoriska enheter. Till detta kom organisationsregistret att användas.⁶⁰²

Som en följd av denna lag fick nu Svenska kyrkan själv bestämma över sina register, vilka de skulle vara och vad de skulle innehålla, givetvis med hänsyn till lagar och förordningar, bl.a. personuppgiftslagen.

LAG OM TROSSAMFUND (1998:1593), GILTIG FRÅN 1 JANUARI 2000

I lagen om trossamfund står att ”Svenska kyrkan har rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna.”⁶⁰³ Detta kräver att Svenska kyrkan ger staten upplysningar om vilka som är tillhöriga och skall betala kyrkoavgift; för detta krävs en kyrkobokföring.

I denna lag stadgas också att barn som har fyllt 12 år skall ge sitt samtycke vid inträde i och utträde ur ett trossamfund.⁶⁰⁴

Med denna lag upphävdes religionsfrihetslagen från 1951.

LAG OM ÄNDRING I ÄKTENSKAPSBALKEN (2009:253), GILTIG FRÅN 1 MAJ 2009

Med denna lag blev äktenskapen könsneutrala. Nytt var även villkoret att präster i Svenska kyrkan skulle ha ett särskilt förordnande från Kammarkollegiet; detta dock först efter en övergångstid fram till 1 maj 2010.

LAG OM ÄNDRING I FOLKBOKFÖRINGSLAG (2013:380), GILTIG FRÅN 1 JANUARI 2016

Med denna lag kom personer inte längre att folkbokföras i församling.

599 Kyrkolagen (1992:300) (med ändring i 1995:1211) tredje avdelningen, 3 kap., 7, 11 och 13 §§.

600 Sekretesslag (1980:100), 1 kap. 8 § och 13 kap 4 §, och Offentlighets- och sekretesslag (2009:4), 2 kap. 5 § och 11 kap. 7 §.

601 Lag om överlämnande av allmänna handlingar till Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar för förvaring, m.m. (1999:288) Se även SFS 2018:1916 om ändring i denna lag.

602 SvKB 1999:11, Kyrkostyrelsens anvisningar om organisationsregistret.

603 Lag om trossamfund (1998:1593), 16 §.

604 Tidigare hade motsvarande åldersgräns varit 15 år (religionsfrihetslagen, 1951:680, 12 §).

Statliga föreskrifter

Förutom lagar från riksdagen och förordningar från regeringen har även föreskrifter som rörde kyrkobokföringen kommit från statliga myndigheter, fr.a. under 1990-talet från Datainspektionen (från år 2021 Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) och från Riksarkivet.

DATAINSPEKTIONENS FÖRFATTNINGAR

Den nya kyrkobokföringen från år 1991 blev på nationell nivå och även i många fall i församlingarna, datoriserad. År 1973 fick Sverige som det första land i världen en datalag.⁶⁰⁵ Här stadgas i 2 §: "Personregister får inrättas och föras endast av den som har anmält sig hos Datainspektionen och fått bevis om detta av inspektionen (licens)." År 1982 kom en ny paragraf i datalagen, 2 a §, som stadgade att en sådan licens inte behövdes om riksdagen eller regeringen beslutat att ett personregister skulle inrättas. Den äldre kyrkobokföringen behövde därför inga tillstånd.

Till kyrkans besvikelse kom aldrig något beslut från riksdag eller regering om församlingsregistren som tillkom år 1991 och därför krävdes licenser och tillstånd från datainspektionen för kyrkans alla enheter, något som bl.a. alla kyrkoråd och pastorer, d.v.s. kyrkoherdar, fick ansöka om.

Datainspektionen utfärdade så sent som den 25 april 1991 föreskrifter om vissa personregister i svenska kyrkans verksamheter.⁶⁰⁶ Eftersom datainspektionen på detaljnivå beslutat om vilka uppgifter som fick ingå i registren kunde ett förenklat ansökningsförfarande tillämpas för "myndigheter inom svenska kyrkan".

Efter ett kapitel med inledande bestämmelser kommer ett kapitel om församlingsregister (medlemsregister och verksamhetsregister) och ett kapitel om ministerialböcker (med en hänvisning till den kyrkliga kungörelsen om ministerialböcker, SKFS 1990:5). Det fjärde kapitlet handlar om det centrala referensregistret och det femte om "Svenska kyrkans centralstyrelsens register för underrättelse till pastor i vissa fall".

Ett drygt halvår senare kom en ändringsbestämmelse av DIFS 1991:2.⁶⁰⁷ Ändringen bestod av ett tillägg av att församlingarna även får registrera "datum för välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap" i vigselboken.

År 1995 kom "föreskrifter för församlingsregister och ministerialböcker i Svenska kyrkans verksamhet".⁶⁰⁸ Med dessa föreskrifter upphävdes de tidigare föreskrifterna från år 1991. Datainspektionen skriver i inledningen i en promemoria till de nya föreskrifterna:

Föreskrifterna innebär i huvudsak en omarbetning av det tidigare förenklade ansökningsförfarandet till generella föreskrifter. Författningen innehåller dock några nyheter. Registeransvaret för ministerialböckerna övergår från pastor till kyrkoherden i församlingen, som har ansvaret för beslut om kyrkotillhörighet. Vidare betecknas de tidigare medlemsregistren register över kyrkotillhöriga. De nya kyrkotillhörighetsreglerna har också medfört ändringar i reglerna om registerinnehåll. Regler om ADB-säkerhet har även införts. Denna promemoria vänder sig till dem inom Svenska kyrkan som ansvarar för församlingsregister och ministerialböcker.

Föreskrifterna innehåller detaljerade uppgifter om vad registren, d.v.s. församlingsregistret (registret över kyrkotillhöriga och verksamhetsregistret) och ministerialböckerna, får innehålla. Här stadgas att det är kyrkorådet som är ansvarigt för församlingsregistret, men som väl får också kyrkoherden ha åtkomst till församlingsregistret. Föreskrifterna innebär också att de olika enheterna i kyrkan inte längre behövde söka om tillstånd för sina personregister.

Dock krävdes fortfarande tillstånd för de centrala registren, närmare bestämt referensregistret och registret för underrättelse till kyrkoherde i vissa fall.

⁶⁰⁵ Datalag (1973:289).

⁶⁰⁶ DIFS 1991:2, Datainspektionens föreskrifter om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister inom svenska kyrkans verksamhet. Dessa föreskrifter för Svenska kyrkan kallades ibland för "KyrkDIFS" (så i CsSkr 1994:2, s. 62).

⁶⁰⁷ DIFS 1991:3. Kyrkomötet hade dessförinnan beslutat att en sådan registrering skulle göras.

⁶⁰⁸ DIFS 1995:3.

En ny föreskrift från Datainspektionen meddelade att ett antal föreskrifter skulle upphöra den 24 oktober 1998 då personuppgiftslagen (PUL) började gälla.⁶⁰⁹ Bland dessa fanns "föreskrifter (DIFS 1995:3) för församlingsregister och ministerialböcker i Svenska kyrkans verksamhet". Föreskriften avslutas dock med en hänvisning till PUL där det står i övergångsbestämmelserna att för de register som fanns då PUL tillkom skall de äldre bestämmelserna gälla under en övergångsperiod fram till 30 september 2001.

Noterbart är att begreppet "församlingsregister" inte förekommer i de inomkyrkliga bestämmelserna innan 2004 men väl i olika statliga skrivelser under 1990-talet såsom Datainspektionens föreskrifter.⁶¹⁰

RIKSARKIVETS FÖRESKRIFTER

Riksarkivet utfärdade med utgångspunkt i arkivlagen föreskrifter och råd, dels sådant som gällde myndigheter i allmänhet (RA-FS) och sådant som var myndighetsspecifika (RA-MS), som t.ex. gällande endast Svenska kyrkan. De senare gällde fr.a. förteckningsplaner och gallringsbeslut.

När det gäller förteckningsplaner för kyrkoarkiv en bestämmelse kom från riksarkivet om detta år 1970 där signa A-H rörde kyrkobokföringens handlingar (och då också inkluderande folkbokföringens handlingar).

Nya föreskrifter rörande förteckningsplan och inbindning kom i september 1997.⁶¹¹ Man bör minnas att även äldre kyrkobokföringsmaterial fram till år 2000 förvarades i kyrkoarkiven. Bindning av ministerialböcker från 1 juli 1991 skulle göras "med hänsyn till handlingarnas slitage och säkerhet". I förteckningsplanen skulle handlingar från den nya kyrkobokföringen förtecknas.

⁶⁰⁹ DIFS 1998:1.

⁶¹⁰ Centralstyrelsen kom 1999 att definiera "församlingsregister" såsom bestående av två delar: dels ett register över kyrkotillhöriga, dels ett verksamhetsregister (CsSkr 1999:3, s. 2–306).

⁶¹¹ RA-MS 1997:64.

Övergången till den nya kyrkobokföringen 1991

Folkbokföringen flyttades 1 juli 1991 över från pastorsämbetena till skattemyndigheterna. Till detta krävdes utredningar och beslut både inom staten och inom kyrkan. Vidare skulle både kompetens och personuppgifter föras över till skattemyndigheterna. Och slutligen skulle pastorsämbetena på lokal nivå och kyrkokansliet på nationell nivå ställa om till den nya kyrkobokföringen. Nytt var också att kyrkobokföringen skulle datoriseras, på nationell nivå och oftast även på lokal nivå.

Från folkbokföring till en ny kyrkobokföring

1989 hölls en stiftshistorisk dag i Umeå där andre riksarkivarie Sven Lundkvist höll ett föredrag som avslutades sålunda:

Parallellerna mellan 1620-talet och dagens samhälle är ibland förvånansvärt stora. Samma starka intresse från statens sida finns att styra och övervaka enskilda medborgare. I de beslut, som nu föreligger om en ny folkbokföring, finns de fiskala avsikterna klart markerade. Svenska kyrkans intresse av och band till folkbokföringen har minskat eller upplöst. Den sekulariserade staten tar i stället över. Kyrkans män står nu liksom på 1620-talet delade i sina uppfattningar. Hur långt kan och skall man följa de statliga påbuden? Gäller nu som 1621 Erik Othonis' ord: "Låt fogdar och skrivare skriva och hålla längder på folk och få ... men gack Du och förkunna Guds rike, akta din bok och ditt altare." Orden är nästan 370 år gamla, men de har sin aktualitet i dagens debatt.⁶¹²

Med orden "akta din bok" kan vi i vårt sammanhang förstå dagens kyrkoböcker.

Hos prästerna fanns olika uppfattningar om kyrkobokföringen. I samband med prästmötet i Luleå stift 1971 redogör biskopen för sina iakttagelser:

Många av stiftets präster anser att folkbokföringen är den del av prästens arbete som saklöst kunde undvaras. Om jag delar denna uppfattning, så är det inte på grund av att folkbokföringen i och för sig skulle vara oviktig, ej heller i ovetskap om att den kan ge kyrkan värdefulla kontakter, utan det blir för mig en fråga om avvägning och prioritering: vad är viktigast att prästen sysslar med, vad är han överhuvudtaget till för? [...]

Pastor i Lycksele, som har bakom sig 30-årig tjänst i samma församling, framhåller att han absolut inte vill undvara expeditionsarbetet, som ger oavbrutna tillfällen till kontakter med alla kategorier. Det förefaller att särskilt vara de yngre prästerna som står främmande för prästens fortsatta engagemang i folkbokföringen.

Pastor i S:t Olov, som tillika är kyrkobokföringsinspektör, sörjer över att man från yngre präster och t.o.m. från kyrkans högsta ledning får höra talet om att kyrkobokföringen är en onödig belastning i prästtjänsten. Han ställer in denna fråga i den prästerliga självrannsakens perspektiv: "Bleve morgondagens prästtyp mera helgad än den som nu går, vore det nog riktigt att andra skötte bokföringen. I väntan på att det undret sker, behöver prästen detta tältmakeri även för egen del".⁶¹³

612 Sven Lundkvist, *Den äldre svenska folkbokföringen*, s. 11 i Scriptum nr. 22, red. Egil Johansson, maj 1990. Ericus Othonis (1550–1636) var kyrkoherde i Östra Tollstad, Linköpings stift. Längder på få anspelar på de längder som från 1620 behövdes för att driva in boskapsskatten.

613 Handlingar rörande Prästmötet i Luleå 1971, s. 42 f.

Strax före riksdagens beslut i oktober 1987 menade en kyrkoherde i Göteborg stift att frågorna kring en ny kyrkobokföring måste "bli föremål för diskussioner och framstötter, för att vi skall få en så god kyrkobokföring som möjligt, för kyrkobokföringen skall nu inte avskaffas, utan rensas!"⁶¹⁴

KOFF

I kyrkan tillsattes av Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning (NFP), församlings- och pastoratsförbundet (SKFP) och centralstyrelsens planeringssekretariat 1988 en arbetsgrupp för att arbeta med den framtida kyrkobokföringen. Gruppen bestod av åtta personer; den enda som kom utanför Stockholmsområdet var kyrkobokföringsassistenten och ordföranden i föreningen Pastoratstjänstemannaförbundet (PTM) Marianne Andersson, Skellefteå. Gruppen leddes av Lars Sköld, direktor på NFP, och den kom att kallas KOFF.

Den 15 november 1988 kom gruppens "Promemoria om folkbokföringsreformen och den framtida kyrkobokföringen". På framsidan av denna finns en teckning av skillnaden mellan det gamla och det nya när det gäller kyrkobokföringen.

Promemorian tar upp frågor som rör pastorsämbetenas ställning, vem som skall besluta om kyrkobokföringen (staten eller kyrkan), behovet av kyrkobokföring, vem som skall vara ansvarig för denna (gruppen föreslår att pastorsämbetet, d.v.s. kyrkoherden, får ansvar för denna), benämningen för kyrkobokföringen (gruppen föreslår "kyrkobokföringsregister") och innehållet i den nya kyrkobokföringen. Vidare tar man upp arkiv- och personalfrågorna. När det gäller personal konstaterar man att det i landet finns 243 kyrkobokföringsassistenter och 1 198 kyrkoskrivare samt 635 kanslisters. Slutligen ges en tidsplan för genomförandet av den nya kyrkobokföringen.

Ett nytt system för kyrkobokföringen behövde utredas och utformas. Bo Pehrsson, konsult vid Pastoratsförbundet och senare kyrkobokförings- och datasekreterare vid centralstyrelsen (se bild), skriver:

Ett antal modeller för datoriseringen av kyrkan och det nya kyrkobokföringssystemet övervägdes – direktkoppling till skatteförvaltningen, centrala kyrkliga register, register på stiftet – innan den slutliga lösningen fixerades med ett grund centralt register och många lokala register. Det blev den praktiska (och politiskt möjliga?) lösningen av Svenska kyrkans registerproblem.⁶¹⁵

Hösten 1989 ordnades i Sigtuna ett seminarium "Svenska kyrkans datanät" och tio företag erbjöds komma in med anbud till datanätet. Televerket med underleverantörerna DAFA och Statskonsult antogs som leverantörer av det nya systemet och sommaren 1990 påbörjades deras arbete.

En sak som försvårade den nya kyrkobokföringen var regeringens senfärdighet när det gällde att meddela att någon lag om församlingsregister inte skulle föreslås. Den första versionen av systemet Kbok gjordes utifrån förslaget till lag om församlingsregister. I november

⁶¹⁴ Kyrkoherde Gösta Mellberg, Hjærtum, i *Svensk pastoraltidskrift* 40/1987, s. 667.

⁶¹⁵ Bo Pehrsson m. fl., *Säkerhet och de nya verktygen*, i skriften *År kyrkans säker?*, 1995, s. 7 f. Pehrsson ger i skriften som återger föredrag hållna 30 november 1993 en historik om arbetet med den nya kyrkobokföringen.

1990 fick man besked av regeringen att något lagförslag inte skulle komma. Först i december 1990, bara sju månader innan det skulle vara förverkligat, kunde så överläggningar med Datainspektionen inledas om vad som skulle få finnas i kyrkobokföringen och då fick man börja om med ett nytt system. Eftersom kyrkobokföringen till delvis skulle datoriseras, krävdes beslut från Datainspektionen för att föra registren. Inspektionens beslut om föreskrifter ”för vissa personregister i svenska kyrkans verksamhet” kom först den 25 april 1991, bara drygt två månader innan det nya systemet skulle börja användas.

Vidare krävdes från varje kyrkoråd och varje kyrkoherde en ansökan om att få föra datoriserade församlings- och verksamhetsregister respektive ministerialböcker. Detta löstes genom att församlingarna och kyrkoherdarna gav fullmakter till Lars Sköld, Svenska kyrkans förvaltningsnämnds kansli, att för deras räkning göra sådana ansökningar. Detta kom att göras, i varje fall för vissa församlingar, förts i slutet av juni 1991.

Kompetensöverföring

En del av kompetensen bestod i att många av de cirka 1 450 kyrkoskrivarna fick fortsätta arbeta med folkbokföringen med en ny arbetsgivare. Riksskatteverket räknade med att det behövdes 900 årsarbetskrafter till den nya folkbokföringen. Kyrkoskrivarna tänktes få lämna in en intresseanmälan om att få börja arbeta på skattemyndigheten.

En annan del av kompetensöverföringen bestod i att utbilda personal inom skatteförvaltningen i kurser liknande de gamla intygskurserna i kyrkobokföring. Här gjorde kyrkobokföringsinspektörerna en stor insats. På många platser bildades lokalt så kallade överförande-grupper med personer med insyn i den gamla kyrkobokföringen och personer som skulle arbeta i den nya folkbokföringen.

Uppgiftsöverföring

Kyrkobokföringen hade tidigare i pastorsämbetena förts helt manuellt med i huvudsak hand- eller maskinskrivna böcker, personakter och blanketter. Den nya folkbokföringen skulle vara helt uppbyggd med ADB (automatisk databehandling). Det krävdes därför att uppgifter som fanns på personakterna, en för varje folkbokförd person i landet på ett blad i liggande A4-format med text på båda sidorna, skulle föras över till ett dataregister.

I ett delbetänkande från den statliga organisationskommittén för folkbokföringen (OFF) skissades olika alternativ hur detta skulle gå till.⁶¹⁶ Man föreslog det alternativ som innebar att man skulle kopiera personakten för att sedan utifrån kopiorna registrera uppgifterna i en dator. Var det inte möjligt att göra kopior hos pastorsämbetet skulle kopiering och registrering ske någon annanstans. Detta alternativ kallade man ”konventionell dataregistrering” och den skulle till viss del göras av sakkunniga inom kyrkobokföringen, d.v.s. dem som arbetade på pastorsämbetena.

Registreringen skulle göras så sent som möjligt före den 1 juli 1991 för att så många korrekta uppgifter skulle föras in i det nya registret. Registreringen skulle börja med dem som var 50 år och yngre. Efter det att registreringen gjorts skulle man sedan göra noteringar på särskilda ajourhållningsblanketter med de förändringar i personuppgifterna som skedde fram t.o.m. 30 juli 1991, för att senare registrera också dessa. Registreringen av personakterna för dem som var 50 år eller yngre skulle vara klar 1 juli 1991.⁶¹⁷ Därefter skulle registreringen succesivt fortsätta för dem som var äldre än 50 år för att sedan vara färdig 1995. Kostnaderna för detta beräknades för första året till 194 milj. kronor och därefter 11 milj. kronor/år (se nedanstående tabell).

⁶¹⁶ SOU 1990:18, Lag om folkbokföringsregister m.m. Delbetänkande av organisationskommittén för folkbokföringen, s. 101–120.

⁶¹⁷ Skatteverket har i en skrivelse *Systemdokumentation – folkbokföringssystemet*, 2004-07-02, mer detaljerat beskrivit hur skattemyndigheternas databaser skapades.

	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95
Administration	15,0				
ADB-bearbetning	3,0				
Ajourhållning	6,6				
Förvar. utrymme		1,5	1,5	1,5	1,5
Beredning	39,8				
Kopiering	50,0				
Registrering	79,8				
Ökad handläggning		10,0	10,0	10,0	10,0
Summa	194,2	11,5	11,5	11,5	11,5

För att hos skattemyndigheterna skapa de nya registren hämtades först de folkbokföringsuppgifter som redan fanns digitalt registrerade hos länskattemyndigheterna (FBDATA), d.v.s. personnummer, medborgarskap, födelsehemort och län, födelseland, medlemskap i Svenska kyrkan och senaste bosättning, och kompletterades sedan med uppgifter från kyrkobokföringens personakter.

Inför överlämnandet av folkbokföringen till skattemyndigheterna kopierades samtliga personakter och originalen märktes efter kopieringen genom ett hålslag i nedre hörnet. På kopiorna ringades in vad som skulle dataregistreras, dels det som sedan skulle finnas hos skattemyndigheterna, dels det som skulle finnas i kyrkans nya register. I samband med detta hade pastorsämbetena också att rätta felaktiga personaktsuppgifter m.m.⁶¹⁸ Man beräknade att det skulle ta tre minuter per personakt att markera uppgifterna.

Så länge personer med vana från pastorsämbetena gjorde detta fungerade det bra. Sämre blev det efter 30 juni 1991 då personer som inte hade någon vana eller större kunskap om folkbokföringen tog vid. Inmatningen i de datoriserade registren skedde på många håll i telestugor eller datastugor runt om i landet. Dessa stugor bildade en förening som kallade sig ”ett av Sveriges största datatjänsteföretag” och värdet på Riksskatteverkets order till dessa uppgick till 35 miljoner kronor.⁶¹⁹ I slutet av 1993 meddelas att ”personaktsregistreringen är i allt väsentligt avslutad”.⁶²⁰

Allt folkbokföringsmaterial kom inte att föras över. Ett register som inte fördes över var emigrantregistret, där de som emigrerat var antecknade. När dessa sedan återkom till Sverige blev det svårigheter hos skattemyndigheten att göra de rätta registreringarna.

I en del församlingar ställde man sig negativ till att lämna över sitt kyrkobokföringsmaterial, om så bara kopierat. I Tuna församling, Härnösands stift, vägrade kyrkoherden Gunnar Oreländ att lämna ifrån sig materialet. Han sade: ”Jag låser dörren om de kommer för att hämta dem ... Att kopiera handlingarna på skattemyndigheten, att låta privatpersoner extraknäcka med att bearbeta dem hemma, att sedan skicka uppgifterna till datastugor för inmatning - det är en alldeles för slarvig hantering”.⁶²¹ Liknande protester fanns också när Riksarkivet året därpå började samla in och mikrofilma kyrkobokföringsmaterialet. En stor sammandragning av präster i Medelpad i oktober 1992 med personer både från Riksarkivet och kyrkans centralstyrelse blev följden av detta.⁶²²

⁶¹⁸ Björn Fyrlund och Nils Marelius, *Kyrkobokföringshistorik*, 2000, s. 37.

⁶¹⁹ TelDok Rapport 73/1992, i *en röd liten stuga nervid sjön vill jag jobba – Exempel på hur informationsteknik och fantasi kan ge nytt liv åt landsbygden återgivna av Mats Utbult*.

⁶²⁰ KBU 1993-11-01, Sammanställning av remissvar på utredningen ”Utvärdering av folk- och kyrkobokföringsreformen”, s. 9.

⁶²¹ Sundsvalls Tidning 14 december 1990 (hemsida läst 2020-11-21). Så även bilden av Oreländ.

⁶²² KG Andersson, *Folkbokföringen – Historia och reform*, s. 83.

Det praktiska genomförandet

Nu var det nödvändigt att utbilda dem som skulle arbeta med den nya kyrkobokföringen. Kyrkobokföringsinspektörerna utbildades av Riksskatteverket med en datakurs i Stockholm runt 1990 och fick träna i ett program avsett för åkerier där man bland annat beräknade däckslitaget. Utbildare och resurspersoner med datakunskap tillsattes i stiftet.

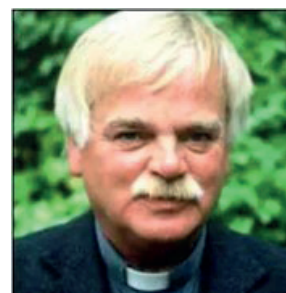
I maj och juni 1991 ordnades två veckor långa kurser för stiftens utbildare, sakkunniga, kyrkobokföringsinspektörer och resurspersoner, sammanlagt 67 personer, i Sigtuna. Det dataprogram för kyrkobokföring man då använde var byggt på att alla folkbokförda skulle finnas med i kyrkans register, något som kom att ändras så att endast medlemmar och de som fanns med i någon verksamhet i kyrkan fick registreras. Från början fick även "sökperson" registreras, alltså någon som inte var medlem i svenska kyrkan men som hade en relation till någon som var medlem; i detta fall krävdes samtycke av icke-medlemmen.

Pastorsämbetena hade 1991 att ställa om. Förutom att vara behjälpliga med överförandet av personuppgifter till de nya statliga och kyrkliga dataregistren skulle man nu också lära sig den nya kyrkobokföringen och för de allra flesta en datoriserad sådan.

2 000 personer kom att utbildas i det nya systemet. Det kunde behövas för centralstyrelsen konstaterar 1992 att "dataprogrammet för kyrkobokföringen är ... ett komplicerat program som det inte alltid har varit lätt att börja med för de datorovana."⁶²³

I maj 1991 hade fyra kyrkoherdar i Göteborgs stift som ansvariga för kyrkobokföringen varit på utbildningen och var frågande inför en del saker, bland annat:

- det är bara sex veckor kvar till systemet skall börja användas och ändå finns bara en utbildningsversion av programmet och inte heller någon heltäckande handbok,
- det är oklart om vem som kan vara systemansvarig (måste man vara datakunnig för att vara det?) och
- systemet ska börja användas 1 juli, mitt i semestern och med många som inte fått utbildning; hur skall det gå?⁶²⁴

Kyrkoherdarna fick svar av kyrkobokföringsinspektören Johan Blix, "delprojektledare i Svenska kyrkans kyrkobokföringsprojekt" (se bild): den korta startsträckan har politiska orsaker eftersom regeringen inte kom att lämna något förslag till riksdagen om en lag om församlingsregister, något som kyrkan hade önskat, och det skulle inte bli några större problem om den som skötte kyrkobokföringen hade semester fram till 21 juli eller t.o.m. en vecka till.⁶²⁵ Blix håller dock med om att frågan om vem som kan vara systemansvarig är oklar.

I många församlingar fanns en skepsis till datorerna. Först gällde det datorerna i sig. Visserligen hade man på många ställen, fr.a. i större församlingar och pastorat, redan datorer som hjälp i ordbehandling, ekonomiadministration och lönehantering med mera, men på de flesta pastorsexpeditioner var detta en nyhet. Förutom en ovana att arbeta med datorerna fanns också en rädsla, en rädsla som handlade om det tekniska med många nya ord och begrepp och om att inte förstå hur det fungerade, med tron att "trycker jag fel försvinner alla uppgifter i datorn" och så vidare. Och sedan fanns en allmän skepsis till att lämna de trygga handskrivna böckerna för att övergå till ett system där man inte riktigt visste var uppgifterna egentligen fanns. Eller som kyrkobokföringsinspektören Palm i Uppsala stift uttryckte det 1979: "I datan suddas alla inaktuella uppgifter ut och kan aldrig fås tillbaka."⁶²⁶ Datoriseringen gav många problem på expeditionerna.

Resurspersonerna hade mycket att göra och det många gånger på plats i församlingarnas expeditioner när det gällde att hjälpa personalen med att koppla alla sladdar, installera datorer, modem, back-up-stationer och programvaror m.m.

⁶²³ CsSkr 1992:2, punkt 8.3, s. 95.

⁶²⁴ *Svensk pastoraltidskrift* 21/1991, s. 359 och 365. Se även bland bilagorna till denna skrift.

⁶²⁵ *Svensk pastoraltidskrift* 23/1991, s. 402 f. Se även bland bilagorna till denna skrift.

⁶²⁶ Brev från Gunnar Palm daterat 1979 till domkapitlet i Uppsala.

”Datafreakarnas bön” kom att beskriva både problemen och rädslan för datorerna och för att de skulle styra verksamheten mer än att underlätta den:

Dator vår som är i centralen,
helgad varde din skärm,
tillkomme ditt tangentbord,
ske din vilja såsom i minnet så ock på printern.
Vår dagliga lista giv oss idag, och förlåt oss våra feltryckningar
trots att vi icke förlåta dem som programmerat fel.
Låt oss icke få långa svarstider
och fräls oss ifrån buggar.
Ty församlingen är din och personalen och makten i evighet.
Amen.

I många församlingar fortsatte man, även om man övergått till en datoriserad kyrkobokföring, med att föra handskrivna ministerialböcker. 60 procent av församlingarna ville ha sådana och cirka 1 000 församlingar kom att skaffa dem.⁶²⁷ Kyrkobokföringsinspektören i Karlstads stift Johan Blix förberedde utan någon ersättning dessa folianter och bokförlaget Verbum tryckte och sålde dem. Dessa handskrivna ministerialböcker sågs av många i dessa församlingar som originalhandlingar.

Programvaror till kyrkobokföringen kom att konstrueras dels av det statligt ägda Statskonsult ADB-Konstruktion AB (från 1 januari 1996 Sema Group Konsult utan statligt ägande) i Solna, dels av ENIAC i Mölndal. ENIAC:s program användes i ett mindre antal större församlingar/samfälligheter såsom Täby och Huddinge och i Göteborgstrakten. ENIAC:s programvara, en modul för medlemsregister inom, vad man kallade Meny Spar (se de två bilderna nedan), avvecklades i samband med att det nya Kbok-systemet kom år 2003.

1	MENY Dokumentation	KYRKOBOKFÖRING	MD	951222	900	MENY Dokumentation	FÖRSAMLINGSREGISTER	860117
		RUTINVAL ?						
1	Kyrkotillhörighetsregister	19	Utskrift av tillhörighetsregister		1.	PERS.NR: 9480928-2704		
		20	Utskrift av tillh.reg, sammandrag		2.	ANDERSSON, SVEA ELISABET	20. SAMHÖR.:	
3	Fråga på kyrkotillhöriga	21	Utskrift av adressetiketter			-----ADRESS-----	DISTR--	21. OGIFFT : PETERSSON
		22	Utskrift av statistik		3.	GATUADR: STORG 4		22. TILLTAL: 2
5	Avfördaregister	23	Utskrift av avfördaregister		4.	POSTADR: 11100 SMÅSTAD	5: 01	23. CIVILST: G M GIFT, SAMMA FASTIGH.
6	Registrering av kyrkoaviseringar	24	Utskrift av kyrkoaviseringar		6.	INF DAT: 831001	7. SEN ÄNDR: 831001	24. DATUM FÖR SEN. CIVILST ÄNDR: 730521
		25	Utskrift av ej bekräft. aviseringar			-----KYRKOBOKFÖRD-----	-----FÖRÄLDRAR-----	-----VÄRDN.HAV--
					8.	DATUM : 831001	9. L-K-F: 14 01 01	25. FADER : 26:
					10.	FASTIGHETSBETECKNING:	27. MODER : 28:	
						KULLEN 1:26		-----ÄKTENSKAP--NR-FORM--DATUM
9	Ministerialbok, dop	27	Utskrift av dopregister			-----SENASTE FLYTTNING-----	29. MAKE :	1 K 30:730521
10	Ministerialbok, konfirmation	28	Utskrift av konfirmationsregister		11.	FASTIGHETSBETECKNING:	31. UPPHÖRS:	32:
11	Ministerialbok, vigsel	29	Utskrift av vigselregister			-----DALEN 1:52		-----AVLIDEN-----DATUM
12	Ministerialbok, begravning	30	Utskrift av begravningsregister		12.	GATUADR: LILLG 12	33. ORSAK :	
13	Pålysningsbok	31	Utskrift av pålysningsbok		13.	POSTADR: 411 00 GÖTEBORG	34. ORT :	35:
		32	Utskrift av förättningsblanketter			-----FÖDELSEHEMORT-----	36. GRAVPL :	
					14.	LÄN : 07 KRONOBERGS LÄN	-----AVFLYTTAD TILL-----	
17	Inför ändringar om kyrkotillhöriga	34	Rensning av aviseringstyper		15.	FÖRS : VÄXJÖ	37. LÄN :	
18	Skicka ändringar om kyrkotillhöriga	35	Rensning av avfördaregister			-----MEDBORGARE/MEDLEM-----	38. KOMMUN :	
		36	Styrvärden		16.	MEDSKAP: 18. INFLYTT:	39. FÖRS :	41. SKYDD:
					17.	SV.KYRK: 19. KYBKOF :	40. DATUM :	
						F1-TILLÄGG F2-ÄNDRA F3-FRÅGA F4-BORTTAG F5-PERS.BEV F6-NÄSTA BILD F11-AVS		

1996 övertog centralstyrelsen kostnaderna för församlingarnas kyrkobokföringsystem och för supporten.

627 Enligt muntlig uppgift av Johan Blix.

Problem vid överföringen

Redan innan reformen trädde i kraft såg centralstyrelsen problem. I sin verksamhetsberättelse för 1990, daterad den 4 juni 1991, som överlämnades till kyrkomötet 1991 skriver man:

– Överföringen av uppgifter från personakterna till data har inte fungerat på ett tillfredsställande sätt. Det visar sig bl a i att endast en begränsad del av folkbokföringsmaterialet kommer att kunna föras över innan folkbokföringsreformen träder i kraft. Alla uppgifter om personer över 50 år kommer inte att finnas i folkbokföringens dataregister ännu på några år.

– Sättet att hantera den nuvarande folkbokföringspersonalen har på många håll lämnat åtskilligt i övrigt att önska. Tillsättningsförfarandet blev upp till ett år försenat i förhållande till vad Svenska kyrkans företrädare i organisationskommittén krävde och personalen också delgavs information om. Alltför länge har många medarbetare, också sådana med ett långvarigt arbete inom folkbokföringen, tvingats sväva i okunnighet om sin framtida anställning. Löften som tidigt gavs av den nye huvudmannen, bl a om utbildning av pastorsexpeditionernas personal, har inte infriats.⁶²⁸

I början fanns problem med att det tog tid att föra över uppgifter från skattemyndigheterna till kyrkan. I mars 1992 ställdes i riksdagen frågor som civilminister Inger Davidsson (kds) besvarade.⁶²⁹ Kontraktsposten i Ramsele Jan-Erik Ågren (kds) frågade bl.a. ”vilka åtgärder som regeringen är beredd att vidta för att svenska kyrkan skall få en kyrkobokföring som fungerar”. Liknande frågor ställdes också av Sigge Godin (fp), Sundsvall. Davidsson höll med om att, även om den nya organisationen fungerar allt bättre, det fanns problem, bl.a. när det gällde dröjsmålen att uppdatera de kyrkliga registren. Det kunde dröja två till tre veckor innan församlingen fick del av förändringar, såsom uppgifter om nyfödda och avlidna. Davidsson sade: ”Orsaker till att systemet inte har fungerat fullt ut står att finna – både på central och lokal nivå – i ovanan vid ny teknik, inte fulländade datasystem, nya rutiner och vissa felaktigheter hos skattemyndigheterna vid överförandet av uppgifter från de tidigare manuellt förda registren.”

Godin hade sett, att med den fördröjning som fanns, döptes ofödda och begravdes levande, något han menade var kränkande för människor. Han föreslog att innan man fått upp farten på aviseringarna så kunde dödsfall meddelas med fax.

Ågren tog även upp kostnaderna för överföringen av uppgifterna från personakterna. Han återgav vad en person som hade haft ansvar för kopieringen av personakterna sade: Det har tagit tre gånger så lång tid som han trodde för att göra detta, tid som togs av dem som arbetade på pastorsämbetena. Ågren tyckte vidare att det var bakvänt att staten skulle behöva bygga ut arkivlokaler för att rymma allt kyrkobokföringsmaterial och samtidigt mikrofilma materialet för att sedan tvinga pastorsämbetena att köpa mikrokortsläsare och annat. Man skulle spara miljoner om man lät de församlingar som ville ha kvar kyrkoböckerna få ha det.

Civilministern tröstade de frågvisa med att säga att civildepartementet hade samlat representanter från Svenska kyrkans centralstyrelse, riksskatteverket och kyrkans dataleverantör DAFA till en hearing för att höra om de skulle kunna göra någonting åt problemet med långsamma aviseringar.

Överföringen av personuppgifter från den manuella kyrkobokföringen till de nya kyrkliga och datoriserade registren var inte problemfri. Prästen och professorn i pedagogik vid Umeå universitet Egil Johansson nämner 2003 att de överföringar som gjordes av uppgifterna på de som var födda 1941 och senare gjordes riktiga, framför allt beroende på att de gjordes ”med god kyrklig insyn”.⁶³⁰ När sedan skattemyndigheterna övertog överföringsarbetet efter 1 juli 1991 fanns inte den kyrkliga insynen kvar vilket ledde till att framför allt uppgifter om dop inte kom med och då inte blev registrerade i de nya kyrkliga registren. Johansson anger att

628 CsSkr 1991:2, centralstyrelsens verksamhetsberättelse för 1990.

629 Riksdagens protokoll, 1991/92:80, 2 § Svar på interpellationerna 1991/92:102 och 107 om folkbokföringen.

630 Göran Larsson (red.), Arkiven i forskningens tjänst, Umeå universitet, 2003, s. 16 f.

50 % av de personer som var äldre än 50 år saknade felaktigt en notering om dop. I arbetet med att få detta rättat gjorde SVAR (Svensk Arkivinformation i Ramsele) en stor insats med medel ur kyrkofonden.

Centralstyrelsen konstaterade i sin verksamhetsberättelse för 1992 att allt inte fungerade som det var önskvärt.⁶³¹ Man tycker dock att kyrkobokföringsarbetet har gått förvånansvärt bra, eller i varje fall relativt bra. Ett annat problem var att i samband med indelningsförändringar av församlingar vid årsskiftet 1991/1992 upphörde aviseringarna under ett antal veckor. Man konstaterade återigen att kyrkobokföringen inte fick innehålla de uppgifter man önskade. Kritik hade framförts framför allt när det gällde de långsamma aviseringarna och avsaknaden av en familjebild. Under året hade en ny version av Kbok (nu version 2.5), införts med ändringar bl.a. efter önskemål från pastoraten. Vidare meddelades i verksamhetsberättelsen att Datainspektionen vid oannonserade besök i församlingar hade sett brister när det gäller säkerheten och att centralstyrelsen tillsammans med inspektionen utarbetat ett åtgärdsprogram för detta.

Dessutom hade man gjort en kontroll rörande anteckningar om dop, konfirmation och medlemskap i de olika registren. Många brister fanns, vilka härstammade från överförandet av uppgifter från de manuellt skrivna personakterna till dataregistren.

Om detta skriver Svenska kyrkans centralstyrelse i sin "Verksamhetsberättelse 1999":

6.4 Rättning av uppgifter i Svenska kyrkans referensregister

Centralstyrelsen beslöt i mars 1999 att hemställa hos Kyrkofondens styrelse om ett anslag på 1,5 miljoner kronor i form av ett ettårigt sysselsättningsprojekt vid Svensk arkivinformation i Ramsele (SVAR) till rättning av uppgifter om dop i Svenska kyrkans referensregister. Kyrkofondens styrelse beslutade att ställa medel till förfogande inom ramen för programmet för ökad sysselsättning i Svenska kyrkan.

Projektet startade i maj 1999 och arbetet har bedrivits snabbt och med god kvalitet. Projektet fortsätter även under år 2000. För Svenska kyrkan är det med hänsyn till dopets grundläggande betydelse angeläget av teologiska och pastorala skäl att uppgifterna är korrekta. Ansvar är i grunden statens, eftersom bristerna går tillbaka på skattemyndigheternas hantering av kyrkobokföringsuppgifterna vid överföringen 1991.⁶³²

Ett annat problem var de gamla kyrkobokföringsinspektörerna, de som tidigare hade utsetts av regeringen. Kunde de fortsättningsvis kallas så? Det vanliga blev med tiden "sakkunnig" även om benämningen "kyrkobokföringsinspektör" levde kvar länge.

Att det fanns problem var inte underligt då detta var det största projektet i Sverige någonsin när det gäller administrativa system: problem både för staten och kyrkan.

⁶³¹ CsSkr 1993:2, med centralstyrelsens verksamhetsberättelse 1992, s. 19.

⁶³² KsSkr 2000:2, Verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans centralstyrelse för år 1999, avsnitt 6.4.

Införandet av Kbok2003

Med allt bättre teknik och problem med att församlingarna hade sina databaser lokalt i sin egen dator på pastorsexpeditionen, påbörjades arbetet med att ta fram en helt annan teknik.

Under hösten 2002 upphandlade kyrkostyrelsen ett nytt system för kyrkobokföringen för att tillgodose de ökade kraven på säkerhet, användarvänlighet och datakvalité. Planerat införande var oktober 2003.

Styrgruppen för projektet bestod av Helén Ottoson Lovén (ekonomi- och finanschef), Lars Friedner (rättschef), Hans Eskemyr (IT-chef) och Anders Karlberg (enhetschef för kyrkorätt och organisation).

Under 2002 och 2003 gjordes sedan ett stort arbete med utveckling och tester av ett nytt system för Kbok; detta tillsammans med leverantören Sema InfoData AB. Mikael Boman, projektledare för Kbok2003, berättar:

När slutsynken var gjord och sluttesterna drog igång var snöbollen i rullning och vi sprang före ner för slänten för att knuffa undan alla hinder. Det var så pass många fel att vi blev tvungna att prioritera och välja vilka fel vi kunde leva med och ta itu med de viktigaste. Sedan jobbade både vi och utvecklingsföretaget dag och natt innan vi enades om att vi var redo att gå i produktion. Vi fick göra vissa workarounds men vi hade gått i produktion, det var en framgång!⁶³³

En stor utbildningsinsats gjordes i stiftet under hösten 2003 för att utbilda kyrkoskrivare och en del präster i det nya systemet. Till detta skapades ett antal övningsdatabaser med påhittade personer och församlingar.

Under hösten 2003 såg man dock att systemet inte fungerade helt och hållet. Men det fanns, vad man kallade, ett "take-off-problem", det vill säga att liksom ett flygplan som skall starta har en punkt efter vilken man inte kan avbryta starten, så finns det också en punkt i utvecklingen där man inte kan stoppa den, även om man vet att det inte blir problemfritt.

Församlingarna i landet fick uppmaningen att arbeta som vanligt under hösten 2003 och under den tiden försöka rätta fel och avisera de rätta uppgifterna till det centrala referensregistret. Allt man kunde registrera skulle man registrera och avisera före fredagen den 7 november kl. 15.00. Efter denna tidpunkt fick inget nytt registreras i det gamla systemet. Inför uppehållet rekommenderades man att skriva ut tomma blanketter till de kyrkliga handlingarna. Pålysningblanketter kunde dock fortsättningsvis skrivas ut. Veckan därpå behandlades de sista aviseringarna på central nivå och det gamla systemet uppdaterades för sista gången. Församlingarna skulle spara sina databaser till dess besked kom att de kunde radera dem.

Samma vecka skickades till församlingarna en CD med det nya programmet Kbok2003, som nu också kunde installeras. De som tidigare hade installerat ett utbildningssystem av Kbok2003 var tvungna att först ta bort denna. På CD:n fanns också en fix-fil som behövdes för att kunna läsa ut uppgifterna från ministerialböckerna och verksamhetsregistren och avisera dessa till den nya centrala databasen; även instruktioner om hur detta skulle gå till fanns med på CD:n. Församlingarna påmindes om att de anteckningar som i fritext kunde göras i noteringsfältet på personakten inte följde med in i det nya systemet; så hade det för övrigt tidigare varit också när en person flyttade till en annan församling.

Tisdagen den 25 november togs så det slutliga beslutet att öppna Kbok2003 den 27 november. Nu fick Kbok2003 en egen logotyp med två personer som tillsammans läser i en och samma bok. Nu öppnades nya möjligheter för samarbete och för nationell nivå att också kunna se de lokala registreringarna.

633 Daniel Cederlund, *Följ mig – Från kyrkbok till Twitterkonto*, s. 51.

Men redan på måndagen veckan därpå kollapsade systemet och stora problem fortsatte att finnas fram till våren 2005 och tidvis var Kbok2003 helt stängt för felsökning och rättelser, s.k. systemstopp, vilka oftast gjordes utanför kontorstid. I januari 2004 bildades en särskild ”insatsgrupp” för att få ordning på problemen.

Här är några reaktioner från en kyrkoskrivare i januari 2004:

Jag trodde utvecklingen skulle gå framåt, inte bakåt. Det här nya systemet är dåligt genomtänkt. Och det är bara jobbigt när man inte kan göra det man kunnat göra förut. All energi går åt för att försöka komma runt fällorna, – att försöka lura datorn – Det måste väl ändå vara meningen att vi skall kunna göra ett bra jobb och inte stå och stampa på en fläck hela tiden.

Och i februari samma år, efter att ha rapporterat att det ofta är 30 minuter långa väntetider då man skall skriva ut en blankett (i det gamla Kbok tog det 1 minut), att större rapporter får man vänta till nästa dag att få och att uppkopplingen försvinner efter 3 minuter, fortsatte kyrkoskrivaren:

Varför förstöra ett system som fungerade. Jag trodde att vi skulle få ett nytt arbetsredskap som skulle underlätta arbetet, inte vara till hinder för oss. Jag återvänder nu till gamla Kbok!!!!!!

Att återvända till Kbok av den äldre modellen var dock ej möjligt.

Irritationen blev stor i församlingarna och det orsakade rubriker i tidningarna. I månads-skiftet februari–mars 2004 skrev Kyrkans Tidning en rubrik: ”Mycket datastrul med nya kyrkbokföringen” och fortsatte: ”Mycket strul. Många fel. Funktioner som fattas. Klagomål och frågor. Införandet av det nya kyrkbokföringssystemet, Kbok2003, har inte gått helt smärtfritt.”⁶³⁴ IT-chefen vid kyrkokansliet, Hans Eskemyr, menade att detta inte var så konstigt med tanke på att det handlar om ett system med 7,2 miljoner tillhöriga och 4 000 användare, och om att gå från ca. 1 000 lokala databaser till en gemensam.

I Kyrkans Tidning från 5–18 augusti 2004 återkommer man till problemen.⁶³⁵ Från Bromma församling, med sin populära kyrka och därmed en församling som får göra många preliminära registreringar inför olika kyrkliga handlingar, beräknar man att pappersexercisen ökat med 60 % för begravningsarna och 40 % för dopen. Vidare såg man att uppkopplingen till den centrala databasen försvann var 20:e minut och att man då fick meddelandet ”Kbok svarar inte”. Kyrkoskrivaren i Bromma berättar att hennes blodtryck ökat och att det steg med 35 enheter under det att hon berättade för sin läkare om situationen kring Kbok.

Kyrkoherdarna i Spånga kontrakt skrev till kyrkostyrelsen och tyckte att den borde stå för församlingarnas merkostnader. Även från Lunds stift kom liknande reaktioner. Kyrkostyrelsen svarade genom Mikael Boman att när kyrkostyrelsen fått en uppfattning om bredden av problemen skall man ställa krav på Infodata, leverantören av Kbok2003. I några församlingar hade man köpt nya datorer i tron att det var där felet låg.

Kyrkvaktmästare Stefan Palmqvist i Sofia församling i Stockholm tyckte i samma artikel i Kyrkans Tidning att det hade blivit svårare att kontakta anhängare för att meddela tid för tacksägelse, om begravningen skett i en annan församling än i hemförsamlingen.

Kyrkoherde Peter Stjerndorff i Gävle menade att det största problemet med Kbok2003 inte var det tekniska utan bristerna ”i pastoralt och teologiskt hänseende”. Han exemplifierade: ”På dopblanketter inför barndop saknas uppgift om föräldrars dop, på konfirmationsblanketter finns inte automatiskt uppgift om dop, inför allhelgonahelgen går det inte att få namnlistor över alla avlidna i församlingen. ... Det nya systemet stjälper och saboterar församlingstvåren.”⁶³⁶

Han får svar från kyrkokansliet genom Kriistina Ruuti: Leverantören InfoData måste ta hand om de tekniska problemen innan man kan lägga till nya funktioner, bl.a. de som Stjerndorff efterlyser.⁶³⁷

634 Kyrkans Tidning, 26 februari 2004.

635 Kyrkans Tidning, 5 augusti 2004.

636 Kyrkans Tidning, 2 september 2004, nr. 36, s. 15.

637 Kyrkans Tidning, 9 september 2004.

Även Dagens Nyheter uppmärksammade problemen i en notis 8 augusti 2004 med en rubrik "Dataproblem gör kyrkans folk sjuka".

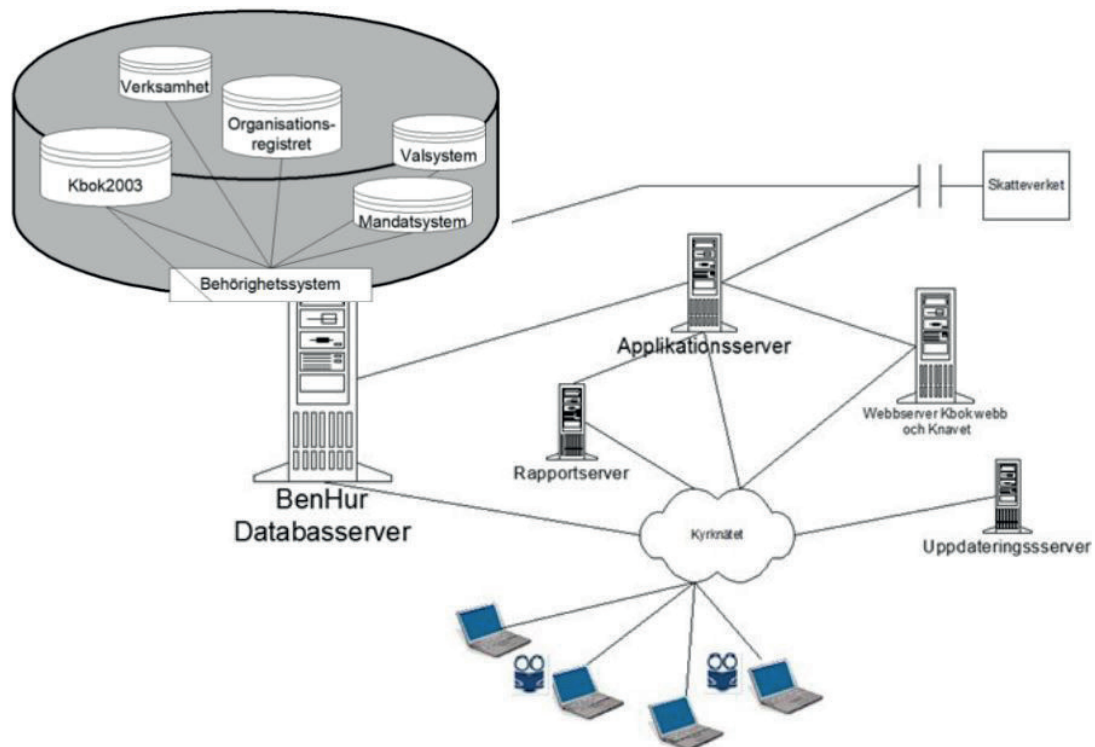
I ett kåseri i Borås Tidning den 10 augusti 2004 skriver Eva Persson ("barnläkare, teaterälskare och tant") under rubriken "Passande Halleluja" om problemen bl.a.:

Visst är detta en märklig utveckling, när kyrkobokföringen i Sverige alltsedan Gustaf den tredjes dagar är känd för att ha varit både heltäckande och pålitlig. Noggranna människor har i mer än tvåhundra år skött detta arbete med den äran, endast med hjälp av penna och bläck och handskrift i liggare, och bokföringen här varit så samvetsgrann att den kunnat ligga till grund både för befolkningsstatistik och beskattning. [...]

Numera anses datoriseringen vara det allena saliggörande sättet att dokumentera och kommunicera, även om det finns en och annan som vägrar att delta i väckelserörelsen. [...] Svenska kyrkans folk brukar föralldel sällan ropa 'halleluja' överhuvudtaget, men jag tror att även andra former av jubelrop känns rätt avlägsna inför den nya kyrkobokföringen – vilken för övrigt är så 'effektiv' att dataprogrammets namn förkortas till Kbok, men uppenbarligen går det inte fortare för det..."

En tidspress som kyrkokansliet hade var att Kbok måste fungera då arbetet med kyrkovalet 2005 skulle intensifieras.

Även i kyrkostyrelsens skrivelser till kyrkomöten vid denna tid återges att man det fanns problem. Till kyrkomötet 2005 skriver styrelsen att det varit betydande svårigheter med kyrkobokföringen, utan att redogöra för vad svårigheterna bestod av.⁶³⁸ I sin skrivelse till kyrkomötet 2006 tillstår styrelsen att målen för år 2005 gällande kyrkobokföringen inte hade kunnat nås.⁶³⁹

⁶³⁸ KsSkr 2005:2.

⁶³⁹ KsSkr 2006:2, bilaga 1, redovisning av måluppfyllelse.

I augusti 2007 presenterades av Jørgen Straarup och Fredrik Sundin en undersökning av användarnas syn på kyrkans olika datasystem, däribland Kbok2003.⁶⁴⁰ Här följer några användarsynpunkter på Kbok2003 (siffran framför synpunkterna anger åldern på den som svarat):

58 Begravningsblanketterna fungerar inte tillfredställande, somliga församlingar väntar med rapportering tills urnnedsättning skett. Urnnedsättning kan ej rapporteras separat i programmet, utan blanketter måste skickas mellan församlingarna.

40 Det är mycket bra med att man kan ta ut blanketter för kyrkliga handlingar för alla tillhöriga och inte behöver skicka dem mellan församlingar. Övrig blanketthantering i systemet är inte anpassade för att underlätta administration. Ex. utträde/inträdesbevis, skriv adress som är anpassad för att lägga i kuvert med fönster. Nu får man skriva dit adress för hand!!!

43 Visserligen tror en del församlingar att är det deras församlingsbo så skall de minsann skriva ut blanketten och ingen annan. Fått den uppfattningen att de känner det som ett intrång i deras församling. Men jag som jobbar i en församling där det är jättepoppis att gifta, döpa och konfirmera så är det en jätte lättnad att kunna ta ut samtliga blanketter själv. Mycket bra.

45 förutom arbetstid besparar det oss massor i brevporto.

52 Gamla systemet var bra.

62 alldeles för dåligt kundorienterad

65 Alla har inte förstått att skickandet av blanketter mellan församlingar har upphört

40 Centrerings på präst istället för församlingsbo har lett till att hanteringen tvingats anpassa sig till fler faktorer än förut, vilket lett till att ett särskilt häfte med instruktioner angående blanketthantering har måst tas fram. Samtidigt har ingen utbildning skett av präster angående den nya blanketthanteringen, vilket ofta har skapat problem.

30 Pålysningsboken borde vara uppdelad efter vilken kyrka pålysningen skall äga rum

45 den största bristen i Kbok2003 anser jag ligger i att programmet inte varit färdigt dvs effektivt och funktionellt när det lanserades, vilket varit en mkt stor stress- och frustrationsfaktor samt tidsåtgång för oss kbook-användare i och med att vi inte kunde sköta vårt jobb på ett tillfredsställande sätt.

45 Jag tycker att systemet krånglar för mycket jag upplever det som att det ofta är störningar i systemet och det är omständligt att ta sej in i det via dosa och VPN. Det tar för mycket tid när det inte fungerar som det ska vilket ju blir kostsamt (tid är pengar) och stressande.

52 Etikettarken bristfälliga. Mallarna i gamla Kbok var perfekta.

53 Vi har fortfarande problem när det gäller att kunna se icke tillhöriga vid gravsättning. Det borde finnas i kyrkobokföringen en flik för enbart icke medlemmar vid gravsättning. Givetvis med en särskild behörighet. Det blir mycket merarbete när det kommer räkningar för gravsättning för en församlingsbo som man ej har några uppgifter om.

⁶⁴⁰ Jørgen Straarup och Fredrik Sundin, *De svarandes kommentarer till frågor i undersökningen "kyrkan måste ha system som fungerar", 2006 års användare om Svenska kyrkans datasystem?*, 2007-08-31.

40 programmet verkar som helhet vara anpassat efter en mycket mindre Svensk kyrka än vad som nu är fallet, samt höra hemma i 1970-talets vurm för IBM-designade databasprogram.

50 Det fungerar bättre och bättre. I början var det riktigt dåligt.

62 Det hänger mycket på hur noga prästerna är att skriva under och lämna blanketterna när den kyrkliga handlingen är utförd. En del präster skulle behöva medvetandegöras hur viktigt det är att alla blanketter fylls i och registreras!

Hösten 2006 meddelas i en samling för stiftens utbildare att *Projektet Kbok2003* nu är avslutat, drygt två år efter plan. Man summerar att det nu är ett bättre system med en sammanhållen teknisk miljö, högre datakvalité, bättre datasäkerhet, grund för effektiviseringar och modern teknik. En ny förvaltningsorganisation tog nu över när projekttiden var slut. Namnet på systemet, *Kbok2003*, kom dock att leva kvar till 2011.

”Papperspastoraten”

Ungefär 1/3 av församlingarna i landet behöll 1991 sin kyrkobokföring manuell och kom att kallas ”papperspastorat”. Ett pastorat vid denna tid var en kyrkoherdes ansvarsområde och kunde bestå av en eller flera församlingar. Allteftersom tekniken och datakunskapen har utvecklats har allt fler församlingar övergått till den datoriserade kyrkobokföringen. Har man en gång gjort denna övergång har man inte kunnat återvända till den tidigare manuella. De sista församlingarna som behöll den manuella kyrkobokföringen för att 1 januari 2012 övergå till den datoriserade är Hovförsamlingen och församlingarna i Fardhems kyrkliga samfällighet i Visby stift (Lojsta, Linde, Fardhem, Gerum och Levide).

I *Handbok för kyrkobokföring* från 1997 finns tre avdelningar, en med allmänna bestämmelser på 190 sidor, en med bestämmelserna för den datoriserade kyrkobokföringen på 182 sidor samt ett index på 14 sidor, sammanlagt således 386 sidor. Av dessa sidor avser 12 av dem den manuellt förda kyrkobokföringen (AVSNITT A 14: DEN LOKALA KYRKOBOKFÖRINGEN - MANUELLT), varav fyra sidor består av bilder av det registerkort och de blad som användes. Man kan tycka att den manuella kyrkobokföringen är något styvmoderligt behandlad. Å andra sidan var det kortregister som fanns i denna handläggning något bekant med hur det innan 1 juli 1991 såg ut på pastorsexpeditionerna där man hade haft ”paviler”, kort som skickades mellan expeditionerna och länsbyråerna. Och vidare var det naturligt att den nya datoriseringen krävde mer stöd än den manuella hanteringen.

I handböckerna för kyrkobokföring finns tomma registerkort och blanketter för kyrkliga handlingar m.m. som församlingen kunde kopiera och använda.

Tillhörighetsregistret

Detta register består av registerkort som skrivits ut och skickats med vanlig post från den centrala aviseringsfunktionen till församlingen. Korten sorterades i personnummerordning och förvarades i en kortlåda, som i sin tur förvarades i arkivlokalen.

Nedan ett registerkort från 2002; ”Kundnummer” anger församlingens kundnummer hos den centrala aviseringsfunktionen; i fältet ”Telefon” angavs expeditionens telefonnummer. I de kort som fanns 1997 var de olika fälten, ”rummen”, på kortet numrerade på samma sätt som på personakterna före 1 juli 1991.

Papperspastoraten hade att en gång i veckan till centralstyrelsen/kyrkostyrelsen avisera förändringar gällande dop och konfirmation samt in- och utträden. Korten användes också till aviseringarna, så att man med rödpenna noterade förändringarna gällande dop och konfirmation, samt in- och utträden och datum för dessa. Korten skickades sedan med ordinarie post till Kundstöd/Kanslistöd. Därefter fick man tillbaka nya kort med uppdaterade uppgifter och de gamla korten fördes till ett särskilt avgångsregister. När det gäller in- och utträden hade man också att diarieföra de nya korten som kom in. Korten i avgångsregistret förvarades där i minst ett år och rekommenderades att förstöras efter fem år. Nya kort fick församlingen även vid förändringar i folkbokföringen.

I *Handbok för kyrkobokföring* 1997 står att läsa:

Samma formulär, registerkortet, används även för följande ändamål:

- som formulär till beslutsunderlag
- för utavisering av dop och konfirmation
- för utaviseringar av ändringar i kyrkotillhörighet
- för verifikation av gjorda utaviseringar

Hade personen en särskild sekretessmarkering stod det diagonalt över kortet ”PERSON-UPPGIFT SKYDDAD”.

Personnummer nr 19-650205-2654		Namn Jonsson, Karl Bertil Ingemar		Kundnummer 0369	
Adress Svandammen 3			Särskild postburen nr / Utlandsburen nr		
Postnummer 123 45		Ortnamn Fågelbo		Postnummer Ortnamn	
Förhållande Dunägget 2:1			Civilstånd Gift		Civiländring 890612
LK-kod 999999		Församlingens namn Lindebo		Religion 19-660305-3546 Kristina Anna Jonsson	
Vårdnad ansvar för / Vårdnad ansvar 19-900909-2222 Stina, 19-970807-5432 Kalle					
Vårdnad ansvar för / Vårdnad ansvar					
Posttyp Teknisk insättning				Avstämning i tecken 9733	
Noteringar				Dop D 65-07-03	
				Konfirmation K 80-05-03	
				Kyrkoböckens nr Kyrkotillhörig före 1 juli 1991	
				Datum / Signatur	
				Telefon	

Registerkort 1977.

Ministerialböckerna

Ministerialböckerna med anteckningar om de kyrkliga handlingarna kunde föras både på löslblad med maskinskriven skrift och i bunden bok; i den bundna boken var det alltså handskrift som gällde, på samma sätt som i böckerna före 1 juli 1991. Församlingarna kunde fortsätta att skriva i de gamla bundna böckerna så länge de räckte, i födelse- och dopboken, konfirmationsboken, äktenskapsboken (tidigare lysnings- och äktenskapsboken) och död- och begravningsboken. Kyrkobokföringsinspektören i Karlstads stift, Johan Blix, kom att utarbeta de nya formulärens sedan blev fastställda av centralstyrelsen och utgivna av bokförlaget Verbum. De ministerialböcker som fördes med löslblad skulle bindas in.

För de församlingar som valde att föra ministerialböckerna både digitalt och manuellt gällde från början att det var den "handskrivna ministerialboken" som räknades som urkund och som därför skulle arkiveras till skillnad från de utskrifter på papper som varje år annars skulle göras från den datoriserade ministerialboken.⁶⁴¹

Även löslbladen i vilka ministerialböcker kunde föras kom i hög grad att likna de gamla böckerna från tiden före 1 juli 1991. Nedan finns en bild av dopbokens kolumner 1–7 och en bild av kolumnerna 8–11.

års DOPBOK

1	2	3	4	5	6	7
Inskrivningens löpande nummer	Dopdatum	Personnummer	Tillhörig församling	Förnamn	Födelseår	Föräldrars personnummer
m		Födelseår		Faders		Födelseår
d		nr		Motors		Födelseår
				Faders		Födelseår

Dopbok 1992, kolumnerna 1–7:

⁶⁴¹ Handbok för kyrkobokföring, 1977, B 8.1, s. 3.

8 Den döps pastorn och införskriftsgästerna	9 Doppet och dopförskrift	10 Födelse Namn och hemvist	11 Särskilda anmärkningar, såsom beträffande dop, inkopmas och används stämor av m

Dopbok; kolumnerna 8-11:

Aviseringar

Aviseringar av dop och konfirmation skulle som ovan nämnts göras till centralstyrelsen/kyrkostyrelsen. Vidare skulle aviseringar från församlingen göras när någon inträdde eller utträdde ur kyrkan. Man tog registerkortet och skrev ändringarna med rödpenna "D" för dop, "K" för konfirmation, "I" för inträde och "U" för utträde samt datum för händelsen. Kortet försågs med signatur och datum och skickades med post, från 1991 till Kundstöd i Solna och senare till kyrkostyrelsen.

För pålysningar har inte funnits något fastställt formulär. Dock har bokförlaget Verbum haft sådana till försäljning.

Verksamhetsregister

Som en del av kyrkobokföringssystemet har från 1991 verksamhetsregister av olika slag funnits med, register över dem som deltar verksamheter. Det kom från 1991 och fram till 2014 att vara en del i det datoriserade kyrkobokföringsprogrammet Kbok. Registret fördes både lokalt (församlingar och samfälligheter), regionalt (stift) och nationellt (centrala verksamhetsregistret).

I centralstyrelsens förslag till en lag om församlingsregister m.m. (CsSkr 1990:7) finns det som senare blev verksamhetsregister. Styrelsen föreslår att ett församlingsregister skall få innehålla uppgifter om den som är folkbokförd i församlingen men också om annan som deltar i en "församlingsangelägenhet", såsom konfirmandgrupp, sångkör eller liknande. Vidare skall här finnas uppgift om "att en person tillhör beslutande, förvaltande eller verkställande organ inom kyrkokommunen". Lagen föreslogs gälla från 1 juli 1991. Någon sådan lag kom dock aldrig regeringen att föreslå riksdagen, fast centralstyrelsen utarbetat förslaget i nära samverkan med Regeringskansliet.

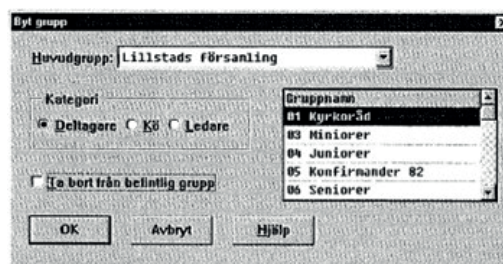

Bild från handboken 1997.

Däremot kom Datainspektionen i april 1991 i sina föreskrifter om ett förenklat ansökningsförfarande att utfärda bestämmelser om ett "personregister för den kyrkliga verksamheten", ett "verksamhetsregister".⁶⁴² Här torde det vara första gången i någon bestämmelse detta ord används.

Datainspektionen ser att församlingsregistret består av två delar, medlemsregister och verksamhetsregister. Datainspektionen stadgar:

5 § I verksamhetsregister får registreras personuppgifter om den som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamheter.

Verksamhetsregister får innehålla följande uppgifter om den som anges första stycket.

1. Namn,
2. födelsedatum,
3. adress,
4. telefonnummer,
5. verksamhet i vilken den registrerade deltar samt information om verksamheten.⁶⁴³

Uppgifterna skulle gallras senast tre månader efter att den registeransvarige (på lokal nivå kyrkorådet) fått kännedom om att den registrerade inte längre deltar i verksamheten.

1995 kom från Datainspektionen nya bestämmelser om bl.a. verksamhetsregistren: Här återges ändamålet med registren:

⁶⁴² DIFS 1991:2, Datainspektionens föreskrifter om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i svenska kyrkans verksamhet.

⁶⁴³ DIFS 1991:2, 1 kap, 5 §.

Registerändamål

- 2 § Församlingsregister få användas för att underlätta administrationen av kontakter med
1. församlingens kyrkotillhöriga ...,
 2. personer som deltar i en församlings verksamheter (verksamhetsregister för församling), eller
 3. personer som deltar i en kyrklig samfällighets verksamheter (verksamhetsregister för kyrklig samfällighet). ...⁶⁴⁴

När det gäller innehållet i verksamhetsregistret blev det nu något utökat:

6 § I verksamhetsregister får registreras följande personuppgifter om den som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamheter.

1. Namn, personnummer, adress och telefonnummer,
2. verksamhet i vilken den registrerade deltar och information om verksamheten, samt
3. för barn som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamhet: vårdnadshavares namn, adress och telefonnummer.

För förtroendevalda får uppgift om partitillhörighet registreras.

För konfirmander får uppgift om dop registreras.⁶⁴⁵

7 § När sekretess för uppgift om enskild kan antas föreligga enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen (1980:100) får uppgiften inte ingå i ett verksamhetsregister.⁶⁴⁶

När Kyrkoordningen kom 2000 räknades i kapitel 56 verksamhetsregistren till kyrkobokföringen:

§ 1 Svenska kyrkans kyrkobokföring består av:

...

6. för varje församling, samfällighet och stift förda register över personer som deltar i verksamheten (verksamhetsregister), och
7. ett gemensamt register över personer som deltar i verksamheten (centralt verksamhetsregister).

När det gäller verksamhetsregistret på stiftsnivå och nationell nivå stadgades:

6 § Ett verksamhetsregister för en församling, en samfällighet eller ett stift skall innehålla uppgifter om namn, personnummer och adresser för ledamöter och ersättare i församlingens kyrkoråd, samfällighetens kyrkonämnd respektive stiftets styrelse och domkapitel. Registret skall också innehålla uppgifter om namn, personnummer och befattning för präster och diakoner som finns anställda hos församlingen, samfälligheten respektive stiftet.

7 § Ett verksamhetsregister för ett stift skall innehålla följande uppgifter om de präster och diakoner som står under domkapitlets tillsyn: namn, personnummer, adress, ort och datum för vigning och eventuella beslut om inskränkningar i behörigheten att utöva kyrkans vigningstjänst.

8 § Uppgifterna som registrerats enligt 6 och 7 §§ skall föras till det centrala verksamhetsregistret.

9 § Det centrala verksamhetsregistret skall även innehålla uppgifter om namn, personnummer och adresser för ledamöter och ersättare i Kyrkostyrelsen, Kyrkofondens styrelse, Biskopsmötet, Ansvarsnämnden, Valprövningsnämnden och Överklagandenämnden.⁶⁴⁷

⁶⁴⁴ DIFS 1995:3, Datainspektionens föreskrifter för församlingsregister och ministerialböcker i Svenska kyrkans verksamhet; 2 kap., 3 §.

⁶⁴⁵ DIFS 1995:3, 2 kap., 6 §.

⁶⁴⁶ DIFS 1995:3, 2 kap.

⁶⁴⁷ KO 56 kap.

2000 tillkom även organisationsregistret (OrgReg) som en följd av lagen om Svenska kyrkan och lagen om trossamfund.⁶⁴⁸ Organisationsregistret kom att samverka med verksamhetsregistren, så att en del av uppgifterna i det förra registret kom att föras över till det senare, t.ex. uppgifter om dem som satt i kyrkoråd fördes över till verksamhetsregistren. I organisationsregistret fanns även uppgifter som överfördes till Kbok, bl.a. uppgifter om anställda präster. Om man skulle registrera en ny deltagare i en verksamhet letade, åtminstone 2003, först verksamhetsregistret om personen fanns i organisationsregistret; gjorde personen inte det hämtade verksamhetsregistret uppgifterna från centrala tillhörighetsregistret.

2003 års kyrkomöte ändrade kapitel 56 i kyrkoordningen så att verksamhetsregistret fördes obenämnt över till det som kallas ”ytterligare gemensamma register” (3 §). År 2014 införlivades verksamhetsregistret tillsammans med organisationsregistret i det nya gemensamma registret Kyrksam.⁶⁴⁹

I verksamhetsregistret kunde man lägga upp grupper av olika slag och uppgifter om medlemmarna i dessa grupper. Här fanns dels grupper som enligt lagen om trossamfund skulle finnas, såsom ledamöter i fullmäktige och styrelser. Här fanns också möjlighet att registrera grupper och deltagare i dessa, såsom konfirmander, barnkör, syföreningar etc. I registret kunde även finnas dem som inte tillhörde församlingen eller Svenska kyrkan; Tidvis har man endast kunna registrera personer med personnummer. Vidare kunde organisationer registreras. Personnummerlösa personer har kunnat registreras antingen med bara födelsetid eller med angivande av ett nummer i en egen nummerserie (så i varje fall år 2002) eller på samma sätt som en organisation (vid registrering av en organisation krävdes inte något organisationsnummer).

I detta register kunde, åtminstone från 2003, för personer också anges e-postadress och telefonnummer och olika typer av adress, förutom folkbokföringsadress också ”verksamhetsadress” vilken kunde vara adressen till ett fritidsboende. Även typ av funktion, såsom ”Deltagare”, ”Köande” eller ”Ledare” antecknades liksom start- och slutdatum för personens deltagande i verksamheten. Även ett fritextfält för ytterligare anteckningar fanns.

I registret kunde man registrera både deltagare, anställda och förtroendevalda. Möjlighet fanns att för en person välja om hon var deltagare, köande eller ledare i en grupp. Från registret kunde man sedan skriva ut adresslistor, adressetiketter, närvarolistor, få namn och adress på brev passande försätkuvert m.m. Här fanns också, åtminstone mellan 1997 och 2002, sökbara fritextfält.

Ett användningsområde för kyrkobokföringen var att man enkelt kunde föra över en hel konfirmandgrupp till ministerialboken för att där göra preliminära registreringar på alla konfirmander i gruppen, utan att registrera uppgifterna (datum, plats och präst) på var och en av dem. Slutregistreringen av konfirmationen behövde däremot göras på var och en av konfirmanderna.

Verksamhetsgrupp	Verksamhetstyp	Namn	
Församling	För	Solikören	
Aktuella Tidigare Framtida			
Deltagare			
Namn	Funktion	Startdatum	Slutdatum
Johansson, Magnus	Deltagare	2003-08-29	
Eklund, Gunhild	Deltagare	2003-08-29	
Sundberg, Inge	Deltagare	2003-08-29	
Söderberg, Georg	Deltagare	2003-08-29	
Eklund, Claes	Deltagare	2003-08-29	

Bild från användardokumentationen i Handboken för kyrkobokföring, 2003.)

⁶⁴⁸ SFS 1998:1591, Lag om Svenska kyrkan (särskilt 14 §), och SFS 1998:1593, Lag om trossamfund (7 §). Vidare SvKB 1999:11 Kyrkostyrelsens anvisningar om organisationsregistret (senare ändrad genom SvKB 2007:2 och SvKB 2011:1); Kyrkostyrelsens beslut fattades 8 september 1999 och redan den 30 september samma år skulle kyrkans alla enheter ha gjort sina registreringar i registret. Noterbart är att bestämmelsen utkom från trycket först 4 november.

⁶⁴⁹ SvKB 2014:1, Kyrkostyrelsens beslut om Kyrksam, gällande från 15 april 2014.

Kuriosa

STÖRST OCH MINST OCH LITE TILL

Detta gällde i april 2013

Största församlingen: Täby 44 434 registrerade i Kbok; minsta Gerum i Visby stift 54; äldste medlemmen 102 år; 6 094 skyddade (tillhöriga och antecknade); 5 469 380 röstberättigade; i snitt 4 486 medlemmar i en församling; datum för flest vigslar under året 2012: 4 aug. (KSSK 2013-04-18)

Och detta i mars 2018:

Antal personer i Kbok: 6 430 358 varav 6 013 372 tillhöriga; antal personer i Kbok som är i avvaktan på dop; 20 824; största församlingen: Täby 42 181; minsta: Gerum i Visby stift 57. (KSSK 2019-05-10)

JURIDISKA KRUMBUKTER

Datainspektionen meddelade år 1998 (i DIFS 1998:1) att föreskrifterna för församlingsregister och ministerialböcker skall upphöra att gälla 24 oktober 1998. Samtidigt meddelar man att de upphörda föreskrifterna fortfarande skall gälla.

FASTIGHETSSKÖTSEL OCH PERSONALHÄLSOVÅRD

Rubriker ur Kbok:s användarhandledningen (12 februari 2021):

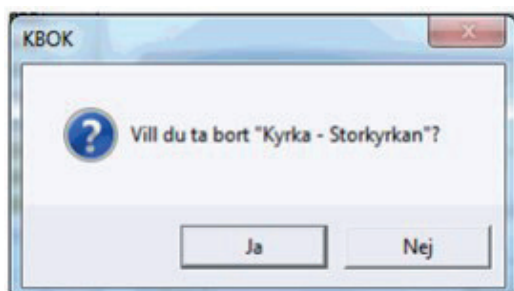
9.3 Underhåll av kyrkor

9.4 Underhåll av kyrkoherde

DÖD ELLER LEVANDE?

Personakten noterar för en person som enligt meddelande är avliden att detta är preliminärt. Detta görs innan någon upplysning om dödsfallet från skattemyndigheten kommit. Noteringen är ett kors med orden "Prel.", ibland uttytt "Preliminärt avliden" (men kanske riktigare "Preliminär uppgift om avliden.").

ATT RIVA EN KYRKA?

OM FÖRSVUNNEN KYRKOBOKFÖRING

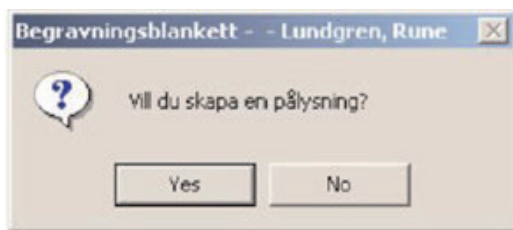
Ur en motion till kyrkomötet år 1993 där Rune Nordberg något indignerat skrev: "sedan vi mot vår vilja har fråntagits kyrkobokföringen".

OM ÅTERKOMMEN FOLKBOKFÖRING

Biskopen i Luleå kallade år 2000 kyrkbokföringsinspektören Lars Jonsson för "folkbokföringsinspektören". Några sådana inspektörer har dock aldrig funnits; och särskilt inte i kyrkan efter år 1991.

MED MÅNGA TUNGORS LJUD

Ur *Handboken för kyrkobokföring* 2003, B, s. 54

DIGITALA REGISTRERINGAR BLIR HANDSKRIVNA?

En del av de ministerialböcker från år 1991 till år 2003 som fördes i datoriserad form överfördes efter år 2003 till ett web-baserat system, Hbok. Framsidan av användarinstruktionen till Hbok pryds av en gammal inbunden bok; tanken skall väl gå till en handskrivna kyrkobok.

PERSONNUMMERLÖSA?

Under månaderna juli–september 1991 skulle man enligt bestämmelsen i SKFS 1990:5 inte ange personnumret för en avlidna i begravningsboken. Noteringar om personnummer för avlidna saknas också i centralstyrelsens förslag (CsSkr 1990:7) till lag om församlingsregister.

ATT SPARA ELLER INTE SPARA?

Från början, 1991, skulle man spara bilagorna till dopboken i 20 år och till övriga ministerialböcker 5 år och därefter gallra dem. Detta gällde fram till 1 januari 2020 då det beslutades att alla bilagor, eller som det heter "underlag", till ministerialböckerna som tillkommit före år 2004 skall bevaras. Den församling som följt regelverket har för tiden före år 2004 kvar endast bilagor till dopboken för åren 2000–2003.

PRÄSTPROTEST

År 1992 utsågs Lena Nurmeksela till sakkunnig i kyrkobokföringsfrågor i Stockholms stift. Hon var den första som inte var präst som utsågs till denna uppgift, något som fackförbundet Svenska kyrkans personalförbund, som då organiserade de flesta prästerna, protesterade mot. Hon var för övrigt den första kvinnan som utsågs till detta. De kyrkobokföringsinspektörer som fanns mellan åren 1946 och 1991 hade alla varit män.

OM FARAN AV GALLRING

Kyrkobokföringsinspektören Gunnar Palm i Uppsala stift år 1979: "Blotta tanken att föra födelsebok på data synes fullständigt orimlig. Födelseboken är urkunden för varje inom vårt land född person. ... I datan suddas alla inaktuella uppgifter ut och kan aldrig fås tillbaka."

ALLA SKALL MED

Kbok:s konstruktör, *Statskonsult ADB-konstruktion AB*, ordnade kurser för sina olika kyrkliga dataprogram och givetvis då också för Kbok. Kurserna vände sig inte bara till användarna. År 1992 inbjöds till en kurs den 19 oktober: "Den nya kyrkobokföringen för förtroendevalda". (Ur *ADB i kyrkan*, 2/1992.)

RÄTT SKALL VARA RÄTT

År 2001 meddelas det att i Kbok finns ett hundratal personer som har tillhörighetsdatum före födelsedatum. Tillhörighetsdatum för personer födda åren 1947–1993 har rättats från systemförvaltningen så att tillhörighetsdatum nu är samma som födelsedatum.

OM LÅNGTIDSVÅRD

Kyrkobokföringen är idag beroende av hur vi enligt GDPR behandlar personuppgifter. I Kiruna pastorat har man gått längre i detta stycke och utökat behandlingen till det mer fysiska: "Vi behandlar avlidna medlemmar under två år efter dödsdagen". (Läst på pastoratets hemsida 2022-05-03.)

ETT STEG FRAMÅT OCH ETT STEG BAKÅT

Dataprogrammet Kbok:s konstruktör *Statskonsult ADB-konstruktion AB* och dess efterföljare gav under 1990-talet ut en tidning, *ADB i kyrkan*. Nummer 4/1994 har temat "Kbok – Kyrkobokföringen i framtidens fönster". Fotot som täcker hela framsidan visar en präst som vid ett stearinljus sitter och läser i en stor inbunden kyrkobok.

KYRKOSKRIVARENS BÖN

Gud, skapare av Himmel och Jord, skapare av kyrkoskrivare och pastorsexpeditioner. Gud, världens och varje människas frälsare: befria kyrkobokföringen till glädje och lustfylldhet. Gud, du helige Ande, omskapa våra hjärtan och tankar så att vi, utan att kämpa för det, kan förmedla Din Kärlek när vi svarar i telefonen - eller öppnar dörren. Tack Gud för att Du vill använda oss. I Jesu namn. AMEN.

(Ur f.d. kyrkobokföringsinspektören Thorsten Stjärnereds hemsida)

Litteratur

RIKSDAGSHANDLINGAR

Framför allt:

Regeringens proposition 1986/87:158 om ny organisation för folkbokföring.
Skatteutskottets betänkande SkU 1987/1988:2, om ny organisation för folkbokföring.
Riksdagens protokoll 1987/88:16, s. 36–93.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR

Viktiga utredningar från 1967 och framåt.

SOU 1967:16, *Folkbokföringen (1958 års utredning kyrka-stat)*
SOU 1970:2, *Om stat och kyrka: en sammanställning av remissyttrandena över Svenska kyrkan och staten (SOU 1968:11)*
SOU 1970:70, *Folkbokföringsorganisationen m.m.*
SOU 1972:36, *Samhälle och trossamfund – slutbetänkande avgivet av 1968 års beredning om stat och kyrka*
SOU 1978:1, *Stat - kyrka – Ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan*
SOU 1981:101, *Folkbokföringens framtida organisation*
SOU 1990:18, *Lag om folkbokföringsregister*
SOU 1990:50, *Ny folkbokföringslag*

KYRKOMÖTESHANDLINGAR

Protokoll, skrivelser från central- och kyrkostyrelse, motioner, utskottsbetänkanden, frågor och register från 1983 och framåt (se Svenska kyrkans hemsida).

BÖCKER OCH TIDSKRIFTER

ADB i kyrkan – Tidningen för datoranvändare i Svenska kyrkan (utg. Statskonsult ADB Konstruktion AB, 1992–1993, Statskonsult, 1993–1995, Sema Group Konsult AB, 1996–1998, Sema Group AB, 1998–1999).

Andersson, Karl-Gustaf, och Cervin, Ulf, 1998, *Handbok för kyrkoarkiven före år 2000*, utg. av Riksarkivet och Pastoratsförbundet.

Andersson, Karl-Gustaf, 2006. *Folkbokföringen – Historia och reform*, Landsarkivets i Uppsala småskriftserie nr 5.

Cederlund, Daniel, 2018. *Följ mig – Från kyrkbok till Twitterkonto*.

Ekström, Sören, 2011. *Kyrkan och staten – Förteckning omfattande utredningarnas sammansättning 1956–1999*.

Ekström, Sören, 2011. *Stat och kyrka – förteckning över dokument som rör stat-kyrkafrågan 1956–1999*, reviderad 27 mars 2011.

Fyrlund, Björn, och Marelius, Nils, 1996. Fem år med den nya folkbokföringen – några reflektioner, artikel i *Släkthistoriskt Forum* 4/96, s. 13 f.

Fyrlund, Björn, och Marelius, Nils, 2000. *Kyrkobokföringshistorik – En beskrivning av pastorsämbetenas arbetsuppgifter fram t o m 1991-06-30 med vissa sidoblickar, samt utkast till stolpar i arkivbeskrivningen*, utg. Svenska kyrkans församlingsförbund.

Johansson, Egil, 2003. *Möten med kyrkböckernas rikedom – minnen, metoder och mening, i rapporten Arkiven i forskningens tjänst* (red. Göran Larsson), utg. av Forskningsarkivet i Umeå universitet, s. 11–19.

Lext, Gösta, 1985, *Studier i svensk folkbokföring 1600–1946*.

Lundkvist, Sven, 1990. *Den äldre svenska folkbokföringen*, föredrag utgivet i *Scriptum* nr 22 av Forskningsarkivet i Umeå.

Matrikel för Svenska kyrkan, 1991–2022

Sirtoft Breitholtz, Christina, 2002. *Svenska kyrkans arkiv 2002 – Den inomkyrkliga synen på Svenska kyrkans nya arkiv*, kandidatuppsats i arkivvetenskap vid Uppsala universitet.

Straarup, Jørgen, och Sundin, Fredrik, 2007. "kyrkan måste ha system som fungerar" – 2006 års användare om Svenska kyrkans datasystem.

Svensk pastoraltidskrift – kyrkligt forum, 21/1991 och 23/1991.

Wannerdt, Arvid, 1972. *Folkbokföringen – Handbok för folkbokföringsmyndigheter*, fjärde upplagan.

Är Svenska kyrkan säker?, Tro & Tanke 2/1995, Supplement; Pehrson, Bo m.fl.

TIDNINGAR

Borås tidning, 10 augusti 2004. *Passande Halleluja*, krönika av Eva Persson.

Dagens Nyheter, 8 augusti 2004. *Datorproblem gör kyrkans folk sjuka*, notis från TT.

Kyrkans Tidning:

26 februari 2004. *Mycket datastrul med nya kyrkobokföringen*, artikel av Annika Ahlefeldt.

5 augusti 2004. *Församlingar kräver pengarna tillbaka*, artikel av Lars Hillås och Lars Rindeskog.

2 september 2004. *Pastoral bristerna värst med Kbok2003*, insändare av Peter Stjernedorff.

9 september 2004. *Tekniska problem försenade Kbok*, replik av Kristiina Ruuti.

14 maj 2005. *Boka begravningar via SMS*, insändare av Göran Wiking.

Sundsvalls Tidning, 14 december 1990. *Kyrkoherden vägrar släppa kyrkobokföringen*, artikel av Maria Zamore.

Bilagor

Svenska kyrkans författningssamling

9-0050, 9-0051
Verbum

SKFS 1990:5

Utkom från trycket
den 31 oktober 1990

Kyrklig kungörelse om ministerialböcker;

utfärdad den 27 september 1990.

Enligt kyrkomötets beslut¹ föreskrivs med stöd av 7 § 4 lagen (1982:942) om svenska kyrkan följande.

Inledande bestämmelser

1 § Dop, konfirmation, vigsel och begravning som har förrättats i svenska kyrkans ordning skall antecknas i ministerialböcker som förs i varje församling enligt bestämmelser i denna kungörelse.

Med ministerialböcker avses

- dopbok,
- konfirmationsbok,
- vigselbok och
- begravningsbok.

Anteckningar i dopbok m m.

2 § I dopboken skall för varje dop i svenska kyrkans ordning antecknas

- dopdatum,
- den döptes tillhörighet till svenska kyrkan,
- den döptes personnummer,
- den döptes namn,
- den döptes postadress,
- den döptes folkbokföringsadress,
- dopprästens namn och församling,
- den församling där dopet har förrättats,
- faddrarnas namn.

Om den döpte är under 18 år, skall dessutom antecknas

- moderns personnummer,
- moderns tillhörighet till svenska kyrkan,
- moderns namn,
- faderns personnummer,
- faderns tillhörighet till svenska kyrkan,
- faderns namn.

¹ Cs Skr 1990:7, 1 KL 13, kskr 20

SKFS 1990: 5

Dopet skall antecknas i dopboken i den församling där den döpte är folkbokförd. Om den döpte vid tidpunkten för dopet inte är folkbokförd i Sverige, skall dopet antecknas i den församling där dopet har förrättats.

3 § Underrättelse om förrättat dop skall av pastor i den församling där dopet skall antecknas i dopboken tillställas svenska kyrkans centralstyrelse.

Den som har förrättat ett dop skall genast tillstålla den pastor som svarar för anteckningen en underrättelse om dopet.

Anteckningar i konfirmationsbok m m.

4 § I konfirmationsboken skall för varje konfirmation i svenska kyrkans ordning antecknas

- konfirmationsdatum,
- konfirmandens personnummer,
- konfirmandens tillhörighet till svenska kyrkan,
- konfirmandens fullständiga namn,
- konfirmandens folkbokföringsadress,
- konfirmandens postadress,
- konfirmationsprästens namn och församling,
- den församling där konfirmationen har förrättats.

Konfirmationen skall antecknas i konfirmationsboken i den församling där konfirmanden är folkbokförd.

Om konfirmanden inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för konfirmationen, skall konfirmationen antecknas i den församling där konfirmationen har förrättats.

5 § Underrättelse om förrättad konfirmation skall av pastor i den församling där konfirmationen skall antecknas i konfirmationsboken tillställas svenska kyrkans centralstyrelse.

Den som har förrättat en konfirmation skall genast tillstålla den pastor som svarar för anteckningen en underrättelse om konfirmationen.

Anteckningar i vigselbok

6 § I vigselboken skall för varje vigsel i svenska kyrkans ordning antecknas

- vigseldatum,
- mannens personnummer,
- mannens tillhörighet till svenska kyrkan,
- mannens fullständiga namn,
- mannens folkbokföringsadress,
- mannens postadress,
- kvinnans personnummer,
- kvinnans tillhörighet till svenska kyrkan,
- kvinnans fullständiga namn,
- kvinnans folkbokföringsadress,
- kvinnans postadress,
- skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning,

- datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning,
- kyrka (kyrkor) där lysning kungjorts,
- datum då lysning kungjorts,
- avisering om kungjord lysning,
- vigselplats,
- vigselförrättarens namn och församling,
- den församling där vigseln har förrättats,
- datum för avisering av vigsel till skattemyndigheten.

Vigseln skall antecknas i vigselboken i den församling där kvinnan är folkbokförd.

Om kvinnan inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där mannen är folkbokförd.

Om varken mannen eller kvinnan är folkbokförda i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där vigseln har förrättats.

7 § Den som har förrättat vigsel skall genast skicka en underrättelse om lysning och vigsel till pastor i den församling där vigseln skall antecknas i vigselboken.

Anteckningar i begravningsbok

8 § I begravningsboken skall för varje begravning i svenska kyrkans ordning antecknas

- dödsdatum,
- den dödes tillhörighet till svenska kyrkan,
- den dödes fullständiga namn,
- den dödes folkbokföringsadress,
- den dödes postadress,
- den dödes yrke,
- för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn och personnummer,
- för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer,
- datum för begravningsgudstjänst,
- plats för begravningsgudstjänst, kyrka och församling,
- officiantens namn och församling.

Begravning skall antecknas i begravningsboken i den församling där den avlidne var folkbokförd.

Om den avlidne vid dödsfallet inte var folkbokförd i Sverige, skall begravningen antecknas i den församling där begravningsgudstjänsten har förrättats.

9 § Den som har förrättat begravningsgudstjänst skall genast skicka en underrättelse om begravningsgudstjänsten till pastor i den församling där begravningsgudstjänsten skall antecknas i begravningsboken.

Hur anteckningar i ministerialböcker skall föras

10 § Pastor svarar för förandet av ministerialböcker.

Med pastor avses kyrkoherden eller annan präst som domkapitlet har förordnat att svara för förandet av ministerialböcker i en församling.

SKFS 1990:5

Domkapitlet får även förordna en präst eller någon annan att biträda pastor med förande av ministerialböcker.

11 § Anteckningar om kyrkliga handlingar i ministerialböcker skall göras i den följd som handlingarna ägt rum, där det är möjligt. Anteckning som grundar sig på avisering görs när aviseringen har kommit in till pastor.

12 § Anteckningar om kyrkliga handlingar i ministerialböcker skall signeras och dagtecknas.

13 § Anteckningar om kyrkliga handlingar i ministerialböcker skall göras med beständig skrift och får inte utplånas.

14 § Om en anteckning i ministerialboken till följd av skrivfel eller något annat sådant förbiseende innehåller ett uppenbart fel, får det rättas av pastor.

Om felet har föränletts av anteckningar i en ministerialbok som förs av någon annan pastor, skall denne först beredas tillfälle att yttra sig.

Innan rättelse sker skall pastor ge de personer som berörs av anteckningen tillfälle att yttra sig, om det behövs.

Bevis om anteckningar i ministerialböcker

15 § Pastor skall utfärda bevis om anteckningar om kyrkliga handlingar i ministerialböcker.

Beviset skall innehålla uppgifter om den kyrkliga handling som har antecknats och i vilken ministerialbok anteckningen har skett.

Tillsyn

16 § Domkapitlet skall ha tillsyn över hur pastor för anteckningar om de kyrkliga handlingarna i ministerialböckerna.

Överklagande

17 § Beslut av pastor om anteckning i en ministerialbok får överklagas hos domkapitlet. Domkapitlets beslut får inte överklagas.

Allmänna råd

18 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall utfärda allmänna råd om förandet av ministerialböcker.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1991.

På svenska kyrkans centralstyrelsens vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

Lars Sköld

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1990

Svenska kyrkans författningssamling

9-0050, 9-0051
Verbum

SKFS 1990: 6

Utkom från trycket
den 31 oktober 1990

Kyrklig kungörelse om centralt dop- och konfirmationsregister;

utfärdad den 27 september 1990.

Enligt kyrkomötets beslut¹ föreskrivs med stöd av 7 § 4 lagen (1982: 942) om svenska kyrkan följande.

1 § Dop och konfirmation som har förrättats i svenska kyrkans ordning skall antecknas av svenska kyrkans centralstyrelse i ett centralt dop- och konfirmationsregister.

2 § En anteckning i det centrala dop- och konfirmationsregistret skall innehålla uppgifter om dop och konfirmation samt personnummer för dem som döpts eller konfirmerats.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1991.

På svenska kyrkans centralstyrelsens vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

Lars Sköld

¹ Cs Skr 1990: 7, 1 KL 13, kskr 20

Svenska kyrkans författningssamling

9-0050, 9-0051
Verbum

Kyrklig kungörelse om ändring i kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990: 5) om ministerialböcker;

SKFS 1991: 7

Utkom från trycket
den 30 september 1991

utfärdad den 26 september 1991.

Enligt kyrkomötets beslut¹ föreskrivs med stöd av 7 § 4 lagen (1982: 942) om svenska kyrkan ifråga om kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990: 5) om ministerialböcker

dels att 8 och 10 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i kungörelsen under rubriken Anteckningar i vigselbok skall införas en ny paragraf, 7 a §, av följande lydelse.

7 a § Vad som föreskrivs i 6 och 7 §§ skall i tillämpliga delar gälla också i fråga om välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap.

Anteckningar i begravningsbok

8 § I begravningsboken skall för varje begravning i svenska kyrkans ordning antecknas

- dödsdatum
- i – den dödes personnummer,
- den dödes tillhörighet till svenska kyrkan,
- den dödes fullständiga namn,
- den dödes folkbokföringsadress,
- den dödes postadress,
- den dödes yrke,
- för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn och personnummer,
- för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer,
- datum för begravningsgudstjänst,
- plats för begravningsgudstjänst, kyrka och församling,
- officiantens namn och församling.

Begravning skall antecknas i begravningsboken i den församling där den avlidne var folkbokförd.

Om den avlidne vid dödsfallet inte var folkbokförd i Sverige, skall begravningen antecknas i den församling där begravningsgudstjänsten har förrättats.

¹ CsSkr 1991: 7, 1 KL 1991: 7, kskr 5.

Hur anteckningar i ministerialböckerna skall föras

10 § Pastor svarar för förandet av ministerialböcker.

Med pastor avses kyrkoherden eller annan präst som domkapitlet har förordnat att svara för förandet av ministerialböcker i en församling.

Pastor får förordna en präst eller någon annan att biträda pastor med förande av ministerialböcker.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 oktober 1991. Den skall tillämpas även på verksamhet med ministerialböcker som har påbörjats före ikraftträdandet.

På Svenska kyrkans centralstyrelses vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

Sören Ekström

Utgivande myndighet: Svenska kyrkans centralstyrelse, Box 65, 751 03 UPPSALA, tfn 018-16 97 00

Utgivare: Kammarrättsråd Carl Norström, Valhallavägen 78, 114 27 STOCKHOLM

Distribution och prenumeration: Verbum Förlag, förlagsredaktör Ulla Granarp, Box 15169, 104 65 STOCKHOLM, tfn 08-743 65 00

Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1991

Svenska kyrkans författningssamling

SKFS 1994:9

Utkom från trycket
den 19 oktober 1994

Kyrklig kungörelse om dopet;

beslutad den 25 augusti 1994.

Kyrkomötet föreskriver¹ med stöd av 29 kap. 12 § 4 kyrkolagen (1992:300) följande.

1 § Dopet sker i Faderns och Sonens och den helige Andes namn med rent vatten genom begjutning eller nedsänkning.

2 § Dopet förrättas av den som är behörig att utöva det kyrkliga ämbetet som präst i Svenska kyrkan.

3 § Ett dop i krissituation får förrättas av den som tillhör Svenska kyrkan och är döpt i Svenska kyrkans eller någon annan kristen kyrkas ordning.

4 § Kyrkoherden i den församling där föräldrar eller annan vårdnadshavare som tillhör Svenska kyrkan är folkbokförda skall, innan barnet uppnått sex månaders ålder, informera dem om dopet och om föreskrifterna för kyrkotillhörighet och erbjuda dem att låta döpa sitt barn.

5 § Kyrkoherden i den församling där det barn som tillhör Svenska kyrkan utan att vara döpt är folkbokfört skall ge barnet information om föreskrifterna för kyrkotillhörighet samt erbjuda dopundervisning och dop. Detta skall ske under året före det barnet fyller 18 år.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1996.

På kyrkomötets vägnar

GÖRAN ÅSTRAND

Bengt Törnell

¹ CsSkr 1994:4, bet. 2 KL 1994:7, kskr 2.

Utgivande myndighet: Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkan, 751 70 UPPSALA, tfn 018/16 95 00

Utgivare: Kyrkojurist Anders Karlberg, Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkan, 751 70 UPPSALA, tfn 018/16 95 00

Distribution och prenumeration: Verbum Förlag, förlagsredaktör Ulla Granarp, Box 15169, 104 65 STOCKHOLM, tfn 08/743 65 00

Svenska kyrkans författningssamling

SKFS 1995:9

Utkom från trycket
den 20 oktober 1995

Kyrklig kungörelse om ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker;

beslutad den 26 augusti 1995.

Härigenom föreskrivs¹ med stöd av 29 kap. 12 § 4 kyrkolagen (1992:300) i fråga om kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker

dels att i 1, 4 och 5 §§ orden "svenska kyrkan" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "Svenska kyrkan" i motsvarande form,

dels att i 5, 7, 9, 11, 14–17 §§ ordet "pastor" skall bytas ut mot "kyrkoherde" i motsvarande böjningsform,

dels att 2, 3, 6, 8 och 10 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i kungörelsen skall införas en ny paragraf, 11 a §, av följande lydelse,

2 § I dopboken skall för varje dop i Svenska kyrkans ordning antecknas

- dopdatum,
- den döptes tillhörighet till Svenska kyrkan,
- den döptes personnummer,
- den döptes namn,
- den döptes folkbokföringsadress,
- den döptes postadress,
- dopprästens namn och församling,
- den församling där dopet har förrättats,
- faddrarnas namn.

Om den döpte är under 18 år skall dessutom antecknas

- vårdnadshavares personnummer,
- vårdnadshavares tillhörighet till Svenska kyrkan,
- vårdnadshavares namn.

Dopet skall antecknas i dopboken i den församling där den döpte är folkbokförd.

Om den döpte vid tidpunkten för dopet inte är folkbokförd i Sverige, skall dopet antecknas i den församling där dopet har förrättats.

3 § Underrättelse om förrättat dop skall av kyrkoherden i den församling där dopet skall antecknas i dopboken tillställas Svenska kyrkans centralstyrelse.

¹ CsSkr 1995:7, bet. 2 KL 1995:4, kskr 1995:13

Den som har förrättat ett dop skall genast tillstålla den kyrkoherde som svarar för anteckningen en underrättelse om dopet.

Om den döpte vid tidpunkten för dopet inte är folkbokförd i Sverige skall även Svenska kyrkans centralstyrelse tillställas en underrättelse om dopet.

6 § I vigselboken skall för varje vigsel i Svenska kyrkans ordning antecknas

- vigseldatum,
- mannens personnummer,
- mannens tillhörighet till Svenska kyrkan,
- mannens fullständiga namn,
- mannens folkbokföringsadress,
- mannens postadress,
- kvinnans personnummer,
- kvinnans tillhörighet till Svenska kyrkan,
- kvinnans fullständiga namn,
- kvinnans folkbokföringsadress,
- kvinnans postadress,
- skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning,
- datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning,
- vigselplats,
- vigsellärdens namn och församling,
- den församling där vigseln förrättats,
- datum för avisering av vigsel till skattemyndigheten.

Vigseln skall antecknas i vigselboken i den församling där kvinnan är folkbokförd.

Om kvinnan inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där mannen är folkbokförd.

Om varken mannen eller kvinnan är folkbokförda i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där vigseln har förrättats.

8 §² I begravningsboken skall för varje begravning i Svenska kyrkans ordning antecknas

- dödsdatum,
- den dödes personnummer,
- den dödes tillhörighet till Svenska kyrkan,
- den dödes fullständiga namn,
- den dödes folkbokföringsadress,
- den dödes postadress,
- för minderårig: vårdnadshavares namn och personnummer,
- för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer,
- datum för begravningsgudstjänst,
- plats för begravningsgudstjänst, kyrka och församling,
- officiantens namn och församling.

Begravning skall antecknas i begravningsboken i den församling där den avlidne var folkbokförd.

Utgivande myndighet: Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkan,
751 70 UPPSALA, tfn 018/16 95 00

Utgivare: Kyrkojurist Anders Karlberg, Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkan, 751 70 UPPSALA, tfn 018/16 95 00

Distribution och prenumeration: Verbum Förlag, förlagsredaktör Ulla Granarp,
Box 15169, 104 65 STOCKHOLM, tfn 08/743 65 00

Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1995

Svenska kyrkans författningssamling

Kyrklig kungörelse om ändring av kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990: 6) om centralt dop- och konfirmationsregister;

SKFS 1995: 10

Utkom från trycket
den 20 oktober 1995

beslutad den 26 augusti 1995.

Härigenom föreskrivs¹ med stöd av 29 kap. 12 § 4 kyrkolagen (1992: 300) att rubriken till kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990: 6) om centralt dop- och konfirmationsregister samt 1 och 2 §§ i kungörelsen skall ha följande lydelse.

Kyrklig kungörelse om centralt referensregister

1 § Dop och konfirmation som har förrättats i Svenska kyrkans ordning skall antecknas av Svenska kyrkans centralstyrelse i ett centralt referensregister.

I registret skall för den som tillhör Svenska kyrkan även antecknas dop i någon annan kristen kyrkas ordning.

2 § En anteckning i det centrala referensregistret skall innehålla uppgifter om dop och konfirmation samt personnummer för dem som döpts eller konfirmerats.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1996.

På kyrkomötets vägnar

CARL GUSTAF VON EHRENHEIM

Bengt Törnell

¹ CsSkr 1995: 7, bet. 2 KL 1995: 4, kskr 1995: 13

Utgivande myndighet: Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkan,
751 70 UPPSALA, tfn 018/16 95 00

Utgivare: Kyrkojurist Anders Karlberg, Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkan, 751 70 UPPSALA, tfn 018/16 95 00

Distribution och prenumeration: Verbum Förlag, förlagsredaktör Ulla Granarp,
Box 15169, 104 65 STOCKHOLM, tfn 08/743 65 00

Norstedts Tryckeri AB, Stockholm 1995

Svenska kyrkans författningssamling

Kyrklig kungörelse om ändring i kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker;

SKFS 1996:7

Utkom från trycket
den 22 oktober 1996

beslutad den 29 augusti 1996.

Kyrkomötet föreskriver¹ med stöd av 29 kap. 12 § 4 kyrkolagen (1992:300) att 2, 4, 6 och 8 §§ kyrkliga kungörelsen (SKFS 1990:5) om ministerialböcker skall ha följande lydelse.

2 §

I dopboken skall för varje dop i Svenska kyrkans ordning antecknas

- dopdatum,
- den döptes tillhörighet till Svenska kyrkan,
- den döptes personnummer,
- den döptes namn,
- den döptes folkbokföringsadress,
- den döptes postadress,
- dopprästens namn och församling,
- den församling där dopet har förrättats,
- faddrarnas namn.

Om den döpte är under 18 år skall dessutom antecknas

- vårdnadshavares personnummer,
- vårdnadshavares tillhörighet till Svenska kyrkan,
- vårdnadshavares namn.

Dopet skall antecknas i dopboken i den församling där den döpte är folkbokförd. I fråga om den som är medlem i en icke-territoriell församling skall anteckningen i stället göras i den församlingen.

Om den döpte vid tidpunkten för dopet inte är folkbokförd i Sverige, skall dopet antecknas i den församling där dopet har förrättats.

4 §

I konfirmationsboken skall för varje konfirmation i Svenska kyrkans ordning antecknas

- konfirmationsdatum,
- konfirmandens personnummer,
- konfirmandens tillhörighet till Svenska kyrkan,

¹ CsSkr 1996:6, bet. 2 KL 1996:1, kskr 1996:9

SKFS 1996:7

- konfirmandens fullständiga namn,
- konfirmandens folkbokföringsadress,
- konfirmandens postadress,
- konfirmationsprästens namn och församling,
- den församling där konfirmationen har förrättats.

Konfirmationen skall antecknas i konfirmationsboken i den församling där konfirmanden är folkbokförd. I fråga om den som är medlem i en icke-territoriell församling skall anteckningen i stället göras i den församlingen.

Om konfirmanden inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för konfirmationen, skall konfirmationen antecknas i den församling där konfirmationen har förrättats.

6 §

I vigselboken skall för varje vigsel i Svenska kyrkans ordning antecknas

- vigseldatum,
- mannens personnummer,
- mannens tillhörighet till Svenska kyrkan,
- mannens fullständiga namn,
- mannens folkbokföringsadress,
- mannens postadress,
- kvinnans personnummer,
- kvinnans tillhörighet till Svenska kyrkan,
- kvinnans fullständiga namn,
- kvinnans folkbokföringsadress,
- kvinnans postadress,
- skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning,
- datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning,
- vigselplats,
- vigsellärdens namn och församling,
- den församling där vigseln förrättats,
- datum för avisering av vigsel till skattemyndigheten.

Vigseln skall antecknas i vigselboken i den församling där kvinnan är folkbokförd. Om kvinnan är medlem i en icke-territoriell församling skall anteckningen i stället göras i den församlingen.

Om kvinnan inte är folkbokförd i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där mannen är folkbokförd. Om mannen är medlem i en icke-territoriell församling skall anteckningen i stället göras i den församlingen.

Om varken mannen eller kvinnan är folkbokförda i Sverige vid tidpunkten för vigseln, skall vigseln antecknas i den församling där vigseln har förrättats.

8 §

I begravningsboken skall för varje begravning i Svenska kyrkans ordning antecknas

- dödsdatum,
- den dödes personnummer,
- den dödes tillhörighet till Svenska kyrkan,
- den dödes fullständiga namn,

- den dödes folkbokföringsadress,
- den dödes postadress,
- för minderårig: vårdnadshavares namn och personnummer,
- för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer,
- datum för begravningstjänst,
- plats för begravningstjänst, kyrka och församling,
- officiantens namn och församling.

SKFS 1996:7

Begravning skall antecknas i begravningsboken i den församling där den avlidne var folkbokförd. I fråga om den som var medlem i en icke-territoriell församling skall anteckningen i stället göras i den församlingen.

Om den avlidne vid dödsfallet inte var folkbokförd i Sverige, skall begravningen antecknas i den församling där begravningstjänsten har förrättats.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1997.

På kyrkomötets vägnar

CARL GUSTAF VON EHRENHEIM

Bengt Törnell

Svenska kyrkans författningssamling

Kyrklig kungörelse om ändring i kyrkliga kungörelsen (SKFS 1994:9) om dopet;

SKFS 1996:8

Utkom från trycket
den 22 oktober 1996

beslutad den 29 augusti 1996.

Kyrkomötet föreskriver¹ med stöd av 29 kap. 12 § 4 kyrkolagen (1992:300) att 4 och 5 §§ kyrkliga kungörelsen (SKFS 1994:9) om dopet skall ha följande lydelse.

4 §

Kyrkoherden i den församling där föräldrar eller annan vårdnadshavare som tillhör Svenska kyrkan är folkbokförda skall, innan barnet uppnått sex månaders ålder, informera dem om dopet och om föreskrifterna för kyrkotillhörighet och erbjuda dem att låta döpa sitt barn.

I fråga om dem som är medlemmar i en icke-territoriell församling skall informationen och erbjudandet om dop ges av kyrkoherden i den församlingen.

5 §

Kyrkoherden i den församling där det barn som tillhör Svenska kyrkan utan att vara döpt är folkbokfört skall ge barnet information om föreskrifterna för kyrkotillhörighet samt erbjuda dopundervisning och dop. Detta skall ske under året före det barnet fyller 18 år.

I fråga om den som är medlem i en icke-territoriell församling skall informationen och erbjudandet om dopundervisning och dop ges av kyrkoherden i den församlingen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1997.

På kyrkomötets vägnar

CARL GUSTAF VON EHRENHEIM

Bengt Törnell

¹ CsSkr 1996:6, bet. 2 KL 1996:1, kskr 1996:9

Datainspektionens författningssamling

Ansvarig utgivare: Leif Stenström

DIFS 1991:2

Datainspektionens föreskrifter om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i svenska kyrkans verksamhet;

beslutade den 25 april 1991

Datainspektionen föreskriver följande med stöd av 8 § andra stycket och 14 § dataförordningen (1982:480).

1 Kap. Inledande bestämmelser

1 § Under de förutsättningar som anges i denna författning får myndigheter inom svenska kyrkan på ett förenklat sätt ansöka om tillstånd enligt 2 § datalagen (1973:289) att inrätta och föra vissa personregister för den kyrkliga verksamheten. Ansökan görs på blankett enligt bilaga.

I författningen finns de bestämmelser som skall gälla för personregister som inrättas enligt författningen. När tillstånd meddelas beslutar datainspektionen att bestämmelserna skall gälla som föreskrifter enligt 5 och 6 §§ datalagen för personregistret.

2 Kap. Församlingsregister

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 3 första stycket 1 och 2 får för varje församlings verksamhetsområde föras medlemsregister och verksamhetsregister.

För de ändamål som anges i 3 § första stycket 3 får för varje pastoratssamfällighets eller flerpastoratssamfällighets verksamhetsområde föras verksamhetsregister.

Bildar flera församlingar en pastoratssamfällighet eller en flerpastoratssamfällighet som inte är total, får för församlingarnas och samfällighetens verksamhetsområden föras ett gemensamt verksamhetsregister.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra medlemsregister eller verksamhetsregister som avses 3 § första stycket 1 och 2 görs av de kyrkoråd som enligt församlingslagen (1988: 180) leder förvalmingen av de ekonomiska angelägenheter som anges i kap. 3 § andra stycket i nämnda lag.

Ansökan om tillstånd att föra ett sådant verksamhetsregister som avses i 3 § första stycket 3 görs av samfällighetens kyrkoråd.

Om ett sådant verksamhetsregister som avses i 1 § tredje stycket skall föras gemensamt för flera församlingars och samfällighetens verksamhet, görs ansökan av församlingarnas och samfällighetens kyrkoråd.

Registerändamål

3 § Församlingsregister får användas att underlätta administrationen av kontakter med

1. församlingens medlemmar (medlemsregister),
2. personer som deltar i en församlings verksamheter (verksamhetsregister för församling), eller
3. personer som deltar i en samfällighets verksamheter (verksamhetsregister för samfällighet)

Ett medlemsregister får även användas för aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter i verksamhetsregister som avses i första stycket och i ministerialböcker som avses i 3 kap. denna författning.

Ett församlingsregister får även användas för framställning av statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

4 § I medlemsregister får registreras personuppgifter om den som är medlem i svenska kyrkan.

Medlemsregister får innehålla följande uppgifter om den som anges i första stycket.

1. Namn,
2. personnummer,
3. civilstånd med datum för civilståndsändring.
4. adress,
5. dop i svenska kyrkans ordning
6. konfirmation i svenska kyrkans ordning.,
7. särskilt registerdistrikt,
8. folkbokföringsfastighet,
9. registrering av personakt,
10. senaste aktualiseringstyp.

Medlemsregister får även innehålla uppgift om dop och konfirmation som har skett i annan kristen ordning, om samtycke till registreringen föreligger.

Medlemsregister får även innehålla uppgift om personnummer för sökperson som den registrerade har samband med inom folkbokföringen. Sökperson som inte är medlem i svenska kyrkan skall lämna sitt samtycke till registreringen.

5 § I verksamhetsregister får registreras personuppgifter om den som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamheter.

Verksamhetsregister får innehålla följande uppgifter om den som anges första stycket.

1. Namn,
2. födelsedatum,
3. adress,
4. telefonnummer,
5. verksamhet i vilken den registrerade deltar samt information om verksamheten.

6 § Ett församlingsregister får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålet med registret.

7 § När sekretess för uppgift om en enskild kan antas föreligga enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen 1980:100) får uppgifter om denne inte ingå i ett verksamhetsregister.

Underrättelse till de registrerade

8 § De registrerade skall på lämpligt sätt underrättas om de församlingsregister som förs, registrens ändamål och huvudsakliga innehåll, från vilka andra personregister uppgifter inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 datalagen (1973:289).

Beträffande den som enligt 4 § skall lämna sitt samtycke till registreringen skall underrättelse ges och samtycke inhämtas innan uppgifter om denne registreras. Uppgifter om barn som inte har fyllt tolv år får registreras endast om vårdnadshavaren har lämnat samtycke. För att uppgifter om barn som har fyllt tolv men inte sexton år skall få registreras krävs samtycke från både barnet och vårdnadshavaren.

Sökbegrepp

9 § I församlingsregister får som sökbegrepp inte användas uppgift om civilstånd eller datum för civilståndsändring.

Utlämnande av personuppgifter

10 § Pastor får ha terminalåtkomst till församlingsregister inom sitt verksamhetsområde.

Gallring av personuppgifter

11 § Personuppgifter i ett medlemsregister skall gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige har fått kännedom om att den registrerade utträtt ur svenska kyrkan eller av annat skäl inte längre tillhör församlingen.

12 § Personuppgifter i ett verksamhetsregister skall gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige har fått kännedom om att den registrerade inte längre deltar i någon verksamhet.

3 Kap. Ministerialböcker

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 3 § får för varje församlings verksamhetsområde föras ministerialböcker enligt denna författning.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra ministerialböcker får göras av pastor som enligt kyrklig kungörelse (SKFS 1990:5) om ministerialböcker har att föra ministerialböcker för den församlingen.

Registerändamål

3 § Ministerialböcker får användas för att anteckna uppgifter om dop, konfirmation, vigsel samt begravning som har skett i svenska kyrkans eller annan kristen ordning.

En dopbok och en konfirmationsbok får användas för aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter om dop respektive konfirmation i det centrala referensregister som avses i 4 kap. i denna författning.

Ministerialböcker får även användas för framställning av statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

4 § Ministerialböcker får innehålla följande uppgifter.

<i>Register</i>	<i>Innehåll</i>
Dopbok	Dopdatum, den döptes tillhörighet till svenska kyrkan, den döptes personnummer, den döptes namn, den döptes adress, dopprästens namn och församling,

	<p>den församling där dopet har förrättats, samt faddrarnas namn.</p> <p>Om den döpte är under 18 år, skall dessutom antecknas moderns personnummer, moderns tillhörighet till svenska kyrkan, moderns namn, faderns personnummer, faderns tillhörighet till svenska kyrkan, samt faderns namn.</p>
Konfirmationsbok	<p>Konfirmationsdatum, konfirmandens personnummer, konfirmandens tillhörighet till svenska kyrkan, konfirmandens fullständiga namn, konfirmandens adress, konfirmationsprästens namn och församling, samt den församling där konfirmationen har förrättats.</p>
Vigselsbok	<p>Vigseldatum, mannens personnummer, mannens tillhörighet till svenska kyrkan, mannens fullständiga namn, mannens adress, kvinnans personnummer, kvinnans tillhörighet till svenska kyrkan, kvinnans fullständiga namn, kvinnans adress, skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning, datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning, kyrka (kyrkor) där lysning kungjorts, datum då lysning kungjorts, avisering om kungjord lysning, vigselplats, vigsellärdens namn och församling, den församling där vigseln har förrättats, samt datum för avisering av vigsel till skattemyndigheten.</p>
Begravningsbok	<p>Dödsdatum, den dödes tillhörighet till svenska kyrkan, den dödes fullständiga namn, den dödes adress, den dödes yrke, för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn och personnummer, för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer, datum för begravningsgudstjänst, plats för begravningsgudstjänst, kyrka och församling, samt officiantens namn och församling.</p>

I fråga om förrättning som har skett i annan kristen ordning får dock uppgifter registreras endast om den som är medlem i svenska kyrkan och har samtyckt till registreringen.

Uppgifter om den som inte är medlem i svenska kyrkan får registreras endast om denne har samtyckt till registreringen.

5 § Ministerialböcker får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålen med registren.

Underrättelse till de registrerade

6 § De registrerade skall på lämpligt sätt underrättas om de ministerialböcker som förs, registrens ändamål och huvudsakliga innehåll, från vilka andra personregister uppgifter inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289).

Beträffande den som enligt 4 § skall lämna sitt samtycke till registreringen skall underrättelse ges och samtycke inhämtas innan uppgifter om denne registreras. Uppgifter om barn som inte har fyllt tolv år får registreras endast om vårdnadshavaren har lämnat samtycke. För att uppgifter om barn som har fyllt tolv men inte sexton år skall få registreras krävs samtycke från både barnet och vårdnadshavaren.

4 Kap. Svenska kyrkans centralstyrelsens referensregister

Inledande bestämmelser

1 § För det ändamål som anges i 3 § får föras ett centralt referensregister.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra ett centralt referensregister enligt detta kapitel får göras av svenska kyrkans centralstyrelse.

Registerändamål

3 § Referensregistret får användas för

1. registerföring enligt 17 religionsfrihetslagen (1951:680) av medlemmar i svenska kyrkan,
2. registerföring enligt kyrkligningsordning (SKFS 1990:6) om ett centralt dop- och konfirmationsregister av döpta resp. konfirmerade i svenska kyrkans ordning,
3. registerföring av medlemmar i svenska kyrkan som har döpts resp. konfirmerats i annan kristen ordning,
4. sambearbetning med det i 8 § förordningen (1981:4) om det statliga person- och adressregistret angivna centrala personregistret (riksaviseringsbandet) för dels framställning av ett sådant register som avses 5 kap. denna författning, dels aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter i medlemsregister som förs av kyrkoråd inom svenska kyrkan,
5. förmedling av uppgifter till skatteförvaltningen enligt 18 § tredje stycket religionsfrihetslagen,
6. framställning av statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

4 § Det centrala referensregistret får innehålla följande personuppgifter

1. namn,
2. personnummer,
3. dop i svenska kyrkans eller annan kristen ordning,
4. konfirmation i svenska kyrkans eller annan kristen ordning,
5. medlemskap i svenska kyrkan,
6. datum för inträde i resp. utträde ur svenska kyrkan,
7. församling,

8. kommun,
9. län,
10. utvandrad,
11. obefintlig.

5 § Det centrala referensregistret får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålen med registret.

Underrättelse till de registrerade

6 § De registrerade skall på lämpligt sätt underrättas om det centrala referensregistret, registrets ändamål och huvudsakliga innehåll, från vilka andra personregister uppgifter inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289).

Gallring av personuppgifter

7 § Personuppgifter i det centrala referensregistret skall gallras enligt följande.

<i>Uppgift om</i>	<i>Uppgifter som skall gallras</i>
Den som har utträtt ur svenska kyrkan och inte är döpt	Samtliga uppgifter
Den som är döpt och har utträtt ur svenska kyrkan	Samtliga uppgifter utom uppgift om namn, personnummer, dop och eventuell konfirmation
Utvandrad eller obefintlig	Uppgift om församling, kommun och län

Gallring skall ske när den registeransvarige har fullgjort den i 18 § tredje stycket religionsfrihetslagen (1951:680) föreskrivna underrättelseskyldigheten. I fråga om utvandrad eller obefintlig skall övriga registrerade personuppgifter gallras 100 år efter den registrerades födelse.

5 Kap. Svenska kyrkans centralstyrelses register för underrättelse till pastor i vissa fall

Inledande bestämmelser

1 § För det ändamål som anges i 3 § får föras ett register för underrättelse till pastor i vissa fall.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra ett register enligt detta kapitel får göras av svenska kyrkans centralstyrelse.

Registerändamål

3 § Registret får användas för att fullgöra den underrättelseskyldighet som åligger svenska kyrkans centralstyrelse enligt 18 § första stycket religionsfrihetslagen (1951:680).

Registerinnehåll

4 § Registret får innehålla personuppgifter om den som är medlem i svenska kyrkan. Uppgifter får även registreras om den som inte är medlem i den mån det behövs för att tillgodose ändamålet med registret.

Registret får innehålla följande personuppgifter

1. namn,
2. personnummer,
3. folkbokföringsfastighet,
4. församling,
5. kommun,
6. län,
7. samhörigs personnummer, civilstånd och medlemskap i svenska kyrkan.

5 § Registret får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålet med registret.

Utdragsskyldighet enligt datalagen

6 § Utdrag enligt 10 S datalagen (1973:289) behöver inte lämnas ur registret.

Utlämnande av personuppgifter

7 § Uppgifter som behövs för medlemskapsprövning i svenska kyrkan får lämnas ut till pastor via terminal.

Gallring av personuppgifter

8 § Personuppgifter i registret skall gallras så snart som underrättelseskyldigheten enligt 18 § första stycket religionsfrihetslagen (1951:680) har fullgjorts.

Denna författning träder i kraft, i fråga om 2 kap. 11 och 12 §§ samt 4 kap. 7 § den dag datainspektionen bestämmer, och i övrigt den 1 juli 1991.

STINA WAHLSTRÖM

Ulf G. Berg

Datainspektionens författningssamling

Ansvarig utgivare: Sten Wahlqvist

DIFS 1991:3

Föreskrifter om ändring av datainspektionens föreskrifter (DIFS 1991:2) om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i svenska kyrkans verksamhet:

beslutade den 5 december 1991.

Datainspektionen föreskriver att 3 kap. 4 5 i inspektionens föreskrifter (DIFS 1991:2) om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i svenska kyrkans verksamhet skall ha följande lydelse.

3 Kap. Ministerialböcker

4 § Ministerialböcker får innehålla följande uppgifter,

<i>Register</i>	<i>Innehåll</i>
Dopbok	Dopdatum, den döptes tillhörighet till svenska kyrkan, den döptes personnummer, den döptes namn, den döptes adress, dopprästens namn och församling, den församling där dopet har förrättats, samt faddrarnas namn Om den döpte är under 18 år, skall dessutom antecknas moderns personnummer, moderns tillhörighet till svenska kyrkan, moderns namn, faderns personnummer, faderns tillhörighet till svenska kyrkan, samt faderns namn.
Konfirmationsbok	Konfirmationsdatum, konfirmandens personnummer, konfirmandens tillhörighet till svenska kyrkan, konfirmandens fullständiga namn, konfirmandens adress, konfirmationsprästens namn och församling, samt den församling där konfirmationen har förrättats.
Vigselbok	Vigseldatum, datum för välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap, mannens personnummer, mannens tillhörighet till svenska kyrkan, mannens fullständiga namn, mannens adress, kvinnans personnummer, kvinnans tillhörighet till svenska kyrkan,

kvinnans fullständiga namn,
kvinnans adress,
skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning,
datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning,
kyrka (kyrkor) där lysning kungjorts,
avisering om kungjord lysning,
plats för vigsel eller välsignelse,
förrättarens namn och församling,
den församling där vigseln eller välsignelsen har förrättats, samt
datum för avisering till skattemyndigheten.

Begravningsbok

Dödsdatum,
den dödes tillhörighet till svenska kyrkan,
den dödes fullständiga namn,
den dödes adress,
den dödes yrke,
för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn,
för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer,
datum för begravningsgudstjänst,
plats för begravningsgudstjänst, kyrka och församling, samt
officiantens namn och församling.

I fråga om förrättning som skett i annan kristen ordning får dock uppgift registreras endast om den som är medlem i svenska kyrkan och har samtyckt till registreringen.

Uppgifter om den som inte är medlem i svenska kyrkan får registreras endast om denne har samtyckt till registreringen,

Denna författning träder kraft den 1 februari 1992.

Datainspektionen

STINA WAHLSTRÖM

Ulf G. Berg

Datainspektionens författningssamling

Ansvarig utgivare: Leif Lindgren

DIFS 1993:2

Föreskrifter om ändring i Datainspektionens föreskrifter (DIFS 1991:2) om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personuppgifter i svenska kyrkans verksamhet;

beslutade den 11 mars 1993.

Datainspektionen föreskriver med stöd av 8 § tredje stycket och 14 § dataförordningen (1982:480) att 2 kap. 2, 4 och 9 §§, 3 kap. 4 §, 4 kap. 4 § och 5 kap. 4 § i inspektionens föreskrifter (DIFS 1991:2) om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i svenska kyrkans verksamhet samt bilagan till föreskrifterna skall ha följande lydelse.

Föreskrifterna kommer därför att ha följande lydelse från och med den dag då dessa föreskrifter träder i kraft.

1 Kap. Inledande bestämmelser

1 § Under de förutsättningar som anges i denna författning får myndigheter inom svenska kyrkan på ett förenklat sätt ansöka om tillstånd enligt 2 § datalagen (1973:289) att inrätta och föra vissa personregister för den kyrkliga verksamheten ansökan görs på blankett enligt bilagan.

I författningen finns de bestämmelser som skall gälla för personregister som inrättas enligt författningen. När tillstånd meddelas beslutar datainspektionen att bestämmelserna skall gälla som föreskrifter enligt 5 och 6 §§ datalagen för personregistret.

2 Kap. Församlingsregister

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 3 § första stycket 1 och 2 får för varje församlings verksamhetsområde föras medlemsregister och verksamhetsregister.

För de ändamål som anges i 3 § första stycket 3 får för varje pastoratssamfällighets eller flerpastoratssamfällighets verksamhetsområde föras verksamhetsregister.

Bildar flera församlingar en pastoratssamfällighet eller en flerpastoratssamfällighet som inte är total, får för församlingarnas och samfällighetens verksamhetsområden föras ett gemensamt verksamhetsregister.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra medlemsregister eller verksamhetsregister som avses i 3 § första stycket 1 och 2 görs av det kyrkoråd som enligt kyrkolagen (1992:300) leder förvaltningen av de ekonomiska angelägenheter som anges i 11 kap. 1 § andra stycket i nämnda lag.

Ansökan om tillstånd att föra ett sådant verksamhetsregister som avses i 3 § första stycket 3 görs av samfällighetens kyrkoråd.

Om ett sådant verksamhetsregister som avses i 1 § tredje stycket skall föras gemensamt för flera församlingars och samfällighetens verksamhet, görs ansökan av församlingarnas och samfällighetens kyrkoråd. (*DIFS 1993:2*),

Registerändamål

3 § Församlingsregister får användas för att underlätta administrationen av kontakter med

1. församlingens medlemmar (medlemsregister),
2. personer som deltar i en församlingens verksamheter (verksamhetsregister för församling), eller
3. personer som deltar i en samfällighets verksamheter (verksamhetsregister för samfällighet).

Ett medlemsregister får även användas för aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter i verksamhetsregister som avses i första stycket och i ministerialböcker som avses i 3 kap. denna författning.

Ett församlingsregister får även användas för framställning av statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

4 § I medlemsregister får registreras följande personuppgifter om den som är medlem i svenska kyrkan.

1. Namn,
2. personnummer,
3. civilstånd med datum för civilståndsändring,
4. adress,
5. datum för inträde i resp. utträde ur svenska kyrkan,
6. datum för dop i svenska kyrkans ordning,
7. datum för konfirmation i svenska kyrkans ordning,
8. särskilt registerdistrikt,
9. tidigare församling,
10. folkbokföringsfastighet,
11. registrering av personakt,
12. senaste aktualiseringstyp.

Medlemsregister får innehålla uppgift om namn och personnummer avseende medlems make, barn syskon och föräldrar samt uppgift om dop och konfirmation beträffande dessa som har skett i svenska kyrkans ordning. Är en sådan närstående inte medlem i svenska kyrkan, skall han lämna sitt samtycke till registreringen.

Medlemsregister får innehålla uppgifter om dop och konfirmation som har skett i annan kristen ordning, och samtycke till registreringen föreligger.

Medlemsregister får innehålla uppgift om medlems önskemål om egen begravning, utsmyckning av grav eller annan uppgift rörande honom som inte är ömtålig personlig natur. Har sådana uppgifter registrerats, skall de förstöras om medlemmen begär det. (*DIFS 1993:2*).

5 § I verksamhetsregister får registreras personuppgifter om den som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamheter.

Verksamhetsregister får innehålla följande uppgifter om den som anges i första stycket.

1. Namn,
2. födelsedatum,
3. adress,

4. telefonnummer,
5. verksamhet i vilken den registrerade deltar samt information om verksamheten.

6 § Ett församlingsregister får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålet med registren.

7 § När sekretess för uppgift om en enskild kan antas föreligga enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen (1980:100) får uppgifter om denne inte ingå i ett verksamhetsregister.

Underrättelse till de registrerade

8 § De registrerade skall på lämpligt sätt underrättas om de församlingsregister som förs, registrens ändamål och huvudsakliga innehåll, från andra personregister inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289).

Beträffande den som enligt 4 § skall lämna sitt samtycke till registreringen skall underrättelse ges och samtycke inhämtas innan uppgifter om denne registreras. Uppgifter om barn som inte har fyllt tolv år får registreras endast om vårdnadshavaren har lämnat samtycke. För att uppgifter om barn som har fyllt tolv men inte sexton år skall få registreras krävs samtycke från både barnet och vårdnadshavaren.

Sökbegrepp

9 § I församlingsregister får som sökbegrepp inte användas uppgift om civilstånd, datum för civilståndsändring eller uppgift som registrerats med stöd av 4 § sista stycket. (*DIFS 1993:2*).

Utlämnande av personuppgifter

10 § Pastor får ha terminalåtkomst till församlingsregister inom sitt verksamhetsområde.

Gallring av personuppgifter

11 § Personuppgifter i ett medlemsregister skall gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige har fått kännedom om att den registrerade utträtt ur svenska kyrkan eller av annat skäl inte längre tillhör församlingen.

12 § Personuppgifter i ett verksamhetsregister skall gallras senast tre månader efter det att den registeransvarige har fått kännedom om att den registrerade inte längre deltar i någon verksamhet.

3 Kap. Ministerialböcker

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 3 § får för varje församlings verksamhetsområde föras ministerialböcker enligt denna författning.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra ministerialböcker får göras av pastor som enligt kyrklig kungörelse (SKFS 1990:5) om ministerialböcker har att föra ministerialböcker för den församlingen.

Registerändamål

3 § Ministerialböcker får användas för att anteckna uppgifter om dop, konfirmation, vigsel samt begravning som har skett i svenska kyrkans eller annan kristen ordning. En dopbok och en konfirmationsbok får användas för aktualisering, komplettering och

kontroll av uppgifter om dop respektive konfirmation i det centrala referensregister som avses i 4 kap. i denna författning.

Ministerialböcker får även användas för framställning av statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

4 §¹ Ministerialböcker får innehålla följande uppgifter.

<i>Register</i>	<i>Innehåll</i>
Dopbok	Dopdatum, den döptes tillhörighet till svenska kyrkan, den döptes personnummer, den döptes namn, den döptes adress, dopprästens namn och församling, den församling där dopet har förrättats, samt faddrarnas namn. Om den döpte är under 18 år, skall dessutom antecknas moderns personnummer, moderns tillhörighet till svenska kyrkan, moderns namn, faderns personnummer, faderns tillhörighet till svenska kyrkan, samt faderns namn.
Konfirmationsbok	Konfirmationsdatum, konfirmandens personnummer, konfirmandens tillhörighet till svenska kyrkan, konfirmandens fullständiga namn, konfirmandens adress, konfirmationsprästens namn och församling, samt den församling där konfirmationen har förrättats.
Vigselbok	Vigseldatum, datum för välsignelse över borgerligt ingånget äktenskap, mannens personnummer, mannens tillhörighet till svenska kyrkan, mannens fullständiga namn, mannens adress, kvinnans personnummer, kvinnans tillhörighet till svenska kyrkan, kvinnans fullständiga namn, kvinnans adress, skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning, datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning, kyrka (kyrkor) där lysning kungjorts, datum då lysning kungjorts, avisering om kungjord lysning, plats för vigsel eller välsignelse, förrättarens namn och församling,

¹ Senaste lydelse DIFS 1991:3.

Begravningsbok	<p>den församling där vigseln eller välsignelsen har förrättats, samt datum för avisering av vigsel till skattemyndigheten.</p> <p>Dödsdatum, den dödes tillhörighet till svenska kyrkan, den dödes fullständiga namn, den dödes adress, den dödes yrke, för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn och personnummer, för gift: efterlevande make/makas namn och personnummer, datum för begravningsgudstjänst, plats för begravningsgudstjänst, kyrka och församling, samt officiantens namn och församling.</p>
----------------	--

I fråga om förrättning som har skett i annan kristen ordning får dock uppgifter registreras endast om den som är medlem i svenska kyrkan och har samtyckt till registreringen.

Uppgifter om den som varken är medlem i svenska kyrkan eller anlitar svenska kyrkans tjänster får registreras endast om denne har samtyckt till registreringen. (*DIFS 1993:2*).

5 § Ministerialböcker får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålen med registren.

Underrättelse till de registrerade

6 § De registrerade skall på lämpligt sätt underrättas om de ministerialböcker som förs, registrens ändamål och huvudsakliga innehåll, från vilka andra personregister uppgifter inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289).

Beträffande den som enligt 4 § skall lämna sitt samtycke till registreringen skall underrättelse ges och samtycke inhämtas innan uppgifter om denne registreras. Uppgifter om barn som inte har fyllt tolv år får registreras endast om vårdnadshavaren har lämnat samtycke. För att uppgifter om barn som har fyllt tolv men inte sexton år skall få registreras krävs samtycke från både barnet och vårdnadshavaren

4 Kap. Svenska kyrkans centralstyrelsens referensregister

Inledande bestämmelser

1 § För det ändamål som anges i 3 § får föras ett centralt referensregister.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra ett centralt referensregister enligt detta kapitel får göras av svenska kyrkans centralstyrelse.

Registerändamål

3 § Referensregistret får användas för

1. registerföring enligt 17 religionsfrihetslagen (1951:680) av medlemmar i svenska kyrkan,
2. registerföring enligt kyrklig kungörelse (SKFS 1990:6) om ett centralt dop- och konfirmationsregister av döpta resp. konfirmerade i svenska kyrkans ordning,
3. registerföring av medlemmar i svenska kyrkan som har döpts resp. konfirmerats i annan kristen ordning,
4. sambearbetning med det i 8 § förordningen (1981:4) om det statliga person- och

adressregistret angivna centrala personregistret (riksaviseringsbandet) för dels framställning av ett sådant register som avses 5 kap. denna författning, dels aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter i medlemsregister som förs av kyrkoråd inom svenska kyrkan,

5. förmedling av uppgifter till skatteförvaltningen enligt 18 § tredje stycket religionsfrihetslagen,

6. framställning av statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

4 § Det centrala referensregistret får innehålla följande personuppgifter

1. namn
2. personnummer,
3. datum för dop i svenska kyrkans eller annan kristen ordning,
4. datum för konfirmation i svenska kyrkans eller annan kristen ordning,
5. medlemskap i svenska kyrkan,
6. datum för inträde i resp. utträde ur svenska kyrkan,
7. församling,
8. tidigare församling,
9. folkbokföringsfastighet,
10. kommun,
11. län,
12. utvandrad,
13. obefintlig. (*DIFS 1993:2*).

5 § Det centrala referensregistret får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålen med registret.

Underrättelse till de registrerade

6 § De registrerade skall på lämpligt sätt underrättas om det centrala referensregistret, registrets ändamål och huvudsakliga innehåll, från vilka andra personregister uppgifter inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289).

Gallring av personuppgifter

7 § Personuppgifter i det centrala referensregistret skall gallras enligt följande.

<i>Uppgift om</i>	<i>Uppgifter som skall gallras</i>
Den som har utträtt ur svenska kyrkan och inte är döpt	Samtliga uppgifter
Den som är döpt och har utträtt ur svenska kyrkan	Samtliga uppgifter utom uppgift om namn, personnummer, dop och eventuell konfirmation
Utvandrad eller obefintlig	Uppgift om församling, kommun och län

Gallring skall ske när den registeransvarige har fullgjort den i 18 § tredje stycket religionsfrihetslagen (1951:680) föreskrivna underrättelseskyldigheten. I fråga om utvandrad eller obefintlig skall övriga registrerade personuppgifter gallras 100 år efter den registrerades födelse.

5 Kap. Svenska kyrkans centralstyrelses register för underrättelse till pastor i vissa fall

Inledande bestämmelser

1 § För det ändamål som anges i 3 § får föras ett register för underrättelse till pastor i vissa fall.

2 § Ansökan om tillstånd att inrätta och föra ett register enligt detta kapitel får göras av svenska kyrkans centralstyrelse.

Registerändamål

3 § Registret får användas för att fullgöra den underrättelseskyldighet som åligger svenska kyrkans centralstyrelse enligt 18 § första stycket religionsfrihetslagen (1951:680)

Registerinnehåll

4 § Registret får innehålla personuppgifter om den som är medlem i svenska kyrkan. Uppgifter får även registreras om den som inte är medlem i den mån det behövs för att tillgodose ändamålet med registret.

Registret får innehålla följande personuppgifter

1. namn,
2. personnummer,
3. adress,
4. folkbokföringsfastighet,
5. församling,
6. kommun,
7. län,
8. samhörigs personnummer, civilstånd och medlemskap i svenska kyrkan. (DIFS 1993:2).

5 § Registret får även innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålet med registret.

Utdragsskyldighet enligt datalagen

6 § Utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289) behöver inte lämnas ur registret.

Utlämnande av personuppgifter

7 § Uppgifter som behövs för medlemskapsprövning i svenska kyrkan får lämnas ut till pastor via terminal.

Gallring av personuppgifter

8 § Personuppgifter i registret skall gallras så snart som underrättelseskyldigheten enligt 18 § första stycket religionsfrihetslagen (1951:680) har fullgjorts.

Denna författning² träder i kraft, i fråga om 2 kap. 11 och 12 §§ samt 4 kap. 7 § den dag datainspektionen bestämmer, och i övrigt den 1 juli 1991.

Denna författning³ träder i kraft den 1 februari 1992.

² DIFS 1991:2.

³ DIFS 1991:3.

Denna författning⁴ träder i kraft den 1 april 1993.

ANITHA BONDESTAM

Ulf G. Berg

⁴ DIFS 1993:2.

DIFS 1995:3

Datainspektionens författningssamling

Ansvarig utgivare: Leif Lindgren

DIFS 1995:3

Datainspektionens föreskrifter för församlingsregister och ministerialböcker i Svenska kyrkans verksamhet;

beslutade den 31 augusti 1995.

Datainspektionen föreskriver följande med stöd av 14 § dataförordningen (1982:480).

1 kap. Inledande bestämmelse

1 § Under de förutsättningar som anges i denna författning får inom Svenska kyrkan inrättas och föras församlingsregister (2 kap.) och ministerialböcker (3 kap.) med hjälp av automatisk databehandling.

Av 2 a § datalagen (1973:289) följer att tillstånd av Datainspektionen inte behövs för de register som inrättas och förs i enlighet med denna författning.

2 kap. Församlingsregister

Inledande bestämmelser

1 § För de ändamål som anges i 2 § första stycket 1 och 2 får det kyrkoråd som enligt kyrkolagen (1992:300) leder förvaltningen av de ekonomiska angelägenheter som anges i 11 kap. 4 § 1 i nämnda lag föra register över församlingens kyrkotillhöriga samt verksamhetsregister.

För de ändamål som anges i 2 § första stycket 3 får kyrkorådet för en pastoratssamfällighet eller en flerpastoratssamfällighet föra verksamhetsregister för samfällighetens verksamhetsområde.

Bildar flera församlingar en pastoratssamfällighet eller en flerpastoratssamfällighet som inte är total, får för församlingarnas och samfällighetens verksamhetsområden, församlingarnas och samfälligheternas kyrkoråd föra ett gemensamt verksamhetsregister.

Registerändamål

2 § Församlingsregister får användas för att underlätta administrationen av kontakter med

1. församlingens kyrkotillhöriga samt kyrkotillhöriga som inom den senaste tre-månaders perioden avflyttat från församlingen (register över kyrkotillhöriga),
2. personer som deltar i en församlings verksamheter (verksamhetsregister för församling), eller
3. personer som deltar i en kyrklig samfällighets verksamheter (verksamhetsregister för kyrklig samfällighet).

Ett register över kyrkotillhöriga får även användas för aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter i verksamhetsregister som avses i första stycket och i ministerialböcker som avses i 3 kap. i denna författning.

Ett församlingsregister får även användas för att framställa statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

Register över kyrkotillhöriga

3 § I register över kyrkotillhöriga får registreras följande personuppgifter om den som tillhör Svenska kyrkan.

1. Namn, personnummer, adress, civilstånd, datum för civilståndsändring, folkbokföringsfastighet och senaste aktualiseringstyp samt skyddad adress.
2. Uppgifter om dop och konfirmation i Svenska kyrkans eller annan kristen kyrkas ordning.
3. Uppgifter om församling, tidigare församling, ny församling samt särskilt registerdistrikt.
4. Uppgifter om inträdet i respektive utträde ur Svenska kyrkan.
5. Uppgifter om önskemål om egen begravning, utsmyckning av grav eller annan liknande uppgift om uppgifterna inte är av ömtålig personlig natur.
6. Personnummer eller annan identitetsbeteckning för
 - barn under 18 år som den registrerade har vårdnaden om och
 - make samt annan person som tillsammans med den registrerade har vårdnaden om barn under 18 år, om dessa personer får registreras enligt 3, 4 eller 5 §§.
7. För kyrkotillhörig som inte uppnått 18 års ålder personnummer eller annan identitetsbeteckning för vårdnadshavare och syskon under 18 år om dessa personer får registreras enligt 3, 4 eller 5 §§.

4 § Register över kyrkotillhöriga får innehålla uppgifter enligt 3 § om barn under 18 år som kyrkotillhörig har vårdnaden om även om barnet inte självt tillhör Svenska kyrkan. I sådant fall skall registret innehålla uppgift om att registrering skett i avvaktan på dop eller anmälan om kyrkotillhörighet.

Uppgifterna skall tas bort ur registret om vårdnadshavaren eller barnet självt om det fyllt tolv år begär det.

5 § Register över kyrkotillhöriga får innehålla uppgifter enligt 3 § 1, 2 och 6 samt uppgift om församling beträffande vårdnadshavare till barn som är under 18 år och som tillhör Svenska kyrkan även om vårdnadshavaren själv inte tillhör Svenska kyrkan.

Register över kyrkotillhöriga får innehålla uppgifter enligt 3 § 1,2 och 6 samt uppgift om församling beträffande vårdnadshavare till barn som registrerats enligt 4 § även om vårdnadshavaren inte själv tillhör Svenska kyrkan om denne har lämnat sitt samtycke till registreringen.

Av registreringen skall framgå att vårdnadshavaren inte tillhör Svenska kyrkan.

Verksamhetsregister

6 § I verksamhetsregister får registreras följande personuppgifter om den som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamheter.

1. Namn, personnummer, adress och telefonnummer,
2. verksamhet i vilken den registrerade deltar och information om verksamheten, samt
3. för barn som deltar i församlingens eller samfällighetens verksamhet: vårdnadshavares namn, adress och telefonnummer.

För förtroendevalda får uppgift om partitillhörighet registreras.

För konfirmander får uppgift om dop registreras.

7 § När sekretess för uppgift om enskild kan antas föreligga enligt 7 kap. 15 § första stycket sekretesslagen (1980:100) får uppgiften inte ingå i ett verksamhetsregister.

Sökbegrepp

8 § I församlingsregister får som sökbegrepp inte användas uppgift om civilstånd, datum för civilståndsändring eller uppgift som registrerats med stöd av 3 § 5.

Åtkomst till församlingsregister

9 § Kyrkoherde får ha åtkomst till församlingsregister inom sitt verksamhetsområde.

3 kap. Ministerialböcker

Inledande bestämmelse

1 § Kyrkoherde som enligt kyrklig kungörelse (SKFS 1990:5) om ministerialböcker har att föra sådana böcker, får för de ändamål som anges i 2 § för en församling inrätta och föra ministerialböcker enligt denna författning.

Registerändamål

2 § Ministerialböcker får användas för att anteckna uppgifter om dop, konfirmation, vigsel samt begravning som har skett i Svenska kyrkans eller annan kristen kyrkas ordning.

En dopbok och en konfirmationsbok får användas för aktualisering, komplettering och kontroll av uppgifter om dop respektive konfirmation i annat register som förs enligt denna författning och register som förs av Svenska kyrkans centralstyrelse.

Ministerialböcker får även användas för att framställa statistik där enskild persons identitet inte avslöjas.

Registerinnehåll

3 § Ministerialböcker får innehålla de uppgifter som anges i kyrklig kungörelse (SKFS 1990:5) om ministerialböcker. Uppgifter enligt 11 a § nämnda kungörelse får dock endast registreras om de inte är av ömtålig personlig natur.

4 kap. Gemensamma bestämmelser

Sambearbetning

1 § Ett register som förs enligt denna författning får sambearbetas med annat register enligt författningen och med register som förs av Svenska kyrkans centralstyrelse.

Information

2 § De registrerade skall genom informationsbroschyrer eller annonser eller på annat lämpligt sätt underrättas om de register som förs, registrens ändamål och huvudsakliga innehåll, från vilka andra personregister uppgifter inhämtas samt rätten att få utdrag enligt 10 § datalagen (1973:289).

När ett barn registreras enligt 2 kap. 4 § skall information enligt första stycket ges i samband med inbjudan till dop.

Samtycke enligt 2 kap. 5 § skall inhämtas innan uppgifterna registreras.

Gallring

3 § Bestämmelser om gallring finns i arkivlagen (1990:782) och datalagen (1973:289).

ADB-säkerhet

4 § När datorutrustning och löstagbara datamedier inte står under uppsikt skall utrustningen och medierna låsas in för att skyddas mot obehörig användning, påverkan och stöld. I annat fall skall personuppgifterna krypteras. Skydd för datorutrustning och datamedier skall ordnas så att personuppgift kan återskapas efter brand eller annan störning.

5 § Ett tekniskt system för behörighetskontroll skall finnas. Behörighet att registrera, ändra eller ta del av personuppgifter skall vara personlig och får inte överlåtas på annan.

6 § Åtkomst till personuppgifter skall kunna följas upp i efterhand genom en maskinell logg eller liknande maskinellt underlag. Av detta underlag skall framgå vem som har haft åtkomst till personuppgifter och tidpunkten för åtkomsten. Underlaget skall kontrolleras i erforderlig utsträckning.

7 § Uppringbar anslutning för datakommunikation skall skyddas genom funktion för motringning eller motsvarande. Vid användning av allmänt datanät skall funktionen sluten användargrupp nyttjas.

8 § När datamedier som innehåller personuppgifter byts ut eller inte längre skall användas skall uppgifterna raderas på ett sådant sätt att de inte kan återskapas. Är detta inte möjligt skall datamedierna förstöras.

9 § När reparation och service av datorutrustning utförs av annan än den register ansvarige, skall datamedier som innehåller personuppgifter avlägsnas. Är inte detta möjligt skall avtal om säkerheten träffas med serviceföretaget.

Service via uppringd förbindelse får endast ske efter motringning eller motsvarande skyddsåtgärd. Kommunikationsingången för service skall vara stängd när service inte pågår. Lösenord skall användas och bytas efter varje servicetillfälle.

Denna författning träder i kraft den 1 januari 1996, då Datainspektionens föreskrifter (DIFS 1991:2) om ett förenklat ansökningsförfarande för vissa personregister i Svenska kyrkans verksamhet skall upphöra att gälla.

ANITHA BONDESTAM

Ulf Widebäck

Datainspektionens författningssamling

Ansvarig utgivare: Leif Lindgren

DIFS 1998:1

**Datainspektionens föreskrifter om upphävande
av vissa föreskrifter om personuppgifter
enligt datalagen (1973:289);**

beslutade den 8 september 1998.

Datainspektionen beslutar med stöd av 14 § dataförordningen (1982:480) att följande föreskrifter skall upphöra att gälla den 24 oktober 1998.

[...]

9. föreskrifter (DIFS 1995:3) för församlingsregister och ministerialböcker i Svenska kyrkan,

[...]

De upphävda föreskrifterna skall dock fortfarande gälla i fråga om sådana personregister för vilka bestämmelserna i datalagen (1973:289) skall tillämpas enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen (1998:204).

ANITHA BONDESTAM

Ulf Widebäck

Svenska Kyrkans Centralstyrelse
Box 640
751 27 UPPSALA

Angående kyrkobokföringsinspektörernas framtida ställning, uppgifter mm.

I Svenska Kyrkan finns 28 kyrkobokföringsinspektörer. Inspektörerna är i likhet med biskopar och domprostar utnämnda av regeringen efter förslag av domkapitel och länsstyrelsernas hörande. Inspektörerna ska "biträda domkapitlet vid tillsyn över kyrkobokföringen". Om detta stadgas i folkbokföringslagen 6 §. Inspektörernas uppgift definieras närmare i RSV:s instruktion av den 28 april 1975. RSV betalar över sin budget inspektörernas arvoden och omkostnader. Inspektören har rätt till tjänstledighet med A-avdrag från sin prästtjänst den tid som uppdraget kräver. Inspektörens uppgift har varit (är) att genom besök på pastorsämbetena kontrollera att bokföringen bedrivs korrekt och rättstillämpningen blir riktig och enhetlig. Särskilt har inspektörerna att bevaka pastoratens skyldigheter i fråga om tillämpningen av 58 § folkbokföringslagen och 84 § i folkbokföringskungörelsen. En inspektör utför i regel förvisitation innan biskopsvisitation. Enligt gällande regler kallas inspektören till kontraktsprostarnas arkivöverlämningar. Kyrkobokföringsinspektörerna är huvudlärare och anordnare av RSV:s intygskurser I och II för kyrkoskrivare. Kurserna är förutsättningen för domkapitlens förordnande av expeditionspersonal. En allt större uppgift på senare år, har blivit att i stiftan anordna utbildningsdagar för kyrkoskrivare och präster. Där går man igenom ett utvalt tema t ex förvaltningslagen eller förvaltningslagen, redogör för de senaste bestämmelserna samt svarar på insända frågor. Inspektörerna svarar också på en mängd telefonfrågor från pastorsämbetena. Det mest frekventa frågorna idag rör:

1. Kyrkobokföring av flyktingar och invandrare
2. Resursbehov på pastorsexpeditionerna
3. Rätt kyrkobokföring
4. Läget i folkbokföringsreformen
5. Tolkningar av namnlagen
6. Expeditionstider och servicegrad

En viktig uppgift för inspektörerna är att avge yttranden i överklagningsärenden till domkapitlet, kammarrätten och länsrätterna. På goda grunder finns det anledning att anta att inspektörerna är de personer, som idag sammantaget har den bästa kunskapen i landet om dem folk- och kyrkobokföring som bedrivs vid pastorsämbetena.

Inspektörernas regeringsförordnande går ut 1991-07-01 dvs samtidigt som den nya folkbokföringsorganisationen antas komma att träda i kraft. RSV:s representanter har på muntliga och skriftliga frågor om

inspektörernas framtid svarat att man förutsätter att inspektörernas befattning med folkbokföringen upphör helt den 1 juli 1991.

Svenska Kyrkan har genom sin nämnd för Församlings och Pastoratsförvaltning utgivit en skrift PM 1988-11-15 Dnr 278/88 med namnet Promemoria om folkbokföringen och den framtida kyrkobokföringen. Ansvariga författare är direktor Lars Sköld, förbundsjurist Anders Nyman och konsulent Bo Åberg. De skriver inför reformen på sid 9: "registerhållningen kommer att förutsätta rådgivning och tillsyn inte minst under det stora förändringsarbete som förestår. Därför bör kyrkobokföringsinspektörerna finnas kvar. Deras ställning behöver snarast förstärkas. Även domkapitlen bör kunna behålla sin uppgift i sammanhanget".

I KOFF (kyrkans arbetsgrupp för den framtida kyrkobokföringen) håller man på att ta fram ett förslag till den rent kyrkliga kyrkobokföringen. Detta arbete har på grundnivå bedrivits av Johan Blixt, Eva Linkvist-Olofsson samt Hans Tollin. Dessa tre lägger förslag till KOFF, som lägger dem till Centralstyrelsen och andra organ och myndigheter. Det råkar slumpa sig så att Hans Tollin är ordförande i föreningen Sveriges kyrkobokföringsinspektörer och Johan Blixt dess vice ordförande. Därför talar vi i denna skrivelse såväl för saken som för inspektörskollegiet.

Om Svenska Kyrkan vill ha kvar inspektörerna i någon funktion efter 1991-07-01 bör Centralstyrelsen fatta beslut om detta och i så fall ge inspektörerna "signaler" om vad detta nya uppdrag skulle innebära. Att fortsätta inspektera? Att fortsätta med utbildning och rådgivning?

Vi vill också påpeka vikten av att Centralstyrelsen bevakar det som direktor Lars Sköld m fl med kraft påpekade redan i den ovan nämnda PM:en under 4:3 "... att kyrkobokföringen förs av pastorsämbetet. Inga skäl har framkommit till någon annan ordning än den som alltid har gällt på den punkten. Kyrkokommunen bör liksom nu vara skyldig att tillhandahålla erforderlig biträdespersonal, lokaler, dator (nyhet) mm. Denna typ av åligganden för pastoraten i den nuvarande organisationen framgår av folkbokföringslagen (SFS 1967:198) 58 §. Ett motsvarande stadgande måste därför i samband med reformen införas i annan lag."

Det sista är viktigt. Om vi ska ha en rikstäckande likformig kyrkobokföring i framtiden bör den grundas i en ny "Lag om pastorsämbeten" när den nuvarande folkbokföringslagen upphör att gälla.

Stockholm 1990-03-15

Johan Blixt

Hans Tollin

CsSkr 1990:7 Bilaga
Förslag till

Lag om församlingsregister m.m.

INLEDANDE BESTÄMMELSER

1 § För varje församling inom Svenska kyrkan skall det föras församlingsregister enligt denna lag. Församlingsregister får föras med hjälp av automatisk databehandling.

2 § För varje församling får det föras ministerialböcker med hjälp av automatisk databehandling. Med ministerialböcker avses dopbok, konfirmationsbok, vigselbok och begravningsbok.

3 § Inom Svenska kyrkan får det också föras ett centralt dop- och konfirmationsregister med hjälp av automatisk databehandling.

ANSVARET FÖR REGISTREN MM

4 § Församlingsregistret skall föras av pastor. Med pastor avses i denna lag kyrkoherden eller någon annan präst som domkapitlet har förordnat att svara för registerföringen i en församling.

5 § Domkapitlet får förordna annan att jämte ansvarig präst sköta församlingsregistret.

6 § Pastor skall vara registeransvarig för församlingsregister och ministerialböcker som föras med hjälp av automatisk databehandling rörande pastors verksamhetsområde.

7 § Pastoratet skall tillhandahålla pastor erforderlig biträdespersonal, lokaler, material och det som i övrigt fordras för registerföringen i församlingsregister och ministerialböcker enligt denna lag.

8 § Svenska kyrkans centralstyrelse skall vara registeransvarig för det centrala dop- och konfirmationsregistret.

REGISTERÄNDAMÅL

9 § Pastor skall använda församlingsregistret för handläggning av frågor enligt religionsfrihetslagen (1951:680).

I församlingsverksamheten får församlingsregistret användas för

1. församlingsangelägenheter som avses i 1 kap. 3 § andra stycket 1 och 6 församlingslagen (1988:180) och
2. administrativt stöd till kyrkokommunala organ i församlingen och samfälligheten.

10 § Ministerialböcker som föras med hjälp av automatisk databehandling får användas för församlingsangelägenheter som avses i 1 kap. 3 § andra stycket 1 församlingslagen (1988:180).

11 § Det centrala dop- och konfirmationsregistret förs för att förse församlingsregistren med uppgift om dop och konfirmation.

REGISTERINNEHÅLL

12 § Församlingsregistret skall innehålla uppgifter om den som är folkbokförd i församlingen. Även annan som deltar i en församlingsangelägenhet får upptas i registret.

13 § Rörande en person som avses i 12 § får församlingsregistret innehålla aktuell uppgift, A. från register som används för folkbokföring, om

1. namn,
2. personnummer,
3. post- och bostadsadress,
4. folkbokföringsfastighet, folkbokföringsort eller motsvarande,
5. medlemskap i Svenska kyrkan,
6. födelsehemort,
7. medborgarskap,
8. civilstånd,
9. datum för avregistrering från folkbokföringen (dödsfall, utflyttning eller obefintligregistrering),
10. personnummer och namn för make/maka, barn, föräldrar, vårdnadshavare liksom annan person hos vilken den registrerade är folkbokförd och
11. sekretessmarkering (hemligstämpling),

B. från ministerialbok och Svenska kyrkans centrala dop- och konfirmationsregister, om

12. dop och
13. konfirmation.

Registret får även innehålla ytterligare tidsuppgifter rörande registrerade förhållanden.

Församlingsregistret får också innehålla uppgift att en person deltar i konfirmandgrupp, sångkör eller annan liknande församlingsangelägenhet inom församlingen.

Församlingsregistret får vidare innehålla uppgift att en person tillhör beslutande, förvaltande eller verkställande organ inom kyrkokommunen.

14 § Dopbok som förs med hjälp av automatisk databehandling får innehålla uppgift om

1. dopdatum,
2. den döptes namn, personnummer, postadress och medlemskap i Svenska kyrkan,
3. för underårig döpt: föräldrarnas namn, personnummer och medlemskap i Svenska kyrkan, samt faddrarnas namn,
4. dopprästens namn och församling.

15 § Konfirmationsbok som förs med hjälp av automatisk databehandling får innehålla uppgift om

1. konfirmationsdatum,
2. konfirmandens namn, personnummer, post- och bostadsadress och medlemskap i Svenska kyrkan och
3. konfirmationsprästens namn och församling.

16 § Vigselsbok som förs med hjälp av automatisk databehandling får innehålla uppgift om

1. vigseldatum,
2. mannens och kvinnans namn, personnummer, post- och bostadsadress och medlemskap i Svenska kyrkan,
3. skattemyndighet som utfärdat intyg om hindersprövning,
4. datum och giltighetstid för intyg om hindersprövning,
5. kyrka där lysning kungjorts,
6. datum då lysning kungjorts,
7. avisering om kungjord lysning,
8. vigselsplats, vigsellärdens namn och församling,
9. datum för avisering av vigseln till skattemyndigheten.

17 § Begravningsbok som förs med hjälp av automatisk databehandling får innehålla uppgift om

1. dödsdatum
2. den dödes namn, post-och bostadsadress, yrke, medlemskap i Svenska kyrkan samt
 - a. för minderårig: föräldrars och vårdnadshavares namn och personnummer,
 - b. för gift: efterlevande makes/makas namn och personnummer,
3. datum, kyrka och församling för begravningsgudstjänst,
4. officiantens namn och församling.

18 § Det centrala dop- och konfirmationsregistret får innehålla uppgift om

1. personnummer,
2. dop och
3. konfirmation.

Uppgift får inhämtas till registret från dop- och konfirmationsbok som förs med hjälp av automatisk databehandling.

TERMINALÅTKOMST

19 § Pastor samt kyrkorådet i församlingen och pastoratet får ha terminalåtkomst till församlingsregister och ministerialböcker som förs för deras verksamhetsområde.

Kyrkorådet i pastoratssamfälligheten eller flerpastoratssamfälligheten får ha terminalåtkomst till uppgifter i församlingsregister inom samfällighetens verksamhetsområde. Denna åtkomst får dock endast avse uppgifter som avses i 13 § första stycket 1–3 samt tredje och fjärde styckena.

GALLRING

20 § Uppgifter över förhållanden som inte längre är aktuella skall inte bevaras i församlingsregister som förs med hjälp av automatisk databehandling.

I sådant register får uppgifter rörande en person som inte längre är folkbokförd i församlingen bevaras längst till utgången av året efter det att folkbokföringen upphörde.

Uppgift som inte längre får bevaras skall gallras ur församlingsregistren senast tre månader efter bevaringstidens utgång.

UTLÄMNANDE PÅ ADB-MEDIUM

21 § Uppgifter i församlingsregister om namn, personnummer och adress får överföras med hjälp av automatisk databehandling till gravbok som förs enligt begravningskungörelsen (1963:540).

22 § Utöver vad som framgår av 13, 18 och 21 §§ får uppgifter i register enligt denna lag lämnas ut på medium för automatisk databehandling endast om detta följer av lag eller förordning eller regeringen har medgivit det. Regeringen får uppdra åt datainspektionen att lämna sådant medgivande i fråga om uppgifter som inte omfattas av sekretess. Beslut av datainspektionen överklagas hos regeringen.

1. Denna lag träder ikraft den 1 juli 1991

Frågor och svar om den nya kyrkobokföringen 1991

Två utdrag ur *Svensk pastoraltidskrift – Kyrkligt forum*, under rubriken Brev till SPT.

1. Svensk pastoraltidskrift, nr. 21/1991, s. 359 och 365.

DEN NYA KYRKOBOKFÖRINGEN

Observationer sex veckor före genomförandet

Vi, deltagare i den första omgången av den slutliga utbildningen av dem i Göteborgs stift som i pastoraten ska vara ansvariga för den nya kyrkobokföringen, har gjort följande observationer. Vi vill gärna på detta sätt framföra följande synpunkter:

1. Vi är i princip positiva till att kyrkans egen medlemsregistrering lyfts ut från folkbokföringen, men finner det anmärkningsvärt att sex veckor innan detta skall ske föreligger varken den slutliga versionen av datorprogrammet eller handboken i en utbildningsversion som täcker alla moment eller på alla punkter är uppdaterad.
2. Det förväntas att kyrkoherde (eller motsvarande) om sex veckor skall ikläda sig ansvaret som s.k. systemansvarig för ett datorsystem, trots att den fulla innebörden av detta ansvar inte är tillfredsställande reglerat eller diskuterat av alla berörda parter. Ansvarsfördelningen mellan prästerna och andra anställda, kompetensförordnanden, ordningen för utbildning av andra medarbetare och ansvaret för vidareutbildning är inte tillfredsställande klarlagt.
3. Inte ens på detta stadium är det för blivande systemansvariga möjligt att få del av de slutliga rutiner, som skall börja användas om sex veckor.
4. Från den befintliga ofullständiga utbildningsversionen har vi observerat följande brister, som enligt vår mening, allvarligt kommer att försvåra arbetet i församlingarna:
 - 4.1 För personer födda före 1941 kommer det i normalfallet inte att kunna utläsas huruvida de är döpta eller ej.
 - 4.2 Uppgiften om födelsehemort kommer att saknas, vilket bl.a. vid aviseringar om dop och konfirmation leder till ofullständiga uppgifter i den ursprungliga ministerialboken. Uppgiften har också en betydelse t.ex. vid kontakt med sorgehus och i övrig själavård.
 - 4.3 Med erfarenhet från dagens situation inser vi att lokala skattemyndigheten kommer att få stora problem att kunna utfärda intyg om gravsättning inom rimlig tid. En snabbväg för tillståndsgivning bör utredas.
 - 4.4 Sökmöjligheter över församlingsgränserna inom ett pastorat är inte tillgodosedda. Det måste finnas möjlighet att i ett flerförsamlingspastorat kunna samköra samtliga församlingar.
 - 4.5 Vid mottagning och sändande av aviseringar till centrala referensregistret och DAFA bör ett flerförsamlingspastorat kunna fungera som en enhet.
 - 4.6 Vi ställer oss frågande inför de föreslagna rutinerna för medlemskapsprövning särskilt vad gäller medlemmar från de nordiska systerkyrkorna. Vårt församlingsregister kommer inte att innehålla uppgift om medlemskap i annan luthersk kyrka.
 - 4.7 Vi finner det omständligt att behöva markera gjord anteckning i ministerialboken i aviseringsfilen. Det finns stora risker att aviseringen kommer bort. Alternativt behövs en notering i ministerialboken, att korrekt avisering skett.

5. Med tanke på ofullständigheten i programmet och det sena läget i vilket den slutliga utbildningen inletts har vi allvarliga betänkligheter om 1 juli fortfarande kan gälla som startdatum för det nya systemet. Detta så mycket mer som inga anvisningar utfärdats om vilken personal, som bör finnas tillgänglig vid genomförandet, och datum är förlagt mitt i en semesterperiod. Som det nu är kommer många att tvingas att ta ett ansvar för en arbetsuppgift för vilket de inte kan anses färdigutbildade.
6. Den kursledning som lett oss genom »mysterierna» är värd allt lov och pris för att under rådande omständigheter kunnat förmedla så mycket värdefull information på så kort tid.

Björn Fyrlund (Vessige)
Dan Bergström (Värö)

Yngve Kalin (Mjöbäck)
Peter Hasselström (Träslöv)

2. Svensk pastoraltidskrift, 23/1991, s 402.f.

(SIV = Statens invandrarverk)

OM NYA KYRKOBOKFÖRINGEN

I SPT 21/91 har några kyrkoherdar i Göteborgs stift uttryckt oro inför pastorala konsekvenser om Kyrkobokföringens omläggning inom kort. Att det blivit en utbildningsversion är något som vi i kyrkan tyvärr inte kan råda över. Detta har enbart politiska orsaker. Lagförslaget om församlingsregister m.m. gick på remiss och efter remissen beslutade regeringen att inte lägga något lagförslag alls! Detta politiska beslut är det som lett till den lite svårförståeliga situation som uppkommit. Sedan detta stod klart för oss ansvariga från förvaltningsnämnden och från Statskonsult ADB-konstruktion AB, DAFA samt televerket, har arbetstempot i projektet varit extremt högt – men ändå nådde vi inte »ända fram» som politikerna brukar säga. Dock har avvikelserna inte någon avgörande betydelse för de utbildades förmåga att handha systemet – det vågar jag påstå.

Vem som är systemansvarig i ett pastorat är inte alldeles självklart. Med systemansvarig (behörighet 0) menar man en person som har datakunskap som är lite mer avancerad än vad som krävs av den dagliga användaren. Frågan är om systemansvaret är ett formellt ansvar och om ansvarig chef kan tillkalla dataexpertis för att ta detta ansvar eller om man med systemansvar menar »tekniskt stöd» för systemet. I det senare fallet kan den systemansvarige vara »extern» (d.v.s. icke-anställd i pastoratet). Här finns frågetecken som måste rätas ut!

I de fall personakter för personer födda före 1941 inte blivit »instansade» i folkbokföringen, uppstår givetvis brister också i de kyrkliga registren. Men detta är knappast något problem. I församlingsregistret kan man se om personakten är »instansad» eller ej. Är den inte det är det bara att gå till de gamla registren som finns i kyrkoarkivet – och kolla.

Uppgifter om *födelsehemort* har datainspektionen inte medgivit att vi har i våra register.

Frågan om att få fram intyg för gravsättning och eldbegängelse i tid till gravsättningen kan bli ett problem. Viktigt är att alla församlingar som har sjukhus påtalar att det enligt nya begravningslagen är sjukhusets skyldighet att anmäla dödsfall. Denna anmälan skall ske omedelbart – och inte i samband med att dödsbeviset översändes.

Församlingen är basenhet i Svenska kyrkan. Därför är alla register – i princip – uppbyggda församlingsvis. Några skulle önska att det var pastoratsvis. Men man måste välja. Vi har valt att värna om församlingen som basenhet.

Pastoratet är »enhet» när det gäller relationen till centrala aviseringsfunktionen i systemet. Pastoratet (inte församlingen) har sin »elektroniska brevlåda». Kanske har insändarskribenterna missuppfattat detta?

Det finns inga rutiner för medlemsskapsprövning i systemet. Vad man prövar är om man skall göra *anteckning* om medlemskap. Denna distinktion är viktig. Reformen har inte på något sätt inneburit att religionsfrihetslagen ändrats. Precis samma regler gäller före 1 juli som efter. Dock kommer våra åtgärder rent praktiskt att ändras något. Men klart är att för gällande lag skall kunna tillämpas krävs att »pastor» på något vis får avisering om när en person som är evangelisk-luthersk trosbekännare blir svensk medborgare (då blir denna person

medlem i kyrkan). Om detta har jag skrivit till landets samtliga länstyrelser och till SIV. Förmodligen kommer en författningsreglering göras i systemet.

Ingen hämtning av folkbokföringsdata kan göras i systemet förrän vecka 30. Den som arbetar på pastorsexpeditionen och vill ha semester t.ex. 1 juli–21 juli (eller ngn vecka till) bör alltså lugnt kunna njuta av sin ledighet. Och det hela kommer att gå bra ändå!

Johan Blix
delprojektledare
i Svenska Kyrkans kyrkobokföringsprojekt
(Hagfors)

(Notering: Att man enligt Blix i församlingsregistret skulle kunna se om personakten var »instansad» eller ej kom inte att bli verklighet; denna markering gjordes således ej.)

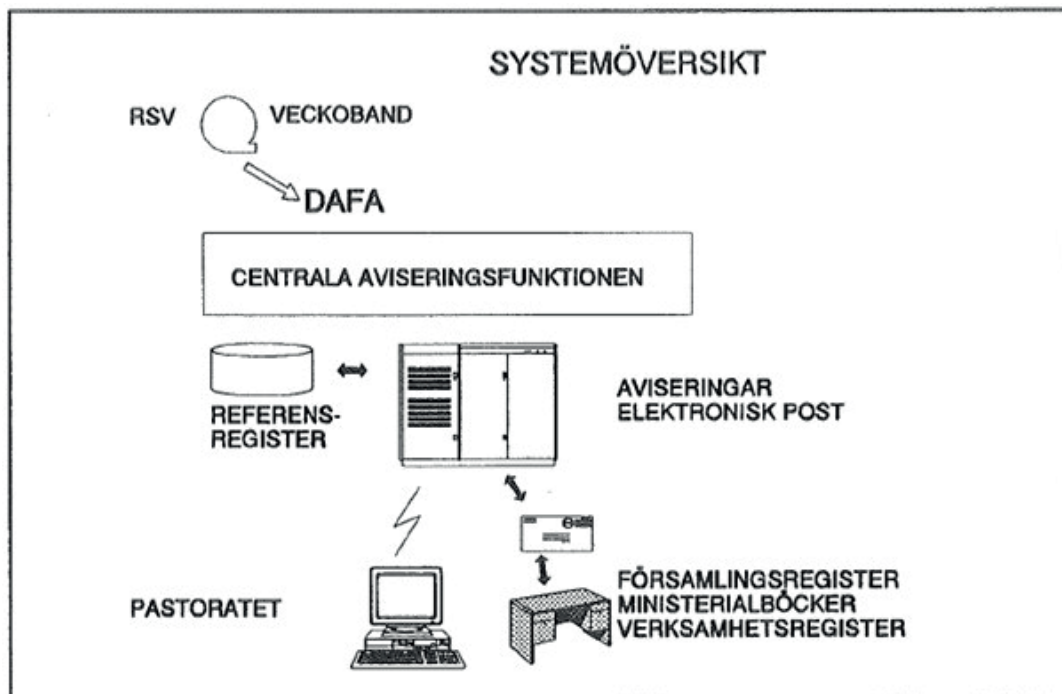
Översikt över kyrkobokföringen 1993

(Ur *Handbok för kyrkobokföring*, januari 1992)

Avsnitt 3 – Beskrivning av kyrkobokföringen

3.1 ÖVERSIKT

Kyrkobokföringen är uppbyggd runt ett ADB-system som ger stöd åt församlingarna i den dagliga verksamheten. Den som så önskar kan även i fortsättningen sköta kyrkobokföringen manuellt.

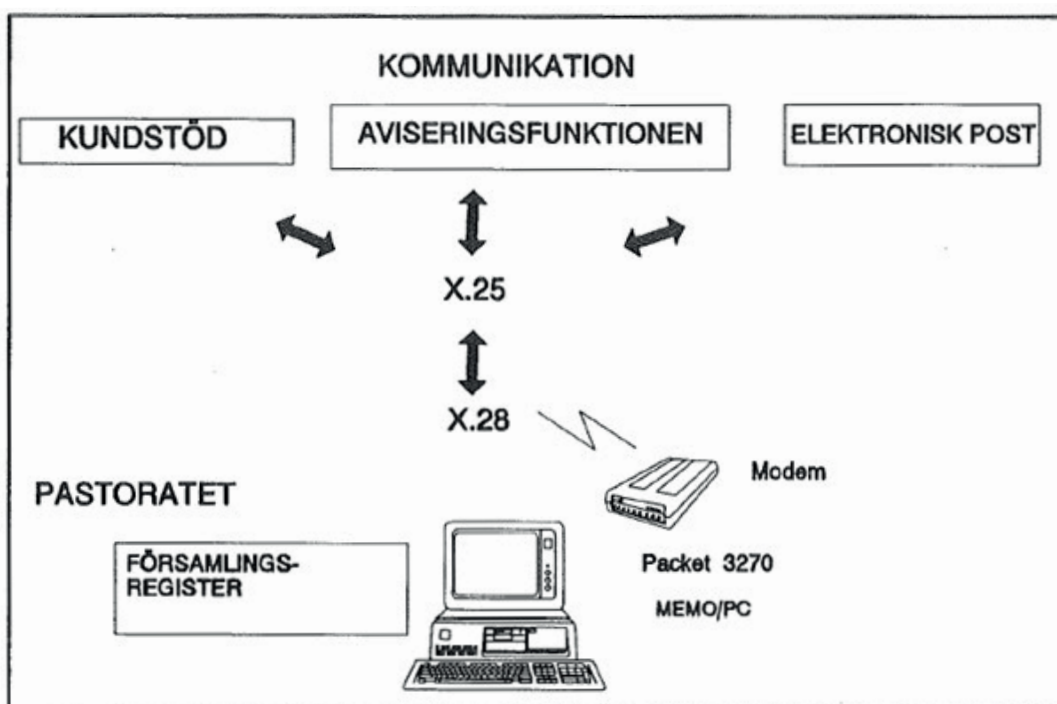
Det lokala datasystemet för kyrkobokföring i pastoratet hämtar en gång per vecka uppgifter från den centrala **aviseringsfunktionen** hos DAFA i Stockholm. Uppgifterna består av **folkbokföringsdata** som DAFA:s stordator får från Riksskatteverket (RSV) en gång per vecka. Dessa folkbokföringsdata, som innehåller uppgifter om födda, avlidna, in- och utflyttade m m, kompletteras på DAFA med uppgifter från kyrkans eget **referensregister**. Referensregistret innehåller uppgifter om alla döpta i Sverige, alla som är konfirmerade och alla som tillhör Svenska kyrkan, s k **kyrkodata**. Endast uppgifter om person som **tillhör** Svenska kyrkan skickas vidare till pastoratet. Om det råder osäkerhet om tillhörigheten till Svenska kyrkan skickas uppgifter som kan vara underlag för beslut om anteckning av medlemskap. Genom aviseringen av kyrkodata får pastoratet t ex information om att en person flyttat in i församlingen, att han tillhör Svenska kyrkan, är döpt m m. Uppgifterna från den centrala aviseringsfunktionen tas in i datasystemets **församlingsregister**. Till ett pastorat utan dator skickas uppgifterna per post.

På motsvarande sätt **skickar** varje pastorat uppgifter till den centrala aviseringsfunktionen om döpta, konfirmerade och förändringar i medlemskap. Uppgifterna överförs till kyrkans referensregister. Det datorlösa pastoratet skickar uppgifterna per post.

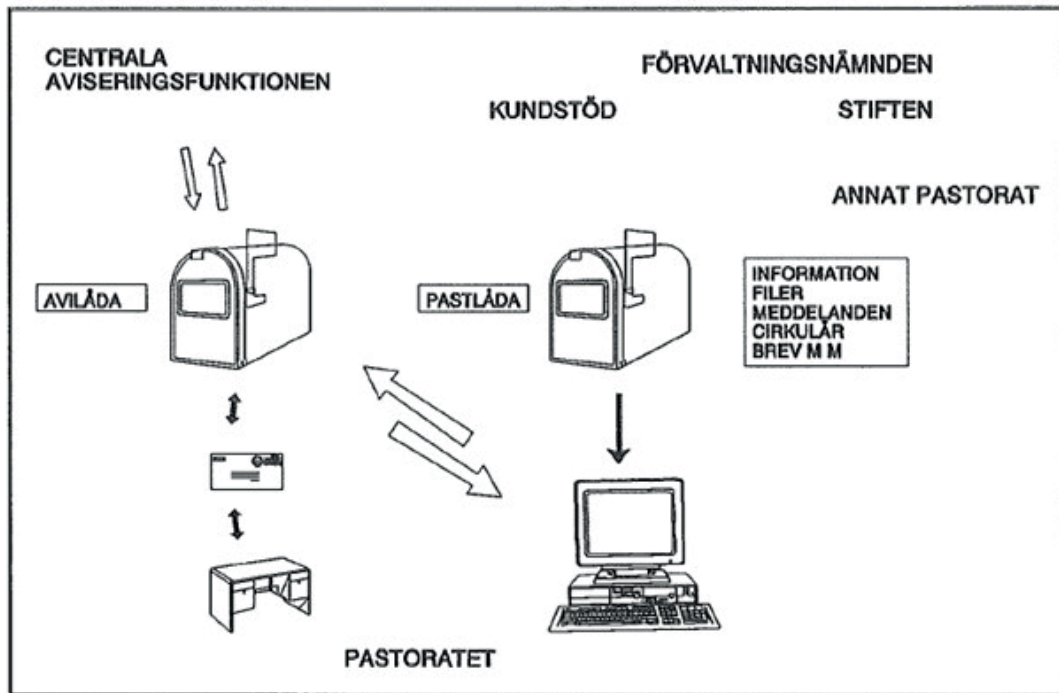
Pastoratet skall dessutom avisera vigsel och gravsättning till det **lokala skattekontoret**. I vissa fall skall kyrkliga handlingar aviseras till en annan församling. Du kan läsa mer om aviseringar i avsnitt 6.

Hos DAFA har varje pastorat, som använder datasystemet för kyrkobokföring, två egna **elektroniska brevlådor**, en **avibrevlåda** och en **pastoratsbrevlåda**. Det är genom **avibrevlådan** pastoratet hämtar och skickar uppgifter, **aviseringar**, från och till den centrala aviseringsfunktionen en gång per vecka.

Kommunikationen med stordatorn hos DAFA, den centrala aviseringsfunktionen, sker via Televerkets Datapak-nät. Den egna datorn ansluts via ett modem till ett vanligt telefonuttag. Kontakt med den centrala aviseringsfunktionen får du genom att det lokala datasystemet ringer upp DAFA via en sk X.28-förbindelse (ett 020-nummer över hela Sverige) som därefter ansluts till ett X.25-nät med högre överföringshastighet. Denna hantering ingår i datasystemet och sköts enkelt med bara ett par knapptryckningar. Den programvara som behövs för att kommunikationen med stordatorn skall kunna ske (Packet 3270 och MemoPC) ingår också i systemet.

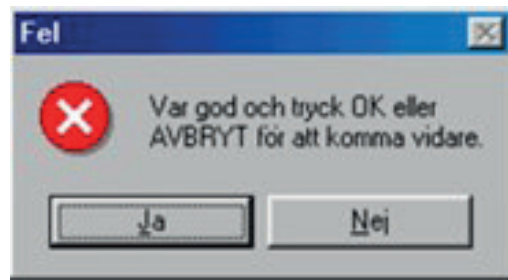
För att ta emot och läsa den avisering som hämtats från pastoratets avibrevlåda ingår programvaran **MemoPC** i datasystemet för kyrkobokföring. Med hjälp av denna kan du **läsa elektronisk post** som skickats till pastoratets pastoratsbrevlåda, t ex meddelande från **kundstödet**, cirkulär från Förvaltningsnämnden eller brev från något annat pastorat (avsnitt 11.4). För att du själv skall kunna **sända** elektronisk post till andra som har en elektronisk brevlåda måste abonnemang beställas hos DAFA (avsnitt 11.6.2).

Ofyllda och dubbelriktade pilar avser avisering av kyrkobokföringsuppgift.

Kbok:s olika versioner

Kyrkobokföringsprogrammet Kbok, under åren 2003–2011 kallat Kbok2003, har av olika anledningar uppdaterats med nya versioner: av tekniska skäl såsom uppdateringar av de underliggande operativa systemen, av rättsliga skäl därför att det tillkommit nya lagar och bestämmelser, av rättningar av olika fel, av förtydliganden av svårtydda meddelanden, av nya funktioner etc.

De första versionerna utarbetades av det statligt ägda Statskonsult AB (sedermera SemaGroup). Kbok fungerade från 1991 och fram till 31 maj 1997 med MS-DOS som operativsystem och från mars 1996 kunde man använda Microsoft Windows. Från 1991 och ett flertal år därefter erbjöd även Eniac Data AB ett eget system för kyrkobokföringen. Vid mitten av nittio-talet använde två pastorat i landet, ett i Linköpings stift och ett i Göteborgs stift, UNIX som operativsystem.

MS-DOS-versionerna från 1991 numrerades från 1.0 och uppåt, såsom Kbok 1.0, Kbok 2.0 etc. Då Windows-versionen kom 1996 kallades den Kbok-Win 1.0. Ändelsen "Win" försvann därefter och från 1999 finns en ny version med namnet Kbok 3.0 alltså med samma namn som det Kbok 3.0 som kom augusti 1993. Kbok 3.2 blev den sista versionen innan Kbok2003 kom.

År 2003 kom den stora förändringen då de lokala databaserna som fanns i församlingarna överfördes till en central databas. Även våren 2006 och hösten 2011 gjordes många förändringar. Våren 2022 meddelades att ett helt nytt web-baserat system är under planering.

Nedan redogörs för några av förändringarna i programmet som återfunnits. I Svenska kyrkans intranät finns på kyrkobokföringens hemsida redogjort mer i detalj ändringarna i systemet från 2010.

KBOK-DOS

KBOK 1.0 (VÅREN 1991) ??

KBOK 2.0 (1 JULI 1991)

Programmet skickades från "ADB KONSTRUKTION" till församlingarna på en diskett (3½") rymmande 2 MB med en etikett med beteckningen

KYRKBOK FÖRING – Version 2.0 – Diskett
1 av 1 – 1991-07-01

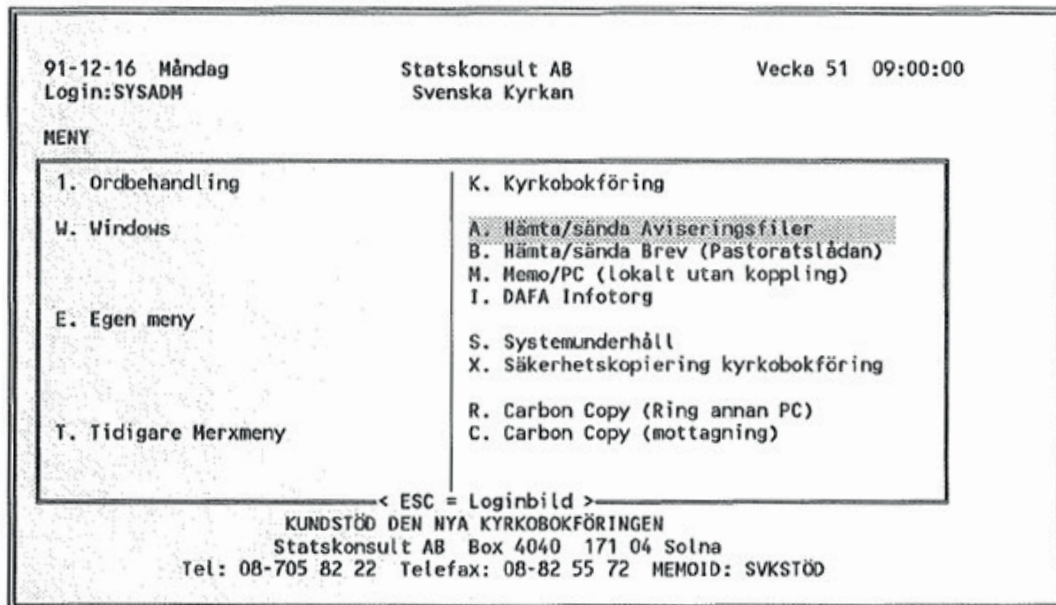
KBOK 2.5 (FEBRUARI 1992)

Programmet finns på tre disketter. Uppstarten har snabbats upp. Etiketter kan skrivas ut till laser-skrivare (HP III, Canon) på etikettark. Blanketterna för kyrklig handling har fått ny layout. Mixfilen till ordbehandlingsprogrammet WordPerfect har fått utökad funktion. Det går att i församlingsregistret söka på "Inget" och så få fram också dem som inte har någon uppgift om dop och konfirmation. Nu kom möjligheten att styra behörigheten så att användare fick behörighet i bara vissa församlingar.¹

Vid denna tid erbjöd Statskonsult även en "församlingsversion" av Kbok tänkt att användas av flerförsamlingspastorat där man skötte kyrkobokföringen centralt men där det fanns behov av uppgifterna i de enskilda församlingarna. Församlingarna fick då via aviseringar tillgång till kopior av församlingsregistret och ministerialböckerna, Några registreringar kunde dock inte

¹ ADB i kyrkan, nr. 1 1992. Mixfilen var inte möjlig att använda i andra ordbehandlingsprogram.

göras. Däremot kunde registreringar göras i verksamhetsregistret och således använda det i församlingens verksamhet.² Från 1993 kallade Statskonsult detta program "Församling".

KBOK 3.0 (AUGUSTI 1993)

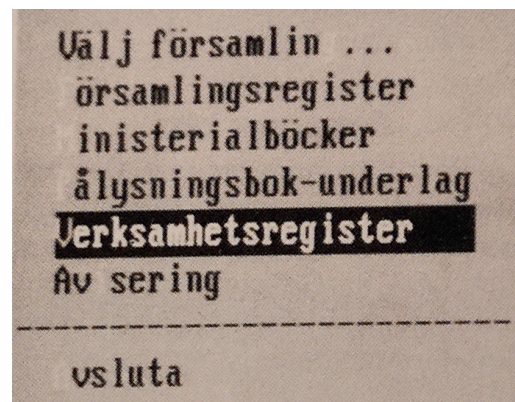
Versionen hade en snabbviseringsfunktion för nyfödda och avlidna. Uppskattade nya funktioner var familjebilden, enkelheten i att byta församling, kopiera uppgifter mellan de olika registren och möjligheten att "snabbsöka på fastighetsbegrepp".³ Hela installationen inkl. konfigurering och trimning av systemet tog i en liten församling tre timmar. Programmet krävde nu en dator med en 386SX-processor. Nu krävdes att man dumpade databasen med personuppgifterna och laddade in dem på nytt.

Versionen kom dock snart att ersättas efter kritik av Datainspektionen.

Bild Konstruktören Statskonsults avtäckning.

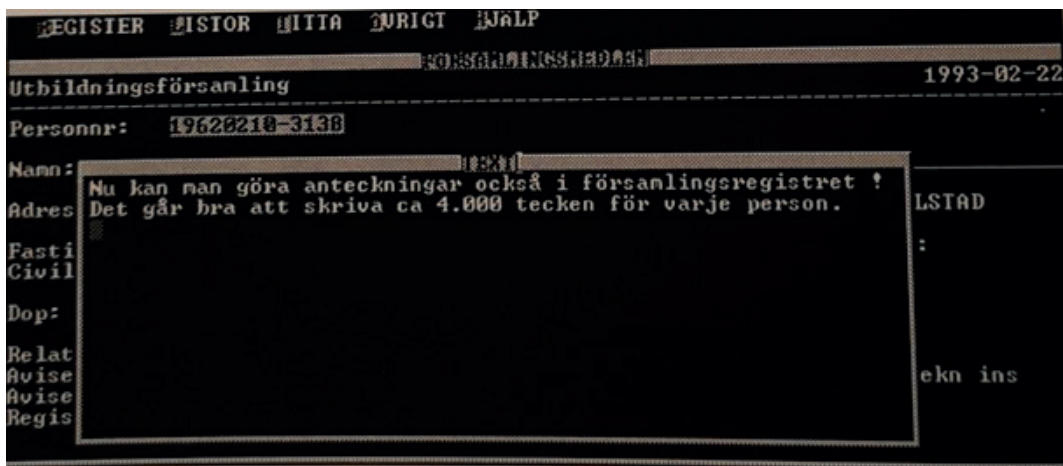
Bild: Menyn för kyrkobokföringen 1993.

² ADB i kyrkan, nr. 1 1992 och nr. 3 1993.

³ ADB i kyrkan, nr. 3 1993.

Bild: Fritextfält i församlingsregistret 1993.

KBOK 3.1 (ELLER 3.01; MARS 1994)

Programmet uppdaterades med några felrättningar och några mindre nya funktioner. Installationen sågs vara enkel och krävde endast en diskett och 5–10 minuter.⁴

KBOK 4.0 (DECEMBER 1995)

Den nya versionen tillkom p.g.a. de nya tillhörighetsreglerna för Svenska kyrkan. Denna DOS-version fanns sedan parallellt fram till 31 maj 1997 med den nya Windows-versionen.⁵

KBOK-WIN

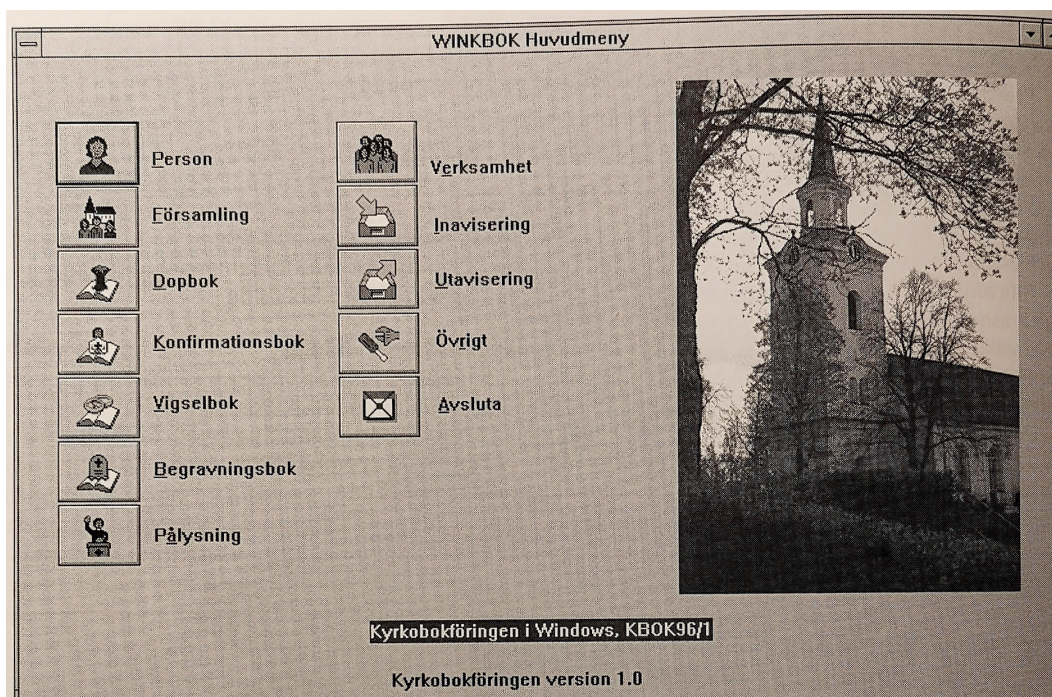
KBOK-WIN 1.0 (MARS 1996)

Till denna version krävdes Windows 3.1 eller senare (dock ej Windows95) och en dator med en 468DX-processor (33 MHz) och ett primärminne på 16 MB. Installationen krävde att databaserna dumpades och sedan återladdades. Införandet krävde utbildning, först av ett 40-tal kyrkobokföringsinspektörer och resurspersoner i Sigtuna och därefter av användarna i stiftet. Inför lanseringen hade 10 "pilotpastorat" fått komma med synpunkter och råd.

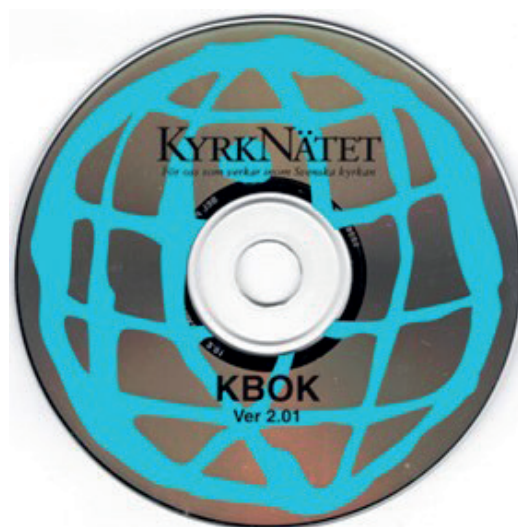
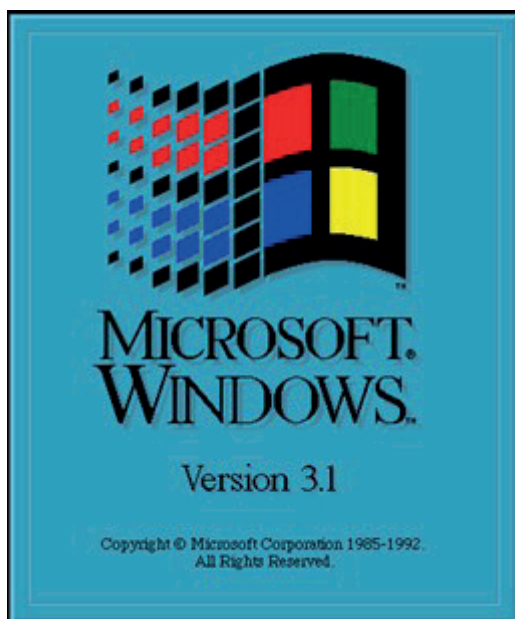
Med Windows-versionerna fick man nya grafiska möjligheter bl.a. när det gäller färghandlingen och snabbkommandon. Nu kunde man på startsidan också lägga in en bild, förslagsvis ett foto på församlingkyrkan. Det gick nu att enkelt växla mellan andra öppnade Windows-program. Begreppet "relationsperson" ändrades till "vårdnadshavare" och ett register med personnummerlösa lades centralt upp. MS-DOS fanns dock fortfarande kvar i bakgrunden och så ända fram till Kbok2003.

⁴ ADB i kyrkan, nr. 1 1994.

⁵ Andra uppgifter var att DOS-versionen skulle avslutas vid halvåret 1997 eller 1 oktober 1997.

KBOK-Win 1.23

KBOK-Win 2.0 (hösten 1997)

Personakten 1997.

Ikonerna i verktygsraden i personakten:

1. Avsluta person-ingången
2. Hämta... (ny personakt)
3. Spara
4. Familjebild...
5. Anteckna personen i pålysningboken
6. Överför personen till dopboken
7. Överför personen till konfirmationsboken
8. Överför personen till vigselboken
9. Överför personen till begravningsboken
10. Överför personen till verksamhetsregistret
11. Utavisering..
12. Brevmallar...
13. Spara aktuell post (i en särskild lista) (det sk kassaskåpet)
14. Ta bort alla sparade personer
15. Titta på en lista över de sparade (Visa sparade...)
16. Bläddra bland de sparade personakterna (vänster bläddringspil)
17. Bläddra bland de sparade personakterna (höger bläddringspil)

KBOK 3.0 (VÅREN 1999) ??

I verksamhetsberättelsen från Kyrknätet AB för år 1999 anges att under våren kom en ny version av Kbok, 3.0 för att användas från september och var anpassat till 32-bitarsteknik med stöd för Windows 98 och Windows NT. Som synes har tillägget "Win-" i namnet på versionen försvunnit.

KBOK 3.01

KBOK 3.2 (OKTOBER 2002)

En nyhet var nya Word-mallar som enligt ett brev från kanslistöd "är anpassade efter folkkyrkan". Detta är den sista versionen före Kbok2003. Programmet skickades till församlingarna på en CD, kallad "Kyrknätets CD med Kbok 3.2".

KBOK2003

KBOK2003 1.X (NOVEMBER 2003)

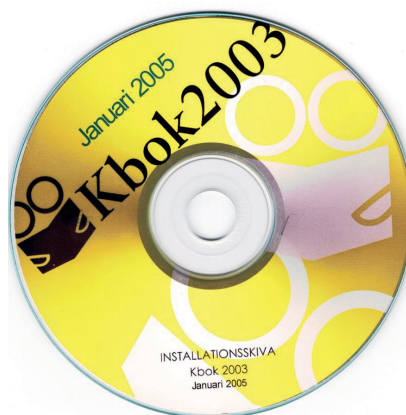
Den helt nya versionen med en central databas.

KBOK2003 2 (APRIL 2004)

29 april öppnas systemet som varit stängt sedan 22 april med "en kraftig uppdateringsfumtion".

KBOK2003 2.5 (HÖSTEN 2005)

Nya behörigheter. Säkerhetsuppdatering.
Nya rapporter.

KBOK2003 3 (3.0?; APRIL 2006) TÄNKTA ELLER PLANERADE???

Användarens namn syntes på Aktuellt-sidan. Lägga till en person i verksamhetsregistret direkt från personakten. Möjlighet att skriva ut dopinbjudan från personakt. Möjlighet att i begravningsboken fylla i en ruta "Kremation" och sedan söka efter den. Nytt verifikat "18-års info". Distriktssökning. Kontextberoende hjälp. Informationsverifikat till annan församling.

KBOK2003 3.3 (7 DEC. 2007)

Uppgradering av programvara och teknisk miljö.

KBOK2003 4.0 (2 OKT. 2008)

Crystal Report, programvaran för utskrifter, blir uppdaterad. "LOK" ("Lokala skattekontoret") ändrat till "Skatteverket".

KBOK2003 4.2 (VÅREN 2010; 2010-05-06)

- Programvaran för rapporterna, Crystal Reports, som användes för att visa utskrifterna och sedan kunna skriva ut dem, behövde uppdateras genom att köra ett särskilt installationspaket.
- Några användare kunde få informationen "Det är för tillfället problem med att anropa Informix-Databasen. Felmeddelande=IFX-fel:ERROR (HY000).Net Provider Informix String to date conversion error". Nu kom en instruktion i programmet för att slippa detta meddelande, något som de flesta nog var glada för.
- Från funktionen "Sök person" kom nu möjligheten att för adressetikett ha ledtexten "Till familjen".

KBOK2003 5.0 (25 NOV. 2010)

- Ett nytt sätt för att genomföra uppdateringar kom med denna version.
- Möjligheten att notera handlingsförsamling i ministerialboken försvann vilket berodde på att man ville säkerställa att det i samband med clearing mellan församlingarna blev rätt församling som hemförsamlingen hade att ersätta via KOB (Kollekt- och Betalningssystemet).
- Nu var det möjligt för handläggare att för en person i "min församling" se en ministerialboks-post som fanns i en församling som man inte hade behörighet till.
- Fälten på begravningsblanketten med uppgifter om gravsättning försvann. Däremot fanns möjligheten kvar att söka efter denna typ av uppgifter om de tidigare hade registrerats.
- Vigsel registrerades nu i den äldste personens församling.
- När en ministerialbok arkiverats finns nu inte längre möjlighet att ändra i den.

KBOK2003 5.1 (MAJ 2011)

- Uppgifter om prästen skall nu hämtas från Organisationsregistret och inte skrivas in i fritext, annat än i mycket särskilda fall. Möjligheten att i Kbok lägga in präster under menyvalet "Administration" försvinner. Präster som har tjänst i den församling man har behörighet för visas automatiskt i en droplista.
- Ändringar gjordes i pålysningsboken, bl.a. kunde man nu notera i vilken kyrka pålysningen skulle ske, liksom få en pålysning med där dödsdatum inte var fullständigt därför att man inte kunnat fastställa detta. Fler sökfunktioner i pålysningsboken tillkom.
- Nu kunde man också spåra en ministerialbokspost oberoende i vilken församling den fanns.
- Om ett verifikat som kräver en åtgärd av församling inte åtgärdas inom viss tid kommer församlingen att få ett påminnelseverifikat.
- Nu gavs möjlighet att exkludera avlidna vid sökningar av personer.
- En särskild funktion att rätta felaktiga uppgifter om medlemskap tillkom: "Rättelse av medlemskap personen har aldrig varit tillhörig".
- Ändringar i ett flertal rapporter gjordes.

KBOK 6.0 (25 NOV. 2011)

Med denna version kom en stor uppdatering av kyrkobokföringssystemet med ändringar av flera olika slag.

- Systemet bytte namn från "Kbok2003" till bara "Kbok".
- Nya färger och ikoner, bl.a. en ikon på startsidan för att registrera inträden, tillkom liksom en notering av dagens namn i almanackan.
- Då ministerialboken öppnas görs automatiskt en sökning på preliminära poster.
- På startsidan kunde man nu få se olika uppgifter såsom aktuella uppgifter med bl.a. antalet medlemmar i församlingen, länkar till intranätets web-sidor som rörde kyrkobokföring, de senaste personerna man arbetat med, sparade sökkriterier och beställda rapporter.
- Nu kom möjligheten att från Kbok starta en e-postklient för att skicka blanketter.
- I verksamhetsregistret gick nu att registrera mobilnummer.
- En ny funktion tillkom för att meddela kyrkoherdens beslut om tillhörighet för person för vilken man fått ett beslutsunderlag, "Support – meddela ej tillhörig". Denna funktion öppnades i ett särskilt web-formulär.
- Nya verifikat med beslutsunderlag från kyrkostyrelsen om personer som invandrat till Sverige tillkom.
- Det kom en möjlighet att gulmarkera ett verifikat som man påbörjat en åtgärd med.
- Verifikatet för att uppmärksamma och skicka information till de som skulle fylla 18 år ändrades så att det endast gällde de som var odöpta och tillhöriga och inte längre de som var antecknade.

KBOK 6.1 (HÖSTEN 2012)

- Programmet som skötte aviseringarna med uppgifter från Skatteverkets folkbokföring uppdaterades. Detta var något som användarna i församlingarna märkte något av.
- I personakten fanns nu uppgifter om orsaken till att en person blivit avregistrerad.
- Hanteringen av beslutsunderlag gällande personer som flyttat in i Sverige krävde en förändrad hantering.
- För en behörighetsadministratör fanns nu möjlighet att komma till den gemensamma behörighetswebben via en länk på Kbok:s startsida. Behörighetsadministrationen har nu lämnat Kbok.

KBOK 6.2 (HÖSTEN 2014)

- Nu kan man i administrationen av Kbok lägga in uppgift om kyrkoherdens namn, så att denna automatiskt finns på blanketter som skall skickas ut, t.ex. bevis om inträde. Alternativt kan man registrera den präst som fått kyrkoherdens uppdrag att fatta beslut i tillhörighetsfrågor.
- Nu gjordes det möjligt att skriva ut registerutdrag från ministerialboken.

KBOK 6.3 (VÅREN 2015)

- Förbättrade sökmöjligheter tillkom.
- Förbättringar i funktionen "Visa grupp från Kyrksam" kom. När denna funktion tillkom har inte återfunnits bland dokumenten "Förändringar i Kbok".
- Verksamhetsregistret har förts över till det nya systemet Kyrksam.

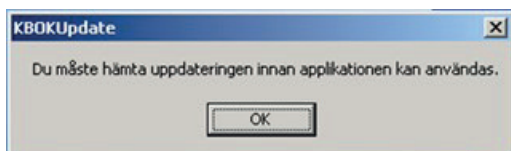
KBOK 6.4 (HÖSTEN 2015)

- Personuppgifter om barn som fyllt fyra månader och inte blivit kyrkotillhöriga tas bort. Barn och ungdomar som har en tillhörig vårdnadshavare kan dock återfinnas i en särskild funktion, "Adressuttag för barn och ungdom".
- Påminnelseverifikat skickas nu gällande en registrering av en kyrklig handling som är äldre än sex månader och där handlingsdatumet är passerat.
- En funktion att få tillgång till KyrkSpar, där det går att söka personer både i kyrkotillhörighetsregistret och folkbokföringen tillkommer. I KyrkSpar kan man också få en familjebild. KyrkSpar nås från Kbok genom en särskild länk med en ikon på personakten.

KBOK 6.5 (HÖSTEN 2016)

- En ny version av funktionen "Adressuttag för barn och ungdomar" lanserades.
- Vigselsboken fick ett nytt utseende, där man bl.a. inte längre fyllde i vilket skattekontor som utfärdat intyget om hindersprövningen.

KBOK 6.6 – BESKRIVNING SAKNAS

KBOK 6.7

- Funktionen för att meddela att "person inte vill vara/är inte medlem" vid svar på förfrågan om tillhörighet flyttar in i Kbok.
- I förhandsgranskningen av en rapport kan man nu trycka Ctrl+p för utskrift av rapport samt Ctrl+e för att skicka e-post.
- Vid "Visa grupp från Kyrksam" får man nu också med konfirmander som inte finns i Kbok.

KBOK 6.8 – BESKRIVNING SAKNAS

KBOK 6.9 (22 NOV. 2018)

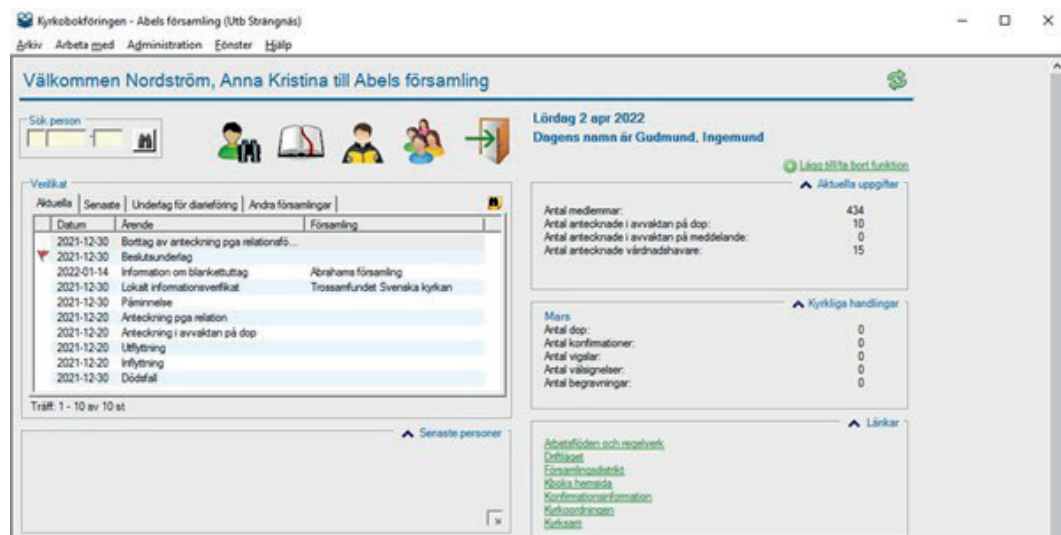
- I registreringen av dop måste nu adress för den döpte anges.
- I funktionen "Adressuttag för barn och ungdomar" finns inte längre tillhöriga barn med.
- I registerutdragen visas inte längre några folkbokföringsuppgifter.

KBOK 6.10 (22 NOV. 2019)

- Möjligheten att göra "noteringar om egen begravning" som ett fritextfält är borttagen.
- Familjebilden är borttagen som en flik i personakten. Istället får man söka den i KyrkSpar.
- Fastighetsbeteckningen är borttagen i rapporter och blanketter.
- Gallring av pålysningboken och uppgifterna för minnesgudstjänst kommer att ske av kyrkostyrelsen efter två år.
- Möjligheten att från Kbok med e-post skicka blanketter för en kyrklig handling är borttagen.

KBOK 6.11 (28 MAJ 2021)

- Ändring i utseendet för funktionen adressuttag för barn och ungdom.
- Varning i Kbok ges vid registrering av utträde för minderårig där man uppmanas att kontrollera vilka vårdnadshavarna är.
- Funktionen för att skapa ministerialbokspost via personakt är borttagen.
- Söka efter registrerade välsignelser i ministerialboken.
- Spara personer till en gemensam lista i funktionen "Sök person". Fyra nya ikoner tillkom i formuläret "Sök person": "Spara personer", "Visa sparade personer", "Ta bort person/personer" och "Rensa sparade personer". Funktionen ger möjlighet att i samma lista göra flera sökningar.

Startsida från övningssystemet och Kbok 6.11.

Hans Eskemyr, IT-chef i Svenska kyrkan på nationella nivå 1995-2014, vid en del av kommunikationsutrustningen (bild i *ADB i kyrkan*, 1994/1).

Behörigheter 2010

ANSTÄLLD KBOK – ENDAST SÖKNING

Den här behörigheten är tänkt för till exempel kyrkogårdsförvaltningen som kan behöva söka gravrättsinnehavare.

Innehåller funktioner

Avancerad sökning i centrala tillhörighetsregistret

Begränsningar

Får inte se skyddade personer

Får inte se familjebild

ANSTÄLLD KBOK

Innehåller funktioner

Enkel sökning i centrala tillhörighetsregistret (endast personnummer/födelsedatum)

Enkel/avancerad sökning i tillhörighetsregistret

Ta ut adressetiketter från tillhörighetsregistret

Verksamhetsregistret

Läsrättigheter i Organisationsregistret

Begränsningar

Får inte se skyddade personer

Får inte se familjebild

ANSTÄLLD KBOK UTÖKAD

Den här behörigheten är tänkt för till exempel anställda som arbetar med församlingsverksamhet.

Innehåller funktioner

Samma behörigheter som "Anställd Kbok"

Avancerad sökning i centrala tillhörighetsregistret

ANSTÄLLD KBOK UTÖKAD

MED FAMILJEBILD

Den här behörigheten är tänkt för präster, diakoner och församlingspedagoger.

Innehåller funktioner

Samma behörigheter som "Anställd Kbok Utökad"

Visa familjebild

HANDLÄGGARE KBOK BEGRÄNSAD

Innehåller funktioner

Samma behörigheter som "Anställd Kbok"

Registrera kyrklig handling (ej skyddade)

Ändra preliminär kyrklig handling (ej skyddade)

Slutföra kyrklig handling (ej dop)

Visa kyrklig handling (ej skyddade)

Ändra status på verifikat (ej inträde/utträde/anteckning/dop)

Bekräfta verifikat (ej inträde/utträde/anteckning/dop)

Visa statistik

Registrera/visa pålysning

Kan skriva ut rapporter, exempelvis Namn- och adresslista från tillhörighetsregistret.

Begränsningar

Får inte se skyddade personer

Får inte slutföra dopregistrering

Får inte göra ett inträde eller utträde

Får inte se familjebild

Får inte ta ut registerutdrag

HANDLÄGGARE KBOK

Innehåller funktioner

Samma behörighet som "Handläggare Kbok begränsad"

Avancerad sökning i centrala tillhörighetsregistret

Registrera kyrklig handling

Ändra/ta bort preliminär kyrklig handling

Slutföra kyrklig handling

Visa kyrklig handling

Bekräfta verifikat

Visa familjebild

Skriva ut registerutdrag

Ändra i personakt

Se/registrera notering på begravning

Registrera inträde/utträde/anteckning

Lägga upp präster/kyrkor/kyrkogårdar

Ärendetypsadministration

Diarium

Begränsningar

Får inte se skyddade personer

HANDLÄGGARE KBOK MAX

Innehåller funktioner

Samma behörighet som "Handläggare Kbok"

Se skyddade personer i träfflistor

Göra registreringar på skyddade personer i "egna församlingen".

Kyrkobokföringsinspektörer och kyrkobokföringssakkunniga från 1 juli 1991

Före 1 juli 1991 utsågs kyrkbokföringsinspektörerna av regeringen; därefter utsågs inspektörer och sakkunniga av stiftet. Den som längst tid har haft denna uppgift är Nils-Henrik Sikström i Linköpings stift, 36 år. Den som 2022 har varit sakkunnig längst tid är Lena Andersson, Stockholms stift, 30 år.

Uppgifterna nedan har tagits ur *Matrikel för Svenska kyrkan åren 1990–2022*. Fram till och med 1993 finns under rubriken för varje inspektör/sakkunnig detaljerade uppgifter med adress, expeditionstider m.m. År 1991 är rubriken i matrikeln "Kyrkbokföringsinspektörer" och från 1992 "Sakkunniga i kyrkbokföringsfrågor" (dock fram till och med 2007 med uppgiften: "Uppgift om tel.tid avser säkraste tid att nå resp. inspektör i inspektörsärenden."). Om inget slutår nedan anges betyder det att personen än i dag är sakkunnig.

En del stift har haft kvar den tidigare statliga indelningen av stiftet i olika geografiskt indelade inspektionsområden, i tre stift länsvis, för Stockholms stift kommunvis och i övriga stift kontraktvis. Även om det inte framkommer i matriklarna har en del stift varit uppdelade mellan de sakkunniga, antingen geografiskt eller efter uppgifter såsom visitationer, utbildning, juridik, regelverk, arkiv, ADB och IT. Det framkommer inte alltid i matriklarna att stiftet varit indelade i flera områden även om så varit fallit.

Uppsala: norra (Gävleborgs län) och södra (övriga församlingar i stiftet); så uppdelade även 2022.

Linköping: östra och västra; från 1995 ett område.

Skara: första (västra delen), andra (norra delen) och tredje (södra delen); från 1992 två "inspektionsområden": pastorat inom F och P län och pastorat inom R och T län; från 2003 ett område.

Strängnäs: västra och östra; från 1992 ett område.

Västerås: norra och södra; från 1999 ett område.

Växjö: östra och västra; från 2003 ett område.

Lund: södra, norra och östra; från 2019 ett område; stiftet har tidvis haft olika geografiska uppdelningar: en som gällde juridiken och en annan som gällde ADB-stödet. 1992 hade man lämnat benämningarna "södra", "norra" och "östra" även om uppdelningen av stiftet fanns kvar på samma sätt som tidigare.

Göteborg: norra, mellersta och södra. 1998–2001 var stiftet uppdelat i två områden: kontrakt i Göteborgsområdet och övriga kontrakt; från 2002 ett område.

Karlstad: västra och östra; från 2000 ett område.

Härnösand: östra (Västernorrlands län) och västra (Jämtlands län); så uppdelade även 2022.

Luleå: 1991–1993 samt 2002–2021 södra (Västerbottens län) och norra (Norrbottens län); i övrigt ett område.

Visby: ett område.

Stockholm: första (Stockholms kommun) och andra (församlingar utanför Stockholms kommun); från 1993 ett område.

UPPSALA STIFT

Stefan Nilsson (1984–1991)
 Christer Eriksson (1983–1996)
 Åke Berglund (1992)
 Matti Peroharju (1994–2000)
 Anders Grape (1997–2020)
 Matts Sandström (2013–2015)
 Kajsa Berg (2016–2021)
 Joakim Johansson (2021)

LINKÖPINGS STIFT

Nils-Henrik Sikström (1982–2017)
 Carl-Eric Kennestedt (1974–1994)
 Siv Forsberg (2004–2007)
 Lena Brendmo (2004–2010)
 Susanne Ek (2012 och 2014)
 Karin Dahlin (2018–2021)

SKARA STIFT

Nils Hjertén (1981–1993)
 Gunnar Hörnlund (1975–2000)
 Lennart Hallgren (1992–1993)
 Ingegerd Johansson (1994–2013)
 Håkan Dafgård (2003–2017)
 Fredrik Nordlund (2014–)
 Lena Maria Olsson Floberg (2019–)

STRÄNGNÄS STIFT

Bengt Larsson (1988–1991)
 Lars Haraldsson (1978–2000)
 Anita Sjöblom, från 2003 Jaunviksna
 (2000–2003)
 Ronny Ericson (2002–2013)
 Joakim Vikström (2014)
 Mats Wendt (2015–)
 Stefan Landmark (2019–2022)

VÄSTERÅS STIFT

Per Boreklev (1983–2010)
 Torvald Bergwall (1983–2000)
 Boris Gudmundsson (2002–2006)
 Gunilla Riddarsporre (2007–2016)
 Jessica Westman, från 2015 Skoglöf (2011–)
 Joakim Vikström (2017–)

VÄXJÖ STIFT

Bernt Lindblad (1980–2001)
 Bengt Willborg (1989–2007)
 Cecilia Karlsson (IT-samordnare;
 2003–2008)
 Johan Lindstrand (2009–2013)
 Ann-Christin Borg (2014–)

LUND STIFT

Carl Gustaf Holmström (1986–2002)
 Sune Karlsson (1984–2013)
 Ingemar Cederblad (1974–2005)

Eva Ölander (ADB; 1997–2019)
 Kenneth Drougge (ADB; 1997–1998)
 Anders Sjunnesson (ADB; 1999–2021)
 Harald Kronvall (2005–2013)
 Tomas Östlund (2006–2015)
 Kristina Lindström (2014–2018)
 Marie Wojidkow (2014–)
 Patrik Carlsson (2019–2021)
 Karin B Hansson (2019–)
 Sara Ingelsson (2022–)

GÖTEBORG STIFT

Jan Nilsson (1983–1992)
 Bengt Åberg (1963–1996)
 Maths Håland (1987–2001)
 Hilding Egestål (1996–2007)
 Anders Jernbratt (2007–)

KARLSTAD STIFT

Thorgny Larsson; från 1993 Larsson Lantz
 (1986–2018)
 Johan Blix (1986–1993)
 Else-Marie Tonef (1995–1996)
 Hans Blomqvist (2006–2013)
 Jonatan Edlund (2018–)

HÄRNÖSAND STIFT

Nils-Erik Nilsson (1985–2017)
 Thorsten Stjärnered (1985–2009)
 Lennart Raswill (2011–2021)
 Peter Forsberg (2019–)
 Kerstin Strömberg (2022–)

LULEÅ STIFT

Lars Jonsson (1976–2002)
 Bertil Fors (1990–1993)
 Maria Bannerstedt (2002–2021)
 Johan Wingård (2002–)

VISBY STIFT

Sven Åkerheden (1979–1991)
 Tomas Angerud (1991–2002)
 Lasse Blom (2003–2005)
 Ulf E J Olsson (2006–2015)
 Anna Trönet (2015–2017)
 Ulrika Holmberg (2018–)
 Karin Mulde (2019–2021)

STOCKHOLM STIFT

Claes Fredric Bolling (1986–1991)
 Hans Tollin (1981–1991)
 Lennart Starefors (1991–1993)
 Lars Skantz (1991–1992)
 Lena Nurmeksela, från 2000 Andersson
 (1992–)
 Johan Blix (1994–2014)
 Krister Kappel (2015–)

Avsnitt A9

kyrkobokföring i utlandet

Ur *Handbok för kyrkobokföring* september 1997

Innehåll

- A 9 KYRKOBOKFÖRING I UTLANDET**
 - A 9.1 Inledning**
 - A 9.2 Förande av ministerialböcker**
 - A 9.2.1 Förande av dopbok
 - A 9.2.2 Förande av konfirmationsbok
 - A 9.2.3 Förande av vigselbok
 - A 9.2.4 Förande av begravningsbok
 - A 9.3 Förande av kyrkotillhörighetsregister**
 - A 9.4 Förande av verksamhetsregister**
 - A 9.5 Mottagande och hantering av anmälningar om in- och utträden ur Svenska kyrkan**
 - A 9.6 Aviseringar**
 - A 9.7 Arkivbildning och arkivvård**

A 9 KYRKOBOKFÖRING I UTLANDET

A 9.1 Inledning

Kyrkobokföringen i utlandet består av följande delar:

1. Förande av ministerialböcker
2. Förande av kyrkotillhörighetsregister
3. Förande av verksamhetsregister
4. Mottagande och hantering av anmälningar om in- och utträden i Svenska kyrkan
5. Aviseringar
6. Arkivbildning och arkivvård

Förutsättningarna för kyrkobokföringen i utlandet skiljer sig markant mot förutsättningarna för kyrkobokföringen inom Sveriges gränser. Det beror på att Svenska kyrkan inte har några församlingar i utlandet – i vilka man kan vara folkbokförd. En annan viktig sak är också att Svenska kyrkans präster – i regel – inte har vigselrätt i utlandet.

A 9.2 Förande av ministerialböcker

Ministerialböcker skall föras av Svenska kyrkans präster, vilka är stationerade i utlandstjänst på de platser som SKUTs direktor beslutar. Detta är, i regel, de orter som finns förtecknade under SKUT i Matrikel för Svenska kyrkan– SKUTs direktor beslutar kontinuerligt på vilka platser kyrkobokföring skall ske och meddelar detta till utsända präster och till Svenska kyrkans centralstyrelse. Ministerialböcker skall föras på samtliga dessa platser.

A 9.2.1 Förande av dopbok

Varje dop som sker av SKUT-präst eller på SKUT-kyrka skall införas i den dopbok som hör till platsen eller tjänsten. Rätt anteckningsort för dop i utlandet är således aktuell SKUT-kyrka. Dessutom skall dopet antecknas i den församling där den döpte är folkbokförd – om sådan församling finns. Avisering till dop sker alltid i Sverige.

Dop aviseras antingen till folkbokföringsförsamlingen (om sådan finns) eller direkt till Svenska kyrkans centralstyrelse, 751 70 UPPSALA. Avisering sker lämpligen med dopblankett (finns i avsnitt 14).

A 9.2.2 Förande av konfirmationsbok
Samma som för dopbok.

A 9.2.3 Förande av vigselbok
I vigselboken förtecknas vigslar som skett på SKUT-kyrka eller av SKUT-präst. Om prästen har svensk vigselrätt i ulandet aviseras vigseln till det lokala skattekontoret där de är vigda, eller någon av dem, är folkbokförd. Vigslar som sker enligt utländsk lag aviseras till berörd myndighet.

A 9.2.4 Förande av begravningsbok
I de fall begravningsgudstjänst, enligt Svenska kyrkans ordning, hålls i utlandet anteckna begravningsboken i begravningsbok. För avliden person som är folkbokförd (eller upptagen i ITF-register) i Sverige aviseras begravningsboken till folkbokföringsförsamlingen.

A 9.3 Förande av kyrkotillhörighetsregister

Det är inte obligatoriskt att föra kyrkotillhörighetsregister utomlands. Visserligen finns det, av tradition, vissa församlingar i utlandet som har en särskild status (Berlin, Helsingfors, Köpenhamn, Oslo och Paris). För dessa församlingar reglerades tidigare kyrkobokföringen i särskild ordning. De förde kyrkotillhörighetsregister. Och det är en god ordning att fortsätta med det.

Dessutom finns det ett antal SKUT-kyrkor vilka har kyrkoherdetjänster (Bangkok, Bryssel, Frankfurt am Main, Las Palmas, Lausanne, Lima, Melbourne, New York, Rom, San Paolo och Wien). Dessa torde ha en starkare ställning som "församlingar" än övriga SKUT-kyrkor. Det är rimligt att det där föres kyrkotillhörighetsregister i någon form. SKUTS direktor beslutar i vilka församlingar det skall föras kyrkotillhörighetsregister.

Den som emigrerar, och inte längre är kyrkobokförd i Sverige, behåller sin tillhörighet i Svenska kyrkan – men är inte längre tillhörig någon speciell församling, Man betalar ingen kyrkoskatt och är inte valbar eller har rösträtt vid kyrkovalen i Sverige.

Att vara upptagen i ett kyrkotillhörighetsregister i en svensk utlandsförsamling är något som måste ankomma på den enskilde. Församlingarna har ofta privaträttsliga föreningar för sina stödjare. Det är naturligt att dessa föreningar för ett medlemsregister.

I detta register kan såväl kyrkotillhöriga som icke-kyrkotillhöriga i Svenska kyrkan antecknas. Och kyrkotillhöriga i Svenska kyrkan som bor på den aktuella platsen behöver inte antecknas i registret eller vara medlemmar i föreningen.

Kyrkotillhörighetsregistret i en utlandsförsamling har en liknande status som verksamhetsregistren i svenska församlingarna.

I de fall utlandsförsamlingarna använder sig av Svenska kyrkans ADB-program KBOK kan funktionen verksamhetsregister där användas för förande av kyrkotillhörighetsregister.

A 9.4 Förande av verksamhetsregister

Som i Sverige

A 9.5 Mottagande och hantering av anmälningar om in- och utträden ur Svenska kyrkan

Det förekommer ibland att utlandsförsamlingarna får ta emot anmälningar om in- och utträden ur Svenska kyrkan. Församlingarna, eller deras präst, saknar kompetens att behandla sådana anmälningar. Däremot skall församlingarna – i förvaltningslagens anda – hjälpa de sökande. Man skall vidarebefordra anmälan till Svenska kyrkans centralstyrelse om det gäller personer som inte är folkbokförda i Sverige. Om det gäller personer som är folkbokförda i Sverige skall anmälan vidarebefordras till hemförsamlingens pastorat.

A 9.6 Aviseringar

Se förande av ministerialböcker.

A 9.7 Arkivbildning och arkivvård

De SKUT-kyrkor som, enligt beslut av SKUTs direktor, skall föra ministerialböcker och/eller kyrkotillhörighetsregister skall också hålla arkiv.

Arkivalierna består av de förda registren och de underlagshandlingar som ger anledning till anteckningarna. Allegaten (bilagorna) förs i separata serier som speglar respektive register.

I det fall en SKUT-kyrka upphör eller flyttas beslutar SKUTs direktor om arkivet skall flyttas till annan SKUT-kyrka eller hemföras till SKUTs arkiv i Uppsala.

Formulär och blanketter

De formulär och blanketter som skall användas för kyrkobokföring i utlandet är samma som i Sverige. Man kan således välja att föra handskrivna register eller ADB-baserade.

Handbok

Svenska kyrkans centralstyrelses handbok för kyrkobokföring skall finnas på varje SKUT-kyrka där SKUTs direktor beslutat att kyrkobokföring skall ske.

Borås Tidning, 10 augusti 2004

Krönika av Eva Persson ("barnläkare, teaterälskare och tant")

(Några skrivfel i tidningen har rättats av Persson själv. Hennes eget förslag till rubrik var: "Outgrundliga äro Herrens vägar på nätet"; redaktionen ändrade rubriken till det nedanstående. Persson har godkänt publiceringen av krönikan.)

Passande Halleluja

Jag läser i bladet att Svenska kyrkans nya datoriserade medlemsregister har så stora brister och krånglar så mycket att personalen inte orkar med frustrationen och stressen. Sjukskrivningarna har ökat, man måste anställa vikarier, och många församlingar har också köpt nya datorer i tron att felet låg där. Tredskande dataprogram gör dessutom, att det finns risk för att en del inmatade uppgifter har fallit bort ur systemet.

Visst är detta en märklig utveckling, när kyrkobokföringen i Sverige alltsedan Gustaf den tredjes dagar är känd för att ha varit både heltäckande och pålitlig. Noggranna människor har i mer än tvåhundra år skött detta arbete med den äran, endast med hjälp av penna och bläck och handskrift i liggare, och bokföringen har varit så samvetsgrann att den kunnat ligga till grund både för befolkningsstatistik och beskattning.

Det som Hasse Alfredsons riksbekante ringare beskriver som `födslar och dödslar som ska ut och in`, liksom registrering av människor som flyttar ut och in, och utfärdanden av personbevis för olika ändamål sköts ju numera av skattemyndigheterna, men det är inte så många år sedan som alla dessa funktioner ombesörjdes av pastorsexpeditionernas flitiga skrivare. Liggaren, pennan och bläcket var redskap som räckte långt, när de hanterades på rätt sätt. De handskrivna utdragen kompletterades i sinom tid med maskinskrivna diton, karbonpapperen avlöstes av kopiatorer, och det personliga besöket på pastorsexpeditionen eller brevet ersattes med tiden allt oftare av telefonsamtal.

Numera anses datoriseringen vara det allena saliggörande sättet att dokumentera och kommunicera, även om det finns en och annan som vägrar att delta i väckelserörelsen. Svenska kyrkans folk brukar föralldel sällan ropa `halleluja` överhuvudtaget, men jag tror att även andra former av jubelrop känns rätt avlägsna inför den nya kyrkobokföringen – vilken för övrigt är så `effektiv` att dataprogrammets namn förkortas till Kbok, men uppenbarligen går det inte fortare för det...

En del större världsliga företag tycks faktiskt också så småningom ha insett att det är effektivare att människor om möjligt talar direkt med varandra per telefon och reder ut spörsmålen på en gång, än att de skickar en massa e-postmeddelanden fram och tillbaka sinsemellan för att klarlägga samma sak. Detta har vi tröga icke-frälsta vetat hela tiden, och vi får vid denna typ av senkomna aha-upplevelser bita oss i tungan för att inte utbrista `vad var det jag sa?` – måhända kunde vi väl ändå i detta sammanhang ändå tillåta oss ett stillsamt litet halleluja, utan att det skulle behöva anses alltför opassande?

